

EXAMEN TRINUM
ORDINANDORUM, APPROBANDORUM
ET INSTITUENDORUM
AUCTUM.

Quaestionibus scitu summe necessariis
TUM MORALIBUS TUM DOGMATICIS

Utpote

Casus fere ex universa Theologia
MORALI, DOGMATICA ET RUBRO
Selectissimos

In omni Examine

Tum Clericis Ordinandis, tum Sacerdotibus
Approbandis, tum ad Beneficia Instituendis,
Plerumque ad resolvendum proponi
solitos

Brevi, clara, ac facili resolutione explanatos

C O N T I N E N S

Adjecta explicatione nonnullorum Terminorum, qui in
Theologia Morali occurrere solent. Additisque nonnullis
novissimis Summ: Pontificum et S. Congr: Card: Decretis.

PER FRANCISCUM ERASMUM PREISS.

Ecclesiae Collegiatae Kielcensis Canonicum, in Zagnańsko
Curat: Examinatorem Prosynodalem

E D I T U M.

denuo reimpressum

VARSAVIAE,

Typis Scholarum Piarum.

1839.

*Ex bibliotheca W. P. Camarow
Lensisium*

Za pozwoleniem Cenzury Rządowej.

*Wydawnictwo
Cenzury Rządowej*

Ad Benevolum Lectorem.

Anni sunt 15 ex quo Typis mandaveram: *Examen Trinum etc.* distractis plusquam 500 exemplaribus, plura in multis locis jam ab aliquot annis desiderabantur. Hinc ex consilio multorum admovi manum labori ad denuo Typis imprimendum hocce Opusculum, quod a variis mendis, quae primis Typis irreperant expurgavi, atque plurimas tum ex Theologia Morali tum Dogmatica ac Rubro quaestiones superaddidi scitu summe necessarias praecipue in his Septemtrionalibus partibus variis haeresibus infectis (attenta insuper praesentis nimis corrupti saeculi indies crescente ingeniorum perversorum improbitate) quatenus S. Ordinibus initiatus, sublimiori doctrina instructus, dum occasio tulerit, intrepide inimicis Orthodoxae Religionis imo et malis, solo nomine Catholicis, saepe autem evidentem, in suis scandalosis discursibus, haeresim spirantibus, pectus opponere audeat, valeatque prudenter ac intrepide respondere. Caeterum ex hoc exiguo opusculo,

*

quod excipere hilari vultu, constanti
percurrere studio, tuoque probari fructu
summopere cupio et exopto, si quid bo-
ni, si quid fructuosi obvenerit, uni Deo
bonorum omnium Largitori acceptum
refer: reliquum tenuitati ingenii mei
adscribe. Fateor autem candide, nullam
responsionem me hic inseruisse, quae
Authoritati tum Totius Ecclae Cath: tum
gravium ac probatissimorum DD. non
inniteretur.

*Quae omnia Iudicio et Censurae S.
Matris Ecclesiae Romano-Catholicae
omni qua par est humilitate ac reverentia
submitto.*

F. E. P.

Censura Theologica.

Lx Commissione Illustrissimi et Reverendissimi Domini *Josephi Olechowski*, Dioecesis Cracoviensis Administratoris Gnalis, legi Librum sub Titulo: *Examen Trinum*, qui quidem jam ante annos aliquot multo labore Perillustris Admodum Reverendi Francisci Preiss, Canonici Kielcen: conscriptus, ac luci publicae datus, nunc utilioribus iisque selectioribus materiis Theologicis, opera ejusdem Authoris cumulatus, cum nihil contrarium Catholicae Fidei, moribusque bonis contineat, quinimo eis, in quorum gratiam est elaboratus, via plana ac media ad consequendam notitiam Ecclesiasticis Viris omnino necessariam ducem agat, dignum proinde censeo, ut ad utilitatem publicam Typo mandetur. Dabam Kielciis 11 8bris 1772.

Laurentius Augustowski,
Can. Kielc. Examin. Pro-Synod.
Semin. Vice-Regens. mpp.

IMPRIMATUR.

Dat. Varsav. 27 8bris 1772.

Josephus Olechowski, Can.
Cath. Cracov. Administ. in
Spiritualibus Generalis.

(L. S.)

mp.

Examen Trinum Ordinandorum, Approbandorum, et instituendorum: olim editum, nunc longe amplissima ubertate locupletatum, atque ex Mandato Illustrissimi et Reverendissimi Domini *Josephi Olechowski*, Dioecesis Cracovien: Administratoris Generalis scrutinio Theologico commissum; cum nihil in se contineat, quod Sapientiae Divinae Augustissimam Sedem vel in minimo laedere possit, imo tanta doctrinae excellentissimae Dignitate sit praeditum opera atque studio Perillustris Admodum Reverendi Domini *Francisci Erasmi Preiss*, Canonici Kielcensis, ut et Clericis Ordinandis, et Sacerdotibus jam approbandis, jam ad Curata Beneficia Instituendis facillimam aperiatur viam: proinde aequum censemus, ut tam proficuum Sacrae Scientiae Cultoribus Opus in lucem publicam prodeat.

Kielcjis 16 Januarii 1773.

Joannes Stephanus Funk,

S. Theolog. Speculativo-Dogmaticae Actualis Professor.

mpp.

Nicolaus Czapiżyński,

Theologiae Dogmatico-Moralis Professor. *mpp.*

INDEX

CAPITUM ET §.

Examen pro Ordinibus.

CAPUT 1mum.

	Pag ¹
<i>De Rudimentis Fidei</i>	2
<i>Oratione Dominica</i>	3
<i>Salutatione Angelica</i>	5
<i>Symbolo</i>	9
<i>SS. Trinitate</i>	10
<i>Incarnatione</i>	16
<i>Veneratione Ss. 13. Et Imaginum</i>	

CAPUT 2dum.

<i>De peccatis in genere 18. Et in specie</i>	21
<i>Scandalo</i>	24
<i>Virtutibus</i>	25

CAPUT 3tium.

<i>De Requisitis ad Imam Tonsuram</i>	27
<i>Essentialibus Imæ Tonsuræ</i>	33
<i>Requisitis ad Ordines</i>	39
<i>Illegitimis</i>	41
<i>Ordinibus in communi etc.</i>	46
<i>Ministro Ordinis</i>	55
<i>Dimissoriis</i>	60
<i>Poenis malæ Ordinationis</i>	61

CAPUT 4tum.

De Minoribus Ordinibus in particulari 64

CAPUT 5tum.

Pro Subdiaconatu.

<i>De Virtutibus Theologicis: Fide</i>	72
<i>Sacra Scriptura</i>	77
<i>Traditionibus</i>	82
<i>Ecclesia 87. Et Capite ejusdem</i>	94
<i>Infidelitate et haeresi</i>	98
<i>Schismate et Apostasia</i>	101
<i>Libris Haereticorum</i>	103
<i>Judaeis</i>	105
<i>De Spe Christiana</i>	106
<i>Charitate DEI. 108. Et proximi.</i>	110
<i>Fraterna correptione</i>	114
<i>Purgatorio</i>	115
<i>Inferno</i>	119
<i>De Subdiaconatu</i>	119
<i>Titulo</i>	125
<i>Voto.</i>	127
<i>Horis Canonicis</i>	137
<i>Ritu Officii Divini</i>	146

CAPUT 6tum.

<i>De Censuris in genere</i>	158
<i>Absolutione a Censuris</i>	165
<i>Censuris in particulari</i>	169
<i>Percussione Clerici</i>	174
<i>Cessatione a Divinis</i>	186
<i>Irregularitate</i>	187

CAPUT 7mum.

Pro' Diaconatu.

<i>De Diaconatu</i>	:	197
<i>Praeceptis Decalogi</i>	.	201
<i>Legibus et Canonibus</i>	.	203
<i>1mo Praecepto Decalogi</i>	.	207
<i>Cultu Religionis</i>	.	213
<i>Blasphemia</i>	:	216
<i>Sacrilegio</i>	.	217
<i>Simonia</i>	.	227
<i>2do Praecepto</i>	.	231
<i>Adjuratione</i>	.	237
<i>3tio, 4to, 5to Praecepto</i>	.	238
<i>Bello, Duello</i>	.	249
<i>6to et 7mo Praecepto</i>	.	252
<i>Restitutione</i>	.	265
<i>Contractibus</i>	.	271
<i>Usura et Censu.</i>	.	276
<i>Testamento</i>	.	279
<i>Judicio.</i>	.	281
<i>8vo Praecepto</i>	.	282
<i>Restitutione Famae</i>	.	286
<i>Mendacio</i>	.	288
<i>9no et 10 Praecepto</i>	.	290

CAPUT 8vum.

De Praeceptis Ecclesiae.

<i>De 1mo Praecepto</i>	.	292
<i>De reliquis Praeceptis Ecclesiae</i>	.	293
<i>De Consiliis Evangelicis</i>	.	306

CAPUT 9num.

<i>De Sacramentis in genere</i>	. . .	308
<i>Ministro et effectu Sacramentorum</i>		318
<i>Merito</i>	327
<i>Justificatione</i>	329
<i>Necessitate bonorum operum</i>	331
<i>Libero Arbitrio hominis</i>	334
<i>Sacramentalibus</i>	336
<i>De Baptismo</i>	339
<i>Patrinis etc.</i>	347
<i>De Confirmatione</i>	351

CAPUT 10num.

Pro Presbyteratu.

<i>De Ordine Presbyteratus</i>	354
<i>Eucharistia</i>	358
<i>Viatico</i>	368
<i>Sacrificio Missae</i>	371
<i>Requisitis ad Missam</i>	388
<i>Effectu Sacrificii</i>	390
<i>Defectibus in Missa</i>	392
<i>Loco Sacrificii</i>	395
<i>Tempore</i>	396
<i>Ritu et Rubricis Missae</i>	398
<i>Stipendio</i>	404
<i>Votiis</i>	406
<i>Missa pro Defunctis</i>	410
<i>Reductione Missarum</i>	413
<i>De Extrema Unctione</i>	414

CAPUT 11mum,

<i>De Sacramento Matrimonii a pag.</i>	418
<i>Coelibatu</i>	426
<i>Impedimentis Matrimonii</i>	434
<i>Divortio</i>	458
<i>Dispensatione</i>	460

EXAMEN 2dum.

<i>De Approbatione</i>	466
<i>Officio Confessarii</i>	469
<i>Scientia et Prudentia Confessarii.</i>	479
<i>Poenitentiae Sacramento</i>	491
<i>Distinctione peccatorum</i>	495
<i>Dolore</i>	497
<i>Confessione</i>	500
<i>Satisfactione</i>	501
<i>Forma Poenitentiae</i>	504
<i>Sigillo</i>	509
<i>Sollicitatione ad turpia</i>	515
<i>Reliqua scienda de Confessione</i>	517

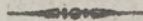
CAPUT 2dum.

<i>De Reservatis</i>	526
<i>Actibus Humanis</i>	537
<i>Conscientia</i>	541
<i>Indulgentiis.</i>	548
<i>Jubilaeo</i>	554

EXAMEN 3tium.

<i>De Beneficio.</i>	557
<i>Requisitis ad Beneficium</i>	559

<i>Jure Patronatus</i>	. . .	564
<i>Parocho</i>	. . .	568
<i>Obligatione Parochi</i>	. . .	570
<i>Potestate</i>	. . .	575
<i>Sepultura</i>	. . .	577
<i>Adduntur Casus nonnulli speciales, Pa- rocho scitu summe necessarii.</i>		580
<i>Decreta S. Congr: scitu necessaria</i>	. . .	606

EXPLICATIO

*Nonnullorum Terminorum, qui passim
in Theologia Morali occurrere
solent.*

A*bsolute* idem significat: quod *universim* et sine exceptione, restrictione, comparatione. *Compare*, seu *Respective* significat rem, vel materiam aliquam hoc vel isto modo acceptam, aut cum alio comparatam; sic furtum acus, est *absolute* in se materia levis, *compare* autem seu *respective* ad pauperem Opi- ficem, qui ea acu, et se, et familiam sustentabat? erit gravis.

Adaequate idem est, quod totaliter.

Inadaequate: idem quod partialiter.

Abstractive cognoscere, id est per species alienas, vel per similitudinem alterius v.g. nos in praesenti vita cognoscimus DEUM *abstractive* per creaturas. *Intuitive* vero cognoscere, id est per speciem propriam, prout res est in

se vg. Beati in Coelo vident DEUM
intuitive.

Actus varie sumitur. *Actus Imus* est ipsa potentia ad aliquid operandum vg. *in actu primo* operari, est idem: ac posse operari, *Actus secundus* est ipsa actualis operatio sive bona sive mala.

In actu exercito, seu *implicite* dicitur, quando sine reflexa intentione opus exercetur, deliberate tamen ac humano modo: Sic qui audit devote Missam die Festo, habet *in actu exercito* intentionem satisfaciendi praecepto Ecclesiae, quamvis de ea reflexe non cogitet. *In actu signato et reflexe fit*, quando expressa intentio antecedit opus, ut dum quis ante, vel in auditione Missae, reflexe cogitat: Volo satisfacere praecepto Ecclesiae.

A parte rei, quando res aliqua actu existit nemine cogitante. *Intentionaliter*, quando res solum habet esse in intentione, seu intellectu.

Active se habere, est agere aliquam rem. *Passive se habere est* pati, seu recipere aliquid. Sic benedicitur: *Scandalum activum* in eo, qui scandalizat alium, seu qui dat scandalum: *Scan-*

datum Passivum dicitur in illo, qui scandalizatur, seu qui patitur scandalum.

Bonum morale est aliquod opus bonum et laudabile in genere moris. *Malum morale* est actio peccaminosa, seu est ipsum peccatum. *Bonum Physicum*, quod habet perfectionem, et integritatem suorum praedicatorum. *Sciendum* potest esse aliquid *malum Physicum*, et *bonum Mōrale*, sic Martyrium, Jeiumium est *malum Physicum*, sed *bonum Morale*.

Causa Physica, quae producit effectum per se ipsum, seu per realem influxum in effectum. *Causa Moralis*, quae influit in effectum imperative, directive v.g. Dominus imperans servo, ut aliquem occidat; Dominus erit *causa Moralis* occisionis; servus vero *causa Physica*, si occiderit.

Causa principalis, quae propria virtute agit. *Causa instrumentalis* est, quae virtute aliena facit, ut patet in exemplo immediate dicto.

Certitudo alia est *Methaphysica*, quae neque divinitus potest se aliter habere.

Physica, quae non potest aliter fieri naturaliter, potest tamen divinitus seu miraculose. *Moralis*, quae potest aliter fieri, sed difficulter, secundum aestimationem moralem vg. certum est moraliter committendam esse Ebrietatem ab illo, qui contraxit habitum ebrietatis.

Certitudo Fidei Divinae, quae habetur ex Revelatione Divina v. g. certitudo Sanctissimae Trinitatis, Incarnationis etc.

Concomitanter seu *Simultanee*, quae simul evenit cum aliqua re neque ante, neque post vg. DEUS concurret ad omnes actiones nostras per concursum simultaneum. *Antecedenter*, quod evenit anterieus. *Consequenter*, quod evenit consecutive.

Directe, quod ratione sui intenditur. *Indirecte*, quod ratione alterius intenditur, vg. qui in ebrietate scandalizat alios, si talis inebrietur? ebrietatem intendit *directe*, scandalum vero *indirecte*, seu *in causa*.

Ens aliud est *Physicum* estque, res, quae datur a parte rei, et actu existit.

Aliud *Ens Logicum*, quod fit per operationem intellectus. *Ens Possibile*, quod potest esse. *Ens Chymericum*, est *Ens* rationis fictum, seu impossibile. *Ens Morale*, quod habet esse secundum prudens hominum iudicium, v.g. actus bonus vel malus.

Essentialiter dicit praedicata talia, sine quibus res nequit esse nec concipi. *Accidentaliter* significat praedicata, quae possunt abesse. Sic peccatum essentialiter est malum; jam vero v.g. recreatio accidentaliter potest esse mala, si fiat cum aliquo excessu.

Extensive, quando res extenditur eadem in sua qualitate ad plura, vel tempora, vel loca, vel objecta. *Intensive*, quando intra se habet plures gradus vel perfectiones: Sic damnati omnes habent poenam aequalem *extensive* aeternam; *intensive* vero unus prae alio majorem prout quis meruit.

Exclusive et *inclusive* dicitur, id est *includendo* vel *excludendo*. Sic Consanguinitas naturalis dirimit Matrimonium *inclusive* ad quartum gradum, quia hic gradus includitur in lege prohibente

adhuc in eo nubere; Ad quintum autem gradum dirimit *exclusive*, quia quintus gradus excluditur ab eadem lege, adeoque in eo valide contrahitur Matrimonium.

Formaliter varie sumitur: Imo idem significat quod proprie. Opponitur ei *Analogice*, id est improprie translate. 2do Significat rem accipi secundum suam qualitatem; opponitur *Aequivalenter*, id est secundum aequivalentiam, vg. dum fur eandem rem ablatam reddit, dicitur: reddere eandem rem *formaliter*. Si reddit pretium? *aequalenter*; si vero plus dat, quam accepit? reddit *eminenter*.

Geometricae, quando aliqua tantum est proportio, non omnimoda. *Arithmetice*, quando omnis aequalitas servatur. Sic inter gravitatem peccati, et quantitatem injungendae Poenitentiae, debet esse proportio aliqua, id est: *Geometrica* sufficit.

Integrum est, idem significat quod liberum, seu licitum est, vg. integrum est Sponso de futuro resilire a Sponsalibus, si Sponsa cum alio rem habuerit.

In fieri, dum est aliquid in exerci-
tio. *In facto*, quando jam actu aliquid
factum est.

Mediate id est mediante aliquo inter-
rem et rem. *Immediate*, id est absque
medio interveniente.

Naturaliter sumitur: 1. pro eo quod
fit absque industria humana. Opponitur
Artificialiter. 2. Idem sonat quod vi-
ribus naturae, ordinario rerum cursu;
opponitur *Supernaturaliter*, quod est
supra vires naturae, seu causarum *2da-*
rum, id est miraculose.

Ordinarie, *Extraordinarie* idem si-
gnificant prout immediate dictum.

Par solvendo, *impar solvendo*, idem
est ac potens, vel impotens solvere.

Secundum se, id est ex natura sua.
Quo ad nos, id est secundum nostrum
modum concipiendi.

Motive, quod movet potentiam ad
actum, sic dum quis laudat peccatum,
laus erit motivum ad peccandum.

*Plures termini suis in locis
explicantur.*

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

To
ma
et
dup
si
inc
sur
Pe
no
DE
sit
ta
ne

CAPUT I.

DE SCIENDIS AD Imam TONSURAM.

§ Imus.

De Rudimentis Fidei.

Q. *Quid desiderat?* R. Examinari pro I. Tonsura et Minoribus Ordinibus.

Q. *Quid scire debeat suscipere volens primam Tonsuram?* R. Rudimenta fidei. Legere et scribere.

Q. *Quotuplicia sunt Rudimenta fidei?* R. duplicia: Alia *necessaria necessitate medii*, quae si homo ignorat, etiamsi invincibiliter, et inculpabiliter, salvari non potest, et talia sunt: Imo: quod DEUS sit unus in Tribus Personis, Creator omnium, Remunerator bonorum, et Viadex malorum. 2do: quod Filius DEI sit Incarnatus. 3tio: quod anima hominis sit immortalis. Alia sunt *necessaria necessitate praecepti*, et illa sunt: quae quidem tenemur scire sub obligatione gravi. Interim,

si quis invincibiliter ignoret et explicite non crederet, posset tamen salvari, et talia sunt: Pater noster. Ave MARIA. Symbolum Apostolorum. Decem praecepta Decalogi. Praecepta Ecclesiae, et septem Sacramenta.

§ 2dus.

De Oratione Dominica.

Q. Quid est Oratio? R. est petitio decentium a DEO.

Q. Oratio qualem efficaciam habet? R. si omni ex parte talis sit, qualis esse debeat, habet efficaciam merendi, satisfaciendi, et impetrandi.

Q. Solusne DEUS orari debeat? R. solus, fit principalis causa bonorum omnium, gratiae praesertim et gloriae, quae in oratione petuntur. Illi ergo soli ea impendi debet oratio, quae cultum Patriae continet, Sanctos autem oramus ut Dei amicos.

Q. Quae est perfectissima ac excellentissima oratio? R. Oratio Dominica sic dicta, quia eam Christus Dominus primum Apostolos docuit, et est: Pater noster etc.

Q. Quot ea oratio partes seu petitiones continet? R. Septem, quarum tres concernunt DEUM et gloriam ejus: Reliquae quatuor concernunt nos, et nostrum commodum.

Q. Quae conditiones requiruntur ad bonam orationem? R. Quatuor: Puritas conscientiae,

fiducia in DEUM, Resignatio in DEI voluntatem, et perseverantia.

Q. *Quale regnum petitur adveniri?* R. imprimis Regnum gratiae, quo DEUS in vita regnat in nobis; Deinde regnum aeternae gloriae, quod nobis servatur tanquam filiis.

Q. *Qualis panis petitur?* R. non solum cibus, et alia corporalia, sed etiam panis spiritalis, uti sunt Verbum DEI, Oratio, inspirationes divinae gratiae, et principaliter panis Eucharisticus.

Q. *Cur petitur hodie?* R. Ne de crastino solliciti simus, et ut quotidie ad DEUM confugiamus.

Q. *Qualia debita petimus dimitti?* R. peccata tam mortalia quam venialia.

Q. *Quid est non induci in tentationem?* R. non est, non tentari, quia tentatio est vita hominis super terram, et Christus ipse tentatus fuit, sed est: non succumbere tentationi.

Q. *Quid est liberari a malo?* R. Imprimis a Doemone, deinde a malis animae, demum a malis corporis.

§ 3^{tus}.

De Salutatione Angelica.

Q. *Qualis est haec Salutatio?* R. Ave MARIA gratia plena, etc.

Q. Unde consuetudo Beatam Virginem salutandi emanavit? R. ab exemplo partim Angeli Gabrielis, qui eam nomine Ssmae Trinitatis salutaverat, partim S. Elisabethae, partim pio et antiquissimo a tempore Apostolorum Ecclesiae usu.

Q. Quid inde infertur? R. Si Angelus Domini B. V. DEI Genitricem salutavit, quomodo igitur esca vermium, id est homo miser idem facere dedignabitur?

Q. Qua de causa recitamus salutationem Angelicam? R. Imo: ut illis generationibus annumerari mereamur, de quibus ipsa in suo Cantico prophetizaverat: *Ecce enim ex hoc Beatam, etc.* Luc. 1. 48. 2do: ut efficacius, quae petimus impetrare a Christo valeamus.

Q. Credimusne in Beatam MARIAM V? R. Minime, in solum enim DEUM credimus: Ast de B. Virgine credimus, et profiteamur, quod sit Mater DEI, adeoque singulari honore digna super omnes alias creaturas; quod sit gratia plena, ab omni peccato ex meritis Christi praeservata, ante et post partum semper Virgo immaculata.

Q. Adoramusne B. Virginem uti Deam? R. non; haec est impudens Dissidentium calumnia, solum enim colimus eam veluti Matrem DEI Salvatoris, ac invocamus, ut intercedat pro nobis apud Divinum suum Filium.

Q. Dissidentes detrahunt nobis Catholicis, quasi aequali cultu B. Virginem ac ipsum DEUM

etiam prosequamur? R. Multorum Pastorum Dissidentium consuetudo est, ut, cum Scriptura et argumentis non valeant, conviciis et mendaciis saltim conantur proficere.

Q. Saepe similibus videmur uti verbis aut actionibus externis, ac etiam dum ipsum Christum invocamus? R. his tamen nunquam intendimus cultum Divinum exhibere B. Virgini. Porro actiones externae, et voces juxta internam hominis intentionem pensandae sunt, quam praeterea intentionem toties omnibus manifestamus.

§ 4tus.

De Symbolo.

Q. Quid est Symbolum? R. Est Compendium Articulorum Fidei Catholicae.

Q. Quid est Articulus Fidei? R. est veritas aliqua antiqua infallibilis a DEO revelata, vel per Ecclesiam definita, quam credere omnino tenemur.

Q. Quot sunt Symbola? R. tria, 1um Apostolorum. 2um Concilii Niceni. 3^{ium} S. Athanasii.

Q. Quot continet Articulos Symbolum Apostolorum? R. duodecim.

Q. Cur vocatur Symbolum Apostolorum? R. quia est compositum ab Apostolis.

Q. Ad quos inferos descendit Christus? R. non ad locum damnatorum, sed ad Limbum,

in quo animae Sanctae Salvatorem suspirabant.

Q. Cur dicitur in plurali descendit ad inferos? R. quia etiam ad Purgatorium descendit, indeq; multas animas liberavit.

Q. Descenditne cum anima et corpore? R. Corpus reliquit in sepulchro, illudq; postea tertio die gloriosum reassumpsit.

Q. Quales vivos et mortuos iudicaturus est? R. per vivos intelliguntur electi, per mortuos vero reprobi.

Q. Quid est communio Sanctorum? R. quod Sancti et justii communicationem specialem habent tanquam membra unius corporis. Item quod sit in Ecclesia DEI communio rerum sanctarum.

Q. Quae sunt illaeres sanctae, in quibus communicamus? R. Sanguis Redemptionis Sacramenta, Dona gratiae, Verbum DEI. Item opera bona, cum enim simus membra ejusdem Corporis, dum quis orat, aut jejunat, non solum sibi, sed omnibus orat, jejunat.

Q. Habentne etiam mali fructum in hac Communione Sanctorum? R. habent, tum quia boni suis precibus saepe illis impetrant gratiam. Tum quia propter societatem cum bonis, saepe evadunt afflictiones, et vindictam DEI.

Q. An aliquem fructum etiam animae Purgatorii percipiant? R. Omnino, quia cum sint membra viva nobis conjuncta, per eandem

fidem, spem, charitatem juvantur satisfactionibus nostris.

§ 5tus.

Christianus quis.

Q. *Quid est esse Christianum?* **R.** Est per Sacramentum Baptismi, Unctionis, Christi participem, ejuq; membrum effici.

Q. *Estne omnis Christianus Catholicus?* **R.** Non.

Q. *Quis ergo dicitur vere Catholicus?* **R.** Qui Baptismi Sacramento initiatus in Ecclesia DEI veram Christi doctrinam profitetur.

Q. *Haeretici suntne Christiani et Catholiciz?* **R.** sunt Christiani, si sint legitime baptizati: Non sunt Catholici, quia adhaerent Sectis et opinionibus ab Ecclesia Catholica seu universali, alienis.

Q. *An Haereticus est capax Imae tonsurae?* **R.** valide, sed illicite susciperet.

Q. *Quod est signum Christiani?* **R.** Est signum Sanctae Crucis.

Q. *Cur ad formandam Crucem manus dextra adhibetur?* **R.** quia est dignior. Congruum autem est, ut ad obsequium DEI digniora membra corporis nostri adhibeamus.

Q. *Quare nominatur Pater, quando tangitur frons?* **R.** Datur intelligi, quod sicut ex capite in summo corporis nostri locato vita ad reliquum corpus derivatur, ita Patrem Ori-

ginem rerum omnium, ac principium esse agnoscimus.

Q. Cur Filius nominatur, dum tangitur pectus? R. Significatur Filium non solum ab aeterno a Patre genitum, sed etiam in tempore pro salute nostra in utero Virginis conceptum, et tandem in visceribus terrae sepultum esse.

Q. Cur nominatur Spiritus S. dum uterque humerus tangitur? R. denotatur tanquam amor Divinus a Patre Filioq; tanquam uno principio procedere, ejusdem cum utroq; naturae.

Q. Dicat aliam rationem? R. ad insinuandum videlicet, quod Spiritus S. per Incarnationem Filii nos, qui a sinistris filii irae eramus, per gratiae infusionem ad dextram transferendo, fecerit haeredes Regni DEI.

Q. Formaturne signum Crucis alio etiam modo? R. Formatur pollice et indice manus dexteræ conjunctis signando se signo Crucis in fronte, ore, pectore.

Q. Cur duo digiti conjuncti in hoc signo formando adhibentur? R. id significat duas naturas in Christo, Divinam et humanam.

Q. Cur ad signum frontis Pater, ad signum oris Filius, ad signum pectoris Spiritus S. nominatur? R. quia in fronte Patrem rerum omnium principium, in ore Filium, Verbum ab ore Patris procedens; in corde amoris sede Spiritum S. amorem Divinum confitemur.

Q. Cur signo hoc frontem, os, pectus seu cor signamus? R. significatur promptitudo animi ad confitendum semper Crucis mysterium. Cogitatione, quae in fronte residet, Verbo, quod ab ore procedit; et opere, quod a cordis seu amoris imperio gubernatur.

Q. Cur autem dicitur in Nomine Patris etc. et non in nominibus? R. quia per Nomen in singulari denotatur Patris et Filii et Spiritus S. trium Personarum Divinitatum una natura.

Q. Quae mysteria contineantur in hoc signo Crucis? R. continetur summa Fidei Christianae, quatenus per verba, DEUM trinum et unum, per signum Crucis vero passionem, et mortem Christi, et per eam Redemptionem nostram profitemur.

§ 6tus.

De Sanctissima Trinitate.

Q. Siquidem credit Ssmam Trinitatem, dicat, quid sit illa? R. Est unus DEUS in tribus Personis, Patre, Filio, et Spiritu S.

Q. In quo conveniunt et differunt hae Personae? R. Conveniunt in una natura seu essentia, in omnibus absolutis attributis, et in omni actione ad extra. Differunt autem in Praedicatis relativis, Paternitatis, Filiationis, Spiriationis.

Q. An et a quo producantur hae tres Personae? R. Pater est ingenitus et improductus, Filius a solo Patre producitur per generationem: Spiritus S. procedit ab utroque tanquam uno principio per amorem.

Q. Cur sola tertia Persona vocatur Spiritus S. cum et Pater, et Filius sint Spiritus et sint Sancti? R. Spiritus S. non ideo vocatur sic, quia est Substantia Spiritnalis et Sancta; hoc etiam et reliquae Personae habent, sed quod speciali modo procedat per spirationem seu amorem.

§ 7mus.

De Incarnatione.

Q. Quid est Incarnatio? R. Est unio Filii DEI, seu Verbi Divini, aut secundae Personae Ssmæ Trinitatis cum humanitate. Vel est: Assumptio humanitatis propria personae destitutae ad unionem cum Persona Verbi.

Q. An Christus solum Corpus humanum assumpsit, an vero totum hominem? R. Totum hominem, id est corpus et animam unitam corpori, alias non assumpsisset naturam humanam, si solum corpus assumpsisset. Fuius hoc in Symbolo S. Athanasii.

Q. Cum Christus Dominus conceptus sit de Spiritu S. an Spiritus S. sit Pater Christi. R. quod dicatur conceptus de Spiritu S. intelligi debet, quod ex opere Spiritus S. non vero ex natura ejus, et hinc non potest dici

Pater ejus, quamvis de ipso conceptus dicatur. Ille enim est pater, qui de substantia sua Filium generat, qui autem opus aliquod, non de sua substantia, sed aliunde producit, non est Pater.

Q. Cur non Ima Persona, nec tertia est incarnata, sed secunda? R. quia convenientius erat secundae Personae incarnari quam Imae et 3^{tae}.

Q. Quae convenientiae a SS. Patribus assignantur? R. Hae, 1^a quia major est affinitas hominis cum Verbo, quam cum Patre et Spiritu S. sicut enim Verbum est Imago Patris, ita homo est Imago DEI, adeoque convenientius erat similem simili uniri. 2da. quia sicut homo creatus per verbum DEI, ita decebat eum redimi per idem Verbum, quia per eandem Ideam opus lapsum artifex reparat, per quam illud produxit. 3ta ut idem sit Filius Hominis, qui fuit DEIFilius ab aeterno. 4ta ut Filius DEI adoptivus, id est homo redimeretur per Filium DEI natum. 5ta ut mediator inter DEUM et hominem non sit alia Persona, nisi media.

Q. Quot naturae, et Personae sunt in Christo? R. Naturae duae sunt: humana, et Divina: Persona unica Verbi Divini, nam licet DEUS assumpsit hominem, non tamen Personalitatem hominis, quia Personalitas juxta Metaphysicam, est complementum naturae, consequenter quid distinctum a natura, quod

complementum hominis supplevit Personalitas Divina.

Q. Quot sunt intellectus et voluntates in Christo? *R.* duo sunt, creatus et increatus seu Divinus. Voluntates etiam duae, creata et increata sive Divina, quia sunt duae naturae, consequenter duo quoque intellectus, et duae voluntates a Conciliis et SS. PP. assignantur in Christo.

Q. Habuitne Christus animam rationalem? vel Verbum Divinum fuit illi loco animae? *R.* Nisi animam rationalem habuisset, non fuisset verus et perfectus homo.

Q. Redemitne Christus omnes homines? *R.* Redemit omnes liberando ab impotentia salutis consequendae, non autem in actu; 2do omnes justificando, vel salvando.

Q. Cur non omnes redemit in actu secundo justificando, et salvando? *R.* Ex malitia ipsorum, nolentium praeceptis DEI obtemperare, et adhibere media ad salutem necessaria.

Q. In quo consistebat mors Christi? *R.* In separatione Animae a Corpore.

Q. Ubi fuit tunc Anima, Corpus, et Divinitas Christi? *R.* Anima descendit ad Inferos, Corpus mansit in Sepulchro, Divinitas fuit unita utrique; quod enim assumpsit, nunquam dimisit

Q. Quomodo autem facta est Resurrectio Christi? *R.* Per reunionem Animae ad Corpus cum exitu de Sepulchro.

Q. Christus estne ubique? R. Christus duo significat, DEUM et Hominem, ideoque Christus ut est DEUS, est ubique, ut vero Homo, non est ubique, sed tantum in Coelo, et in Eucharistia per replicationem. *Replicatio* est existentia unius Corporis simul in duobus vel pluribus locis supernaturaliter.

Q. Quales vivos et mortuos judicaturus est?
R. Scilicet, Electos, et reprobos.

Q. Quomodo Christus invocandus, et colendus est orationibus nostris? R. Summo cultu tanquam DEUS Redemptor, atque unicus talis inter DEUM et homines Mediator, qui pretioso Sanguine suo pro peccatis totius mundi condigne satisfecit, omnibusque gratiam et gloriam (modo meritorum ejus per veram fidem ac Praeceptorum observationem participes fieri velimus) promeruit.

§ 8vus.

De Veneratione Sanctorum.

Q. Potestne aliquis Sanctus pro peccatis nostris satisfacere? R. Non, imo licet omnes Sancti merita, et Passiones suas pro delictis suis DEO offerrent, non tamen vel pro unico peccato mortali valerent condigne satisfacere.

Q. Possuntne Sancti promereri nobis gratiam DEI? R. quamvis Orationibus suis impetrare

nobis soleant gratias, non tamen mereri: Solus Christus illas nobis promeruit.

Q. *Quomodo orationibus nostris colendi et invocandi sunt Sancti?* R. Velut fideles servi et amici Christi.

Q. *Sed qua de causa honorandi sunt Sancti?* R. quia honorat eos ipse DEUS Pater: *Qui mihi ministrat, honorificabit eum Pater meus.* Joa: 12. 26. Honorat eos ipse DEI Filius: *Vos, qui secuti estis me etc.* Mat: 19. 28. Honorat eos Spiritus S. Eccl. 41. Ergone homo peccator Sanctos colere tergiversabitur?

Q. *Daturne in Ecclesia Catholica praeceptum invocandi Sanctos?* R. Salutare consilium est solum.

Q. *Sacrificamusne, aut Tempa extruimus Sanctis?* R. Non, Sacrificium enim Missae offertur, et Ecclesiae eriguntur soli DEO, quantumvis sub titulo alicujus Sancti.

Q. *Fitne mentio intercessionis, et invocationis Sanctorum in Scriptura?* R. Omnino. Zach. 1. v. 12. Iterumque 2. Petri p. 15. Gen. 48. 16.

Q. *Utique Dominus ait: Invoca me in die tribulationis* Ps. 46. v. 16. Idem quoque Dominus dicit: *Ite ad servum meum Job, ipse orabit pro vobis, faciem ejus aspiciam etc.* Job. 42, 8.

Q. *Quomodo igitur hi textus combinandi?* R. Sic: solus quidem DEUS principaliter invocandus est, tanquam Dominus ille, qui propria nobis potestate potest, et solet benefacere, sed praeterea etiam Sancti veluti

servi DEI, qui praecise orent pro nobis DEUM.

Q. *Quare tempus hoc, quod alias invocationi Sanctorum, non potius laudibus Christi impendimus?* R. quia invocando Sanctos magis glorificamus Christum juxta illud: *Laudate DEUM in Sanctis Ejus.* Psal. 150.

Q. *Quare?* R. Invocare enim Sanctos est in re convocare illos, ut una nobiscum coram Majestate Domini nostri JESU Christi procidant, eumque nobiscum laudent, glorificent, orent et adorent.

Q. *Possuntne Sancti in Coelo nostras in terris scire necessitates?* R. Omnino, si enim Angeli in Coelo sciunt et delectantur poenitentia peccatorum. Luc. 15. Igitur et Animae Sanctae cum de iis dicatur. Mat. 22. 30. *Sunt sicut Angeli DEI.*

Q. *An invocari possunt infantes e vivis statim post Baptismum sublati?* R. Privatim possunt, cum et DEI in aeternum amici sint, et tenera in nos, quos in agone certantes vident, charitate pleni.

Q. *Quam ob causam credimus DEUM per Sanctorum reliquias multa nobis beneficia praestare?* R. Constat id ex continua tot saeculorum experientia.

Q. *Num de hac re aliquid sit in Scriptura?* R. Omnino. 4. Reg. 13. ad contactum ossium Elisei Prophetae revixit mortuus. Et Act: 19. 12. per attactum sudariorum et semicin-

ctorum S. Pauli morbi curabantur, et maligni spiritus expellebantur.

§ 9nus.

De Veneratione Imaginum Christi et Sanctorum.

Q. Quare in veneratione habemus Imagines Sacras? R. quoniam exprimunt, et memoriae suggerunt Christum, ejusque beneficia. Item praeclara Sanctorum opera, quibus ad similia excitemur.

Q. Quid hac de re est in Scriptura? R. Exod: 25. 18. Praeceperat DEUS supra Arcam Foederis duos locari Cherubinos, quibus certa una cum arca cultus aliquis deferebatur. Deinde Ps. 98. Adorate scabellum pedum ejus, quia sanctum est.

Q. Utique praecepit DEUS. Deuter: 4. Non facies tibi sculptile? R. Sed additur ibidem: *ut adores illud.* Porro nos nullam Imaginem velut Idololum adoramus.

Q. S. Joan: Ep: 1. c. 3. ait; Filioli custodite vos a simulacris? R. Hic monet conversos ad se Ethnicos, ne redeant ad Idololatriam.

Q. Num requiritur, ut imagines colantur cultu absoluto propter seipsas, quasi credatur ipsis inesse aliqua divinitas, vel virtus propter quam sunt colendae? R. Non; sed solum possunt coli cultu respectivo propter respectum nempe ad sua Prothotypa.

Q. Ut quid genuflexiones coram Crucifixo vel Altari? R. Coram illo genuflectimus, quem Imago denotat, nimirum Christo ad dexteram DEI sedente.

Q. Quomodo id fieri potest, quod Imagines aliquae miracula operentur, cum sint res inanimatae? R. Non Imagines, sed ipse DEUS ex abyssali Clementia ad glorificandum Nomen S. suum, ubi, et in quo loco vult, miracula operatur per intercessionem Sancti, cujus Imago vel Reliquia veneratur.

Q. DEUS in omni loco exaudire potest, et miracula operari, ut quid ergo certo loco aut certae Imagini talis operatio adscribitur? R. DEUS, postquam praecepta Decalogi dederat Moysi, potuit in quocunq; loco et sub quacunq; specie rei creatae apparere, et quicunq; hominum, id tamen non praestitit, sed tantum in Monte Horeb, in ardenti rubo; non alteri, quam Moysi.

Item Potuit DEUS per quamcunque rem creatam operari miracula, id tamen non fecit nisi per baculum Moysis, nec alibi nisi in AEGYPTO operatus est. Incomprehensibilia sunt Judicia DEI!

CAPUT II.

§ 1mus.

De Peccatis in genere.

Quid est peccatum? R. Est transgressio legis Divinae, naturalis et scriptae.

Q. Qui legem humanam Ecclesiae transgreditur, sitne Divinae Legis transgressor? R. Omnino, cum DEUS ipse praeceperit obedire Ecclesiae et potestatibus.

Q. Quotuplex est peccatum? R. 2plex, carnale et spirituale. 1um est, quod tendit ad inordinatas delectationes corporis, ut luxuria, ebrietas. 2^{dum} est illud, quod immediatè ad animam pertinet; ut superbia, odium. Aliud est *Philosophicum* id est dictum vel factum, aut concupitum contra legem naturalem, seu dictamen naturae rationalis. Aliud est *Theologicum* est dictum, vel factum, aut concupitum contra legem DEI. Peccatum aliud est *Commissionis*, est transgressio praecepti negativi.

Aliud est *omissionis* et est transgressio praecepti positivi. Item peccatum aliud est *contra DEUM* scilicet immediate, ut blasphemia. Aliud contra *Proximum*, ut diffamatio. Aliud contra *seipsum* ut est *vg.* ebrietas.

Q. *Quotuplex adhuc est peccatum?* R. Aliud est *Cordis*, ut prava desideria. Aliud *oris*, ut infamationes. Aliud *operis*, ut omne opus factum externum contra legem DEI. *Peccatum* aliud est *originale*, quod est carentia iustitiae originalis transfusa ab Adamo per virtutem semipalem in posteros. Aliud *Personale* quod est praevaricatio legis a propria persona facta.

Peccatum Personale, aliud est *actuale*, quod est actualis praevaricatio legis Divinae. Aliud *habituale*, quod est macula quaedam relicta ex peccato actuali moraliter in anima permanens. Utrumq; aliud est *mortale*, quod adfert mortem animae, *aliud veniale*, quod non adfert mortem animae.

Q. *Quae requiruntur ad peccatum mortale?* R. Haec tria: plena advertentia et deliberatio ex parte intellectus. 2do Perfectus consensus ex parte voluntatis. 3tio. Gravitas materiae, ex quibus si unum desit, fiet veniale, quod alias ex se esset mortale.

Q. *Quotuplex est peccatum mortale?* R. Duplex. Unum est tale *ex genere suo*, quod scilicet est contra legem graviter obligantem, et aliud est mortale *per accidens* solum, nempe ex circumstantiis adjunctis.

Q. Quotupliciter peccatum mortale ex genere suo potest transire in veniale? R. 3pliciter. 1mo ex parte intellectus, si non habeatur perfecta deliberatio seu advertentia malitiae peccati. 2do ex parte voluntatis, si non sit perfectus consensus. 3tio ex parte materiae, si haec sit parvi momenti.

Q. Quòt modis peccatum veniale ex genere suo potest transire in mortale? 5q; modis. 1mo ratione conscientiae erroneae aut scrupulosae, si videlicet ille actus, qui ex natura sua est levis, iudicetur esse gravis. 2do ratione contemptus aut inobedientiae formalis. 3io ratione nimii affectus in rem aliquam, si haec ita appetiatiuè aestimetur, ut peccator sit paratus potius praeceptum DEI sub mortali obliuiscens transgredi, quam illam omittere. 4to ratione ruinae et periculi proximi imminentis per talem actum, qui ex natura sua est levis. Sic. vg. ablatio acus, ex se est levis, eritq; peccatum veniale; si tamen illam quis auferat Sartori pauperi unicam habenti, qui praedicta acu sibi ac suae familiae victum merebatur? erit mortale. 5to ratione periculi incidendi in mortale, quando nimirum aliquis absq; sufficienti cautela facit id per quod facile labitur in mortale.

Q. Plura peccata venialia possuntne effecere unum mortale? R. Negant: Com: DD. Disponunt tamen ad aliud facilius perpetrandum.

Q. Quot sunt effectus peccati? R. Peccatum inducit poenam temporalem si sit veniale; vel aeternam, si sit mortale. 2do Minuit plurima auxilia gratiae DEI quae ad bene agendum conferri solent. 3tio relinquit in anima maculam, et deformitatem, quae est peccatum habituale. 4to Tandem peccatum ponit impedimentum ab bene operandum.

§ 2dus.

De peccatis in specie.

Q. Quot sunt peccata capitalia? R. 7. Superbia, Avaritia, Luxuria, Invidia, Ira, Gula, et Acedia.

Q. Quare dicuntur capitalia? R. Ideo quia dicuntur capita, et radices aliorum peccatorum.

Q. Quid est superbia? R. Est inordinatus appetitus propriae excellentiae.

Q. Quid est avaritia? R. Est inordinatus bonorum temporalium appetitus. Filiae ejus sunt, obduratio cordis, inquietudo mentis, et fraus, sive dolus in facto.

Q. Quale est peccatum avaritia? R. Per se est veniale, nisi ita sit intentus divitiarum appetitus, ut causa ejus vilescat observatio Praeceptorum DEI et Ecclesiae.

Q. Quid est luxuria? R. Est inordinatus appetitus venereorum, et est ex genere suo mortale.

Q. Quot sunt filiae luxuriae? R. Ex parte intellectus sunt quatuor, scilicet: caecitas mentis, quae habetur tunc, quando ita est additus intellectus alicui turpitudini, ut de Coelestibus amplius non permittatur cogitare. *2da Praecipitantia. 3tia Inconsideratio. 4ta Inconstantia.*

Ex parte voluntatis sunt etiam quatuor. *1ma Amor sui, 2. Odium DEI, 3. affectus praesentis saeculi, 4. horror futurae vitae.*

Q. Quid est invidia? R. Est inordinata tristitia de alterius bono, prout illud est diminutum propriae excellentiae, est ex genere suo mortale.

Q. Quot sunt filiae invidiae? R. *1ma Odium proximi, 2da Detractio, 3tia Gaudium de malis proximi. 4ta Susurratio, quae est oblocutio mala de proximo ad tollendam amicitiam ipsius cum aliis, quam susurro restituere tenetur; non minus, quam detractor famam.*

Q. Quid est gula? R. Est inordinatus appetitus cibi et potus, et est ex genere suo veniale.

Q. Quot modis fit gula? R. *5que; 1mo Si quis edat ante tempus. 2do Si nimis exquisita. 3o. si nimis exquisité praeparata, 4to si plus justo comedat aut bibat. 5to Si voraciter.*

Q. Quid est Ira? R. Est inordinatus, vindicandi appetitus.

Q. Quare dicitur inordinatus? R. quia non omnis appetitus vindictae est peccatum Irae ju-

xta illud Psalm: 40. *Irascimini, et nolite peccare;* saepius enim superiores irascuntur puniendo culpam subditorum, et tamen non peccant, si ordinate id faciunt.

Q. *Quid est acedia?* **R.** Est fastidium rerum spiritualium.

Q. *Quae excusant aliquem, a peccato?* **R.** Haec tria, Defectus liberi consensus. 2do Inadvertentia ad malitiam peccati. 3tio Ignorantia.

Q. *Quae sunt peccata contra Spiritum Sanctum?* **R.** 6. scilicet: Desperatio propriae salutis aeternae. Praesumere salvari sine meritis: Cognitam veritatem impugnare: Invidere gratiae, et aliis beneficiis spiritualibus proximo a DEO concessis: Obstinatio in peccatis. Impaenitentia finalis.

Q. *Quare dicuntur contra Spiritum Sanctum?* **R.** Quia cum Theologi approprient potentiam Patri; sapientiam Filio; et bonitatem S. Spiritui; hinc qui peccant ex fragilitate dicuntur peccare contra Patrem, qui potens est; qui peccat ex ignorantia, dicitur, peccare contra Filium, qui sapiens est; qui vero ex malitia peccat, dicitur peccare contra Spiritum S. qui bonus est.

Q. *Quare haec peccata dicuntur irremissibilia?* **R.** Omnia haec peccata remitti possunt per Sacramentum Poenitentiae, si quis bene dispositus, illa confiteatur, nihilominus haec dicuntur irremissibilia, quia malitiose peccans raro, et difficile convertitur, proinde veniam peccatorum non obtinet.

Q. *Quaenam sunt peccata in Coelum clamantia?* **R.** *Atuor. Homicidium voluntarium: crimen nefandum, seu sodomia: oppressio pauperum, orphanorum, et viduarum: defraudare operarios mercede, propriis laboribus debita: haec enim adeo gravia sunt, ut vindictam in Sacra Scriptura dicantur petere a DEO.*

§ 3tius.

De Scandalo.

Q. *Quid est scandalum?* **R.** *Est peccatum occasionatum. Dicitur veró tale, quia dat occasionem alteri ad peccandum.*

Q. *Quotuplex est scandalum?* **R.** *Duplex. Activum est dictum vel factum minus rectum praebens alteri occasionem ruinae spiritualis. Et Passivum est ipsa ruina seu peccatum ex alterius dicto vel facto secutum.*

Q. *Quotuplex est scandalum activum?* **R.** *Est duplex: Unum per se tale, et aliud per accidens. Primum habetur tunc, quando directe intenditur alterius ruina, si nimirum ideo aliquid fiat, ut proximus ad peccatum inducatur.*

Per accidens veró scandalum dicitur, quando indirecte et interpretative tantum causatur alterius peccatum, ut si vg. spiritualis verbum jocosum proferat coram saecularibus, quos inde occasionem peccati sumpturos cognoscit, et a talibus verbis non abstinet.

Q. *Ad hoc ut scandalum activum sit peccatum requiritur, ut de facto ex illo sequatur ruina spiritualis proximi seu scandalum passivum?* **R.** Non sufficit enim, quod per illud data sit occasio, ex qua sequi possit ruina spiritualis proximi, ut si vg. vellem aliquem inducere in ebrietatem, quamvis ipse non consentiat.

Q. *Qualiter ille peccat, qui scandalizat alterum?* **R.** Mortaliter, si dat occasionem ruinae mortalis (nisi indeliberatio excuset) venialiter autem, si dat occasionem ruinae venialis, etiamsi hoc directe intendat.

Q. *Quot peccata committit scandalizans?* **R.** Praeter peccatum scandali committit peccatum ejusdem speciei, ad quod alterum induxit, et ideo confiteri debet speciem peccati per quod, et ad quod dedit occasionem cum numero scandalizatorum, etiamsi illos non induxerit directe ad peccandum, sed per accidens.

§ 4tus.

De Virtutibus.

Q. *Quid est virtus?* **R.** Secundum S. Aug. est qualitas mentis, qua recte vivitur.

Q. *Quotuplex est virtus?* **R.** Juxta Aristotelem. Alia est *Intellectualis*, quae ad intellectum spectat, ut prudentia. Alia est *Moralis*, quae ad voluntatem pertinet.

Q. *Quotuplex est adhuc virtus?* R. 2plex: *Theologica* quae habet pro obiecto immediate DEUM. *Alia moralis*, quae habet pro obiecto immediato actiones humanas.

Q. *Quotuplex adhuc est virtus?* R. Duplex: *Alia est actualis*, estque actus alicujus virtutis. *Alia habitualis*, quae est qualitas inclinans potentiam ad actus virtuosos.

Q. *Quotuplex est virtus habitualis?* R. 2plex *Infusa*, quae infunditur immediate a DEO, hujusmodi sunt habitus Fidei, Spei, et Charitatis. *Alia acquisita*, quae est facilitas quaedam generata ex frequentatis actibus virtuosis inclinans hominem ad eliciendos prompté similes actus virtuosos illis, ex quibus fuit generata. *Ima ergo datur ad simplicitér, 2da veró ad felicitér operandum.*

Q. *Quot sunt virtutes?* R. 4. Prudentia, Justitia, Temperantia, et Fortitudo.

Q. *Quare dicuntur Cardinales?* R. quia in illis tanquam in Cardinibus universa boni operis structura nititur.

Q. *Quot sunt dona Spiritus S.?* R. 7. juxta Isaiam XI: Sapientia, Intellectus, Consilium, Fortitudo, Scientia, Pietas et Timor DEI.

Q. *Quot sunt beatitudines?* R. Juxta Matth: 5. Sunt octo: Beati pauperes, Beati mites, Beati qui lugent, Beati qui esuriunt, Beati misericordes, Beati mundo corde, Beati pacifici, et Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam.

Q. *Quot sunt virtutes Theologicae?* R. 3. Fides, Spes, Caritas.

CAPUT III.

§ Imus.

De Requisitis ad Imam Tonsuram.

Q. *Quae dispositio principalis sit necessaria volenti suscipere Tonsuram?* **R.** Vocatio Divina.

Q. *Quid est vocatio Divina?* **R.** Est electio quam DEUS facit inter homines ad aliquem specialem statum, quem solet indicare aliquibus signis.

Q. *Quare haec vocatio est necessaria ad statum Ecclesiasticum?* **R.** DEUS siquidem, cum illum instituerit, et ordinaverit, ad illum spectat vocare hos, quos voluerit.

Q. *Quid de illo sentiendum est, qui ingreditur statum Ecclesiasticum sine vocatione?* **R.** Talis intrat contra DEI voluntatem, facit se indignum gratia ejus, mereturque justé ab

eo derelinqui, et exponit periculo salutem suam.

Q. *Cui tales assimillantur?* **R.** Christus Dominus illos comparat latronibus et lupis, qui intrant in ovile propter jugulandas oves vita sua scandalosa.

Q. *Quomodo DEUS punivit praesumptionem et temeritatem talium, qui aspiraverunt ad Ministerium Altaris sine vocatione?* **R.** Praecipitavit aliquos in abyssum terrae, projecitque illos viventes in infernum. Alii igne absumpti sunt, ut Scriptura docet in Libr: Numer.

Q. *Unde cognosci potest, utrum sit ex DEO vocalio ad statum Ecclesiasticum?* **R.** Ex sequentibus signis: *1mo* Si vocatur per Episcopum pro necessitate et utilitate Ecclesiae. *2do* Si hoc genus vitae suscipitur cum pura intentione DEO serviendi in castitate, et curandi pro viribus suam, et proximorum salutem. *3tio* Si acceptum est consilium a Confessario, vel alio homine docto, prudente qui non sit ductus studio sui commodi, habente zelum pro statu Ecclesiastico. *4to* Si habentur dotes requisitae, ut satisfiat digné obligationibus hujus status, quae sunt: Sanctitas, scientia, amor summus castitatis, et sobrietatis, zelus, contemptus divitiarum, honoris, etc *5to* Si quis assumit spiritualem statum sine praecipitantia, sine intuitu rerum temporalium, cum praeparatione facta per exercitia spiritualia aliquot diebus.

Q. Estne necessarium habere spiritum Ecclesiasticum? R. Omnino ita. DEUS enim nullum vocat ad hunc statum, ut illi statim non suggerat spiritum necessarium et auxilia opportuna ad Sanctae in eodem statu vivendum.

Q. In quo hic consistit spiritus? R. In ubertate gratiae, qua mediante peraguntur cum svavitae facile, et libenter ministeria Ecclesiae.

Q. Unde cognosci potest, quod quis habeat hunc spiritum? R. Si aestimat suum statum super omnes dignitates hujus mundi. 2do Si gestat externe signa sui status, talia sunt: Tunica talaris, corona, capilli breves etc. 3tio Si peragit libenter functiones, Ecclesiasticas etiam minimas. Si magnum zelum habeat, et fortiter laboret in ordine ad restituendam disciplinam Ecclesiasticam.

Q. Quomodo conservari potest hic Spiritus Ecclesiasticus? R. Per constantem et devotam orationem. 2do Per lectionem spiritualium librorum. 3tio Per frequens exercitium munitiorum Clerici. 4to Per conversationem cum bonis Spiritualibus.

Q. Qui est spiritus oppositus huic Divino Spiritui? R. Est spiritus mundi, qui consistit in amore inordinato Divitiarum, voluptatum, honorum; hic spiritus est fons omnium malorum in Clero, et evidens funestissimorum scandalorum scaturigo in populo.

Q. Quae sunt signa malae vocationis? R. Quando aspirans ad statum Ecclesiasticum assumit eundem compulsus per spiritum propriae utilitatis, suorum Parentum, consanguineorum; ut minuatür numerus Personarum in Familia, aut propter successione[m] consanguineo Beneficiato. aut propter alium aliquem finem temporalem.

2do Quando sit ingressus ad hunc statum propter vitam ducendam otiosam, ignavam sine cura, sine sollicitudine, acsi hic status esset locus quietis.

3tio. Quando sit ingressus propter se subducendum Jurisdictioni saeculari, Tributis etc. aut ut habeat, unde commode vivere, aut propter ditandos consanguineos, vel propter aucupandas Ecclesiasticas dignitates.

§ 2us.

De Requisitis ex parte subjecti

Q. Quae praerequiruntur ex parte subjecti ad valide recipiendam imam Tonsuram? R. Ut sit mas, ut sit baptizatus, ut habeat usum rationis, ut voluntarie et non puré coacté initietur.

Q. An ergo mas infidelis potest admitti ad Imam Tonsuram et Ordines? R. Non, quia per Baptismum non est aggregatus numero Christianorum.

Q. Et cur Baptismus praerequiritur? **R.** quia est tanquam janua ad reliqua Sacramenta.

Q. Cum Baptismus dicatur janua esse ad reliqua Sacramenta, an ergo omnia reliqua Sacramenta invalidè suscipiantur ante illum? **R.** Invalidè praeter Eucharistiam.

Q. Quae ratio? **R.** Eucharistiae enim sumptio cum à suscipientis intentione non dependeat, ea non invalide, sed solum infructuose, et materialiter sumetur.

Q. Potestne Faemina validè accipere imam Tonsuram? **R.** Nullomodo, quia sicut Ordines ipsi, ita et *Ima* Tonsura, tanquam dispositio ad Ordines, non pro faeminis, sed pro maribus instituta sunt.

Q. Utique leguntur fuisse Presbyterissae, Diarissae? **R.** Harum aliae deputatae sunt cum aliqua forte benedictione ad Homilias in Officio Monialium recitandas, aliae uxores virorum in Diaconos, Presbyteros, Episcopos Ordinatorum, quae ab illis separatae coelibem vitam ducebant.

Q. An quando Monialibus praeciduntur Capilli, ipsa praecisio possit vocari Tonsura directa ad ordines suscipiendos? **R.** Non, quia non fit ab Episcopo, et cum ipsius benedictione sed fit ab Abbatissa, vel ab aliquo alio in signum contemptus rerum saecularium et perfectae humilitatis Christianae.

Q. Quae ad licitam Tonsurae susceptionem praerequiruntur? **R.** Confirmationis Sacramentum, legitima aetas, ut non sit irregularis,

vel simili aliquo impedimento affectus: sufficiens literatura, intentio serviendi DEO: ut testimonium probitatis habeat.

Q. *Peccatne, si quis non confirmatus reciperet Tonsuram?* R. Probabilius est, quod tantum venialiter peccaret, quia *Trid.* non videtur id sub gravi praecipere.

Q. *Si quis esset irregularis, possetne accipere Tonsuram?* R. Non posset licite, quia sicut est incapax Ordinis, ita etiam dispositionis ad ordines.

Q. *Fieretne aliquis irregularis, qui Tonsuram reciperet in Censura?* R. Non; cum Tonsura non sit Ordo.

Q. *Tonsura debetne praecedere Ordines?* R. Debet necessitate praeepti, non Sacramenti; unde qui reciperet Ordines omissa Tonsura, validè esset ordinatus.

Q. *An praerequiratur ad Tonsuram status gratiae?* R. Non praerequiratur saltem sub mortali, quia cum Tonsura non sit Sacramentum, non ponitur obex gratiae per peccatum in ejus susceptione.

Q. *An Tonsurandus obligetur communicare eo die, quo initiatur?* R. Non; quia de nullo tali praeepto constat, et si quae sit Rubrica, erit tantum consultiva.

§ 3tius.

De Essentialibus Imae Tonsurae.

Q. *Quid est Tonsura?* R. Est assumptio Personae in Clericum, sive deputatio ad canendum in Ecclesia, et ad ejus obsequium, sine tamen ullius ministerii potestate.

Q. *Cur vocatur Ima Tonsura?* R. Quia ante omnes ordines primo confertur. Dicitur Tonsura, quia in ea tonduntur capilli.

Q. *Quid significat illa amputatio capillorum?* R. Significat rerum temporalium contemptum, quia temporalia tanquam capilli vanitas sunt, a spiritualibus contemnenda.

Q. *Cur in summitate capitis formatur ejusmodi Tonsura?* R. Ad ostendendam mentis eminentiam illius, qui decoratur tali signo.

Q. *Quam ob causam raditur Corona Clericis?* R. Tribus de causis: 1mo In memoriam coronae, quae contexta ex spinis Salvatoris nostri Capiti imposita fuit. 2do Ad declarandam Regiam dignitatem, qua praefulgent ii, qui deputantur ad cultum DEI, cui servire, regnare est. 3tio Ad significandam perfectionem vitae a Clericis susceptam, figura enim orbicularis est omnium perfectissima.

Q. *Quis instituit primam Tonsuram?* R. Apostolorum Princeps S. Petrus, primus omnium hunc morem induxit.

Q. Quantae latitudinis debet esse corona. R.
In minoribus ordinibus existentibus sufficit si sit tanta, quanta est particula communicantibus distribui solita, in aliis vero major, similis hostiae magnae, quae ad Missae Sacrificium servit.

Q. Tonsura estne ordo? R. Non.

Q. Estne saltim Sacramentum? R. Cum sub Sacramento ordinis non comprehendatur, nec sub ullo alio ex Sacramentis; non potest esse Sacramentum, sed solum est dispositio ad ordines.

Q. Et cur non sit Ordo? R. quia per illam non imprimitur Character, nec ulla spiritualis potestas quidquam agendi circa Eucharistiam tribuitur, sed sit sola segregatio a statu saeculari deputatioque ad statum Ecclesiasticum Clericalem, ut eam suscipiens fiat capax ordinum proprie dictorum, Jurisdictionis Ecclesiae, Beneficiorum, et Privilegorum.

Q. Quomodo ergo judicat Tonsuratus se habere respectu ordinatorum? R. Eo fere modo, quo Novitius respectu caeterorum Religiosorum.

Q. Tonsura fuitne figurata in Lege veteri? R. Fuit figurata in Nazaraeis, qui crine praecisi Divino cultui consecrabantur.

Q. Habetne certam materiam et formam? R. cum non sit Ordo et Sacramentum, vera materia et forma non indiget: habet tamen materiam improprie talem: abscissionem ca-

pillorum, et loco formae verba ab Episcopo pronuntiata: *Dominus pars haereditatis etc.*

Q. *An qui in capite totaliter calvus est, possit Imam Tonsuram suscipere, cum nequeat tonderi ab ordinante?* R. Potest, quia cum Ima Tonsura non habeat veram materiam et formam, sufficiet eandem ceremoniam adhibere, quantum fieri potest, quae adhibetur cum capillatis.

Q. *Quid significat cereus accensus, quem Tonsuratus portat in manu?* R. Significat, quod Tonsuratus debet esse lumen Ecclesiae per suam doctrinam, et exemplum, et quod debet incendere quemlibet amore in DEUM per fervorem sui zeli.

Q. *Cur induitur Tonsuratus superpelliceo?* R. Ad demonstrandum novum vitae genus, quod suscipit. 2do Candor hujus vestis denotat puritatem cordis et corporis, quam habere debet accedens ad Tonsuram.

Q. *Quis est Minister Tonsurae?* R. Ordinarie, et per se solus est Episcopus, ex privilegio possunt esse et Abbates.

Q. *An autem a quocunque Episcopo potest conferri Tonsura?* R. Per se solum a proprio, seu ab Ordinario initiandi, est enim actus Jurisdictionis, quam ordinariam non habet, nisi ordinarius.

Q. *Quo tempore conferri potest Tonsura?* R. Quacunque hora, etiam post meridiem, etiam extra Missam.

§ 4tus.

De Clericatu et illi annexis.

Q. *Initiati Ima Tonsura, quo nomine nuncupantur?* R. Vocantur Clerici, quod nomen illis tunc primum imponitur, ita ut Tonsurati non sint amplius in statu saeculari sed Clericali.

Q. *Unde desumitur hoc nomen: Clericus, et quid significat?* R. Desumitur à voce Græca *Cleros*, quae translata ad Idioma Latinum, idem est, ac sors, vel haereditas. Tonsuratus dicitur Clericus, quia deputatus ad inserviendum Ecclesiae ex Officio est ad sortem, et haereditatem Domini vocatus.

Q. *Quod est officium tonsurati?* R. Est Ecclesiae inservire, et canere in ea Psalmos, et ideo Psalmista vocari solet.

Q. *Quae sunt obligationes Tonsurati?* R. Incedere in habitu scilicet in veste talari, seu decenter longa et Tonsura.

Q. *Quid venit nomine Tonsurae?* R. Primario venit corona, quae est signum distinctivum Clerici a Laico.

Q. *Quis est effectus Imae Tonsurae?* R. Tonsurati quatuor gaudent Privilegiis: Imo, *Privilegio fori*: quod subdantur sol. Judici Ecclesiastico, ideo exempti sunt a Foro saeculari; quare in manibus Laici non possunt jurare, nisi ab Episcopo licentiam habeant. 2do Eximuntur a solutione Gabelarum, a-

liorumque onerum, quae subditis a saeculari Magistratu imponuntur. Quod privilegium dicitur Privilegium Fori. 3tio Gaudent Privilegio Canonis, quod est distincta prohibitio percutiendi Clericum sub poena Excommunicationis Papae reservata. 4to Redduntur capaces Beneficii possidendi tam curati, quam non curati, et pensionum Ecclesiasticarum.

Q. Gaudentne Clerici simpliciter his Privilegiis? R. Non, nisi beneficium habeant, aut habitum Clericalem et Tonsuram deferant, alicui Ecclesiae serviant, vel in Seminario Clericorum, vel in studiis de licentia Episcopi versentur.

Q. Quodsi Clerici sint conjugati? R. Illi Privilegio Fori non gaudent, nisi praeter supra dicta observent etiam Constit: Bonifacii 8vi, ut non sint Bigami, et tunc tantum gaudent in Criminalibus. Plura vid: inferius Cap. 6. § 7.

Q. Quo jure spirituales sint exempti a iudicibus Laicis? R. Jure Divino, Gen: 47, Esdr: 8. Exod: 21. 3. Reg: 9. Zach: 2. Psal. 71. Math: 12. 17. et 27: Ita Bellét et innumeri alii, d. § 1.

Q. Estne effectus Imae Tonsurae etiam gratia sanctificans? Non, hic enim effectus est ordinis, non dispositionis ad ordines.

Q. Recipiens Tonsuram tantum ex intentione fugiendi Forum saeculare vel ob accipiendum Beneficium, peccatne? R. Ad Imum pec-

caret venialiter, quia habet inordinatam intentionem contrariam intentioni Ecclesiae. R. ad 2dum Peccaret mortaliter, gravem enim facit injuriam statui Clericali, et pervertit in re gravi Intentionem Ecclesiae.

Q. *Tonsuratus Censura aliqua innodatus, si exerceat aliquod officium, incurreretne Irregularitatem?* R. Non, quia Tonsura nullum habet sibi annexum Officium Ecclesiasticum solenniter exercendum.

Q. *Quae serio prohibentur per Canones Spiritualibus Personis?* R. Ne mercaturam exerceant: ne cohabitent mulieribus: ne crapulae et ebrietati vacent; neque clamorosis venationibus: ne saltent, neque choreis intersint. Choreas seu saltus a Personis Spiritualibus sine gravi peccato agi non posse plerique DD. et SS. Viri asserunt, firmat Bened: XIV. *Inst: Eccl: 76. §. 5. 7.* Notent id, et considerent dissoluti, dignitatis suae Sacerdotalis obliti!

Q. *Peccatne Clericus nutriendo Comam, non ferendo Coronam, et portando prolixos capillos?* R. Card: de Laur. in Epist: *Verbo Clericorum* et alii gravissimi DD. *Bonacina T. 10. de Sacris Ord: Lay: l. 5. Tract: 9.* affirmant talem mortaliter peccare, cum SS. Canones feriunt excommunicatione Clericos comam relaxantes, ut in Cap: *Si quis 23. de vita et honestate Clericorum*: quae poena non infligitur, nisi ubi datur culpa gravis.

Q. An suffragari potest consuetudo particularium personarum vel locorum? R. Non, quia haec tanquam abusus, et corruptela ubique terrarum declarata est, ac damnata infinitis propemodum Constitutionibus, quas collegit Castoñ in Trid. de Tons: et hab: Cleri.

§ 5tus.

De Requisitis ad Ordines.

Q. Quid sint requisita ad ordines? R. Sunt quaedam qualitates, tam in ordinando, quam etiam in ordinante requisitae ad hoc, ut valide et licite ministretur Sacramentum Ordinis.

Q. Quotuplicia sunt haec requisita? R. Alia ex parte ordinantis seu Episcopi. Alia ex parte ordinandi. Et alia ex parte Sacramenti.

Q. Quid requiritur ad valide administrandum ordinem ex parte Ordinantis? R. Ut sit valide consecratus. Ut habeat intentionem. Ad hoc autem ut licite conferat ordines, debet esse in statu gratiae, non excommunicatus, suspensus, aut alio Canonis impedimento innodatus.

Q. Quid ex parte Sacramenti requiritur. R. Materia et forma, utpote partes essentiales ejusdem.

Q. Quid ex parte ordinandi requiritur ad valide suscipiendum Ordinem? R. 1. ut ordinandus sit homo viator, id est vivens, 2. ut

sit Mas, 3. ut sit baptizatus, 4. ut habeat intentionem.

Q. Quae, et quot sunt requisita ad licite recipiendum Ordinem ex parte ejusdem ordinandi? R. Imo, Ut sit in gratia. 2do, ut habeat confirmationem, et Imam Tonsuram. 3tio, ut habeat Dimissoriales, si sit ex alia Diecoesi. 4to, ut sit examinatus. 5to, non innodatus aliqua censura. 6to, ut per saltum non ordinetur, sed gradatim, id est Imo Ostiarium etc. 7mo, habeat annos requisitos. 8vo, ut sit ex legitimo matrimonio.

Q. Qui anni requiruntur in ordinando? R. Pro Ima Tonsura et tribus minoribus ordinibus septimus annus completus. Pro Acolitatu 12 annus completus? Pro Subdiaconatu 21 completus. Pro Diaconatu 22 completus. Pro Presbyteratu 24 completus.

Q. An qui dubitat de completa legitima aetate ordinari possit? R. Non, quia praeceptum est in possessione.

Q. Quando aetas computanda est, et tempus Nativitatis ignoratur, quamdiu expectandum, ut secure procedatur in susceptione ordinum? R. Si nativitatis hora ignoratur? integer dies expectandus est, si ignoratur dies, et sciatur Mensis? totus mensis expectandus, si Mensis ignoretur, et anni notitia habeatur? expectetur integer annus.

Q. Descendentes ex Judaeis possuntne ordinari, et an sint capaces Beneficiorum? R. Si

ante usum rationis sint baptizati, possunt ordinari, et sunt capaces Officiorum et Beneficiorum.

Q. Utiq̄ue Neophitae sunt irregulares? R. Id verum est de his, qui nuper ad fidem conversi sunt, cujusmodi non sunt baptizati a nativitate. *Sanct: lib: 2 cap: 28.* Sed etiamsi non ante usum rationis sint baptizati, possunt admitti ad ordines, et beneficia, si Episcopi iudicio probantur.

Q. Quae scientia requiritur ad Ordines suscipiendos? R. Ad Imam Tonsuram sufficit scientia Articulorum Fidei, Ultra quam, ad 4 minores ordines debet uniuscujusque Ordinis notum esse officium, materia, forma, et intentio. *Ad Subdiaconatum et Diaconatum* requiritur scientia Censurarum, et aliarum poenarum Ecclesiae, notitia Rubricarum, Ceremoniarum etc. ut suo quisque Ordini satisfaciat ex officio. *Ad Presbyteratum* requiritur ut habeat illam scientiam, qua posset docere populum, et administrare Sacramenta.

§ 6tus.

De Illegitimis.

Q. Quid est legitimatio? R. Est quaedam dispositio, dec̄or, et honor incapaces faciens capaces ad successionem et honores.

Q. Qui prohibentur a Jure ordinario? R. Illegitimi.

Q. Quinam sunt illegitimi? R. Sicut non omnes nati ex junctis Matrimonio valido, et legitimo sunt legitimi: ita non omnes sunt illegitimi, qui ex non junctis Matrimonio nascuntur. Si conjugatus fiat Sacerdos vivente uxore, de ejus consensu, etiam ipsa faciente votum continentiae, si postea Maritus accedat ad eam, proles censetur illegitima, et irregularis, quamvis validum fuit Matrimonium, quia ex sacrilego concubitu nata.

E contra quando aliqui in facie Ecclesiae contraxerunt bona fide, et postea lis orta est super validitate matrimonii, etiamsi per sententiam declaratum sit invalidum Matrimonium, filii tamen ante sententiam nati, aut si concepti sunt, censentur legitimi.

Q. Si quis vivente uxore mala fide contrahit cum altera ignorante: an Filii censentur legitimi, nati ex illa 2da illegitima conjuge. R. Affirmative. Secus si cum sciente de altera uxore, nam tunc etsi postea mortua prima uxore contrahat obtenta dispensatione ob impedimentum criminis cum illa 2da, seu si ratificet Matrimonium, filii non legitimantur.

Q. An omnis, qui ex simplici fornicatione natus, est illegitimus? R. Non; nam natus ex soluta et soluto, qui fornicarie se cognoverunt, postea subsecuto illorum Matrimonio, habetur talis pro legitimo, nec est irregularis.

Q. *Qui ergo sunt illegitimi?* R. Qui ex illicito Concubitu sive publico, sive occulto tali orti sunt, nec per subsequens Matrimonium legitimati. Non omnes tamen vocantur *Spurii*, nec omnes *Naturales*. *Naturales* filii vocantur illi, qui sunt geniti a Parentibus, qui tempore conceptionis aut natiuitatis Matrimonio jungi poterant. *Spurii* vero e contra, qui geniti sunt a Parentibus, inter quos Matrimonium dicto tempore esse non poterat. Unde.

Si uterque conjunx, vel alter solum post Matrimonium ratum rite contractum ante consumationem illius ad religionem transeat, et in ea profiteatur, si postea se cognoscant, et Filium generent, talis filius est *Spurius*, quia per professionem Matrimonium nondum consummatum est dissolutum, et amplius inter eos esse non potest, secus si hoc contingeret tempore Novitiatus, nam natus filius ex tali copula esset legitimus, cum adhuc Matrimonium perseveret validum ante Professionem.

Si nasceretur autem ex Patre habente impedimentum aliquod solum impediens, vel ex constituto in minoribus Ordinibus cum soluta, talis esset filius naturalis quia hi contrahere potuerunt.

Q. *Quis dicitur filius ex incestuoso, et sacrilego coitu natus?* R. Ille qui nascitur ex filia et Patre, vel in gradu prohibito, vel

ex Monacho, et Moniali, vel Sacerdote, quia isti committunt Sacrilegium.

Hi omnes illegitimi, quicumque illi sunt, et quantumvis occulti, irregulares sunt. Unde illegitimus sine dispensatione suscipiens ordinem, peccat mortaliter, et suspensus est ab executione ejus, non tamen novam incurrit irregularitatem, nisi exerceret Ordinem susceptum.

Q. *An illegitimi a Regibus legitimati possunt suscipere ordines?* Non possunt, quia tales solum legitimantur ad haereditates, dignitates saeculares etc.

Q. *An illegitimus occultus indiget dispensatione?* R. Indiget, quam tamen dare potest Episcopus.

Q. *An infantes expositi censentur legitimi?* R. Alii affirmant, alii probabilius negant: praesumptio enim sumitur ex his, quae frequenter contingunt.

Q. *Quis potest dispensare cum Spuriis caeterisque illegitime natis?* R. Episcopus solum potest, ut ad minores Ordines, et ad Beneficia simplicia promoveri queant, ad Curata autem et dignitates solus Pontifex dispensat.

Q. *An Hermaphroditus ordinari potest?* R. Hermaphroditus est ille, in quo sexus uterque reperitur, tale monstrum ordinari non potest; si in tali praevaleret sexus foemineus, ordinaretur invalide. Si vero praevaleret Sexus virilis, valide quidem, sed illicite

ordinaretur. Si post susceptos ordines fieret mutatio, in eo quod foemineus praevaleret sexus, non posset valide consecrari nec absolvi, licet in anima character Ordinis remaneret.

Q. *Qui adhuc prohibentur ordinari?* R. 1. Ignoti, 2. Bis baptizati, cum sint irregulares, et si scienter sunt bis baptizati, indigent dispensatione Papali, si vero ignoranter, Episcopali. 3. Bigami; Bigamia est iteratio Matrimonii consummati, seu divisio carnis in duas successive uxores, inducit irregularitatem ex defectu significationis Sacramenti, quo Christus cum unica sponsa Ecclesia conjungitur.

Q. *Quotuplex est Bigamia?* R. 3plex. 1. *Vera*, si re ipsa cum duabus uxoribus consummavit Matrimonium, sive ante sive post susceptum Baptismum. 2. *Interpretativa*, ut si quis in uxorem ducat, et cognoscat viduam, a priori viro cognitam, aut etiam non viduam, sed prius cognitam seu corruptam ab alio. 3. *Similitudinaria*, si Clericus in Sacris constitutus vel religionem professus cum virgine invalide contrahat Matrimonium, eamque cognoscat. Omnes hi Bigami sunt irregulares, et prohibentur suscipere Tonsuram et Ordines, et in susceptis ministrare.

Q. *Qui adhuc prohibentur ordinari?* R. Neophyti, corpore vitiiati, homicidae; per homicidam intelligitur omnis voluntarie oc-

cidens alium vel se mutilans, item Judex, Lictor, mandans, consulens; infirmos ut citius moriantur, vertens; non vero faciens id bona fide. Prohibentur aleae, ebrietati, gulae, et impudicitiae dediti, *c. ut Cleric: crapula*. Item Usurarii, Simoniaci, Sacrilegi etc *c. Cleric: de vita et hon.* Et Infames.

Q. An privatio membri occulti inducit Irregularitatem? R. 1. qui a Medicis propter aliquem langvorem desectus est, aut a barbaris excisus, si alias dignus sit, potest ordinari.

R. 2. Irregularis est, qui sibi virilia amputavit causa castitatis. Cap. 5. d. 55. Et ille qui abscidit, vel voluntarie permisit abscindi ad conservandam vocem.

Q. Cujus sit judicare: an Ordinandus ex defectu corporis sit irregularis. R. Standum est judicio Eppi ejus, qui vult ordinari, etsi sit Religiosus. Cap. 3. de corp: vit.

§ 7mus.

De Ordinibus in Communi.

Q. Quid est Ordo? R. Est signaculum quoddam Ecclesiae, quo Spiritualis potestas, et Officium confertur.

Q. Differtne Ordo ab Ordinatione? R. Differt, quia ordinatio est signum sensibile sacrum, quod consistit in porrectione certae

materiae cum quadam verborum forma, conferens gratiam, et potestatem circa Corpus Christi verum, seu physicum, et in Ordine ad Corpus Christi Mysticum: Ordini vero convenit dicta definitio immediate.

Q. Quid est Corpus Christi verum, et quid Mysticum? R. Primum est Ssma Eucharistia, secundum est: Ecclesia, id est congregatio Fidelium.

Q. Quisnam instituit Ordines? R. Christus Dominus, qui etiam determinavit materiam, et formam Ordinum; Caeremonias tamen et alia servanda in decenti illorum collatione, Ecclesia praescripsit.

Q. Quomodo Christus Dominus materiam et formam Ordinum instituit, cum alia sit apud Graecos, alia apud Latinos? R. Christus Dominus instituit pro Ordinum materia rem significantem potestatem, quam ordinatus accipit in ordinatione, et pro forma, verba quae exprimunt collationem potestatis ei communicatae ab Episcopo, et haec immutabilia sunt, modus autem exprimendi talem potestatem potuit ab Ecclesia variari. Variatio enim illa est accidentalis non substantialis.

Q. Quot sunt Ordines? R. 7. Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, et Presbyteratus.

Q. Quotuplices sunt Ordines? R. 2plices: Minores, seu non sacri, et tales sunt 4.

Alii vero *Majores*, seu sacri et tales sunt reliqui tres.

Q. *Quare imi quatuor vocantur minores, seu non sacri?* Quia versantur circa minora, ac inferiora Ministeria, et non habent annexum votum castitatis. Reliqui veró tres dicuntur majores et sacri, quia versantur circa majora officia, et habent annexum votum castitatis.

Q. *Episcopatus an non etiam est ordo?* R. Non est distinctus ordo, sed complementum majoris perfectionis Sacerdotii; Eo modo quo in Sacerdotio potestas absolvendi a peccatis complet potestatem conficiendi Corpus Christi.

Q. *Cur tam multi ordines in Ecclesia sunt constituti?* R. Id institutum est propter dignitatem Sacerdotii, et Consecrationis Eucharistiae, quae cum sit excellentissima actio in Ecclesia, requirebat plures Ministros, qui illi inservirent, nec decebat, ut homines a statu Laicorum statim ad Sacerdotii culmen evolarent, sed congruum erat, ut primum segregati per Tonsuram Clericalem, gradatim per ordines ascenderent, sicque ex officio Sacerdoti inservirent.

Q. *Suptne singuli Ordines Sacramentum?* R. Sunt, et quamvis sint 7. ordines, et singuli sint Sacramenta, non tamen plura, sed unum sunt Sacramentum unitate finis, et perfectionis, quia omnes referuntur ad sacerdotium, et in eo perficiuntur. S. Th. in 4. dist. Bellar.

Q. In tota S. Scriptura non legitur, q uo Xtus Dnus instituerit has ordinationes? R. Licet in S. Scriptura non habeantur omnes 7. gradus ordinum, ex qua clare ostendi possit eos a Christo fuisse institutos, nihilominus haec institutio probatur a Christo facta ex Apostolica Traditione; ex hac edocti sunt fideles, gradus omnes ordinum fuisse institutos a Christo.

Q. 1. Petr. 2. Omnes fideles vocantur ab Apostolo: Genus electum, Regale Sacerdotium: omnes itaque fideles sunt Sacerdotes? R. Vocantur Reges et Sacerdotes non vere, et proprie, sed mysticé, et methaphorice, quia scilicet satagunt regere suas passiones, et offerre DEO sacrificium laudum, et virtutum.

Q. Debetne pro minoribus Ordinibus exhiberi Testimonium de moribus et vita? R. Debet a Parocho, et a Magistro Scholae, in qua ordinandus educatur. Conc. Trid. Ss. 23.

Q. Habentne minores Ordines aliquam annexam obligationem? R. Non: nisi ad recitandos certos Psalmos sibi ab Episcopo in ordinatione impositos. 2do Horas Canonicas tenentur absolvere si Beneficium habeant, vel si sint Regulares choro addicti.

Q. Ordinatus in minoribus, si in Excommunicatione exerceat solenniter actum sui ordinis, incurritne irregularitatem? R. Non, quia iam usu receptum est, ut actus minorum ordinum exerceantur etiam a Laicis.

De Materia et Forma Ordinum.

Q. *Quae sunt essentialia Sacramenti Ordinis?* R. Materia, forma, et intentio tam in ordinante, quam in ordinando.

Q. *Quid intelligit per Materiam; et quid per formam?* R. Materia est res sensibilis, quae datur ordinato ad tangendum, denotans aliquam potestatem in Ecclesia. Forma sunt Verba Episcopi, quae pronuntiantur in traditione hujus rei.

Q. *Quotuplex est materia?* R. 2plex, *Remota* scilicet res, quae porrigitur ab Episcopo: et *proxima*, scilicet ipsa porrectio rei.

Q. *Quomodo quis debet tangere materiam?* R. *Tactu Physico*, vero, et *reali*; sufficiet autem unico etiam digito tangere, quia hoc ipso verificatur verus contactus Physicus, imo juxta nonnullos sufficit tangere unguibus, cum et hi sint pars manus.

Q. *Quando sunt plures materiae remotae, estne necesse singulas tangere?* R. In praxi tutius est singulas tangere.

Q. *Requiriturne contactus immediatus?* R. Certum est non requiri contactum immediatum omnium omnino materialium necessariarum; siquidem vinum in calice existens pertinet ad materiam necessariam Presbyteratus, neque tamen vinum tangendum est, *Ratio*, cum una materia in alia continetur, non est neces-

se eam tangere, qui enim tangit continens etiam contentum tangere censetur. Imo *Bonacini*: docet vere etiam tangi materiam manu obvoluta Chirotheca.

Q. *Requiriturne ut materia, et forma sint simul, ut valide conferatur Ordo?* R. Requiritur in omnibus Sacramentis, ut pro aliquo instanti physico simul sint; sufficit etiam existentia moralis, nimirum ut adhibita materia, statim proferatur et forma, et vicissim.

§ 9nus.

De Intentione.

Q. *Quid est intentio?* R. Est voluntas aliquid faciendi.

Q. *Quotuplex est intentio?* R. Quadruplex: Actualis, Virtualis, Habitualis, et Interpretativa.

Actualis est illa, per quam quis actu intendit aliquid facere.

Virtualis est, per quam ipsa intentio actualis praeterita, non retractata, virtualiter permanet in aliquo, quod influit in opus.

Habitualis est facultas quaedam generata ex frequentatis intentionibus actualibus inclinans hominem ad faciliter eliciendas intentiones.

Interpretativa est, per quam quis vult aliquid non in se, sed in causa. Ut si quis sciret se in ebrietate aliquod crimen consvevis-

se facere, talis dum vult inebriationem, vult etiam consecutive et crimen.

Q. *Quotuplex est adhuc intentio?* R. 2plex *Directa*, qua aliquid in se ipso volumus. Et *Indirecta*, qua volumus causam, aut aliquid cum re connexum; vel non impedimus existentiam rei, quam possumus et debemus.

Q. *Qualis intentio requiritur ad valide ministrandum Ordinem, ac etiam alia Sacramenta?* R. Licet est optima intentio *actualis*, sufficit tamen *virtualis*, Comm. DD. Ad valide autem suscipiendum Sacramentum Ordinis, et Matrimonii licet requiratur Intentio *actualis*, aut *virtualis*, non tamen ad alia Sacramenta, ad quae suscipienda sufficit *habitualis* aut *intepretativa*. *Ratio est*: quia cum Ordo et Matrimonium faciunt immutationem totius status, afferantque gravia onera suscipienti illa, et aliunde non sit simpliciter necessaria ad salutem, ideo requiritur ad illa recipienda perfecta intentio. Caeterum autem alia Sacramenta talia suscipientibus non imponunt onera, sed si imponant v.g. poenitentia, sunt tamen necessaria simpliciter ad salutem. Ex quo patet quod major intentio requiritur in Ministro Sacramentorum, quam in suscipiente illa; plus enim semper requiritur ad agere quam ad pati.

Q. *Quotuplex est adhuc intentio?* R. 2plex *Absoluta*, per quam intenditur aliquid fieri absque ulla conditione. Et *Conditionata* per

quam quis intendit aliquid facere cum conditione.

Q. Ad hoc ut valide administret, aut suscipiat quis Ordinem, qualem debet habere intentionem? R. Absolutam, quia Sacramentum Ordinis est signum efficax gratiae, non esset autem tale, si adesset intentio conditionata; nam talis intentio vel esset de futuro? et sic suspenderet collationem Ordinis, quia dependeret a conditione futura; vel esset de praeterito? et tunc fieret absoluta et efficax, si adesset conditio, inefficax, si deesset.

*Q. Ordinans Episcopus qualem Intentionem habere debeat in ordinatione? R. Semper debet habere absolutam, nam licet ante ordinationem protestetur se nolle ordinare eos, quialiquo impedimento Canonico sunt innodati, format tamen aliam intentionem absolutam, per quam vult ordinare omnes praesentatos. Unde etiamsi Irregularis accedat, valide licet illicite ordinabitur. Quod verum, est; nisi constet de contraria Episcopi voluntate persistente in ea negativa intentione. *San. Lay. Sa, etc.**

In administratione omnium Sacramentorum Intentio consistit in voluntate faciendi id, quod intendit Sancta Mater Romano Catholica Ecclesia, sive illa voluntas exprimitur verbo, sive etiam per actum internum.

De effectu Sacramenti Ordinis.

Q. *Qui sunt effectus Sacramenti Ordinis?*
R. Spirituales potestas ministrandi in certo gradu, et jus faciendi aliquid circa Eucharistiam. 2do Character. 3tio Collatio gratiae sanctificantis. 4to Collatio certorum auxiliorum ad congruam et debite officium cujusvis ordinis exequendum.

Q. *Quid est Character?* R. Est signum indelebile in anima impressum in receptione Sacramentorum non iterabilium scilicet Baptismi, Confirmationis et Ordinis.

Q. *Quando confertur Character?* R. In ipsa applicatione materiae et pronuntiatione formae.

Q. *Confertur in singulis Ordinibus Character?* R. Affir; et ab habentibus duplicem partialem materiam et formam; duplex partialis character non confertur: sed unicus in contactu materiae dignioris, quia singuli ordines diversa sunt Sacramenta collativa diversae potestatis, quam Character significat, ubi ergo diversae potestates significandae sunt, diversa etiam dantur signa.

Q. *Sacramentum Ordinis potestne conferre characterem non conferendo gratiam sanctificantem?* R. Affir: quia ordo licet non possit suscipi licite, et cum fructu, quando quis est in peccato mortali, potest tamen suscipi valide et eo ipso character imprimitur.

Q. Cur character potest stare cum peccato, secus gratia sanctificans? R. Character non habet sibi contrarium, per quod tollatur; gratia vero cum sit formalis sanctitas, et amicitia cum DEO, non potest stare cum mortali peccato sibi contrario, remoto autem obice id est peccato, gratia tunc confertur.

Q. Cur Sacramentum Ordinis valide susceptum causat characterem semper, non vero semper causat gratiam sanctificantem? R. Quia ad infusionem gratiae in homine peccatore requiritur sufficiens peccati retractatio tanquam dispositio necessaria, quae cum possit abesse stante valore hujus Sacramenti, poterit eodem valore stante, non conferri gratia.

§ II mus.

De ministro Ordinis.

Q. Quis est ordinarius Minister Ordinis, quantum ad valorem? R. Episcopus consecratus.

Q. An Episcopus depositus, degradatus, irregularis, excommunicatus, suspensus, interdictus, Haereticus, Schismaticus, et Simoniacus, qui Episcopatu renuntiaverit, possit ordinare? R. Potest valide sed non licite. Ordinati ab Episcopo Schismatico, sunt ipso facto suspensi.

Q. An possit alicui non Episcopo delegari collatio Ordinum? R. Potest a solo Summo Pontifice simplici Sacerdoti delegari collatio mi-

norum ordinum; imo juxta alios DD. etiam Subdiaconatus et Diaconatus.

Q. *Quis est ordinarius Minister Ordinum quo ad licitam collationem?* R. Est proprius cujusvis ordinandi Episcopus; oppositum enim est (Tiberio teste cap. 7.) et Jure Divino vetitum, et ab Ecclesia sub poena Annuae suspensionis ab Exercitio ordinandi prohibitum ita, ut sic ordinatus maneat suspensus ad sui Episcopi placitum ab Executione ordinum sic susceptorum.

Q. *Quis est proprius Episcopus, qui ordinare potest subditum?* R. Est Episcopus Loci, vel Originis, vel Domicilii, vel Beneficii.

Q. *Quis est Episcopus Loci Originis?* R. Quo ad Ordines est is, in cujus Dioecesi Parentes ordinandi, dum iste natus est, domicilium habebant. CC. DD. quia ibi censetur fictione Juris natus Filius, quamvis alibi natus. Alii autem judicant, quod locus originis dici possit, in quo quis natus est etiam per transennam.

Q. *An non etiam Locus Originis ordinandus censeri potest, in quo ejus Pater fuit ex ejusdem avo illic domicilium habente natus?* R. Affir. quia Domicilium Originis Paternae est etiam Domicilium originis Filii, quamvis Filius natus sit in alio domicilio, ad quod Pater se transtulit. Congr: Card: A. 1599, et 1628. et 1629.

Q. *Nunquid non sufficiet etiam Locus Originis Avi, Ordines suscipere volenti?* R. Non,

quia non ex Avi, sed ex Patris origine dicitur quis originarius.

Q. *Sufficitne Locus Originis Matris?* R. Non, quia Filius sequitur originem Patris non Matris, ex l. 3. cod. de Munic. et Orig. Nisi forte Filius esset illegitimus, quia talis quo ad hoc, sequitur ventrem. Caeterum si Patria Patris ignoratur, tunc etiam legitimi Filii Patria desumetur a Matris Patria.

Q. *Quis est Episcopus Domicilii?* R. Est Episcopus Dioecesis, in qua ordinandus sedem fixit cum animo ibi perpetuo habitandi, nisi eam deserere cogatur, vel aliud melius occurrat.

Q. *Quot modis acquiritur domicilium quo ad hunc effectum ordinationis?* R. 3bus, 1mo: Origine prout dictum est, 2do Lege, 3tio: habitatione.

Q. *Quomodo acquiritur Domicilium Lege?* R. Per Principis Privilegium, statutum, adoptionem Dignitatis aut Praelaturae in loco per Monachatum, Clericatum, Lecturam, aut Professuram Publicam, per Matrimonium etc.

Q. *Ut Domicilium habitatione acquiratur a pubere, quae conditiones requiruntur?* R. Duae, 1mo: ut quis re ipsa versetur in eo loco. 2do: ut versetur cum animo manendi ibi perpetuo. Censetur autem quis manere velle perpetuo, si velit illic manere, donec aliquid inde eum avocet.

Q. *Potestne quis 2plex Domicilium habitationis habere?* R. Potest, quando constanter

ita jam in hoc, jam in illo loco moratur, ut cogitet totam vitam partim in hoc, partim in illo loco transigere.

Q. Quid si non habitet aequaliter in utroque?

R. Ibi ejus censetur esse Domicilium, ubi est major pars ejus honorum juxta Glossam in *Cap. cum nullus*. Imo juxta *Jord.* quando quis parat domum, et cum effectu habitat in ea, et in plurimis locis conversatur, praesumi vellet constituere plura domicilia, et posse a quolibet talium domiciliorum Episcopo ordinari, secus si absque habitatione possideret bona in diversis locis, aut sine Bonis aliquando alicubi versaretur. Caeterum *ex Diana* nec requiritur, ut habens duo domicilia, habitet in utroque aequaliter Mathematicè: sed sufficit, si habitat prope aequaliter, sive moraliter.

Q. In dubio quomodo probatur animus perpetuo manendi in aliquo loco? *R.* Imo: Si per 10. annos ibi habitavit, nisi moraliter constet defuisse animum ibi perpetuo habitandi, ut si ibi fuit causa studiorum, praefecturae non perpetuae etc. *2do* cum omnia alienavit, quae in primo loco domicilii habebat, et emit in alio, ubi habitat. *3tio*; Si quis a principio se declaravit, quod ibi velit habitare. *4to* Ex aliis circumstantiis prudentis arbitrio.

Q. Cujus Domicilii censentur esse Filii impubes? *R.* Idem habent domicilium illi, quod Pater, quia ii non possunt sibi ullum eligere.

Q. Quid de Officialibus alicujus Loci? *R.* Si officia habeant perpetua, quamvis non ef-

ficiantur Cives loci, acquirunt tamen domicilium pro se, et Filiis. *Barb. n. 34.* Aliud est, si officia sint temporalia, hoc est, si non solent relinqui ad vitam, ita *Gob. Tract. 8.*

Q. *Si Pater in alieno loco, ubi ejus filius natus est, tamdiu ac eo animo permanserit, ut in ibi vere domicilium de jure contraxerit?* R. Tunc non origo Patris, sed domicilium per Patrem legitime, ut profertur, contractum, pro ordinatione ejusdem filii attendi debet. *Constit. Speculatores.*

Q. *Ubi censentur Regulares habere domicilium?* R. Ubi Praelaturam habent, vel ubi permanenter habitant.

Q. *Quis est Episcopus Beneficii?* R. Est Episcopus Dioecesis, in qua quis habet Ecclesiasticum Beneficium sibi collatum et possessum, licet collatio illius ad alium Episcopum spectat.

Q. *Sufficitne Praebendae temporalis ratione Lecturae, vel Capellaniae non collativae licet perpetua, vel Pensio?* R. Non sufficit, quia haec non sunt Beneficia Ecclesiastica.

Q. *Requiriturne Beneficium cum Residentia?* R. Non, quia in *cap. 3. de temp. Ord.* contradistinguitur subjectio ratione Beneficii, a subjectione ratione domicilii.

Q. *Si quis habeat Patrimonium in una Dioecesi, et in alia Domicilium, vel originem a quo Episcopo possit ordinari?* R. Ab Episcopo Originis, vel Domicilii, quia ratione Patrimonii non efficitur quis subditus.

De Dimissoriis.

Q. Quanam sunt literae Dimissoriae? R. Illae quibus datur alicui potestas suscipiendi ordines ab alio Episcopo.

Q. Quis potest dare Dimissorias? R. Summus Pontifex omnibus Christianis tanquam generalis Episcopus totius mundi. 2. Proprius Episcopus, sive sit Episcopus Ordinis, sive Domicilii, seu Beneficii. 3. Vicarii Generales Episcopo specialiter id concedente, aut in remotis agente. 4. Capitulum sede vacante.

Q. An qui a proprio Episcopo accepit Dimissorias, ut a certo Episcopo nominatim expresso ordinetur, possit licite ab alio Episcopo ordinari? R. Aliqui negant, plures affirmant si non adfuerit specialis causa, cur ordinandus ad hunc potius Episcopum, quam ad alium destinetur, cum veras dimissorias habere supponatur, et possit aliquando praesumi destinantis consensus, et hoc posito nec suspensionem incurreret.

Q. An Dimissoriae re integra expirent per Excommunicationem, mortem, cessationem officii concedentis? R. Non, quia gratiae factae non expirant morte concedentis.

Q. Possuntne tamen revocari a Successore? R. Possunt, quia omnes Licentiae a quocunque Successore aequalem potestatem habente

revocari possunt. Idem dicendum de Dimissoriis a Capitulo datis sede vacante, quae, sede facta plena a novo Episcopo revocari possunt.

Q. *An possit Episcopus extra suam Dioecesim saltim imam Tonsuram dare suo subdito?* R. Aliqui DD. concedunt, alii probabilius negant. Quia collatio Tonsurae spectat ad Exercitium Pontificalium, quod in aliena Dioecesi prohibitum est.

§ 13tius.

De Poenis malae Ordinationis.

Q. *Requiriturne ad valorem ut quis gradatim recipiat Ordines, primo inferiores, deinde superiores?* R. Non, sed ut ordinatus per saltum esset valide ordinatus, requiritur tamen, ut recipiat ordinem, quem antea non receperat. Hinc si quis susciperet Presbyteratum ante Diaconatum susceptum, valide consecraret hostiam.

Q. *Ordinatus per saltum ad Majores, valide ministraret in minori, quem nondum suscepit?* R. Affir: quia constitutus in gradu superiori potest ea omnia, quae potest constitutus in gradu inferiori.

Q. *Quamnam poenam incurrit ordinatus per saltum?* R. Suspensionem, si susceptum ordinem per saltum non exercuit? potest cum eo Episcopus dispensare, ut omissum suppleat, et

ad altiores promoveatur. Si exercuit? debet pro dispensatione ad Pontificem recurri.

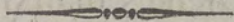
Q. Quando, et quali poena obnoxii sunt male conferentes et suscipientes Ordines? R. Imo: Ordinatus per Simoniam, manet suspensus ab ordinibus susceptis et ordinans suspenditur a collatione ordinum, a Pontificalibus et ab ingressu Ecclesiae. Cap. ex multis 14. Et cum scienter committente Simoniam? dispensat solus Pontifex; cum ignoranter incurrente? etiam Episcopus potest.

2do Qui ordines recipit ab Episcopo quamvis proprio exercente Pontificalia in aliena Dioecesi absque licentia Episcopi Loci, suspenditur, donec suo Praelato visum fuerit. Triden. Ses. 6. Cap. 2.

3tio. Qui ordinatur per saltum, suspenditur ab Ordine sic suscepto, donec susceperit ordinem sic praetermissum et accedente Episcopi dispensatione. Trid: Ses. 23. Cap. 1.

4to. Qui ordines culpabiliter recipit ab alieno Episcopo sine licentia, sive Dimissoriis suspenditur ab ordine, quamdiu proprio Episcopo judicabitur expedire. et si ministret? fit irregularis. Ipse vero Episcopus scienter vel mala fide ordinans suspenditur a collatione ordinum per annum. Trid: Ses: 23. Cap: 8.

5to. Qui ordinatur furtive, suspenditur arbitrio Episcopi, data delinquenti poenitentia pro mensura delicti, si ejusmodi ordinatus non fuit ad id prohibitus sub Excommunicatione. *Cap. de eo qui furtive.*

CAPUT IV.

DE MINORIBUS ORDINIBUS IN PARTICULARI.

§ 1mus.

De Ostiariatu.

Q. *Quid est Ostiariatus?* **R.** Est potestas per quam ordinatus in Ostiarium, potest recipere dignos, et excludere indignos ab Ecclesia DEI, et eam custodire.

Q. *Quae est materia Ostiariatus?* **R.** 2plex. una *remota*, quae sunt Claves Ecclesiae. Et alia *proxima*, quae est traditio, et receptio talium clavium.

Forma vero sunt verba ab Episcopo prolata in traditione Clavium.

Q. *Si ordinando traderentur claves Celarii, foretne validus Ordo?* **R.** Videtur esse materia dubia, quamvis enim eadem clavis, quae est

Cellarii facile possit pro Ecclesia adhiberi, tamen ex forma hujus ordinis colligi videtur debere esse actu Clavim Ecclesiae, cum dicantur tradi curae ordinandi, ea, quae his clavibus clauduntur in praesenti.

Q. Quid autem significat, quod Ostiarius pulsare debeat companulam? R. Significat quod etiam vocandi populum ad Ecclesiam potestatem habeat, vel pulsando ad Elevationem monendi populum ad specialem attentionem, et devotionem erga Mysterium.

Q. Quinam est effectus ejusdem Ordinis? R. 1. gratia ordinata ad finem Sacramenti. 2. Character etc.

Q. Quod est officium Ostiarii? R. Est templum claudere et aperire, illudque custodire, admittere dignos, excludere indignos: sunt autem indigni Inūdeles, Apostatae, Haeretici, Excommunicati, interdicti.

Q. Etiam Laici exercent ejusdem officia, ergo non sunt proprie Ostiarii? R. Exercent quidem, sed non ex officio. Ostiarii vero exercent ex proprio officio.

Q. Qua animi dispositione ordinandus in Ostiarium? R. Praeter summam animi pietatem, et religionem, confiteri debet, et se ad Sacram Communionem praeparare.

Q. A quo et quando institutus fuit hic Ordo? R. a Christo Domino inchoative et denotative, cum Math. 21. Ejecit e mentes, et vendentes de Templo.

Q. *Ubi praefiguratus est Ostiariatus Ordo?*
R. In veteri Testamento per electos ad Templi custodiam, ut mundos reciperent, immun-
dosque repellerent. 2. Reg. 5. et Isa. 43.

§ 2dus.

De Lectoratu.

Q. *Quid est Lectoratus?* **R.** Est potestas per quam ordinatus in Lectorem potest legere Lectiones et Prophetias.

Q. *A quo et quando institutus?* **R.** a Xsto Domino stante in medio Doctorum Luc. 4. et aperiante Librum, ac illa verba Isaiae 16. *Spiritus Domini super me etc.* legente.

Q. *Ubi praesignatus est hic Ordo?* **R.** In illis verbis Isa. 58. *Clama ne cesses, etc.*

Q. *Quae est materia Lectoratus?* **R.** Remota est Liber S. Lectiones continens. Proxima est ejusdem Libri traditio et acceptio. Forma sunt verba Episcopi in traditione Libri.

Q. *Si ordinando Lectori pro materia traderetur Breviarium, foretne valide ordinatus?*
R. Affirma: quia in eo omnia dicta continentur.

Q. *Quod est officium seu munus Lectoris?*
R. Est legere praedictas Prophetias et Sacras Scripturas, etiam Evangelium, sed extra Missam. Item Catechumenis baptizandis Fidei rudimenta tradere. Olim panes

et fructus Lector benedicebat, hodie tamen jam id abrogatum est.

§ 3tius.

De Exorcistatu.

Q. *Quid est Exorcistatus?* **R.** Est potestas per quam ordinatus potest expellere diabolum, ne impediatur aliquem a sumptione Eucharistiae.

Q. *Quae est materia hujus ordinis?* **R.** *Remota:* est Exorcismorum liber, *Proxima* vero ejus ab Episcopo porrectio. *Forma* verba Episcopi ex Pontificali in treditione dicta.

Q. *A quo et quando institutus est hic Ordo?* **R.** a Christo Domino inchoative et denotative, cum e Magdalena, aliisque a diabolo obsessis 7. doemonia ejecit, Mar. 16.

Q. *Quando praestignatus fuit hic Ordo?* **R.** Cum David Cithara psallebat, Saulumque a doemonii vi alleviabat. Unde Exorcista idem est, ac increpans, et expellens doemones.

Q. *Si Episcopus loco Libri Exorcismorum traderet Missale, vel Pontificale Romanum essetne quis valide ordinatus?* **R.** Affir: quia in Pontificali Romano monetur Episcopus se posse indifferenter unum ex istis Libris tradere tangendum.

Q. *Potestne Exorcista statim, ut recipit suum ordinem, exercere?* **R.** Non, quia recipit

solum potestatem Ordinis. non autem Jurisdictionis, antequam ergo illum exerceat, debet approbari ab Episcopo. _

Q. *Quid faciet Exorcista, cum post manuum impositionem, et lectionem omnium adjurationum, quae in libro Exorcismorum reperiuntur, apprehendit adhuc Energumenum a doemone vexari?* R. Ex officio ad nihil aliud tenetur, debet ergo humiliter venerari judicia occulta DEI, sic disponentis, poterit tamen ex charitate renovare exorcismos, et insuper supra addere jejunia et orationes, ut probet juxta Evangelium, an sit illud genus demoniorum, quod non ejicitur, nisi in oratione, et jejunio.

Q. *Habetne Exorcista potestatem adjurandi omnes Energumenos?* R. Habet tantum super baptizatos, vel Catechumenos, non autem super Infideles aut Hebraeos, si adhuc Catechumeni non sunt.

Q. *Qui sunt Energumeni, et qui Catechumeni?* R. *Energumeni* sunt, qui a doemone obsidentur, ac vexantur. *Catechumeni* vero, qui nondum baptizati in fide ac Religione Christiana erudiuntur, et postea baptizantur.

Q. *Quod est munus seu officium Exorcistae?* R. Est: manus imponere super Energumenos, et super illos legere Exorcismos. Item parare locum Communicaturis. Olim aquam, qua in Baptismo usus erat baptizans, in-

fun
est.

2pl
pet
utu
cum
test
tan
nis.
cles
nit.

hab
cum
Ecc
mo
fit
DE
et a
mni

Q
per
cen
vin

Q
nis?
lab

fundebat, sed hodie ex non usu, abrogatum est.

Q. *Quotuplex est potestas exorcizandi?* **R.** 2plex, *Ima Generalis*, illa jure Divino, competit omnibus Christi fidelibus: ea potestate utuntur fideles aspergendo se aqua benedicta cum verbis: *Ecce Crucem Dni etc.* hac potestate legimus expulsa esse daemonia non tantum a Viris, sed etiam a Sanctis Foeminis. *2da Specialis*, quae solis Ministris Ecclesiae vi Ordinis sui Exorcistatus convenit.

Q. *Potestas specialis quotuplex Ministerium habeat?* **R.** 2plex, *Solenne*, quod exercetur cum certo apparatu in publico loco v. g. in Ecclesia coram populo, et cum certis caeremoniis ab Ecclesia institutis. *Non Solenne* fit per simplicem invocationem Nominis DEI, ac per formam a Christo institutam, et ab Apostolis traditam sine ulla alia solemnitate.

§ 4tus.

De Acolythatu.

Q. *Quid est Acolythatus?* **R.** Est potestas, per quam ordinatus in Acolythum potest accendere lumina, et portare Urceolos cum vino et aqua.

Q. *Quaenam materia et forma hujus Ordinis?* **R.** *Remota* sunt Urceoli vacui et candelabrum cum cereo extincto, *Proxima* est

traditio dictorum. Forma sunt verba ab Episcopo prolata, cum tradit materiam ei qui ordinatur.

Q. A quo, et quando est institutus hic Ordo?
R. a Christo Domino inchoative et denotative, cum Joan. 8. dixit: Ego sum lux etc.

Q. Ubi fuit praesignatus hujusmodi Ordo?
R. In candelabris ante propitiatorium stauitibus Exod. 25. Vasisque Templi Salomonis. Unde Rabanus hunc ordinem comparat iis, qui in Salomonis Templo et tabernaculo lucernas quotidie accendebant.

Q. Quare traduntur urceoli vacui, et candelabrum extinctum?
R. Ad significandum ejus officium; quod est, accendere cereos, et implere urceolos.

Q. Si duae sunt materiae, erunt etiam duo ordines?
R. Est unus ordo tantum, quia istae sunt duae materiae partiales, quae constituunt unam totalem. Praecipua et nobilior ex his materiis sunt urceoli, quia proximius inserviunt Missae Sacrificio.

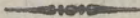
Q. Si Episcopus traderet solum Acolytho tangendum candelabrum non vero urceolos, essetne valide ordinatus?
R. Est partialiter valide ordinatus, et ideo deberet solum suppleri defectus commissus tradendo in alia ordinatione urceolos.

Q. Si Episcopus traderet solum urceolos non candelabrum, essetne valide ordinatus?
R. Similiter prout immediate.

Q. In Sacerdotio si Episcopus traderet potestatem absolvendi, et non consecrandi, debet hic suppleri defectus tradendo denuo utramque potestatem, quare ergo hic idem ritus non servatur in Acolytha tradendo denuo utramque potestatem? R. Quia in Sacerdotio illae duae potestates sunt ab invicem dependentes, ita ut potestas consecrandi sit fundamentum potestatis absolvendi, at vero in Acolythatu utraque haec potestas est disparata, neque una est fundamentum alterius.

Q. Requiritur ne contactus Physicus utriusque urceoli? R. Sufficit, si unus tangatur.

Q. Acolythus si in peccato mortali exercet suum ministerium, committitne peccatum mortale? R. Non, Tum quia ejus ministratio (idem dicendum de aliis minoribus Ordinibus), non est meritorum Christi dispensatio: Tum quia valde remote ministrat in solenni Sacrificio Missae. Suarez tamen et Lugo irreverentiam saltim venialem agnoscunt, ob naturale praeceptum res sacras sacre tractandi.

CAPUT V.

DE SUBDIACONATU.

§ Imus.

De Fide.

Q. **M**ajores Ordines suscipere volens, debetne scire ea, qua concernunt fidem Catholicam? **R.** Omnino. Bened. XIV. Const. 42. *Et si minime etc.* § 10. Imo et docere debet se operam dedisse instruendis fidelibus in doctrina Christiana. Idem ibi: § 6.

Q. *Quid est Fides?* **R.** Est donum DEI, quo homo illustratus firmiter assentitur omnibus, quae DEUS revelavit, et per Ecclesiam suam credenda proposuit.

Q. *Quotuplex est Fides?* **R.** Alia est *Actualis*, quae est assensus alicui propositioni propter testimonium DEI. Alia *habitualis*, quae est qualitas quaedam nobis in baptisate infusa, per quam possumus credere ar-

ticulis Fidei. Alia est *viva*, quae est cum bonis operibus. Alia *mortua*, quae est sine iisdem. Alia est *infusa*, quam nobis in susceptione Baptismi infundit DEUS cum aliis virtutibus Theologicis. Alia *acquisita*, quam ex frequentatis actibus acquirimus.

Q. *Estne Fides Divina necessaria ad salutem?* R. In adultis est necessaria necessitate tam medii, quam praecepti.

Q. *Estne aliud: credere in Deum; Credere Deum, et credere Deo?* R. *Credere Deo*, est assentiri verum esse, quod DEUS dixit. *Credere Deum*, est credere DEUM esse. *Credere in Deum*, est amando credere in ipsum.

Q. *Unicane est Fides Christiana, an vero multiplex?* R. Fides vera unica tantum est, dicente S. Paulo Eph. 5. 4. *Una Fides, unum Baptisma, unus DEUS.*

Q. *Nunquid inter Christianos non reperiantur multi, qui diversam Fidem et Religionem profitentur?* R. Reperiuntur, verumtamen non omnes hi Fidem veram profitentur.

Q. *Igitur non poterit quivis baptisatus in sua fide salvari?* R. Non potest; cum enim homines isti in multis fidei Articulis inter se discrepent, sequitur hos vel illos circa multas a DEO revelatas veritates errare, Deoque revelanti non credere. Nullam veram Fidem ille censendus est habere, qui vel in aliquibus DEO credere reluctatur.

Q. *Nonne satis esset ad salutem consequendam convenire cum Ecclesia Catholica in Ar-*

ticulis substantialibus, quamvis non in accidentalibus? R. Non, Nulli enim in Fide Christiana dantur Articuli hoc sensu accidentales, quasi vero liceat eos credere, vel non; cum in nulla materia possit DEO dicenti absque gravissima injuria ejus negari Fides, et quidquid Deus dicat, omne sit aequae verum, utpote eidem Authoritati, et infallibili testimonio innixum.

Q. Ubi igitur haec unica Fides inveniatur?
R. Apud solos Romano-Catholicos.

Q. Quare? R. Hi enim soli omnia firmiter credunt, quae DEUS credenda revelavit sive per Scripturam, sive per os Prophetarum, et Apostolorum eorumque successorum, id est Ecclesiae.

Q. Habetur ne aliquid de Romano-Catholica Fide in Scriptura? R. In Epist. ad Rom. 1. 8. Gratias ago DEO pro omnibus vobis, (scribit S. Paulus) quia fides vestra annuntiatur in universo mundo. Ergo Fides Romana annuntiata est in universo mundo, seu est universalis Catholica.

Q. Cujus Fidei fuerat S. Paulus? R. Romano-Catholicae, sic enim Rom. Cap. 1. 11. alloquitur: Desidero simul consolari in vobis per eam, quae invicem est, fidem vestram atque meam.

Q. Eademne est hucusque doctrina ac Fides Christiana in Ecclesia Romano-Catholica, quae fuit in primitiva Ecclesia? R. Omnino eadem,

quo ad omnes Articulos Fidei, exceptis nonnullis caeremoniis.

Q. *Quomodo id probabit?* R. Patet id ex Verbo DEI scripto, et tradito per Apostolos suis Discipulis, et per successionem reliquis posteris Christianis. Omnes Libri Scripturarum ac Doctorum primitivae Ecclesiae sunt oculatissimi, ac testes omni exceptione majores, clare enim ac evidenter continent eandem doctrinam, quam hucusque profitetur, et annuntiat in universo mundo S. Universalis Romano-Catholica Ecclesia.

Q. *Cur doctrina Lutheri et Calvini non continet veram Fidem?* R. Quia non proponit suis haec, et omnia illa credenda, quae DEUS revelavit, et per Ecclesiam Catholicam seu Universalem a Christo inchoatam, et per continuam successionem fidelium hucusque durantem, semper visibilem, infallibilem credenda proposuit, verum solummodo talia, quae olim quorundam privato iudicio, et arbitrio visa sunt magis arridere.

Q. *Utique Dissidentium Pastores protestantur se docere et credere, quidquid habetur in Scriptura?* R. Sic protestari consueverunt omnes illi Haeretici, qui etiam oppositissima sibi dogmata tradunt. Igitur credendum? Verbo id quidem dicunt, sed non faciunt.

Q. *Quare?* R. Alios enim Sacrae Scripturae libros rejiciunt, alios acceptant pro placito suo, eosque quomodo volunt, non secundum antiquum Ecclesiae (cui in ordina

ad id appromissa Spiritus S. assistentia), sensum, sed secundum spiritum suum privatum interpretantur, hocne est S. Scripturam docere?

§ 2dus.

De Motivo Fidei.

Q. Quod motivum credendi habet Fides Christiana? R. Verbum DEI infallibiliter nobis propositum, et explanatum, ideo enim hoc vel illud credimus, quia DEUS id dixit et revelavit, qui sicut nequit falli, ita nec fallere potest.

Q. Quid inde inferi? R. Infero Fidem Christianam debere esse firmissimam, ita ut paratus quivis sit potius vitam et sanguinem fundere, quam vel de minimo Articulo dubitare.

Q. Possuntne hujusmodi firmam habere fidem, qui extra Ecclesiam Catholicam versantur? R. Nullatenus, sed formidare coguntur, modo se reflectant serio, quia non nituntur Verbo DEI uti infallibiliter proposito et explicato.

Q. Quare? R. Ultimatum enim fidei suae resolutorium, ob quod credunt, est privatum suum suorumque Pastorum hos vel illos libros veluti Canonicos acceptantium, eosque sic vel ita interpretantium fallibile iudicium.

Q. Quid colligitur inde? R. Quod ille, qui iudicium suum universali Ecclesiae Catholicae submittere renuit, tandem debet pro ultima Fidei et Salutis suae regula eorum Ministrorum seu Pastorum A catholicorum, qui nunquam inter se convenire valent, sed mordicus sese oppugnant, arbitrium admittere.

§ 3tius.

De Sacra Scriptura.

Q. Quid est Sacra Scriptura? R. Est Verbum DEI, quod Prophetae et Apostoli nobis in Scripto reliquerunt.

Q. Quotuplex est Scriptura? R. 2plex, Novi et Veteris Testamenti contenta in Libris 72, ex quibus Veteris Testamenti sunt Libri 45. novi vero Testamenti sunt libri 27. qui omnes pro Divinis sunt iudicati a Trident. Ses. 4. rejectis aliis tanquam Apocryphis.

Q. Quid nomine Canonis Ecclesiastici intelligitur? R. Cathalogus Ecclesiae, quem adhibuit S. Synodus in Conc. Trid. Ses. 4.

Q. Quotupliciter Canon Ecclesiae sumitur? R. 2pliciter, 1mo: Pro Regula et sic Canon in Missa sumitur et alibi. 2do: Pro Cathalogo, et sic Liber Canonizatorum, aut Librorum S. Scripturae, Canon Ecclesiae dicitur.

Q. Quinam sunt hi Libri, qui relati sunt in Canonem tanquam Divini? R. Hic Digest, ac divisi Libri Veteris Testamenti: *Legales V.*

Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium.

Historici XIX. Josue, Judicum, Ruth, Regum IV. Paralipomenon II. Esdrae IV. Tobias, Judith, Ester, Job, Machabaeorum II.

Sapientiales VI. Psalterium, Proverbia, Ecclesiastes, Cantica, Sapientia, Ecclesiasticus.

Prophetic XVII. Isaias, Jeremias, Baruch, Ezechiel, Daniel, Oseas, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michaeas, Nahum, Habacuch, Sophonias, Aggaeus, Zacharias, Malachias.

Q. *Qui Libri Novi Testamenti?* R. Eodem modo divisi: *Legales* IV. Evangelium S. Matthaei, S. Marci, S. Lucae, S. Joannis.

Historici. Acta Apostolorum congesta a S. Luca.

Sapientiales XXI. Epistolae S. Pauli XIV. Ad Rom. Ad Cor. II. Ad Gal. Ad Ephes, Ad Philip. Ad Colos. Ad Tessa. II. Ad Tim. II. Ad Tit. Ad Phile. Ad Haeb. Epistolae S. Joan. III. S. Petri II. S. Jacobi I. S. Judae I.

Prophetic Apocalypsis S. Joan Apost. Hi omnes Libri ab Ecclesia Cath. habentur tanquam Canonici, et a DEO inspirati,

Q. *Quotuplex est sensus Sacrae Scripturae?* R. Quadruplex scilicet: *Literalis*, *Allegoricus*, *Moralis*, et *Anagogicus*.

Q. *Quid intelligit per sensum, seu per significationem literalem?* R. *Literalis* est illa, quam verba immediate important. *Moralis*

seu *Tropologica* refertur ad formationem vitae et morum. *Allegorica* exprimit aliquod *Mysterium* sub *Figura*, vel *Metaphora* rei significatae per verba. *Anagogica* refertur ad ea, quae sunt aeternae felicitatis, quae omnes his versibus explicantur.

Litera gesta docet; quid credas, *Allegoria*; *Moralis* quid agas; quo tendas, *Anagogia*.

Q. *Estne clara S. Scriptura?* R. Quamvis in multis locis satis dilucide proponat credenda, in plurimis tamen multum difficilis et obscura est, adeoque indiget explicatione.

Q. *Quomodo igitur Scriptura Lucerna est?* R. Scriptura prout recte et legitime per Ecclesiam, et non per proprium privatum iudicium explanatur, est lucerna:

Q. *Dissidentes dicunt unum textum minus clarum explicandum esse per clariorem?* R. Non valet id, restabit enim semper controversia, quinam textus dicendi sint clariores, cum quivis Scripturam, quam pro se cicat arbitretur esse clarissimam.

Q. *Det exemplum?* R. *Ariani* existimabant *Textum* hunc: *Pater major me est*, (quo errorem suum illiniunt) esse clarissimum.

Anabaptistae, censent *Scripturam*: *qui crediderit et baptizatus fuerit, hic salvus erit*, (quam contra *Baptismum* parvulorum detorqueunt) esse omnino perspicuam.

Calviniani arbitrantur *textu* illo: *Caro non prodest quidquam* (quem adversus *realem*

Corporis Christi in Eucharistia praesentiam adducere consueverunt) nihil dari clarius.

Q. *Quare DEUS non totam S. Scripturam voluerat clare et evidenter exarari?* R. Statuerat enim rectum in sua Ecclesia ordinem observandum esse, ac proinde ut fideles in vero Scripturae sensu indagando ad eos recurrerent, quibus Spiritum S. ad origine ad alios docendos et regendos appromiserat.

2do. Quoniam praeviderat huiusmodi fore homines, qui etiam clarissimos textus perverse interpretaturi essent, statuit multa potius obscure conscribenda esse, ut vel exinde colligerent, necessarium sibi esse ad Rectores Ecclesiae, quibus Spiritum S. ad erudiendum alios concesserat, recurrere.

3tio. Ut veri Christiani in humilitate obedirent Rectorum Ecclesiae definitionibus, sicut praeceperat, *si non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut Ethnicus et Publicanus.* Math: 18.

Q. *Licetne omnibus Biblia legere?* R. Latine licet omnibus.

Q. *Et cur in alio idiomate legere non liceat?* R. Editio Bibliorum lingua vernacula v.g. Polonica, non est approbata et examinata a Sede Apostolica, an concordat cum originali suo, ex altera parte plures Idiotae legentes Cantica Canticorum, et non intelligentes Mystera in verbis contenta, scandalizarentur, aut ad lascivos sermones adhiberent Verbum DEI; sed et vernacula lingua conscri-

pta Biblia permittuntur legi illis, quos capaces judicaverit Ordinarius Loci.

Q. *Christus monet Joan 5. 39. Scrutamini Scripturas etc etc?* R. Evidens est Christum Dominum citato capite Phariseos et legis peritos (postquam illis exprobrasset incredulitatem etiam post tot a se patrata miracula) monuisse, ut vaticinia Prophetarum evolverent, ibique expressa de se testimonia adverterent: hocne est Praeceptum dare legendi Sacram Scripturam omnibus Christianis? Quid igitur facient, qui legere nesciunt?

Q. *Quae est Vulgata Editio Scripturae, et Divi Hieronymi, seu unde dicuntur: Biblia Vulgatae editionis?* R. *Vulgata editio* fuit ante tempora D. Hieron: edita Latine ab incognito Authore, quae *Itala* dicebatur, a D. Hieron: *Communis*: a Gregorio, *Vetus*; ab Orosio *Vulgata*: quia illam vulgariter admittebat S. Romana Ecclesia; Cum aliae versiones fuerunt ab Haereticis factae in Latinum pro suae Haeresis parte.

S. Hieronymus bis vetus Testamentum in Latinum transtulit, ut scribit *Bellar*: de Verbo DEI, 1mo ex versione 72 Interpretum; 2do ex Hebraeo textu. Novum vero Testamentum de Graeco in Latinum non convertit, sed tantum multos errores, qui in ipso erant, emendavit. Quae ejus versio inceptit vocari nova editio, ad differentiam antiquae.

Hoc facto, coepit esse controversia in Ecclesia, quatenam ex his duabus editionibus

Latinis esset praestantior? S. Aug: magnificavit antiquam *Italiam*, S. Isidorus novam D. Hieron: quae controversia per longum tempus duravit in Ecclesia, nihilominus utraque ad arbitrium Episcoporum legi solebat fidelibus.

Post tempora S. Gregorii facta est tertia editio Latina, quae neque antiqua neque nova dicebatur, sed *Vulgata et Communis*, et hanc, oblatrantibus Haereticis, S. Trid: Synodus Ses: 4. pro Authentica in Ecclesia haberi decrevit, quae adusque vocatur *Vulgata editio*, seu: Biblia vulgatae editionis.

§ 4tus.

De Verbo Dei non scripto.

Q. *Quotuplex est Verbum DEI?* R. 2plx, aliud *Scriptum*, aliud *non scriptum*, sed ore Apostolorum suorumque Successorum nobis propositum, quod aliter vocatur *Traditio*.

Q. *Quid est Traditio?* R. Est doctrina ab uno alteri communicata in posteros, et sic sumpta traditio convenit tam Divinae quam humanae, tam Civili quam profanae, et Theologicae traditioni. Hic sermo erit de Theologica traditione.

Q. *Quid est traditio Theologica?* R. Est Fidei vel morum doctrina non scripta, sed viva voce quasi de aure in aurem successive tradita et talis v.g. doctrina est, quod B. Vir-

go etiam post partum sit *Virgo*, vel quod parvuli ante usum rationis sint baptizandi etc; de his enim in Sacra Scriptura non habemus doctrinam expressam: sed ex sola traditione.

Q. Quotuplex est traditio sacra sive Theologica? R. Multiplex. Ratione Authoris est 3plex. Imo Divina traditio est illa doctrina, quae est a DEO vel Christo tradita et nobis communicata, et talis est de materia et forma Sacramentorum. 2do Apostolica, ab Apostolis tradita fidelibus, et ab his successive aliis communicata. 3tio Ecclesiastica et est consuetudo quaedam aut Ritus antiqui in Ecclesia introducti, qui postea vim legis obtinuerunt, et tale est jejunium Sabbathinum, recitatio Breviarii.

Q. Ratione materiae quotuplex est Traditio? R. 2plex, Doctrinalis, quae ad Fidem et dogmata credenda spectat vg. quod sint quatuor Evangelia. Moralit, quae ad mores pertinet, et ad actiones faciendas vg. quod signum Crucis formandum sit in fronte. Alia traditio est perpetua quae perpetuo usque ad finem mundi observari dedet. Alia temporalis, quae solum ad tempus.

Alia universalis, quae toti Ecclesiae servanda traditur, alia particularis, quae particulari alicui Ecclesiae in Dioecesi, Regno, aut Provincia traditur esse observanda.

Alia necessaria, quae traditur in forma Praecepti, alia libera, quae traditur in for-

ma consilii, ut est traditio de aspersione Aquae benedictae.

Q. *An admittenda sit traditio Divina?* R. Affirmative, quia plura spectantia ad fidem non sunt expressa in Scriptura. Unde in his sola regitur traditio Divina. Tum quia alia via neque ipsi Dissidentes possunt cognoscere, quinam libri Scripturae sunt Canonici, et qui contineant Verbum DEI, nisi ex antiqua traditione.

Q. *Qualem auctoritatem habeat Traditio Divina?* R. Tantam habet auctoritatem, quantum habet ipsa Sacra Scriptura, quia aequalis infallibilitatis est Verbum DEI non scriptum seu traditum, sicut Scriptura Sacra, cum Scriptura non addat majorem fidelitatem Verbo Divino, nisi quo ad nos. Porro traditio Divina est Verbum DEI non scriptum.

Q. *An Traditiones Ecclesia mutare, aut abrogare potest?* R. 1. Traditiones Divinae, aut a Christo profectae, non possunt mutari, aut abrogari, quia inferior non habet potestatem in legem superioris. Porro Ecclesia est inferior ipso DEO et Christo Domino.

R. 2. Apostolicas vero et Ecclesiasticas pro diversitate temporis potest mutare, et abrogare, quia has mutando non excedit potestatis suae limites.

Caeterum Ecclesia sicut propter assistentiam Spiritus S. est optimus Interpres mentis Divinae, ita Traditiones Divinas in du-

hiis explicare potest, utpote post DEUM supremus controversiarum Fidei Judex.

Q. Forte sufficeret ad salutem illa solum credere, quae expresse habentur in Scriptura? R. Nequaquam: Sic enim Paulus diserte Nominē DEI praecipit: Itaque fratres state, et tenete traditiones etc. 1. Thes. 2. v. 15. Et Joan: 21. 24. Multa alia esse, quae non sunt scripta. etc.

Q. Quae sunt traditiones, quas credunt, et observant Catholici? R. Imo Omnia quae continentur in Scriptura Sacra esse revera a Prophetis et Apostolis atque cum assistentia Spiritus S. conscripta. 2do Symbolum Apostolorum in 12. articulos Fidei dispositum. 3tio Praeclarus ordo circa Communionem Sacram de quo S. Paulus 1. Cor: 11. 34. Caetera autem cum venero, disponam. 4to Pulcherrima circa ordinationem Presbyterorum dispositio, de qua Paulus ad Titum 1. 5. Hujus rei gratiareliqui te Cretae, ut ea, quae desunt, corrigas et constituas per civitates Presbyteros, sicut et ego disposui tibi. 5to Varia Apostolorum decreta, ordinationes, Praecepta circa Sacrificium Missae, ritus 7. Sacramentorum, Jejunia, dies Festos, et alia de quibus legitur in Imo Concilio Nicae: habeturque in Actibus Apostolorum, c. 16. 14. de Paulo et Timotheo: Cum autem pertransirent Civitates, tradebant eis, custodire dogmata, quae erant decreta ab Apostolis et Senioribus.

Q. Obligamurne credere non solum illa, quae expresse habentur in Scriptura, sed etiam quae per Traditionem Apostolorum? R. Omnino, quia Apostoli non minus veritatem praedicarunt ore, quam scripserunt calamo; et DEUS aequè Fide dignus in iis, quae locutus est per os Apostolorum, ac etiam quae per calamum eorum.

Q. Quid respondendum illis, qui arbitrantur etiam cujusvis privati Scriptoris narrata apud nos Catholicos pro traditione Ecclesiae haberi?

R. Tales nolunt intelligere, quid revera nomine Traditionum intelligatur, et ideo, quae ignorant, blasphemant. Jud. 10.

Q. Creduntne ipsi Dissidentes aliqua, quae non habentur in Sacra Scriptura, sed solummodo ab Ecclesia Catholica tradita sunt? R. Credunt dari quatuor Evangelia, et 14. S. Pauli Epistolas, easque verum DEI Verbum esse: infantes esse baptizandos: diem Dominicum non vero eum cum Judaeis diem Sabati esse celebrandum etc.

Q. Cur igitur reliquas quoque traditiones admittere reluctantur? R. Contumacia, sensusque proprius in causa est.

Q. Christus increpat Judaeos, quod traditiones observarent? Mat: 7. 8. R. Imo Christus instituendo novam Ecclesiam, novas quoque instituit traditiones, ac proinde antiquas Judaeorum abrogavit. 2do Increpabat Judaeos, quod propter traditiones suas praecipua DEI transgrederentur, at traditiones Apostolorum

et Romano-Catholicae Ecclesiae nequaquam praeceptis DEI adversantur.

Q. Possuntne articuli Catholici, de quibus oppositi controversantur, per Sacram Scripturam defendi? *R.* Omnino possunt, innumeros enim textus, etiam clarissimos pro veritate suae fidei citant Catholici.

Traditiones nihilominus praeterea admittendae sunt, quoniam idipsum etiam in Scriptura praecipitur, ut immediate dictum. *2do.* Ut ubi difficilior est Scripturae locus, explanetur per antiquissimam Ecclesiae traditionem, cui proculdubio etiam Dissidentes securius confidere poterint, quam nuper exortis suorum Pastorum interpretationibus.

§ 5tus.

De Ecclesia.

Q. Quid est Ecclesiä in communi? *R.* Est coetus convocatorum sive fidelium. Nam Ecclesia est nomen Graecum idem significans ac latine convocatio.

Q. Quotuplex fuit Ecclesia? *R.* Juxta triplicem statum; Legis naturae, scriptae et gratiae est 3plex: in omni enim statu DEUS habuit suos Fideles convocatos per gratiam in cognitionem sui Creatoris.

Q. Quomodo et quamdiu durarunt hi status?
R. *Imus* Serviebat DEO per praecepta legis

naturalis ab Adam usque ad Moysen per spatium circiter 2000 annorum.

2^{dus} Legis scriptae per praecepta Legis Mosaicae usque ad Christum per spatium 2000 annorum.

3^{tius} a Christo conditus, Ecclesiam in statu perfectiori fundando, a quo coepit illa congregatio, quae simpliciter Ecclesia vocatur.

Q. *Ecclesia quo differt a Synagoga?* R. I. Synagoga habuit umbram, et figuram; Ecclesia ipsam lucem, et veritatem. II. Ecclesia hoc habet et possidet, quod Synagoga tantum expectabat.

Q. *Quotuplex est Ecclesia Christi sive Legis gratiae?* R. Triplex. *Triumphans*, et est coetus Beatorum in coelis. *Patiens*, et est coetus Fidelium Justorum defunctorum in Purgatorio degentium et aliter haec vocatur, *Purgans*. Et *militans* estque fidelium in terris sub Christi vexillo ac obedientia ejus Vicarii militantium.

Q. *Quotuplex est Ecclesia Christi militans?* R. 2^{plex}: *Universalis*, quae complectitur omnes omnino fideles totius mundi. Et *particularis*, quae complectitur Fideles unius duntaxat Regni et Provinciae. Sic dicitur Ecclesia orientalis, Gallicana etc.

Q. *Quid fecit Christus ad fundandam hanc Ecclesiam in meliori statu?* R. 1mo Praecepta Judicialia veteris Legis abrogavit. 2do Similiter praecepta ceremonialia tanquam figuras tantum vitae et passionis suae. 3^{tio} Prae-

cepta fidei aliquomodo auxit, quatenus plura distincte et expresse credi voluit, quae a Judaeis implicite et obscure credebantur: uti *Mysterium Ss. Trinitatis. Incarnationis etc.* Praecepta etiam moralia Decalogi explicavit et perfecit additione consiliorum. *4to* Praecepta Sacramentalia de novo instituit.

Q. Quae ergo inter tot Sectas sit vera Christi Ecclesia? R. Sola Romano-Catholica. Haec enim sola habet evidentia signa verae Xsti Ecclesiae scil: quod sit una, Sancta, Catholica et Apostolica.

Q. Quid sunt Notae, seu signa verae Ecclesiae
R. Sunt quidam Characteres, seu proprietates Morales, ex quibus evidentia morali clare patet aliquem coetum credentem in Christum veram constituere Ecclesiam.

Q. Quae sunt Privilegia, seu proprietates verae Christi Ecclesiae? R. Visibilitas, et infalibilitas. Vera Christi Ecclesia omnino semper fuit visibilis a tempore Apostolorum, nulla autem modernorum Dissidentium Secta fuerat visibilis ad An. 1517. quo Anno initia sua sumpserant.

Q. Quomodo Ecclesia est una? R. Est una unitate fidei et doctrinae.

Q. Quare dicitur Sancta, cum multi in ea inveniantur improbi? R. Quia in ea non nisi Sancta docentur quo ad fidem et mores. Item in ea sunt sanctificationis media: uti Baptismus et alia Sacramenta, et quia extra eam

non potest Sanctitas reperiri nec salus, in ea autem multi sunt Sancti.

Q. *Cur dicitur Catholica?* R. Quia extendit se ad omnes mundi partes, et ad omne tempus a temporibus Christi, proindeque est universalis.

Q. *Cur autem vocatur Apostolica?* R. Quia ab Apostolis fundata et doctrina et Sangvine.

Q. *Cur dicitur Romana?* R. Quia Ecclesia Romana est Mater omnium Ecclesiarum, cui Christus primatum dedit.

Q. *Soletne Ecclesia Romano-Catholica aliquid contra Scripturam docere?* R. Nequaquam, hoc quorundam Pastorum Dissidentium figmentum est; solet quidem Ecclesia aliqua docere, quae non explicitè in Scriptura apparent, (cum sui muneris sit explicare, quae-nam implicitè in S. Literis reperiantur) sed hoc non est contra Scripturam agere.

Q. *Danturne praeterea adhuc alia verae Ecclesiae signa apud Romano-Catholicos?* R. Dantur, uti Congregatio Fidelium ex omnibus gentibus, ex omni populo, sicut Christus praedixerat Mar: 16. *Conversio Gentium*, haec enim Ecclesia mittit Evangelii praecones ad ultimos fines terrae. *SS. Martyrum multitudo*, qui a temporibus Christi ad praesentem usque diem inter Barbaros vitam et Sangvinem pro Christi Nomine in Romano-Catholica Fide liberaliter profundunt. In hac so-

la Ecclesia innumera fiunt signa et miracula, quibus hujus Fidei veritas continuo comprobatur, sicut Christus pollicitus est: Marci 16. 17.

Q. Sed dantur hodie homines tales, qui miracula, quae non vident, fieri negant, quae vero vident, infascinationi Doemonis adscribunt?

R. Idem olim contigerat ipsius Christi Domini miraculis a Pharisaeis, qui ideo dicuntur contra Spiritum S. peccasse.

Q. Homo baptizatus, qui non ex ignorantia quidem invincibili, sed ex perverbia Ecclesiae Romano-Catholicae recalcitrat, potestne salvari? *R. Non Imo S. Paulus diserte monet Rom: 13. 2. Qui resistit potestati, DEI ordinationi resistit, qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt, et Christus ait Mat: 18. 17 Si non audierit Ecclesiam etc, 2do Quia talis utpote extra Ecclesiam constitutus, non est de Corpore Christi: porro qui non est mecum contra me est, inquit Dominus Mat: 12. 30.*

Q. Revelatne DEUS per se immediate cuiunque Homini Christiano, quae ab omnibus credenda sunt? *R. Non, sed illis tantum, quibus aut commiserat scribere verbum suum, aut regendum tradidit in Spiritualibus Gregem suum nimirum Apostolis eorumque successoribus legitimis, seu Ecclesiae; aliis autem proponit DEUS credenda per Ecclesiam.*

Q. Quod est hujus dicti fundamentum? *R. Imo. Ex Scriptura Sacra, ubi hac in parte Apostolis et Rectoribus Ecclesiae Spiritus S.*

appromittitur Luc: 8. 10. Item. *Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit Episcopos regere Ecclesiam DEI, Act: 20. 28. Item Joan: 14. 17.*

2do. *Experientia. Ideo enim tot, tamque Dissidentes in rebus Fidei dantur opiniones, quod homines reperiantur hujusmodi, qui ita credere, sacrasque literas intelligere praesumunt, sicut spiritui suo privato videtur.*

Q. Quid per Ecclesiam (quae Nomine DEI infallibiliter nobis proponit, quae credenda sunt) intelligitur? R. Caput, et ejus praecipua membra, videlicet Romanus Pontifex, et Concilium generale Episcoporum.

Q. Potestne Ecclesia Xti, dum aliquid proponit credendum, errare? R. Hoc aequè impossibile est, ac impossibile Xtum in promissis suis falli, aut fallere.

Q. Quare? R. Promiserat enim Joan: 14. 16. Rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum Spiritum veritatis, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia etc. Et Matth. 16. 18. Tu es Petrus, et super hanc Petram etc. Ideo S. Paulus Ecclesiam appellat: Columnam et firmitamentum veritatis. 1. Timot: 3. 15.

Q. Estne aequè nunc credendum Ecclesiae, dum aliquid definit, ac tempore Apostolorum? R. Omnino. Ecclesiae enim pro semper Spiritus S. assistentia appromissa est, ut dictum est. Certe aequè nunc haec assistentia necessaria est, ac tempore Apostolorum, cum etiam mo-

do oves pascendae, fratres confirmandi, errores refutandi sint.

Q. Quare credendum, quidquid Ecclesia proponit? *R.* Ideo, quoniam in hunc finem decreverat Xtus Joan: 14, relinquere Spiritum S, Spiritum veritatis Ecclesiae Rectoribus, qui illis continuo usque ad consummationem saeculi suggeret omnia.

R. 2do Quia severe praecepit Christus audire Ecclesiam Matt: 18. 17. *Si non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut Ethnicus et Publicanus.*

Q. Utique nonnulli e dissidentibus docent sufficere ad salutem, modo Symbolum Apostolorum credamus? *R.* Hi graviter errant, ut colligitur ex immediate dictis. Certe si id sufficeret, omnes sectae, etiam in primitiva Ecclesia anathematizatae salutem consequi potuissent, cum Symbolum Apostolorum admitterent.

Q. Quinam sunt intra veram Ecclesiam? *R.* Omnes Fideles non tantum praedestinati, sed etiam reprobi. Non tantum perfecti, sed etiam imperfecti, etiam peccatores tam occulti quam manifesti, sunt membra Ecclesiae Christi.

2do Etiam infideles occulti, qui carent fide interna, si Fidem Christianam exterius profitentur, et in Communionem Sacramentorum veris Fidelibus commiscuntur cum exteriori subiectione Pastoribus Ecclesiae, sunt de Ecclesia tanquam ejus membra, licet mortua et arida. Com: DD.

Q. *Qui sunt extra veram Ecclesiam Xti?* **R.** Infideles, non baptizati, Catechumeni, Haeretici publici, Schismatici, Excommunicati non tolerati, sive nominatim denunciati. **Com. DD.** apud Bellarm:

Q. *Utique etiam illi, qui duobus et amplius saeculis ab Ecclesia Romano-Catholica dissentiunt coetus cogere, eosque Ecclesiam appellare consueverunt?* **R.** Coetus hujusmodi non esse Ecclesiam illam, cui Christus infallibilem Spiritus S. assistentiam appromiserat, quamque Matth: 18: audiendam esse praeceperat.

Q. *Quare?* **R.** Cum enim Christus promiserit Ecclesiam suam continuo a temporibus Apostolorum usque ad consummationem saeculi a Spiritu S. dirigendam: cum voluerit esse continuo audiendam, cum statuerit continuo conservandam, et ne quidem a Portis Inferi debellandam, manifestum est nomine Ecclesiae Christi non posse, alium coetum intelligi, praeterquam illum, qui a temporibus Apostolorum continua Episcoporum aliorumque fidelium successione hucusque sine interruptione perseverat. Qualem solam Romano-Catholicam Ecclesiam esse quivis sanam rationem habens fateri cogitur.

§ 6tus.

De Capite Ecclesiae.

Q. *Quod est Caput Ecclesiae Christi?* **R.** Supremum invisibile Caput est ipse Xtus.

Q. Habetne Ecclesia Xti Caput in terris visibile, cui omnium fidelium regimen et Spiritus S. assistentia a Christo appromissa sit? R. Omnino, Christus enim ipse Petro, ejusque successoribus Authoritatem hanc concesserat.

Q. Potestne id ipsum Scriptura comprobari?

R. Plurimis textibus adeo claris, ut opposita explicatione eludi nequeant. Uti Mar: 16. 18. et sequ: Ego dico tibi, quia tu es Petrus etc. Et quodcumque ligaveris super terram etc. Et Joan: 21. 15. et sequ. ter repetitis vicibus; Pasce agnos meos, pasce oves meas etc. Luc: 22. 23. Ego autem rogavi pro te etc. Porro hanc Capitis potestatem praefatis verbis concessam exercuit Petrus tum in electione Matthiae Act 1. tum in electione primorum Diaconorum Act. 6. tum in definitione controversiae de Legalibus. Act: 15. quatenus caeteros Apostolos sua Authoritate convocavit, et in Concilio primus sententiam dixit, etc.

Q. Sed Pastores Dissidentium citatas Scripturas omnino aliter interpretantur, asserentes nullum hic primatum concessum fuisse Petro? R. Ante omnia hic relegendum est, quod scribit ipse S. Petrus: 2. Epist. 3 16. Et deinde advertendum, nullum dari Scripturae textum etiam circa prima Fidei Christianae Mysterioria, quem homo obstinatus, et astutus non possit pro libitu explicare, et diversimode interpretari: nec ullum argumentum etiam validissimum, contra quod tenuis aliqua respon-

sio haberi nequeat; sed ideone hujusmodi asserto secura conscientia acquiescendum?

*Q. Utique a Christo Domino oves pascendae commissae sunt et aliis Apostolis? R. Verum est, sed principaliter Petro, cum nulli Apostolorum sic in particulari potestas in omnes Christi fideles tradita sit, prout Petro. Et quamvis etiam reliquis Apostolis concessum ligare et solvere a peccatis, soli tamen Petro collatae sunt claves, per quod universalissima potestas denotatur; sic dictante tam recta ratione, quam Scriptura Isaiæ 22. *Dabo clavem Domus David super humerum ejus.**

*Q. Quare S. Paulus reprehenderat S. Petrum. Gal. 2. ratione dissimulatae ad tempus circumcisionis, quod utique non fecisset, si Petrus Superior ejus fuisset? R. Nihil est novi Superiorem interdum a suo inferiore sive ex confidentia, sive zelo, sive speciali DEI mandato commoneri, modo id fiat prudenter, et circumspecte. Sic monuerat et quidem zelum Jetro Moyses *Exod. 18.* Juvenis Samuel Summum Sacerdotem Heli, Nathan Davidem etc. Sic faciunt et nunc Concionatores, Confessarii Regum, Episcoporum, ipsiusque Summi Pontificis.*

Q. Quid de primatu Papae Sancti Patres, qui in primitiva Ecclesia floruerant, scripserunt? R. Omnes unanimi voce testantur Romanum Pontificem esse universae Ecclesiae Christi visibile Caput, et Rectorem, supremumque in controversiis Fidei Judicem.

Q. Quid si diceretur: hos omnes homines fuisse? R. Etiam Apostoli fuerunt homines, igitur nec illis credendum? Homines quidem fuerant tam Apostoli, quam eorum legitimi Successores, sed sicut illi, ita isti speciali in docendo Spiritus S. assistentia praediti, cum Christus Ecclesiae suae appromiserit: Dabo vobis Spiritum veritatis, etc. Joan. 14.

R. 2do: Saltem quivis Dissidentium facteri cogitur ex innumeris testimoniis SS. Patrum evidenter colligi hanc semper fuisse etiam in primitiva Ecclesia Scripturae interpretationem, quod scilicet Romanus Episcopus sit universae Ecclesiae Superior, et Judex controversiarum, cui interpretationi procul dubio securiori conscientia inniti poterit, quam recenter inventae.

Q. Estne ad salutem necessaria communio cum Sede Apostolica? R. Omnino. Ratio patet ex verbis Christi dicentis: Qui non est mecum, contra me est.

Q. Quando Papa censeatur ex Cathedra loqui, et definire? R. Cum definit tanquam Supremus totius Ecclesiae Pastor et Doctor, docens universam Ecclesiam, ei proponens quid credendum, quidve sequendum sit; intendens omnes obligare ad observantiam, ut credant, et operentur juxta suam definitionem.

Q. An Papa loquens ex Cathedra errare possit? R. Non; quia sic loquens in dogmatibus Fidei repraesentat Personam Christi

sti, cujus in hac militanti Ecclesia vices gerit, adeoque singulari providentia habet Spiritus S. specialem assistentiam. Com. DD.

§ 7mus.

De Infidelitate et Haeresi.

Q. *Quod vitium opponitur Fidei?* R. Infidelitas, quae est error intellectus pertinax in eo, qui nondum Fidem suscepit.

Q. *Quotuplex est infidelitas Fidei opposita?* R. 2plex. *Positiva*, quae reperitur in illis, qui fidei notitiam habent, sed illam contemnunt, vel ei contradicunt, uti est in Judaeis, Turcis, et Haereticis. Et *Negativa*, quae datur in illis, qui nihil audierunt de Fide et talis fuit in gentibus. Haec infidelitas per se non est peccatum, qui enim nunquam de Fidei doctrina audivit, non potest ejus notitiam aliqua ratione acquirere juxta illud: *Quomodo credent ei, quem non audierunt?* Rom: 10.

Q. *Infidelitas positiva estne peccatum?* R. Est ex genere suo gravissimum ut docetur Joan: 15. *Si eis non dixissem, peccatum non haberent.*

Q. *Quotuplex est infidelitas positiva?* R. 3plex; *Paganismus* tunc est, quando nullius *Mysterii* revelati Fides habetur. *Judaismus* est, quando creditur veteri testamento, non tamen Novo. *Haeresis* est, quando a-

licui veritati ex novo, vel ex veteri testamento fides negatur. Si autem fides suscepta in totum abjiciatur, vocabitur Apostasia.

Q. Quotuplex est Haeresis? R. Duplex. Formalis, quae est error voluntarius, quem homo baptizatus pertinaciter tuetur contra aliquam Fidei Catholicae veritatem. Et Materialis, quae est error contra fidem Catholicam non ex pertinacia voluntatis, sed ex simplicitate, vel defectu informationis debita, aut sinistra instructione proveniens. Et haec praesertim Haeresis reperitur in vulgo Haereticorum, ubi Catholici non tolerantur.

Q. Quae requiruntur ad haeresim formalem necessariam? R. Error in intellectu, et pertinacia in voluntate.

Q. Haeresis formalis estne peccatum? R. Est de genere suo grave, et quidem gravius, quam Paganismus juxta illud: 2. Petr: 2. Melius erat illis non cognoscere viam justitiae etc.

Q. An haeresis materialis inducit poenas Juris pro foro conscientiae et coram DEO? R. Non, quia poenae in haereticos latae non incurruntur nisi propter culpam conjunctam cum pertinacia, sed in haeresi materiali nulla est pertinacia. Ergo. Tum quia ignorantia invincibilis excusat a peccato.

Q. Quae sunt poenae spirituales contra haeresim formalem statutae? R. Excommunicatio

tio major. *2do* Inhabilitas ad dignitates, officia et Beneficia Ecclesiastica. *3tio* Privatio dignitatum, officiorum, et beneficiorum prius obtentorum. *4to* Irregularitas. *5to* Privatio Ecclesiasticae sepulturae. *6to* Non gaudet immunitate Ecclesiae propter haeresim capiendus.

Q. *An poenae inflictae extendunt se ad alias personas?* R. Affir: nempe in credentes, qui assentiuntur haereticorum erroribus, quamvis nesciant dictos errores in particulari. *In receptores*, qui haereticum causa haeresis fugientem recipiunt. *In defensores*, qui haereticum laudibus, auxiliis, ope, quamvis mortuum defendunt. *In fautores*, qui cum possunt haereticum punire, vel capere, id facere nolunt, si eis id ex officio incumbat, et hoc agant, non ut faveant haeretico, tanquam amico, sed ut haeretico.

Q. *Quae sunt poenae temporales in haeticos?* R. *1ma* Infamia. *2da* Confiscatio bonorum. *3tia* Amissio Patriae potestatis in liberos. *4ta* Exemptio subditorum ab omni debito obedientiae. *5ta* Instabilitas tam activa, vi cujus testamentum condere nequeunt haeretici; quam passiva, vi cujus ex testamento legato nihil possunt accipere.

Q. *Quotuplices dantur haeretici?* R. Alii dantur *Interni*, qui errorem suum cum pertinacia conjunctum sola mente retinent; Et hi nullis poenis subjacent, quia Eccle-

sia de internis non iudicat. Alii *Externi*, qui illum errorem, quem mente tenent, exterius manifestant verbo aut facto.

§ SVUS.

De Schismate et Apostasia.

Q. *Quid est Schisma?* R. Est divisio et pertinax segregatio Hominis baptizati ab unitate Ecclesiae Catholicae, prout haec est Corpus Mysticum ex universis fidelibus tanquam membris, et Romano Pontifice tanquam Capite constans.

Q. *Quid est Apostasia?* R. Est temerarius recessus a prioris vitae instituto, quod publica et solemnī Professione susceptum est.

Q. *Quotuplex est Apostasia?* R. 3plex, a Fide, a Religione, et sacro ordine.

Q. *Quid est Apostasia a Fide?* R. Est omnimoda defectio a Fide Catholica, quam quis in Baptismate suscepit. Differt ab Haeresi, quia haec non deserit fidem totaliter.

Q. *Quid est Apostasia a Religione?* R. Est omnimoda defectio seu recessus a Religioso statu per Professionem solemnem inito, sive abjiciatur habitus, sive non. Excipiuntur tamen illi, qui a Superiore juste gravati altiore sedem appellant, hi enim non debent dici Apostatae, cum non abjiciant Religionem, sed solum id faciunt, quod est de jure naturali.

Q. Quid est Apostasia ab Ordine Sacro? R. Est temerarius transitus a statu Clericali ad conversationem laicalem dimisso habitu, et Tonsura Clericali.

*Q. Quas poenas incurrunt Apostatae a Pi-
de?* R. Easdem quas Haeretici, cum revera sint haeretici cum quodam excessu.

*Q. Quae sunt poenae Apostatarum a Religi-
ne?* R. 1ma Incurrunt excommunicationem majorem latae sententiae, qui dimiserunt habitum, qui vero illum retinent, ferendae sententiae. Can: 2. ut periculose. 2da Suspenduntur ipso facto ab usu et exercitio Ordinum Sacrorum, (non tamen minorum). 3^{tia} Amittunt omnia privilegia suae religionis, non tamen illi, qui habitum retinent, ut notat P. Kloz. l. 5. T. 9. fiunt inhabiles ad omnia Officia, et Beneficia.

Q. Quibus arcentur poenis Apostatae ab Ordine Sacro? R. Excommunicatione majore ferendae sententiae. 2do Infamia; haec tamen tolli potest per poenitentiam. 3^{tio} Irregularitate. Si vero contraxisset Apostata Matrimonium, esset irregularis ob Bigamiam spiritualem. 4to Amissione privilegii non solum fori, sed etiam canonis, ita ut si dimiserit habitum, percutiens eundem non incurreret Excommunicationem. Colligitur ex Can: 23 de Senten: Excom.

De Libris Haereticorum.

Q. Quos libros legendo incurritur Excommunicatione? R. 1mo Legentes, retinentes domi, imprimentes libros haereticorum tractantium de Religione, aut haeresim continentis, incurrunt Excommunicationem Papae reservatam.

R. 2do Legentes, retinentes, vel imprimentes libros Haereticorum, qui non tractant de Religione; neque continent haeresim, incurrunt Excommunicationem *Indicis*, quae nulli est reservata. Notandum si sint libri damnati ob suspicionem falsi dogmatis, secus autem si sint Medici aut Poetici.

R. 3tio Legentes, retinentes, imprimentes librum Authoris Catholici, sed damnatum ob aliquod dogma, incurrunt Excommunicationem *Indicis* nulli reservatam.

R. 4to Legentes libros prohibitos eo quia tractant de rebus venereis et obscaenis, nullam incurrunt excommunicationem, sed tantum peccant mortaliter.

Q. An libri Paganorum vel Hebraeorum tractantes de Religione sint comprehensi sub Excommunicatione lata in Bulla Coenae? R. Non, quia non sunt proprie libri Haereticorum. Secus dicendum de legentibus libros Graecorum, Armenorum non unitorum

tractantes de suis ritibus, quia ipsi tanquam Schismatici, sunt haeretici.

Q. An brevis Scriptura vg. Epistola seu Oratio Haeretici de Fide tractans, vel haeresim continens, comprehendatur sub prohibitione Bullae Coenae? R. Affirm; Suarez. Tamb.

Q. An manuscriptum haeretici continetur etiam sub eadem prohibitione? R. Affirm.

Q. Parvitas materiae excusatne legentem libros prohibitos a culpa, et poena? Et quae dicatur parvitas materiae? R. 1mo Affirm: nisi voluntarie legeret locum haeresis.

R. 2do Parvitas autem dicitur juxta laxiorem opinionem lectio unius paginae.

Q. An retinere librum prohibitum domi per aliquem diem tantum, excuset a culpa et poena? R. Excusat brevitatis temporis. Tamb. ac etiam ignorantia.

Q. Quid faciendum est Confessario cum legentibus et conservantibus libros haeticorum? R. Injungat poenitentiam, ut deferat librum Epopo; et in casu impossibilitatis ipsi saltem Confessario.

2do Non absolvatur, nisi talem librum reddiderit. 3tio Si Poenitens sciat etiam alios complices retinentes libros haeticorum, praecipiat ei, ut quantocius denuntiet Epopo: 4to Inquirat, quoties legit illos libros? quoties aliis accommodabat? an dogmata falsa promulgaverat? 5to Peccati gravitatem ostendat, egit enim contra grave praceptum

Ecclesiae. Excitet illum ad eliciendos actus Fidei, etc.

§ 10mus

De Judaeis.

Q. Quae scienda sunt de communicatione cum Judaeis? R. Non licet sub peccato mortali cum Judaeis habitare, eorum azymis vesci, Medicis vel Chirurgis uti, nisi in necessitate, si alius non fuerit: ad eorum convivia accedere, cum illis saltare; Obstetrices vel nutrices eorum esse, nisi in extrema necessitate, in eorum Synagogis servitia exercere. Ita Edictum Andreae Zaluski Eppisc: Cracov: An: 1751.

Q. Qui casus sunt Episcopo reservati in hacce materia? R. In Dioecesi Cracov: Qui famulantur continuo Judaeis conducti pro anno toto; imo et operarii diurni, si dies festos violant, dum iisdem operas locant; Commiscentes se carnaliter Judaeis maribus, vel foeminis, tradentes ad necem infantes iisdem Judaeis, auxilium ad hoc praestantes, scientes traditionem, et non manifestantes iis, ad quos spectat, emptores superstitione certis diebus cum retroemptione apud Judaeos domorum, propinationis, ac aliarum rerum, et suppellectilis Judaicae.

Q. Si Judaei contraxerunt Matrimonium in gradibus a lege humana prohibitis, si baptiza-

rentur, possentne vivere in Matrimonio sine ulla dispensatione? R. Affirm: Tales enim neque contrahunt cognationem spirituales, nec legalem, nec publicam honestatem.

Q. An Judaei confugientes propter patrum delictum ad Ecclesiam gaudeant Immunitate? R. Alii negant, quia non videtur Juri consonum, ut Ecclesia prosit iis, qui sub ejus lege vivere recusant. Alii probabilius affirmant, dicentes: immunitatem concedi non respectu personarum delinquentium, sed propter honorem et reverentiam, quae locis sacris et divino cultui debetur.

§ 11mus.

De Spe Christiana,

Q. Quid, et qualis est spes Christiana? R. Est virtus supernaturalis, per quam cum fiducia salutis aeternae vitae bona expectamus.

Q. In quo spes nostra collocanda? R. In DEO, et Domino nostro JESU Christo ejusque pretiosis meritis.

Q. Quomodo spes nostra in Christo sita esse debet? R. Quatenus omnes gratias ex ejus meritis sperare debemus, quibus adjuti mandata ejus, prout oportet ad salutem, implere valeamus. 2do Quatenus propter Christi merita omnibus rite credentibus,

et bene operantibus vita aeterna promissa est.

Q. *Debetne spes Christianam comitari timor DEI?* R. Omnino. Et ideo Christus ipse monuerat Apostolos; *Timete eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Luc: 12. 5.*

Q. *Sperans in Domino potestne certo scire se esse in gratia DEI?* R. Quamvis homo fidelis et pius, qui operatur justitiam, multum possit esse securus de Divina gratia, citra tamen specialem DEI revelationem nequit habere illam summam certitudinem nimirum Fidei.

Q. *Quare non?* R. Licet enim in communi revelatum sit, omnes fideles mandata DEI custodientes, gratiam ejus possidere, non tamen mihi in particulari revelatum est, num, revera ita, prout oportet, mandata observaverim: *Nescit homo utrum amore an odio dignus sit.* inquit Eccl: 9. 1. Idque ideo, ut cum majori sollicitudine, cum metu et tremore salutem nostram operemur; ad Phil; 2. 12.

Q. *An sit peccatum ponere spem in homine?* R. Affirm: si ponatur principaliter: secus vero si secundario et tanquam in instrumento gratiae Coelestis.

Q. *An in peccatis contra spem datur parvitas materiae?* R. Non; quia ubi deliberate quis peccat vel praesumendo, vel desperan-

do, semper committit gravem offensam DEI.

Q. *Quid est tentatio DEI?* R. Est quaedam praesumptio, qua quis vult experiri de DEO per media incongrua, et aliena ab ejus Providentia.

Q. *Quotuplex est?* R. 2plex, *Explicita*, cum quis vult aliquid agere, vel expectare per miraculum. Et *Implicita*, cum non vult adhibere media ordinaria absque peculiari S. Spiritus instinctu ad aliquem obtinendum effectum, ut si quis nollet in infirmitate adhibere medicinam, vel monita salubria audire, dicens se in DEO sperare.

Q. *Quae vitia spei Christianae opponuntur?* R. Duo: *Desperatio*, dum quis de misericordia DEI, remissione peccatorum, et vita aeterna obtinenda desperat. Et *praesumptio*, dum quis existimat se fore salvandum propter Christum, quamvis praecepta ejus non observaret. Et haec dicuntur peccata contra Spiritum S.

§ 12mus.

De Charitate DEI.

Q. *Quid est charitas?* R. Est virtus supernaturalis, qua DEUS propter se diligitur, proximus vero propter DEUM.

Q. *Quot sunt praecepta charitatis?* R. 2. Universalia: Diliges Dominum DEUM tu-

um ex toto corde tuo, ex tota mente tua : hoc est primum et maximum mandatum; secundum vero simile huic: Diliges proximum sicut te ipsum.

Q. *Quotuplex est amor DEI?* R. *Appretiativus*, qui consistit in aestimatione infinitae bonitatis DEI: sicut quando homo aestimat omnia respectu DEI esse nihil, et paratus est perdere omnia pro amore DEI, si id DEUS exigeret. Et *Intensivus*, qui consistit in vehementi affectu: ut si quis videtur ardere, et ferri in DEUM amore tali, sicut Filius in Parentes.

Q. *Quo amore tenemur amare DEUM?* R. Saltim amore appetitativo. Dixi *saltim*, quia licet convenientissimum esset amare DEUM etiam amore intensivo, ut multi amarunt in hac vita Sancti; interim non est praeceptum de hoc eliciendo amore; nam spectata fragilitate humana, et spectato statu modernae vitae, in quo majore affectu ferimur in sensibilia, quam spiritualia, ideo impletur praeceptum Divinum, quando amamus DEUM amore appetitativo.

Q. *Quotuplex est praeceptum amoris DEI?* R. 2plex. *Negativum*, quod obligat semper pro semper, ita ut nunquam liceat bonum creatum magis appetiari, quam DEUM. Et *Affirmativum*, quod obligat 1. dum adepti sumus rationis usum. 2. Cum ex tentatione periculum imminet, ne in odium DEI aliquis labatur, nisi actum amoris eliciat. 3.

Quoties quis vult elicere contritionem. 4. Quoties nobis occurrunt Beneficia Divina. 5. Saepius in vita, maxime in articulo mortis.

Q. *Quae vitia sunt opposita Charitati Divinae?* R. Omne quidem peccatum est contra charitatem DEI; Interim directe et formaliter opponitur odium, et contemptus DEI.

Q. *Quotuplex est DEI contemptus; qui opponitur amori DEI?* R. 2plex: Formalis est, qui directe contemnit honorem, amorem DEI et dignitatem ejus. Et interpretativus est, quando quis non contemnit quidem DEUM, sed tantum talem actionem facit, quae in se DEI contemptum continet. Talis contemptus est omne peccatum mortale, quia omnis, qui peccat, eo ipso videtur contemnere praecepta DEI, consequenter ipsum DEUM.

§ 13tius.

De Charitate Proximi.

Q. *Post DEUM in terris quem diligere debemus?* R. Nosmetipsos, et nostrum proximum.

Q. *Quis est noster proximus?* R. Omnis homo beatitudinis capax sive fidelis, sive infidelis, sive amicus, sive inimicus, sive Christianus, sive Judaeus. Possumus in Ju-

daeo infidelitatem odio habere, non tamen ipsum Judaeum.

Q. *Quomodo peccatur contra charitatem in nosmetipsos?* R. 1. Per excessum quando DEO nos praeferimus. 2. Per defectum, quando nos non satis diligimus, quod fit, quando salutem nostram, sive temporalem, sive spiritualem negligimus.

Q. *Quomodo peccatur contra charitatem in proximum?* R. 1. Inordinate eum diligendo. 2. Malum ipsi optando, vel desiderando. 3. In necessitate praesertim extrema non subveniendo. 4. In corpore vel anima, honore, fama, vel aliis rebus temporalibus eidem nocendo.

Q. *Quando sub mortali tenemur succurrere proximo?* R. In gravi et extrema necessitate.

Q. *Quotuplex est necessitas proximi?* R. 3plex: *Communis* est, qua laborant hospitales, pauperes communes. *Gravis*, quam patiuntur qui sunt in periculo gravis mali *vg.* Captivitatis, quibus si non succurratur, infalibilibiter pati deberent captivitatem, jacturam honoris, et status. *Extrema* est, ex qua imminet periculum vitae aut diuturni morbi. In gravi vero et extrema necessitate tenetur quisque sub mortali peccato proximo succurrere, si potest.

Q. *Ex quibus bonis tenemur Eleemosynam dare?* R. Ex propriis bonis superfluis. Interim 3plex est Eleemosyna. *Bona*, quae

datur ex bonis superfluis. *Melior*, quae ex necessariis. *Optima*, et maxime placens DEO, quae datur a paupere.

Q. *Quis ordo in dilectione servandus est?*

R. Si extra extremam necessitatem succurrendum sit. 1. Uxori quia una est caro cum viro. 2. Filiis et Parentibus et Patri prae Matre. 3. Fratribus, Sororibus, deinde propinquis et familiaribus. In extrema autem necessitate Parentes, eo quod vitam dederint, sint praeferendi filiis. In rebus pertinentibus ad civilem communicationem, praeferendi sunt concives: in Bellicis, Commilitones. In spiritualibus Patres et Fratres spirituales. Imo etiam Parentes in spiritualibus praeferendi sunt: quia Ima conjunctio carnalis est fundamentum aliarum conjunctionum.

Q. *Quomodo tenetur homo ad succurrendum proximo in extrema necessitate spirituali existenti?* R. Si sit spes certa juvandi et non possit alia via juvari, neque sit damnum proprii boni Spiritualis, tenetur cum periculo vitae suae, quia damnum Spirituale praevallet omni damno temporali: Unde tenetur quisque infantem baptizare, absolvere poenitentem, quem scit certe moriturum, cum proprio vitae periculo.

Q. *Ad quid obligat charitas erga inimicum?*

R. Ex praecepto obligat, ut homo communia signa et beneficia exhibeat inimico: Specialia vero solum ex consilio, nisi obligatio

aliunde oriatur *vg.* ratione scandali. Unde si mihi occurreret amicus et inimicus mihi aequales, et unum salutarem non salutato altero, peccarem, quia ostenderem manifestum signum odii.

Q. An teneatur quis inimicum suum salutare, si praevidet, quod inimicus non sit resalutaturus? R. Si sit moraliter certus, quia jam *vg.* illum semel salutavit, ad nihil tenetur, quia sic posset dare incendium majoris inimicitiae. Peccaret tamen graviter, si inimicum se salutantem non resalutet, sic enim monstraret manifeste odii signum.

Q. Quid de superioribus in hac materia dicendum? R. Illi excusantur a peccato, si imperfecto, indisciplinato subdito non tantum signa specialia, sed etiam communia deneigent, imo vultum asperum ostendant: quia ista signa non sunt odii, sed medicinalia. Hoc ipsum dicendum de Patre et Matre respectu Filiorum. Si tamen desinat esse superior, et talia signa aversionis demonstret, erit signum privati odii.

Q. Quomodo offensus poterit sine peccato offensorem accusare, et poenam velle apud Superiorem? R. Si id non fiat animo vindictae, sed animo satisfactionis suae offensae, et ut mala impunita ulterius non creseant, ac alii similia vitent.

De Fraternali Correctione.

Q. *An extat praeceptum correctionis Fraternalis?* R. Affirm: Eccl: 19. et 2. Thess: 3. Et Matt: 18.

Q. *Quomodo hoc praeceptum obligat?* R. Sub mortali ad corripiendum proximum de quavis culpa mortali non emendata, quia sub mortali tenemur succurrere proximo extreme, et graviter corporaliter indigenti, multo magis spiritualiter indigenti. Com. DD.

Q. *Quos obligat hoc praeceptum?* R. 1. Omnes et singulos etiam aequales, inferiores laicos, peccatores, quando utiliter corripiere possunt sine suo gravi damno.

R. 2. Praelati et Superiores magis obligantur, quia omnis Superior duplicem Personam agit. *Unam* ut est particularis, *Alteram* ut est Persona communis et sic pollet 3plici correctione, *Fraternali* ut Frater; *Judiciali*, ut Judex et scelerum vindex quo ad forum externum: Et correctione *Paterna*, ut Pater quo ad forum internum. 3. Inferior potest, et tenetur Frater corrigere superiorem seu Praelatum secreto modeste, et reverenter. Ita definit: Cap: *sicut* 2. 7. 9.

Q. *Ut hoc praeceptum obliget, quae requiruntur?* R. *Sequentia*. 1. Ut proximus prudenter judicetur peccasse. vel esse in proximo periculo peccandi. 2. Ut sit periculum, ne

relabatur, vel permaneat in peccato, et ut putetur non aliter facile emendandus. 3. Ut sit probabilis spes emendationis. Ut non sit alter magis idoneus, vel dignitate, aut aetate superior, qui commodius possit, et velit corrigere. 4. Ut opportuno tempore fiat, quando scilicet fructus probabiliter sperari possit.

Q. Si quis de fructu dubitet, vel certo sciat obfuturum non esse, teneturne corrigere? R. Affirm: quia sicut in morbo corporali, ita et in spiritali remedium, quod non est obfuturum, adhiberi debet in dubio an sit profuturum, si nullum certius adsit.

*Q. Si vero quis dubitet; non modo sitne pro-
utlura correctio, sed etiam num sit nocitura?* R. Eam tunc omittere potest, quia cum correctio ad emendationem ordinetur, fieri non debet, cum aequae imminet peccatum proximi ac ejus emendatio.

Q. Quid est invidentia fraternae charitatis?
R. Quando quis non solum invidet Personae Fratris, sed etiam invidet gratiae DEI crescenti per Fratrem in mundo.

§ 15tus.

De Purgatorio.

Q. Quid hoc nomine Purgatorii intelligitur? R. Locus tertius praeter Coelum et infernum, ubi animae in DEI gratia de cor-
8*

pore solutae, adeoque in aeterna gloria locandae, ad tempus continentur, donec poenam temporalem, quam in hoc mundo promeruerunt, exsolvant, aut per orationes nostras aliaque pietatis officia seu opera liberentur.

Q. Constatne ex Scriptura defacto dari talem tertium locum? R. Constat vg. *Matt: 5. 25. Esto consentiens adversario tuo cito, dum es in via, ne forte in carcerem mittaris: Amen dico tibi non exhibis inde, donec reddas novissimum quadrantem. Hoc Christus Dominus certe non de inferno dixerat; inde enim nullus exhibit, inde nulla redemptio, nulla solutio, igitur de Purgatorio.*

Q. Utiq; hic non invenitur ista vox Purgatorium? R. Minus est de voce, modo res ipsa habeatur.

Q. Quid praeterea? R. Cor: 3. 15. inquit S. Paulus. Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem. Quem textum SS. PP. in primitiva Ecclesia interpretati sunt de Purgatorio, uti S. Aug: l. 20. hom: 16. S. Hieron. in Cap: Amos: S. Ambr: in Ps: 18.

Q. Credibilene Ministros Haereticorum praefatam Scripturam melius intelligere? R. Nunquam, cum praefati SS. Doctores interpretationem Sacrae Scripturae, et doctrinam suam etiam sanctissima vita, et innumeris iisque apertis miraculis confirmaverint.

Q. Quomodo adhuc ex Scriptura Purgatorii veritas declaranda? R. I. Tam in Novo, quam in Veteri Testamento consuetudo fuerat ora-

re, aliaque pietatis opera facere pro mortuis. Et sic. 1. Cor. 15. 29, inquit S. Paulus *Alioquin quid facient, qui baptizantur pro mortuis, si mortui non resurgunt? Ut quid baptizantur pro illis?* quod autem per baptizari intelligatur in praesenti aliquid pati, evidenter colligitur ex verbis sequentibus: *Ut quid et nos periclitamur omni hora etc.*

R. 2. 2. Reg. 1. 12. Jejunavit David mortuo Saul et Jonatha, nec solum in signum maeroris, verum etiam devotionis intendendo opitulari animabus eorum. Sicut quoque 2. Reg: 12. 16. impetrandi gratia jejunium instituerat: *Deprecatus est David Dominum pro parvulo et jejunavit jejunio.* 2. Mach: 12. 46. *Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare: etc.* asseverat Scriptura dari Purgatorium.

Q. *Pastores Dissidentium contradicentes, libros Machabaeorum non accipiunt pro Canonis?* R. Consuetudo, illos libros, unde evidentissimi textus adversum se citari possunt eliminandi ex Scriptura, non est argumentum, quod recte sentientes convincere valeat. Insuper nemo prudens negare potest Historicos esse fide dignissimos; ex quibus patet evidentissime inter fideles veteris Testamenti consuetudinem fuisse, orare pro defunctis.

Q. *Quid ex citatis S. Scripturae textibus infertur?* R. Quod omnino detur 3tius locus post hanc vitam, ubi existentibus animabus

oratio nostra utilis sit atque salutaris. Et sufficit; de nomine nulla lis.

Q. Qualis fuerat consuetudo apud Christianos in primitiva Ecclesia? R. Orare, offerre Sacrificia, aliaque bona opera pro defunctis. Teste S. Aug: Hier: etc.

Q. Quid de iis Pastoribus Dissidentium sentiendum, qui veritatem hanc non solum oppugnare (prout et caeteri) verum etiam iocos et ludibria de purgatorio struere consueverunt? R. Ejusmodi hominum consuetudo est, ut illas fidei veritates, quas argumentis non valent, saltim contemptu, et ludibrio populo exosas reddant.

Q. S. Scriptura duplicis solum post obitum nostrum loci claram mentionem facit? R. 2plificis loci aeterni; praeterea tamen 3tium ad tempus solum duraturum esse admittendum, nemo ambigere potest.

Q. Eccl. 11. 3. habetur. Si ceciderit lignum ad austrum aut aquilonem, ibi erit? R. Hic textus inepte contra nos adducitur, praesertim cum etiam animae illae, quae Purgatorio ad tempus addicuntur, non ad aquilonem aeternae damnationis, sed potius ad meridiem infallibiliter aeternae beatitudinis cadant; Quemadmodum etiam animae SS. PP. veteris Testamenti, quae in limbo Christi adventum praestolabantur,

De Inferno.

Q. *Quid est Infernus?* R. Est carcer terribilis subterraneus iis destinatus, qui lethalis peccati obnoxii impoenitentes vita decedunt, ubi aeternis poenis cruciantur. CC. DD.

Q. *Quotuplex est poena Infernalis?* R. 2plx. Poena *damni*, per quam damnati carebunt beatifica visione DEI. Alia poena *sensus*, per quam propter conversionem ad creaturas ab iisdem tormenta sensibilia patientur:

Q. *Damnati torquentur ab igne materiali vere et proprie Physico seu corporeo?* R. Affir: Qui i gnis virtute Omnipotentis DEI ita intenditur, et elevatur, ut spiritualement attingat, et urat substantiam, perpetuo durans nulloque indigens pabulo, idest Lignis, etc.

Q. *Estne damnatorum omnium aequalis cruciatus?* R. Non; sed qui plura perpetrarunt peccata, magis torquendi sunt. Math: 16. 27.

§ 16tus.

De Requisitis ad Subdiaconatum.

Quae superius dicta sunt de Requisitis ad Ordines; *Intentione, Materia, et Forma*: haec nunc revocentur et videantur. Cap: 3. §. 9

Q. *Requiriturne certa aetas ad valide suscipiendos Ordines SS?* R. Non, sed tantum ad licite suscipiendos.

Q. Episcopus potestne dispensare in aetate tam ad Ordines, quam ad beneficii assecutionem? R. De licentia Papae potest.

Q. Materiae Ordinum majorum a quo debeant necessario tradi ordinando? R. Juxta communem sensum, et praxim sub nullitate debent tradi ab ipso Epopo Ordinante.

Q. An majores Ordines valide conferantur per saltum? R. Valide praeter Presbyteratum quo ad potestatem absolvendi, sine potestate consecrandi, et praeter Episcopatum sine Sacerdotio.

Q. Possuntne eadem die conferri duo Ordines? R. Omnes 4 minores Ordines possunt; etiam ex rationabili causa cum Subdiaconatu conferri. Vasque. Hur. Palao. apud Burgra.

Q. An duo majores Ordines possint conferri eadem die? R. Non, Trident: Ses: 23. cassat quo ad hoc omnia privilegia in contrarium concessa.

Q. Quae dicuntur interstitia? R. Tempus, quod debet intercedere a susceptione unius Ordinis ad alterius susceptionem.

Q. Quantum tempus requiritur a susceptione unius Ordinis ad alterius susceptionem? R. Annus integer.

Q. In servandis interstitiis attendendusne annus Mathematicus, id est integer quo ad diem? R. Non attenditur annus Mathematicus, sed secundum morem Ecclesiae vg. a 4. tempo-

ribus praecedentis aetatis ad 4, sequentis aetatis.

Q. *Qui non servat interstitia ab Ecclesia statuta, quam poenam incurrit?* R. Suspenditur ab executione posterioris Sacri Ordinis, si mala fide, et sine dispensatione Episcopi suscepit. Qui deinde si ministret in Ordine, fit irregularis a solo Papa dispensandus, si delictum sit publicum; si occultum Eppus dispensare potest. *Nav.*

Q. *Quisnam potest dispensare in Interstitiis?* R. Eppus quo ad suos subditos existente rationabili causa.

Q. *Quibus temporibus Ordines SS. conferri possunt?* R. Ordinarie conferri possunt his temporibus scil: Sabbathis 4. temporum, Sabbatho ante Dominicam Passionis, et Sabbatho Sancto, nisi Eppus habeat gratias a Sede Apostolica.

§ 17^{mus}.

De Ordine Subdiaconatus.

Q. *Quid sibi vult nomen Subdiaconi?* R. Idem ac Subminister, cum Sacerdotis Ministro, id est Diacono, administrat.

Q. *Quid est Sub-Diaconatus?* R. Est Ordo Sacer, per quem datur ordinato 2plex potestas, altera primaria, scil: inserviendi Diacono in Missa Solemni, quo ad praeparatio-

nem Vasorum Sacrorum: Altera legendi solemniter Epistolam in Missa Solemni.

Q. A quo? et quando institutus est hic Ordo?
R. a Christo in ultima Coena, quando prae-
paravit materiam Eucharistiae.

Q. Fuitne hic Ordo praefiguratus? *R.* Affir-
1. Exod: 2. et 1. 2. c. 6. ubi Levitarum Mi-
nistri ponuntur: nam Hypodiaconi Ordo ex
Rabano et Isid: in Novo Testamento respon-
det Nathinaeis in Templo humiliter servient-
tibus. Ex L. Esdr: c. 8. et a Davide dati di-
cuntur ad Levitarum ministeria. Ex Isid:
1. 7. et ex horum Ordine censent fuisse Na-
thanâelem.

Q. Quotuplex est materia hujus Ordinis? *R.*
Remota est 2plex. Calix vacuus, cum Pa-
tena vacua, et Liber Epistolarum. *Proxima*
autem est harum traditio ab Episcopo. Suf-
ficit calix non consecratus. *Solus et 4. alit.*
Forma vero Subdiaconatus, sunt verba ab E-
piscopo prolata in traditione materiae.

*Q. In quo actu imprimitur Character Sub-
diaconatus?* *R.* In traditione Calicis vacui et
Patenaë, tanquam principalioris materiae.

*Q. Cur Subdiacono non confertur Character
porrectione libri Epistolarum sicut confertur
Diacono in traditione libri Evangeliorum?* *R.*
Quia Evangeliorum traditio est multo ex-
cellentior, eo quod Diaconus non solum ca-
nere, sed etiam Evangelium praedicare po-
test, si attendamus tantum ad jus Divinum.

Q. *In ultima Caena non erat liber Epistolarum, quomodo potuit Christus instituere hunc Ordinem deficiente ejus materia?* R. Christus pro materia Ordinis statuit in genere instrumentum aptum significare potestatem Spiritualem, quae per Ordines confertur: Ecclesia vero determinavit speciem Sacramenti, quod pro temporum et locorum varietate magis exprimere possit hujusmodi spiritualem potestatem.

Q. *Si loco libri Epistolarum aut Evangelii tangendus alius liber traderetur, essetne valide ordinatus?* R. Affirm: quo ad 1am potestatem: Quo ad 2dam distingvo, si contineat Epistolas uti Biblia, Missale, Breviarium, valide esset ordinatus etiam quo ad 2dam potestatem; si tradatur liber Epistolas non continens? non esset ordinatus.

Q. *Si traderetur ordinando solus Calix, vel sola Patena, essetne valide ordinatus?* R. Probabilius quod non; quia traditio illa refertur ad utramque partem Sacrificii scilicet Corporis et Sangvinis, ideoque utriusque vasa dari debent. Si ordinando daretur Calix cum Vino, et Patena cum Hostia? valide ordinaretur, quia materia per praesentiam Vini et Hostiae non vitietur.

Q. *Subdiaconus majori excommunicatione irretitus, si exercent solemniter actum sui Ordinis an incurreret Irregularitatem?* R. Affirm: secus si tantum minori excommunicatione innotatus existat, vel si laboret ignorantia

crassa. Subdiaconum autem sui Ordinis actum exercentem in peccato mortali peccare mortaliter alii affirmant, alii probabilius negant, cum nullum conficiat Sacramentum.

Q. *Quaenam vestis est propria Subdiacono?* R. Vestis propria distinctiva a caeteris Ordinibus est manipulus in brachio sinistro, qui significat fructum bonorum operum.

Q. *Quid significant aliae vestes, quibus induitur Subdiaconus?* R. Amictus seu humerale significat fortitudinem ad exequenda Officia Divina, quibus mancipatur; Alba significat puritatem vitae; Cingulus repressionem carnis, tunicella tunicam justitiae.

Q. *An possunt Clerici legere Epistolam, qui non sunt Subdiaconi?* R. Non possunt solemniter, hoc est cum manipulo et ex officio.

Q. *Quod est Officium Subdiaconi* R. Epistolam in Missa canere: Diacono Panem et Vinum porrigere: Pallas, Corporalia, etc abluere.

Q. *An omissio alicuius Ceremoniae in Ordinatione sit supplenda?* R. Si sit essentialis, et dependens a forma substantiali ordinationis non solum ipsa est supplenda, sed repetenda tota Ordinatio saltem sub conditione. Si vero accidentalis? Sufficit illam solam supplere, et quidem privatim, si omissio fuit occulta, alias in publico, si fuit publicus defectus.

De Titulo.

Q. *Quae requiruntur in Ordinando in Subdiaconum?* R. Praeter dicta, ubi de minoribus Ordinibus, requiritur insuper Titulus.

Q. *Quid est Titulus* R. Est quaedam provisio perpetua ad honeste sustentandam vitam Clericalem, quo ad victum et amictum.

Q. *Cur Ecclesia statuit ut habeatur Titulus?* R. Ne ordinatus cogatur mendicare cum Ordinis dedecore, aut inconvenientem artem exercere.

Q. *Quam poenam incurrit suscipiens per fraudem Ordinem Sacrum sine Titulo?* R. Fit suspensus ipso facto ab Ordine sic suscepto, et superiori suscipiendo, cujus dispensatio Pontifici reservata est, neque eum ignorantia juris excusat. *Syl. Bon.*

Q. *Quotuplex est Titulus?* R. Triplex: Beneficii, Patrimonii, et Paupertatis, id est, ordinari potest, qui Beneficium aliquod obtinuit; vel qui honeste de suo Patrimonio vivere potest; vel qui professus est in aliqua Religione.

Q. *Titulus Seminarii estne sufficiens Titulus?* R. Si est permanens, vel saltem durans donec Ordinandus aliunde sit provisus? sufficit.

De Obligationibus Subdiaconi.

Q. Quae sunt obligationes Subdiaconi? R. Principales sunt tres: 1. Servandi castitatem. 2. Recitandi horas Canonicas. 3. Deferendi Habitum, et Tonsuram.

Q. Estne gravis obligatio Clericis beneficentis deferendi Habitum et Tonsuram? R. Sub mortali obligantur, quia id sub gravibus poenis praecipitur in Canonibus quo ad utrumque.

Q. Nonne hi aliquando excusantur? R. Affirm: vg. ad tuendam vitam, honorem, divitias, etc. *Item* Si quis ita pauper sit, ut careat decenti habitu. Ratione infirmitatis Tonsuram relinquens, pariter excusatur.

Q. Unde oritur obligatio servandi castitatem? R. Ex voto solemnī castitatis, quod a Subdiacono juxta Constitutionem Ecclesiae emitti debet in sui ordinatione.

Q. Debetne hoc votum explicite emitti? R. Sufficit, quod emittatur, implicite, nempe hoc ipso, quod quis vult Sacrum Ordinem, implicite vult obligationes annexas; Tale est votum Castitatis.

Q. Haec obligatio viguitne semper in Ecclesia? R. Initio nascentis Ecclesiae non fuit observata in Ecclesia orientali, quia ob paucitatem Fidelium et Ministrorum Domini, Sacris initiabantur etiam Uxorati, at in Ec.

clesia occidentali a tempore Apostolorum semper observata fuit. *Bellarm.*

Q. Suscipiens SS. Ordines, ignorat obligationem perpetuae continentiae esse annexam, an esset immunis ab ea? R. Non; quia votum est accessorium Ordini S. tanquam principali, qui autem vult principale, vult etiam accessorium, nisi contrariam intentionem habuerit. Sanc. Regi.

Q. Quale peccatum committeret Subdiaconus violans castitatem? R. Unico actu committeret duo peccata, contra votum, et esset sacrilegium, et contra virtutem castitatis, et esset fornicatio, vel adulterium.

Q. Subdiaconus tenetur ab Episcopo assignatum Nocturnum sub mortali absolvere? R. Affirmant Dia. Ben. sed tam severa obligatio non agnoscitur adesse nec ex jure, nec ex Pontificali. San. Tamb.

§ 20mus.

De Voto.

Q. Quid est Votum? R. Est promissio facta DEO deliberate de bono possibili, et meliore.

Q. Quo differt Votum a proposito? R. Per hoc 1. Quia votum obligat votentem sub peccato, non sic autem propositum. 2. Quia votum est semper de meliori bono, Propositum autem potest esse aliquando de minori

bono. ut dum quis proponit non servare virginitatem, et nubere.

Q. Quotuplex est Votum? R. Est 2plex; *Solemne*, quod fit per Professionem Religiosam, vel per receptionem Subdiaconatus. Et *simplex* quod fit sine dictis solemnitatibus spontanea voluntate et privata.

Q. Quae est differentia inter dicta vota? R. *Imum* versatur ordinarie solum circa castitatem, paupertatem, et obedientiam. *2dum* autem extendit se ad omnem materiam bonam. *Imum* est indispensabile, et potest tantum declarari in aliquibus circumstantiis non tenere, *2dum* vero potest dispensari.

Q. Quomodo adhuc dividitur votum? R. Aliud est *expressum*, quod verbis discretis exprimitur. Aliud *tacitum*, quod eo ipso fieri censetur, quo voluntarie aliquid agitur, ut assumptio Ordinis S. tacite complectitur votum castitatis. Aliud est *absolutum*, aliud *conditionatum*, quod patet ex terminis.

Aliud *personale*, quo promittitur aliquid, quod personam voventis attinet, ut peregrinatio, jejunium. *Reale*, quo res aliqua DEO promittitur, ut Eleemosyna, census. etc. Aliud *mixtum*, quo utrumque promittitur. Aliud *poenale*, quod fit in poenam alicujus delicti, ut si quis dicat si non abstinueró ab hoc vicio. distribuam 5. vel 10 aureos pauperibus.

Q. Qui licite potest vovere? R. Homo viator qui est sui juris, et habet usum rationis. Vovere non possunt licite impuberes, con-

juges, servi perpetui, Filii sub tutela Parentum existentes, si materia voti sit in praejudicium conjugis, Superioris vel Parentum, ad pubertatem requiruntur in Masculis anni 14, in Foeminis 12.

Q. *Quae requiruntur ad votum?* R. Intentio, deliberatio, et libertas perfecta.

Q. *Quae sunt conditiones necessariae ad votum?* R. Possibilis, non vana, bona, meliori non contraria.

Nota: Votum contrahendi Matrimonium non semper erit validum, quia votum est promissio melioris boni, Coelibatus autem est dignior Matrimonio, nisi *per accidens*, v.g. si speretur maxima utilitas Reipublicae. 2. Si sequeretur notabilis conversio infidelium. 3. Si Matrimonium sit in praecepto, ut si quis corrupta Virgine, et fide illi data de Matrimonio contrahendo, voveat.

Q. *Qualiter obligat votum?* R. Juxta quantitatem materiae quae promittitur, et juxta intentionem voventis, si est materia gravis? graviter obligat; si levis? leviter. Si quis se obligat sub mortali peccato? tenetur implere sub mortali; si sub veniali? tenetur sub veniali; si in perpetuum? in perpetuum tenetur.

Q. *Qui non implevit tempore praefixo, obligaturne post adimplere votum illud?* R. Peccat, sed probabilius est quod non obligetur, nam obligatio annexa tempori et diei finita est cum tempore, et die. *Sua: Bon etc.*

Q. Si quis metu mortis vel gravis mali ab alio sibi incussi vovet, valetne? R. Non, quia vovit coactus, non libere. Tolet.

Q. An potest esse voti obligatio levis, quamvis materia sit gravis? R. Affirm.

Q. An validum votum illius, qui malum vovet *vg.* voveo te occidere? R. Non, et quidem qui mortale vovet? peccat mortaliter, qui autem veniale? eum venialiter peccare dicit. Sua. Syl.

Q. An votum personale possit impleri per alium? R. Non, unde qui vovit peregrinationem *vg.* Romam, non satisfacit si alium mittat, neque ad id tenetur, si ipse non possit. Suar. etc. Reale autem votum potest impleri per alium.

Q. An ad valorem voti requiritur ut omnes omnino difficultates expendat, quas postea vovens experitur in executione voti, quas si antea perspectas habuisset non vovisset? R. Non; alias vix daretur votum validum, cum vix inveniatur vovens, qui non experiatur in executione voti aliquas difficultates. Nec etiam requiritur, ut vovens sit liber ab omni omnino iracundiae vel concupiscentiae motu, vel etiam levitate, quando passio non est tanta, vel levitas, ut rationis usum ad peccatum mortale sufficientem tollat. Fermand.

Q. An votum alienum obligat aliquem tertium? R. Non, hinc *vg.* Filius a Patre Religioni devotus, non tenetur vi voti Pater-

ni ingredi Religionem, nisi idem votum ipsemet filius ratificet.

Q. *Quid notandum venit circa errorem in fine voti?* R. Finis voti 3plex est 1mo *Communis* omnibus votis: Est Divinus cultus et honor, qui si deficiat? votum est irritum.

2do *Specialis*, qui est intrinsecus materiae promissae, et si hic deficiat? mutatur objectum promissum, et consequenter cessat promissio, si vg. videns aliquem in lacera veste, voverem dare Eleemosynam, sed quia rescivi eundem non esse pauperem, non teneor, quia finis intrinsecus Eleemosynae, est sublevatio alienae miseriae, quae hic non erat.

3^{tio} *Extrinsecus est finis*, qui per votum intenditur obtineri, ideoque si per votum obtineri nequit? votum cessat.

Q. *Pro resolvendis dubiis circa vota, quae servire possunt regulae?* R. 1. Indubio melior est conditio possidentis, et probabilius etiam si propendeat in votum factum? 2. Obligationes gratuitaes sunt potius restringendae quam ampliandae. 3. Dubitans an plus? an minus? tenetur tantum ad minus.

4. Si post breve tempus postquam vovissem, dubito, an voverim vel non, possum me judicare non vovisse, quia non tam facile et cito obliviscimur magnae alicujus promissionis.

5. Si verba quibus usus sum non significant ex se votum? non praesumor vovisse,

quod si significant? tenebor ad votum. Item cessante causa finali, ac principali voti, cessat quoque obligatio ejus, vg. si voveret quis peregrinationem pro impetranda sanitate filii, et ipse moriatur, utique Parens ad nihil obligabitur, quia jam cessabit finis propter quem emisit votum.

Q. *Quot modis tollitur obligatio voti?* R. 1. *Materiae mutatione, ut si materia antea honesta, fiat turpis, vel impeditiva majoris boni ratione novae circumstantiae, vel prohibitionis, vel si fiat impossibilis absolute, vel moraliter, vel desitione conditionis, a qua pendeat.* 2. *Interventu auctoritatis humanae, idque 3pliciter, Irritatione, Commutatione, vel Dispensatione.*

Q. *An valeat votum cujus materia partim possibilis partim impossibilis est?* R. *Votum obligat quo ad partem possibilem, si talis hujusce voti materia est, ut dividi possit et soleat. Sic si quis vovit 100 aureos, et non habet? tenetur dare 10, si possit dare.* 2. *Si vero partes materiae non divisim sed collective promissae sunt, nulla remanet obligatio, si earum pars altera fiat impossibilis, quia vovens non intendit ad unam se obligare sine altera: Sic qui vovet aedificare Ecclesiam, si sola fundamenta Ecclesiae possit jacere? ad nihil tenetur; quia censetur aedificium totum vovisse per modum unius. Seu potius in tali casu, nisi aliud ferat intentio ilius specialis, qui vovit,*

sequenda est pars tutior vel recurrendum est ad Episcopi iudicium.

Q. *Si quis voti prioris immemor aliud miserit cum priore incompatibile, ut votum servandi infirmis ea die, qua peregrinationem voverat, quid faciendum?* R. *Votum quod est de re meliori servandum est, quod est validum, cum liceat ipsi voventi votum in melius commutare. Si vero posterius votum est de aequali bono? adhaerendum est priori, quia votum prius in aliud aequale mutari nequit. Si vero dubitetur an posterius votum sit de bono meliori? idem est dicendum, quia possessio stat pro voto prius emisso.*
Collet.

Q. *An votum de vitando omni prorsus peccato mortali sit de materia, quae homini sine speciali privilegio possibilis est?* R. *Affirm: Haec tamen vota non facile consulenda sunt.*

Q. *An votum omnia venialia peccata vitandi sit validum?* R. *Videtur non esse validum, non enim valet votum, nisi acceptetur a DEO, non acceptatur autem votum inutile, et nocivum.*

Q. *Votum emissum sub turpi conditione de futuro valetne?* R. *Non, nisi conditio intelligatur in sensu poenali. Sic non valeret hoc votum; voveo Eleemosynam, si vindictam sumpsero, vel si furatus fuero feliciter bovem. Valeret autem: voveo Eleemosynam, si forte eo usque miser sim ut furto, vel fornicationi consentiam.*

Q. An qui praevidet fore ut praefixa die votum implere nequeat, debeat tempus praevenire?

R. Si Votum certae diei est affixum in honorem ejus? necesse non est praevenire, quia tunc erit votum de re prout tali tempore facienda.

§ 21mus.

De Irritatione et Commutatione Voti.

Q. Quid sit Irritatio Voti? R. Est annullatio quaedam facta a Superiore inferiori personae, quae facit ut Votum non sit obligatorium.

Q. Per quid differt Irritatio a Dispensatione? R. Irritatio est ablatio obligationis, facta nomine proprio per potestatem dominativam in Personam voventem, aut in rem de qua fit votum. Dispensatio vero est ablatio obligationis facta nomine alieno, scilicet DEI, qui potestatem jurisdictionis dat quibusdam in Ecclesia ad tollendam, ubi causa est, voti obligationem.

Q. In irritatione requiritur aliqua causa? R. Non, sufficit enim sola voluntas irritantis ad sublationem voti, etsi juxta nonnullos peccat, qui sine causa irritat.

Q. Qui potest irritare vota? R. Pater filiorum, Superior suorum Religiosorum, Maritus Uxoris vel e contra, si vota sint cum praejudicio dictorum, nam talia vota ex juris dispositione hanc tacitam habent anne-

xam conditionem, nisi Superior contradixerit, vel *cujus interest.*

Q. *Quid est commutatio?* R. Est materiae voti auctoritate propria in id quod manifeste melius, et DEO gratius est, conversio.

Q. *Quis potest commutare vota?* R. Ipse vovens potest propria auctoritate mutare votum tantum in manifeste melius *vg.* votum Matrimonii in votum Religionis. Episcopus autem potest commutare in materias aequales.

Q. *Quid debet Confessarius attendere habens facultatem commutandi votum?* R. Quod res, in quam votum permutat, aliquomodo sit similis rei voto promissae, non potest fieri commutatio in opera, ad quae quis ex praecepto tenetur. *Les.*

Q. *An omnia vota suorum subditorum Episcopus commutare potest?* R. Existente causa potest; Exceptis 5 votis, quae soli Papae reservantur, scilicet: Votum intrandae religionis, castitatis perpetuae, peregrinationis Compestellam, Hierosolimam, et Romam.

Q. *Ad votum castitatis, ut sit reservatum Pontifici, quae requiruntur?* R. 1. Votum tale debet esse perpetuum, perfectum, et absolutum omnimodae castitatis. Hinc reservatum non est votum castitatis conditionatum, *vg.* voveo castitatem, si Pater morietur; vel ad certum tempus emissum, nisi esset *vg.* ad 100 annos, quia haberetur

pro perpetuo. 2. Non est reservatum votum, non fornicandi, non nubendi, non petendi, nec reddendi debitum, non tangendi mulierem lascive: Votum suscipiendi SS. Ordines, seu Sacerdotii. *Sol.* In dictis ergo votis potest vel commutare, vel dispensare Episcopus.

§ 22dus.

De Dispensatione Voti.

Q. *Quid est Dispensatio?* R. Est obligationis voti, Nomine DEI, per Superiorem cum justa causa facta condonatio.

Q. *Quis potest dispensare in votis?* R. Papa in quocunque voto etiam solemnī Religionis. Episcopus potest in votis simplicibus Papae non reservatis.

Q. *Ergo 5que; illa vota Pontifici reservata non possunt ab alio commutari vel dispensari?* R. Non. Possunt tamen ab illis irritari, qui habent potestatem dominativam in voluntatem voventis. Possunt commutare Episcopi, quando adest gravis causa, et nequit sine periculo animae expectari dispensatio Papae. Solet etiam dari in Jubilaeo Confessariis facultas circa quaedam vota.

Q. *Quae est forma dispensationis?* R. Si commutationes seu dispensationes fiant a Pontifice vel Episcopo, possunt pro libitu fieri intra vel extra Confessionem, quibuscun-

que verbis exprimentibus commutationem vel dispensationem. Si autem a Confessario tantum privilegiato, debet semper esse in Confessione *vg. Ego dispenso tecum in voto N. vel commuto etc.*

Q. An qui vovit non petere dispensationem a voto, possit petere irritationem commutatione vel contra? R. Potest, quia haec requirunt diversam potestatem. Si tamen ejus fuerit mens nullam petere deobligationem? Si peccat, peccat, deobligatio tamen erit valida.

Q. Quis potest absolvere transgressorem voti? R. Quilibet Sacerdos approbatus, sed voti obligatio manet. Ut si quis contra votum continentiae fornicetur, absolvi potest a quolibet Confessario, sed voto continentiae manet obligatus.

23tius.

De Horis Canonicis.

Q. Quid sint Horae Canonicae? H. Sunt preces quaedam certis horis juxta Canones Ecclesiae DEO persolvendae.

Q. Quod sunt Horae Canonicae? R. 7. Matutinum cum Laudibus, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperae, Completorium. Totidem Mysteriorum Passionis Dominicae denotantes.

Q. Quando sunt institutae Horae Canonicae? R. Si spectentur secundum substantiam,

nempe pro precibus, quae quotidie statutis horis a fidelibus persolvebantur? credibile est, eas ab Apostolis emanasse. *Act. 2.*

Q. Unde Horae Canonicae dicuntur Officium Divinum? R. Quia per illas praestamus obsequium DEO, vel quia componuntur ex Divinis Literis.

Q. Horae Canonicae unde vocantur Breviarium? R. Quia sunt breve et admirabile S. Scripturae compendium.

Q. Quo jure Sacris initiatus obligatur ad recitationem horarum? R. Ex legis Ecclesiasticae dispositione, seu ex antiquissima consuetudine vim legis obtinente.

Q. A quo tempore incipit haec obligatio? R. a puncto suscepti Subdiaconatus, et quidem ad horas respondentes horae, qua ordinatur, vel ad horam, quae in Choro tunc dicenda esset. Quod si horas recitaverit ante susceptionem Ordinis, probabilius tenetur repetere. In Beneficiatis incipit obligatio a die possessionis sui Beneficii.

Q. Qui obligantur recitare Horas Canonicas? R. 1. Clerici majorum Ordinum, etiam si essent ob aliquod delictum suspensi, excommunicati, degradati, etiam qui cum dispensatione Papae duxit uxorem. 2. Obligantur etiam Clerici minorum Ordinum, si sint beneficiati, nam beneficium datur propter Officium. 3. Tenentur omnes Religiosi professi ad chorum destinati utriusque sexus.

*Q. Qui habet duplex Beneficium num tene-
tur propter hoc dupliciter recitare Officium?*

*R. Non, sufficit, si faciat tot commemoratio-
nes, quot sunt beneficia seu SS. Patroni be-
neficiorum.*

*Q. An peccent praedicti si omittant ali-
quam horam? R. Si id ex negligentia faciant,
peccant mortaliter. Venialiter autem si u-
num Psalmum vel Hymnum negligant pro-
pter parvitatem materiae, nisi id saepius con-
tingat.*

Beneficiati ultra peccatum mortale tene-
tur in conscientia ante quamcunque senten-
tiam restituere fructus correspondentes tali
negligentiae, ut si vg. omiserunt integrum
diei Officium, totius diei privantur fructi-
bus, juxta multos tamen possunt tales ali-
quam partem fructuum ejus diei sibi reser-
vare correspondentem aliis Parochi mu-
niis.

*Q. An illi tenentur ad restitutionem, qui
Divinum Officium recitant voluntarie absque
ulla attentione? R. Affirmative. Talis enim
recitatio est nulla, nonnulli probabiliter op-
positum tenent.*

*Q. Cui debet fieri restitutio? R. Ecclesiae
vel pauperibus.*

*Q. An omittens integrum Officium unius
diei, plura numero peccata committat? R. Quia
transgreditur unum praeceptum habens pro
objecto totum Officium, unum peccatum com-
mittit. CC. F. D. Mathe, pag. 124.*

Q. An sub peccato est obligatio recitandi tempore Adventus vel Quadragesimae Psalmos graduales: Poenitentiales. Item Noctur: Defunct: cum annotatur in directorio? R. Non. Qui tamen orant, luçantur Indulgentias. Bul: Pii V.

Excipiuntur: Officium Defunctorum in Commemoratione OO. Fidelium, Litaniae in Festo S. Marci, et diebus Rogationum, quae expresse praecipuntur.

§ 24tus.

Quomodo recitandae sint Horae Canonicae.

Q. Quomodo in praxi dicendum est Officium? R. Juxta Rubrum Breviarii competentis, et juxta statuta cujusvis Dioecesis.

Q. Ad quale Officium tenetur Beneficiatus? R. Tenetur ad Officium secundum ritum beneficii loci, ubi residet, tum ut se conformet, tum ut ei Ecclesiae serviat de cujus Altari vivit.

Q. Quid si duplex habeat beneficium? R. Vel residet in altero? et debet illius ritum sequi. Vel in neutro, et debet recitare Officium illius Ecclesiae in qua majorem habet gradum, et si utrobique sit aequalis: Officium Ecclesiae dignioris. Et si hae sint aequales? illius unde majores habet pro-

ventus, quod si et hi sint aequales? eligat quod vult.

Q. *Quale Officium tenetur orare ordinatus vg. Scholas frequentans, vel in Seminario existens?* R. Potest eligere ritum loci, in quo degit, vel etiam Ecclesiae ad quam provisus fuerit.

Q. *Obligatus ad Breviarium Romanum, si hoc non habet, an potest alio uti?* R. Alii affirmant. Alii probabiliter negant, tum quia diversitas Breviariorum inducere potest in perturbationem, tum quia Pius V in sua Bulla dicit: Non satisfieri obligationi, non intendendo formula a se praescripta, quas tamen Horas scit memoriter, tenetur recitare.

Q. *Qui mutat Officium vg. qui dicit de Sancto, cum recitandum est de Dominica, quod peccatum committit?* R. Qui inadvertenter? neque delinquit, neque repetere ^{le}vanetur. *Less. Sylv: etc.* Si vero data opera, et si frequenter Officium in brevius mutet, peccare eum mortaliter docet. *Tamb. Suar. Leg.*

Q. *Quod si quis per errorem heri recitavit Officium de Sancto, cujus festum et hodie?* R. Tenetur iterum de eo hodie recitare, quia error ejus non dat jus invertendi Rubricas. Contrarium tamen est probabile.

Q. *An qui pridie recitavit Matutinum et Laudes sequentis diei vg. feriales, rescians postea sequenti die celebrare aliquem Sanctum, debet reliquas horas dicere de Sancto vel de feria?* R. Valde probabile est, quod debeat

dicere de Sancto, quamvis non repetat Matutinum. Probabile etiam est posse continuare Officium feriale inchoatum.

Q. *Qua voce recitari debet Officium Divinum?*
R. Privatim recitans ita orare debet, ut seipsum audire possit.

Q. *Quid si orat cum socio?* R. Debet illum audire alias non satisfacit.

Q. *An qui non potest dicere, tenetur audire horas?* R. Non, quia de tali obligatione nulli constat.

Q. *Quo in loco recitandum?* R. Qui Choro sunt adstricti ratione beneficii vel stipendii obligantur ex justitia cantare in Choro, qui vero privatim in quocunque loco honesto possunt recitare.

Q. *An potest dici Matutinum diei crastinae et Laudes differri in crastinum?* R. Affirmative, sed in fine Matutini debet dici Oratio Festi, et Pater noster.

Q. *An inversio Horarum potest fieri licite aliquando?* R. Affir: Nam si quis Vesperas ante Nonam recitaret animadverso errore deberet recitare Nonam absque repetitione Vesperarum, et sic de caeteris.

Imo aliquando scienter id fieri potest absque ulla culpa etiam veniali, ut si quis v.g. cum aegrotato recitasset *Sextam* vel *Nonam* non recitata *Prima* et *Tertia*, poterit post *Nonam* recitare *Primam* et *Tertiam*, non repetendo *Sextam* et *Nonam*.

Similiter veniens tarde ad Chorum potest, imo debet proseguere Officium cum Choro animo postea partem omissam supplendi, ut si v. g. veniret ad Matutinum post Hymnum vel Psalmum, aut etiam tardius debet cum Choro continuare reliqua, et postea partem omissam supplere.

Q. *Debetne ante Missam necessario recitari Matutinum?* R. Debet ex communi praxi Ecclesiae. Si tamen necessitas celebrandi immineat, nulla apparet obligatio, sed sufficit, si postea recitetur. *Tamb. Ley. Gav: Burgra.*

Q. *Possuntne Horae interrumpi?* R. Inter Matutinum, et Laudes, et horas potest quaelibet fieri interruptio, sed inter partes horae fieri non potest, si fiat sine causa? erit veniale; cum causa? nullum erit peccatum.

Ordinarie loquendo: Matutinum, Laudes cum reliquis Horis debent dici ante prandium. Vesperae cum Completorio post prandium.

§ 25tus.

De Attentione in Recitatione Divini Officii.

Q. *Quomodo recitari debet Officium Divinum?* R. Attente, clare, et devote.

Q. *Quid est attentio?* **R.** Est applicatio animi ad opus quod peragitur.

Q. *Quotuplex est attentio?* **R.** 2plex: *Interna*, quae consistit in advertentia ad illud quod fit. *Externa*, quae consistit in exclusione actionis externae impossibilis cum attentione interna. Ad recitandum ergo Divinum Officium requiritur attentio interna, et non sufficit externa.

Q. *Quotuplex est attentio interna?* **R.** 3plex. Ad verba materialiter sumpta, ad sensum per verba significatum. Et ad *DEUM* quatenus illum colere intendimus.

Q. *In recitatione Divini Officii, quae ex his est necessaria?* **R.** Est necessaria simpliciter ad *DEUM* et verba materialia, non autem ad sensum, alias rudes et Moniales non satisfacerent.

Q. *Quo affectu recitari debeat Officium Divinum?* **R.** *S. Aug:* in *Psal: 30* nos docet: *Cum oratis DEUM, hoc versetur in corde, quod profertis ore. Si orat Psalmus? orate; si gemit? gemite; si gratulatur? gratulamini; si sperat? sperate; si timet? timeate; omnia, quae hic scripta sunt speculum nostrum sunt.*

Q. *Quid de eo, qui absque ulla attentione recitat Officium Divinum?* **R.** Si per notabilem partem distrahitur voluntarie, vel exercet actionem impossibilem cum oratione, alii eum peccare mortaliter negant, alii probabilius affirmant quia, agit contra Ecclesiae praeceptum in re gravi. *Less. Leg.*

Nec facit tunc fructus suos, quia non facit opus praeceptum, scilicet devote orare.

Q. *Qui dubitat ob evagationem mentis, an aliquid omiserit, habens probabilem conjecturam se dixisse, vel quia proposuit initio attendere, num potest praesumere se dixisse?* **R.** Potest, si ex libro, vel memoria caeteroque errare, non solita, recitavit. Imo melius erit, si non repetat ob vitandas auxias consuetudines et scrupulos, et ut Officium sine perturbatione percurratur.

Q. *Quale sit peccatum cum recitatione Officii Divini conjungere ea, quae notabiliter non impediunt v.g. induendi, abluendi?* **R.** Veniale si sine causa, alias nullum. *Escob. c. 7.*

Q. *Qui advertenter se occupat aliqua re incompossibili cum attentione interna v.g. in scriptione, lectione?* **R.** Talis graviter peccat, et praecepto non satisfacit, et tenetur repetere.

Q. *In quibus casibus Sacerdos excusatur a recitatione Divini Officii?* **R.** 1. Si a Summo Pontifice dispensetur. 2. Si oblivione vel inadvertentia inculpabili laboret. 3. In infirmitate. 4. In occupatione necessaria v.g. in excipiendis per totam diem Confessionibus, si tamen potest, tenetur praevenire. 5. Si careat Breviario et aliunde habere non potest. 6. Si per vim ab extrinseco illatam impediatur. 7. Si metu mortis cogatur omittere pensum Officii Divini.

Q. Si quis non potest recitare *Breviarium*, an tenetur ad alias preces privatas? R. Non; quia illud nulla lex jubet.

Q. An, qui praevidet se cras non habiturum tempus, tenetur pridie orare? R. Cum Gobat: non, nisi *Matutinum* potest, si vult.

Q. Quid praeterea notandum est circa *Divinum Officium*? R. 1. Quotiescunque sive in *Officio*, sive etiam extra illud non sequitur post orationem versus *Dominus vobiscum. Benedicamus etc.* toties brevi clausula terminari debet eadem oratio, scilicet *Per Christum Dominum nostrum, vel Qui vivis et regnas in saecula saeculorum.* Secus vero concludi debet nempe longiori conclusione, si post finem orationis sequuntur praedicti versus, vel alii. 2. Quando particulariter dicitur tantum ab uno, *Matutinum* vel *Completorium* tunc dici debet: *Jube Domine benedicere*, quia tunc non ab homine, sed a DEO postulatur benedictio.

§ 26tus.

De Ritu Officii Divini.

Q. Quot sunt genera *Festorum duplicium*? R. 4. *Primae Classis*, quae *Festa* nullam de simplici admittunt commemorationem. *Secundae Classis*, quae eam admittunt saltem in *Laudibus.* *Duplex Majus*, Et *Duplex Minus*, sive per *Annum.*

Festa 1mae et 2dae Clas: Duplicia Majora sunt annotata a principio Breviarii antè Tabulam occurrentiae. His superaddi solent alia in propriis Regnis, seu Parochiis.

Q. Ergo in Duplicibus 1mae Class: nulla fit commemoratio? R. Nulla, nisi de Octava Nativit: Dni, Epiphaniae, Corporis Xsti, de die Octava, de Dominica, et Feria Majore occurrente, et concurrentibus, item de Duplicibus 1. Class: minus dignis, et de Duplicibus 2. Class: concurrentibus in primis et 2dis Vesperis; De Duplicibus vero aliis, et semiduplicibus in 2dis Vesp: tantum.

In Festis Duplicibus 2dae Class: praeterea fit et commemoratio Vigiliae, et simplicis, si occurrant, in Laudibus; De Duplici quocunque ac Dominica 1. et 2. Class: in primis Vesp: De Festo quocunque minus digno in 2dis Vesperis concurrentibus. Item de die infra Octavam, si sequente die de ea fieri debeat Officium.

Duplicia Majora admittunt omnis generis commemorationes, differunt tamen a Duplicibus minoribus, quod his praeferantur, et in primo Noctur: Lectiones non habeant de Scriptura occurrente, sed vel proprias, vel de Communi.

De Festis Dupl: Semid; Simpl.

Q. Per quid Duplicia distinguuntur a Semiduplicibus? R. In duplicibus Antiphonae duplicantur. 2. Suffragia in Laudibus et Vesperis, et Preces in Prima et Completorio omittuntur, quae in Semiduplicibus semper dicuntur, nisi Festum Semiduplex celebretur infra Octavam alienius Festi.

Excipiuntur etiam Vigilia Epiphaniae: Feria 6ta et Sabbathum post Octavam Ascensionis, ubi et Suffragia et Preces omittuntur. Suffragia non dicuntur per totum Adventum et a Dominica Passionis usque post Octavam Pentecost: Post Octavam tamen Paschae in Semiduplicibus fit commemoratio Crucis.

Q. Semiduplicia per quid differunt a simplicibus? R. Quia Semiduplicia habent 9. Lectiones, 3. Nocturnos, primas, et 2das Vesperas exigunt. Simplicia habent tantum unum Nocturnum, tres Lectiones, et primas Vesperas solum a Capitulo, terminantur in Nona hora Officii, si sint Festa SS. Vel habent 2das Vesperas tantum, et non primas, ut Feriae, si sequenti die nullum Officium occurrat.

Q. Quomodo ordinatur Officium in Festo simplici? R. Si Officium currentis diei fuit de feria? incipit Festum sequentis diei sim-

plex a Capitulo; Si vero concurrat Festum 9 Lectionum? fit de simplici tantum commemoratio.

Invitatorium in Matutino, uti etiam Hymnus accipitur de Communi talis Sancti: de inde dicuntur Antiphonae et Psalmi feriae occurrentis, Versus de Sancto, Lectiones de Scriptura, una vel duae, 3tia de Sancto, propria, vel Communis. Laudes et Horae dicuntur uti in Semiduplici usque ad 2das Vesperas exclusive.

Officium simplex cedit Officio feriali in Quadragesima, sed de eo fit solum commemoratio.

Feriale Officium assignat Breviarium pro quavis feria.

Q. Quando dicuntur preces majores flexis genibus in Laudibus, Horis, Vesperis? R. In solis feriis majoribus scil: Adventus, Quadragesimae, 4. Temporum, Vigiliis Sanctorum, quae jejunantur (excepta Vigilia Nativ: Dni), si tunc Officium fit de feria.

§ 28vus.

De Dominicis.

Q. Quae sunt observanda de Officio Dominicae? R. Sequentia: 1. Dominicae aliae sunt Imae Class.; aliae 2dae Class.: Aliae Communes, seu per Annum.

Dominicae 1. Class: quae et majores, aut etiam privilegiatae dicuntur, sunt 8, quae sunt ita privilegiatae, ut nulli alteri Festo etiam Patroni Titularis cedant.

Dominicae 2. Class: sunt 9. (*videantur omnes in Rubr: Breviarii*) istarum Officium nunquam omittitur, nisi occurrente Patrono seu Titulari Ecclesiae, aut ejusdem Dedicatione, quo casu fieret tantum 9na Lectio, et commemoratio Dominicae in utrisque Vesp: et Laudibus. Sic. v.g. si Festum S. Nicolai incidat in Domin: 2dam Adventus. quae est 2dae Class: tunc in Ecclesia S. Nicolai deberet dici Officium de S. Nicol. cum comm: Dominicae.

In reliquis Dominicis per Annum occurrente Festo duplici fit tantum commemoratio Dominicae; exceptis Dominicis Resurrectionis, Pentecostes, SS. Trinitatis, in Albis, quae ritu dupl: celebrantur.

§ 29nus.

De Octava.

Q. *Quid intelligitur per octavam?* R. 7. dies subsequentes aliquod Festum principale ab Ecclesia hoc speciali honore condecoratum.

Aliud est: *Octava*, aliud est: *dies infra Octavam*. Per *Octavam* intelligitur dies una nempe, quae est numero 8va, et semper est

duplex; *Dies autem infra Octavam* sunt semiduplices, et sunt sex; 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Q. *Octavae in quot sunt Classibus?* R. In 4. In 1ma Classe est Octava Paschalis et Pentecostes, infra quam non fit Officium de ullo Sancto.

In 2da Classe: Octava Epiphaniae, quae admittit tantum Festum Patroni Titularis, et Dedicacionis: non tamen in Octava die, in qua celebratur Baptismus Xsti.

In 3tia: Octava Corporis Xsti, quae admittit duplicia tantum cadentia, et non translata, nisi sint altioris Ordinis.

In 4ta: Sunt reliquae Octavae, quae admittunt quaecunquae Festa etiam semiduplicia, cum hac tamen distinctione, quod infra Octavam hujus ultimae speciei, duplicia translata fiant quocunque die; Semiduplicia vero non transferantur ultra proxime sequentem diem (si occurrant v.g. in Dominica infra Octavam), quae si fuerit impedita Festo 9. Lectionum? transferuntur post Octavam; sed semiduplicia occurrentia ante Octavam? transferuntur post Octavam.

§ 30mus.

De Translatione Festorum.

Quod Festum dignius sit altero? desumitur partim a ritu Festorum; sic duplex dignius est semiduplici; partim a dignitate per-

sonae, sic Festa Dni digniora sunt B. V. MARIAE; et haec Festis Angelorum, Festa Angelorum digniora sunt Festis Apostolorum, et haec aliis omnibus. Si Festum vg. Apostoli concurrat cum Festo vg. Martyris duplici? habet utrasque Vesperas integras, nisi Martyr vel Confessor vel Virgo solemnus celebretur in aliqua Ecclesia aut Regno.

Dixi a ritu *Festorum*, quia Festum etiam Virginis si sit Imae Clas: vg. S. Cunegundis, dignius est Festo Dni minoris ritus vg. Transfigurationis, unde si secum occurrant, deberet Transfiguratio transferri.

Q. *Dies Octava cui cedit?* R. Ordinarie tantum Festis 1. et 2dae Clas: et deest solum commemoratio in utrisque Vesperis, Laudibus, et Missa.

Q. *Octava dies num aliquando transfertur?* R. Nunquam; nisi sit speciale ad hoc privilegium, uti in Polonia pro S. Adalberto, cujus Festum si contingat transferri, transfertur cum tota Octava. Ideoque si Festum habens Octavam transferatur post Octavam? hoc Anno carebit Octava; Si vero transferatur infra Octavam? tot dies habebit 8vae, quot sunt residui.

Q. *Quid circa translationem Festorum sit observandum?* R. 1. Transferri possunt, et debent sola Festa duplicia et semiduplicia. Interdum etiam Dominica anticipanda; sicut et Vigilia in Dominicam, vel Festum 1. Clas.

incidens. Festum simplex nunquam transfer-
tur, sed si non potest ob ritum altiorem ha-
bere commemorationem? hoc Anno plane o-
mittitur.

R. 2. Quando duo Festa 9. Lectionum
occurrunt, unum transfertur in diem non
impeditam. Est autem *dies non impedita*, in
qua nullum aliud Festum 9. Lectionum oc-
currit.

Dies infra Octavam non est dies impedita
respectu duplicium translatorum, nisi sint
Octavae privilegiatae; ut dictum est §. 29.
Semiduplicia infra Octavam talem occurren-
tia solum in diem immediate sequentem trans-
ferri possunt; quae si impedita fuerit alio
Festo 9. Lectionum? ultra Octavam transfer-
ri debent, vg. si ob Dominicam semiduplex
transferatur, si feria 2da sit impedita? ultra
Octavam transfertur. Sic et de nullo se-
miduplici Festo, quod ultra unam Octavam
translatum est, fieri potest infra aliam O-
ctavam.

Q. Quo ordine et tempore Festa translata
celebrari debeant? R. 1. Inter translata diver-
sae Clas: semper dignius in ritu prius ce-
lebrandum est. Sic duplex licet posterius
cadat, semiduplici praefertur.

R. 2. Inter Festa ejusdem Clas: id prius
celebrandum est, quod prius tempore trans-
latum fuit; sic inter duo duplicia non est
differentia in translatione, licet alias debe-
ret esse in commemoratione.

Caeterum Festa translata eo ritu celebranda sunt, quo fuissent celebrata, si non fuissent translata.

Q. Quod si occurrant Festa duo eodem die sub una ratione Festi in Calendario Romano, quorum alterum est Patroni *vg.* si in aliqua Ecclesia Patronus sit S. Philippus? R. Fiet Officium de Patrono ritu dupl: 1. Clas: De S. Jacobo Officium transfertur, et celebratur die non impedita, ritu dupl: 2dae Clas: quia hoc ritu Festa Apostolorum celebrantur.

Sed hoc notetur in Officio: Oratio, Lectiones, Evangelium cum Homilia congruant Festo ut pro uno, non pro pluribus fiat Officium, et deficientibus propriis, erit ad Commune recurrendum.

Q. Si autem Patronus in Calendario ritu simplici celebratur? R. Tunc in ea Ecclesia nihil fit de Sociis omissis, sic *vg.* in Ecclesia S. Erasmi (2da Jun:) SS. Marcellinus et Petrus nec commemorationem habent.

§ 31mus.

De Tabula Con. et Occurrentiae.

Q. Quid sit: *occurrere duo Festa?* R. Occurrere duo Festa dicuntur, quando eodem die de se Officium dici cupiunt, *vg.* si Festum S. Joannis Bapt: eodem sit die, quo Corporis Christi.

Concurrere dicuntur, quando duo Festa 9. Lectionum, quorum alterum hodie, alterum cras celebrabitur, hodiernas Vesperas exigunt. Cum duo Festa eodem die ab Ecclesia celebrari non soleant, ex illis necessario unum in aliam diem transferri debet. Ex quo.

Q. Quodnam ex illis duobus transferri debeat? Item cum de utroque, non celebrentur Vesperae integrae, quaeritur in concurrentia, de quo celebrandae? R. Hae quaestiones decidendae sunt secundum Tabulas Con. et Occurrentiae in Breviario praemitti solitas.

Q. Circa modo dictas Tabulas, quae sunt observandae Regulae? R. A. sequentes: 1ma: Quandocunque in proprio de tempore, aut Sanctorum reperitur aliqua particularis dispositio? cessant regulae generales in illis Tabulis vel Rubricis positae; sicut fit in Festo S. Joannis Evang: et S. Stephani Prothomart.

2da: Quandocunque dies non privilegiata cum privilegiata occurrit? cessat dispositio generalium Rubricarum de Con. aut occurrentia. Hinc quia dies infra Octavam Paschae et Pentec: Feria 4ta Cinerum et Hebdomada Magna, Vigiliae Nativ: Dni, et Pentec: omne Festum excludunt, frustra in eorum Occurrentia ad generales regulas et Tabulas recurritur.

3^{tia}: Quandocunque duo Festa quo ad dignitatem inaequalia occurrunt, debet minus

dignum cedere digniori juxta exigentiam illius, ita ut si transferri possit? omnino transferatur; si vero loco affixum sit? commemorationem tantum habeat, vel si Festi dignitas sic postulet? omnino eo Anno omittitur.

4ta: Quodcumque duo aequalia concurrunt? dividere inter se Vesperas debent, de priore Psalmi, de posteriore Capitulum cum commemoratione praecedentis.

Observa Festa 1. et 2. Class: Duplicia majora non dividunt Vesperas, sed integrae Vesperae fiunt de digniore, commemoratio de minus digno.

Q. Quid circa Tabulas Con: et Occurrentiae melius intelligendas ulterius observandum?
R. Sequentia; *1mo:* Quod in iis ordo superior Festorum, aut feriarum ex parte sinistra linea recta positus, et alter ex parte dextra obliqua linea positus significet Festa, aut ferias, quae occurrere, aut concurrere possunt.

2do: Quod in Tabula *Occurrentium* perinde fit, sive Festum aliquod aut feria in superiori linea recta, sive in inferiori obliqua quaeratur ut brevi monstrabitur. In Tabula vero *Concurrentium* semper Festum aut feria praecedens in superiori recta; subsequens vero inferiore obliqua quaerendum sit.

3tio: Quod numerus ille ex parte dextra signatus in quo conveniunt, significet, eundem numerum in partis dexteræ linea inferiore per numeros distincta quaerendum esse: is enim notificabit, de quo Officium dicen-

dum, vel commemoratio facienda, vel translatio suscipienda sit?

4to: Quod in eadem linea per numeros distincta: si vg. dicitur. *Officium de primo, commemoratio de 2do.* Per *primum* intelligitur Festum in linea recta notatum; per *2dum* vero Festum in linea obliqua indicatum.

5to: Quodsi interdum in concursu loco numeri littera O. inveniatur? ea significat: nunquam inter duo talia Festa, aut ferias occursum aut concursum fieri posse, cum unoposito, hoc ipso alterum non habeat jus ullum exigendi, ut eo die de se Officium aut commemoratio fiat.

Reliqua Rubrum Breviarii docebit.

CAPUT VI.

§ Ius.

De Censuris in genere.

Q. **Q**uid et Censura? R. Est poena Ecclesiastica spiritualis, et medicinalis fori exterioris privans hominem baptizatum delinquentem, ac contumacem usu aliquorum bonorum spiritualium, donec a contumacia recedat.

Q. *Cur dicitur poena Ecclesiastica?* R. Quia est juris Ecclesiastici, et per Ecclesiasticam potestatem infligitur.

Q. *Cur apponitur Ly spiritualis et medicinalis?* R. Quia est medicina delicti, et quia directe et per se primario privat aliquibus bonis spiritualibus.

Q. *Quotuplicia sunt bona spiritualia?* R. Alia numerantur bona spiritualia interna propria ac privata, a quibus vita spiritualis pendet, ut gratia habitualis, virtutes super-

naturales infusae, ad haec spectat etiam character etc. et his non privat Ecclesia per censuram, cum non subsint illius dispositioni.

Ast bonis spiritualibus publicis et externis (ut sunt jurisdictio, Sacramentorum administratio, et perceptio. Item publica suffragia Ecclesiae, Indulgentiae, exterior conversatio, quae in mutuo colloquio, et convictu fidelium consistit) privare potest, et etiam privat invitos.

Q. Quare in definitione additur fori exterioris? R. Quia licet in foro interno conscientiae poena interdum esset spiritualis (ut si vg. Confessarius suspenderet Sacerdotem poenitentem a celebranda Missa), tamen quia spectaret ad ejusmodi forum, non requireret jurisdictionem Ecclesiasticam fori externi, idcirco non veniret intelligenda nomine Censurae.

Q. Quotuplex potest esse Censura? R. 2plex, a jure, quae per Sacros Canones infligitur. Alia ab homine, quae a Judice per modum sententiae fertur.

Q. Iterum quotuplex est Censura? R. 2plex. Una latae sententiae, quae crimine commisso statim incurritur. Alia ferendae sententiae, quae non incurritur nisi post Judicis sententiam. Item alia est Generalis, quae fertur contra totam Provinciam, aut Sectam. Alia particularis, quae imponitur determinatis personis. Alia est non reservata, a qua quili-

bet Sacerdos approbatus absolvere potest. Alia est *reservata*, cujus absolutionem reservat sibi superior Censuram ferens.

Q. *Estne de fide, quod sit in Ecclesia potestas ferendi Censuras?* R. Est, patet ex *Math.* 18.

Q. *Degradatio vel depositio estne Censura?* R. Non, quia etsi poena sit spiritualis, non tamen medicinalis, sed perpetua, et ob peccatum praeteritum etiam emendatum potest infligi, estque poena vindicativa.

Q. *An cessatio a Divinis?* R. Nec illa dici potest censura, quia non imponitur per modum medicinae ad tollendam contumaciam, sed ad propulsandam injuriam Ecclesiae factam.

Q. *An irregularitas?* R. Neque illa dici potest censura, quia haec non est medicinalis, sed tantum impedimentum Canonicum. Unde nec tollitur per absolutionem sicut Censura, sed per dispensationem.

Q. *Quando in Jubilaeis vel Privilegiis datur potestas absolvendi a Censuris, num comprehenditur Irregularitas?* R. Non, nisi expresse addatur.

Q. *Per quid differt absolutio a dispensatione?* R. Absolutio est sententia remittens delictum vel poenam. Dispensatio, autem est exemptio ab obligatione alicujus legis, qua v.g. prohibetur accipere Ordines, qui aliquem occidit.

Q. *Quid significat Ly Anathema?* R. Penultima syllaba producta? significat aliquid

oblatum vel appensum velut monumentum ad memoriam.

Penultima vero abbreviata? significat separationem. et differt tantum accidentaliter ab Excommunicatione per hoc, quod *Anathema* fiat cum quibusdam ceremoniis ad majorem terrorem. Episcopus enim solemniter aliquem excommunicaturus per *Anathema* induitur amictu, stola, pluviali. 12 Presbyteri Episcopum circumstant tenentes cereos accensos, tandem humi projiciunt, pedibus calcant extra Ecclesiam ejiciunt etc.

§ 2dus.

Qui possunt ferre Censuras et in quos.

Q. *Qui habent potestatem ordinariam ferendi Censuras?* R. De Jure Summus Pontifex. Legati a latere, Nuncii in tota Provincia suae legationis, Archi-Episcopi, et eorum Vicarii, Capitulum Sede vacante, Superiores in Religionibus suis.

Q. *Quibus competit potestas delegata ferendi Censuras?* R. omnibus et solis illis, quibus delegata fuerit et commissa ab habentibus potestatem ordinariam. Haec potestas dari non potest Laicis neque foeminis.

Q. *Qui ligari possunt Censuris?* R. Omnes et soli subditi alicui superiori Ecclesiastico vg. Episcopo. Haeretici possunt ligari, quia per Baptismum subjecti sunt Ecclesiae.

Q. Qui non possunt ligari? R. Non baptizati, nec Cathemeni, nec mortui. Papa non potest incurrere Censuram, quia nulli est subjectus.

Q. Quae requiruntur ad Censuram incurrendam? R. 1. Peccatum mortale actu externo consummato proprium. Potest etiam Censura ferri ob alienum peccatum, quod aliquomodo sit proprium. 2. Contumacia, cum quis sciens aliquam rem esse prohibitam ab Ecclesia sub aliqua Censura, nihilominus eam committit, vel praeceptam omittit.

Q. Quae excusant ab incurrenda Censura? R. 1. Ignorantia juris, vel facti, dummodo non sit crassa et affectata. 2. Parvitas materiae, impotentia sive Physica, sive Moralis. 3. Indeliberatio rationis. 4. Imperfectus consensus. 5. Appelatio legitime interposita ad Superiorem post comminationem Censurae ab inferiori facta, antequam incuratur. 6. Prorogatio termini facta ab eo, qui Censuram tulit. 7. Item voluntas ejus, in cujus favorem lata est Censura.

Dictae autem conditiones si decurrunt? Censurae latae in foro Conscientiae non ligant, verum taliter excommunicati in foro externo ad vitandum scandalum, saltim in publico se gerere ita debent, ac si essent excommunicati, donec nullitas Censurae iudicio sapientum cognoscatur, et hoc vulgo manifestetur. Quod si antequam nullitas publicetur, se ingerant Divinis publice, peccabunt, irregula-

ritatem tamen non incurrent, cum hic actus inobedientiae non sit perfectus in sua specie.

Q. *Quid est ignorantia juris? et quid facti?*

R. Ignorantia *juris* est: qua ignoratur jus, sive lex, sive sententia Judicis aliquid sub Censura imperantis, vel prohibentis: sic v.g. percussit quis Clericum, quia ignorat prohibitum esse. *Facti* ignorantia est, dum ignoratur ipsum opus, aut circumstantia v.g. scit percussit esse prohibitum percutere Clericum, sed hunc ignorat esse Clericum.

Ignorantia alia est *Vincibilis*, quae vinci facile potest adhibita diligentia. Alia *Invincibilis*, quae vinci non potest, etsi adhibeatur omnis diligentia, v.g. quia nec dubium habet, nec ratio de opposito occurrit, talis ignorantia non est culpabilis.

Alia dicitur *vincibilis Affectata* qua quis affectat non scire. praeceptum ut liberius non observet, idcirco non adhibet sufficientem diligentiam ad rescendum. Alia *Crassa*, quae oritur ex pura sive nimia negligentia sciendi ea, quae quis scire tenetur. *Supina* provenit ex nimia sollicitudine ad alia negotia impediencia debitum studium ea sciendi, quae oportet.

Q. *Quomodo adhuc ignorantia exdividitur?*

R. In *antecedentem*, quae si non esset, actus non poneretur, sic si Titius scivisset Petrum esse Clericum, eum non percussisset. 2do In *concomitantem*, quae si non esset, actus positus

esset, vg. Petrus sagittam jecit in Cajum putans esse feram, quod tamen, si scivisset, fecisset, cum eum occidere intendebat. *3tio.* In *subsequentem*, quae quovis modo sumpta est voluntaria.

Q. Quae ignorantia ex dictis excusat a Censura? *R.* Ignorantia invincibilis juris particularis, et facti ut et antecedens excusat ab incurrenda Censura.

Ignorantia invincibilis *Crassa et Supina* juris et facti non excusat a censura nisi addatur in Decreto, si *praesumpserint, scienter fecerint.* Ignorantia *culpabilis, vincibilis* quae nec est crassa, nec supina, nec affectata probabilius est, quod excuset; quia *Cap: dicto: Ut animarum generaliter asseritur ignorantiam, quae non est crassa, nec supina, excusare ab omnibus sententiis Ordinariorum.*

Q. Censura, quae fertur contra facientes, committentes aliquod delictum, num cadit supra mandantes vel consulentes? *R.* Non, nisi exprimatur in lege.

Q. An ligat Censura, dum est injusta extrinsece, id est, quando fertur ab eo quidem, qui habet jurisdictionem, sed fertur ex mala intentione, vel ex odio vel ex malo modo etc? *R.* Ligat.

Q. An aliquis possit saepius incurrere eandem censuram? *R.* a Potest, si plures ponat causas propter quas ligatur quis tali Censura, etiamsi causae essent peccata solo numero distincta, vg. qui tribus vicibus distinctis percutit

Clericum, ter incurrit excommunicationem, et indiget tribus absolutionibus, vel una generali, quia singulis causis respondet suis moraliter distinctus effectus, et indiget tolli per plures actiones distinctivas illius.

Q. Quando quis dubitat an sit ligatus Censura, vel nescit an in eum sit lata Censura, an comprehendat hunc casum etc? nec illud dubium solvere potest? R. Judicare debet se non esse ligatum, quia materia est odiosa, ergo extendi non debet.

Q. Quando dubitat Petrus, an Paulus ligatus sit Censura? R. Debet illum habere pro non ligato, quia ipse est in possessione.

Q. Si quis sciat in se esse latam Censuram, sed dubitat an Superior serio et ex animo tulerit, vel an legitime ab ea appellaverit, vel an sit absolutus? R. Debet judicare se esse ligatum, quia possessio est pro Censura.

§ 3^{tus}.

De Absolutione a Censura.

Q. Quis a Censuris absolvere potest? R. a Censuris a jure sive ab homine si sint non reservatae, absolvere potest quilibet Confessarius, in foro conscientiae. In foro autem externo Superior censurati, hoc est Episcopus vel ejus Vicarius etc. Si vero sunt reservatae? ab eo absolvi debet, tam in foro interno, quam externo, cui sunt reservatae.

A Censuris ab homine absolvere potest is, qui eas tulit, excepto mortis articulo, in quo quivis Sacerdos etiam degradatus a quibusvis Censuris absolvere potest. Quando autem aliquis absolvitur extra eam necessitatem a non habente absolvendi potestatem, exigi debet juramentum ab eo, qui absolvitur, quod comparere velit, quando poterit coram habente potestatem, et simul exequatur id, quod sibi ab illo assignatum fuit; quod si postmodum non comparuerit incidit in similem excommunicationem.

Q. *Possuntne Episcopi absolvere in foro conscientiae per se vel delegatum ab omnibus Censuris occultis Papae reservatis etiam in Bulla Coenae contentis?* R. Possunt.

Q. *Quae dicitur Censura occulta?* R. Quae contracta est ob delictum non publicum, nec ad forum contentiosum deductum, vel si deductum fuit, a quo reus ob defectum probationis fuit absolutus; Possunt etiam absolvere, quando propter morbum, senium, sexum, pauperiem Pontifex adiri non potest.

Q. *Si duo idem delictum commiserint, et unus tantum vocetur ad iudicium, num delictum respectu alterius censetur esse deductum ad forum contentiosum?* R. Non. Hinc talis potest absolvi ab Episcopo.

Q. *Ad tollendam Censuram estne satis, quod causa ipsius sit ablata, vel desierit contumacia?* R. Non, sed praeterea requiritur absolutio.

Contraria propositio damnata est ab Alex :
VII.

Q. Absolutus in foro interno a Censura si non fuerit nominatim excommunicatus, teneaturne se gerere tanquam censuratum? R. Non, praesertim si constet ita esse absolutum, quia illa absolutio valet ad omnia, praeterquam in iudicio, ubi lis movetur.

Q. Potestne dari absolutio sub conditione de futuro contingenti? R. Potest quidem cum sit actus jurisdictionis externae, qui conditionatus esse potest. Communiter tamen non expedit sic absolvi, sed si reus meretur, absolute absolvatur, si non meretur, non debet absolvi.

Q. Petrus dum versabatur in alieno Episcopatu, contraxit quandam excommunicationem ibidem per statutum impositam, potestne absolvi dum redit in Patriam a proprio Episcopo? R. Non potest, quia ratione delicti est subditus illius Episcopi, ubi delictum commisit, et ab illo solo potest absolvi, ita decernitur in jure, ut non nisi ille Episcopus absolvere possit, in cujus Dioecesi deliquit. Octav. Dia. ex Fabr.

Q. Si excommunicatus publice et nominatim dederit signa doloris in articulo mortis, et absolutus sit a simplici Sacerdote, num mortuus possit sepeliri in Loco Sacro? R. Habita facultate ab Episcopo pro foro externo deberet prius absolvi ab excommunicatione. Vide: Rituale.

Q. Qui non potuit in mortis articulo absolvi ab Excommunicatione, et signa contritionis ostendit uno tantum testante, an potest absolvi post mortem in ordine ad obtinendam sepulturam in Loco Sacro? R. Potest, non quidem a peccatis, sed ab Excommunicatione, non quidem tunc a quolibet Sacerdote, ut potuit ante mortem, sed ab eo, cui reservata fuit Excommunicatio.

*Q. Confessarius comperiens male absolvisse Poenitentem a Censuris, num poterit post obtentam licentiam absolvendi absolvere ab illis absentem? R. Poterit, siquidem absolutio a Censuris non solum ferri potest in absentem sed etiam ignorantem et existentem in peccato mortali, praeterea nisi ipsum absolveret, esset in causa, ut poenitens privaretur Ecclesiae suffragiis. *Bon. Sua. Nav. Fil. etc.**

*Q. Nonne interdum praemitti solet absolutio a Censuris etiamsi nulla adsit suspicio Censurae contractae? R. Solet sub his terminis: *Absolvo te a vinculo Excommunicationis, suspensionis et interdicti in quantum possum et tu indiges*, et hoc ad vitandam irreverentiam, si forte poenitens in occulta esset Censura, vel ad vitandam irregularitatem, in eadem suppositione si poenitens ordinandus esset, vel ad vitandam invaliditatem, si poenitenti conferendum esset Beneficium Ecclesiasticum.*

Q. Impetrans absolutionem ex falsa causa ab Excommunicatione, an valebit absolutio? R.

Non; quia tunc eum Judex non censetur vel-
le absolvere.

§ 4tus.

De Censuris in particulari

Q. *Quot sunt species Censurarum?* R. 3. Ex-
communicatio, Suspendio, et interdictum.

Q. *Quid est Excommunicatio?* R. Est Cen-
sura, per quam quis privatur communione
Ecclesiae, id est communibus Ecclesiae bonis
vel omnibus vel aliquibus.

Q. *Potestne Sacerdos ex privata intentione
orare pro Excommunicato?* R. Potest.

Q. *Quomodo dividitur Excommunicatio?* R.
In Majorem et Minorem.

Q. *Cur vocatur Major?* R. Quia respective ad
alteram majorem requirit causam et quia ma-
joribus privat bonis. Uti Activa et Passi-
va Sacramentorum participatione. Item suf-
fragiis Ecclesiae, Electione tam activa quam
passiva, ad beneficia, liberat subditos ab o-
bedientia: quod non obligentur Dominis tunc
inservire, possunt tamen, ut inferius patebit:
Eisdem a testimonio perhibendo et actoratu
repellit, Ecclesiastica sepultura spoliatur etc.

Q. *Excommunicatus Excommunicatione ma-
jori quotuplex datur?* R. 2plex. *Toleratus*, quem
fideles non tenentur vitare, et tales tolerati
sunt omnes, qui non excommunicantur pu-
blice ac nominatim, sed in genere, uti Hae-

retici. Et non toleratus, quem tenentur vitare. Et quidem post *Concilium Constan:* Non tolerati sunt hi tantum, Imo Notorius Clerici percussor. 2do Quivis nominatim excommunicatus.

§ 5tus.

De Excommunicatione Minori.

Q. *Quid est Excommunicatio Minor?* R. Est Censura Ecclesiastica privans aliquem passiva Sacramentorum participatione, et electione passiva ad dignitates et beneficia Ecclesiastica. Hi duo solum effectus sunt Excommunicationis minoris, a qua omnis Sacerdos approbatus absolvere potest.

Q. *Quare dicitur minor?* R. Quia est pars Majoris, et quia minores effectus habet, quam Excommunicatio major, vel quia ob minus peccatum incurritur.

Q. *Ob quam causam incurritur minor Excommunicatio?* R. Cum quis communicat cum Excommunicato Excommunicatione majori denunciato, vel publico percussore Clerici.

Q. *Potestne per communicationem cum excommunicato majori excommunicatione, incurri etiam ipsa major Excommunicatio?* R. Potest, si quis communicaret cum contemptu clavium, vel in ipso crimine, ob quod aliquis est excommunicatus vel cum excommunicato a Papa.

Q. *Gravatus minori Excommunicatione an licite aliis potest conferre Sacramentum?* R.

Potest, quia tantum a passivo Sacramentorum usu remotus est. Idem potest alios absolvere ab Excommunicatione minori. Hinc si susciperet aliquod Sacramentum, peccaret quidem, non tamen fieret irregularis.

Q. *In Jure nomine Excommunicationis simpliciter, quae veniunt intelligenda?* R, Excommunicatio Major.

§ 6tus.

De effectibus Excommunicationis majoris,

Q. *Quotuplices sunt effectus Excommunicationis majoris?* Duplices, mediati seu remoti, uti irregularitas, quam excommunicatus incurrit exercendo actum alicujus ordinis. 2do Si toto Anno in excommunicatione contumaciter persistat, sive intumescat, fit suspectus de Haeresi, et contra eum, ut talem procedi potest. Triden: Ses: 25. Cap: 3.

Immediati effectus sunt: Imo Privat susceptione Sacramentorum; unde excommunicatus sive Toleratus, sive non toleratus non potest licite recipere Sacramenta sub mortali, nisi excuset ignorantia invincibilis, metus mortis, infamiae, jactura bonorum etc, quia censura non obligat sub tanto rigore.

2do Privat communibus Ecclesiae suffragiis, publicis orationibus et fructu Indulgentiarum, non tamen privatis.

3tio Privat tam participatione activa Sacramentorum, id est administratione, quam passiva idest receptione eorundem.

4to Privatio usus, Officiorum Divinorum, ita ut non tantum eorum careat fructu, sed etiam sub mortali iis nequeat interesse, nisi excuset ignorantia, vel necessitas vitandi scandali, aliave justa causa.

5to Collatio beneficii facta excommunicato nulla est, scilicet Praesentatio vel Electio, Institutio, et Confirmatio, sicut etiam Collatio, Praesentatio etc. facta ab excommunicato est invalida.

6to Privat Communicatione Forensi. Unde excommunicatus nequit esse Judex, Advocatus, Procurator, licet pro se ipso respondere possit: Actor, Tabellio, testis.

7mo Non Toleratus privatur Ecclesiastica sepultura, et si sepeliretur in Loco Sacro, et Corpora discerni possint? debet exhumari, nec eo in loco Divina peragi possunt, ante reconciliationem.

Q. Cur dicitur non toleratus? R. Quia Ecclesia non polluitur etsi Haereticus, non speciatim denunciatus in ea sepeliatur, ut docet Suar. La. etc.

8vo Privatior omni alia civili Communicatione fidelium, ita ut ipse non possit cum aliis et si sit non toleratus, etiam alii cum ipso non possunt communicare, idque in casibus hoc versu comprehensis.

Os, orare, vale, Communio, Mensa negatur

Q. Quid intelligitur per dicta? R. Per Os, intelligitur omne colloquium amicabile, etiam privatum per nutus, literas etc. Orare, hoc est communicatio in Divinis. Vale, quod comprehendit omnem salutationem verbo vel signo, vel amplexu etc. Communio, quae comprehendit contractum (qui tamen validus esset, si fiat,) cohabitationem, societatem, nec iter cum eo facere licet. Mensa, per quam intelligitur omnis convictus, et convivium per modum societatis et commercii.

Q. In quibus casibus licet cum non tolerato conversari seu communicare? R. In his: Utile, lex, humilis, res ignorata, necesse.

Q. Quid intelligitur per ista? R. Utile in casu utilitatis sive spiritualis ipsius excommunicati, ut convertatur, sive alterius ut ab Excommunicato consilium petat quod ab alio habere non potest, sive etiam utilitatis temporalis, vg. ut ab eo debitum restituatur. Lex, in casu legis Matrimonialis: Uxor cum Excommunicato Marito communicare potest. Humilis in casu subjectionis servitii, sic filii Parentibus, servi Dominis Excommunicatis communicare possunt, si ante Excommunicationem fuerint in servitio. Res ignorata in casu ignorantiae juris vel facti. Necesse, in casu necessitatis sive animae sive corporis.

Q. Excommunicatus vitandus, seu non toleratus si monitus nolit exire de Ecclesia tempore Missae num incurreret aliquam aliam poenam? R. Incurrit Excommunicationem Pa-

paе reservatam. *Cap. Eos. Sent. Excom et Clem. 11. eod lit.*

Q. Excommunicatus profugit ad Ecclesiam, et ibi haeret ne capiatur non attendens ad Divina potestne ibi Missa celebrari, et ab aliis audiri? R. Potest, quia non censetur communicare illis in Divinis. Dicast: n. 694.

§ 7mus.

De percussione Clericorum.

Q. Quomodo intelligenda est Excommunicatio percussiois Clericorum? R. Ea sic sonat: Si quis svadente diabolo in Clericum vel Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat, et nullus Episcoporum praesumat illum absolvere.

Dicitur Imo *Si quis*, intelligitur cujusvis sexus, Persona rationis et doli compos. Extenditur autem ad efficaciter mandantes, consulentes, consentientes, non impeditentes, si ex Officio aut justitia teneantur, ut Reges, Judices; item Patres, Tutores, Heri, Paedagogi, Parochi etc. quibus aliorum cura demandata est.

Dicitur 2do *Clericum*: intelligitur omnis prima saltim Tonsura initiatus, etiamsi conjugatus (dummodo cum unica Virgine) et deferat habitum serviatque alicui Ecclesiae, etiamsi esset excommunicatus, suspensus, interdictus.

Dicitur *3tio Monachum*: intelligitur quivis Religiosus, etiam Laicus, Conversus, Novitius utriusque sexus. Item Tertiarius S. Dominici et S. Francisci si gestent habitum et vivant in Communitate- Eremitae subiecti alicui Regulae vel Superiori.

Dicitur *4to: Manus injecerit*, per quod intelligitur quaevis contumeliosa actio exterior mortalis, contra honorem et reverentiam Statui Spirituali debitam.

Nota: Injuria factis, non verbis irrogata, Censuram concludit. Ita *Matheu.* pag. 38.

Q. An ad incurrendam Censuram Canonis excusat parvitas materiae? R. Affir: ut ergo Censura incurratur, percussio non levissima esse debet; sed *levis, mediocris, aut gravis* seu *enormis*.

Levis percussio secundum *Extravag.* ea declaratur quae facta manu, pede, lapide, nullam relinquit cicatricem nec dentes effringit, nec multos evellit crines, nec sanguinis copiam facit, licet parum fluat; ita percipientes possunt ab Episcopo absolvi.

Gravis seu *Enormis* percussio erit, si Clericum graviter vulneret, mutilet, enormiter percutiat ad copiosam sanguinis effusionem; si aspergat luto, copiam capillorum evellat, vestem ei laceret, pallium, pileum de capite rapiat, violenter in carcere detineat: manus violentas injiciat in Equum, qui insidet, quae actio licet sit *levis* respectu corporis, non tamen respectu honoris; si occidat.

Et talis a Summo Pontifice debet absolvi.

Q. *An percussio, quae alias secundum substantiam esset levis, fieri possit gravis?* R. Affirmative. 1. *vg. ratione loci* uti si percutiatur Clericus ministerio Altaris occupatus, sive in Choro, in Processione, aut alio publico loco.

2. *Ratione Personae*, *vg. si sit Episcopus, Praelatus, aut alias in dignitate Ecclesiastica constitutus.* Caeterum iudicium relinquitur Episcopo, quae sit? aut non sit enormis injuria.

Q. *In quibus casibus ob percussorem Clerici Censura non incurritur?* R. Imo Dum trudit Mulier Clericum volentem eripere pudicitiam, si non potest eundem verbis repellere.

2do Dum quis vestes aliasve res non indutas lacerat, quia non infert violentiam Personae Clerici.

3tio Dum quis percussit Clericum ad defendendum se vel vitam suam, Uxoribus, Parentibus, Filiis, vel res suas, cum moderamine inculpatae tutelae.

4to Dum fortuito casu, et non ex deliberatione, vel dum non agnoscitur, vel solum per jocum, vel ad ludum percutitur Clericus quia non fit violenter, nec svadente Diabolo.

5to Cum ex Officio, Magister vel Praelatus corripit, nam tunc fit svadente iustitia et charitate.

Q. Si quis percutiat *vg.* Studiosum habentem Clericalem habitum, putans se percutere Clericum, estne Excommunicatus? R. Non, quia non excommunicatur quis propter intentionem, sed propter factum. Hinc percussus debet omnino saltim prima Tonsura esse initiatus.

Q. Si quis percutiat Clericum putans esse Laicum, an hic incidit in Canonem? R. Non, quia excusat eum ignorantia facti, neque tunc censetur esse contumax, nam si sciret, desisteret, unde in foro conscientiae manet liber a Censura.

Q. Incurritne Excommunicationem, qui percutit Petrum Clericum, putans illum non esse Petrum, sed Paulum similiter Clericum? R. Affir: Tum quia nulla ignorantia excusat in tali casu, cum habeat intentionem percutiendi Clericum, et revera percutit, licet credat esse alium Clericum. *Bon. San. Dia. etc.*

Q. Percutiens plures Clericos, in petenda absolutione debetne numerum ipsorum exprimere? R. Debet, alias petitio esset subreptitia. Pluribus enim Excommunicationibus numero distinctis ligatur. *Glos. in Cap. cum pro causa.*

§ SVVS.

De suspensione.

Q. Quid est suspensio? R. Est Censura Ecclesiastica, qua prohibetur vel arcetur Cle-

ricus ab aliquo actu Ecclesiastico alias sibi conveniente.

Ex qua definitione patet, quod subjectum suspensionis est solus Clericus, quia solus ipse est capax actus Ecclesiastici.

Q. *Qui possunt suspendere?* R. Ii, qui possunt ferre Censuras.

Q. *Quotuplex est suspensio?* R. 3plex. *1ma* ab Officio tantum, qua privatur Clericus usu Ordinis et potestatis Spiritualis. *2da*, A Beneficio tantum, qua Clericus privatur administratione, et fructibus sui Beneficii. *3tia*, Ab utroque simul, qua privatur et potestate Spirituali, et fructibus temporalibus.

Alia suspensio est *Totalis*, quae privat omni actu Ordinis, et perceptione omnium fructuum. Alia *Partialis*, quae privat aliquo tantum actu Ordinis, ut est suspensio a Confessionibus.

Q. *Quotuplex adhuc est suspensio?* R. 2plex. *Determinata*, quae ad certum tempus privat Clericum Officio aut Beneficio, quo elapso statim cessat absque ulla absoluteione. Altera *Indeterminata*, quae privat sine temporis praescriptione, ac proinde durat donec per absoluteionem tollatur. Alia Suspensio est a *Jure*, alia ab *Homine*, alia *Latae*, alia *Ferendae* sententiae, ut dictum est de Censuris.

Q. *Quot modis contrahitur Suspensio?* R. 5que. 1. In Ordinatione indebita. 2. Propter Exercitium illicitum Ordinis. 3. Propter defectus aliquos commissos circa munera ad

Clericum spectantia. 4. Propter peccata a Clerico commissa.

Q. Quot sunt Suspensiones quae contrahuntur a Clericis in ipsa ordinatione peccantibus? R. 12. 1mo, Suspenduntur recipientes Ordines ab Episcopo qui renuntiavit Episcopatu. 2do, Recipientes ab alieno sine licentia proprii. 3tio, Recipientes a proprio Episcopo in aliena Dioecesi sine licentia Ordinarii. 4to, Recipientes ab Excommunicato vel suspenso. 5to, Recipientes Ordines ante legitimam aetatem. 6to, Extra tempora sine dispensatione. 7mo, Non servatis interstitiis. 8vo, Ordinati cum ficto Titulo. 9no, Promoti per saltum. 10mo, Ordinati post Matrimonium, ratum. 11mo, Si sint excommunicati, vel suspensi, aut interdicti. 12mo, Si quis vacante Episcopatu non habens beneficium saltim infra annum cum literis Dimissoriis a Capitulo receptis ordinetur in Sacris.

Q. Quot sunt Suspensiones, quae incurruntur propter Exercitium Ordinis? R. 4. Suspenduntur, qui utuntur Ordine aliquo in loco interdicto. 2do, Celebrantes coram excommunicato, vel interdicto, vel eundem admittentes ad Divina, aut ad sepulturam Ecclesiasticam. 3tio, Admittentes ad sepulturam usurarios publicos. 4to, Parochi jungentes vel benedicentes sponso aliterius Parochiae sine licentia Parochi sponsorum.

Q. Quot sunt Suspensiones, quae incurruntur propter defectus circa munera ad Clerum spe-

ctantia? R. 5^{que}. Suspenduntur abutentes vestibus a jure statutis et praeceptis. Gravantes Ecclesiam sibi commissam debitis alienis. 3^{tio}, Rapientes bona Praelati defuncti non habito jure. 4to, Eligentes indignos ad curam animarum. 5to, Non servantes Constitut: Innoc: IV. in visitatione Ecclesiarum.

Q. *Quot sunt Suspensiones, quae incurruntur a Clericis propter peccata ab iis commissa?* R. 6. Suspenduntur Clerici. 1mo, Recipientes Ordines simoniace. 2do, Recipientes Ordines a Simoniaco licet non simoniace, nisi ipsos excuset ignorantia. 3^{tio}, Sponte jurantes de tenendo Schismate. 4to, Provocantes ad duellum vel acceptantes ab alio oblatum, aut pugnantes. 5to, Raptores, aut praestantes auxilium, aut consilium raptui, ipso facto incurrunt suspensionem.

Q. *Qui, et quot sunt casus, propter quos Regulares Clerici incurrunt Suspensionem a jure latam?* R. 7. 1°, In Apostasia recipientes S. Ordines. 2do, Non professi recipientes Ordines. 3^{tio}, Non utentes habitu Religionis suae. 4to, Admittentes ad Professionem Novitios ante annum probationis. 5to, Introducentes foeminas intra claustra Monasterii. 6to, Usurpantes Decimas sibi non convenientes. 7mo, Qui non monent poenitentes de solvendis Decimis.

Q. *Quomodo peccant illi, qui violant Suspensionem?* R. Peccant mortaliter, nisi levitas materiae excuset. Insuper violantes

Suspensionem per exercitium solemne Ordinis S. incurrunt Irregularitatem.

§ 9nus.

Casus particulares de Suspensione.

Q. Suspensus a Beneficio potestne eligere, praesentare, conferre beneficium? R. Potest, quia etsi haec jura competant illi ratione Beneficii, actus tamen illi non sunt Beneficii praecise ut sic, sed potius Officii, seu jurisdictionis. Suspensus absolute intelligi debet ab Officio et Beneficio.

Q. Suspenso v.g. Capitulo vel Conventu num censentur suspensi singuli? R. Non, nisi sint in culpa.

Q. Enumeret nonnullos casus in quibus violans Censuram incurrit Irregularitatem, vel ne? R. 1mo, Exercens actum alicujus Ordinis Minoris, vel etiam Majoris non solemniter nec ex Officio administrando non fit Irregularis CC. DD. 2do, Neque exercens actus solius jurisdictionis, qui non sunt conjuncti cum actibus Ordinis. 3tio, Suspensus ab Ordine fit irregularis benedicendo aquam, cereos, fructus, nuptias, aut Mulierem post partum. Non tamen benedicendo Mensam. 4to, Suspensus ab ingressu Ecclesiae fit Irregularis celebrando in ea, vel in Caemeterio, secus si alibi celebraret.

5te, Suspensus ab administratione Sacramentorum non fit irregularis illa suscipiendo.

6to, Suspensus a susceptione Sacramentorum, si suscipit, peccat mortaliter, non tamen fit irregularis, quia suscipere non est actus Ordinis. *Sylv.*

7mo, Suspensus ab Officio praedicandi, si praedicet, non fit irregularis, sed peccat, et puniendus est, secus si praedicet solemniter. Et ex suo Officio, sicut tenentur praedicare Episcopi et Parochi. *Nav.*

8vo, Suspensus a Beneficio non fit irregularis recipiendo fructus Beneficii, quamvis peccet contra justitiam usurpando illos, ad quos non habet jus ob Censuram Suspensionis. *Bon.*

Q. Suspensus a proprio Episcopo an incurrit irregularitatem si vg. celebret in alio Episcopatu? R. Affirm: quia Suspendio in qua celebret afficit personam non respicit locum, imo nec poterit tolli, nisi cum autoritate sui Episcopi. Com: DD.

Q. Si quis excommunicatus ante sententiam bona fide appellavit, et Judex nihilominus pergat, an si talis celebret fiat irregularis? R. Non, attamen tenetur se ita publice gerere ut censuratus.

De Depositione et Degradatione.

Q. *Quid est Depositio?* **R.** Est poena Ecclesiastica ex se perpetua, et vindicativa privans Personam Ecclesiasticam ob crimen, omni Officio et Beneficio, retento solo Canonis et Fori Privilegio.

Q. *Quid est Degradatio?* **R.** Est privatio Officii et Beneficii simpliciter, et in toto sine spe restitutionis facta cum solemnitate certa, et privatione Privilegii Clericalis Fori et Canonis, ut saeculari foro tradatur, et talis Degradatio dicitur realis Depositio.

Q. *Degradatio et Depositio suntne Censurae?* **R.** Non, quia sunt poenae perpetuae, Censurae autem sunt poenae ad tempus. Subjectum harum poenarum est idem, quod et Suspensionis, scilicet Clericus tum Minorum, tum Majorum Ordinum.

Q. *Ob quas causas feruntur hae poenae?* **R.** Depositio imponi solet ob Adulterium, Stuprum, Incestum, Furtum, Perjurium, Homicidium etiam solo consilio perpetratum etc.

Scelera vero ob quae Degradatio imponi solet sunt? Haeresis manifesta, sollicitatio ad turpia in Confessione, Sodomia, Homicidium Regis aut Episcopi.

Q. *An Degradatus et Depositus teneatur ad Horas Canonicas et ad votum castitatis?* **R.** Affirm: quia Ordo ab illis non tollitur, sed

solum executio Ordinis, nisi ad tales poenas darentur, in quibus illis foret impossibilis recitatio, vg. si darentur ad Triremes, vel in tenebroso carcere detineantur.

Q. *Si Degradatus celebraret?* R. Gravissime peccaret, sed valide consecraret. S. Thom. etc.

§ 11mus.

De Interdicto.

Q. *Quid est Interdictum?* R. Est Censura Ecclesiastica Sacramentorum quorundam usum, Divina Officia, et Sepulturam Ecclesiasticam prohibens.

Q. *Quotuplex est Interdictum?* R. *Locale*, quo locus solus interdicidur, ne in eo Officia Divina fiant. Aliud *Personale*, quo prohibetur populus vel aliqua Persona particularis audire Divina Officia ubicunque sit. Et *Mixtum* quo interdicidur locus, et Persona.

Locale subdividitur in *Generale*, quo interdicidur locus universalis, ut Regnum, Provincia, Parochia. Et in *Particulare*, quo interdicidur aliqua Ecclesia certa, cum qua semper comprehenditur Sacellum et Caemeterium contiguum, quia accessorium sequitur naturam sui principalis. Aliud est Interdictum *Partiale*, aliud a *Jure*, aliud ab *Homine*, prout dictum est superius de aliis Censuris.

Q. *Per quod differt ab Excommunicatione Interdictum?* R. Quia illa ultra plura quibus

privat etiam humana et politica communicatione, hoc autem non sic. Insuper illa contra nocentes fertur. Hoc autem et innocentes afflicti, etsi indirecte et per accideñs, quatenus inter eos, qui directe interdicti sunt, morantur.

Differt a *Suspensione*, quia hujus Censurae subjectum est solus Clericus. *Interdictum* vero ferri potest etiam in Laicos. Quando interdicatur Clerus, non eo ipso interdicatur et Plebs communis, quia sunt distinctae Communitates

Q. *Ad hoc ut Interdictum juste feratur, quale delictum requiritur?* R. Mortale, et maxime dum est *Interdictum Locale*, aut *Personale*, *Generale*, cum enim per hoc etiam innocentes puniuntur, requiritur gravissima culpa cum contumacia commissa ab omnibus vel etiam a Capite aut a praecipuis membris.

Q. *Quot sunt effectus Interdicti?* R. 3. 1. Prohibitio activi et passivi usus aliquorum Sacramentorum. Dixi *aliquorum*, nam interdicti possunt baptizari, confirmari, poenitentiam agere, imo in articulo mortis et Eucharistiam sumere, non tamen ordinari, aut Extremam Unctionem suscipere. 2us, Prohibitio Divinorum Officiorum, nempe Sacrificii Missae, Horarum Canonicearum, ne publice cantentur. Item prohibentur benedictiones solemnes, et alia Officia a Mi-

nistris Ecclesiae fieri solita. *3^{tius} Privatio Ecclesiasticae sepulturae.*

Q. Quomodo peccant, qui violant Interdictum? R. Si sint Laici? peccant mortaliter violando Interdictum Personale. Si autem violaverint Interdictum Locale? peccant venialiter, dummodo ipsi personaliter non sint interdicti. Clerici vero ultra peccatum incurrunt irregularitatem, maxime si illud violent per actum Ordinis vg. celebrando in Ecclesia interdicta. Bened: XIV. de Sacrific. C. 3.

§ 12^{mus}.

De Cessatione a Divinis.

*Q. Quid est Cessatio a Divinis? R. Est Ecclesiastica Prohibitio, ob quam Clerici cessare debent in certo loco a Divinis Officiis, et Sacramentorum administratione, nisi quatenus eam necessitas postulat. Differt ab *Interdicto Locali*, quia Cessatio non est Censura, neque proprie dicta poena, sed simplex prohibitio Divinorum, in signum gravissimi maeroris ab Ecclesia recepti ob gravissimam injuriam sibi, vel honori Divino illatam, vg. ob notabiliter violatam immunitatem Ecclesiasticam. Eam is ferre potest, qui et Censuras.*

Q. Violans Cessationem sive Particularem sive Generalem, quam poenam incurrit? R.

Peccat mortaliter, non fit tamen irregularis cum non sit Censura.

Q. *Tempore Cessationis quae sunt licita?*

R. Possunt sepeliri corpora Clericorum, imo secundum nonnullos etiam Laicorum; Pulsari potest campana ter de die pro Salutatione Angelica, et ad audiendam Concionem. Potest administrari Baptismus, Confirmatio et Poenitentia. Eucharistia potest portari ad Infirmum cum campanula. Singulis Hebdomadis potest fieri Missa ad renovandam SS. Eucharistiam.

§ 13tius.

De Irregularitate.

Q. *Quid est Irregularitas?* R. Est impedimentum Canonicum susceptionem Ordinum, ac susceptorum usum impediens.

Q. *Cur dicitur Impedimentum Canonicum?*

R. Quia irregularitas est inducta jure Canonico. Unde Foemina aut non baptizatus, non sunt proprie irregulares in Ordine ad suscipiendos Ordines, quia non sunt impediti jure Ecclesiastico, sed Divino.

Q. *Irregularitas estne Censura?* R. Non, quia Censura cum sit poena, necessario praesupponit culpam. Irregularitas vero est, purum impedimentum, non necessario praesupponens culpam, nam si aliquando requirit culpam, ut est Irregularitas ex delicto non

fertur tamen ut poena, sed tanquam impedimentum proveniens ex delicto.

Q. Quotuplex est Irregularitas? R. Duplex. Totalis, quae privat omnis Ordinis susceptione, et suscepti exercitio. Et Partialis, quae impedit alicujus tantum susceptionem, aut suscepti exercitium ut vg. carens oculo sinistro, est quidem inhabilis ad Sacerdotium, non tamen ad alios Ordines.

Q. Quotuplex est adhuc Irregularitas? R. 2plx. Una ex delicto, quae incurritur propter aliquod delictum in jure expressum. Alia ex defectu, quae est a jure imposita ob indecentiam, quam talis et talis defectus affert Sacro Altari et Ministerio.

Q. Quot sunt delicta, ex quibus contrahitur Irregularitas? R. Sunt 7. 1o, Iteratio Baptismi voluntaria et absoluta. 2do, Violatio Censurae in susceptione vel Exercitio Ordinum. 3tio, Indebita susceptio Ordinis (puta, furtive aut per saltum). 4to, Exercitium illius Ordinis, quem non habet, vg. Si Diaconus Missam celebraret. 5to, Haeresis vel Apostasia quaecunque a fide. 6to, Incurritur irregularitas ex delictis infamibus, seu infamiam inducentibus, sive illa infamia sit imposita a jure Canonico, sive a jure Civili. 7mo, Etiam contrahitur ex homicidio injusto et mutilatione alterius, vel etiam sui ipsius.

Q. Quid requiritur ad hoc, ut irregularitas ex delicto incuratur? R. Requiritur actus externus consummatus et mortalis,

Q. *Quot sunt defectus ob quos incurritur irregularitas?* R. Defectus animae. 2do, Corporis. 3tio, Natalium. 4to, Aetatis. 5to, Sacramenti. 6to, Libertatis, 7mo, Bonae famae. 8vo, Lenitatis.

Q. *Qui sunt Irregulares ex defectu animae?* R. 1mo, Illiterati, qui scientia ad talem Ordinem carent requisita. 2do, Usu rationis carentes, ut sunt perpetuo amentes, lunatici, Arreptitii, Epileptici, qui si antea ordinati sunt, et per annum eo morbo non laborarunt, permittitur illis Exercitium Ordinum, quia praesumuntur liberati. 3tio, Neophyti, hoc est recenter ad fidem conversi.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu corporis?* R. Caeci, surdi, et similes ad Exercitium Ordinis inepti. 2do, Carentes pollice, indice, aut oculo sinistro. 3tio, Enormiter mutilati, aut alio quocunque modo defectuosi, monstrosi. 4to, Hermaphroditi, qui de utroque sexu participant.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu Natalium?* R. Illegitime nati, de quo jam superius dictum est.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu aetatis?* R. Omnes illi, qui non habent aetatem ab Ecclesia praescriptam in ordine ad suscipiendos Ordines, quae irregularitas cessat adveniente termino aetatis, aut dispensatione Papae. Quae autem aetas ad singulos Ordines requiritur, dictum est ubi de Ordine.

Q. Qui sunt irregulares ex defectu Sacramenti? R. Bigami, qui inito pluries Sacramento Matrimonii carnem suam dividunt in plures Uxores, propter quod non repraesentant perfecte unionem Christi cum Ecclesia.

Q. Quid est Bigamia? R. Est Matrimonii multiplicatio.

Q. Quotuplex est Bigamia? R. 3plex. Vera, Interpretativa, et Similitudinaria.

Vera est tunc, quando quis plura Matrimonia successive contraxit, et consummavit.

Interpretativa habetur, quando quis Matrimonium validum contraxit cum una quidem sed Vidua, vel corrupta ab alio, talis enim putatur, ac si cum pluribus contraxisset.

Similitudinaria habetur, quando quis constitutus in Sacris, aut in Religione professus contraxit Matrimonium, et consummavit sive cum Virgine, sive non; Talis enim per votum contraxit solemne Matrimonium cum Christo, unde Matrimonium contrahens evadit similis ei, qui carnem suam in plures divisit.

Q. Qui sunt irregulares ex defectu bonae famae? R. Illi, qui exercent aliquam artem, cui annexa est ex jure infamia, uti Histriones, Circulatores, Mimi, Comoedi, Filii publicae meretricis, damnati ad Triremes etc.

Q. Qui sunt irregulares ex defectu libertatis? R. Mancipia, Conjugati, Curiales, et alii reddendae rationi Bonorum alicujus obnoxii.

Q. Ergo Conjugatus utpote irregularis non potest licite ordinari? R. Potest, et quidem

sine ulla dispensatione, sed cum consensu uxoris. Ipsa autem tenetur emittere votum castitatis, vel Religionem ingredi. Viro autem sic ordinato mortuo? Uxor superstes non posset valide, nec licite contrahere cum alio, sic enim Ecclesia statuit propter reverentiam Ordinis S.

Q. Qui sunt irregulares ex defectu lenitatis?

R. Judices sententiam mutilationis, aut mortis ferentes (excepto Summo Pontifice) Notarii, Accusatores, Testes, Advocati, Ministri justitiae, et omnes, qui ad mortem vel mutilationem active, efficaciter, et proxime per actionem ex natura sua ad illam ordinatam cooperantur, morte, aut mutilatione secuta.

Unde iudex ferens mortis aut mutilationis sententiam, si non sequatur effectus talis sententiae, non est irregularis. *Bon. etc.*

§ 14tus.

Reliqua de Irregularitate.

Q. Quis est effectus Irregularitatis? *R.* Imo Inhabilitas ad Ordines suscipiendos, et primam Tonsuram, et impeditio exercitii susceptorum Ordinum. Hinc Sacerdos irregularis valide absolveret, sed non licite. *2do* Collatio Beneficii facta irregulari invalida est.

Q. Quot modis tollitur Irregularitas? *R.* 4. modis. *1mo* Per susceptionem Baptismi *2do*

Per cessationem defectus, cessante enim v.g. infirmitate oculi Canonici, cessat irregularitas. 3tio Irregularitas ex defectu natalium proveniens cessat per Professionem Religiosam. 4to Per Dispensationem.

Q. *Qui potest dispensare in Irregularitate?*

R. Jure ordinario solus Papa, quia Irregularitates jure Ecclesiastico universali sunt constitutae, in quo nemo inferior Pontifice potest dispensare.

Dixi: *jure ordinario*, quia ex privilegio *Trid: Conc: Ses: 24.* Episcopi etiam possunt dispensare super omni irregularitate proveniente ex delicto occulto; excepto homicidio voluntario, et Bigamia. Occultum autem censetur delictum, quod non est deductum ad forum contentiosum: non potest autem dispensare Episcopus in Irregularitatibus provenientibus ex defectu: juxta Com: DD.

Q. *An Confessarii in aliquibus Irregularitatibus dispensare possunt?* R. In nullis, nisi speciale privilegium habeant.

Q. *Quid est Dispensatio?* R. Est juris communis relaxatio facta cum causa justa et rationabili ab eo, qui jus habet dispensandi.

Q. *Ad quid inventa est dispensatio?* R. Ut esset pars justitiae distributivae, cum omnis legislator facit legem communem omnes comprehendentem, eveniunt multae causae, propter quas naturalis ratio protunc non considerata svadet factum illud non debere comprehendi sub illa generali determinatione.

Q. Per quid differt absolutio a dispensatione? R. Absolutio est sententia remittens delictum, vel poenam. Dispensatio autem est exemptio ab obligatione alicujus legis, qua *vg.* prohibetur accipere Ordines, qui aliquem occidit.

Q. Quae sunt causae moventes ad dispensationem? R. Plurimae: uti Personae, necessitatis, loci, temporis, utilitatis Ecclesiae, aetatis, scandali, majoris boni futuri, boni eventus, Rei discretionis, pietatis, misericordiae et Religionis etc.

Q. Sacerdos infirmo dat cibum, vel potum, vel movet, de lecto in lectum transfert, aut aliud bona fide operatur, ex quo mors sequatur, vel ejus acceleratio, an sit talis irregularis? R. Non, nisi intervenerit culpa lata.

Q. An irregularitas per actum pure mentalem incurri potest? R. Non, sed debet esse exterior, consummatus, perfectus.

Q. In dubio an debet quis censi irregularis? R. Non, sive sit dubium-juris, sive facti, itaque dubitans an sit legitimus? censi debet legitimus in utroque foro. In dubio tamen injusti homicidii debet censi irregularis, sic enim in jure determinatur; hoc tamen non debet extendi ad mutilationem nec ad homicidium justum in defensionem factum.

Q. Petrus detulit aliquajudici officiose in causa criminali contra Paulum, pro quibus Paulus morte punitus; an propterea Petrus fit irregu-

laris? R. Si fecit protestationem, etsi fictam, dummodo per externum actum expressam, etiamsi immediate ante prolationem sententiae, irregularitatem non incurrit; sinecūs, incurrit.

Q. Quomodo debet fieri protestatio coram Iudice? R. Non est necesse quod fiat in scripto, sed potest fieri sola voce dicendo sic vel similibus verbis: Satisfactionem vel restitutionem posco, protestorque me nulla ratione intendere mortem, poenam sangvinis vel mutilationem illius Rei.

Q. An sit irregularis Sacerdos, vel quicumque alius adhortans furem, ut scalam ascendat, caput supponat? R. Talis. 1o non

2do Qui carnifici dicit ut aliquid aptet quo citius extingvatur Reus.

3tio Vel qui dum reus ducitur ad mortem breviorē suggerit viam?

4to Vel ille, qui ut rem suam vel alienam magni momenti a fure sublatam recuperet, clamat adesse furem, qui capitur et suspenditur?

5to Vel ille, qui svadet poenitenti ad faciendum peccatum (si judicialiter interrogabitur) morte plectendum? R. Hi omnes non fiunt irregulares, ita Com: DD.

Q. Si quis plures etiam ejusdem generis irregularitates incurrerit v.g. ob homicidium saepius patratum debetne dispensari in singulis? R. Debet saltem in genere et in communi.

Q. Irregularis in loco A publicus, transiens ad locum B. ubi occulta sit irregularitas ejus, num potest dispensationem petere super irregularitate occulta respectu loci B. R. Potest, sed tenetur in petitione exprimere omnem hanc circumstantiam, alias esset invalida dispensatio.

Q. Irregularis an valide ordinaretur? R. Affirmative. Ecclesia enim tantum reddit talem inhabilem ad Ordines rite suscipiendos vel exercendos, non autem reddit absolute incapacem.

Q. Suspensus a suo Episcopo extra judicium sine scriptis, si celebrat, an fit irregularis? R. Non, S. Cong: Con: 18. Aug. 1703. Secus autem si fuerit suspensus juridice. Monaceb.

Q. Qui dat operam rei licite et omnem adhibet diligentiam ne sequatur homicidium, si deinde casu fortuito sequatur, incurritne irregularitatem? R. Non S. Cong: Con: 1. Octobris 1588.

Q. Fitne irregularis ministrans in Ordine suscepto, postquam legitime appellavit a sententia Excommunicationis contra ipsum lata? R. Non; S. Cong: Con: 15. 7bris 1625.

Q. Nuper exorta rixa percusserunt se Studiosi, unus graviter vulneratus obiit, alter leviter, sed ex incuria neglecti vulneris etiam obiit. Nunc.

Q. Imo Quando in dubio quis judicandus est irregularis?

Q- 2do An, quando plures qua graviter qua leviter alterum vulnerant, sint omnes irregulares?

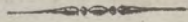
Q. 3tio An irregularis censendus est qui alterum leviter vulnerat, sed ex incuria neglecti vulneris paulo post moritur?

R. ad 1mum: Dubium practicum est quando quis in singulari dubitat an hic et nunc quis sit irregularis, an hic et nunc sit licitum vel illicitum.

Aliud dubium *speculativum*, quando in communi dubitatur. Aliud dubium *juris*, aliud dubium *facti*. In dubio *juris* non censetur esse irregularis. In dubio *facti* vg. an patri hoc homicidium? teneor me censi esse irregularem, ita in jure determinatum.

R. ad 2dum Vel plures ex conducto et consilio alterum graviter vulnerant? vel absque conspiratione et consilio? si ex conducto? et si unus tantum vulneravit, omnes sunt irregulares, quia omnes proxime cooperati sunt; si absque conspiratione, et unus tantum lethale vulnus inflixit? tunc si nullus cognoscatur, omnes qui de homicidio dubii sunt, irregulares sunt, ita in jure statutum pro casu homicidii.

R. ad 3ium Negative; quia tale vulnus non censetur proxime cooperari, nisi febris, vel alius morbus ex vulnere accresceret.

CAPUT VII.

§ I^{mus}.

De Diaconatu.

Q. *Quid est Diaconatus?* **R.** potestas per quam ordinatus in Diaconum potest proxime Sacerdoti in Ministerio Altaris assistere, et Evangelium solemniter cantare.

Q. *A quo? et quando fuit institutus Diaconatus?* **R.** a Christo, dum post Coenam Corpus et Sangvinem suum Apostolis ministravit.

Q. *Ubi fuit praefiguratus hic Ordo?* **R.** In Veteri Lege per levitas Sacerdotibus inservientes. *Num: 8.* Unde ex levitis Sacerdotes et Pontifices eligebantur; aetas ad Diaconatum requiritur annorum 22 completorum.

Q. *Quotuplex est materia hujus Ordinis?* **R.** 2plex. *Remota* est liber Evangeliorum et manus Episcopi. *Proxima* vero est ejusdem libri traditio et acceptio ac manuum Episcopi impositio.

Q. Quotuplex est forma Diaconatus? R. 2plx
Una correspondens primae materiae et sunt
verba: *Accipe potestatem etc.* Altera corres-
pondens secundae materiae, suntque haec ver-
ba: *Accipe Spiritum Sanctum etc.*

Q. *Materia hujus Ordinis cum sit duplex,*
quae est dignior? R. Traditio libri Evangelio-
rum, in qua imprimitur character et confer-
tur gratia.

Q. *Initio nascentis Ecclesiae non extabat liber*
Evangeliorum, ergo non videtur esse materia hu-
jus Ordinis? R. Initio Ecclesiae porrigebatur
pagina, in qua scripta erant Mystera fidei
Christianae, quae deserviebat pro libro E-
vangeliorum. *Pulaus.*

Q. *Quid significat manuum impositio?* R.
Unionem ordinari cum ordinante in spiritu et
gratia, quapropter per manus contactum Epis-
copus eum sibi unit sub ista verborum for-
ma: *Accipe etc.*

Q. *An valida esset Ordinatio Diaconi, si*
alius liber continens Evangelia, (et non Missa-
le uti solet) vel si tota daretur Sacra Scriptura?

R. Affirmative. Dubia vero foret et sub con-
ditione repetenda; si daretur solum vetus Tes-
tamentum, *vel si traderetur liber Exorcismo-*
rum, vel continens sola Acta Apostolorum seu
Apocalypsim.

Q. *Quid significat hoc nomen Evangelium?*
R. Significat bonum nuncium Divinae gratiae
per Christum Dominum humano generi col-
latae.

Q. *Quid significat: Dominus vobiscum?* R. Dominus in vobis maneat cum largitione suae gratiae.

Q. *Diaconus (quia v.g. mala fide ante legitimam aetatem ordinatus) suspensus, si exerceat ministerium inferioris Ordinis v.g. Subdiaconatus, fietne irregularis?* R. Non, quia Suspendio a Superiore Ordine, non comprehendit inferiorem, bene tamen viceversa.

Q. *Si quis Subdiaconatu invalide suscepto fiat Diaconus; obligaturne voto castitatis?* R. Affirm: quia illud est annexum singulis S. Ordinibus.

Q. *Quae est propria vestis Diaconi?* R. Stola decussatim posita super humerum sinistrum pendens sub latere dextro, et Dalmatica.

Q. *Quid haec Stola denotat?* R. Cum Diaconus ad labores suscipiendos in via Domini ordinetur, ne ei accidat in illis unquam succumbere, Stola quasi sacra fascia super humerum ligatur, humerus enim est pars corporis ad onera ferenda maxime aptus.

Q. *Si quis Titulum quem pro Subdiaconatu habuit perdidisset, deberetne alium procurare pro Diaconatu?* R. Affirm: quia alias ordinaretur in Sacris sine titulo contra *Trid.* decretum.

§ 2dus.

De Officio Diaconi.

Q. *Quid est Officium Diaconi?* R. 1mo Presbytero sacrificanti proxime assistere. 2do E-

vangelium solemniter cantare, videlicet cum Stola. *3tio* In defectu Presbyteri, vel de ejus licentia Eucharistiam populo distribuere. *4to* Populo praedicare.

Q. An Diaconus ex commissione Parochi possit administrare Extremam Unctionem? R. Non, quia id nullo jure ipsi conceditur.

Q. Quid est solemniter cantare Evangelium in Missa? R. Est cantare cum propria veste Diaconi.

Q. An potest Diaconus solemniter baptizare? R. Ex commissione Parochi vel Episcopi potest, si sine illa baptizaret? peccaret mortaliter, et fieret irregularis. *Cap. 1. de Cler. non Ord. mi.*

Nec in extrema necessitate licet Diacono solemniter baptizare sine commissione dicta, quia etsi necessitas licitam reddit actionem baptizandi, non tamen baptismi solemnitatem.

Q. An potest SS. Eucharistiam administrare? R. Potest ex commissione Parochi: Hoc tamen tempore ob copiam Sacerdotum non est in usu; nisi aliqua foret necessitas, vg. si ad agonizantem non posset ferre Sacerdos SS. Eucharistiam.

Q. An possit Diaconus manu propria porrigere Ss. Eucharistiam Sacerdoti infirmo? R. Si potest Sacerdos ipse sibi porrigere? ipse porrigat, sin secus? porrigat Diaconus.

Q. Potestne assistere Matrimonio? R. Ordinarie non potest, quia *Trid.*: hoc munus solum Parocho committit, vel alteri Sacerdoti

de ipsius Parochi vel Episcopi licentia Potest autem assistere, si fuerit Parochus; sed non benedicere illud.

Q. *Potestne saltim cum licentia Episcopi benedicere aquam lustralem?* R. Non, quia benedicere dona DEI officium est Presbyterorum seu actus Sacerdotalis Ordinis, ideo si id faceret? fieret irregularis. Diaconus (multo magis Clericus Min: Ord:) abstinere debet a danda solemnī aspersione populo in die Dominico; quia etiam hic actus videtur esse proprius Sacerdoti, ut patet ex antiqua Ecclesiae praxi.

Q. *Peccatne Diaconus mortaliter, si exerceat suum munus in statu peccati mortalis?* R. Non Com: DD.

Q. *Quid habet plus potestatis Diaconus, quam Subdiaconus?* R. Hoc quod in recitatione Breviarii ante orationes dicat *Dominus vobiscum*, quem versus praesente Sacerdote dicere non potest, nisi de ejus licentia. Obligationes Diaconi eadem sunt, quae et Subdiaconi.

§ 3tius.

De Praeceptis Decalogi.

Q. *Quid nomine Decalogi intelligitur?* R. Significatur lex Divina positiva, 10 Praecepta complectens; quorum tria priora DEUM spectant; 7ptem vero posteriora proximum respiciunt.

Q. *An Praecepta DEI observari possunt?* R. Omnino, adjuvante DEI gratia, omnia enim possumus in eo, qui nos confortat. *Phil. 4.*

Q. *S. Paulus Act: 15. Praecepta DEI vocat: jugum?* R. Loquitur de Praecepto Circumcisionis, non vero de Praeceptis Divinis, de quibus Christus dixerat: *Jugum meum est suave etc. Math: 11.*

Q. *Quae ulterior ratio?* R. Alias enim DEUS nec esset bonus, praecipiens nobis, quae servare non valemus, nec esset justus, puniens aeterna poena, Praeceptorum suorum transgressores, si haec servatu essent impossibilia.

Q. *Quotuplicia sunt praecepta Decalogi?* R. 2plicita: *Affirmativa.* quae bonum praecipiant, quae obligant semper sed non pro semper. Sic obedire Parentibus tenemur in bono, non in malo.

Et *Negativa*, quae malum prohibent; et ista obligant semper et pro semper, nam nullus est casus, in quo liceret plures Deos colere, propria autoritate occidere.

Q. *Quis Author Praeceptorum Decalogi?* R. DEUS ut Supremus Dominus statim post Creationem primi hominis naturae humanae ea indidit, et cordibus impressit, quae postquam pravis moribus, et diuturna perversitate obscurata, et non servata fuerunt, per Moysen in Monte Sinai, in duabus Tabulis lapideis scripto tradidit. Quae omnia sunt juris naturalis, praeter tertium praeceptum.

De legibus et Canonibus.

Q *Quid est lex?* R. Est voluntas ejus, qui praeest populo, debite promulgata cum intentione obligandi subditos.

Q. *Estne idem lex quod praeceptum?* R. Saepe pro eodem sumitur, haec tamen est differentia: quod lex toti communitati, Praecepta vero particularibus Personis dantur. Lex non expirat morte legislatoris, secus praeceptum.

Q. *Quotuplex est lex?* R. 2plex; Divina, et Humana.

Lex *Divina* alia est *naturalis*, et est naturale dictamen rationis, quo per lumen rationis nobis impressum naturaliter cognoscimus evidenter recta, et facienda; turpia autem vitanda.

Alia est *positiva*, et est decretum DEI hominibus praescribens modum necessarium ut apte pervenire possint ad beatitudinem supernaturalem.

Lex *Humana*, est rectum rationis decretum ab habente publicam Authoritatem latum, praescribens aliquid a subditis servandum, legique naturali conveniens.

Humana alia est *Ecclesiastica*, quae fertur a Summis Pontificibus et Conciliis, quae etiam vocatur Canon seu jus Canonicum.

Alia *Civilis*, quae fertur a Regibus, et Imperatoribus.

Q. Unde dignosci possit, quod lex graviter, vel leviter obligat? R. Ex ipsis terminis legis. Nam tunc lex dicitur graviter obligare, quando transgressoribus minatur exclusionem a Regno Coelorum, vel poenas inferni, aut inimicitiam DEI etc. Porro omnia praecepta Decalogi sunt sub mortali obligantia, nisi parvitas materiae, aut defectus deliberationis, seu advertentiae plane excuset.

Quod si ex Scriptura dignosci non possit, utrum lex graviter, vel leviter obliget? tunc ex communi sensu Ecclesiae aut DD. cognosci poterit. Si autem hi inter se discordent? pars tutior sequenda est Confessario.

Q. Quid est *jus Canonicum*? R. Est corpus quoddam ex variis legibus et constitutionibus Summorum Pontificum integratum, seu est volumen continens varias Constitutiones Conciliorum et Summorum Pontificum.

Q. Quid est *Canon*, et quotupliciter sumatur? R. 2plicitur sumitur *late*, pro omni constitutione Ecclesiastica. Et *stricte* sumitur pro illa constitutione Ecclesiastica, quae in Concilio Generali editur.

Q. Quid est *Constitutio*? R. Est lex Ecclesiastica dirigens et obligans fideles ad aliqua servanda praecepta concernentia bonum spirituale.

Q. Quid intelligitur per illud: *Extravagantes*? R. Sunt illae Constitutiones, quae post

obitum Joannis XXII. a diversis Pontificibus exierunt; Quae ideo dicuntur *Extravagantes* quia aliquandiu extra Corpus Juris Canonici, qua sede certa vagantes extiterunt. Nunc autem sunt de Corpore Juris.

Q. *Quid est Sanctio?* R. Est Constitutio Ecclesiastica, in qua transgredientibus illam poena statuitur.

Q. *Quid sit Breve Apostolicum?* R. Sunt literae Pontificiae in membranis subtilibus et candidis, caractere latino descriptae, ac a tergo cera rubra chordulis lineis inclusa illitae, annuloque Piscatoris signatae, ac manu Secretarii subscriptae. Quae alio nomine vocantur: *Litterae in forma Brevis.*

Q. *Quid est Bulla?* R. Sunt literae Apostolicae, quae expediuntur per Cancellariam sub plumbo, seu sigillo plumbeo pendente in Chordula.

Q. *Ut lex aliquem obliget, quae conditiones requiruntur?* R. 1mo Ut sit a Superiore lata. 2do Justa, ob bonum publicum. 3^{tio} Debite promulgata.

Q. *An Clerici teneantur servare leges Civiles?* R. Tenentur eas servare, quae non sunt contrariae Juri Canonico; Nam jus Canonicum est correctivum juris Civilis, in quo ad-versatur.

Q. *Quomodo lex Canonica intelligi potest utrum obliget, sub gravi, vel sub levi culpa?* R. His 4 modis 1mo Ex gravitate materiae praeceptae. 2do Ex intentione legislatoris. 3^{tio}

Ex verbis, quibus mens legislatoris exprimitur. 4to Ex poena, quae solet legi apponi.

Q. *Qua ratione eximitur aliquis a Lege?* R. Imo Per abrogationem aut Dispensationem, factam a legislatore, vel ejus successore. Inferior enim non potest abrogare legem Superioris, nec dispensare, nisi delegatione Superioris. 2do Per privilegium, si quis ex intentione Legislatoris in lege non fuerit inclusus. 3tio Per consuetudinem contrariam. 4to Si cesset finis adaequatus legis, minime autem si partialis. 5to Per Epikiam seu interpretationem Legis.

Q. *Quid est Epikia?* R. Est actus prudentiae, quo ex aequo, et bono judicatur, quod verba legis, quamvis clara sint, tamen hic et nunc in casu non sunt servanda,

Q. *An Epikia habet locum in lege Divina et naturali?* R. Non; nisi tantum improprie, et quo ad nos, quia licet saepe verba clara legis Divinae videantur comprehendere etiam hunc casum, tamen aliunde rescimus DEUM ab initio non voluisse illum comprehendere. *Bard: Schilo.* de confer: T. 2. n. 59. 61. DEUM quandoque sub lege sua noluisse comprehendere casus valde arduos, vg. licet posuerit claram legem de confitendis mortalibus, tamen per quandam Epikiam judicamus posse nos aliqua omittere ad evitandum grave damnnum spirituale, aut temporale nostrum vel proximi.

Q. In lege Humana habetne locum Epikia?
R. Habet; non tamen si legislator interrogari possit.

Q. Quomodo lex cessat per consuetudinem?

R. Si habentur sequentia. Imo Si a tota Communitate aut a majori parte actus contrarii Legi fiant, per 40. annos Leg. Canonica, et per 10. Legi Civili. 2do Si lex hoc tempore contrariae consuetudini non resistat.

Nota: Quidquid hic dixi de lege Canonica, id ipsum dici potest de lege et jure Civili.

§ 5tus.

De imo Praecepto Decalogi.

Q. Quid nobis praecipitur imo pracepto? *R.* Verus ergo DEUM honor et amor, quod adimpletur maxime per actus virtutum Theologicarum, et per virtutem Religionis.

Q. Quid vero prohibetur? *R.* Omnis Idololatria, Superstitio, Divinatio etc.

Q. Quid est Superstitio? *R.* Est falsa Religio, seu cultus vitiosus veri vel falsi Numinis.

Q. Quotuplex est? *R.* 2plex Una ratione cultus indebiti seu incongrui, quo verus quidem DEUS colitur, sed modo indebito, qui scilicet esset praeter vel contra consuetudinem Ecclesiae ac praescriptum. Altera est ratione rei cultae, quando nempe cultus DEO debitus, falso DEO, vel creaturae exhibetur

Haec Superstitio dividitur in Idololatriam, Divinationem etc.

Q. *Qui superstitionem cultus falsi committit?* R. Ille, qui agit haec: Imo Qui offert DEO cultum per Caeremonias antiquae Legis, vg. per Circumcisionem etc, quia haec significant Christum adhuc venturum et nondum venisse.

2do Laicus, qui DEUM colit tanquam publicus Minister vg. sacrificando, absolvendo etc, quod est mortale.

3tio Qui sua auctoritate proponit aliqua facienda, tanquam ordinata ab Ecclesia ad DEI cultum.

4to Qui falsas reliquias proponit venerandas.

5to Qui fingit aliquod factum miraculum per Imaginem, sive causa lucri, sive etiam ad devotionem augendam.

6to Qui fingit se aliquas Revelationes Divinas habuisse.

Q. *Quot modis potest fieri superstitio?* R. Imo *Per sola Sacra*, ut si adhibeam verba sacra, vel orationes certas cum certis circumstantiis ad obtinendam vg. sanitatem, vel aliquid mihi utile.

2do *Per sola non sacra*, Quando adhibeo non sacra cum certa tamen omnino circumstantia, vel tempore vg. iter agere die Jovis, vel omittere die Mercurii.

3tio *Per sacra simul et non sacra*, ut si cum rebus sacris adhibeam res naturales, inutiles, irreverentes, verba profana, et e contra.

Quid est Divinatio? R. Est inordinata rerum occultarum vel futurarum, quae naturaliter sciri nequeunt, inquisitio vel praedictio per media a Divina Providentia non constituta. In Divinatione semper intervenit pactum cum doemone expressum, vel implicitum.

Q. Quae universaliter continent Divinationem? R. Illa omnia, quorum attenda natura nullam habent connexionem cum effectu, ut *vg.* dum Mulieres divinant, et praedicant futura aut praeterita ex cognitione herbarum, etsi cum invocatione Nominis DEI, aut Sanctorum, quia tam herbae quam preces Mulierum nullam habent connexionem cum praesentia rerum. Unde cautus in his sit Confessarius, neque de facili credat, quod ordinate invocentur SSma Nomina JESU et MARIAE ab istis Vetulis, quia ista solet permittere doemon, ut sic ejus latens occultaretur fraus et astutia.

Et hae Vetulae solent esse superstitiosae, quae *vg.* Carbones immergunt in aquam pro doloribus hominum mitigandis cum certo precum numero: quae metiuntur caput, vel inspirant in faciem etc. haec enim et similia, quae nullam habent connexionem cum effectu secuturo, sunt superstitiones.

Quod si autem Confessarius dubitet de occulta virtute rerum applicatarum? Attendat ad modum, an non sit superstitiosus, ex quo poterit devenire in cognitionem rei factae.

Q. *Quot sunt species Divinationis?* R. Plurimae: ut *Necromantia* est Divinatio facta per fictas mortuorum suscitationes vel locutiones.

2. *Geomantia* per signa et puncta in corpore terrestri ut in lapide, ligno, charta etc:

3. *Hydromantia* fit per signa apparentia in aëre.

4. *Pyromantia* fit per signa apparentia in igne.

5. *Chiromantia* lineas manus considerat.

6. *Augurium* est Divinatio ex vocibus et garritu avium, animalium desumpta.

7. *Astrologia* est Divinatio, quae fit ex situ, motu, ac positione astrorum et planetarum. Non prohibetur Astrologia judicans temporum mutationem, ubertatem, sterilitatem, etc. Et ex Astrorum influxu in natiuitate hominis ejusdem inclinationes naturales, temperamentum, ea quae ad sanitatem pertinent, judicans, et actiones in genere, quia haec naturaliter ex astris cognosci possunt.

Prohibetur solum Astrologia judicans actiones in particulari a libero arbitriopendentes.

8. *Sortilegium* est Divinatio facta per jactionem sortium. Multiplices autem sunt: *Imo Consultoria*, quando projiciuntur taxilli inquirendo quid in hac re agendum. In necessitate aliqua possunt esse licitae.

2do Divisoriae sunt, quando ad determinandam partitionem alicujus rei projiciuntur. Hae sunt licitae dummodo, *1mo* non fiant contra bonum publicum, *2do* ut non fiant contra justitiam, *3tio* ut non fiant de Bonis Ecclesiasticis.

3tio Divinatoriae, quando mittuntur ad futurum aliquid agendum. Hae semper sunt illicitae, quia videntur includere pactum cum doemone, saltem implicitum, nullam enim habent connexionem sortes cum re occulta futura.

Q. *Quid est vana observantia?* R. Est, quando medio aliquo improporcionado et a DEO non instituto procuratur aliquis effectus v.g. sanitas, scientia, etc.

Dupliciter autem potest fieri, cum pacto implicito, vel explicito doemonis. Differt autem a Divinatione, quia haec ordinatur ad occultorum cognitionem, illa vero ad externum effectum.

Q. *Unde praesumi potest tacitam esse doemonis invocationem?* R. Quando adsunt verba non significativa. *2do* Figurae inutiles. *3tio* Nomina ignota Angelorum. *4to* Falsitates sive Physicae sive Morales. *5to* Conditiones vanae. *6to* Promissio effectus infallibilis supra vires mediorum.

Q. *Unde cognosci possit vana observantia?* R. Ex insufficientia causae adhibitae ad effectum, si nimirum nec habeat naturalem virtutem, nec de supernaturali constet.

2do Ex adjunctione falsae vel vanae circumstantiae, ut vg. si fieri debeat lotio certa hora, certo loco, vel die. Si adhibeantur ignota, falsa, et apocrypha verba, characteres peregrini. 3tio Si effectus statim evanescat.

Q. *Quid est maleficium?* R. Est vis nocendi alicui ex pacto et cooperatione doemonis. Differt a Magia, quod haec intendat facere mira, illud autem dirigatur ad hocendum.

Q. *An liceat petere a malefico, etiam parato, ut maleficium per aliud maleficium tollat?* R. Non, quia maleficium per aliud destrui bene et licite nequit; eo quod posterius maleficium includat expressam vel tacitam doemonis invocationem, quae est semper illicita.

Q. *An liceat petere a malefico, ut tollat maleficium modo licito?* R. Licet; quia licet ab eo petere ut injuste nocere desinat cum ad id teneatur.

Q. *Quid est Idololatria?* R. Est Superstitio, qua cultus soli DEO debitus creaturae exhibetur.

Q. *Quotuplex est?* R. *Materialis*, dum alicui creaturae tribuitur cultus Divinus cum inculpabili ignorantia. Et *formalis*, quae tunc habetur, quando redditur alicui creaturae cultus soli DEO debitus, cum vincibili ignorantia.

De Religione seu de Cultu Relligionis.

Q. *Quid praecipitur Imo Praecepto?* R. Cultus religionis.

Q. *Quid est Religio?* R. Est virtus per quam homines debitum DEO reddunt cultum.

Q. *Quid est cultus seu adoratio?* R. Adoratio latissime sumpta est quaecunque veneratio alteri exhibita in signum excellentiae ejus, quaecunque ea sit. Gen: 23. *Abraham adoravit Filios Heth.* Haec adoratio mere est politica et Civilis.

Adoratio late sumpta est veneratio alteri exhibita propter excellentiam ejus supernaturalem. Sic ibidem Cap: 5. Josue cecidit pronus in terram, adorans Angelum.

Adoratio strictè sumpta seu cultus quotuplex est? R. 3plex *Duliae* est cultus, qui Sanctis exhibetur ob Sanctitatis excellentiam, quam habent. *Hyperduliae* est cultus, qui exhibetur Beatissimae Virgini MARIAE, ob particularem ejus excellentiam; quam habet praeter caeteris Sanctis propter dignitatem Maternitatis Filii DEI. *Latriae* est cultus, qui DEO exhibetur ob infinitam ejus excellentiam.

Q. *Quotuplex adhuc est adoratio seu cultus?* R. *Interior*, scilicet cordis et mentis, humilis ac sincera alteri submissio. *Exterior* est reverentia signo externo alteri exhibita, ut v. g. genuflexio etc.

Item alius est *Absolutus*, quo adoratur aliquis propter propriam excellentiam, quam habet. Alius *Respectivus*, quo adoratur aliquid propter excellentiam alterius, quod repraesentat vel ad quod respectum habet. Ut v.g. Crucis etc. Sic etiam Sancti honorantur cultu-absoluto propter suam dignitatem. Imagines vero cultu respectivo.

Q. *Per quid dignoscendi sunt praedicti cultus?* R. Per solam intentionem, seu per actum internum. Omnis enim adoratio externa est indifferens ut DEO fiat vel homini. Unde genuflexio, totius corporis prostratio, non sunt signa cultus Latriae.

Tales enim adorationes per intentionem fiunt. Unde si adoratione externa intendit quis adorare DEUM, recognoscendo ejus supremum Dominium, erit cultus *Latriae*, si B. V. M.? erit *Hyperduliae*.

Q. *Rectene agimus publice genuflectendo coram Venerabili Sacramento?* R. Absque dubio: *Si enim in Nomine JESU omne genu flectendum est etc.* Multo magis coram ipso Domino JESU realiter praesente.

Q. *Sed num revera Christus est praesens in Eucharistia ante usum?* Infallibiter est; alias enim Aeterna Veritas Omnipotenti Verbo suo non dixisset verum.

Q. *Quare?* R. Dixerat enim *Hoc est Corpus meum*, ante sumptionem priusquam omnes et singuli Apostoli de consecrato illo Pane participassent; igitur si Verbum ejus Di-

vinum verum erat, necessario sub speciebus Panis Corpus Christi adesse debuerat, ante sumptionem.

Q. Quid de hoc primitiva Ecclesia? R. In Antiquissimis Patribus et Scriptoribus Sacramentum hoc in primitiva Ecclesia, cum speciali reverentia per multos post consecrationem dies asservatum fuisse. S. Cyril: Epis: ad Gallosyniam ait; Insaniunt, quicumque asseruut Eucharistiam si in alterum diem asseruetur, vim suam amittere.

Q. Quid ex dictis infertur? R. Negantes praesentiam Christi in Eucharistia, extra usum, evidenti Scripturae refragari: non enim dicit Scriptura: Hoc est enim Corpus meum in vestro ore, sed: Hoc est Corpus meum.

Q. Rectene Processiones, quibus SSimum Sacramentum publice colitur, et circumfertur, instituuntur? R. Recte; Si enim laudabiliter olim ab Apostolis instituta fuerat Processio, dum Christus sedens in Asino, publico applaudente concentu, Hierosolymam ingrederetur: Si recte egerat David similem instituendo Processionem cum Arca foederis, in qua Manna illud admirabilis nostri Sacramenti figura (ut ipse Dominus Joan: 6. testatur.) observabatur; quis igitur ambigere poterit, num etiam a nobis solemnitates hujusmodi recte instituantur?

Q. Si quis dicat Xtum adesse in Sacramento ut sumatur, non vero ut adoretur? R. Id non recte diceret; Si enim adest Christus? jam u-

niversale DEI et juris naturae praeceptum : *Dominum DEUM tuum adorabis, omnes obligat.*

Q. *Quid ex praefato asserto sequeretur?* R. Tale inconveniens: Christus non ideo jacuit in praesepio, ut adoraretur, ergo tres Reges adorantes eum non recte egerunt? Christus non ideo visum restituit caeco ut se adoraret, igitur caecus erravit, quod coram Domino in genu prociderit?

§ 7mus.

De Vitiis Oppositis Religioni.

Q. *Quid est blasphemia?* R. Est locutio facta per modum convicii, aut contumeliae et maledictionis in DEUM vel Sanctos. *Ratio* quia sicut laus Sanctorum redundat in DEUM, sic etiam et blasphemia.

Q. *Quotuplex est?* R. 2plex: *Haereticalis*, quae articulis fidei directe opponitur, ut si quis diceret: *Deus est crudelis*, crederetque pertinaciter his a se iniquissime dictis. *Alia simplex*, quae articulis fidei directe non opponitur, sed aliquid vituperabile per modum detestationis et quasi imprecationis in DEUM profert sine contumacia; a prima, non quilibet Confessarius simplex approbatus absolvere potest, secus ab altera. In blasphemia erga DEUM non datur parvitas materiae.

De Sacrilegio.

Q. Quid est Sacrilegium? **R.** Est violatio rei Sacrae seu dicatae cultui Divino. Ex genere suo est peccatum mortale.

Q. Quotuplex est? **R.** 3plex: *Personale*, est violatio Personae Sacrae. *Reale*, quando res violatur, ut profanatio vasorum sacrorum vg. si quis ex calice consecrato biberet in convivio. *Locale*, quando locus violatur.

Q. Quomodo locus vg. Ecclesia potest violari? **R.** Imo Per strepitum forensem ut si quis negotiationes, stabulationem equorum, aut similia facit in Locis Sacris. 2do Per furtum, quod fieri potest 3bus modis. Imo Si quis furatur Sacrum de Sacro, hoc est vg. calicem in loco Sacro.

2do Sacrum de non Sacro, vg. rem sacram extra Ecclesiam.

3tio Non sacrum de Sacro, vg. pecuniam aut aliam rem, quae fuit deposita in Ecclesia, vel ejus custodiae tradita, aut ei accommodata.

3tio Violari Ecclesia potest per actus repugnantes ejus immunitati.

4to Violatur: per Pollutionem, polluitur Ecclesia (vel Coemeterium) per injuriosam exustionem.

2do Per sepulturam excommunicati vitandi id est non tolerati, seu publice denunciati aut Notorii percussoris Clerici, Infidelis, etiam infantis, minime autem, si sit filius Pa-

rentis fidelis, licet decesserit sine Baptismo, quia est pars hominis Christiani, consuetudo tamen est, ut non sepeliatur in loco S.

3to Per homicidium injuriosum, aut mutilationem etiam injuriosam, suffocationem, etsi fiat sine sanguinis effusione.

Polluitur, si quis alium in subita rixa in Ecclesia occidit, quia ex hoc, quod occisio fuerit subita, et casualis non sequitur, quin fuerit voluntaria, et inde injuriosa. Etiam cum quis seipsum occidit.

Polluitur per Martyris alicujus occisionem non quidem ob sanguinem Martyris, qui Sanctus et innocens est, sed ob injustam et sacrilegam occisionem. Et licet Ecclesia esset reconcilianda, tamen locus sanguinis non esset lavandus, sed sanguis sacer colligendus, et observandus.

Non polluitur per homicidium ex joco vel ludo secutum, quando non poterat praevide-ri homicidium. Nec, si fiat ab amente, ebrio, puero usum rationis non habente.

4to Polluitur Ecclesia vel Coemeterium per effusionem sanguinis publicam, et mortaliter illicitam, et in magna quantitate. Secus vero per effusionem sanguinis in propriam defensionem, aut pure casualem.

Imo ut docet *Samuel de Lub.* Non polluitur, dum quis alterius nares percutit, et si multus sanguis profluit, nisi praecedat gravis percussio, et factum sit cum culpa gravi.

Ut Ecclesia seu Coemeterium polluatur, non est necesse ut sanguis cadat in terram, imo etsi vulneratus statim exiverit de Ecclesia seu Coemeterio.

Polluitur, si percussor existens extra Ecclesiam percutit seu vulnerat existentem in Ecclesia seu Coemeterio. Non polluitur, dum aliquis foris graviter vulneratus sit, et postea ad Ecclesiam confugiat, ibique moriatur. *Borb.*

5to Polluitur per copulam illicitam, aut humani seminis effusionem, quæ sit peccatum mortale, licet non cadat in terram, dummodo sit externa et notoria.

Q. Si pollutio Ecclesiae sit occulta, an indiget reconciliatione? R. Non. Hinc Sacerdos sciens ex Confessione, vel etiam extra eam, sed in secreto, quod sit Ecclesia polluta, potest celebrare, nec curare reconciliationem, nisi successu temporis publicum fuerit.

Q. Quis Ecclesiam pollutam reconciliare potest? R. Si sit tantum benedicta, simplex Sacerdos aqua a se benedicta utendo formula Rituæ.

Si autem sit consecrata? tunc ab Episcopo reconcilianda, *Cap. Aquæ. 9. de Consecr. Eccl.* Si autem hic habeat gratias a Sede Apostol. poterit committere simplici Sacerdoti.

Q. Qui celebrat in Ecclesia polluta, quam poenam incurrit? R. Praeter peccatum mortale nullam aliam. Si quis autem celebraret in Ecclesia interdicta? praeter pec: mort: ia-

curreret irregularitatem. Bened: XIV. de Sacrif. l. 3.

Q. *Polluta Ecclesia polluitur ne Coemeterium?* R. Affir: sed non econtra, quia magis principale trahit ad se minus principale.

Q. *Si Ecclesia sit polluta per sepulturam excommunicati quid agendum?* R. Exhumandum est corpus et alibi sepeliendum in loco profano; si autem discerni non possit? relinquendum, sed locus reconciliandus est.

Q. *Quam poenam incurrit scieret et temere excommunicatum sepeliens in loco S?* R. Excommunicationem Papae reservatam ipso facto.

Q. *Quis effectus sit pollutionis seu violationis Ecclesiae?* R. Sacramenta non administrantur, officia Divina non persolvantur, sepultura mortuorum non fiat.

Q. *An possunt tunc Sacramenta aliqua administrari?* R. Potest Sacramentum Baptismi tam parvulis, quam adultis, etiam solemniter Cap: *Quoniam* Passer, 2do Confirmationis. 3tio Poenitentiae; 4to Matrimonii.

Eucharistia solum infirmis per modum Viatici et extrema Unctio potest dari. Missa solum una in hebdomada ad renovandas Particulas consecratas pro infirmis potest celebrari. *Passer. Disp. 9.*

Q. *An campanae possunt tunc pulsari?* R. Non possunt pulsari in his, quae concernunt officia Divina; secus in aliis. *Passer ibid.*

Caeterum servatur in praxi, ut sileant omnino campanae etiam ad salutationem Angelicam, ad majorem terrorem delicti pollutivi Ecclesiae. Cleric. *Errorem*. Cap: 31. n. 21.

Q. Quot modis fiat Sacrilegium Personale?

R. 4. 1o Homicidio Personae Sacrae v.g. Clerici, Religiosi, seu Monialis. 2do Percussione dictarum Personarum. 3tio Tractione Personarum Ecclesiasticarum ad Tribunal saeculare; Incarceratione etc. 4to Fornicatione cum Persona DEO dicata, seu voto castitatis etsi simplici obstricta.

Q. Quibus actibus committitur sacrilegium?

R. Non tantum committitur actu et opere consummato, sed etiam actu interno seu voluntate consentiente; quia cogitationes deliberatae cum consensu ejusdem speciei habent malitiam, sicuti et externa opera consummata, ut patet in omnibus peccatorum malitiis.

Q. Quotuplicem continet malitiam actus venereus in Religiosis Monialibus, et Clericis?

R. Sive sit actus exterior, sive interior ut sunt delectationes morosae, aut pollutiones voluntariae duplicem continent malitiam; contra virtutem castitatis, alteram contra voti obligationem.

De Sacrilegio ex violata Immunitate
Loci S.

Q. *Quid est Immunitas Ecclesiastica?* R. Est exemptio sive jus, quo res Ecclesiae et Personae Ecclesiasticae a publicis oneribus saecularibus liberae sunt.

Q. *Quotuplex est?* R. 3plex: *Localis*, quae Ecclesiis et aliis locis Ecclesiasticis competit. *Realis*, quae rebus seu Bonis ad Ecclesiam aut Clericos pertinentibus. Et *Personalis*, quae ipsis Personis Ecclesiasticis competit.

Q. *Quo jure immunitas his rebus debetur?* R. Civili, Canonico, ac etiam Divino, ut communiter tenent DD. Nam etiam in antiqua lege instituta legitur.

Q. *In quo consistit Immunitas?* R. In his 2bus. Imo Ut actus saeculares seu profani ab Ecclesiis arceantur. 2do Ut malefactores fugientes ad Ecclesiam ibidem in vita et membris protegantur, neque exinde violenter extrahi possunt. Et dicitur privilegium Asyli.

Unde in Ecclesiis et earum Coemeteriis non est licitum aliquid vendere, aut negotiationes exercere, exceptis candelis, si id fiat ad fidelium devotionem promovendam, ut tenet Azor p. 2. l. 9.

Q. *In quo consistit Immunitas realis et Personalis?* R. In hoc quod res et Personae Ec-

clesiasticae a Jurisdictione Saecularium Magistratum, eorumque exactionibus et oneribus immunes sint.

Q. *Quae loca gaudent privilegio Asyli?* R. Omnes Ecclesiae sive consecratae sive non consecratae, dummodo sint ab Episcopis benedictae. Etiam si sint pollutae, interdictae, infortunio aliquo dirutae (nisi sint Autoritate Superioris destructae sine spe reaedificationis.) Coemeteria, Monasteria, et horum campanilia, Horti, infirmaria, Portae, et similia locis sacris contigua, Palatia Cardinalium, Episcoporum, Oratoria publica Autoritate Episcopi erecta, non vero privata in domibus Nobilium. Gaudent et Seminaria Clericorum. *Felix Potes.*

De Jure Ecclesia Matrix per 40 passus in circuitu, et aliae Ecclesiae per 30 gaudebant Immunitate; sed jam huic consuetudini derogatum est. *Item* Si non esset circa Ecclesiam Coemeterium, et fugiens tangeret januam Ecclesiae clausam, aut parietem, gauderet privilegio Asyli. Sicut etiam et ille, qui confugit ad Sacerdotem portantem ad infirmum Ss. Eucharistiam. Quia corpus Christi est longe dignius, quam Ecclesia materialis. *Plurima Decr: S. Congr.*

Q. *Qui gaudent vel non gaudent Immunitate etiam si confugiant ad loca Sacra?* R. Gaudent omnes fideles; imo probabilius etiam Pagani, Judaei Excommunicati imo et haereticus, nisi propter haeresim sit capiendus.

Non gaudent publici Latrones, viarumque Grassatores: Depopulatores Agrorum, seu Incendiarii segetum: Homicidae et Mutilatores in Ecclesia aut Coemeterio; requiritur autem effectus, puta mors, vel abscissio membri. Non gaudet, qui existeret extra Ecclesiam, et occideret vg. Sclopeto existentem in Ecclesia et e contra: Nec qui proditorie proximum etiam infidelem occidunt. Proditor proprie est, qui alium occidit simulata amicitia per insidias nullo praecedente rancore, aut inimicitia, quam occisus praecavere poterat.

Nec Assasinus, qui aliquem pecunia aut pretio aestimabili conducit ad alium occidendum, et qui sic conductus alium incaute occidit. Unde ambo dicuntur Assasini.

Nec Reus laesae Majestatis. Nomine Majestatis veniunt Reges et Principes.

Nec Mater occidens filium infantem, neque qui alium occidit veneno. S. Cong; 1631. 3 Dec: Nec procurantes abortum medicamentis, S. R. Con. 3. Dec. 1632.

Nec illi, qui falsificant Literas Apostolicas Bul: Ben: XIII. *Ex qua Divina.*

Nec gaudent conflantes, adulterantes, aut tundentes quascunque monetas, vel tales expendere et erogare praesumentes.

Nec illi, qui confugientes in Ecclesiam violenter extrahunt.

Omnes illi non gaudent Immunitate, qui proximum suum occidunt *Animo praemeditato*, sive inimicitia praecesserit? sive non.

Homicidium *praemeditatum* est: quod non provenit subito in rixa vel ex calore iracundiae, sed illud est, quod post excitatam iram aliquo intervallo cum deliberatione committitur Bened. XIII. *Consti. Ex quo Divina etc.*

Dicti delinquentes solent ad Asylum Ecclesiae confugere, quibus utpote indignis repulsus est dandus, et ad Ecclesiam non sunt admittendi. Si tamen jam sint in Ecclesia, non possunt violenter extrahi sine Episcopi scitu, et facultate. Gregor. XIV. A. 1591.

Q. *Quae sunt commoda fugientium ad Asylum Ecclesiae?* R. Qui in Ecclesiam confugit, non potest extrahi ex ea vi, dolo, aut mala arte. Et sic extractus restitui debet Ecclesiae. 2do, Reus dum est in Ecclesia, non potest vinculis constringi, aut alia violentia affligi. 3tio, Dum est in Ecclesia, non potest contra eum ferri sententia mortis, aut alterius poenae corporalis: uti exilii etc. 4to, Reo in Ecclesia existenti non potest negari necessarius victus, et vestitus, aut impediri, ne ad illum deferatur. 5to, Non potest spoliari rebus propriis, et bonis suis, quae secum ad Ecclesiam tulit. Nisi attulisset res alienas, quae Domino rerum allatarum restituenda erunt.

Arma a lege prohibita possunt ab eo auferri: Vel si verbis dolosis aut ficta Judicis promissione impunitatem promittentis deceptus fuisset, ut libere de Ecclesia exiisset,

Judex tenetur ei servare fidem, aut Ecclesiae restituere. *Barb. n. 54.*

Si Reus sit pauper, tenetur ei Ecclesia subvenire de victu, ille vero tenetur in Ecclesiae commodum laborare. Extra locum S. potest poni custodia a curia Saeculari, quia per eam nulla vis infertur. *Suar. Pir. etc.*

Q. *Quam poenam incurrunt vi et dolo Reum extrahentes ex Ecclesia?* R. Ultra culpam Sacrilegii incurrunt ipso facto Excommunicationem Papae reservatam. *Far. Barb. etc.* ad quam incurrendam sufficit attentatio etiam effectum non secuto. *Thesaur. apud Cleric. Erro: Cap: 32 n. 45. 46.* Insuper pecunia mulctari debent, et publica poenitentia affligi, nec absolvi, donec restituatur Reus Ecclesiae. Eandem poenam incurrunt: capientes, vincientes Reum in loco Asyli; Complices extractionis: Fautores, Cooperatores, mandantes, cogentes, svadentes ut exeat, tentantes. S. Congr. 2 Dec. 1692. 2 Dec. 1693. 5 Junii 1694.

Reus, qui necessitatis naturae causa egreditur e loco S. propter ei debitam, et aliunde non salvabilem reverentiam nequit capi a Curia Saeculari. *Reyffen. etc.*

Q. *Quae sunt observanda Rectoribus Ecclesiae in susceptione Reorum fugientium ad Asylum?* R. Imo, Examinandus est Reus, ob quam causam fugit; quod si delictum non esset grave, sed solum indigeret correctione

morum? dicat ei, nullam habere Immunitatem.

2do, Si crimen sit grave, et foret in jure exceptum? persvadeat Reo, ut caute exeat, quia alias Curiae Saeculari tradendus erit.

3tio, Quodsi Rector Ecclesiae a Judice saeculari fuerit requisitus de dimissione Rei; dicat ei, prompte id faciet, sed prius scribendum est ad Episcopum loci.

4to, Si vero intra hoc tempus addatur custodia intra ad cubiculum, ubi permanet Reus, licet posset hoc rennere Parochus per resistentiam, ad sedandas tamen rixas, protestetur, et ad Episcopum de re acta scribat.

§. 9nus.

De Simonia.

Q. Quid est Simonia? R. Est studiosa voluntas emendi, vel vendendi pretio temporali aliquid spirituale, vel spirituali annexum.

Dicitur *Simonia* a Simone Mago, cui S. Petrus Apost: maledixit pro eo, quod ab Apostolis gratiam Spiritus S. pecunia emere voluisset. Est igitur species *Sacrilegii*. Ex genere suo peccatum mortale.

Q. Quotuplex potest esse pretium in Simonia?
R. 3plex: Pretium muneris a manu, ut pecunia etc. Pretium muneris a lingua, ut laus, inter-

cessio etc. Et *Pretium muneris obsequii*, ut servitium, obsequium aliquod etc.

Dicitur: *Studiosa volantas*, quibus verbis intelligitur quivis contractus onerosus sive venditionis, sive locationis, sive permutationis; quia Simonia non consistit sine pactio-
ne aliqua tacita, vel expressa, et obligatione ex pacto.

Unde patet malitiam Simoniae consistere in irreverentia, quae committitur, dum res spirituales instar temporalium pretio aestiman-
tur, et contractibus subjiuntur.

Q. *Quotuplex est Simonia?* R. 3plex: *Mentalis*, quae sola voluntate committitur, nec in actum prodit externum.

2da, *Conventionalis*, quando extrinsece convenitur, et paciscitur de pecunia, et ven-
ditione, sed adhuc non est secutus ab utra-
que parte. Atque huc reducitur Simonia *Con-*
fidentiae, cum quis alteri dat Beneficium, ut
illud sibi, vel alteri resignet, vel cum onere
dandi certam partem fructuum.

3tia, *Realis*: est actualis traditio rei tem-
poralis pro re spirituali juxta promissionem,
et conventionem factam.

Q. *Quotuplex est materia, circa quam com-*
mitti potest Simonia? R. 3plex: *Pure Spiritua-*
lis, vg. *Dona Spiritus S.* et gratiae superna-
turales etc. 2. *Pure corporalis*, vg. *Sepultura*
etc. 3. *Mixta ex corporali et spirituali*: ut
Sacramenta, Sacramentalia, ornamenta be-
nedicta etc.

Q. *Pro administratione Sacramentorum scil: Baptismi, Matrimonii daturne pecunia Parochis?*

R. Talis pecunia non exigitur neque accipitur tanquam pretium temporale pro Sacramento, quod est inaestimabilis valoris, sed tanquam stipendium necessarium pro sustentatione Ministrorum Ecclesiae.

Q. *Simonia quomodo dividitur?* R. 1. In eam, quae est *Juris divini*, estque prohibita propter malitiam suam, vg. Hostiam consecratam vendere.

II. Et in eam, quae est *Juris humani*, estque mala tantum propter prohibitionem. Et sic ab Ecclesia prohibetur.

1. Venditio Beneficiorum secundum id quod in ipso est temporale, scil: quo ad jus praecisum percipiendi fructus.

2. Venditio Officiorum extrinsece tantum ordinatorum ad res sacras, vg, Sacristae, Advocati, Oeconomi.

3. Oblatio pecuniae alicui facta ut sva-deat alteri, ut det Beneficium.

4. Pactio de resignando Beneficio vel solvenda pensione, si alter Beneficium mihi impetret.

5. Permutatio, et resignatio Beneficiorum etc. si fiant sine permissione Papae vel Eppi; quae si accedat licita erunt.

6. Aceptio muneris etiam sponte oblati pro examine ad Parochiam.

Q. *Estne Simonia dare vel accipere pretium pro absolutione a peccatis vel Censuris, pro di-*

sponsatione in voto, in impedimento Matrimonii, Irregularitate? R. Affir. Etiam erit Simonia concionari, Missas celebrare pro pretio; nisi excusetur quis ratione laboris extrinseci, non annexi rei spirituali vg. pro labore itineris, cantus, scripturae etc.

Q. Num Simoniacum quivis sacerdos absolute potest? R. Potest: Excepta sola Simonia *Confidentiae* et *Reali*, in susceptione ordinum vel Imae Tonsurae: in susceptione ad Religionem: et in Beneficio, propter annexam Excommunicationem Papae reservatam dictis hisce casibus.

Ob Simoniam *Realem* in Beneficio irrita est electio, praesentatio, institutio; Unde talis non facit fructus suos, debet dimittere Beneficium ante omnem sententiam Judicis, quia sine justo titulo est possessio talis. Efficitur inhabilis ad idem Beneficium, aliis tamen Beneficiis jure ipso non privatur, nec ad alia Beneficia obtinenda fit inhabilis ante sententiam Judicis. Idem dicendum est de Simonia *Confidentiae*.

Q. An, quae sunt acceptae per Simoniam, restitui debent? R. Affir: idque vel Ecclesiae vel danti.

Q. In quibus casibus non committitur Simonia? R. I. Redimendo vexam injustam ratione Beneficii possessi. II. Emendo pensionem mere temporalem, vg. Decimam. III. Dando aliquid resignanti in vim reparationis factae. Dando certum quantum pro institu-

tionem. IV. Dari potest per modum sustentationis Ministrorum rerum spiritualium, per modum Eleemosynae, vel per modum laudabilis consuetudinis.

Q. Petrus inservivit Eppo hac intentione ut pro mercede conferatur ipsi Beneficium, sine ulla tamen conventionem seu pacto externo, an incurrit poenas juris? R. Non, nec tenetur dimittere illud Beneficium, Nam *Simonia Mentalis* non obligat ad restitutionem. *S. Tho. Sa. etc.*

§ 10mus.

De 2do Praecepto Decalogi.

Q. Quae prohibentur hoc 2do praeecepto? R. Ne Nomen DEI vane et irreverenter assumatur. 2do, Ne falso juretur. 3tio, Ne in levissimis rebus Nomen DEI in testimonium adducatur. 4to, Vota votando et non reddendo, et his similia.

Q. Quid est juramentum? R. Est invocatio Divini testimonii in confirmationem alicujus dicti vel facti, aut promissionis.

Q. Quotuplex est juramentum? R. *Vocale* Juramentum (cum *Mentale* solum inter DEUM et Hominem versari potest, et cum interiori voto conjungitur, ad materiam de voto pertineat. Suar:) dividitur in *Assertorium*, quo confirmamus id quod asserimus vel ne-

gamus. Et in *Promissorium*, quo confirmamus id, quod promittimus.

2do, Aliud est *Deliberatum*, quo quis cum attentione et intentione jurat; Et *Indeliberatum*, quod fit e contra.

3tio, Aliud *Materiale* tantum, quo quis sine intentione utitur verbis, quae vim juramenti habent. Aliud *Formale* tantum, quo quis profert verba, quae ex se nullam habent formam juramenti, assumit tamen ea animo et intentione jurandi. Aliud est *Mixtum*, quo quis profert verba, quae formam habent juramenti, idque cum animo et intentione jurandi.

4to, Aliud est *Expressum*, quo DEUS expresse, aliud *Tacitum*, quo DEUS tacite et implicite in Testem vocatur.

5to, Aliud est *Simplex*, quo DEUS tantum vocatur in Testem. Aliud *Execratorium* seu *Imprecatorium*, quo DEUS non tantum vocatur in Testem, sed etiam in Judicem et Vindicem. Talia sunt: *Moriar, a terra absorbear, fulmine percutiar, etc. si non ita est.*

6to, Aliud est *Solemne*. Aliud *Dolosum*, quod fit cum animo decipiendi. Aliud *Judiciale*, quod praestatur in Judicio. Aliud *Absolutum*. Aliud *Conditionatum*. Aliud *Librum*. Aliud *Coactum*. Aliud fit verbis, aliud signis. Aliud *Licitum*, aliud non licitum, quod patet ex ipsis terminis.

Q. Quae requiruntur ad Juramentum licitum Conditiones? R. Veritas, Justitia, et Necessi-

tas. Hinc Juramentum est Actus Religionis, si fiat cum dictis conditionibus.

Q. *Quomodo peccant ex levitate vel consuetudine in familiari discursu jurantes?* R. Si vere jurant his aut similibus verbis: *DEUM testor, vel DEUS mihi testis, vel Juro per DEUM*, (hæc vero: *Ut sum Sacerdos, vel, Ut sum Catholicus*, non esse formulas juramenti docet *Engel. Less.*) et sine necessitate, peccant venialiter, non enim in vanum debet Nomen DEI assumi.

Si vero falsa jurant? mortaliter; Quia simul mendacium committunt, et maxime si in tali perjurio aliquam deliberationem habent.

Q. *An licet jurare cum restrictione mentis?* R. Haec difficultas pendet ab illa: an licet uti restrictione mentali.

Restrictio *Mentalis* 2plex est, *Pure Mentalis*, quæ tunc habetur, dum aliud omnimode verba sonant, et aliud est in mente loquentis, ita ut adhibita omni diligentia non possit audiens devenire in alium sensum, præter illum quem verba sonant.

Et *non pure mentalis* est, quando illud quod retinetur in mente ex signo aliquo externo, æquivocis verbis, vel ex circumstantiis aliquibus cognosci debet, ut si Confessarius interrogaretur de peccatis poenitentis, responderet, quod nullam haberet scientiam de peccatis, in mente retinendo, propter te.

Porro Restrictio pure mentalis mendacium est, et si fiat cum juramento est perjurium. Imo etiam in materia jocosa et leviori non est licita Restrictio pure mentalis aequivoca.

Nunc R. Quando se aliquis sponte offert ad juramentum vel a iudice legitime requisitus, peccat mortaliter, si aequivoce juret. Quia sic omne iudicium facile perverti potest.

Q. *An teneatur juramento, qui iuravit per haec Evangelia, credens esse librum Evangeliorum, et fuit liber profanus?* R. Tenetur, quia licet erravit in materia, non erravit in proposito.

Q. *An promissio jurata de re contra iustitiam, contra bonos mores vel contra consilia Evangelica obliget ad Executionem?* R. Non, quia juramentum non debet esse vinculum iniquitatis.

Q. *An qui contraxit Sponsalia cum una absque juramento, deinde contrahit Sponsalia jurata cum alia, teneatur adimplere juramentum?* R. Non, quia juramentum est invalidum tanquam factum de re injusta.

Imo nec tenetur ducere secundam, etsi prima voluntarie remitteret sua Sponsalia, quia quod ab initio non valuit, tractu temporis non convalescit, nisi post dictam remissionem renovetur promissio cum illa 2da.

Q. *An Juramentum vel per errorem vel per dolum exortum obligat jurantem?* R. Non, si error vel dolus versetur in substantia, quae

dedit causam juramento, quia ubi est error, nullus est consensus, secus si sit in accidentalibus tantum, vel quando Viator coactus a praedonibus juravit se illis daturum pecuniam, quamvis in hoc casu possit peti relaxatio.

Q. *Quomodo peccat qui jurat se facturum rem malam?* R. Si mortaliter malam? mortaliter, si venialiter malam? venialiter peccat, nec tenetur id perficere.

Q. *Quid est perjurium?* R. Est quando quis invocat DEUM in Testem suae falsitatis. Hinc ille censetur esse perjurus, qui falso jurat, vel qui non servat, vel non satisfacit juramento, et ideo peccat mortaliter in re gravi, venialiter in re levi.

Q. *Qua poena punitur Perjurus?* R. Jure Pontificio fit infamis, et si est Clericus? deponitur a Beneficio et Ordine, et si Beneficium perjuro conferatur? Collatio ipso facto est nulla etc.

Q. *An in perjurio datur parvitas materiae?* R. Quotiescunque quis de praesenti falso jurat rem ita se habere, vel promittere, non datur parvitas, si rem parvam promissam juramento non praestat? datur juxta nonnullos.

Reliqua de Juramento.

Q. *Quot et quibus modis cessat obligatio Juramenti?* R. 4. modis: Irritatione, Remissione, Dispensatione, sive Relaxatione et commutatione.

Q. *Quis potest irritare Juramenta?* R. Superior ipsius jurantis nempe Pater, Praelatus, Vir, Dominus respectu suorum subditorum.

Q. *Quis potest remittere obligationem Juramenti?* R. Ille in cujus utilitatem vel favorem facta fuit promissio jurata.

Q. *An qui habet privilegium relaxandi vota pro foro interno, possit etiam relaxare juramenta?* R. Potest. Pont. Sua. Tam.

Q. *Qui possunt Juramenta relaxare?* R. Papa pro tota Ecclesia, deinde omnes Praelati habentes jurisdictionem Spiritualem respectu suorum subditorum.

Q. *An Judex Laicus potest relaxare juramenta?* R. Non, quia est quid spirituale, nisi essent in sui favorem facta, quia tunc posset ea remittere.

Q. *Quae excusant ab impletione juramenti?* R. 1. Si quod bonum erat tempore juramenti, propter circumstantias postea fit illicitum, vel vanum, impeditivum majoris boni. 2. Si juramentum mutetur in opus aperte melius, et DEO gratius, nisi esset factum in gratiam hominis. 3. Si status rei notabiliter mutetur.

4. Si res jurata facta sit inutilis ad finem intentum. 5. Si ita ferant conditiones, quae in quovis juramento promissorio tacite includuntur. *vg. Si potero, salvo jure Superioris, vel nisi obligatio tollatur etc.*

§ 12mus.

De Adjuratione.

Q. *Quid est Adjuratio?* R. Est cum inducitur aliqua Persona ad aliquid faciendum, vel omittendum aliquid invocatione DEI, vel alicujus rei Sacrae.

Q. *Quot modis potest fieri adjuratio?* R. *1mo*, Per petitionem, orationem, et obsecrationem. *2do*, Per imperium et coactionem, si fiat cum debitis requisitis, est actus religionis, ut autem sit licita? requiruntur: veritas, iudicium et justitia.

Q. *Quomodo adjurare liceat?* R. Cum debita humilitate possum orando, et deprecando adjurare DEUM ipsum per JESUM Christum, per Sacra Mystera Passionis.

Q. *Num creaturae irrationales, ut animalia nociva, grandines, tempestates etc. possunt adjurari?* R. Secundum se directe et proprie non possunt, quia non sunt capaces rationis, ut possint per adjurationem moveri ad aliquid. Quatenus vero moventur sive a DEO in poenam peccatorum, sive a doemone ad nocendum? possunt indirecte adjurari, sive

adjuratione deprecativa, in ordine ad DEUM: sive imperativa in ordine ad doemonem. Et ad hoc serviunt Exorcismi.

Q. *An licite possunt adjurari doemones, ut pellantur a corporibus obsessis?* R. Possunt adjuratione imperativa et coactiva in Nomine DEI et Sanctorum. Nullo autem modo adjuratione deprecativa, nam regulariter esset mortale.

§ 13tius.

De 3tio Praecepto Decalogi.

Q. *Quid hoc Praecepto praecipitur?* R. Observatio Festorum, in quibus cessandum est ab omni opere servili, et vacandum devotioni sub gravi peccato.

Q. *Quis diem Dominicam loco diei Sabathi sanctificandam assignavit?* R. SS. Apostoli ut patet ex Apoc: 1. dicente S. Joanne: *Fui in Spiritu in die Dominica.*

Q. *Quae hujus ratio?* R. 1. In memoriam Resurrectionis Christi. 2. Ne videremur convenire cum Judaeis; ut sciat Sacerdos rationem Judaeis reddere, quae ex S. Scriptura, datur. 3tia, ratio ex illo Isa: 66: Ubi Propheta postquam v. 11. de tempore Adventus Messiae disseruerit in Persona DEI, de creatione novorum Sacerdotum, subdit v. 23. *Et erit mensis ex mense, et Sabbathum ex Sabbatho.* Quid clarius his verbis contra Judaeos?

Quae opera sunt prohibita fieri die Dominica?

R. Artes Mechanicae, omnia opera servilia, et quae versantur circa materiam externam, vg. ligna secare etc. sive illa fiunt ex lucro, sive ex recreatione, minus excusant a peccato.

Possunt autem exerceri artes liberales, quia hae principaliter occupant liberam mentem hominis, licet aliquando sint etiam cum defatigatione corporis, sed hoc per accidens est.

Q. *Quae sunt artes liberales, et quae Mechanicae sive Factivae?* R: Artes liberales communiter numerantur 7. hoc versu expressae:

Lingva, Tropus, Ratio, Numerus, Sonus, Angulus, Astra.

Ex quo deducitur Artem Grammaticam, Poëticam, Oratoriam, Discursivam. Arithmeticam. Musicam, Geometricam, Astronomicam, Mathematicam, etc. esse licitam quoad exercitium Die Festo.

Q. *Quae sunt artes Mechanicae?* R. Sunt communiter hoc versu expressae:

Rus, Nemus, Arma, Faber, Vulnera, Laena, Rates.

Ex quo deducitur illicitam esse die Festo Agriculturam, Venationem, Artem militarem, Fabrillem, Chirurgicam, Textoriam, et Nauticam; ac praesertim quo ad illas partes, quae sunt opera servilia.

Q. *In quibus casibus potest quis exercere servilia diebus Festivis absque peccato mortali?*

R. 1. In servitium DEI, ut pulsare campanas,

mundare Ecclesiam, etc. 2. In servitium quotidianum et necessarium hominibus, ut curare infirmos, mundare domos, coquere cibos etc. 3. In necessitatem corporalem, ut si quis ita sit pauper, ut non possit praeberere sibi vel suae familiae cibum, nisi die Festo laboret. 4. Propter communem necessitatem. 5. Ad evitanda majora damna, ut tempore Belli. Tempestatis, incendii etc.

6. Ratione pietatis, ut sepelire mortuos etc. in Beneficium publicum Reipublicae.

Q. Cui imputandum peccatum, si subditi violent Festa? R. Si inviti id faciunt, sed ex mandato Domini praecipientis? Soli Domini praecipientes peccant, si vero ex suo arbitrio laborant publice? peccant principaliter, sed et Parochus, et ipse Dominus minime excusatur a peccato; Quia sunt Superiores, adeoque si possunt corrigere, et negligunt participes sunt illius mali.

Q. Si quis Haebreo aut alteri non baptizato opus servile pro integro Festo committeret, num peccaret? R. Affirmat. Tab. § 1. n. 16. Nam tametsi non baptizatus ex se sine peccato diebus Festis laborare possit, quia non est legibus Ecclesiasticis subditus, fidelis tamen non poterit sine culpa laborem injungere, quia altero homine laborante ipse moraliter laborat, opera servilia non modo immediate per nos ipsos exercenda, sed etiam mediate et per alios homines prohibentur. Matheu. pag. 354. etc.

Q. Quo tempore dies Festus incipit? R. Ordinarie loquendo juxta morem a media nocte v.g. Sabbathi, et terminatur nocte media sequenti.

Q. Quid judicandum de seccatione lignorum ad culinam die Festo? R. In hoc vere servili opere non mihi videtur famulari consuetudo. Unde si nulla adest necessitas et potuissent commode haec praeparari ante diem Festum, peccant mortaliter Domini sic disponentes, nisi sit modicus labor, quia si hoc licitum foret, nullum Festum rite posset celebrari.

Q. Qui sunt actus forenses, a quibus abstinendum est diebus Festis? R. Citationes, formationes processuum, Expeditiones, ac sententiae, quae non solum sunt illicitae, sed nullae, et invalidae, si fiant in die Festo, nisi agatur de Religione, vel de Personis miserabilibus sublevandis. Testes tamen examinari possunt.

Q. An Regulares possunt annuntiare Festa, et Vigilias populo? R. Non, quia hoc spectat ad Parochos, ut notat Nico. in Fio, verbo Festum n. 8.

§ 14tus.

De 4to Praecepto Decalogi.

Q. Quid hoc Praecepto praecipitur? R. Honor Parentibus debitus, imo et omnibus Superioribus.

Q. *Qualis honor his debetur?* R. Amoris, Obedientiae, et Reverentiae.

Q. *In quo consistit hic honor Parentum?* R. In Reverentia interiori et exteriori: eos adjuvando in necessitatibus corporalibus, sustentando illos propriis bonis.

Q. *Quomodo et quando filius censetur peccare contra amorem Parentum?* R. Si signa odii ostendat erga Parentes, si consulto et ex malitia contrarium mandatis eorum faciat, si torvo oculo eos aspiciat, et dure eos alloquatur, si non subveniat eorum necessitatibus, si mortem illis exoptet, si non impleat eorum testamenta, etc. In his omnibus pro gravitate delicti peccat mortaliter.

Q. *Quomodo obligamur ad sustentandos Parentes?* R. Jure naturali. Et ideo si sint in extrema necessitate Parentes, et filius jam sit ingressus aliquam Religionem ac professus? tenetur egredi petita prius, licet non obtenta licentia a suis Superioribus.

Q. *An filius potest aliquando privari hereditate a Patre?* R. Potest ex justa causa, vg. Si fuerit ingratus Patri, afficiendo illum gravi injuria. Si vitae Patris insidiatus fuerit. Si maleficis se immiscuit. Si Novercam idest Patris secundam Uxorem carnaliter cognoverit. Si Petri in carcere detento succurrere noluerit. Si bona dilapidaverit.

Haec causae pro tunc valent, quando filio provisum est aliunde, unde vivat, nam alimentis ad vitam necessariis privari non po-

test per jus Civile, cum debeantur jure naturali.

Q. *An obligantur Domini dare mercedem servis infirmis ad obsequium inutilibus?* R. Si non ex occasione ipsorum infirmitas acciderit? non tenentur quidem ex justitia, nisi ex charitate, si sint in magna necessitate. Imo sumptus pro ejus curatione poterit Dominus ex salario debito repetere. *Escob. t. 3. C. 9:*

Q. *Utrum Dominus expellens servum domo nondum completo tempore constituto, teneatur ei solvere integrum anni salarium?* R. Bona: etc. DD. affirmant, nisi pulsus esset ob suam culpam.

§ 15tus.

De 5to Praecepto.

Q. *Quid est homicidium?* R. Est injusta hominis occisio. Dicitur *injusta occisio*, ut sciamus non esse homicidia: necare homines improbos ex publica autoritate. Dicitur *hominis* tam alterius quam sui ipsius, quia nullus est Dominus vitae suae, aut membrorum et sic nemo potest se ipsum occidere.

Q. *Quotuplex est homicidium?* R. 2plex: *Voluntarium et Casuale*, quod patet ex terminis. Aliud *Simplex*, quod solet communiter fieri. Aliud *Qualificatum*, quod ratione alicujus qualitatis Personae occidentis, aut occisae, vel aliarum circumstantiarum habet sibi specialem annexam malitiam, et poenam.

Et tale est Homicidium: Occisio Parentum, Consanguineorum, quod vulgo *Parricidium* appellatur, vel occisio Clerici, aut alterius Personae Sacrae, et erit Homicidium Sacri-legum.

Q. *Quot modis committi potest homicidium?*
R. 6. Facto, consilio, mandato, defensione, permissione, et auxilio.

Q. *An licitum est aliquando homicidium?* R. Licitum, 1mo Quando malefactores publica autoritate necantur. 2do In defensionem sui, ac bonorum necessariorum pro sustentatione vitae, dummodo fiat defensio cum modamine inculpatae tutelae.

Q. *Quae requirit moderamen inculpatae tutelae?* R. Tria, 1mo Ut sit aequalitas armorum, quia non licet pugione ferire illum, a quo quis impetitur pugnis. 2do Ut repercussio fiat incontinenti, si enim intercedat aliquod temporis spatium, erit vindicta non necessaria defensio. 3tio Ut aggressus non possit aliter salvare, suam vitam, nisi percutiendo aggressorem si enim potest se custodire in loco tuto, vel fugere, et occidat aggressorem, reus erit homicidii.

Q. *An licitum cuius suum aggressorem occidere cum moderamine inculpatae tutelae?* R. Licitum tam Saecularibus, quam Spiritu- alibus.

Q. *An licet procurare abortum foetus inanimati, ne puella gravida infametur, aut occi-*

datur a suis Parentibus? R. Non licet. Sententia contraria dam: est ab *Innoc. XI.*

Q. Quando in procuratione abortus incurritur Irregularitas? R. Juxta communem sententiam solum pro tunc, quando est foetus animatus, quia pro tunc duntaxat committitur verum homicidium, cum sit hominis viventis.

Q. Quo tempore solet foetus animari? R. Omissis variis opinionibus communior sententia. *Glossae Clem:* Est, quae docet animationem Masculi 40. Foeminae autem 80. a conceptione, die, fieri.

Sed omissa hac doctrina adhuc nulli poterit esse omnino certum, an jam sint tot dies, vel non, a conceptione siquidem multiplicatis copulis, et ipsa Foemina ignorare potest, in quo concepit.

Q. Quomodo judicandum Confessario, in dubio foetus animati? R. Si nullum habeat iudicium neque pro hac, neque pro altera parte, quod scilicet foetus fuerit jam vivens, vel necdum, quando procuratio abortus intercessit? Censendum est: non fuisse animatum, quia sicut in aliis dubiis semper iudicium in favorem Rei, ita et in hoc casu.

Q. An soli sint obnoxii peccato et poenis contra procurantes abortum, qui procurant? R. Etiam comprehenduntur, Consentes, Consentes, et mandantes juxta Bullam Sixti V. et Gregorii XIV.

Q. Quibus poenis subjacent abortum procurantes? R. Excommunicationi, tamen non re-

servatae, et omnibus aliis poenis, in utroque jure tam Civili quam Canonico contra homicidas latis.

2do Si procurantes sunt Clerici cujuscunque status et dignitatis? privantur beneficio Ecclesiastico, et sunt inhabiles in posterum obtinendi illud pro foro externo.

3tio Item injuncta est talibus Degradatio, et Traditio Curiae Saeculari.

Has poenas non tantum incurrunt procurantes abortum foetus animati, sed etiam inanimati, (ut patet legenti Bullam Sixti V. quae incipit *Effrenatam*) imo et Consulentes, aut praebentes venena sterilitatis mulieri: excepta Irregularitate, quam incurrunt illi solum, qui procurant abortum foetus animati.

Q. *An Irregularitas incurritur, etiamsi delictum procurationis abortus sit occultum?* R. Affirm: Ideo taliter delinquens Missam celebrare, et actus Ordinis exercere non posset, donec a Sede Apostolica dispensetur. Nisi timeretur suspicio, seu pro palatio aliqua vg. Si unicus Sacerdos esset in Pago? etenim tunc celebrare posset, sed quamprimum poterit, tenetur procurare Dispensationem.

Q. *Si foetus sit animatus, licetne dare medicamenta tendentia ad expulsionem foetus mulieri praegnantis graviter infirmae, ex quo cum salute Matris sequeretur indirecte foetus mors?* R. Non licet, nam ordo charitatis Christianae exigit ut vita Spiritualis animati foetus praefertur vitae corporali ipsius Matris. *Matheu. pag: 255*

Q. An liceat calumniatorem occidere, qui verbo aut alapa ignominiam intulit honorato Viro, et aliter haec ignominia recuperari non potest? R. Non licet, ob damnatam propo: ab Innoc: XI. ordine 30.

Q. Utique licet occidere aggressorem in fortunae bonis, quare non etiam in bonis famae? R. Quia si id permitteretur, tenderet in maximam perniciem Reipublicae, sic enim multiplicarentur duella et homicidia infinita.

2do Quia per occisionem furis possunt recuperari bona fortunae, non vero famae, quinimo per occisionem diffamatoris, magis diminueretur bona aestimatio occidentis, cum, et jus Civile id prohibeat.

3tio Quia contra diffamatorem offensus potest jure, et judicio procedere, ac sic suam famam repetere. Non vero contra furem, qui subito cum furto evanescit.

Q. An liceat praevēire occidēdo illum, a quo quis occidendus est? R. Probabilius licet, quando quis aliter vitam propriam, vel bona fortunae ad sustentandam vitam omnino necessaria et magni pretii defendere non potest ab aggressore seu fure armis contra se irruente.

Q. Petrus infecit vinum veneno pro suo inimico, hinc supervenit Paulus amicus Petri, et ebibit hocce vinum, brevi post mortuus est. An sit Petrus homicida et irregularis? R. Non. Card. de Lugo Tamb. Si Paulum monere non po-

tuit sine suae vitae propriae periculo, quia mors Pauli Petro fuit involuntaria.

Q. An incurrit irregularitatem, quae contrahitur ex homicidio voluntario mandans in personam unius, si factum sit in personam alterius? R. Non, S. Cong: apud Nic. Gar.

Q. Qui casu, seu praeter intentionem alium occidit vel mutilavit, sitne homicida, et irregularis? R. Affirm: Si fuit in culpa gravi sufficientem diligentiam non adhibendo, quia homicidium est voluntarium in causa. Si vero non fuit in culpa, quatenus nullo pacto periculum advertit, vel si advertit sufficientemque diligentiam adhibuit, et praecavit seu transeuntes monuit, plures DD. tenent eum Irregularitatem non incurrere, si dedit operam rei licitae. Incurrere vero: si dederit operam rei illicitae, ex qua secuta est mors. v.g. Si Clericus arma gerens, aut ad venationem pergens casu occidat alium? fieret irregularis. Cap. de Homic.

Q. Quam poenitentiam Confessarius debeat injungere homicidae? R. Ut a propinquis veniam petat, si est notum, ut iisdem damna resarciat, ut Missas, Communiones, Eleemosynas, Jejunia, Orationes crebrius peragat, vel peragi curet, vel peregrinationem illi aliquam assignet, si id commode fieri potest.

Q. Licetne sibi inferre mortem? R: Non licet, etsi legantur aliquae S. Virgines id fecisse, id vel per ignorantiam inculpabilem, quia

id in quibusdam casibus licitum putarunt, vel ex speciali DEI inspiratione, fecerunt.

Q. An licitum est se periculo mortis exponere? *R.* Ex justa causa est licitum in aver-tendam injuriam DEO, ut fecerunt plures Martyres, vel damnum Reipublicae, ut solent facere milites in custodiis, et bello constituti.

Item licitum est se objicere telo, vel ictui ad servandam vitam Principis, vel amici injuste occidendi; *Item* Servire peste infectis. Etiam ad servandam Virginitatem licet se mortis periculo exponere, non tamen directe occidere. Etiam ad fugiendum certum incendi-um ex alto praecipitem se dare.

Q. Petrus meo nomine homicidium fecit, quod mihi significatum ratum habui, nunc scripulis ungor, sumne irregularis, vel an teneor ad resarcienda damna? *R.* Non; quia ratum habere, non est mandare, neque consulere, *Tamb.* etc. ubi tamen advertit, quod qui ratam habet occisionem Clerici suo nomine factam, incurrit Excommunicationem, quia hoc specialiter ita statutum est in jure per *Tex. in Cap. Cum quis de sent. Excom.*

§ 16tus.

De Bello.

Q. Quid est Bellum? *R.* Est conflictus armorum auctoritate Superiorem non cognoscentis indictus.

Q. An bellum ex natura sua sit licitum?
R Sive defensivum sive offensivum, dummodo sit justum, et habeat omnes conditiones justitiae? est licitum, quia jure naturae licitum est vim vi repellere.

Q. Quot et quae conditiones requiruntur ad bellum justum? *R.* 3. *A*uthoritas legitima Principis Superiorem non cognoscentis. 2. *J*usta causa. 3. *R*ecta intentio. Si adsit defectus conditionis primae vel 2dae? erit bellum injustum cum onere restituendi damna illata. Si desit tertia conditio? erit contra charitatem.

§ 17mus.

De Duello.

Q. Quid est Duellum? *R.* Est pugna singularis duorum vel plurium ex privato motivo, et ex mutuo condicto ad certum tempus, ac locum designata et facta. Ex genere suo est mortale, tam jure naturae quam Canonico, et Civili sub gravissimis poenis prohibetur.

Q. An licitum sit Duellum? *R.* In omnibus privatis inimicitis, damnis, offensionibus illicitum est suscipere duellum; quia nullus homo privatus potest esse Judex in propria causa ad vindicandam injuriam. Neque juvat ratio status militaris, ut acceptetur Duellum, ne alias incurrat timiditatis notam, ob dam-

natam contrariam ab Alex: VII. propositionem.

R. 2do In duobus ad summum casibus licitum est duellum, 1mo quando tempore belli hostis exercitui duellum offert, agitur enim protunc in favorem communis boni, sicut fecit David. 2do Quando provocatus ad duellum, videt se injuste occidendum a provocante, neque alius modus suppetat se a morte liberandi, nisi acceptet duellum: In tali enim casu potius est defensio vitae, quam duellatio. *Mastr.*

Q. *Quae sunt poenae duellantium?* R. Omnis illis, quae a jure Civili statutae: incurruntales: Excommunicationem Papae reservatam; Infamiam perpetuam etc.

Incurrunt insuper hanc Excommunicationem duellantes privaté sine Patrinis, seu secundantibus: Principes concedentes locum ad duellum, faventes et non prohibentes: Spectatores ex proposito: Portantes chartam duelli, affigentes, publicantes, imprimentes, vel etiam solo verbo denunciantes: consilium, favorem praebentes. Ab hac excommunicatione possunt absolvi in foro interno ab habente facultatem absolvendi a Reservatis.

Q. *Mortuus in duello estne sepeliendus in Ecclesia?* R. Si quis moriatur in acie duelli, vel eodem die etiam in alium locum translatus exspiret! privatur sepultura Ecclesiastica, etiamsi ante obitum susceperit Sacramenta Pœnitentiae, Eucharistiae, et Extre-

mae Uctionis, quæ ipsi possunt, et debent administrari. Non vero si elapsis tribus vel quatuor diebus moriatur post duellum, quia hæc poena a *Triden*: lata est pro illis, qui moriuntur in ipso duello.

Q. *In quibus casibus duelli non incurritur censura?* R. 1. Si in invitatione præfinitur locus, sed non tempus. 2. Si præfinitur tempus sed non locus. 3. Si præfinitur locus et tempus non tamen ad pugnandum armis sed pugnis. 4. Si dicta præfinitur, sed provocatus non accessit. *Leza. Salma.* etc.

§ 18vus.

De 6to Præcepto.

Q. *Quæ prohibentur hoc Præcepto?* R. Non solum Adulterium, sed etiam omnis actus illicitus venereus internus et externus.

Q. *Quid est luxuria?* R. Vide superius pag: 21.

Q. *Quotuplex est luxuria?* R. 2plex. *Perfecta*, quando ordinatur ad habendos actus venereos. Et *Imperfecta*, quando ultimus finis non est executio rei venereae sed se continet in morosa delectatione sensitiva, seu sensitivorum.

Q. *Quot sunt species luxuriæ?* R. Sequentes: Simplex fornicatio, adulterium, incestus, stuprum, et hæc dicuntur vitia secundum

naturam: Mollities vero, sodomia et bestialitas dicuntur contra naturam.

Q. *Quid est fornicatio?* R. Est inordinatus concubitus soluti cum soluta. Ex genere suo est mortale, et ex se intrinsece mala. Nam ex vago concubitu incerta redditur proles ex parte Patris, quod est contra rationalis naturae institutum.

Q. *Quid est adulterium?* R. Est inordinatus concubitus Personarum, quarum ambae vel una ex illis est ligata vinculo Matrimonii.

Unde conjugatus conjugatam cognoscens, duo adulteria committit in Confessione exprimenda ob duas injurias et injustitias, unam suo proprio, alterius alteram conjugi illatam.

Q. *Quid est stuprum?* R. Est defloratio Virginis ipsa invita. Tunc dicitur *invita*, quando vi aut dolo, timore, aut ficta promissione Matrimonii inducitur ad copulam.

Gravius hoc est adulterio, cum per illud gravis infertur injuria Virginitati puellae, quae maxime aestimari debet. Unde tenetur in foro conscientiae illam ducere in uxorem aut juxta sui possibilitatem, et prudentis arbitrium dotare, acsi esset Virgo.

Q. *In quibus casibus stuprator non tenetur dotare?* R. 1. Si Virgo non vivebat honeste servato verecundiae pudore. 2. Si puella post stuprum patiat se ab aliis carnaliter cognosci.

Q. Quid est Incestus? R. Est inordinatus concubitus cum consanguinea vel affine usque ad quartum gradum. Et est ex genere suo mortale; additque specialem malitiam in Confessione exprimendam.

§ 19^{mus}.

De Peccatis contra naturam.

Q. Quae sunt peccata contra naturam? R. Mollities sen Pollutio, Bestialitas, Sodomia, et indebitus concumbendi modus.

Q. Quid est Mollities? R. Est voluntaria ejectione seminis absque carnali copula illud foras effundendo, ut in Masculis, vel intus in matricem diffundendo, ut in Foeminis, quod est mortale.

Q. Estne in Confessione aperienda intentio seu objectum, quod sibi representabat pollutionem procurans? R. Affirm: quia peccatum sumit qualitatem speciei, quam haberet, si vere cum eo objecto copulam habuisset.

Q. An licet ad tuendam sanitatem, vel etiam justam causam procurare pollutionem? R. In nullo casu licitum est, quia est res intrinsece mala.

Q. An sit peccatum non impedire pollutionem jam coeptam in somnis? R. Non, dummodo non consentiat in ipsam, quia tunc pollutio in somnis est mortale, si ante somnum praevidebatur et desiderata fuit vel quando post

somnum eidem consensus datur. *Tamb. lib. 7. Cap. 7.* Alias enim est pura exoneratio naturae.

Q. *Dantur aliquae causae excusantes a peccaminosa pollutione?* **R.** Sequentes: 1. licitum est tangere se ex necessitate, aut tangi a medico. 2. sumere medicinam calidam, ex qua per accidens sequatur pollutio. 3. equitare. 4. alloqui foeminam. 5. studere casibus. 6. audire Confessiones; Et alia opera ex se honesta, ex quibus, si per accidens sequatur pollutio, non officit, dummodo haec nec ante desideretur per dictas causas, neque post in illam libidinose consentiatur. *San. Less. Bon.*

Q. *Quid de illis judicandum, qui ex levi aspectu mulieris habent pollutiones valde frequentos?* **R.** 1. Si fiat sine ulla delectatione aut valde modica commotione, non est de illa curandum: Quia talis est potius distillatio quaedam humoris qui potest vocari salivalis vel sputalis juxta *Gerson. p. 2. de Poll.* Et hunc solent habere aliqui sine ullo aspectu in foeminam, ut *idem* docet.

R. 2. Si fiat cum magna carnis commotione? est illicitus, quia sic praesumitur vera pollutio, maxime si sentitur venerea delectatio, si tamen aspectus sint improvisi, vel necessarii, ut in colloquiis honestis et ex illis non intenditur pollutio, si sequatur, non est peccaminosa, vel ut plurimum non mortalis; modo illi delectationi voluntas non consentiat, sitque aliena ab omni periculo proximo

Q. Quid est bestialitas? R. Est, quando homo concumbit cum bestia aliqua, seu cum re animata diversae speciei ab homine. Est gravissimum peccatum, quod in foro Saeculari poena combustionis punitur.

Q. An hujus facinoris sit alia specialis iniquitas? R. Est illa: qua vir vel mulier coit cum daemone seu succubo, seu incubo. Huic peccato superadditur malitia contra religionem; et praeterea etiam Sodomiae, Adulterii vel Incestus juxta affectum Viri vel mulieris coeuntis cum daemone.

Q. Quid est Sodomia? R. Est concubitus Personarum ejusdem sexus. Et vocatur sodomia perfecta. Vel diversi sexus, sed extra vas naturale, et vocatur imperfecta.

Quotiescunque reservatur Sodomia? debet intelligi Perfecta masculi cum masculino, non vero cum foemina, licet sit utrumque grave.

Q. An copula sodomitica parit affinitatem? R. Non, quia affinitas oritur solum ex copula naturali.

Q. Quando peccant conjuges, si a tergo more brutorum coeunt? R. Si consulte id faciunt, ut impediant generationem? peccant mortaliter. Nec venialiter autem peccare docet Mast. Fil. Bon. Si habent justam causam v.g. quia mulier est praegnans, vel quia corporis dispositio propter molem aliter fieri non permittit, melius enim sic coire, quam pollutionem pati.

Q. An teneatur Vir debitum reddere uxori et e contra? R. Tenetur, quia unusquisque illorum non habet jus in suum corpus, sed translatum est per contractum matrimonialem in alterius potestatem. Si vero sine justa causa Mulier denegat Viro debitum, etsi ea ratione ut se liberet a doloribus partus? peccat, maxime si sit periculum incontinentiae aut pollutionis secuturae.

Q. Quae sunt justae causae denegandi debitum Conjugale? R. 1. Si Mulier timeat damnum mortis, infirmitatis, aut suffocationis prolis; si sit gravida: aut Vir morbo contagioso sit infectus, vg. gallico, aut lepra etc. 2. Si modo illicito petat debitum.

Q. An peccat mulier, si ex aliquo odio privato sine consensu Viri abscedit, aut alibi dormit, ut sit libera a debito conjugali? R. Peccat, et quidem pro qualitate incontinentis Viri, et periculo pollutionis ejus, mortaliter. Tales pertinaces conjuges non sunt facile absolvendae, nisi promittant regressum.

§ 20mus.

Reliqua de peccato contra Castitatem.

Q. Quid est delectatio morosa? R. Illa taliter non dicitur a longa temporis mora, sed inde quod voluntas habita notitia malitiae, immoratur illi, quod potest in instanti fieri.

Q. An peccant Pictores personas nudas pin-

gentes? R. Peccant mortaliter, cum incitent homines ad luxuriam.

Q. An peccat mulier ornans se, ut virorum aspectibus offeratur? R. 1. Si se ornat cum recta intentione juxta qualitatem et statum suum ac communem usum, non peccat, quia facit id, quod est juris sui. Quod si ornatus est superfluus peccaret venialiter. Bon. Cajet. etc.

R. 2. Si ornatus esset rarus cum excessu notabili vg. pectus nudum, peccaret mortaliter. Ideo omnino deterrendae sunt mulieres a Confessariis et Concionatoribus, ne sua nudent pectora, cum ista sit pessima consuetudo, ideo eliminanda est omnino.

Huic obviando publicavit Innoc. XI. Edict. ad Universam Ecclesiam: Serio monemus omnes Sacerdotes tam Saeculares quam Regulares, ne dent absolutionem Sacramentalem, neque admittant ad S. Synaxim Mulieres Virgines eujuscunq; status et dignitatis immodeste imò scandalose incedentes, nempe monstrantes sua nuda pectora, ut a tali scandaloso incedendi modo quam ocys alienae possint esse, meminerint moniti Christi Domini: Vae per quem scandalum venit, quod praebent taliter incedentes.

Q. An tenetur adultera revelare suum crimen marito, aut filiis legitimis, ut cedant injuriis suis? R. Non tenetur. Com: DD. ne quidem in mortis articulo, quia id sine sui infamia facere non posset.

Debet autem diligentiam adhibere in gubernatione domus, ut ex labore et industria sua bona possit augere in compensationem illius avulsae partis, quam illegitima proles sit acceptura.

2. Debet solitos sumptus diminuere, quantum status ejus permittit, maxime si sit Vidua. *Comm. DD.*

Q. *Quale peccatum sunt tactus impudici, oscula, verba obscœna inter personas Matrimonio non ligatas?* R. Si fiant: non ex levitate, joco, sed ex affectu impuro, sunt ex genere suo mortale.

Idem dicendum, si quis se ipsum tangat ob delectationem veneream.

Q. *An solus osculans, aut tangens peccat?* R. Non solus, etiam illa persona, quae sponte permittit se tangi, aut impudice osculari, aut cum risu audit verba obscœna, quia in illa praesumitur affectus malus, et consensus ad haec. Plura vid: inferius § 31.

§ 21mus.

De Septimo Praecepto.

Q. *Quid hoc praeecepto prohibetur?* R. Omne damnum, quod causatur proximo in bonis temporalibus. Comprehenditur sub hoc Praecepto: Jus, justitia, furtum etc.

Q. *Quot modis damnificatur proximus in bonis temporalibus?* R. 3pliciter: Bona aufe-

rendo. Damna illata non reparando, et contractus iniquos perficiendo.

Q. *Quid est furtum?* R. Est occulta et injusta rei alienae ablatio, vel detentio, invito rationabiliter Domino.

Q. *Quot sunt species furti?* R. Si clam res auferatur dicitur *furtum*, si per vim *Rapina*, si res Sacra vel in locum Sacrum ad depositum data erit *Sacrilegium*; si possessio spectans ad Rempublicam? *Peculatus*, si grex dispersus? *Abigatus*, si homo, ut venundetur? *Plagium*, etc.

Q. *Furtum quale est peccatum?* R. Ex genere suo est mortale, nisi parvitas materiae excuset.

Q. *Quae quantitas requiritur in furto ut culpa sit mortalis?* R. Ea non est metienda Mathematicae sed moraliter, et ex circumstantiis personae, cui fit ablatio. Ideo tunc erit mortale, si grave damnum inferatur proximo, vel charitas Christiana graviter laedatur, ut si quis furaretur rem etsi non magni valoris, sed valde charam, aut necessariam Domino, ita ut gravem molestiam pateretur ex ejus ablatione, vel ei summe necessariam ad se sustentandum.

Q. *An liceat aliquando furari?* R. Non licet, nisi in extrema necessitate, quia haec sola facit rem alterius communem. In gravi necessitate non licet furari, ex Decreto Innoc: XI. A. 1679. 2 Mart.

Q. Qualia sunt peccata Furta minuta Domesticorum? *R. Si non perveniant ad gravio- rem quantitatem collective sumpta sunt tantum venialia, et ad restitutionem illorum tantum sub veniali tenetur fur; quia per illa non laeditur graviter proximus: Id autem intelligendum de illis, quae ad magnam quantitatem non ascendunt.*

Notet Confessarius, quod dum talia confitentur poenitentes, interrogandi sunt, an non habuerint animum plura surripiendi, si adesset occasio? quod si adfuerit talis voluntas? jam sufficiet apud DEUM pro peccato mortali.

2do, Interrogandi sunt, an per talia modica furta non intendebant ditescere, et cumulare notabilem pecuniae quantitatem, si ita evenit? peccarunt mortaliter prava voluntate deliberate facta. Com. DD.

Q. Quenam quantitas requiritur ad grave peccatum in minutis furtis? *R. Non potest quidem certa assignari quantitas; Haec tamen Confessario attendenda erunt. Imo, Quantitas materiae ablatae. 2do, Persona damnificata per talia furta cum suo statu et situatione ac tempore. 3tio, Malitia furis, an haec furta fortuito, ac potius ex malitia fecerit. 4to, Damnum illatum proximo. 5to, Prava voluntas furis, puta si plene advertit haec minuta furta, jam in magnum pretium excrevisse, vel quia habuit voluntatem ex illis ditior fieri, aut plura furari, si occasio adesset.*

Interrogandus est etiam poenitens: An in praecedenti Confessione similia furta minuta non commiserit? Nam poterit esse, quod praesens materia in minutis furtis sit levis, conjuncta tamen cum antiquioribus erit gravis, consequenter mortalis.

Idem dicendum erit de furtis minutis Sartorum, Textorum, aliorumque Opificum. Si enim reliquiae sunt parvi momenti, de quibus Domini parum curare solent? erunt venialia. Si majoris ponderis sint! erunt mortalia.

Q. Quid faciendum est Confessario in praxi cum servis defraudantibus Dominos suos? R. Confessarius tales suaviter arguere debet, ne ullo praetextu id faciant, sunt enim custodes bonorum Domini sui. Hinc si praeter esculenta aliquid aliud auferant, turpius videntur peccare, quam alii, qui ad hanc fidelitatem non obligantur. Non attenta quacunque ex praedictis excusatione, imponatur eis restitutio. Siquidem in illorum potestate fuit, juxta exiguum salarium servire. Imo etiamsi illis aliquando non solvatur de integro, non per hoc debent vi et furtim sibi solvere. Quodsi non habeant, unde restituant? saltem servitio vel oratione compensent damnum.

Q. An famulus occulte surripiciens Domino ad compensandam operam suam, quam majorem judicat salario, quod recipit, excusetur a furto? R. Non, Contraria est damnata ab Innoc. XI.

Q. Utrum in aliquo saltim casu licebit famulo sibi compensare? R. Affirmat. Felix Got.

1. Si invitus fuerit a Domino coactus dolo, minis etc. ad serviendum pretio minori infimo. 2. Si Dominus minus pretium solvat, quam fuerit in pacto conventum. 3. Si Dominus salarium solvat; non in pecunia, sed in aliis rebus, quibus non eget, et quas cogitur vendere viliori pretio. 4. Si Dominus ultra famulatum, super quo facta est conventio, aliud extraordinarium imponat, qui distincto salario solet conduci, et a distincta persona peragi.

§ 22dus.

De Cooperatoribus ad Furtum.

Q. Quotupliciter potest fieri injusta damnificatio proximi? R. 1. Immediate, ac per se ipsum; ut dum quis per se ipsum furatur. 2. Mediate, ac per alium, sive illi mandando sive consulendo, ad inferendum damnum proximo suo. Et hoc potest fieri novem modis his versibus expressis.

Jussio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus, Participans, mutus, non obstans, non manifestans.

Sex priores modi sunt positive cooperantes ad furtum vel damnum proximi. Alii vero tres sunt negative cooperantes, scilicet omitendo id, quod ex Officio atque justitia facere tenebantur.

Q. An omnes his 9 modis cooperantes ad furtum alterius, non tantum peccant graviter juxta gravitatem damni, sed etiam tenentur ad restitutionem? R. Affir: Hoc tamen servato ordine, quod, si ille, qui per se ipsum fecit damnum alteri, potest facere restitutionem, ipse solus obligatur restituere; In defectu autem illius, tenebitur: *Jubens, Consulens, et caeteri omnes.*

Q. An hoc totum intelligi etiam debet de Cooperatoribus ad damnum proximo inferendum in bonis famae? R. Affirmative. Utrobique enim par ratio habetur.

Jubens ille est: qui ita jubet, ut animum alterius ad furtum vel damnum moveat inferendum. At retractata jussione sua, ad damna resarcienda minime tenetur. Nam actio illius cessat penitus.

Consilium, qui pravo consilio, adhortationibus alterum movet ad furtum. Hic etiamsi retractet suum consilium, ad restitutionem obligatur, quia adhuc influit in effectum. Ex quo patet longe diversa ratio inter jubentem atque consulentem.

Consensus, sine cujus consensu non sequeretur actus.

Palpo, Quando ex laudatione vel adulatione tanquam ex causa, vel concausa, sequitur effectus damni.

Recursum, Est receptor furti; est enim causa damnificationis praebendo securitatem, et custodiam praedae. Unde fures securius et animosius furantur.

Participans ille est, qui vel aliquid participat de furto, vel adjuvat damnificantem in actione damni *vg.* *scalas tenendo, excubias faciendo, praedam asportando etc.*

Mutus, qui non clamat, cum possit. *Non obstans*, idest non impediens damnum. *Non manifestans*, qui non revelat furtum.

His tribus modis negativis concurrentes, non tenentur ad restitutionem, nisi aliunde obligationem haberent, *vg.* quia sunt servi, vel custodes. Si autem ex charitate tantum obligabantur ad impediendum, peccarunt quidem juxta gravitatem damni, sed restituere non tenebuntur.

§ 23tius.

De Restitutione.

Q. *Quo jure est debita rei alienae Restitutio?*
R. *Jure naturali: Quod tibi non vis etc. Et Divino: Non furtum facies, etc.*

Q. *Quid sit obligatio in solidum Restitutionis?* **R.** *Intelligitur illa obligatio, qua quis efficaciter ad furtum vel damnum alterius cooperans obligatur ad restituendum totum id, respectu cujus erat causa efficax. Ly in solidum, idem sonat ac totum.*

Q. *Quo ordine tenentur ad Restitutionem cooperantes ad damnum proximi?* **R.** *1. Tenetur Jubens tandem Consulens. Quod si autem fur habuit intentionem auferendi *vg.* 10. aureos, et Petrus consuluit ei, ut acciperet 20. tunc*

Petrus consulens tenebitur ad restitutionem tantum 10 aureorum, quia solum fuit causa efficax respectu horum 10. Hac Regula facile judicabit Confessarius, de aliis similibus. Deinde *Consentiens*, et sic deinceps omnes positive influentes, postremo autem negative, scilicet *mutus etc.*

Q. Quid, si res ablata pereat apud furem?

R. Adhuc talis tenetur ad restitutionem, quia restitutio generaliter oritur, vel ex parte rei alienae, vel injustae acceptionis, sive damnificationis, quod in causa haberetur.

Q. Quid si res ablata peritura foret pariter apud suum Dominum, sicuti apud furem, teneaturne fur ad restitutionem? *R.* Si res furtiva, vel alio modo injuste accepta certo fuisset peritura apud Dominum *vg.* inundatione aquarum, incendio, aut incursione hostium *etc.* tunc fur peccavit quidem juxta qualitatem materiae, sed ad restitutionem non tenetur. *Less. Sylv. Covar. etc.* Quia in tali casu nullum notabile damnum Domino illius rei accidit, eo quod perierit apud Raptorem, et non apud ipsum.

Secus dicendum, si dubium sit, an fuerit peritura, nam in dubiis standum est pro parte, et certitudine proprii Domini.

Q. Quae Regulae observandae sunt in restitutione? *R.* *Ima Regula*, Restitutio imprimis, facienda est ipsi Domino, sive damnificato, si possibile est. *2da*, Si sit impossibile restituere ipsi damnificato, quia *vg.* mortuus

est, restituendum erit Haeredibus, vel Propinquis.

Haec Regula bene adnotanda est Confessariis; nam saepius poenitentes mortuo damnificato, putant se esse liberos a restitutione. Vel si sint prompti ad restituendum? saepius Confessarii omissis Propinquis, et Haeredibus solent assignare restitutionem ad pias causas, vg. in Sacrificia Missae et alias, quod non est faciendum, quia jus naturae, praevalet piis causis.

3tia, Quod si Haeres sit mortuus, aut ignotus, vel longe distans, ad quem impossibile fuerit devenire restitutionem, tunc ultimo erogandum est in causas pias, vel pauperes. Potest Confessarius ipsi damnificanti, si est vere pauper, hanc restitutionem applicare cum injunctioe precum, sicut pro eleemosyna solent facere alii pauperes.

Q. *Quid observandum est, in Restitutione illius rei, quam Possessor bona fide apud se retinuit?* R. Imo, Si bonae fidei Possessor rem alienam retinet in specie, postquam devenit in cognitionem, quod sit res aliena, tenetur ad restitutionem illius proprio Domino. Si vero illam rem bona fide alienavit, vel consumpsit? neque ex hac alienatione factus sit ditior, non tenebitur ex conscientia. *Reiffenst etc.*

R. 2do, Quod si ex re aliena apud se retenta ditior factus sit, non tantum tenetur restituere rem illam Domino proprio, sed

etiam lucrum illum ex eadem emergens, et praesertim illud, quod sine industria et labore talis Possessoris evenit.

R. 3tio Quotiescunq; aliquis possidet bona aliena cum dubia conscientia an sint propria vel aliena? post cognitionem certam et evidentem, quod sint aliena, non tantum tenetur reddere bona illa Domino proprio, sed etiam lucrum ex illis proveniens, retenta sibi parte, quae evenit ex industria et labore ejus. Quod maxime certum est, quando tale dubium non curavit deponere, et consulto omittebat ad notitiam evidentiorum rei devenire.

Q. An pro omnibus bonis injuriatis tenemur ad Restitutionem? R. Imo, Bona Hominis propria 3plicia numerantur. 1. Ex parte *Animae*. 2. Ex parte *Corporis*. 3. Ex parte *Famae*. Bona *Animae* possunt iterum dici 2plicia. *Physica* sunt intellectus, voluntas et memoria. *Item* Sensus interni et externi. Et *Moralia* sunt: habitus recti, virtutes, conscientia recta seu pura. His praemissis:

R. 2do, Qui aliquem injuriavit in Bonis *Physicis* *Animae* v.g. si privavit aliquem usu rationis per veneficia vel mutilationem? peccat tantum, sed ad restitutionem non tenetur, quia haec bona non sunt pretio aestimabilia, tenetur tamen ad restitutionem honorum temporalium, quae ex privatione aliqujus sensus, aut potentiae amittuntur.

R. 3tio, Qui nocuit in bonis *Moralibus*, v.g. inducendo ad peccatum, tenetur ad poenitentiam, et bonos mores inducere.

Q. *An ille tenetur ad restitutionem, qui proximum impedit in bonis consequendis?* R. 1. Si bona, quae consequenda erant ex liberalitate (ut si quidam moriens ex liberalitate testamento assignaturus est vg. Petro 100 fl. et Paulus persuasione impedit) impediuntur ab aliquo? hic tenetur quidem ad restitutionem damni, sed non in solidum, seu non obligatur restituere ei totum illud bonum, sed aliquam duntaxat portionem.

R. 2do, Si vero bona consequenda vg. Petro titulo justitiae debebantur? Paulus impediens directe tenetur in conscientia ad restitutionem in solidum boni illius habendi.

R. 3tio, Si autem vg. Petro aliquis collaturus fuit bonum aliquod titulo liberalitatis? Paulus impediens, non animo nocendi, sed idem bonum sibi, aut suis consanguineis procurandi, ad nullam tenetur restitutionem. Ita *Sco. Mastr.* Quia quilibet habet jus naturale procurandi sibi magis bonum, quam alteri extraneo.

Q. *Quaenam causae sunt excusantes aliquem a restitutione?* R. Varii varias assignant juxta Communiorem: *Ima est Impotentia:* quia ad impossibilia nemo obligatur. Quod si autem fur seu debitor ad pinguiorem fortunam pervenerit, tenebitur ad restitutionem. Excipitur tamen ille, qui rem ablata consumpsit tempore extremae necessitatis suae, quia in tali casu sunt omnia communia jure naturali. 2da, Periculum infamiae, vitae, vel membro-

rum. Quae causa pariter sicut et prima excusat solum ad tempus, nam cessante periculo, cessabit et causa.

3ta, Si injuriatus suam condonavit injuriam.

4ta, Si res restituenda sit nocitura Creditori.

5ta, Religionis ingressus v^g. si negotiando vel laborando non possit restituere debita, seu damna, potest tunc relictis omnibus Creditori, ingredi Religionem.

6ta, *Compensatio*: Si quis v^g. abstulit tanti pretii rem ab altero, quantum sibi debebatur ab illo.

Ut talis autem compensatio sit licita in foro conscientiae requiruntur hae conditiones: 1. Ut debitum sit certum, et ex justitia reddendum. 2. Ut res propria alio modo non possit recuperari, aut cum summa molestia, nisi per talem compensationem. 3. Ut compensatio fiat in re propria ipsius Debitoris. 4. Ut non plus accipiatur in compensatione, quam debetur. 5. Ut taliter sibi compensans attendat ne illius compensatio, alteri tanquam furtum imputetur, quod saepissime evenit; Alias teneretur ad compensandam injuriam innocenti illatam.

7ma, Causa excusans a restitutione est *Praescriptio* seu *Usucapio*, quae est: Acquisitio domini in rem alienam per possessionem ejus certo temporis spatio legibus definito continuatam.

Q. Quae conditiones requiruntur ad *Praescriptionem*? R. 1. Bona fides. 2. Titulus ad

illam rem saltim probabiliter praesumptus
successionis, donationis, vel emptionis, legati
vel adjudicationis. 3. Possessio continuata
per tempus a jure statutum.

Q. *Quid circa bonam fidem notandum venit?*

R. Bona fides hic est idem, quod conscientia
bona, vel iudicium practicum, saltem proba-
bile, quod res quam incipio possidere, sit
mea, seu quod hic, et nunc alteri non facio
injuriam rem talem tenendo.

Q. *Quid circa continuationem temporis ad
praescribendum requisiti notandum venit?* R.
Tempus hoc aliud dicitur *breve in Jure*, quod
infra 10. Aliud longum 20 annorum. Aliud
longissimum, quod est saltem 30 annorum.

Notandum. Dantur res aliquae, quae non
sunt aptae praescribi, vel ex natura sua, vel
ex dispositione Juris, sic enim non possunt
praescribi res ad cultum DEI consecratae vg.
Calices, Tempa etc. cum sint DEI, qui cen-
setur semper possidere per suos Ministros.
Item res publicae, quales sunt viae, plateae,
pontes, etc. quia nemo seorsim potest eorum
esse Dominus, quae sunt omnium.

§ 24tus.

De Contractibus.

Q. *Quid est Contractus?* R. Est pactum duo-
rum, quo scienter, libere, et legitime se uter-
que vicissim, vel saltem una pars, alteri ac-
ceptanti obligat aliquo signo externo.

Q. Quotuplices sunt Contractus? R. Alii sunt absoluti, alii conditionati, expliciti, impliciti, quorum explicatio patet ex terminis.

Contractus alius est *strictè talis*. Estque conventio facta voluntate propria eorum, qui postea obligantur et dicitur: Pactum obligans ex *justitia commutativa*.

Et quasi contractus: estque conventio facta voluntate alterius, qui supplet pro voluntate illius, qui postea obligabitur, ut si Tutor contrahat pro Pupillo.

Alius *Onerosus*, per quem utrique contrahenti imponitur onus, diciturque Mutuus, Reciprocus. Alius dicitur: *Nudus*, qui consistit in nudo pacto, uti promissio, emptio, etc. Alius *Vestitus*, qui praeter pactum, habet aliquid quo firmatur vg. Juramentum, vel subscriptionem.

Q. Quae sunt species contractuum nominatorum? R. Varias, uti Promissio, Donatio, Emptio, Venditio, Exemptio, patet ex terminis.

Q. Donatio non solum acceptata, sed etiam tradita quando revocari potest? R. 1. Ob enormem ingratitude[m] Donatarii; etiamsi fuerit jurata. 2. Causa mortis facta, ante mortem potest revocari, uti Testamentum, Legatum etc. quia includit implicitam conditionem nisi revocetur. 3. Prole carens, si magnam donationem fecit, revocare poterit adveniente Prole.

Q. Quid est Mutuum? R. Est traditio rei, numero, pondere vel mensura constantis, facta eo animo, ut statim fiat accipientis, cum obligatione restituendi rem similem in bonitate et specie.

Dicitur mutuum: quasi ex meo tuum, ita enim a me tibi datur, ut ex meo tuum fiat.

Dicitur cum obligatione restituendi etc quia si esset restituenda res alterius speciei, non esset mutuum, sed permutatio.

Mutuans est, qui dat rem mutuo, Mutuatarius, qui accipit rem mutuo sibi concessam, in quam habet plenum dominium, ac si foret propria. Unde si aliquo casu res Mutuo tradita auferretur Mutuatario, ejus erit damnum, non mutuantis, quia quaelibet res Domino suo perit, mutuum est saepe in rebus consumptibilibus.

Q. An licet aliquid exigere lucri pro mutatione rei? R. Non, quia alias foret usura, quae est prohibita in lege veteri. *Levit. 25. et in lege nova Lucae 6. Bene facite et mutuum date nihil inde sperantes.*

Q. Quid est Commodatum? R. Est quo usus alicujus rei mobilis gratis alicui conceditur sine translatione dominii.

Depositum est, quo aliquid alteri custodiendum traditur, sine usu rei, sive cum pretio, sive sine pretio.

Locatum est, quo alicui traditur usus alicujus rei immobilis sine translatione dominii, ad tempus, sed adhibito aliquo pretio

annuatim solvendo v.g. domus incolenda, ille autem, qui eam sic incolis dicitur Conductor.

Emphiteusis est contractus rei immobilis, cujus tantum dominium utile transfertur in accipientem, retento directo apud concedentem, cum pacto certae pensionis proprietario annuatim solvendae in recognitionem domini directi. Qui accipit, dicitur Emphitenta, qui concedit, Proprietarius.

Feudum est contractus, quo res immobilis alicui conceditur, quo ad dominium utile cum onere exhibendi fidelitatem, et obsequium personale Domino directo. Feudatarius seu feudi acceptor vocatur Vasallus, qui si non praestat obsequium et fidelitatem promissam, amittit Feudum.

Pignus est contractus, quo rem debitor dat suo Creditori aliquam, praecipue mobilem hucusque, quousque, non reddet debitum.

Hypotheca est similis pignori, solum differt in hoc, quod per Hypothecam dantur res semper immobiles, et sic in jure dicuntur saepe: Bona hypothecata.

Cambium significat permutationem pecuniae, et est contractus, quo unus campsor, alteri scilicet campsario cambit, seu permutat pecuniam, quam refundit, v.g. Romae, scribendo ad suos Factores, vocaturque cambium per literas. Quidquid supra sortem ex cambio accipitur, non est usura, si fiat ex consuetudine Patriae vel loci, et alio justo titulo.

Monopolium est, quo unus vel plures Mercatores inter se propria autoritate conveniunt, ut cōmendo merces certi generis, eas carius divendant, efficiendo, ut vix alibi inveniri possint. Est autem injustum.

Negociatio est, quando quis rem comparat eo sibi animo, ut eam vendat carius, ut permutet cum aliquo lucro.

Sponsio est contractus duorum vel plurium, qui de eventu rei certant, et de veritate rei, invicem promittentes aliquid, ita, ut qui vicerit, res promissa illius sit.

Q. *Quae requiruntur conditiones ut fiat licita sponsio?* R. 1. Ut fiat re super dubia, et eventu dubio. Si vero unus sponsionem fecit de re et eventuali, quem scit infallibiliter, peccat, quia alium decipit, et sponsio nulla est, nisi pars altera acceptet.

2. Ut sit aequalitas in re, quae spondetur.

3. Ut uterque eodem sensu accipiat.

Contractus societatis est cum multi aliqui ineunt societatem, et contribuunt pecuniam pro comparandis mercibus, et tandem damnum vel lucrum proveniens ex negotiatione juxta proportionem damni vel Iucris inter se dividunt.

Assecuratio seu Fidejussio est contractus quando quis rei alienae periculum in se suscipit, obligando se, quod, in casu rei perditae, aut non exhibitae sollicitudinis, ipsemet Fidejussor pro principali solvet, aut rem reddet.

Q. *Contractus validus quomodo obligat?* **R.** Obligat in conscientia, et si laeditur, etiam ad restitutionem.

Contractus initi cum metu gravi injuste incasso, sunt jure naturae invalidi, quia si contractus cum metu initus esset validus, tunc ex injustitia orireretur justitia, quod implicat.

Q. *Petrus invenit anulum cum lucido lapillo, quem vitreum esse putans vendidit vili pretio Paulo, qui pariter lapillum vitreum esse putabat; certior postea factus Paulus, quod sit adamas, an teneatur contractum rescindere?* **R.** Affir. quia mutuo contrahentium consensui ad valorem cujuscunque contractus requisito nihil ex communi axiomate est tam contrarium, quam error. Ita *D. Tho. p. 2. qu. 6 Girib. etc.*

§ 25tus.

De Usura et Censu.

Q. *Quid est Usura?* **R.** Est lucrum immediate ex mutuo proveniens. Ita CC, DD. dicitur autem *immediate*, quia si mutuatarius propria sponte in vim gratitudinis aliquid tribuat, non erit usura, dummodo illud non exigatur a Creditore per modum debiti, nam hoc damnatum est ab Innoc: XI. Prop: 24.

Q. *Quale peccatum est usura?* **R.** Est quidem ex genere suo mortale, potest tamen

a mortali excusare parvitas materiae; seu
lucri ex mutuo provenientis.

Q. Quotuplex? R. Expressa, quando expresse aliquod exigitur pretium pro mutuo. Et *Palliata*, quando ob solam dilationem solutionis mutui exigitur plus aliquid justo.

Q. An licitum est dare mutuo frumentum, ut post messem majori mensura, aut meliori reddatur grano, vel pro mutuo ut aliquot diebus tempore messis laboret mutuatarius? R. Omnia ista onera ex vi mutui imposita sunt illicita et peccaminosa, quia sunt usuraria. Secus erunt licita, si non exigantur, sed titulo gratitudinis sponte offerantur a mutuatario.

Q. An licitum est in aliquo casu accipere aliquid ex vi mutui? R. Licitum. 1. Ratione Lucri cessantis.

2do Ratione damni emergentis, quia hoc non est lucrum ex vi mutui, quod est usura, sed compensatio damni, sibi ex mutuatione illati, quod compensandum jus naturae non prohibet.

3tio Ratione periculi sortis principalis seu capitalis amittendae, quia *vg.* difficulter et cum expensa summa mutuo data recuperari metuitur. Quia tam periculum, quam difficultas recuperandae suae pecuniae aequivalent damno sibi ex illato mutuo.

Q. An licitum est mutuo danti suam pecuniam obligare mutuatarium, ut si statuto tempore non solverit, ultra sortem principalem te-

neatur pro mora et culpa aliquid solvere? R. Affir: quia id non exigitur per modum usurae ex vi mutui, sed in poenam retardationis reddendae sibi pecuniae opportuno tempore.

Q. An pro sola carentia pecuniae possit in mutuo quid plus exigi? R. Non potest; contraria est damnata ab Alex: VII. n. 92.

Q. Quid est Census? R. Est jus contractu aliquo institutum percipiendi annuam pensionem ex re, vel persona alterius. Census dicitur aliter provisio, pensio, seu potius jus ad pensionem.

Q. Quae est differentia inter censum et mutuum? R. 1. Quia in mutuo debet reddi res similis in specie et bonitate; in censu vero non tenetur censuarista reddere sortem sive capitalem summam, sed tantum annuam pensionem. Quia in censu emitur jus percipiendi certos fructus, in mutuo vero nullum tale jus emitur.

Q. An licitum est accipere provisionem seu censum pro futuro tempore anni statim dum datur summa capitalis? R. Illicitum est, quia Censuarius haberet injuriam, siquidem per annum hac provisionis pecunia potuisset aliquid lucrari.

Q. An licitum est ex provisionibus retentis apud censuarium iterum alias provisiones recipere adjungendo illas capitali summae? R. Loquendo de provisionibus justis, videtur licitum esse, quia si vg. Petrus debitor solvisset per annum taxatam provisionem Paulo,

potuisset hic iterum sibi hac pecunia aliquid lucrari, vel alteri dare ad provisionem justo titulo percipiendam, adeoque resarciendo damnum suum et lucrum cessans, poterit hancce retentam pecuniam adjungere capitali summae.

Q. *Quo jure usura est prohibita?* R. Divino Levit: 25. Exod: 18. Naturali, multo magis humano.

Q. *Quae sunt poenae usurariorum?* R. 3. sunt praecipue ex Jure. 1. *Notorie* usurarius est ipso jure infamis. Cap. *infames* 2. Non est admittendus ad S. Eucharistiam, imo neque mortuus gaudet Ecclesiastica sepultura. Testamentum usurarii ipso jure irritum est, nisi ante mortem restituerit, quae per usuras acquisivit. Hae poenae intelligi debent de usurariis manifestis, non vero occultis.

§ 26tus.

De Testamento.

Q. *Quid est Testamentum?* R. Est nostrae voluntatis justa sententia de eo, quod de bonis suis quis vult fieri post mortem suam cum institutione Haeredis.

Q. *Quotuplex est?* R. Unum est *Scriptum*, quod fit scripto cum obsignatione *Testium*. Aliud *Nuncupativum*, quod fit sine scriptura coram *Testibus*.

Q. Ad quid teneantur Executores? R 1. Non debent sibi aliquid appropriare de bonis Testatoris, quia hoc officium est voluntarium pietatis et amicitiae. Nisi inde a propriis negotiis impediuntur cum suo damno.

2do Tenentur Haereditatem admonere, imo et jure compellere ad executionem ultimae voluntatis Testatoris.

3tio Si habeant pecuniam a Testatore acceptam distribuendam pauperibus, poterunt illam applicare Consanguineis, et amicis suis si sunt vere pauperes, imo et sibi, (verum tamen caveatur avaritia et non adeo justa commiseratio) quia per assumptum Executoris officium non evadunt deterioris conditionis, quam alii pauperes.

Q. Ad quid teneatur Haeres Testatoris? R. Tenetur non solum bona Testatoris possidere, sed etiam omnia ejus onera ac debita solvere. Qui enim succedit in bona, succedit et in onera.

2do Quod si haeres sit naturalis, prius poterit suam partem legitimam ex testamento detrahere. Vide apud Juristas et Theologos, et de reliquo proportionate omnibus legatis satisfacere.

3tio Hoc ordine satisfaciet oneri Testatoris. 1. AEs alienum solvet, 2. Expensas funeris, 3. Partem aliis Successoribus. 4. Vota realia defuncti. 5. Tandem pia legata.

De Judicio.

Q. Quid est Judicium? R. Est actus legitimus, in quo discutiuntur et judicantur publice litigantium et reorum causae.

Q. Quis potest dare jurisdictionem ordinariam? R. Lex vel Canon, Papa; Consuetudo, et Communitas approbata.

Q. Judex debetne auferre appellationes et defensiones partibus? R. Non, nec debet facere alias vexationes appellantis, quia appellatio est jure naturali et propria defensio rei.

Q. Dum Judex scit aliquem esse innocentem, num tenetur eum liberare? R. Omnibus modis debet curare, ut liberetur, vel dextre examinando Testes, vel remittendo ad Superiorem, vel protrahendo judicium, vel aperiendo carcerem, si sine scandalo possit, vel deponendo Personam Judicis, et assumendo Personam Testis.

Q. Quae sunt obligationes Judicis? R. Servare Processum juridicum. 2. Sententiam non differre in damnum vel fraudem litigantium. 3. Personas non respicere nec munera, sed justitiam.

Q. Quae sunt obligationes Notarii? R. 1. Debet omnia pertinentia ad acta fideliter sub peccato connotare. 2. Debet fideliter extrahere decreta. 3. Non debet detinere causa-

rum expeditiones, nec aliquid supra jura Cancellariae extorquere. 4. Juris solemnitates servare debet.

Q. *Quae requiruntur in Advocato seu Patrono, Procuratore?* R. Scientia, Fidelitas, timorata conscientia.

Q. *Quae sunt ejusdem obligationes?* R. 1. Ut non suscipiat causam ad defendendum, quam scit esse injustam. 2. Non debet diffugia adinvenire in damnum adversae partis, nec sui principalis. 3. Non plus justo a suo principali extorquere.

Q. *Quae sunt obligationes Rei?* R. Teneatur fateri crimen suum si legitime, et a legitimo Judice interrogetur. 2. Teneatur latam contra se sententiam acceptare, si est justa, si injusta? potest ab illa appellare.

§ 28vus.

De 8vo Praecepto.

Q. *Estne grave peccatum dare falsum testimonium?* R. Est sane et unum inter ea, quae DEUS maxime detestatur.

Q. *Quid praeterea hoc praeecepto prohibetur?* R. *Detractio*, quae est famae alienae occulta et injusta diminutio vel denigratio. Differt a *Contumelia*, quae est honoris alieni injusta violatio adinstar rapinae aperte contra praesentem. *Detractio* ut plurimum est contra absentem adinstar furti.

Q. *Quot modis solet fieri detractio?* **R.** 2bus: 1. *Directe* vg. imponendo crimen falsum. 2. Amplificando seu exaggerando crimen verum. 3. Revelando crimen occultum. 4. Sinistre interpretando opus bonum, aut saltem indifferens alterius.

Et indirecte vg. 1. negando recte facta, ut doctes alterius. 2. Illa extenuando sive minuendo. 3. Tacendo bona alterius eo loco et tempore, quo silentium tale alii interpretantur tacitam vituperationem illius, de quo est sermo. 4. Simulate et frigide laudando alterum, ita, ut simulet se quidem laudare eum, nihil tamen adfert laude dignum. Omnes isti octo modi his versibus exprimuntur:

Imponens, Augens, Manifestans, in Mala vertens, Qui negat, aut minuit, reticet, laudatque remisse.

Q. *Quale est peccatum Detractio?* **R.** Ex genere suo est mortale; sive facta sit viventis, sive mortuo. *Dixi ex genere suo*, quia detractio saepius solet esse veniale, vel ob levitatem materiae, vel ob imperfectionem actus.

Universaliter loquendo exinde Confessarius poterit devenire, an detractio fuerit gravis vel levis, si considerabit conditionem, Personam, dignitatem, et statum ipsius laesi, an scilicet ex tali detractioe, graviter vel leviter contristaretur, si ei ad oculum similia verba proponerentur.

Q. Quotuplex est detractio? R. 2plex. Materialis, quando quis non intendit famam laedere proximi, sed ex quadam loquacitate narrat peccata, vel defectus ipsius unde laederetur bona fama ejus.

Et formalis, quae fit ex intentione et proposito alienam famam denigrandi. Utraque detractio toties est mortale, quoties detrahens graviter denigrat famam proximi, etiamsi talis denigratio non sequatur propter aliquam circumstantiam, vg. quia detrahens non est fide dignus.

Q. An licitum sit aliquando revelare crimen occultum proximi? R. Licitum praesertim in his casibus: 1. Si quis post fraternam correctionem patefaceret Testibus vel Superiori crimen Fratris sui in bonum ipsius, ut scilicet emendetur.

2. Ad impediendum notabile damnum proximo vel toti alicui Communitati.

3. Quando agitur de officio conferendo, aut matrimonio contrahendo, vel de Religione suscipienda, possunt imo quandoque debent justa impedimenta etiam occulta manifestari, si ex illis notabile incommodum praevideatur secuturum.

Q. An qui detractorem audit peccat mortaliter, et ad restitutionem famae teneatur R. Qui detractorem audit cum complacentia non resistendo ei, peccat eodem peccato, quo et ipse detrahens, si tamen non cooperatur ad illam, non tenetur ad restitutionem.

R. 2do Qui in detractioe sibi non com-
placet, sed ex timore vel negligentia aut
verecundia ommitteret corrigere detrahentem,
peccat quidem, sed multominus, quam ipse
detrahens, et plerumque venialiter.

R. 3tio Qui detractorem audiens non po-
test illum corrigere absque suo incommodo,
non tenetur detractioem impedire, neque
talis peccat, quia charitas proximi cum gra-
vi suo incommodo non obligat. Com: DD.

Q. Quis modus potest a Confessario dari
poenitenti resistendi detractori? R. Svadeat:
ut redarguat detractorem modestis verbis
subjungendo id non licere loqui de fama pro-
ximi sui; vel interrumpendo sermonem: vel
surgendo de loco, vel displicentiam osten-
dendo.

Q. An peccat graviter, si revelet occultum
crimen coram aliis Personae illis incogni-
tae? R. Non videtur peccare, si Personam
non nominet, et ita discursum accommodet,
ut ex illo audientes non veniant in cogni-
tionem illius, cui detrahitur.

Q. Quomodo practice interrogandus est poe-
nitens in Confessione detrahens alteri proximo?
R. 1. Interrogandus est, an fuerit detractio
in levi vel gravi materia, 2. Si in gravi: an
assertive dixerit, vel solum relative nihil ad-
dendo, sed prout ab aliis audivit? 3. Quod si
assertive dixerit? An illa res detrahens famae
proximi sit vera, vel falsa? an occulta vel
publica? Quoties deliberate id fuit. Tandem

reflexione facta injungat ei restitutionem famae proximi, si nulla aderit causa excusans a restitutione.

§ 29us.

De Restitutione Famae et Honoris,

Q. *Quomodo restitutio fieri debeat ab eo, qui falsum crimen alteri imposuit coram aliis?*

R. Talis tenetur retrahere verbum suum, coram illis, quibus dixit, non obstante, quod talis restitutio sit cum graviore incommodo ipsius detrahentis. *D. Thom. Seco.* Quia id exigit justitia in reddendo proximo, quod sum est, quae alias non servaretur.

R. 2do. Si potest fama proximi laesa sufficienter caveri, satis erit, si infamator dicat (coram illis, coram quibus falsum crimen proximo imposuit) se fuisse deceptum, vel aliter rem intellexisse etc.

Q. *Ad quid teneatur alterum diffamans cum damno non tantum famae, sed etiam fortunae?*

R. Si deliberate et ex proviso fiat talis diffamatio? tunc diffamans non tantum tenetur famam bonam restituere diffamato, sed etiam damni illati compensationem facere. *Less. 2.*

Q. *Qui autem inconsiderate ex sola loquacitate alterum diffamavit cum damno?* R. Tenetur illud resarcire si non ex justitia, saltem ex charitate. *La. Cro. l. 2.*

Q Si quis coram iis, quibus fuit consultum, manifestat crimen alicujus notum publicum et verum, teneturne ad restitutionem? R. Non tenetur, sed tantum peccat contra charitatem. Idem dicendum est de audiente detrahentem.

Q. Quae conditiones requirantur ad hoc, ut fama per detractionem laesa sit restituenda? R. 1. Ut fama proximo sit reipsa ablata. 2. Ut sit injuste ablata. 3. Ut eadem fama possit de novo obtineri et non fuerit jam aliunde recuperata. Quod si ex his conditionibus aliqua deficiat, cessat obligatio restitutionis. Reiffenst. Tr. 9.

Q. Quae sunt causae excusantes a restitutione famae et honoris? R. Si ex obloquutione detrahentis nulla secuta fuit infamia, vel quia nullius erat fidei, vel quia audientes jam aliunde sciverunt.

2da Si id quod contra bonam famam alterius aliquis locutus fuerat, jam in oblivionem prudenter abiisse existimatur, quia in tali casu, si teneretur ad restitutionem detrahens, in memoriam iterum revocaret crimen.

3tia Si crimen occultum, quod aliquis illicito modo aliis revelavit, fiat aliunde publicum.

4ta Si famae restitutio fiat impossibilis, vel quia amplius non credent ei, qui attentaret restitutionem, vel ex alio capite.

5ta Si non possit fieri restitutio sine amissione famae suae, quae sit longae majoris momenti.

6ta Quando is, qui alterum infamavit, fecit id propter bonum ejus spirituale, vg. dum Superiori detulit aliquod peccatum, sed neque hic potest dici proprie diffamasse.

7ma Quando quis solum narravit audita, et dixit se andivisse talia, nihil addendo, ex quo faceret credulitatem, quia talibus dictis raro creditur.

8va Si is, cui detraxi mihi pariter detraxerit, nec restituere velit etc.

§ 30mus.

De Judicio temerario, Mendacio et aliis

Q. *Quid est Judicium temerarium?* R. Cum quis ex malitia absque sufficienti fundamento judicat malum de proximo.

Q. *Quae conditiones requiruntur ad illud ut sit mortale?* R. 1. Ut sit materia gravis. 2. Ut judicium formetur tanquam moraliter certum. 3. Ut judicium sit ex levibus conjecturis. 4. Ut sit plene deliberatum. Non obligat ad restitutionem, cum sit actus internus, nisi manifestetur exterius. In scrupulosis raro judicium temerarium excedit veniale, quia vix aliquando habent vera iudicia, quamvis se habere putant.

Q. *Quid sit suspicio?* **R.** Est assensus debilis de vita proximi junctus cum dubitatione de delicto. Per se est peccatum veniale.

Q. *Quid est susurratio?* **R.** Est peccatum linguae, dum quis occulte de proximo male loquendo odium ac dissensionem animorum molitur. Haec est gravior detractio, quia includit odium fraternae charitatis, si caetera sint paria.

Q. *Quid est libellus famosus?* **R.** Est Scriptura quae infamiam alterius continet nondum publicatam, ut edatur, et publica fiat. Et est mortale.

Q. *Quid est mendacium?* **R.** Est enunciatio falsa cum conscientia oppositi, et cum voluntate fallendi.

Dixi cum conscientia oppositi, quia si quis falsum dicit eo, quia taliter ab aliis audit, vel sic esse supposuit, pro tunc non erit mendacium, sed error, quod bene notandum est.

Q. *Quotuplex est mendacium?* **R.** 3plex: *Perniciosum*, quod fit in damnum alterius, et est ex genere suo mortale, et mendax tenetur ad restitutionem damni ex tali mendacio emergentis proximo. 2. *Jocosum* ob recreationem animi. 3. *Officiosum* ob utilitatem sui, vel aliorum. Haec mendacia regulariter sunt venialia, nisi aliam habeant annexam circumstantiam.

Q. Quotuplex est falsum testimonium? R. 1. *Affirmativum*, per quod affirmatur id quod negari deberet. Alterum *Negativum*, per quod negatur id, quod affirmari deberet.

§ 31mus.

De 9no et 10mo Praecepto Decalogi.

Q. *Quaenam his 2bus Praeceptis prohibentur?* R. Specialiter peccata cordis et prava desideria. In illis enim octo Praeceptis proferuntur peccata externa, et operis, sive facti. His vero 2bus ultimis tanquam complementum aliorum praeceptorum prohibentur etiam peccata voluntatis desiderio elicita.

Q. *Quandonam motus concupiscentiae sunt in nobis peccatum?* R. Cum *Com. Catholicorum*, protunc quando accedit consensus voluntatis, quia non est peccatum, nisi voluntarium.

Q. *Quandonam concupiscentia est peccatum mortale, et quando veniale?* R. Est mortale, quando consensus voluntarius erit perfectus, et deliberatus, et materia circa quam versetur, erit gravis; sinsecus, erit veniale, ut dum quis vellet furari alteri unum solidum.

Q. *Quinam peccant contra 10 Praeceptum?* R. 1. Illi, qui nimia aviditate divitias expetunt, et modis pravis ac artibus illicitis augere concupiscunt. 2. Milites, qui bellum desiderant, ut habeant facultatem furandi.

3. Principaliter omnes illi peccant, qui rem alienam pretio aestimabilem concupiscunt.

Q. *In delectatione venerea deliberata daturne parvitas materiae, ut excusetur a mortali?* R. Non datur. Opposita sententia est damnata a Clemente VIII.

Q. *Quid est delectatio venerea?* R. Est simplex amoret complacentia in re venerea absque tamen desiderio executionis; per quod differt a desiderio. Quia hoc: est ille actus, quo voluntas vult et desiderat actum peccaminosum externum ipso opere perpetrare, si adesset facultas.

Q. *Quomodo cognoscendum est Confessario an poenitens in cogitationibus venereis consensum praebuerit? vel non? qui positive non restitit, neque scit determinate se consensisse vel non?* R. 1. Consideranda est personae qualitas, an sit timoratae, vel laxae conscientiae. 2. Qualitas delectationis venereae. An fuerit gravis vel levis, brevis vel diuturna? 3. Causa et occasio talis delectationis an deliberata vel non? An aliquam displicentiam habuerit, vel nullam.

CAPUT VIII.

DE PRAECEPTIS ECCLESIAE.

§ 1mus.

De 1mo Praecepto.

Ubi agebatur de 3tio Praecepto Decalogi dictum est de observatione Festorum, hic reliqua adduntur de eadem materia.

Q. An liceat die Festo molere frumentum, quando molendinum agitur aqua vel vento?

R. Si nulla est necessitas urgens molendi die Festo, et molitores multum temporis in hoc negotio consumant, non excusantur a mortali ob scandalum, et servilem laborem intervenientem.

Porro necessitas esse potest, et haec excusans a mortali, si nimirum diebus feriatis non possit in molendino satisfieri populi concursui. Melius tamen ut Parochi saltem de mane usque ad meridiem abstinere Chri-

stianos jubeant, ut satisfaciant Molitores praecepto Ecclesiae de audienda Missa.

Q. *Quid considerandum sit Confessario in praxi, quo ad poenitentes passim laborantes diebus festivis?* R. Interrogandi sunt, an similes labores soleant fieri passim ab aliis viris communiter etiam conscientiosis, quod si sic? non erunt arguendi alicujus gravis peccati. Hoc tamen non obstante arguendi sunt a Confessario et adducendi in emendationem, ne in posterum majores licentias sibi concedant.

Nota: Laborans die Festo per 2. horas, peccat mortaliter jux: *Syl. Caj.* Laborare minus una hora, non erit nisi veniale ratione parvitatatis materiae. *Iidem.*

Q. *Potestne quis tuta conscientia ex loco, ubi est Festum ire ad locum alium, ubi non est Festum causa laborandi?* R. *Affirmat. Nav. etc.* dummodo Missam audiat in loco, ubi est Festum. Verum si hoc faciat non ex aliqua justa causa, sed solum ad fugiendum praeceptum? peccat; quia fraus et dolus ei non patrocinator.

§ 2dus.

De 2do Praecepto Ecclesiae.

Q. *Quomodo hoc Praeceptum obligat ad audiendam Missam diebus Festivis?* R. *Sub mortali, nisi adsit justa dispensans et excusans causa.*

Q. Quinam obligantur ad audiendam Missam? R. Omnes fideles non tantum Laici, sed et Clerici, et Sacerdotes, si illo die Missam non celebrent. Celebrantes autem hoc ipso eminenter audiunt.

Pueri ante completum septennium non obligantur, etiamsi jam habeant usum rationis. Gobat.

Q. Quomodo audienda est Missa ad satisfaciendum Praecepto? R. Missam audire non consistit in hoc ut verba intelligantur, aut audiantur a Sacerdote prolata, alias surdi et rudes nunquam satisfacerent. Neque ipsum celebrantem videre, quia caeci et in magno concursu pusillae staturae nunquam aut raro audirent, ut oportet. Sed consistit in devota praesentia corporis, et attentione mentis ad Sacrificium. Com. DD.

Aliqui Doctores volunt non peccare mortaliter eum, qui venit finita Epistola ad Evangelium, Laym. Gob. Suar etc. Imo excusant eum a mortali, qui venit ad Offertorium dummodo in fine adsit Evangelio ultimo Missae.

Q. An satisfacit Praecepto, qui duas partes Missae imo quatuor simul a diversis celebrantibus audit? R. Non, contraria est damnata ab Innoc. XI.

Q. Qui audit dimidiam Missam ab uno Sacerdote, et aliam dimidiam ab alio successive satisfacitne Praecepto? R. Alii affirmant, alii probabilius negant, cum sint duae partes

Missarum non una Missa. Sententia tamen affirmans potest servire pro casu illi, qui nimis est occupatus, ut unam integram unius celebrantis non possit audire.

Q. *Quaenam sunt causae excusantes fideles ab obligatione audiendi Missam die festo?*

R. *Impotentia physica et moralis: Sic excusantur: Incarcerati, Infirmi, Itinerantes.*

Excusantur ob impotentiam *moralem*: qui timent adire Ecclesiam, ne incidant in periculum peccandi, ut *vg.* tempore persecutionis ne comprehendantur ab infidelibus, a quibus impellerentur ad negandam fidem Catholicam: Vel si virgo praevideat periculum stupri, sibi in via inferendi.

Qui timent in via Sicarios vel reincidentiam in morbum, item qui non habent vestem decentem, ita ut nequeant absque dedecore et gravi irrisione, ac notabili pudore in publico comparere. Et illi excusantur, quibus imminet damnum fortunae, si audirent Missam, ut custodes domus.

Item excusantur ratione Pietatis, qui inserviunt aegrotis, quorum praesentia est necessaria, quia major est obligatio charitatis proximi, quam audiendae Missae, utpote illud est praeceptum naturae, hoc autem de jure Ecclesiastico.

Item ratione Officii excusantur Excubitores ad Portas, Valla, et Turres etc. Item Pecorum custodes, et hortorum etc. Qui tamen tenentur mutare vices et adesse Sacris,

si plura in Ecclesia absolvantur Sacrificia. Quae obligatio manet circa Dominos, ut talem dispositionem faciant.

Q. An distantia loci excuset ab audienda Missa? R. Affirm: quia saepius involvit impotentiam moralem. Non potest autem absolute determinari, quae distantia excusat, sed haec res prudentum iudicio relinquenda est attentis omnibus circumstantiis loci nimirum distantis, temporis, aerae, et Personae. Nonnulli dicunt DD. sufficere pro excusatione peditis distantiam itineris unius bonae horae vel 5que quadrantum. Alii majorem requirunt distantiam.

Q. Ad quid tenentur illi, qui die festo non possunt adesse Sacrificio Missae? R. Ut domi vacent orationi, lectioni spirituali etc. Talis autem domi devotio est solum consilii non praecepti.

§ 3tius.

De 3tio Praecepto Ecclesiae.

Q. Quid est Jejunium? R. Est abstinencia ciborum ad carnis vitia comprimenda, peccatorumque poenas expiandas.

Q. Jejunium videtur non recte institutum esse ab Ecclesia; Christus enim Luc. 10 dixit Discipulis: Manducate, quae apponuntur vobis. Item Math. 15. ait: Non, quod intrat in os coinquinat hominem? R. ad imum Christus ibi voluit suos Discipulos esse conten-

tos appositis cibis, et si viliores sint, sectari frugalitatem, non lautitias in cibis.

R. *ad 2dum* Christus loquitur de cibis secundum se spectatis, non ut prohibitis a legitima potestate. Cibi secundum se et ex natura sua sunt boni, et non coinquinant corpus; si tamen prohibeantur, et tamen sumantur, coinquinant animam, hoc est peccatricem faciunt.

Sciendum: Res alia est ex se et natura sua mala: alia est ideo mala, quia prohibita; sic esus pomi in Paradiso, ideo fuit malus, quia prohibitus, quod pomum nisi fuisset prohibitum a DEO, nec Adamo, nec nobis nocuisset.

Q. *Quotuplex est jejunium?* R. 2plex. *Naturale*, quod frangitur cujuscunque rei sumptione. Tale jejunium requiritur ad summendam Eucharistiam, vel celebrandam Missam. Incipitque a media nocte.

Aliud *Ecclesiasticum*, estque, vetitorum ciborum certis diebus abstinentia, et est institutum ab Ecclesia.

Q. *A quo aetatis anno incipit obligatio jejunandi?* R. A 22 inchoato.

Q. *Qui autem dubitat an expleverit 21 annum vel an non hodie sit jejunium?* R. Non tenetur jejunare, tenetur autem interrogare.

Q. *In quo consistit jejunium Ecclesiasticum?* R. 1. *In quantitate*, hoc est semel tantum de die comedere ad satietatem, vespere potest sumi modica refectio. Unde si quis bis die

ad satietatem comederet, peccaret mortaliter.

2. Consistit in *qualitate* hoc est abstinere se ab esu *carneum*, et *lacticiniorum*.

3. Consistit in certa hora comestionis, quae est circa meridiem, nisi aliud consuetudo loci ferat.

Q. *Potestne anticipari hora refectionis?* R:

1. Si sine rationabili causa? foret veniale, perverteret enim ordinem ab Ecclesia praescriptum. *Tol.*

Si esset causa rationabilis, *vg.* quia iter eundum urget, vel quia hora certa in tali, aut tali consensu comparere: vel quia alicui societati, quae hora 9. aut 10 prandet, se tenetur accommodare? nullum esset peccatum. *Lay*

Q. *Quantum unusquisque tempore jejunii ad collationem manducare debeat?* R. Sumenda est regula comedendae collationis ex consuetudine in singulis regionibus recepta. Quia ista refectiuncula per consuetudinem est introducta, adeoque et mensurari debet juxta limites ejusdem consuetudinis.

Hac responsione solvuntur plures difficultates, quae obvenire possunt Confessario legenti varios Authores de jejunio scribentes. Ratio hujus diversitatis est, consuetudo diversa in diversis partibus recepta. Cum ergo in Regno Poloniae est illa consuetudo, ut pro collatione cibi cocti apponantur tempore jejunii, hinc Confessarius non statim debet judicare poenitentes obnoxios esse

peccati mortalis. Excusat nos aliquomodo frigidior aura, quae majorem famem provocat propter subtilitatem suam. Specialiter cum pauperibus et plebeiis non scrupulizet Confessarius, quia excusantur tum propter continuum laborem, tum quia olera in majore parte habent pro cibo, quae modicum nutriunt, tum quia saepius in prandio non satiant appetitum, quae omnia et singula attendi debent.

Q. Quae jejunia sub hoc Praecepto continentur? R. Post promulgatum Breve Pii VI in Regno Poloniae A. 1775: Vigilia Nativitatis Dni: Assumptionis B. V. M; Sanctorum Petri et Pauli; Omnium SS. Item tota Quadragesima; 4. Temporum; In Adventu; Feria 4ta, et 6ta.

Nota 1. In pervigiliis aliorum Festorum B. V. M. est jejunium ex pia consuetudine tantum, vim legis habente.

Nota 2. In Quadragesima: Dies Dominicae excipiuntur a quantitate, ideo licitum est bis comedere ad satietatem; idem dicendum est de Feriis 6. per Annum. V. *Barthold.*

Feria 4. et die Sabbathi ante Dominicam SS. Trinitatis licet vesci lacticiniis, ex consuetudine, etsi sit jejunium 4. Temporum.

Q. Quid de Caffee judicandum venit? R. Probabilius venialiter peccant, qui bibunt cum lacte absque ulla necessitate ob solum gustum. Secus vero judicandum est de illis,

quibus solum caffè nocet, neque possunt de amygdalis lac bibere. *Pi. par. 2. S. 4.*

Q. Petrus abest a Patria sua, teneturne jejunare illa die, in qua nullum est praeceptum jejunandi in loco, ubi est, nisi in Patria sua?

R. Statuta Dioecesana, seu localia extra Dioecesim et Patriam non obligant, nam hujusmodi statuta et consuetudines locales affixae sunt loco, et solum obligant existentes in eo. Les. fl. Dum modo a Patria sua non absit in fraudem jejunii.

Q. Quomodo obligat Praeceptum Ecclesiae de servando jejunio? R. Sub mortali sine justa causa. Obligatio autem jejunii est personalis, quia finis hujus Praecepti est moderate affligere corpus proprium.

Q. An satisfacit Praecepto huic, qui sine justa causa frangit jejunium die ab Ecclesia determinato, et alio jejunet? R. Non satisfacit, quia haec obligatio est determinata huic diei et non alteri. Sicut recitatio Divini Officii, aut auditio missae die Festo.

Q. Quot peccata committit, qui violat jejunium ex duplici praecepto obligans v.g. Vigilia et 4 Temporum? R. Unum peccatum committit, quia licet sit 2plex praeceptum, ex eodem tamen motivo temperantiae utrumque obligat. Com. DD.

*Q. Quot peccata committit, qui deliberate statuerat per totam Quadragesimam non jejunare? R. Tot peccata committit, quod diebus non jejunat, quia jejunium est onus singulis diebus annexum. *Matheu. Sylv. etc.**

Q. *An qui saepius comedit in die jejunii toties peccat quoties comedit?* **R.** 1. Si comedit cibos vetitos, puta carnes, toties peccabit, quoties distinctis comestionibus manducat tales cibos.

R. 2. Si vero saepius comedit in die cibos quadragesimales? solum per 2dam comestionem violat jejunium, et peccat, *Mastr.* Quia per 3tiam vel 4tam comestionem amplius non violatur jejunium, cum jam sit violatum quamvis peccet contra virtutem temperantiae.

Q. *An, et quomodo peccent inducentes alium ad frangendum jejunium?* **R.** Mortaliter. **CC. DD.**

Q. *An saepius in die bibendo violatur jejunium?* **R.** Non, quia hoc Praecepto tantum comestio prohibetur.

Si autem ita biberet, ut fiat ebrins? peccaret mortaliter contra temperantiam. Ad hoc autem, ut sit quis ebrius mortaliter, opus est, ut saltem una hora privetur usu rationis. *Laco. n. 327.*

Q. *Quaenam sunt causae excusantes a quantitate jejunii?* **R.** Ordinarie sunt 3. 1. *Impotentia* tam physica quam moralis, ratione cujus excusantur illi, qui sine gravi aliquo incommodo vel notabili damno jejunare non possunt. 2. *Infirmi* convalescentes, praegnantes, vel *Nutrices* lactantes. *Senes*, quia senectus ipsa est morbus, vg. 60, annorum.

2. Causa est *pietas*, ratione cujus excusantur universaliter illi, qui praestantioribus operibus incumbunt, quae cum jejunio absque gravi incommodo perficere non possunt v.g. docere, cantare, concionari, Sacramentum Poenitentiae administrare, etc.

3. Causa est *necessitas*, ratione hujus universaliter excusantur omnes illi, qui gravi suo labore victitant, cum quo jejunium stare non potest: Tales sunt omnes Mechanici, qui cum gravi sui corporis defatigatione suas exercent artes v.g. Agricolae, Ferrifabri, Itinerantes dummodo non sit iter unius diei tantum.

Q. *Quinam possunt dispensare a jejunio?* R. Episcopus, Praelatus, Religiosus cum suis Religiosis. Imo et Parochus ex rationabili causa cum suis particularibus Parochianis. *Mastr.*

Q. *Quandonam recurrendum est pro dispensatione de jejunio ad Superiores?* R. Protunc quando causa excusans videtur quidem sufficiens, sed de ejus sufficientia adhuc dubitatur, et ideo ad superiorem recursus fieri debet, ut ipsius autoritate suppleatur causa. In aliis vero causis licet sit laudabile recurrere pro dispensatione, non est tamen omnino necessarium.

Q. *An peccent, qui sine rationabili causa dispensant in jejunio?* R. Peccant, et quidem graviter, imo et dispensatio illorum est non tantum illicita sed etiam invalida, ita ut dispensatus non possit tuta conscientia man-

ducare, si dispensationem agnoverit fundari in frivola ratione. Hinc sciendum est: peccare graviter illos Medicos, qui adulando magnatibus judicant et persuadent carnes necesse manducari ab illis tempore jejunii absque justa causa. Com. DD.

Q. Ad quid teneantur licentiati in jejunio vesci carnibus? R. Ex Rescripto Bened; XIV. Constit: Non ambigimus Bullar: T. 1. obligantur ad duas condiciones. 1. Ut unicam comestionem de die servant. 2. Ut non permisceant epulas, id est non manducent pisces, hoc enim denotat frivolum causam dispensationis: ideo enim supponuntur esse dispensati, quia illis nocent pisces. Nisi sint tantum dispensati ad lacticiuia.

Q. An potest Catholicus comedere carnes die vetito ne cognoscatur ab Haereticis? R. Non, si dictus cibus paretur ad confitentiam vel negandam fidem.

§ 4tus.

De 4to et 5to Praecepto Ecclesiae.

Q. Quid praecipitur 4to et 5to praeecepto Ecclesiae? R. Quilibet fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit, sub mortali tenetur semel saltem in anno specialiter tempore Paschali confiteri et communicare.

Quod si dicto tempore sive per negligentiam, sive per malitiam id non fecerit, de-

bet omnino alio tempore quamprimum id poterit peragere. Siquidem lex Ecclesiae Cap: *Utriusque Sexus*, involvit duo Praecepta, *alterum*: communicandi saltem semel in Anno, quod concernit substantiam Praecepti; *alterum* communicandi in Paschate, quod pertinet ad congruam temporis determinationem.

Q. *An et quando tenemur praeepto Divino confiteri?* R. 1. In articulo mortis aut periculo probabili mortis. 2. Si praevideat postea non habiturum copiam Confessarii, 3. Si quis sit in mortali, et velit communicare aut celebrare.

Q. *An satisfit praeepto annuae Confessionis per sacrilegam Confessionem seu Communionem?* R. Non, quia eo ipso nullum recipit Sacramentum Poenitentiae. Opposita est damnata ab Alex: VII. n. 14. Et Innoc: XI n. 55.

Q. *Qua poena puniuntur non confitentes neque communicantes tempore Paschali?* R. Videntes arcentur ab Ecclesia, mortui vero privantur Ecclesiastica sepultura. Verum haec sunt ferendae tantum sententiae.

Q. *Cui facienda est Confessio Paschalis seu annua?* R. Parocho proprio ut patet ex Conc: Later: *Omnis utriusque* etc. vel coram Sacerdote regulari idque ex mendicantibus, ut constat ex Bull: Clem: X. *Superna*. Item Leon: X. Pij V. Pauli V. Clem: VIII. ex quibus patet eosdem regulares Mendicantes

posse excipere Confessionem Paschalem et infirmorum, dummodo sint approbati a loci Ordinario, et de Confessionibus sibi factis certiozem reddant Parochum, extra hos, si quis velit facere Confessionem Paschalem coram alio Sacerdote Saeculari vel Regulari debet petere licentiam a Parocho suo, quae omnia intelligenda sunt de sola Confessione, Communio enim Paschalis et Viaticum omnino sumenda sunt a proprio Parocho, nisi is alteri dederit licentiam.

Q. Quaeenam conditiones requiruntur ut fractum censeatur jejunium naturale in ordine ad celebrandum, vel communicandum? R. Hae 4tur
1ma Ut illud, quod sumitur habeat rationem cibi, potus, vel medicinae. 2. Debet sumi ore ab extra. 3. Ante S. Species. 4. Aliter debet sumi, quam per modum salivae.

Ex his multi quietari possunt scrupuli, ac scrupulosi excusari a fractione jejunii. 1. Illi, qui deglutiunt frustum metalli ligni, Papyri etc. 2. Sumentes reliquias cibi interdentes residuas. 3. Sugentes humores ex pustulis dentium, vel sangvinem ex gingivis. 4. Subito attrahentes per nares guttulam aquae odoriferae, vel tabaci pulverizati. 5. Masti- cantes aromata, si parum quid inseparabiliter salivae adhaereret. 6. Lavando os, si una vel altera gutta aquae, aut musca cum respiratione trahatur.

De Consiliis Evangelicis.

Q. *Quae sunt praecipua consilia Evangelica?*
R. Haec tria: Voluntaria et Religiosa Pau-
pertas, Castitas et Obedientia.

Q. *Reperiuntur ista in Scriptura S.?* R.
Omnino: De paupertate *Math.* 19. v. 21. Et
v. 29. De Castitate *Math.* 19. v. 10. 11.
12. *Cor.* 7. v. 25. De Obedientia: *Haeb.* 13
v. 17. 1. *Petri* 5. v. 1.

Q. *Tenemur haec consilia observare?* R. Non,
cum non sint praecepta. Qui tamen talia
DEO libere voverunt, hi ad observationem
eorum gravissime Praecepto Divino obli-
gantur.

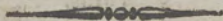
Q. *Ad quid nobis prosunt haec consilia?* R.
Ut vitam aeternam securius, et abundantius
habere valeamus.

Q. *Estne acceptabile DEO id vovere, quod
est bonum, et perfectius?* R. Procul dubio.
Proph. ait. *Psal.* 76. *Vovete, et reddite Do-
mino DEO vestro etc.*

Q. *Dissidentes obiciunt; quod Catholici ni-
mium extollunt statum religiosum in praejudi-
cium Sacramentorum?* R. Inter Baptismum
et Professionem Religiosam faciunt quidem
Catholici aliquam similitudinem, quatenus ho-
mo in utroq; renunciat explicite diabolo, et no-
vae fit inchoatio vitae Spiritualis, non tamen
omnino aequant, sed pie tantum putant per

Professionem Religiosam etiam omnem poenam peccatis debitam aboleri, quod fieri per Baptismum fide Divina, et certo credunt.

Nota. Opera Supererogatoria, et opera consilii sumi pro eodem, et nihil esse aliud, quam opera quae nullibi praecipuntur, sed solum svadentur, vel sponte suscipiuntur, quia creduntur placere DEO.

CAPUT IX.

§ Imus.

De Sacramentis in genere.

Q. *Quid est Sacramentum?* **R.** Est invisibilis gratiae signum visibile ad nostram justificationem Divinitus institutum. Haec definitio convenit etiam Sacramentis veteris legis.

Q. *Det definitionem Sacramentorum novae legis?* **R.** Est res sensibilis ex institutione Christi habens vim sanctitatis, sive gratiae justificantis efficiendae et significandae.

Q. *Quaenam fuerant Sacramenta in veteri lege?* **R.** Ab Adam usq; ab Abraham tam pro Masculis, quam pro Foeminis fuit deletiva culpae originalis; *Protestatio* fidei a Parentibus signo sensibili facta DEO in venturum Messiam.

Ab Abraham vero usq; ad Adventum Christi pro masculis fuit *Circumcisio*. Pro Foeminis autem fuit eadem protestatio fidei etc. Item esus Agni Paschalis, oblationes etc.

Q. *Per quid differunt Sacramenta antiquae legis a nostris Sacramentis?* R. Per hoc, quia illa non causabant gratiam ex opere operato, sicuti novae Legis. Vel si causabant gratiam ex meritis venturi Messiae, ut volunt aliqui, non tamen ita uberem sicut causant Sacramenta legis gratiae. 2. Vetera Sacramenta erant tantum signa seu figurae nostrorum Sacramentorum.

Q. *Suntne omnia Sacramenta permanentia?* R. Non, sed omnia sunt successiva praeter solam Eucharistiam, quae est *Permanens*. Caetera enim post dictam formam desinunt esse in re et solum manent in effectu. Eucharistia vero post verba consecrationis manet.

Q. *Suntne omnia aequae digna?* R. Sunt in ratione Instituentis, omnia enim sunt ab eodem Christo instituta. Non sunt tamen aequalia in ratione continentis ut docet *Triden:* Sess: 7. nam alia continent solum gratiam Christi, Eucharistia vero et gratiam et Christum realiter in se continet.

Q. *Qua necessitate necessaria sunt Sacramenta?* R. Duo sunt necessaria necessitate *medii*, scilicet *Baptismus* respectu infantium,

Et Poenitentia, vel in re vel in voto respectu adultorum in peccato mortali existentium.

Q. Quare dictum est respectu Infantum, cum Baptismus necessarius sit etiam adultis? R. quia adulti, qui non possunt pervenire ad Sacramentum Baptismi seu *fluminis*, salvari possunt per Baptismum *fluminis*, seu desiderii cum contritione.

Alia sunt necessaria necessitate praecepti: ut Eucharistia, Extrema Unctio, et Confirmatio. Duo vero sunt consilii: Ordo et Matrimonium.

Q. Nonne potest DEUS salvare hominem sine Sa cramentis? R. De potentia absoluta potest; de potentia vero ordinaria non potest sine aliquibus Sacramentis saltem in voto, hoc est ut habeat saltem desiderium et voluntatem ea suscipiendi.

Q. Quid est potentia DEI absoluta, et quid ordinaria? R. 1ma Est qua DEUS. potest facere, quidquid non implicat contradictionem. 2da vero est, qua potest efficere, quod ab aeterno decrevit facere.

Q. Sacramentum qualium rerum est signum? R. Trium. Est scilicet rememorativum Passionis Christi: Demonstrativum gratiae et prognosticon seu praenunciativum vitae aeternae.

Q. Potestne Papa aut Ecclesia instituere aliquod Sacramentum? R. Non potest, quia per Sa-

cramentum confertur gratia DEI, quam nullus purus homo propria auctoritate aliis conferre valet.

Q. *Quis est Author Sacramentorum?* R. Christus DEI Filius. Ex ejus enim Passione et morte omnia Sacramenta suam vim et efficaciam habent. Hic ergo instituit omnia Sacramenta per potestatem sive per potentiam excellentiae, quam habet ratione *Unionis hypostaticae*.

Q. *Quid est Unio Hypostatica?* R. Est illa unio, quae unit naturam humanam cum Verbo Divino, et haec unio est supernaturalis, quo ab substantiam.

§ 2dus.

De divisione Sacramentorum.

Q. *Cur Sacramenta tantum sunt 7. et non plura?* R. Ob similitudinem vitae corporalis, nam homo 1. nascitur. 2. augetur. 3. nutritur. 4. si in morbum incidit, sanatur. 5. Imbecilitas virium refocillatur. 6. Magistratus auctoritate regitur, 7. Per legitimam sobolem propagatur.

Ita spiritualiter homo per Baptismum renascitur, per Confirmationem augetur, per Eucharistiam alitur, ab infirmitatibus animae per poenitentiam sanatur, robor animi per

Extremam Uctionem acquirit, per Ordinem regitur, tandem per Matrimonium propagatur.

Q. Quotuplicia sunt Sacramenta? R. Alia sunt necessaria necessitate mediæ ut dictum superius. Alia sunt *iterabilia*, quæ multoties iterari, aut suscipi possunt, uti Eucharistia, Extrema Unctio, Poenitentia, et Matrimonium. Alia *initerabilia*, quæ non possunt iterari, ideo imprimunt characterem, uti Baptismus, Confirmatio, et Ordo.

Alia sunt *vivorum*, quæ suscipi debent ab homine in gratia DEI existente, et talia sunt Confirmatio, Eucharistia, Extrema Unctio, Ordo, et Matrimonium. Haec Sacramenta instituta sunt ad secundam gratiam producendam, seu ad augmentum gratiæ.

Alia *mortuorum*, quæ in suscipientibus supponunt peccatum, (tanquam animæ mortem) sive originale ut Baptismus, sive personale mortale, ut Poenitentia. Quæ sunt instituta ad conferendam primam gratiam.

Alia vocantur *formata*, quæ in suscipiente habent suum effectum, et causant gratiam. Alia *informia*, quæ quidem valide suscipiuntur, effectum tamen suum non habent ob peccatum in suscipiente existens, vel ob indebitam dispositionem seu præparationem.

Alia sunt *Priora*, Ordine, *Necessitatis*. Alia ordine dignitatis: sic ordine necessitatis Ba-

ptismus et Poenitentia prius est Sacramentum, quam Eucharistia. Ordine autem dignitatis est Eucharistia quam Baptismus.

Aliud vocatur Sacramentum *transiens*, aliud permanens, sed hoc jam dictum superius.

Q. Quando Christus instituit Sacramenta? **R.** *Baptismum: Math. 22 dum dixit: Euntes prae-
dicite etc.*

*Confirmationem: dum dixit Luc: 24. Sedete
in Civitate.*

*Eucharistiam: Math. 26. Accipite et man-
ducate.*

*Poenitentiam: dum dixit Joan: 20, Accipite
Spiritus S.*

*Extremam Unctionem: cum Apostoli missi
sunt a Domino, ungebant oleo multos aegrotos.
Matth. 6.*

*Ordinem: cum dixit: Sicut me misit vivens
Pater. Joan: 20.*

*Matrimonium instituit vel potius ad ratio-
nem Sacramenti elevavit, cum dixit: Quod
DEUS conjunxit etc. Math. 19.*

§. 3tius.

De Essentialibus Sacramenti.

Q. Quae requiruntur ad valorem Sacramenti?
R. Materia, Forma, et Intentio. Materia sunt

res quaedam sensibiles ex institutione Christi efficaciter significantes gratiam. *Forma* sunt verba a Ministro prolata in applicatione materiae.

Q. Quotuplex est materia Sacramentorum? R. 2plex: *Remota*, ut vg. in *Baptismo* aqua, in *Confirmatione* Chrisma, in *Eucharistia* Panis et Vinum; In *Poenitentia* peccata, in *Extrema Unctione* Oleum benedictum, in *Ordine* res quae traduntur ordinandis, in *Matrimonio* Personae contrahentes.

Et materia *Proxima* in *Baptismo*: ablutio, In *Confirmatione* et *Extrema Unctione* unctio. In *Eucharistia*: positio specierum Panis et vini. In *Poenitentia*: actus Poenitentis scilicet: dolor, et Confessio, In *Ordine*: traditio materiae remotae, In *Matrimonio*: corporum traditio.

Q. An, et quomodo materiae et formae Sacramentorum a Christo Domino sunt determinatae? R. Materiae aliquorum sunt determinatae in specie, ut *Baptismi*: aqua, *Eucharistiae* Panis triticeus, et Vinum de vite. *Extremae Unctionis* Oleum olivarum, ut constat *Marci* 6. et *Jacob*: 5. *Matrimonii* contractus, quo significatur traditio corporum inter sponsos.

Aliquorum Sacramentorum tantum in genere, ut *Confirmationis* Chrisma, quod confici potest ex Oleo et Balsamo: *Poenitentiae*: dolor, sive sit contritio sive attritio: *Ordinis* ali-quod instrumentum significativum potestatis, quae confertur, relicta Ecclesiae potestate determinandi illud in specie.

Quo ad *formam*: haec etiam in quibusdam Sacramentis est determinata a Christo Domino in specie, In *Baptismo*: *baptizantes eos in Nomine Patris etc.* In *Eucharistia*: *Hoc est enim etc. Hic est enim Calix, etc.* Idem videtur posse dici in *Matrimonio* scilicet *acceptationem traditionis corporum.* In aliis determinata est tantum in genere; Horum ratio: est voluntas Christi Domini. quae patet nobis partim ex Scriptura, partim ex Conciliis, Patribus, et Praxi totius Ecclesiae.

Q. *An Ecclesia potest mutare Materiam vel Formam Sacramentorum?* R. Secundum quod determinatae sunt a Christo, non possunt mutari ab Ecclesia proxime et formaliter, id est directe tollendo, seu non retinendo praedicatum illud in Materia, vel illam significationem in forma, quam Christus in illis esse voluit.

Potest Ecclesia mutare remote, et materialiter substantias Sacramentorum, dummodo, illa quae ab Ecclesia substituntur, retineant praedicatum illud in Materia, et illam significationem, quam Christus voluit. Sic Ecclesia apposuit aliquas condiciones certas Sacramentis, uti Contractui *Matrimonii* (ne sit clandestinus) praesentiam Parochi, et duorum saltem testium. *Poenitentiae*: approbationem; per hoc tamen non mutavit materiam et formam proprie, et formaliter, nisi improprie, et remote, in quantum materia v.g. *Matrimonii* consensus, qui fuit antea validus, sine hac

conditione nunc sit invalidus. Interim materia nunc est eadem, quæ fuit antea.

Q. *An materia mutata redderet Sacramentum invalidum?* R. Imo; 2plex potest esse mutatio materiae *Substantialis*, quando secundum communem usum, et aestimationem differt nomine et re ab ea, quam Christus instituit, et qua Romana Ecclesia utitur, ut si quis baptizaret aqua artificiali ex floribus et herbis expressa, esset materia substantialiter mutata, ab aqua pura *Elementari*. *Accidentalis vero mutatio* dicitur: quando manet eadem materia secundum speciem *Physicam*, mutatur tamen quoad aliqua *accidentia*, ut si ad Baptismum assumatur aqua calida, vel non benedicta.

R. 2do Mutatio *Substantialis* materiae reddit Sacramentum invalidum, secus *Accidentalis*.

Q. *An valide quis baptizaretur glacie aut nive?* R. Non, quia etsi nix et glacies sint materia mutata solum accidentaliter *Physice*; sed *Theologice* est mutata substantialiter, nequit enim ablueri corpus, nisi liquefiat.

Q. *An possunt Sacramenta administrari sub conditione?* R. Si conditio sit de praeterito, vel de praesenti, possunt, cum talis conditio Sacramenti effectum non suspendit.

Non possunt autem administrari sub conditione de futuro, nam Sacramentum sub tali conditione dum administraretur, non esset validum, cum Minister tunc non intenderet ipsum conficere: Nec etiam validum esset conditione adimpleta, quia materia et forma tunc jam non existeret.

Q. Materia quomodo debet esse Ministro prae-
sens? R. Moraliter, ita ut oculis cerni, ma-
nibus tractari possit, non est tamen necessaria
actualis visio, vel tractatio.

§. 4tus.

De Forma Sacramentorum.

Q. Quotuplex est Forma Sacramentorum?
R. 2plex: Absoluta, quae sine ulla conditione
profertur, et Conditionata quae sub condi-
tione pronuntiatur, vg. Absolve te, si es capax,
vel, si non es baptizatus, ego te baptizo, etc.

Q. Quotuplex potest esse mutatio Formae? R.
2plex: Substantialis, quando non manet idem
sensus verborum formae a Christo institutae,
ut si in forma Eucharistiae loco verborum:
Hoc est Corpus meum dicat quis: Hoc signifi-
cat corpus meum.

Accidentalis, quando manet idem sensus, sed
verba duntaxat mutantur, ut si dicat quis:
Haec res est corpus meum. Prima mutatio formae
reddit Sacramentum invalidum, secus secunda.

Q. Quot modis potest contingere formam va-
riari? R. 1mo Additione ut cum dicitur: ego
baptizo in Nomine Patris, qui te creavit etc. 2do
Diminutione: vg. baptizo te omittendo ly ego. 3tio
Transpositione vg. ego te baptizo in Nomine Fi-
lii, Patris, etc. 4to Interpolatione vg. Ego te
Baptizo et casu interponendo: amo de manum etc.
5to Corruptione vg. te ego baptizo in Nomine

Patris etc. 6to per verba aequivoca. 7mo per verba synonyma. 8vo per idiomatis mutationem, ut si loco Latinae linguae utaris Gallica, vel Polonica.

Q. *An et quale est peccatum, mutare formam?*
R. Peccatum ex quacunq; mutatione admissum, est Sacrilegium, et ex genere suo mortale, si veritatem formae, aut Sacramentum dubium reddit.

In nullo Sacramento loco verborum, possunt adhiberi Scriptura, nutus, vel signa, cum haec non sunt a Christo instituta, Excepto Matrimonio, quod cum sit quidam contractus, potest celebrari nutibus.

De Intentione vid. dicta Cap:3. §. 9.

§. 5tus.

De Ministro.

Q. *Quis est Minister Sacramentorum?* R. De lege ordinaria solus homo Viator, quia sunt instituta ad salutem hominis Viatoris; Angelus non valet conficere, quia ad hoc non est deputatus a Christo ut Minister, idem dici potest de anima, quia etsi retineat characterem, revera tamen non est homo Viator, quia non est in via merendi, vel demerendi, quod proprium est Viatoris.

Q. *Quotplex potest esse Minister Sacramentorum?* R. 2plex: 1mo *Solemnitatis* sive ex officio, ille est, qui conficit aut administrat, specialiter

ad hoc deputatus et consecratus. 2do necessitatis, qui sine deputatione speciali Sacramenta conficit. Sic Minister Baptismi potest esse Foemina. Judæus etc.

Q. *Probitas seu status gratiae requiritur in Ministro?* R. Affirm: in Ministro solemnitatis (non tamen de valore Sacramenti) sed ad dignam administrationem, quia Sancta sancte sunt tractanda, nisi adsit necessitas v.g. absolvendi moribundum, tunc enim nullum fore peccatum docet S. Thomas, praecipue si nec minimum eliciendi contritionem sufficeret tempus

Q. *Quotuplex est servandus ritus a Ministro in administrandis Sacramentis?* R. 2plex; Unus praescriptus a Christo, nimirum Materia, Forma. et Intentio. Alter praescriptus ab Ecclesia, ut sunt Caeremoniae externae.

Q. *Estne uterq; ritus necessario servandus?* R: Affirmat: cum hac tamen distinctione, quod primus servandus est ex necessitate Sacramenti, posterior vero ex necessitate praecepti, ob majorem rei sacrae significationem vel Ministerii orna tum.

Q. *An et quomodo peccat Minister, si in administrandis Sacramentis, contemnat, vel omittat vel mutet ritus ab Ecclesia praescriptos?* R. Si contemnat? semper delinquit uortaliter; si tantum est negligens circa observationem Caeremoniarum? delinquit graviter, vel leviter juxta advertentiam ad culpam gravem, vel levem, aut quantitatem materiae.

Q. An duo Ministri possunt conficere unum et idem Sacramentum? R. 1mo In Matrimonio duo Ministri sunt necessarii, ad administrationem unius Sacramenti, quia natura talis contractus ita exigit ut scilicet unus tradat, alter accipiat.

R. 2do In Ordinatione ad Presbyteratum; si duo vel plures cum Episcopo proferant et simul finiant formam, omnes simul conficiunt unum Sacramentum Eucharistiae.

R. 3tio *Extrema Unctio*, quia plures habet formas partiales valide potest conferri a pluribus Ministris, et licite in casu necessitatis. In *Eucharistia* quoque; saltem valide potest unus Sacerdos consecrare Hostiam, et alter Calicem; secus dicendum de aliis Sacramentis.

Q. An Minister licite potest uti materia, vel forma dubia? R. Per se loquendo, non licet, quando potest haberi certa, nisi in necessitate, et tunc adhibenda est illa, quae videtur probabilior, et certior.

Q. Quandonam Minister reiterare potest Sacramentum? R. Quando prudens dubium est de valore, reiterare debet sub conditione. Quando nulla est prudens causa dubitandi de valore Sacramenti? sed oriuntur tantum leves scrupuli? ne quidem sub conditione est iterandum.

Q. In dubio an protulerit formam Minister, v.g. an re ipsa consecraverit, num debet repetere formam? R. Si hoc dubium oriatur ex eo, quia cum jam processerit longius, non recordatur se protulisse, non ideo poterit repetere, sed debet pergere iudicando se bene

fecisse omnia, si alias errare non solebat.
S. Thomas quaest: 83. Suar: etc.

Q. An minister ob metum gravem licite simulare potest administrationem Sacramenti?

R. Non; contraria est damnata ab Innoc. XI. Non est Simulatio Sacramenti, quando Sacerdos loco absolutionis indisposito dandae, orationem solum dicit, et Crucem format, nam poenitens tunc scit se non absolutum fore, consequenter non decipitur. Simulatio est positio signi de se indifferentis ad plura, cum praevisione, quod aliquis per illud sit decipiendus, eo quod accepturus sit illud in sensu, qui non est verus.

§ 6tus.

De Subiecto seu Suscipiente.

Q. Quis est capax recipere Sacramenta? R. Solus homo Viator.

Q. Animae in Purgatorio suntne Viatores? R. Non, quia non sunt in via merendi, vel demerendi, quod est proprium Viatoris, neque etiam sunt in termino, sed manent in statu medio inter Viam et Patriam

Q. Quae dispositio requiritur in suscipiente? R. Ad valorem Sacramenti requiritur intentio in Adultis, seu voluntas suscipiendi Sacramentum. Hinc sequitur hominem omnino invitum invalide Sacramentum recipere, excepta Sanctissima Eucharistia, quae va-

lide sine intentione susciperetur, sed sine fructu.

Q. Sufficitne dicta dispositio, id est intentio etiam ad fructum percipiendum ex Sacramentis? **R.** Non; sed praeterea ad fructum et effectum in Baptismo et Poenitentia, requiritur saltem attritio supernaturalis. Ad reliqua vero Sacramenta requiritur ut suscipiens sit in gratia.

Q. Intentio ad valorem Sacramenti requisita, an debet esse in omnibus Sacramentis eadem et uniformis? **R.** Non; 1mo ad Baptismum sufficit habitualis. 2do ad Confirmationem: Extremam Unctionem: Eucharistiam: Poenitentiam: etiam sufficit habitualis, imo sufficit et interpretativa seu implicita, dummodo dolorem aliquo signo externo expressisset, quod signum esset loco Confessionis.

Q. Cur Intentio interpretativa sufficit potius ad 4 dicta Sacramenta, quam ad alia? **R.** Quia dicta 4. Sacramenta minus oneris afferunt secum, ergo facilius praesumitur volitio generalis habendi talia bona, alioquin non facile obtinibilia.

Ad *Ordinem* non sufficit interpretativa, cum enim Ordo sit immutatio totius status, afferatque gravia onera illi, qui illum adultus suscipit, ergo ex eo, quod aliquis volitione generali velit sibi media ad salutem, non ideo vult *Ordinem*.

Ad *Matrimonium* etiam non sufficit interpretativa orationem immediate datam. Quandoque tamen sufficit habitualis.

§ 7mus.

De effectu Sacramentorum scilicet Gratia.

Q. *Qui, et quot sunt effectus Sacramentorum?* R. 3. Gratia sanctificans ex opere operato. Character, 3. auxilia quaedam actualia ad obtinendum finem, in quem singula Sacramenta sunt a Christo Domino instituta. Primus effectus idest *Gratia sanctificans* est communis omnibus Sacramentis. 2dus Character reperitur in 3bus tantum scilicet in *Baptismo, Confirmatione, et Ordine*; 3tius est proprius omnibus Sacramentis, tamen juxta diversitatem Sacramenti diversa dantur auxilia.

Q. *Quotuplex est Gratia?* R. 2plex: *Naturalis* estque donum DEI naturale, quod DEUS potest non conferre creaturae sine illius injuria, et hujusmodi est vg. status nobilis, memoria, sanitas, et caetera talenta naturalia. Et *Gratia supernaturalis* estque donum DEI gratuitum supernaturale creaturae rationali conferibile ex meritis Christi, ordinatum ad consequendum finem supernaturalem.

Q. *Quotuplex est gratia supernaturalis?* R. Alia est supernaturalis quo ad *Substantiam*, quae est indebita omni naturae creatae, uti

est gratia sanctificans etc. Alia est supernaturalis *quo ad modum*, quae solum in aliquibus circumstantiis est debita, talis est *vg.* Sapientia, si illam DEUS alicui infanti infunderet.

Q. *Quotuplex est adhuc Gratia DEI?* R. Alia est *Interna*, quae hominem interius afficit, sive per modum *permanentis*, ut est gratia habitualis, sive *transeuntis*, ut est gratia actualis. Alia est gratia *externa*, quae hominem interius non afficit, sed tantum motu sensus, ut est Praedicatio, Miracula etc.

Gratia *Interna* alia est *gratis data*, quae alicui a DEO datur, principaliter propter salutem aliorum, ut est Gratia praedicandi etc. et haec dividitur in praecipuas 9. species ut videre est ad *Eph. 4.*

Alia est *Gratum faciens*, quae principaliter datur alicui propter ipsius salutem, ut est *vg.* jejunandi, meditandi etc.

Gratia gratum faciens. Alia est *actualis*, quae est *auxilium actu* a DEO alicui collatum. Alia *habitualis*, quae est qualitas *Spiritualis* infusa a DEO, permanentem inhaerens animae et sanctificans illam.

Q. *Quotuplex est Gratia Actualis?* R. Alia est *Excitans*, per quam ex peccato retrahimur, et quasi a somno mortis excitamur. Alia est *adjuvans*, per quam a DEO in nostris bonis operibus adjuvamur. *Prima* vocatur *antecedens*, quae antecedit actum voluntatis nostrae. *Secunda* dicitur *concomitans*,

quia adjuvando voluntatem, est quasi comes illius.

Gratia Excitans. Alia est *sufficiens* estque illud auxilium DEI, a quo quidem excitamur, illi tamen non consentimus, et *efficax* est illud auxilium, cui consentimus, unde quia efficit hoc in nobis, ad quod nos excitat, ideo vocatur *efficax*.

Q. *Quotplex est gratia habitualis?* R. *2plex:* Alia vocatur *1ma*, quae ante se aliam non supponit, alia *2da*, quae ante se aliam supponit, estque augmentum gratiae primae.

Q. *Gratiae habitualis qui sunt effectus?* R. Inter alios praecipue sunt sequentes. 1. *Reddit et efficit nos Filios DEI adoptivos.*

II. *Reddit nos DEO gratos et dilectos amicos, qui in peccato mortali existentes eramus ingrati, et inimici odibiles DEO.*

III. *Per gratiam Sanctificantem fit remissio peccatorum, quia ut primum haec gratia animae infunditur, statim peccata desinunt esse, et penitus delentur.*

IV. *Gratia Sanctificans dat jus ad gloriam aeternam, quia est semen vitae aeternae et est causa nostrae salutis.*

V. *Addit valorem, et dignificat opera nostra bona supernaturalia, reddit illa salutaria, et condigne meritoria vitae aeternae.*

Gratia alia dicitur ex opere operato, ex eo, quia confertur independentem non a meritis operantis, sed ex meritis Christi Domini, ex vi solius Sacramenti.

Gratia ex opere operantis, causatur tunc, quando confertur intuitu meritorum et bonorum operum ipsius operantis, idest secundum mensuram dispositionis, et meriti suscipientis, vel ministrantis.

Q. Gratiae Sacramentalis quae sunt causae?
R. Solus DEUS est causa Physica principalis. Christus Dominus est causa meritoria principalis. Sacramenta sunt causae instrumentales morales.

Q. Qualem gratiam causant Sacramenta? R. Omnia causant, Habitualement et quidem ex opere operato; Non tamen omnia primam Gratiam, sed solum Baptismus et Poenitentia. Reliqua vero Sacramenta causant per se, et ex institutione sua Gratiam habitualement secundam.

Q. Sacramenta quae ex institutione sua causant Gratiam secundam possuntne per accidens causare gratiam primam et delere peccatum mortale? R. Possunt, vg. si quis accederet ad Eucharistiam cum peccato mortali inculpabiliter oblito, et non confesso; in tali casu per Eucharistiam et deleteretur illud peccatum, et causaretur gratia prima, si tamen cum attritione accedit; licet postea teneretur confiteri illud post reminiscenciam, ut satisfaciatur praecepto Divino.

Q. An Sacramenta omnibus aequalem gratiam conferant? R. Affir: si aequaliter dispositi sunt; secus si inaequaliter. Nam secundum bonam suscipientis, praesertim a-

ctualem dispositionem, devotionemque gratia uberior confertur.

Q. *Quae sunt illa specialia auxilia ad finem Saaramenti ordinata?* R. In *Bapt*: confertur peculiaris qualificatio, ad reliqua Saaramenta digne suscipienda. In *Confr*: ad Fidem publice confitendam, et contra inimicos Ecclesiae defendendam, In *Euch*: Spiritualem delectationis, et devotionis augmentum seu auxilium ad vincendas tentationes. In *Poenit*: dantur auxilia ad persistendum in gratia, In *Extr*: *Unct*: robur contra tentationes doemonum, qui in extremis nos in desperationem ducere conantur. In *Ordine* dantur auxilia ad bene fungendum suo officio. In *Matrim*: denique confertur peculiare auxilium, ad mutuum conjugum amorem fovendum, ad fidem conjugalem servandam, et ad proles recte educandas.

Q. *An gratia habitualis potest stare cum peccato mortali in eodem subjecto?* R. Certum est, quod secundum potentiam ordinariam non possunt secum stare, quia secundum praesentia DEI decreta, quodocunque gratia infunditur, DEUS condonat, et delet peccata; de possibili vero disputant TT.

§ Svus.

De Merito.

Q. *An homo potest aliquid a DEO mereri?*
R. Potest vere, et proprie.

Q. *Quid est meritum?* **R.** Est obsequium DEO factum ex se potens movere DEUM, ad dandum praemium supernaturale.

Q. *Quotuplex est meritum?* **R.** Duplex: de *Condigno*, per quod intelligitur meritum illud, quod mercede ac praemio ex se dignum est, cui ex quadam justitia debetur merces. Et Meritum de *Congruo*, per quod intelligitur quod, quamvis mercede non sit ex justitia dignum, illi tamen ex decentia quadam, et congruitate debetur.

Q. *Quaenam conditiones requiruntur ad meritum?* **R.** Imo ex parte operantis ut sit *actus positivus* scilicet: opus aliquod bonum, nam actus negativus *vg. omissio peccatorum*, non potest dici meritum. *2do* ut sit *actus supernaturalis, liber*, sive ex motivo supernaturali elicitus; ut sit *actus dignificatus*, a gratia sanctificante. *3tio* Ut fiat cum aliqua difficultate superanda.

Q. *Per quid differt meritum ab impetratione et satisfactione?* **R.** Quia impetratio movet ad aliquid obtinendum, per modum submissae petitionis; Satisfactio est quaedam redditio aequivalens injuriae.

Q. *An homo potest mereri primam gratiam actualem?* **R.** Non. neque de *condigno*, neque de *congruo*. DEUS enim in nobis nullis praecedentibus meritis, et fidem et amorem inspirat. *Conc. Ara: 26.*

Neque gratiam habitualem primam mere-
ri potest *de condigno*, potest tamen *de con-*
gruo. CC. TT.

Q. *Beati in Coelo an merentur?* R. Non,
quamvis intensissime eliciant actus bonos
vg. amoris etc. Quia ad meritum requiritur sta-
tus viae, jam vero SS. in Coelo non sunt
Viatores, sed comprehensores.

Obtinent quidem nobis gratiam, *via im-*
petrationis, orando DEUM, qui eorum pre-
ces exaudiens, concedit gratiam, et alia bo-
na nobis viatoribus. Via tamen *meriti* nihil
obtinent; quia sunt *extra statum meritorum*.

Q. *Quid est praedestinatio ad gloriam?* R.
Est decretum DEI, quo DEUS praevisis cre-
aturae meritis, et salutaribus operibus, de-
crevit dare gloriam aeternam.

Q. *Quid est Reprobatio?* R. Est decretum
DEI, quo DEUS post praevisa absolute cre-
aturae demerita, decrevit illam ad poenam
aeternam.

§ Inus.

De Justificatione peccatoris.

Q. *Quid est Justificatio seu Sanctificatio?*
R. Est supernaturalis emundatio peccatoris
a peccatis per infusionem gratiae sanctifican-
tis, vel est transitus a statu peccati ad sta-
tum gratiae.

Q. *Justificatio quotupliciter sumi potest?* R.
2.pliciter I. *Active et efficienter*, et sic est

ipsa actio DEI, per quam nos DEUS justificat, et emundat a peccato per infusionem gratiae habitualis. 2. *Passive seu subjective* et est ipsa emundatio peccatoris et receptio ejusdem gratiae sanctificantis.

Q. *Quomodo fit justificatio?* R. Secundum praesentia DEI decreta fit per infusionem gratiae sanctificantis inhaerentis animae. *Est de Fide defn: in Trident: Sess. 6.* Quia in justificatione nominamur et efficitur Filii DEI participes naturae Divinae, jam vero participatio haec naturae Divinae, non potest aliter explicari, nisi per gratiam sanctificantem intrinsecam, et inhaerentem animae.

Q. *Ad iustificationem hominis an requiritur aliqua dispositio?* R. Ad justificationem adultorum requiruntur quaedam dispositiones, idque supernaturales, Fidei, Spei, Charitatis, dolor, et propositum amplius non peccandi, Baptismus in re, vel in voto, timor DEI.

Dixi Adultorum, quia in infantibus nulla requiritur dispositio, defacto enim in Baptismo justificantur, absque ulla dispositione, nullum enim possunt habere actum liberum.

Q. Sanctus Paulus ait Rom: 3. 28. *Arbitramur justificari hominem per Fidem sine operibus legis?* R. 1. S. vero Jacobus ait Cap: 3. 20. *Hominem ex operibus justificari.*

R. 2. Sanctus Paulus voluit a Justificatione peccatoris praecise excludere opera caeremonialia legis Mosaicae, non autem poeniten-

tiam, quam toties in Epistolis suis rigorosissime exigit.

Q. An potest quis certus esse de sua justificatione? R. Non potest sine speciali DEI revelatione. Nescit homo, utrum amore vel odio dignus sit. Eccl. 9.

§ 10mus.

De Necessitate bonorum operum.

Q. An sola fides sufficit ad salutem consequendam? R. Non, sed insuper requiruntur bona opera. Math. 19. dicitur: Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Item 1 Corinth. 13. Ubi per charitatem observatio mandatorum intelligitur, innumerisque sacrae Scripturae locis vita aeterna, et quidem veluti merces et praemium bonis operibus promittitur. Uti Math. 5, 1. Corinth. 3. Salvantur ergo aliqui ex solis meritis Xsti Domini, ut sunt: infantes baptizati. Adulti vero habentes usum rationis, similiter salvantur, ex meritis Christi Domini, ita tamen, ut etiam requirantur merita propria, et bona opera. Quia secundum praesentia DEI Decreta requiritur, ut homo libertate praeditus, per propria bona, auxiliante et cooperante gratia supernaturali, se disponat ad Coelestem Gloriam, illamque mereatur.

Q. Quid ad haec dissentium Pastores? R. Ex his complures, doctrinam illam Lutheri

(*Nisi Fides absque omnibus, etiam minimis bonis operibus fuerit, non justificat. Tom. 1. Lat. Vitember. fol. 371. par. 2. prop. 3.*) rigoroſe usque ad hunc diem ſequuntur.

Q. *Utique in nonnullis libellis ſuis obſervationem Praeceptorum ſere inſtar Catholicorum commendare ſolent?* R. Haec ſolum ad ſpeciem dicunt, re vera ſic intelligenda eſſe volunt: Praecepta DEI ſunt quidem obſervanda, nihilominus etiam ille qui id non faceret, modo firmiter credat, ſe omnino ſalvatum iri per Chriſtum, inſallibiliter ſalvabitur. Imo expreſſe docent Praecepta DEI ſervatu eſſe impoſſibilia, teſtantur id libri eorundem.

Q. *Quid ex hac tota doctrina ſequitur?* R. Aperitur via lata: quis enim tali inſiſtendo perſvaſioni, Praecepta DEI obſervaret, ſi absque tot impenſis, aequè bene per ſolam Fidem ſalvari poſſit.

Q. *Nunquid non Fidei toties in S. Scriptura vita aeterna appromittitur?* R. Sed non ſoli fidei, verum in aliis locis, etiam operibus.

Q. *Utique Chriſtus ait Luc. 17. Cum omnia feceritis, dicite, ſervi & utiles ſumus, igitur non debemus exigere gloriam a DEO?* R. Cum enim ex nobis, noſtrisque operibus, nullum jus ad gloriam Coeleſtem habeamus, ſine gratia DEI eam exigere non valemus.

Item: Quoniam gloria aeterna, ex ſola DEI miſericordia noſtris operibus appromiſſa eſt, haecque opera, non ex naturae viribus, ſed per Chriſti gratiam redduntur di-

gna promissionibus Divinis, ideo, merito etiam postquam omnia benè fecerimus, dicere debemus; *Servi (quantum ex nobis) inutiles sumus, nec gloriari possumus, nisi forte ita prout S. Paulus 1. Cor: 15. Non ego, sed gratia DEI mecum.*

Q. *Opera hominum bona quotupliciter possunt considerari?* R. 3pliciter: I. *Opera viva sunt illa quae fiunt in statu gratiae, neque sunt per peccatum mortale subsequens mortificata, seu impedita ad effectum vitae aeternae.*

II. *Opera mortua quae fiunt in statu peccati mortalis, peccatum enim mortale est mors animae.*

III. *Opera mortificata sunt illa: quae prius facta sunt in statu gratiae, postea per peccatum mortale mortificantur, idest impediuntur, ne habeant valorem vitae aeternae.*

Merita seu opera bona mortificata an reviviscunt? R. Remoto obice per poenitentiam reviviscunt, id est recuperant suum pristinum valorem promerendi vitam aeternam, tunc quando peccator per veram poenitentiam justificatur. Com: TT.

Q. *Reviviscuntne opera mortua?* R. Nunquam reviviscunt in ordine ad meritum vitae aeternae. Quia nihil potest reviviscere, quod ante nunquam vixit; siquidem non sunt facta in statu gratiae, quae sola est vita spiritualis.

Notandum tamen: Opera bona naturalia mortua id est, in statu peccati mortalis facta, (quamvis non sint actus meritorii vitae aeternae) tamen non sunt penitus inutilia, neque idcirco ab homine sunt intermittenda. Ita omnes *DD Cath.* Quia homo per opera talia ex misericordia DEI praeservatur a gravioribus peccatis. Tum quia talis homo sensim avescit exercitio bonorum operum, et facilius de peccatis commissis agit poenitentiam.

§ 11us.

De libero Arbitrio Hominis.

Q. Habetne homo liberum Arbitrium, vi cuius possit malum fugere? aut bonam eligere si? et quando vult? R. Omnino, constat ex quotidiana experientia, tum ex innumeris Sacrae Scripturae locis uti: Eccl: 15. 4. 14. 18. etc.

Q. Igitur DEUS neminem necessitat ad peccatum? R. Certe non; Eccl: 15. 4. 11. etc. Neque etiam DEUS necessitat gratia sua ad bonum, inquit enim Christus Math: 23. 37. Quoties volui congregare filios etc.

Q. Satisfactio pro peccatis nostris an fuit condigna? R. Non solum fuit condigna, hoc est aequalis, sed etiam superabundans.

Q. Si fuit condigna et superabundans, quare non omnes homines salvantur? R. Quia pluri reddunt se indignos satisfactione Chri-

sti, non applicando sibi eadem merita, per Sacramenta, et poenitentiam, sed potius abutendo; jam vero satisfactio Christi ut in actu 2do suum effectum sortiatur, requiritur nostra applicatio, et cooperatio per bona opera salutaria. *Est de Fide.*

Q. Desideratne DEUS sincere quantum de se omnium hominum salutem? R. Affir: testante S. Paulo 1. Tim. 2, 4. DEUS enim dat omnibus gratias sufficientes, et media necessaria, tam ad servanda mandata sua, quam ad consequendam salutem, modo ipsi velint.

Q. Sed forte aliquid saltem ex parte DEI necessario requisitum deest peccatoribus, dum non convertuntur? R. Non: protestatur enim Isaiae 5. 4. Quid est, quod debui ultra facere etc.

Q. Igitur possunt homines resistere gratiae DEI? eique non cooperari? R. Possunt, et frequentissime solent. Patet ex Act: 7. 51. Dura cervice et incircumcisis cordibus etc.

Q. Quomodo appellari solent hujusmodi gratiae? R. Dum homo gratiae Divinae resistit, seu non cooperatur, dicitur Gratia pure sufficiens, dum autem cooperatur: Gratia efficax.

Q. Quid in re sunt gratiae actuales, quibus nos DEUS ad bonum excitare et adjuvare solet? R. Sunt illuminationes supernae intellectus, et piae inspirationes voluntatis. De quibus Scriptura Eph: 5. Surgè, qui dormis etc et Joan. 6. 45. Omnis, qui audivit etc.

Q. Praeter has gratias transeuntes soletne quoque dari ex meritis Christi gratia permanens, et inhaerens animae hominis? R. Datur defacto omnibus justis, diciturque justitia et Filiatio DEI adoptiva, et gratia sanctificans. Hanc per peccatum mortale amittimus, per poenitentiam recuperamus, per bona opera augemus.

Q. An potest homo velle, aut facere bonum sine gratia (intellige) actuali? R. Non potest sine speciali auxilio velle, aut perficere opus bonum, quod ad salutem aeternam consequendam conferat, hoc autem auxilium est ipsa gratia actualis.

§ 12mus.

De Sacramentalibus et Benedictionibus etc.

Q. Quid sunt Sacramentalia? R. Sunt res quaedam ab Ecclesia institutae in eum finem, ut per eorum usum venialium peccatorum remissio obtineatur, idque virtute doloris, quem exercet 'is, qui eis utitur, qui dolor concipitur virtute gratiarum excitantium, quas saepe saepius concedit DEUS in devoto Sacramentalium usu, propter Ecclesiae preces, et merita quam saepe exaudivit, sunt autem 6. sequenti versu expressa.

Imo Orans, 2. Tinctus, 3. Edens, 4. Confessio, 5. Dans, 6. Benedicens.

1. *Oratio Dominica*, vel illa quae fit in Ecclesia consecrata. 2. *Aqua benedicta*. 3. *Intelligitur esus Eulogiorum* olim in usu, vel Panis aut Vini benedictio. 4. *Confessio generalis* v.g. *Confiteor Deo etc.* 5. *Eleemosyna*, aut etiam alia opera misericordiae. 6. *Benedictio Episcopi*. Hic revocantur multae actiones sacrae uti: Exorcismi, Insufflationes. *Ima Tonsura etc.*

Q. *Quomodo differunt Sacramentalia a Sacramentis?* R. *Sacramenta* sunt instituta a Christo; *Sacramentalia* ab Ecclesia. 2. Illa conferunt gratiam *ex opere operato*, ex seipsis; haec non ex seipsis sed tantum virtute doloris, quando is exercetur; id est ex opere operantis. 3. Illa instituta sunt etiam ad remissionem mortalium; haec ad remissionem venialium. 4. Illa infallibilem consequuntur effectum in non ponentibus obicem, secus haec.

Q. *Quomodo peccat, qui in Sacramentalibus falsam materiam supponit, v.g. pro Benedicta Aqua, non benedictam?* R. *Mortaliter*. CC. DD. Neque tunc obtinetur ulla venialium remissio, dum quis utitur aqua non benedicta putans esse benedictam.

Q. *Coeremoniae in quolibet cultu Divino rectene, et utiliter adhibentur?* R. *Affir.* 1. *Ut omnia honeste, et secundum ordinem fiant.* 1. Cor: 14.

II. *Ab exemplo Christi*, qui quamvis potuisset sine ulla caeremonia conferre gratiam, sanare tam corpus, quam animam, tamen adhibuit caeremonias; scil: insuffavit in Apostolos, *Joa.* 20. homines a daemone obsessos exorcizavit. *Ma.*

5. ex sputo lutum fecit, *Joa. 9.* elevatis manibus benedixit. *Luc. 24.*

III. *Ex perpetua praxi, et antiquissima Traditione Ecclesiae, ut constat ex SS. PP. Dion. Cyp. etc.*

IV. *Ex utilitate multiplici, et fine honesto, quia per coere monias defertur DEO cultus externus, nutritur devotio, augetur reverentia in suscipientibus Sacramenta, dum quaedam Majestas cultus Divini oculis objicitur, instruntur fideles, discernuntur ab haereticis etc. etc.*

Q. Quare benedicimus creaturas vg. aquam, cereum etc. cum hae bonae sunt? R. 1. Ut usus earum sit nobis cum benedictione Divina proficuum, atq; a diaboli fraudibus immunis; scimus etenim diabolum saepe abuti istis creaturis ad nocendum hominibus. Omnis creatura bona est, sanctificatur enim per verbum DEI, et orationem. Ait S. Paul: 1. Tim: 4.

2. Ad significanda certa mysteria, et effectus spirituales: *Cereus Paschalis* significat Resurrectionem Christi; *Oleum*, ejus misericordiam, *Cineres*, nostram poenitentiam, *Aqua* purgationem animae etc. etc.

Q. Christus has omnes coere monias non instituit? R. Etsi non instituit per se immediate, sed mediate omnes instituit, id est per suos Vicarios. Christus Ecclesiae dedit potestatem solvendi et ligandi, etiam in conscientia; ergo Ecclesia potest sub praeepto fideles adstringere ad aliquas coere monias.

Interrogemus hic Dissidentes ubi Christus in-

stituerit vel praecerit: ut Christiani orationes suas in pileum immurmurent, (si tamen orent) eoq; faciem tegant? quo nihil est magis ridiculum.

§. 13tius.

De Baptismo.

Q. Quid est Baptismus? **R.** Est Sacramentum consistens in ablutione corporis exteriori sub praescripta verborum forma a Christo institutum ad regenerationem spiritualem. *Baptismus* est vox Graeca, significans immersionem, tinctionem, seu ablutionem,

Q. Quotuplex est Baptismus? **R.** 3plex: I. *Fluminis*, qui immediate est definitus. II. *Flaminis*, qui est desiderium suscipiendi Baptismum. *Flaminis*, quod desiderium debet includere contritionem; et solum adultis rationis usu pollentibus competit. III. *Sanguinis* scil: Martyrium pro Fide Christi, aut pro vera virtute.

Solus Baptismus *Fluminis* est proprie Sacramentum, ac janua ad reliqua Sacramenta, ante cujus susceptionem, nullum Sacramentum susciperetur valide, excepta SS. Eucharistia, nam non baptizatus acciperet quidem verum Corpus Christi, sed infructuose; Alii duo Baptismi sic solum nominantur, ut primi Baptismi vices suppleant, potestq; homo per ea salvari.

Q. Cur vocatur Baptismus janua Sacramentorum? **R.** Quia in susceptione Baptismi praeter primam gratiam, quae animam sanctificat, con-

fertur character, quo homo redditur aptus ad recipienda alia Sacramenta.

Q. *In quo differunt hi 3. Baptismi?* R. 1. In eo quod Baptismus *Flaminis et Sangvinis* non imprimant characterem, etsi resuscitaretur mortuus, cum Baptismo *Fluminis?* iterum baptizandus esset Baptismo *Fluminis*, ut satisfaciat legi Christi.

R. 2. In Baptismo *Fluminis* sufficit attritio, jam vero in *Flaminis*: Contritio.

§ 14tus.

De Materia Baptismi.

Quae est Materia Baptismi? dictum est Cap: 9. §. 3.

Q. *Quae est Materia Baptismi dubia?* R. Aqua roseacea, ex sale resoluta, liquores ex arboribus emanantes, vel per distillationem ex herbis, floribus, etc. educti, item jusculum, cerevisia tenuis,

Materia vero invalida est Vinum, urina, sanguis, oleum etc. idem dicendum, de nive, glacie, grandine, nisi resolvantur.

Q. *Requiriturne trina infusio?* R. Etsi hodie sic exigitur, valide tamen baptizaretur unica infusione, immersione, vel notabili aspersione, saltem 5. vel 6. guttarum. Aspersione non licet baptizare, nisi in necessitate v.g. Peste etc.

Q. *Quoniam Baptismus fieri possit immersione,*

si ergo puella ad celandum partum, animo baptizandi infantem vel alius quispiam jam agonizantem (in supposito quod nullum est remedium aliud, praeter projiciendi eum) projiciat in puteum, utrum validus esset Baptismus talis? R. Controvertunt DD. ideo dico Baptismus fore dubium. Actio enim talis non potest dici immersio, sed potius submersio vocanda. De illicitate conveniunt fere omnes, quod talis mortaliter peccaret, etsi Vir projiceret? fieret Irregularis; eo quod saltim indirecte occideret innocentem.

§ 15tus.

De Forma Baptismi et Ministro.

Q. Quae est forma Baptismi? R. Haec (*Ego te baptizo in Nomine Patris, et Filii, et Spiritus S.*) de valore Sacramenti.

Q. Apostoli baptizabant in Nomine Christi? R. Id fuit ex speciali privilegio Redemptoris, ut ejus Nomen omnibus innotesceret. Vel juxta alios dicendum est: Apostolos eandem formam adhibuisse, quae modo adhibetur, ut patet ex *Actis* 19. Ubi cum Discipuli quidam respondissent Paulo: *sed neq; si Spiritus S. est, audivimus* Dixit eis: *In quo ergo baptizati estis?* Ex quibus verbis patet Apostolos, usurpasse in Baptismo Nomen Spiritus S, adeoq; et totius Ssmae Trinitatis, quod autem dicuntur baptizasse: *in Nomine Christi*, intelligendum: vice et pote-

state Christi,, seu a Christo accepta illis verbis: *Euntes in universum mundum*, etc. quae sententia magis certa est.

Q. *Quae forma adhibenda est, si plures v.g. in naufragio forent baptizandi?* R. Ego vos baptizo in Nomine Patris etc.

Q. *Quis est Minister Baptismi?* Q. 2plex est, unus *solemnitatis*. seu ex officio scil: Sacerdos. Alter *necessitatis* scil: omnis homo viator, Laicus, Foemina, Judaetus. Non debet autem infidelis baptizare, praesente fidei; nec mulier, si Vir est; nec Laicus, si Clericus adest.

Q. *Licitumne est Parochò infantem alterius Parochiae solemniter baptizare absq; necessitate, vel sine licentia Proprii Parochi, aut Episcopi?* R. si nulla est necessitas, non licet, imo graviter peccaret, usurpando jus alterius, nullam tamen censuram, aut irregularitatem incurreret.

Q. *Potestne Sacerdos in pago unicus existens Missam celebrans recedere ab Altari ad baptizandum infantem in periculo mortis?* R. Potest, si nemo tunc sciret modum baptizandi, etiamsi post consecrationem, peracto Baptismo, redire debet ad conficiendum Sacrificium.

Q. *An potest quis seipsum baptizare?* R. Non potest Baptismo *Fluminis*, nisi *Fluminis*, seu *desiderii*. Quia Christus requirit distinctam Personam, cum ipsemet baptizatus sit a Joanne.

Q. *An valet Baptismus collatus a Ministro qui omnem ritum externum formamq; baptizandi observat, intus vero in corde suo dicit, non intendo*

facere quod facit Ecclesia? R. Non, contraria est damnata propositio ab Innoc: VIII.

Q. An si Baptismus semel solemniter administratus, postea reperiatur nullus fuisse, coere-moniae iterum sunt repetendae? R. Sentiebant nonnulli DD., sed nunc contrarium a plerisq; docetur, eo quod finis quem Ecclesia per Coere-monias intendit, jam per primam earum admi-nistrationem sit obtentus.

Q. An peccat Sacerdos negligens seu omittens scienter scriptionem in Librum Metrices, postquam baptizavit infantem? R. Mortaliter peccat CC. DD. Plura etenim inde sequuntur damna, et incommoda, quando aliunde saepe sciri non potest aetas pro Ordinando, Professione Reli-giosa, Matrimonio, Jejunii obligatione, Item cognatio spiritualis etc.

Q. Quodsi infans sit spurius, et illegitimus quomodo inscribi debet? R. *Baptizavi infantem illegitimi thori filium Matris N. N. etc.* Nulla est necessitas inscribi tunc nomen Patris, etenim contingere potest, quod malitiosae Matres ve-rum Patrem celarent, et crimen in alium conjicerent.

Q. Quid Parocho servandum est circa Puerperas post partum? R. Ante 14. saltim a partu diem egredi domo ad Ecclesiam non permittantur. 2. Non domi, non alibi, nisi in Ecclesia benedicantur, nisi Principum conjuges. 3. Quae ex illicito concubitu pepererunt, et extra Ma-trimonium sunt? non benedicantur in poenam peccati, sub poena suspensionis ipso facto a

Ministro incurrendae. 4. Non substituitur alia mulier in locum puerperae defunctae purificanda. Purificatio enim non est praecepti in nova lege, sed solum devotionis actus. 5. Nec ad cadaver defunctae in partu, legantur preces purificationis. 6. Puerpera Aetholica ab ista benedictione excludenda est.

§ 16tus.

De Subiecto Baptismi.

Q. Quod est subiectum Baptismi? R. Est hom^o viator ab Adamo descendens, tam infans, quam adultus, cum hoc tamen discrimine, quod in infantibus nulla requiritur dispositio. In adulto autem communiter debent praecedere hae 3. dispositiones.

1ma Consensus, nullum enim DEUS omnino invitum vult Familiae suae adscribi.

2da Dispositio est Fides juxta illud Math: 25. Docete omnes Gentes, qui crediderit etc. tenetur ante Baptismum actum Fidei, Spei, Charitatis elicere.

3ia. Requiritur aliqua poenitentia, ac displicentia peccatorum personalium mortalium commissorum, seu attritio saltem, sine confessione Sacramentali.

Q. Quodsi adultus habens peccata mortalia vellet serio baptizari, non tamen poenitere? R. Talis valide quidem, sed non fructuose, reci-

peret Sacramentum, haberet characterem, non tamen gratiam.

Uode consensus in adultis requiritur ad valide, Fides autem et Poenitentia ad fructuose suscipiendum Baptismum.

Q. Scriptura dicit Mar: 16. *Qui crediderit et Baptizatus fuerit etc. Cur ergo infantes qui nondum credere valent, baptizantur?* R. Quia sic nobis ore tenus traditum est, ab ipsis Apostolis, siquidem Christus Dominus Joan: 3. in re strictè monuerat: *Nisi quis Renatus fuerit ex aqua etc.* Textus Mar: 16. intelligi debet de adultis.

Q. *An extra necessitatem liceat domi baptizare sine Coeremoniis, et postea tempore Parentibus aut Patrinis oportuno in Ecclesia peragere Coeremonias?* R. Cum Manig. Nav. Multi per crassam ignorantiam id practicant, et maxime errant, quia extat *Clemen. de Baptismo* expresse prohibens baptizare extra Ecclesiam, nisi in necessitate, aut Principis Filium, vel ad evitandam Matris infamiam, aut aliquod aliud grave incommodum.

Q. *An infans ab obstetrice baptizatus debeat iterum baptizari saltim sub conditione?* R. Cum communiore Affir: etenim experientia docet, in tali casu esse valde perplexas obstetrices, alias veneficas posse esse, ut adeo prudens dubium concipi possit de valore Baptismi.

Q. *Quamdiu differri potest Baptismus infantis?* R. Tempus indefinitum est, latoq; edicto mandatum fuit Romae A. 1723. ut intra triduum infans levetur ex Fonte, *Bened. XIV. Insti. Eccl. 98.*

Q. Si nascatur ex Foemina monstrum habens caput ferinum, coetera membra humana? R. Non esset prius baptizandum, quam constet esse hominem, dempto casu mortis, et tunc sub conditione. Idem dicendum est, si dubium est an infans vivat, ne forte si vivus foret, permitteretur sine medio salutis mori.

Idem dicendum: Si infans schedulam Baptismi collo appensam habeat. Nam fieri potest, ut haec schedula in fraudem ab infideli appendatur, ne infans postea baptizetur.

Q. Si infans aliqua corporis sui parte non vero capite prodiret? R. Baptizandus est, sub conditione in ea parte, quaecumq; illa fuerit, iterumq; sub conditione in capite baptizandus est, si totus exierit, si vero caput unice detectum fuerit, absolute baptizandus est, Bened: XIV. Syno: Dioe: lib: 7. §. 7.

Q. An foetus licet imperfecte figuratus, si aliud signum vitae, per motum praebeat, baptizari possit? R. Potest et debet.

Q. An officit validitati Baptismi error privatus v.g. putans esse marem pro foemina? R. Nihil officit dummodo in materia et forma nihil innovetur, neq; adsit intentio contraria praevalens intentioni Ecclesiae. Etenim quisvis Minister habet intentionem praesentem, infantem baptizare.

Q. Qui Sacrilege iteraret Baptismum, quam poenam incurreret? R. Tam baptizans, quam taliter baptizatus fieret irregularis. Bened: XIV. Insti. Eccl: §. 18.

Q. *An infideles invitis Parentibus vel tutoribus licite possunt baptizari?* **R.** Non, nisi infantes fuerint in mortis extremo, vel expositi tanquam a Parentibus derelicti. Si vero quis expositum assumpserit, potest illi salutare lavacrum impertiri, etiam Synagoga vel Parentibus reclamantibus. Idem Bull: T. 3. n. 54. Si vero aliquis infidelis baptizatus foret Parentibus invitis, baptizans peccaret mortaliter: sed baptizatus non debet restitui Parentibus, sed penes Christianos educari. *Idem ibidem.*

Q. *An baptizandus sit infans in utero Matris, si nulla ejus pars, quæ perfundi possit appareat?* **R.** Non; cum Baptismus sic collatus nihil prodesset. *Idem de Syno, Dioe.*

Q. *Quaenam pars corporis in baptismo ablui debet?* **R.** I. De capite, scapulis, et pectore, dubium non est. II. De pede autem tantum, manu, vel digitis abluendis? controversia est inter DD. Ideo in tali casu denuo sub conditione baptizandus esset infans. *Vas. Hen.*

§. 17mus.

De Effectu et Patrinis Baptismi.

Q. *Qui sunt effectus baptismi?* **R.** Remissio peccati originalis et omnium actualium Baptismum præcedentium. 2do Remissio plena poenae peccato debitæ absq; satisfactione, 3tio Infusio gratiæ justificantis. 4to Jus ad auxilia fini ejus proportionata, nempe ad sancte,

ac Xstiane vivendum. 5to Unio moralis cum Xsto, ut capite ad participanda ipsius merita. 6to Character. Praeter hos effectus, qui sunt ex institutione Xsti, est alius ex determinatione Ecclesiae scilicet: Cognatio spiritualis, et Ablatio irregularitatis ex delicto provenientis. non vero ex Bigamia, seu ex defectu Natalium, ortae. Unde spurius infidelis, deinde baptizatus nequit ad Ordines, dignitatesq; Ecclesiasticas promoveri sine dispensatione.

Q. An Baptismus liberet a poenis in foro externo debitis? R. Non, sic Baptismus non tollit a fure suspendium, cum homines debent aedificari ex poena, sicut scandalizati sunt ex culpa.

Q. Quid est Patrinus? R. Sic dicitur quasi Spiritualis Pater, seu Poedagogus baptizandi, sive ille, qui spondet se habiturum paternam spiritualem curam ejus, qui Baptismum suscepit.

Q. Quae est obligatio Patrinorum? R. In Fide instruere eos, quos levarunt ex fonte, sive per se, sine per alios. Patrini non quidem de valore, sed de praecepto necessarii sunt ad Baptismum.

Q. Quae requiruntur, ut quis valide sit Patrinus contrahens cognationem spiritualem? R. Ut sit baptizatus. 2. Ut sit compos rationis. 3. Ut intentionem agendi more Ecclesiae Patrinus habeat. 4. Ut baptizatum per se, vel per Procuratorem tangat, seu teneat. 5. Ut designetur a parentibus baptizandi, vel a Parocho.

Q. Quae requiruntur, ut quis licite Patrinum agat? R. 1. Ne sit Haereticus vel publice excommunicatus. 2. Ne sit moribus depravatus, ne sit ignarus mysteriorum Fidei. 3. Bulla Pii V. prohibet, ne Religiosi et Sanctimoniales fiant Patrini.

Q. An Haereticus potest aliquando admitti pro Patrino? Et an tunc contraheret cognationem spiritualem? R. Affirmat utrumq; *Castrop.* si Sacerdos timeat Parentes baptizandi graviter esse offendendos ob repulsam talis Patrini. 2. Si timeat delaturos esse infantem Ministro Haeretico baptizandum, quia eo casu Sacerdos minus malum permittit.

Q. Utrum Catholicus rogatus a Lutheranis obsequi possit? R. Affirmant nonnulli ob praxim in partibus septentrionalibus, maxime si protestetur se nolle administrationem Haereticam approbare, neq; juxta illum ritum sponsionem facere, sed juxta Ecclesiae Romae morem.

Q. An in privato Baptismo Patrinus adhiberi debeat? R. Nega: cum *Com.* apud *Lay.* eo quod in talicasu necessitatis Parentes ferme non possint eligere idoneos ad munus Patrini, atq; adeo credibile non sit Ecclesiam illis talem obligationem imponere voluisse.

Q. Quot Patrini requiruntur? R. Vel unus tantum, sive Vir sive mulier, vel ad summum unus et una. Si autem plures a Parentibus designati se ingerant, ad tenendum? Sacerdos potest initio dissimulare, sed postea dicat satis esse si unus vel unus et una infantem

tangat, aut si permittat omnes tangere, designet cum aliquo signo externo unum tantum, vel unum et unam, quibus solis tradet infantem baptizatum, et illos solos annotet esse Patrinos, reliquos fuisse assistentes.

Q. *Pater in necessitate suum, vel suae uxoris filium baptizans contrahitne cognationem?* R. Non, nec privatur jure petendi debitum, quia aequum non est, ut qui obligationi suae satisfacit, ideo poenam subeat. CC. DD.

Nec uxor privaretur jure petendi, etsi Maritus ex Malitia et fraude ideo baptizaret, vel levaret filium, quatenus non esset obligatus reddere debitum uxori, quia fraus nemini patrocinatur.

Sacerdos baptizans potest fieri Patrinus, si substituat sibi alium, qui nomine suo levet. Item duo conjuges etiam possunt simul levare eundem infantem. *March. Aver. etc.*

Q. *Quae Personae contrahunt cognationem spirituales in Baptismo?* R. 1. Baptizans cum baptizato, Patre ac Matre baptizati. 2. Levantes cum levato, ejusque Patre ac Matre. Cognatio haec inter has solas Personas dirimit Matrimonium non extendendo se ad alias.

Dicta cognatio contrahitur etiam in Baptismo sine solemnitatibus ob necessitatem domi peracto, S. Cong: 5. Mar: 1658.

Non contrahit autem, qui procuratorio nomine tantum tenet, tunc enim ejus principalis contrahit. Nec ille qui tunc tenet, dum Coere moniae solum peraguntur.

ſ. 18vus.

De Confirmatione.

Q. Quid est Confirmatio? R. Est Sacramentum quo homo viator baptizatus ungitur in fronte ab Episcopo cum Chrismate sub praescripta forma verborum ad Fidei robur consequendum.

Q. Quando institutum est, et quae ejus materia? R. Dictum est ubi de Sacram; in genere.

Nota: Quod Apostoli in primitiva Ecclesia per solam impositionem manuum hoc Sacramentum ministrasse leguntur *Act: 8.* hoc autem faciebant ex speciali dispensatione Christi pro illo solum tempore, quo Spiritus S. supra fideles sub visibilibus signis descendebat, ac proinde tunc non erat necessaria visibilis materia Sacramentalis. Quando vero hujusmodi signa cessarunt, usi sunt Apostoli Chrismate in collatione Confirmationis. **S. Tho: q. 62. Art: 2.**

Q. An ad valorem hujus Sacramenti requiritur ut Chrisma ab Episcopo sit benedictum? R. Omnino.

Q. Quae est Forma? R. Sunt verba ab Episcopo prolata: *Signo te etc.*

Q. Quis est Minister hujus Sacramenti? R. Ordinarie Episcopus; potest autem ex commissione Papae etiam simplex Sacerdos esse Minister.

Q. Qui est effectus Confirmationis? R. 1. Gratia habitualis. 2. Character. 3. Cognatio spiritualis sicuti in Baptismo. 4. Gratia Sacramen-

talis, quae est speciale auxilium tempore opportuno conferendum ad Fidem Xsti fortiter, et intrepide confitendam.

Q. *Quare infligitur alapa in Confirmatione?*

R. Ut sciat confirmatus se ab hinc paratum fore ad ludibria, et alapas pro Christo subeundas; Tum ut Confirmationis sit memor.

Q. *An incurreret ille Irregularitatem, qui reiteraret Confirmationem, vel bis eandem Personam confirmaret prout de Baptismo statutum est?* R. Multorum TT. opinio est *Negativa*, cum nullo expresso jure id caveatur. *Jord. etc.*

Q. *Quae dispositio requiritur in suscipiente Confirmationem?* R. Intentio in adulto. 2. Fides, ut cum fructu recipiatur. 3. Confessio, si est in mortali, vel contritio perfecta.

Q. *Quomodo obligat hoc Sacramentum ad sui susceptionem?* R. Ad summum sub veniali (cum enim non sit necessarium necessitate medii, nec stricte praecepti) nisi adsit contemptus.

Q. *Estne de necessitate praecepti assumere Patrinum in Confirmatione?* R. Est: quod transgredi sub mortali non licet. Sufficit autem unus, vel ad summum unus et una, qui debent esse confirmati. Nec potest idem esse Patrinus Baptismi et Confirmationis, nisi urgente necessitate; Et tunc potest Mulier tenere Virum, et e converso.

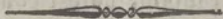
Q. *Ob quam causam adhibetur in Confirmatione Patrinus?* R. Sicut in Baptismo Patrinus debet instituere baptizatum in fide, ita Patrinus

confirmatum debet corroborare in fide, dum mors proXsto subeunda immineret.

Q. Quid significat Oleum et Balsamum? R. 1mum Conscientiae nitorem. 2dum Significat bonae famae odorem.

Q. Quis est capax hujus Sacramenti? R. Omnis homo baptizatus, Viator, saltem 7. annos habens.

Q. Episcopus in sua Dioecesi potestne alterius Dioecesis subditos confirmare? R. Affirmative, quia praesumi potest Episcopum proprium id ratum habere. Non potest autem licite in aliena Dioecesi etiam proprium subditum confirmare. Tamb: etc.

CAPUT X.

§ Imus.

De Presbyteratu.

Q. *Quid est Presbyteratus?* **R.** Est spiritualis potestas, qua ordinatus in Presbyterum, seu Sacerdotem, potest consecrare Corpus et Sangvinem Xsti, et a peccatis fideles absolvere.

Q. *Ubi hic ordo praefiguratus fuit?* **R.** In Filiis Aaron Sacerdotibus.

Q. *Quae est materia hujus Ordinis?* **R.** Est 2plex, nam duplex datur potestas Sacerdoti, scilicet in Corpus Xsti, *Physicum*, seu verum, et in Corpus Xsti *Mysticum*, id est Fideles.

Materia Remota primae potestatis est Calix cum vino, aqua mixto, et Patena cum Hostia, *Proxima* est eorundem traditio.

Secundae potestatis *Materia Remota* Manus Episcopi. *Proxima* vero est impositio manuum. *Forma* sunt verba in traditione dictarum materialium prolata.

Q. *An valida esset ordinatio si ordinandus tangat Calicem et Patenam, non vero immediate Hostiam?* R. Affir: satis namque dicitur tangere, et acceptare Hostiam, dum tangit et acceptat Vas, in quo est Hostia.

Q. *Validane esset ordinatio si tradatur Hostia immediate, vel si tradatur Hostia et vinum simul immixta in Calice?* R. Affir. de essentia est ordinis illarum substantiarum traditio, et solum per congruentiam ex praecepto traduntur in Calice et Patena.

Q. *Si autem solus Calix tangatur, absque eo quod immediate tangatur ipsa Patena?* R. Valida esset ordinatio, quia Calix et Patena ei superposita videntur facere unum, ex praecepto tamen tam Calix quam Patena sunt tangenda.

Q. *An valide quis ordinaretur si ei ex oblivione traderetur Calix sine vino?* R. Affirmant nonnulli; verum securior est negativa, nam materia ordinis Presbyteratus est traditio Patenae cum Hostia, et Calicis cum vino, proinde deesset materia necessaria.

Q. *An valida ordinatio esset, si traderetur vinum aqua non mixtum?* R. Affir: quia aqua solum ex praecepto requiritur, non autem de valore.

Q. An valide ordinaretur, si una manu solum tangat materiam? R. Affir.

Q. Si quis ordinaretur in Presbyterum omisso Diaconatu et Subdiaconatu, vel omnibus Ordinibus? R. Valide esset ordinatus, sed illicite et tamdiu esset suspensus, donec reciperet Ordines omissos. Et si interim exercuisset Ordinem susceptum? incurrisset irregularitatem, et opus esset dispensatione. Fag: etc.

Q. Si Episcopus diceret; accipe potestatem offerendi Sacrificium pro vivis; et non diceret et pro defunctis; taliter ordinatus an posset celebrare pro defunctis, R. Potes, quia haberet potestatem consecrandi Panem et Vinum, et conficiendi Corpus et Sangvinem Xsti, quod est de essentia. Jam vero hoc est per accidens, quod pro vivis aut defunctis offeratur.

Q. An ordinatus accepta prima potestate in Corpus Xsti verum, antequam accipiat secundam, valide conficeret Corpus et Sangvinem Christi? R. Affir. quia jam tunc habet plenam potestatem in Corpus Xsti et vere dici potest Sacerdos. An autem tunc posset absolute a peccatis? Certius quod non; quia sunt distinctae potestates, quae non conferuntur nisi adhibitis debitis Materia et Forma.

Q. An, si quis per errorem acciperet secundam potestatem sine prima valide absolveret? R. Non, quia potestas in Corpus Xsti mysticum essentialiter praesupponit potestatem

in Corpus Xsti verum, siquidem per hanc proprie fit quis Sacerdos, et secunda potestas dari nequit nisi Sacerdoti.

Q. *Quod est officium Presbyteri?* R. Praecipuum et principale est Missam celebrare, et Fideles a peccatis absolvere.

Q. *Quae est adhuc obligatio?* R. Horas Canonicas recitare, et castitatem perpetuo servare.

Q. *Quot sunt effectus Presbyteratus?* R. 3. Gratia habitualis, Character, et Gratia Sacramentalis.

Q. *Quando fuit institutus Presbyteratus?* R. Quo ad Imam potestatem in ultima Caena. Quo ad secundam? dum dixit Xstus Joan. 20 Quorum remisistis etc.

Q. *Quam scientiam debet habere ordinandus in Presbyterum?* R. Ex Trid: tanta scientia requiritur, qua ad populum docendum ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad administranda Sacramenta diligenti examine praecedente idonei comprobentur. Atque ita pietate ac castis moribus conspicui, ut praeclarum bonorum operum exemplum, et vitae monita ab eis possint expectari.

Q. *Quomodo Sacerdotes novi se gerere debent in ordinatione quando celebrant cum Episcopo?* R. 1. Ut nullo modo praeveniant Episcopum in prolatione verborum Consecrationis, sed curent cum eo simul dicere. 2. Intentionem faciant formam proferre eo meliori modo, quam intendit Ecclesia,

Q. *An teneantur inchoare cum celebrante omnino ab initio Missae?* R. Non, sed sufficit, si incipiant ab oblatione panis, S. R. C. 20. Sept: 1749. Nec tenentur easdem benedictiones vel actiones peragere, quas facit Episcopus. Nec omnino tenentur de calice illo, quem in ordinatione tetigerunt sumere. S. R. C. ut supra statuit.

Nota: Missae votivae tres assignatae ab Episcopo absolvendae sunt, in diebus, in quibus legi possunt Votivae ex praescripto Rubricarum.

§ 2dus.

Q. *Quid est Eucharistia?* R. Est Sacramentum sub speciebus panis et vini consecratis, vel alterius eorum, verum Xsti Corpus et Sangvinem realiter continens ad spiritualis vitae nutritionem institutum.

Q. *Propter quos fines institutum est?* R. 1. Ut in medio populi Christiani Xstus sit realiter, licet latenter praesens usque ad consummationem saeculi. *Math.* 28. 2. Ut fideles habeant refectionem spiritualem. 3. Ut detur Sacrificium in Ecclesia. 4. Ut detur signum infiniti amoris, quo Xstus dilexit nos. 5. Ut esset memoriale Passionis; tandem ut detur pignus aeternae beatitudinis.

Q. *Existitne cum Corpore Xsti panis?* R. Non, nam tota substantia Panis per consecrationem omnipotentia DEI, et virtute verborum consecrationis convertitur in Corpus

Xsti, solaeque manent species panis, scilicet odor, color etc. idem censendum de speciebus vini, et inde orta est haec vox. *Transubstantiatio.*

Q. *Quid est transubstantiatio?* R. Est transitus seu conversio totius substantiae panis et vini in substantiam Corporis et Sanguinis Christi sub speciebus panis et vini.

Sub his autem speciebus existit Xstus quo ad suum modum existendi non *circumscriptivè*, ita ut singulae partes sint extra se invicem positae, et occupent distinctum spatium; sed *definitive Sacramentaliter* in hoc sensu; quod totus Xstus sit in tota Hostia, et totus in qualibet parte Hostiae sive divisae sive conjunctae. Dixi: *Definitive Sacramentaliter* id est mirabiliiori modo, quam aliae ubicationes definitive; quia ubicatio definitiva proprie tunc est, quando totum existit in toto loco, et totum in qualibet parte loci, ita ut non existat alibi; Jam vero Xstus Dnus ita existit in Eucharistia, ut existat alibi; consequenter non definitur, seu non terminatur spatio loci sicut anima et Angelus.

Q. *Quomodo accidentia panis maneant sine substantia ipsius panis?* R. Manent miraculose quia sustentantur a DEO separata a subjecto et in genere causae efficientis ab ipso DEO manententur in realitate, quam prius habebant, supplendo id, quod subjectum faciebat.

Q. *SS. Eucharistia dicitur panis?* R. Non qualiscunque Panis dicitur, sed qui de Coe-

Io descendit, id est Filius DEI sub sola extrinseca Panis specie.

Q. Daturne sub specie Panis non solum Corpus, sed et Sangvis Christi? Item: sub specie vini tam Sangvis quam Corpus Xsti? R. Omnino: Cum sub specie Panis idem reipsa Corpus sumitur, quod ad dextram DEI sedet: Porro hoc exsangve non est. Et nefas foret dicere Xsti Corpus post Resurrectionem separari a Sangvine, et mori posse.

Q. Quid inde colligitur? R. Eos multum delinquere, qui nobis impropere dicentes; populum Catholicum non sumere Xsti Sangvinem; quasi vero sub specie panis Corpus Xsti exsangve, et mortuum dari posset.

Q. Satisne ergo est Eucharistiam sub una tantum specie scilicet panis sumere? R. Satis, Imo Ob rationem mediate datam. 2do. Quia nullibi Xstus praecipit omnino sub utraque specie communicandum esse, sed liberum Ecclesiae suae reliquit Sacramentum hoc, sive sub una sive sub duplici specie prout pro circumstantia exigenti foret congruentius, et commodius videbitur dispensare.

3tio Siquidem etiam tempore Apostolorum contenti fuerant homines una specie *Act. 2*

Q. Sumere Xsti Sangvinem sub specie panis utique non est bibere? R. 1. Imaginatio nimis profana est, existimare Sangvinem Xsti non aliter bibi posse, nisi quemadmodum potum quemcunque alium de calice, aut amphora haurire consuevimus.

R. 2. Christus ipse abunde declaravit Sanguinem suum pretiosissimum sufficienter sub specie panis bibi posse: cum Joan: 6. aliquot vicibus vg. v. 35. 48. 50. 51. solius speciei panis expresse mentionem fecerit, atque sub hac specie communicantibus vitam aeternam appromiserit. vg. *Qui manducat hunc Panem, vivet in aeternum.*

Q. *Christus Math. 26. dixit: Bibite ex eo omnes?* R. Nullum hic denotatur praeceptum sumendi calicem, et quidem omnibus hominibus datum; verum Ly *omnes* solum protunc praesentes Apostoli moniti fuerant: *viderent hunc unicum a Christo consecratum Calicem inter se ita ut nemo solus aut duo, vel tres calicem illum penitus ebiberent; sed omnes quotquot praesentes aderant, de eodem participarent.* Unde *Mar: 14. 29. dicitur: Et biberunt ex illo omnes.* Responsio haec firmatur testimonio *Luc: 22. v. 17. Mar: 14. 23. Item Act: 2. v. 42. et Cap: 20. Luc: 24, v. 30.*

Q. *Utique Sacerdotes Catholici sub utraque specie communicant?* R. Tunc solum, dum Missae Sacrificium juxta Domini mandatum Apostolis, eorumque Successoribus impositum. *Luc 22. 19. actu celebrant.*

Extra tamen Sacrificium omnes Presbyteri, Episcopi, ipse etiam Papa lethali affixistrato sub sola specie Panis hoc Sacramentum percipiunt, stola tunc super humeros si-

bi imposita ab omni infirmo Presbytero communicante.

Q. Ergo Laici sub una specie non totum Sacramentum recipiunt? R. Recipiunt totum quo ad substantiam, quia sub qualibet specie est totus Xstus, licet non recipiant totum quo ad modum.

Q. Quomodo hoc debet intelligi, quod totus Xstus sit sub speciebus vini? R. Debet intelligi hoc modo; quod Corpus Xsti Dni vi verborum ponatur *formaliter* sub speciebus panis; reliqua vero scilicet Sangvis, et Divinitas *concomitanter*.

Similiter quod Sangvis Xsti Dni: vi verborum ponatur *formaliter* sub speciebus vini, reliqua vero scilicet Corpus Xsti et Divinitas *concomitanter*. Porro: Haec *concomitantia* fundatur vel in unione Physica, vel in connexionione naturali, quia unionis talis est natura, ut uniat extrema; ita ut illa durante, ubi unum extremum ponatur, ibidem necessario ponatur etiam aliud extremum.

Q. Quid de Patre et Spiritu S. suntne istae Personae Divinae in Eucharistia? R. Persona Patris et Spiritus S. neque offertur neque sumitur in Eucharistia, quia non est unita humanitati hypostatice, uti est Persona Verbi, tamen ob naturalem unionem, quam habent cum eadem Persona Verbi ratione Divinae naturae, quae una et eadem est in omnibus Divinis Personis, et cum qua omnes identificantur, necessario sunt, ubi

est illa: S. Thom: q. 78. *Card. de Lugo de Eucha: etc.*

Q. *Eucharistia quot modis potest suscipi?*

R. 4. modis: *Corporaliter* seu *Materialiter* tunc fit *vg.* si quis infidelis sumeret *Eucharistiam* non credens ibi esse *Corpus Christi* verum.

2. *Spiritualiter* tunc *vg.* si fidelis audiendo *Missam* cum devotione excitaret in corde suo desiderium suscipiendi *Eucharistiam*.

3. *Sacramentaliter Corporaliter* tunc quando *Christiani* sumunt *Eucharistiam* sacrilege in peccato mortali existentes.

4. *Sacramentaliter Corporaliter* et *Spiritualiter* simul tunc: quando *Christiani* in gratia existentes cum devotione debita sumunt *S. Eucharistiam*, qui ex tali perceptione recipiunt augmentum gratiae, ut aeternam mercedem recipiant in *Patria Coelesti*.

§ 3tius.

De Ministro Sacramenti Eucharistiae.

Q. *Quotuplex est Minister Eucharistiae?* R. 2plex: *Conficiens*, qui est solus *Presbyter*, et *Distribuens*, qui est *Presbyter*, et de ejus licentia etiam *Diaconus*.

Q. *An mortaliter peccat Sacerdos Eucharistiam distribuens in mortali?* R. Cum probabiliori affir: An autem toties peccat, quot sunt *Personae*, quibus dispensat uno eodem-

que tempore? Probabilius negant TT. quia ministratio illa et Communio est unica actio moralis unicuique convivium.

Q. *An licet dare Eucharistiam aliis digitis, si indice et pollice dare nequeat?* R. Si aeger sine Viatico moriturus esset? dari potest et debet. Citra Viaticum autem dari potest, si necessitas aliqua foret, quia ratione digitorum tota manus videtur esse consecrata,

Q. *Quid faciendum esset Hostia decedente in terram?* R. Locus tegendus est (si tempore distributionis Communionis accideret) palle, vel re aliqua munda, et postea ablendus.

Q. *Quod si Hostia decidat in sinum seu infra pectus mulieris?* R. Permitti potest, ut ipsamet vel alia mulier manu sua extrahat, indecens enim foret si Sacerdos ipse eximeret. Abluendi tamen erunt digiti mulieris. Laudabiliter faciunt, qui tempore distributionis patenam supponunt ori communicantis.

Q. *Quid facere debet Sacerdos distribuens Communionem si v.g. foeminam videat Sacram Hostiam ex ore in strophium servare?* R. Tacite illam observare debet, nec tenetur illam publice arguere, per hoc enim fors innocenter infamaretur; quia forte recordatur peccati, et putat melius sic deponere, quam deglutire, vel forte vomitum praesentit, sed

postea serio requirenda erit haecce S. Hostia a Muliere.

Q. Quid faciendum, si Sacramentum evomi contingat? R. Si ab aliquo communicante, vel a Sacerdote ipso sine nausea absumi potest, separetur a rejectamentis caeteris et absumatur, secus in loco separato servetur, donec species corrumpantur, dein comburantur, et cineres in Sacrarium mittantur.

Q. An Sacerdos qui commode celebrare non potest, seipsum communicare possit in absentia aliorum Sacerdotum? R. Cessante scandalo, et urgente aliqua rationabili causa (qualis est etiam simplex devotio) affirmant Salma. Lay. Card. de Laur.

Notandum: Quod Eucharistia nulli debet administrari Feria 6. Magna seu die Parasceves, nisi infirmis. S. R. C. 19. Febr. 1622.

§ 4tus.

De Suscipiente.

Q. Quis est capax sumendae S. Eucharistiae? R. Solus et omnis homo baptizatus. Non baptizatus reciperet valide sed solum materialiter, non vero Sacramentaliter.

Q. Sumptio S. Eucharistiae estne jure Divino praecepta R. Affir: Joan 6. Obligat vero sub mortali in articulo mortis, sive naturalis, sive violentae. Deinde etiam in re-

liqua vita, quoties tali remedio opus est ad perseverandum in statu gratiae.

Q. Quae dispositio requiritur ad digne suscipiendum hoc Sacramentum? R. Ex parte animae? Intentio actualis, vel virtualis communicandi, status gratiae, et ne sit Excommunicatus.

Ex parte corporis? Jejunium naturale. Nihil nocet et si post cibum sumptum ante mediam noctem nullus captus sit somnus, neque cibus concoctus ante S. Communionem. Expedit quoque ut in variis devotionis affectibus et virtutum actibus se exerceat.

Q. Quales virtutum actus ante Communionem eliciendi? R. Actus Fidei, de vera reali praesentia Domini Nostri JESU Christi sub speciebus Eucharisticis; Spei, contritionis, adorationis, Amoris, humiliationis sui, desiderii et alii hujusmodi.

Q. Qua hora sumenda est Communio? R. Quavis hora dummodo sit jejunus homo; hora tamen congruentior est matutina.

Q. Qui sunt effectus hujus Sacramenti? R. Augmentum gratiae, Praeservatio a mortalibus et liberatio a venialibus: Unio spiritualis cum Christo: auxilium ad sancte vivendum, et ad pellendas tentationes, potest conferre gratiam primam, ut si quis bona fide putans se esse in gratia, revera non est, accedat cum attritione ad hoc Sacramentum, recipit primam gratiam, et peccatorum remissionem.

Q. *An majorem gratiam Eucharistiâ sumpta sub utraque specie conferat, quam sub una?*
R. Major pars TT. negat, quia utraque species continet totum Christum. *Coto. Mum. 58.*

Q. *In dubio num quis fregerit jejunium?*
R. Si nulla foret necessitas, praestaret potius abstinere a percipienda Communione. *Bened. XIV. De Missae Sacrif. § 7.*

Q. *Peccatori occulto (id est indigno rite non confesso) publice Eucharistiâ petenti, estne deneganda?*
R. Non, cum jus naturale ad famam id expostulet. *Bened; XIV. De Syno.*

Occulte vero petenti, et noto sibi Sacerdoti, aliunde quam ex Confessione? tuto potest negari. Si vero pariter aliunde, et simul etiam ex Confessione sciat? exprimere debet Sacerdos se habere ejus peccati scientiam ex certo loco, non tamen nominato eo, a quo scit, si sub arcani naturalis sigillo id acceperit.

Si vero noverit rem tantum ex Confessione, perinde se gerat, ac si nesciverit, cum id exigat arctissimum Confessionis Sigillum. *Idem Ibidem.*

Publicus peccator publice petens repellendus est. *Publicus vero dicitur: non ille tantummodo, qui talis declaratus est a Judice, sed etiam, qui per evidentiâ facti, quae nulla possit tergiversatione celari, talis habeatur. Idem instit. Eccl: § 8. Et de Sacrificio Missae. L. 3. C. 20. § 4.*

De Viatico.

Q. Quid Nomine Viatici intelligitur? R. Eucharistia iis dari solita, quae vita discessuri brevi creduntur, ut medio hoc pro viâ in domum aeternitatis iis prospiciatur. Conferunt enim ex opere operato specialia auxilia in morte iuvantia, Com. DD. Potest autem dari etiam non jejunis, et non tantum certe, sed etiam probabiliter morituris.

Q. An graviter peccat infirmus adultus nolens suscipere Viaticum? R. Affir: Nisi eodem die communicasset, quia materia est gravis conducentis valde ad animae bonum in articulo periculosissimo.

Q. An qui hodie communicavit ex devotione, possit non jejunis denuo sumere SS. Eucharistiam per modum Viatici, si sit periculum mortis? R. Affir: Com: DD. Imo in eodem morbo potest saepius dari, si petatur ab infirmo.

Q. Potestne Sacerdos non jejunis celebrare ad dandum aegrotis Viaticum? R. Non, nam praeceptum Viatici obligat, quando conferri potest juxta ritum Ecclesiae. Bened: XIV. de Missae Sacrif. Lib: 3. Cap: 12.

Nec licet S. Particulam deferre ad eam venerandam, et deosculandam aegrotis impotenti Viaticum sumere. Idem Ibidem. Cap: 19. § 4.

Non licet Sacerdoti ad infirmum deferre
Corpus Domini capite tecto, *Decr. S. R. C.*
21. Jan: 1696.

*Q. Morituro impotenti Eucharistiam sub specie
Panis deglutire, an potest Sacramentum admini-
strari sub specie Vini? vel sub specie Panis intin-
ctum in Vino consecrato? R. Non ob rationem
superius jam dictam. Idem ibidem § 6.*

Licite autem administrari potest sub spe-
cie Panis consecrati vino vel aqua non
consecrata madefacti, ut facilius deglutiat. *Idem Ibidem.*

*Q. Damnato ad mortem, si ejus supplicium dif-
ferri non potest, an dandum est Viaticum non je-
juno, licet post horam ducendus sit ad mortem? R.
Affir. Ordinarie tamen dari solet pridie mortis.*

*Q. Quid faciet Sacerdos, si infirmus recepto
Viatico statim moriatur? R. Si nihil appareat in
ore defuncti credendum illud deglutivisse. Si
particula remansit in ore, extrahenda est, et
corruptis speciebus ponenda in Sacratio, ut di-
ctum superius de Ministro Euch: penult: casu.*

*Q. Quomodo peste infectis administrari possit
Viaticum? R. Si neq; scandalum, neq; periculum
lapsus in terram adest, virgula oblonga, vel
alio instrumento.*

Quidam curant benedici particulas corpo-
ralium, in quibus S. Hostiam deponunt loco
seculo, ad quem aegro sit accessus, ut ipse
sumere possit, quae pars corporalis, seu in-
volucrum illud igni postea traditur.

Alii capsulis, vel parvis vitris utuntur, e quibus aeger S. Hostiam sumit. Practicatum id in Polonia tempore pestis, notum est.

Q. *Sub qua forma dari debeat Viaticum?* R. Sub hac: *Accipe (Frater vel Soror) Viaticum Corporis Dni N. J. C. qui te custodiat ab hoste maligno, et perducatur te ad vitam aeternam Amen.*

Q. *Quibus dari debet S. Viaticum?* R. I Omnibus usum rationis habentibus, etiam surdis et mutis, et si a nativitate sint tales. Lay. Etiam Energumenis, si absq; periculo irreverentiae communicare possunt.

Q. *Celebrans immediate ante suam Communionem rogatur pro dando Viatico?* R. Si nulla alia sit Hostia consecrata, potest dare partem de sua hostia. Beued: XIV. *de Sacrif. Miss.* Id autem per modum communionis administrandae nequit facere, si nulla adsit rationabilis causa.

Q. *Si vero sumpto Corpore et Sangvine, non vero ablutione moneatur de Viatico administrando?* R. Tunc potest aliam Missam celebrare, secus vero non. *Idem. Ibidem.*

Q. *Celebrans Missam etiamsi in necessitate dandi Viatici infirmo absq; uno e Sacris majoris notae indumentis, vel sine luminibus peccarene mortaliter ex irreverentia?* R. Affirm: Non enim urget Viatici praeceptum, si administrari non possit eo modo, quo debet. *Idem. Ibidem.* 1. 3. c. 7. §. 2.

De Sacrificio Missae.

Q. Quotupliciter sumitur Sacrificium in communi? **R.** 1. Sumitur *improprie* pro quolibet opere bono et meritorio. Qui facit misericordiam offert Sacrificium Eccl: 36. 2. *proprie* pro certo Religionis actu, quo supremum cultum soli DEO debitum exhibemus.

Q. Quid est Sacrificium generice sumptum? **R.** Est actus externus Religionis, per quem res aliqua, certo ritu et ceremonia DEO offertur, immolatur et destruitur ad protestandum supremum DEI dominium, et in recognitionem servitutis nostrae.

Q. Sacrificium quomodo se habet respectu Missae? **R.** Sacrificium est genus respectu Missae, Missa est species Sacrificii. Unde omnis Missa est Sacrificium, non tamen e contra.

Proinde: Missa est Sacrificium tantum unicum novae legis omnibus Sacrificiis perfectius, continens in se perfectiones omnium Sacrificiorum veteris legis. Christus instituendo Sacrificium Missae videtur abrogasse omnia alia Sacrificia.

Q. Quid est Missa? **R.** Est Sacrificium verum et proprium novae legis, in quo sub speciebus panis et vini, Corpus et Sanguis Dni N. J. C. Aeterno Patri offertur in memoriam cruenti Sacrificii olim in Cruce peracti. *Trid. Sess. 22.*

Q. *Quis primus Missam celebravit?* R. Xstus ipse, dum eam in ultima Caena instituit, suis Discipulis celebrandam praecepit illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem. Luc. 22.*

Q. *Quod fundamentum: Xstum in ultima Coena non solum panem et vinum convertisse in Corpus et Sangvinem suum, verum etiam Corpus et Sangvinem sub speciebus panis et vini obtulisse Aeterno Patri pro peccatis totius mundi, seu quod idem est: oblationem et Sacrificium protunc celebrasse?* R. 1. *Dixerat enim cit. loc. Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur. Igitur hoc Corpus debeat obtulisse Aeterno Patri. 2. Quoniam Xstus ad Haeb: c. 7. 17. dicitur: Sacerdos in aeternum 2dum ordinem Melchisedech. Porro Sacrificium Melchisedech consistebat in oblatione panis et vini, uti est Gen: 14. 18.*

Q. *Celebraruntne etiam Apostoli Sacrificium Missae?* R. *Celebrarunt, colligitur tum ex illis verbis Act. 13, 2. Ministrantibus (seu prout in Graeco paulo clarius habetur): Sacrificantibus illis Dno. Tum ex antiquissimis Liturgiis S. Petri, S. Jacobi etc. seu formis celebrandi Missam.*

Q. *Nunquid non legimus ad Haeb. 10, 12, Xstum semel tantum in Cruce oblatum esse?* R. *Semel Xstus in Cruce fuit oblatum oblatione cruenta, quae sufficientissima quidem erat; verum tamen, ut hanc cruentam oblationem continuo nobis in memoriam revocando applicaremus, instituit propterea oblationem incruentam pretiosi Corporis et Sangvinis sui sub speciebus panis et vini, seu Missam.*

Q. *Quae est substantia Missae?* R. Conversio panis et vini in Corpus et Sangvinem Xsti, prout factum in ultima Coena. Igitur Substantia Missae in re est celebratio Coenae Dni.

Q. *An omnia quae dicuntur, et fiunt in Missa sint necessaria ad Sacrificium?* R. Non, quia aliqua spectant ad Sacrificii substantiam, alia ad ornatum, alia ad decentiam.

Q. *Quid praeterea reperitur in Missa?* R. Xsti Evangelium, Lectiones S. Scripturae, Epistolae SS. Apostolorum, aliiquae varii S. Scripturae textus, proportionate ad Festa per annum occurrentia, ac orationes devotae ad DEUM.

Q. *Quoniam omnia in Missa piissima et Sanctissima sunt, cur eam nonnulli e Praedicatoribus Dissidentium tam enormibus conviciis afficiunt?* R. Certe pudere eos hujus facti juste deberet; Quidam enim ex illis per ignorantiam culpabilem delinquant juxta illud: *quae ignorant blasphemant. Judae Ep. 1. v. 20.* Quidam ex invidia, quoniam ipsi hoc Sacrificium (utpote a solis rite et valide per Episcopos Catholicos potestatem legitimam ad id a Xsto et Apostolis per continuam et non interruptam successionem habentes consecratis Presbyteris celebrabile) non possunt valide peragerè, nec administrare, cum sint puri Laici, nullam potestatem Sacerdotalem habentes.

Q. *Sacrificium Missae estne idem cum Sacrificio Crucis?* R. Quo ad substantiam rei oblatae est idem et quoad principalem offerentem, quia utrobique est idem Xstus.

Quo ad modum tamen, ritum, et alias circumstantias est diversum: quia in Cruce erat cruentum, et fiebat per actionem *Physice* destructivam Xsti; nunc autem est incruentum, et fit per actionem moraliter tantum destructivam ejusdem.

Q. *Per quid differt Sacrificium Missae a Sacramento Eucharistiae?* R. Per ista: 1. Quia requirit consecrationem utriusque speciei; Eucharistia vero habetur in una specie. 2. Quia est quid transiens, cum in actionibus consistat transeuntibus; Eucharistia vero est permanens. 3. Quia primario ordinatur ad cultum Divinum; Eucharistia vero primario ordinatur ad sanctificandum hominem.

Q. *In quo essentialiter consistit Sacrificium Missae?* R. Probabilius in Consecratione, et sumptione utriusque speciei.

Igitur nemini unquam permitti potest Consecratio sub unica tantum specie, si hoc fieret a Sacerdote, Consecratio quidem valeret, sed graviter peccaret, et Sacramentum non vero Sacrificium conficeret, deesset tunc enim mystica victimae mactatio. Bened. XIV. De Sacrif. § 19.

Q. *Cui offerri debet Sacrificium?* R. Uni soli DEO Patri, Filio, et Spiritui S. est enim cultus Latriae, qui soli DEO debetur.

Q. *Utique Missae celebrantur in honorem Sanctorum?* R. Tunc solum intendit Ecclesia intercessionem eorum obtinere apud DEUM.

Q. *Cur Ecclesia Occidentalis utitur constantiter unico idiomate Latino in Sacrificio?*

R. 1. Quia S. Mysteriorum Majestas non debet tantis subesse mutationibus, quales in vernaculis lingvis quotidie fieri experientia docemur. Unde singulis fere saeculis Liturgias immutari oporteret. 2. Quia in hujuscemodi translationes, et mutationes enormes errores irrepere possent maximo cum dispendio debitae venerationis, ac Christianae veritatis.

3. Quia unitas Lingvae Liturgicae unitatem et communionem fidelium in Ecclesia conservat, cum alias plurima possent exoriri Schismata, inconvenientiae etc. neque posset vg. Sacerdos Italus vel Hispanus in Polonia vel Germania, aut vicissim, sacris operari.

4. Si lingvae liturgicae servatae non essent, inutiles nobis forent, imo dudum vel corrupti fuissent, vel omnino periissent SS. Patrum Canones cum Constitutionibus, Lucubrationibus omnibus Graeco et Latino sermone exaratis. Sicut ergo S. Spiritus per diversitatem linguarum multarum gentes in unitate fidei congregavit, ita unitatem fidei per diversas gentes unitas lingvae Liturgicae custodivit, et conservavit.

Q. *Quotuplex est Sacrificium?* R. Ob varios fines, varie dividitur. 1. Dicitur *Latreuticum*, inquantum per illud supremus DEO redditur cultus *Latriae*. 2. *Eucharisticum*, seu *Gratiarum actorium*, per quod redduntur gratiarum actiones pro Beneficiis exhibitis. 3. *Propitia-*

torium, quod offertur pro remissione peccatorum; Aliter vocatur: *Expiatorium*, in quantum per illud expiantur peccata, non tamen eo modo, quo per Baptismum, et poenitentiam remittuntur peccata per Gratiae infusionem; sed DEUS intuitu hujus Sacrificii donum poenitentiae largitur, seu peculiarem gratiam donat, qua quis excitetur ad contritionem vel absolutiorem in Sacramento Poenitentiae utiliter consequendam.

Quo ad remissionem poenae? culpa jam abolita, immediate illam remittit, remittit inquam illi, pro quo offertur, ea tamen mensura, quae DEO placuerit. Bened. XIV. L. C. lib. 2. c. 13. § 17. 5. Dicitur *Satisfactorium*, cum iustitiae Divinae per Sacrificium satisfacere volumus. 6. *Impetratorium*, spiritualium et temporalium bonorum, haec tamen omnia sunt in uno Sacrificio, quod unicum institutum est a Christo in Ecclesia, scilicet: *Missae*.

§ 7mus.

De partibus Sacrificii Missae.

Q. Quotuplices sunt partes Sacrificii Missae?

R. 2plures: *Essentiales*, sine quibus valide fieri non potest; et hae sunt: Consecratio et consumptio. Aliae *Integrales*, quae non sunt de essentia ejus, integrant tamen illud.

Q. Quotuplices sunt partes integrales in Sacrificio? R. *Principales*, seu ordinariae et sunt

illae, quae in omni Sacrificio habentur. Aliae minus principales, seu non ordinariae, quae non habentur in omni Sacrificio, sed tantum aliquando, et tales sunt: *Gloria, Credo: plures Epistolae etc.*

Q. Quot sunt partes Principales integrales?

R. 4. 1ma Incipit ab Introitu ad Offertorium. 2. Ab Offertorio ad Canonem: *Te igitur etc.* 3. a Canone ad sumptionem. 4. Ad finem continuatur.

Q. Quotplex est oblatio in Missa. R. 2plex: Una panis et vini, quae habetur in Offertorio per illa verba; *Suscipe S. Pater. Altera: Est Oblatio Corporis et Sangvinis Christi, quae fit post Consecrationem per illa verba: Unde et memores etc.* Haec 2da oblatio est de essentia Missae, nam res oblata in hoc Sacrificio est Corpus et Sangvis Xsti, non vero panis et vinum.

§ Svus.

De Materia Sacrificii Missae.

Q. Quae Materia est Sacrificii Missae? R. Minus principalis et transiens est panis *triticeus* de valore; debet autem esse sub mortali azymus in Ecclesia Latina; in Graeca vero fermentatus. Et *vinum de vite.*

Q. An in defectu possit licite consecrari hostia rubra ob admixtum cinebrium? R. Neg. CC. DD. An autem valide? disputant TT. verior sententia est negativa, cum non sit panis usualis. Col. Dia.

Q. *Quo jure necessaria est utraque species?*
R. Divino, ut neque Papa dispensare in hoc possit.

Q. *Foretne materia apta, si magna esset permixtio farinae ex aliis frugibus, vel permixtio aquae vinum superaret?* R. Neg.

Q. *Quid si vinum sit congelatum?* R. Esset materia sufficiens, quia tale vinum per accidens tantum non esset potabile; si tamen esset totaliter congelatum, illicite consecraretur secundum aliquos DD. Non licet celebrare cum vino acido. Quod si vinum factum sit acetum, invalida foret Consecratio. *Quart. Dub. 11.*

Q. *Quo jure admiscetur aqua?* R. Jure Ecclesiastico, et quidem sub mortali. Etsi vino jam infusa sit aqua in dolio, vel alias, est tamen omnino miscenda in calice, quia significatio ab Ecclesia intenta tunc primo completur; Sufficiunt autem 2. vel 3. guttae.

Q. *Quod Mysterium significat haec mixtio aquae?* R. Effusionem aquae cum Sangvine ex latere Xsti. 2. Unionem hominis cum DEO.

Q. *Quid agendum si advertatur aquam non fuisse mixtam vino?* R. Si ante consecrationem advertatur? miscenda est; secus si post consecrationem, quia jam erit mixtio inutilis.

Q. *An in calice loco aquae naturalis potest infundi vg. Rosacea vel alia artificialis?* R. Non; Sacramentum quidem teneret; Minister tamen mortaliter peccaret, quia in re gravi mutaret ritum.

§ gnus,

De Forma.

Q. *Quae est forma Consecrationis Panis?*

R. Haec verba: *Hoc est enim Corpus meum.* Forma consecrationis vini haec: *Hic est calix Sangvinis mei.* Reliquae autem particulae sunt de integritate formae ex praecepto sub mortali non omittendae.

Q. *Quis est sensus hujus formae?* R. Ille: Hic potus contentus in calice est Sangvis meus.

Q. *In forma Consecrationis potestne aliquis defectus accidere?* R. Potest, qui vel *invalidam* reddet vg. si loco *Hoc* substituitur *illud* vel *hic* pro adverbio sumptum. Vel *illicitam* consecrationem redderet vg. si omittatur vox *enim*.

Q. *Quomodo verba consecrationis pronuntiari debent?* R. Recitative simul et significative, quia id debet Sacerdos recitare, quod Xstus in ultima Coena dixit, et simul significare, quod fecit. 2do, Debent proferri in Persona Xsti, non vero ipsius Sacerdotis, quia alias falso diceret celebrans: *Hoc est Corpus meum*, siquidem non ejus Corpus, sed Christi, vi verborum ponitur. 3tio, Debent proferri voce depressa, et non clara. Nam juxta *Gar. etc.* mortaliter peccaret sacerdos, si audiretur ad 10 passus verba consecrationis proferri. Ecclesia enim ideo prohibuit haec verba alta voce proferri, ne populus illa audiens postea temere, aut ad jocos utatur illis. 4to, Proferri debet forma conse-

crationis modeste simul ac mature, non movendo caput, aut alios inutiles gestus faciendo, quia haec Sacramento irreverentiam, et populo scandalum, ac admirationem pariunt.

Q. In Consecratione Calicis dicitur: *Qui pro vobis, et pro multis etc.* nonne Xstus pro omnibus Sangvinem effudit? R. Effudit pro omnibus sufficienter, non efficienter, hoc est quantum ad effectum; quia multi non salvantur ob suum defectum, et indispositionem, eo quod ponant obicem Divinae gratiae per sua peccata. *Ad Rom. 8. 32.*

§ 10mus.

De Ministro Sacrificii Missae.

Q. *Quis est Minister Sacrificii Missae?* R. *Principalis:* est ipse Xstus, qui etiam est simul et res oblata. *Minus principalis:* est solus Sacerdos rite per Episcopum ordinatus habens intentionem, ita ut si alius facere id attentet, is sane nihil efficiat.

Q. *Quotuplex est Minister Sacrificii Missae?* R. 2plex: Conficiens et Offerens. *Conficiens* est Xstus, et in Persona ejus solus Sacerdos. *Offerens vero Minister* est etiam ipse Xstus, qui ut homo seipsum offert DEO Patri. Et Sacerdos consecrans. 2do, Tota Ecclesia offert Sacrificium Missae mediante Sacerdote. Inoc. III. l. 3. c. 5. Celebrans enim dicit nomine Ecclesiae: *Offerimus tibi Domine calicem etc.* 3tio;

Specialiter offerunt Sacrificium Missae dantes pro illo stipendium, vel ministrantes celebranti, aut assistentes.

Q. *Participantne omnes praedicti de fructu Sacrificii?* R. Affirm: si dispositi sint, non aequaliter tamen, sed illi magis participant, qui magis vel propius concurrunt hoc ordine. 1. Sacerdos. 2. Pro quo Missa absolvitur. 3. Ministrantes. 4. Assistentes. Omnes specialiter offerentes non solum participant de fructu Sacrificii Missae, sed etiam aliis eundem possunt applicare. *Sua. etc.*

Q. *Quae dispositio requiritur in Sacerdote ad Sacrificium fructuose peragendum?* R. 1. Ut sit jejunus. 2. Ut non sit censuris innodatus, vel irregularis. 3. Ut intentionem, et conscientiam mundam habeat.

Q. *Licetne aliquando celebrare Sacrum non jejuno?* R. Licet in his casibus. 1. Si aquam loco vini ex errore consecraverit, et sumpserit, tunc enim tenetur aliud vinum in calicem infundere cum mixtione aquae, et offerre incipiendo ab illis verbis: *Simili modo*, tandem consecrare et statim sumere, ut sit integrum Sacrificium. 2do, Si post ablutionem sumptam reperiat aliquod fragmentum suae hostiae super Patenam seu corporale, nam horum fragmentorum sumptio spectat ad unum et idem Sacrificium. 3tio, Si post Consecrationem aegritudine correptus Celebrans non possit prosegui Sacrificium, vel e vivis excedat, potest, imo debet alius, etiam non jejunus, si jejunus non adsit,

perficere Sacrificium (si vero id accadat ante Consecrationem, non est opus Missam ab alio continuari) at si Missa ab altero non possit perfici ante meridiem? tunc Hostia et calix cum S. Sangvine recondendi sunt in Tabernaculo, ut ad alteram diem reserventur, et suppleatur.

Pasque.

Non esset supplendus defectus, si celebrans deficeret inchoata consecratione panis; quia accidentalis solum defectus haberetur, cum nondum pars essentialis esset posita. Si una materia consecrata, aut consumpta deficeret celebrans? haec sola pars in qua deficeret esset supplenda per consecrationem aut sumptionem. 4to, Si inter celebrandum recordeatur se non esse jejunum, et ab Altari sine scandalo recedere non possit, vel si jam facta sit Consecratio. In utroque casu debet celebrans progredi in Sacrificio. *S. Thom. Qua. etc.*

Q. Parochus insperate deglutit guttam aquae die festo et est unicus, videt populi concursum, angustiatur quidnam non jejuno faciendum?
R. Si praevidet populum omnino non posse, aut saltem vix posse sine Missa quietum dimitti? non peccabit, si celebret ad evitandum scandalum, quia lex Ecclesiastica minor debet cedere legi naturalis charitatis majori, quando utraque simul servari non potest.

Q. Si jejunium sit necessarium ad celebrationem Missae, cur in natali Dni ter celebramus?
R. Quia Corpus et Sangvis Xsti Dni non frangit jejunium. Si autem Sacerdos tunc in prima

Missa per oblivionem sumpsisset Purificationem; non poterit reliquas duas Missas absolvere, quia jam non foret jejunus, nisi esset ratio immediate dicta.

Q. *Sacerdos comedens in vigilia Nativitatis Dni ante 12 horam mediae noctis potestne post eandem mediam noctem Missam noctis absolvere, et, si non dormierit, neque cibum digesserit?* R. Potest.

Q. *Extatne praeceptum die Nativitatis Dni 3 Missas absolvendi vel audiendi?* R. Non; id enim solum fit ex antiquissima consuetudine. Unde sufficit, si eo die una scilicet 3tia celebretur cum oratio ejusdem concordat cum Officio diei, et una quaecunque audiatur.

Q. *An? et quoties Sacerdotes tenentur Missam celebrare?* R. Saltem in praecipuis festis. Imo, ex *Trid.* tenentur ex mandato Episcopi celebrare in Dominicis et Festis, nisi legitimo impedimento excusentur.

Q. *Si Sacerdos verba Consecrationis cum intentione quidem proferret super panem et vinum, sed extra Missam; consecratne valide?* R. Affirm: sed illicito, nam tota vis Consecrationis in verbis Xsti consistit cum intentione consecrandi prolatis. Bened. XIV. *De sacrif.* l. 3. c. 11. § 11. Similiter tantum illicite celebraret, si lethali crimine sit infectus, vel excommunicatus, haereticus, degradatus.

Q. *Potestne aliquando licite Sacerdos celebrare peccato mortali obnoxius, et desit Confessarius?* R. Si gravis necessitas urgeat, potest

praevio actu contritionis; neque tunc sufficit At-
tritio, nisi ea, quam celebrans sine culpa contritio-
nem existimaverit. *Idem ibidem* § 9. sed quam
primum poterit confiteri tenetur, ad summum in-
tra triduum.

Q. *Quae est ista urgens necessitas?* R. 1. Si
sacerdos eo die non celebrans offensionem esset
et scandalo. 2. Si tempore Sacrificii recorde-
tur peccati mortalis non confessi, nec sine scan-
dalo recedere potest.

Q. *Quando Missam Sacerdos applicare de-
bet?* R. Optime, si tunc, cum se ad eam
praeparat. *Idem Ibidem.*

Q. *Quid faciendum est Sacerdoti, si urgeat
necessitas celebrandi, et solum adest parva ho-
stia, quae communicantibus dari solet?* R.
Melius tunc faceret, si populum doceret, ne mi-
raretur, si illam adhibet pro majori; potius
quam utatur, sententia aliquorum, qui censent
posse tunc extrahi e Tabernaculo hostiam ma-
jorem, quae forte ibi adest, et adhibere illam
ad elevationem. Bened: XIV. *Ibid.* § 9.

Q. *Sacerdos si plures hostias consecrandas
deferat ad Altare cum intentione eas consecran-
di, sed in actu consecrationis solius hostiae,
quam prae manibus habet recordetur, eruntne
omnes consecratae?* R. Affirm: Panor: Sco. quia
intentio praecedens perseverat saltem virtuali-
ter.

Q. *Sacerdos consecrans putat solum esse 6
Hostias et sunt v.g. 10 an consecratae cense-
antur esse omnes?* R. Affir: quia error specu-

lativus, quo Sacerdos existimat esse pauciores nihil obstat intentioni, quam ex praxi implicite habere censetur consecrandi omnes hostias praesentes quotquot sunt, secus dicendum, si contrariam intentionem haberet, *Sua. etc.*

Q. *Si hostiae consecratae misceantur non consecratis, quid faciendum est?* R. Totum hostiarum cumulum, dum Sacrum peragit, sibi apponere curabit, intentionemque eliciat tantum eas consecrandi, quae non sunt consecratae.

Q. *Hostiae parvae consecrandae quando adferri debent celebranti?* R. Ad Offeritorium, alioquin erit consecratio illicita. Si autem in necessitate aliquae adferrentur post Offeritorium? Celebrans supplebit oblationem mente, et tandem una cum magna hostia consecrabit.

Q. *Si autem hostia coepto Canone adferatur?* R. Non est consecranda neque pro dando Viatico infirmo; Tunc enim sufficeret, si celebrans de sua hostia particulam separaret pro dando viatico. Bened: XIV. ibid: § 6.

Q. *An, ubi plures consecrantur hostiae unum sit Sacramentum vel plura Sacramenta* R. Respectu rei, id est Xsti in hostiis contenti, est Sacramentum unum numero in omnibus hostiis; respectu vero actionis, qua ipsum Sacramentum producitur, nempe per modum spiritualis convivii, multiplicatur numero, prout ad varias ordinatur sumptiones.

Q. *Quale peccatum foret adhibere hostiam fractam in Missa?* R. Si adhuc sit apta ad servandos ritus praescriptos? Veniale.

Q. Si hostia post consecrationem frangere-
tur totaliter in duas partes? R. Tunc adhiben-
da esset major pars ad ritus peragendos. Ho-
stia, si leviter, esset maculata? veniale. Si gra-
viter? mortale esset, quia gravis foret irreveren-
tia.

Q. Quid agere debet celebrans si post Con-
secrationem, sanguis effundatur? R. Si aliquid
remanfit in Calice? illud sumatur, nec opus est
nova consecratione, quia talis sumptio sufficit ad
perfectionem Sacrificii, cum quaelibet stilla sit
totus Xstus. Si vero nihil prorsus remanserit?
iteranda est Consecratio Calicis, facta prius o-
blatione saltem mentaliter.

R. 2do. Res super quam ceciderit Sanguis
Xsti debet prius a Sacerdote lambi, si commode
fieri potest. 2. Abradi, lavari, abrasio comburi,
cinis in Sacrarium mitti, locus bene ablui de-
bet. Si ceciderit super linteamina Altaris, sin-
gula ad quae pervenit stilla aliqua, ter ablui
debent, et aqua abluionis in Sacrarium effun-
di.

Q. Quid agendum est, si musca ceciderit in
Sanguinem? R. Si haec nauseam non fecerit,
sumatur: si autem? extrahi debet, et comburi,
cineres in Sacrarium ponendi sunt. Idem multo
magis faciendum est, quando periculum est ve-
neni, vel araneus decideret.

Q. Quid agendum esset, si Hostia e manu
decidat in Sanguinem Xsti? R. Si tota Hostia
madedat, non debet extrahi, sed dici debent
orationes de more, fierique omnes caeremoniae

super Calicem, et simul sumendae sunt species dicendo: *Corpus et Sanguis Domini nostri IESU Christi etc.* Quod si vero possit? deberet extrahi pars Hostiae non madefactae, ad coe-remomas reliquas peragendas.

Cavendum est, ne ita sugatur Sanguis, ut a circumstantibus audiri possit.

Caveat etiam celebrans ne os suum, ac labia calicis in parte ex qua bibit, digitis abstergat, aut ipsos digitos lambat.

Q. Potestne quis celebrare duas missas eodem die? R. Si Parochus regat Paroecias duas, nec populi unius, possunt in Templum alterius convenire, ac desit alius Sacerdos, potest eodem die duas Missas celebrare, sed cum licentia Episcopi, si in prima Missa non sumpserit ablutioem.

Hic vero unicus est casus, in quo bis celebrare liceat, neque enim fas est Sacrificium repetere sive propter adventum hospitem etiam Principum, aut Episcopi, qui die Festo Missam non audierint, nec alius adsit Sacerdos, neque enim haec est tanta necessitas, quanta requiritur in *Cap. Consuluisti etc.* ita Bebedictus XIV de *Sacrif. L. 3. C. 5. § 3.*

Q. Prudenterne faceret ille, qui necessitate coactus ad celebrandum, simularét, seu fingeret se celebrare coram populo, et non consecraret, timendo ne sacrilegium committat in mortali existens? R. Talis gravissime peccaret, et quidem gravius, quam si in peccato consecraret, quia et Sacramento infert injuriam et populo fraudem.

Tum quia in tali casu deberet potius actum contritionis elicere cum proposito confitendi. (*Triden. Ses. 13.*) et sic celebrare.

§ II mus.

De Requisitis ad Missam.

Q. *Quae sunt requisita ad Missam?* **R.** Sunt illa, sine quibus illicita, vel saltim indecenter absolveretur Sacrificium Missae. Haec autem sunt: Vasa Sacra, Altare, Lumina, Crux.

Q. *Quotuplices sunt vestes sacrae?* **R.** Duplices: *Majores* sunt Alba, Casula, Stola. *Minores* autem sunt caetera indumenta.

Q. *Quale est peccatum celebrare sine vestibus?* **R.** Mortale, si omittantur Vestes majores, vel aliqua illarum. *Merati* p. 2. tit. 1. Veniale autem, si ex minoribus desit aliquod. In casu necessitatis licet uti cingulo non benedicto, vel Stola pro Manipulo, aut e contra. *Lay.* 1. 4. t. 5. c. 6.

Q. *A quo benedicendae sunt vestes Sacrae?* **R.** Ab Episcopo, vel a Sacerdote habente facultatem, et quidem sub mortali: Excepta parvitate materiae, vg. si cingulum non benedictum adhibeat.

Q. *Calix cum patena debetne esse ab Episcopo consecratus?* **R.** Omnino debet.

Q. *Quodsi aliquis bona fide in non consecrato celebraret?* **R.** Eo ipso jam consecraretur, et non indigeret Episcopi consecratione.

Q. Si autem quis mala fide celebraret id est scienter in non consecrato calice? R. Etiam tunc eo ipso calix esset consecratus, sed taliter celebrans peccaret mortaliter.

Q. An calix pridem consecratus, dum de novo deauratur, nova indigeat consecratione? R. Negant probabilius Lay. Lugo. Esco etc. cum sit communis doctrina, quod calix amittendo inauurationem, non amittat consecrationem, si de novo inauretur. Sic si Ecclesia consecrata de novo dealbetur, nova non indiget consecratione. Com: DD. Oleum non consecratum, si immisceatur consecrato in minore parte, ex ipsa mixtione consecratur, sic superficies illa per conjunctionem ad calicem consecratum bene fit etiam Sacra, sicut, et dealbatio Ecclesiae. Sed data nova deauratione abluatur aelix aqua benedicta.

Q. A quibus licite possunt tangi Vasa Sacra? R. Si actu non contineant Eucharistiam possunt licite tangi a Clericis Tonsuratis. Peccant Laici Saeculares venialiter, si absq; rationabili causa, sed ex sola levitate tangant corporalia, vel calices. Pasq; q. 833.

Q. Peccaretne Sacerdos, si celebraret absq; duplici lumine? R. Mortaliter, venialiter autem, si adhibeantur candelae ex sevo, dum possunt haberi ex cera, vel si unam tantum adhiberet candelam. La. Cro. 1. 6. p. 2. n. 392.

Q. Crux estne necessaria in Altari? R. Est sub veniali. Ubi autem adest magna Statua Crucifixi, non est necesse omnino aliam ponere

Crucem dum Missa celebratur. S. R. C. 4.
Aug: 1663.

Q. An Sacerdotes Latini ritus possunt celebrare in Ecclesiis Ruthenorum Graecounitorum, in eorum Altaribus, super Antimensiis, calicibus etiam stanneis et in vestimentis illorum sacris? R. Possunt, dummodo ritu latino celebrent, scil. in Pane Azymo, et de licentia ipsorum Ruthenorum Parochorum.

Antimensiâ sunt lintei quidam Eppi benedictione consecrati, in quorum angulis Sanctorum Reliquiae reconditae sunt.

Q. Et e contra possuntne Rutheni Sacerdotes uniti in Ecclesiis Latinorum celebrare in omnibus vestimentis ritus Latini servato suo ritu Graeco, quo ad Panem fermentatum et alias caeremonias? R. Possunt non tantum in casu necessitatis, sed etiam solius devotionis. Bened: XIV. Const: *Imposito nobis.*

Ritus quo ad panem Azymum et fermentatum est semper, et omnino servandus, quamvis alias populus deberet diu Sacrificio privari, vel infirmus decedere sine Viatico, quia utilitas privata non debet pervertere constitutiones Ecclesiae. *Conc. Flor. Mastr. etc. apud Cleric. Dec. XI.*

§ 12mus.

De effectu Sacrificii Missae.

Q. Quotuplex est Effectus Sacrificii Missae?
R. 3plex: Meritorius, quia per Missae Sacrificium

4. tam offerens, quam etiam ille, pro quo offer-
tur, meretur augmentum gratiae. *Impetrato-*
rius, quia per Missam impetrantur bona, non
solum spiritualia, sed etiam temporalia. *Sa-*
tisfactorius, quia per Sacrificium satisfacimus
pro peccatis DEO. *Triden: Sess: 22.*

Q. *Quotplex est fructus Sacrificii Missae?* R.
3plex: I. *Fructus Generalis*, qui prodest et
applicatur toti Ecclesiae, quem Ecclesia omni-
bus Fidelibus secundum eorum dispositionem
applicat. II. *Fructus Specialis*, qui applicatur
illi, pro quo offertur Sacrificium Missae. III.
Specialissimus, qui cedit ipsi Sacerdoti offeren-
ti, nec potest in eadem Missa pro distincto
stipendio alteri applicari, constat ex damnata
Prop: 8. inter proscriptas ab Alex: VII.

Q. *Fructus ille estne infinitus?* R. Est ex
parte rei oblatae; finito tamen modo applica-
tur, ita ut si Missa offeratur pro pluribus?
minus singulis prodest, quam si uni applicata
fuisset, ut patet ex praxi Ecclesiae, quae jubet
ad multiplicationem stipendii multiplicari Sa-
crificia.

Q. *An ejusdem sit efficaciae sive a bono sive ab*
improbo Sacerdote Missa celebretur? R. Fructus
proveniens ex opere operato nunquam minuitur,
et dum applicatur, semper operatur dummodo
impedimentum nullum obstat.

Alius fructus, qui oritur ex universa Eccle-
sia offerente Sacerdotum suorum ministerio.
Ecclesia vero est semper Sancta pulchra sine
ulla ruga, aut macula. Tandem est *tertius*

fructus ex ipso celebrante proveniens, dicitur ex opere operantis, atq; iste ex majori vel minori Sacerdotis Sanctimonia minuitur, augeturve. Bened: XIV. I. 2. c. 13. §. 10.

Q. Pro quibus potest offerri Sacrificium? R. Pro fidelibus vivis atq; defunctis, imo et pro infidelibus peccatoribus ut convertantur, pro haereticis, non tamen vitandis. Sacrificium enim, saltem ut est impetratorium, prodest A catholicis.

§. 13tius.

De defectibus in Missa commissis.

Q. Quotuplices possunt contingere defectus in Missa? R. 2pliees: Substantiales, qui possunt committi circa essentiales partes, vel integrales notabiles Sacrificii, et tales debent omnino suppleri, alias nullum fieret Sacrificium, vel saltem imperfectum: et accidentales, qui sunt circa accidentales et minus principales partes. Et tales non sunt supplendi, nisi pro tunc, quando suppleri possunt absq; eo, quo invertatur ordo Missae. Si enim esset ordo Missae invertendus, major difformitas oriretur ex suppletionem, quam ex ipso defectu.

Q. Ex quibus defectibus potest oriri defectus substantialis? R. Praesertim ex materia, forma et intentione Ministri.

Q. Si defectus substantialis ante consecrationem advertatur, nec possit haberi materia apta? R. Debet relinqui Missa in quacunq; parte reperia-

tur, ad evitandum sacrilegium per consecrationem materiae ineptae.

Q. *Quid agendum, si aliqua ex speciebus veneno infecta reperiretur?* R. Si id contingat ante sumptionem? debet alia species consecrari. Si vero post sumptionem? poterit quodeunque remedium adhiberi etiam vomitus ex Com: DD. Si enim sacrae Species potuissent non sumi, si illarum infectio nota fuisset, poterunt etiam ejici tanquam male sumptae.

Q. *Quale sit peccatum caeptam Missam non complere* R. Mortale, sive talis interruptio post, sive ante Consecrationem fiat. Com: DD.

Q. *An dentur aliqui casus in quibus Missa inchoata relinqui possit?* R. Dantur: si periculum mortis immineat, quia Sacerdos non solum se, sed etiam Eucharistiam temere exponeret periculo. Quod si periculum immineat post Consecrationem unius speciei, si fieri potest, debet statim consecrari, et altera species, et utraq; sumpta, potest statim abire Sacerdos omnibus omissis caeremoniis.

Si autem propter imminens periculum mortis id fieri peremptorie non possit, probabilius, videtur juxta *Pasq.* Eo casu posse abire Sacerdotem relicto Sacrificio imperfecto, quamvis enim praeceptum sit Divinum complere Sacrificium, in tali tamen casu videtur non obligare.

2do Potest etiam relinqui Missa, si Interdictum supervenerit ante inchoatam Consecrationem; secus si post consecrationem, quia

sumptio et consecratio sunt *Juris Divini*, quod plus ponderari deberet, quam *lex Ecclesiastica* de Interdicto.

3^{io} Si tempore Missae superveniat excommunicatus vitandus, et monitus non velit recedere ante Consecrationem? debet relinqui Missa; si autem caepta sit Consecratio? debet continuari tantum ad summptionem inclusive, et tunc statim recedere, et Missam Sacristia continuare. Excommunicatus autem ille, si monitus non exeat de Ecclesia, novam incurrit Excommunicationem Papae reservatam. Habetur in *Clem. de sent. Excom.*

4to Si contingat Ecclesiam pollui nondum Canone incepto, cessandum est a Sacrificio, secus vero si jam sit inceptus Canon.

Q. *Licetne Missam interrumpere?* R. Sine causa non licet ob Sacrificii Majestatem.

Q. *Quae sunt causae iustae interrumpendae Missae?* R. 1. Propter infirmitatem celebrantis *vg.* propter alterationem Stomachi. 2. Spiritualis necessitatis proximi, sive ad remedium necessarium necessitate medii, sive per se. sive per accidens pro moribundo, potest interrumpi Missa *vg.* ad absolvendum, vel baptizandum moribundum: si desit alius Sacerdos, qui juvet, quod etiam fieri potest post consecrationem, agitur enim de salute proximi, ac de vitando damno irreparabili.

Ad dandum tamen Viaticum solum interruptio licita est ante Consecrationem. Similiter et ad Extremam unctionem ministran-

dam, cum haec Sacramenta non sint necessaria necessitate medii, nisi moribundus esset intra Ecclesiam, tunc enim esset solum modica interruptio, cum in tali casu non exuerentur Sacrae vestes.

Q. An posset interrumpi ob corporalem proximi necessitatem? R. Si illa sit gravis, tunc ex charitate tenebitur ad subveniendum.

Nota: Quando Sacrificium interrumpitur post Consecrationem ex justa causa, constituendus est aliquis ad custodiam, vel si nullus adsit probatae vitae, reponendae sunt species in Tabernaculum.

§. 14tus.

De Loco Sacrificii Missae.

Q. Quis locus conveniens Sacrificio Missae? R. Jure ordinario est Ecclesia, vel alius locus consecratus, aut saltem legitima Autoritate benedictus ad Divinum cultum deputatus, sub mortali. Trid. Ses. 22.

Q. Possuntne plures Missae celebrari in Oratoriis privilegiatis? R. Si in facultate data additur ly ut una tantum celebretur? non possunt sub mortali ob graves prohibitiones, Trid. et Clem. XI. Neq; a peccato excusat, si altera Missa clausis januis celebretur, quia est prohibitio propter locum, non personas.

Q. Quid est Oratorium publicum, et quid privatum? R. Inum Est illud, quod extra privatas

domos Episcopi Authoritate ad Divinum cultum est erectum. *Privatum*, quod in privatie domibus, aut intra domesticos parietes sine Authoritate Episcopi est erectum.

Q. In quibus Festis non licet celebrare in Oratoriis privatis? R. Ordinarie prohibetur in Festis Nativitatis Domini, Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes, Assumptionis B. V. M. Apostolorum Petri et Pauli, Sanctorum omnium, et aliis in Indulto expressis.

Q. An omnes tres dies Nativitatis, Paschatis et Pentecostes sunt excepti? R. Non, sed sola prima dies. *Quarti.*

Nota: Quod si tale Oratorium conceditur alicui personae propter infirmitatem ejus, nulla dies excipi solet, quia alias ille infirmus in maximis selemnitatibus solatio spirituali privaretur.

§. 15tus.

De Tempore Sacrificii.

Q. Quod est tempus celebrandae Missae? R. Jure communi tempus est ab initio aurorae usq; ad meridiem inclusive.

Q. Quid intelligitur per Auroram? R. Primum diei crepusculum, quo primum apparet in Caelo vestigium adventantis diei, *ix. Gob.* Aurora non est accipienda *Physice*, sed *moraliter*, et *politice*, pro illo tempore, quando solet terminari hominum quies, et inchoari labor,

juxta locorum consuetudinem. S. R. C. 2. Nov: 1634. Ideoq; septemtrionalibus non est faciendus scrupulus, licet in hyeme multo ante Auroram sacrificent.

Q. An licet anticipare Missam ante praefinitum tempus? R. Licet v.g. in casu necessitatis, ut infirmo detur Viaticum. 2. Ubi est consuetudo ut opifices et famuli summo mane possint audire Missam. 3. Si iter immineat Sacerdoti, vel populo.

Necessitas vero expectandi cum Missa post meridiem potest esse v.g. prolongata devotio, eo quia Missa sollemnis aut Contio diu durat. 2. Ratio Itineris. Nonnulli Religiosi habent Privilegium, vigore cujus possunt celebrare ad horam 3. post meridiem. *Janusz: l. 2.*

Q. An potest Sacerdos absolvere omnes 3. Missas post mediam noctem in die Nativitatis Xsti? R. Non; S. R. C. 20. April: 1664. Et 7. Dec: 1702 *Jussu Clem: XI.*

Q. Quanam observari debent circa missam in Festo Nativitatis Dni? R. 1. Dum transit celebrans in prima vel 2da Missa post sumptionem Sacramenti non debet flectere, etiamsi species vini consecrati non sint exsiccatae. *Decr: S. R. C. 1698.*

2do Si non omnes tres Missas absolvit simul? debet post primam vel alteram Missam calix semper habere suppositum corporale.

Q. In quem finem tres Missae celebrantur in die Nativitatis Domini? R. Propter Mysterium trinae Nativitatis Xsti Domini, qui 1mo Natus

est ab aeterno ex Patre. *2do* In tempore ex B. M. V. *3tio* Per gratiam nascitur in nobis quotidie. Institutio haec facta est a S. Thelesphoro Pp. A. 146.

Nota: Missae nec ita breves esse debent ut saltem horae tertiam partem non attingant, neq; ita longae, ut horae dimidium excedant. Bened: XIV. *De Sacrif.* 1. 3. c: 24. *Institit:* Eccl. 34. §. 19.

§. 16tus.

De Ritu et Rubricis Missae.

Q. *Quid nomine Rituum intelligitur?* R. Omnes circumstantiae requisitae ad Missae celebrationem, et solemnitatem, sive sint verba, sive actiones, sive vestes, aut vasa.

Q. *Quotuplices sunt Ritus?* R. Alii sunt *Essentiales*, qui sunt de necessitate Sacrificii, et Sacramenti, uti Consecratio, Communio. Alii *Accidentales*, qui solum pertinent ad ornatum, et hi possunt esse de necessitate praecipti non vero Sacrificii, consistunt vero in actionibus, precibus, inclinationibus, et aliis circumstantiis ab Ecclesia adjunctis, quae dicuntur Sacramentalia, et Caeremoniae.

Q. *Quid est Rubrica Missalis?* R. Est Regula communis continens ritus in celebratione Missarum observandos vocatur *Rubrica*, quia plerumq; rubro colore scribi solet.

Q. *Quae est causa formalis Rubricarum?* **R.** Est significatio verborum certos ritus praescribentium.

Q. *Quotuplex est haec significatio?* **R.** Una *Literalis*, quam voces immediate significant, alia *Mystica*, quae sub rebus significatis per verba quasi sub velamine, et figura conclusa est. Dicitur *Mystica* i. e. Arcana et recondita, vocatur etiam *Spiritualis*, eo quod lateat sub rebus quasi spiritus sub corpore.

Q. *Quotuplex est Mystica Significatio?* **R.** 3plex: 1. *Tropologica*, seu moralis refertur ad informationem vitae aut morum. 2. *Allegoriae* exprimit aliquod Mysterium sub figura vel Metaphora rei significatae per verba. 3. *Anagogica* refertur ad ea, quae sunt aeternae felicitatis.

Pro majori intelligentia sit exemplum: Sacerdos osculatur Altare, haec rubrica in sensu *Literali* significat actum osculandi Altare, in quo fit Sacrificium: quod osculum in sensu *Mystico Tropologico* significat consensum animorum inter fideles: in *Allegorico* delectationem et gaudium futurae gloriae.

Q. *Quae est causa efficiens Rubricarum Missalis?* **R.** Summus Pontifex, a quo tanquam ab habente potestatem in totam Ecclesiam talis debuit lex universalis fieri. Primus autem eorum Author fuisse scribitur S. Petrus. S. Pius V. qui maxime solidavit edito Missali Romano, quo nunc utimur.

Potestas condendi Rubricas et Ritus Missarum Episcopis limitata est ob confusionem et dissonantiam a S. Pio V. in Bulla initio Missalis apposita.

Q. *Quae est causa finalis Rubricarum Missalis?*
R. Est DEI cultus et utilitas spiritualis fidelium ac uniformitas condecorans Christi Ecclesiam.

Q. *Cujus sunt juris hae Rubricae?* **R.** Humani, ideo possunt mutari a Summo Pontifice, id tamen non fit, nisi causa utilitatis vel necessitatis.

Q. *Quomodo in particulari discernenda levitas vel gravitas materiae in Missa?* **R.** Haec generalis Regula datur a DD. quod illa sit materia gravis, quae considerato fine praecepti multum conducit ad finem legis talis, proinde praecepti transgressio gravis esse debet. Discernere autem hoc ipsum in particulari requirit judicium prudens.

Q. *An leves transgressiones Rubricarum possunt fieri graves ex accidenti?* **R.** Possunt, 1. Per intentionem finis graviter peccaminosi, ut si ex fine turpiter placendi audientibus Missam, vel inducendi novum ritum breve Sacrum legatur. 2. Ratione contemptus. 3. Ratione scandali.

Q. *Qui sunt Ritus majoris, et qui minoris momenti?* **R.** Majoris sunt mixtio aquae cum vino, Elevatio utriusque speciei, fractio Hostiae, mixtio particulae cum vino, purificatio Patenae et Calicis. Minoris sunt Benedictiones, Cruces, inclinationes, osculationes, genuflexio-

nes etc. Unde omittendo ritus *majoris momenti*, peccabit mortaliter; *minoris momenti*, venialiter; nisi ex contemptu fiat.

Q. *Quale erit peccatum addere Missae novas preces?* Mortale vel veniale, juxta gravitatem, vel levitatem materiae. Ex Bulla Pii V. *Neque in Missae celebratione alias caeremonias vel preces quam quae in hoc Missali continentur addere vel recitare praesumat.*

Q. *Sub quali peccato Rubrica obligat ad colores vestimentorum?* R. Ad summum sub veniali, hinc ex defectu potest Sacerdos uti stola alterius coloris ac manipulo, aut casula, nisi quis in Festo magnae Solemnitatis vg. Nativitatis Christi uteretur nigro.

Q. *Quotuplex est inclinatio?* R. 3plex: *Profunda*, est capitis et humerorum profunda incurvatio. *Media* est capitis et humerorum modica incurvatio. *Parva* est solius capitis demissio, quibus etiam adjungitur genuflexio.

Q. *Quando in Missa debet fieri profunda inclinatio?* R. Tunc dum celebrans accedit vel recedit ab Altari, ubi non est Sanctissimum. Ad *Confiteor*, ad *Munda cor*: ad *Te igitur*, ad *Supplices*, et dum sumit S. *Hostiam*.

Nota: Celebrans dum dicit *munda cor meum etc.* debet dicere *Jube Domine benedicere*, quia petit benedictionem a DEO, non ab homine.

Quotiescunque inclinatus dicit Orationem in medio Altaris junctis manibus debet illas ponere in Altari, excepto *ad munda cor*, et ad *San-*

ctus, quas tunc inclinatus tenet in aere supra Altare. Dum autem extenduntur manus in Missa, non debent latitudinem corporis neque altitudinem humerorum excedere.

Q. Quando media? R. Ad *DEUS tu conversus etc.*, dum dicit in spiritu *humilitatis*, ad *Suscipe S. Trinitas*, ad *Sanctus*, ad *Agnus*, et Orationes sequentes ad *Domine non sum dignus*.

Q. Quando parva? R. Ad invocationem Nominis *JESU et MARIAE* aut *Sancti* in Canone de quo celebratur Missa, vel fit Commemoratio ad *placeat tibi* et quoties abit, vel redit ad medium Altaris a Missali.

Nota 1mo Ad illa verba in fine Missae et *Verbum Caro factum est*, genu flectendum est ad cornu Evangelii etiamsi sit expositum SSmum; nam tunc solum facies celebrantis debet converti aliquantulum ad SSmum. *Gav. Mera. Tit. 14.*

Nota 2do: In recessu, vel accessu ad medium Altaris exposito SSm^o quoties genu flectetur, non est jam facienda inclinatio nova Crucis, quia illa hanc excludit.

Nota 3^{tio}: Quod si incensatio fiat ad Altare ubi SSmum est inclusum in Tabernaculo, non Crucis debet fieri inclinatio, sed SSm^o genuflexio ante et post incensationem, in quo casu et si celebrans adorat SS. Sacramentum non tamen illud thurificat, sed Crucem. Quoties autem ibidem in thurificatione transit per medium Altaris debet facere genuflexionem, tangens ma-

nu Altare ut citius surgat. *Merati* T. 1. p. 2.
Tit: 4. n. 28. 29.

Nota 4to. Quoties Celebrans benedicit aliquid, nunquam in aëre debet tenere sinistram, sed si se ipsum vel populum signat, sinistram ponat super pectus suum. Si Librum ad Evangelium? in Missali; Si vero Calicem, aut Oblata? in Altari illam ponat.

§ 17mus.

De Modo celebrandi Missam.

Q *Quotuplici voce Missa recitari debet?* R Triplici, Alta, Media, et Submissa, seu Secreta.

Alta voce dicuntur illa omnia, quæ cantari solent a Celebrante.

Media id est nec omnino alta, nec submissa dicuntur omnia a principio Missæ, usque ad Canonem. Et in Canone eadem voce dici debent illa verba: *Nobis quoque peccatoribus.* Et hæc 4. verba: *Domine non sum dignus,* ut excitetur populus ad Devotionem:

Submissa voce seu Secreta totus Canon dici debet. *Merati.*

Q *Qualis devotio requiritur in celebrando Missæ Sacrificium?* R. Major quam in officio D. cum sit opus longe præstantius. Hinc graviter peccat, qui prætereuntes a latere consulto aspicit, vel dum se convertit ad populum, quia talis curiosus aspectus maxime distractionis fieri solet occasio, ratione cujus si-

bimet ipsi periculum erroris, vel inutilis cogitationis parit.

Q. Licitumne est celebranti sub cantu longiori: Gloria et Credo in Solemni missa particulares orationes recitare? R. Affir: melius est protunc orare, quam otiosis cogitationibus vagari. Gob. n. 763.

Q. Quomodo peccat Sacerdos abstractus in celebratione Missae? R. Si sit distractus extra Canonem venialiter. Si tempore Canonis, mortaliter. Tamb. Gob. saltem ob periculum erroris. Quod si autem nullum adsit, venialiter. Quarti.

Q. An omnia quae dicuntur et fiunt in Missa sint necessaria ad Sacrificium? R. Non, quia aliqua spectant ad Sacrificii Substantiam, alia ad ornatum, alia ad decentiam.

Nota: Ablutio digitorum in Missa post Communionem debet fieri in vino et aqua. Gav. Mer.

§ 18vus.

De Stipendio.

Q. Quid stipendii nomine intelligitur? R. Eleemosyna, quae datur pro sustentatione Ministrorum Ecclesiae. Sacerdotes enim non recipiunt stipendium, ut pretium applicationis Missae, quo sic esset simonia, sed illud recipiunt titulo sustentationis.

Q. Quot modis potest obligari ad Sacrificium pro aliquo offerendum? R. Ex obedi-

tia, charitate, voto, promissione simplici, aut ex iusticia, et pacto.

Q. An Sacerdos retenta parte stipendii Missam alteri celebrandam potest committere? R. Non, etiamsi pars illa alteri Sacerdoti pro Missa tradita contineat consuetam Eleemosynam. Secus qui fecerit, si laicus fuerit? incidit ipso facto in Excommunicationem Pontifici reservatam; si Clericus vel Sacerdos, in suspensionem itidem reservatam, a quibus censuris non nisi a Rom: Pontifice pro tempore existente absolvi poterit. Const. Bened: XIV. Quinta cura A. 1741. 30. Jan: T. 1. n. 22. Et Insti: Eccl: 5. 6. §. 4.

Id valet, etiamsi id sine fraude fiat, hoc est, etsi sciat et consentiat Sacerdos minus stipendium accepturus. Haec enim est mercatura pessima, in quam justo zelo insurgit Pontifex.

Q. An Beneficiatus, qui in casu alicujus necessitatis committet alteri celebrandam Missam, tenetur huic dare stipendium ad rationem Beneficii, id est suae Perceptae? R. Satis est si stipendium dat congruum secundum morem Regionis, si aliud in fundatione cautum non fuerit. De Lugo Tamb.

Q. An Sacerdos qui hodie a nemine stipendium accepit, Missam quam hodie est celebraturus possit applicare illi, qui primus illi stipendium obtulerit? R. Neg: contr: est damnata.

Nec potest plura stipendia pro uno eodemque Sacro accipere ob Decr: Urb: VIII. editum. Duo autem aut plura stipendia accipere pro Missa cantata, non est duo, sed unum accipere justum pro tali Missa ratione majoris laboris.

Q. Quamdiu obligationes differri possunt?

R. Ordinarie peccant mortaliter colligentes Missarum copiam, quas nisi post longum tempus absolvere possunt. Longum illud tempus communiter censentur duo Menses.

§ 19nus.

De Votivis.

Q. Quid est Missa Votiva? *R.* Quae ex voto, seu arbitrio Sacerdotis legitur praeter directionem Rubricae, et discrepanter ab Officio Divino.

Q. Quotuplices sunt Votiva *R.* Triplices: *Primi Generis* sunt illae: quae dicuntur de aliquo Sancto, vel Solemnitate, de qua juxta Rubricas per anni circulum celebratur dies Festus.

Secundi Generis sunt illae, quae habentur in Missali Rom: post Commune SSrum scilicet de SS. Trinitate, Angelis, etc.

Tertii Generis sunt illae quae habentur in fine Missalis Rom:

Q. Quibus diebus absolvi possunt Votivae? *R.*

Illis diebus, in quibus non occurrit aliquod Festum 2plex.

Ad legendam *Votivam* diebus permissis a Rubrica, sufficit quicumque finis honestus, uti devotio celebrantis, voluntas Fundatorum, quod praecipue inteligitur de *Missis: de Requiem*, de aliis legatur Rubrica *Missalis* ante *Votivam SS. Trinitatis*.

Q. Quando non licet celebrare Missas Votivas? R. 1. In Festo 2plici, Diebus Dominicis et Feriis, quae excludunt Festa 1. Classis, vg. Die Cinerum: In Vigilia Epiph: Pentec: Corporis Xti, Nativitatis Domini. 3. Infra 8vas Epiph: Pentec: Corporis Xti, Nativit: Domini, Paschatis, et Hebdomada S.

Q. An Votiva Solemnis celebrari potest in duplicibus et Festis de Praecepto? R. Potest ex rationabili causa, quia Rubricae prohibentes his diebus *Votivam*, non loquuntur de solemnibus, sed de privatis *Votivis Missis*.

Imo et in Festis 1. Classis potest cantari *Votiva* pro re aliqua gravi vg. pro causa publica, pro Principe terrae, pro Antistite, et pro publica victoria, et similibus, quae bonum alicujus Communitatis concernunt.

Q. In quo colore celebrandae sunt Votivae? R. Si sint *Votivae* Imi Generis? Color adhibendus est, sicut in Festo eorundem *SSrum*. De reliquis videatur Rubrica *Missalis N. XVIII*.

Q. In Missis Votivis debetne dici: Gloria et Credo? R. Si sint solemnes debet. S. R. C.

13. Aug. 1667. Nisi sint in colore violaceo, tunc enim utrumque omitti debet. S. R. C.
19. Mar. 1607.

In omnibus Votivis privatis debet omitti *Gloria et Credo* nisi sint de Angelis, aut de S. Michaeli, Gabriele; tunc enim dicendum est *Gloria in excelsis sine Credo*.

In Votivis de B. V. M. solum tunc dicitur *Gloria* si fiant in die Sabbathi, alias non. *Credo* autem nunquam dicitur, etiamsi in Missa de Festo occurrente illo die deberet cantari *Credo*. S. R. C. 29. Jan. 1609.

Q. Quot orationes dicendae sunt in Votivis?
R. Possunt protrahi ad 7. non omnino tamen debent esse impares. S. R. C. 2. Dec. 1689.

Si tamen Votivae sint Solemnes pro gravi causa Ecclesiae celebratae, unica oratio tunc dicenda est, excepta Votiva de SS. Trinitate pro gratiarum actione, in qua duae orationes sub unica conclusione cantari debent. *Merati de Votiv.* § 8.

In privatis Votivis 2da Oratio dici debet de illo, de quo fit Officium; 3tia vero illa dicenda est, quae in Missa correspondente Officio 2do loco diceretur, puta simplicis, vel de Beata, aut pro Ecclesia, vel Papa.

In Votivis de Beata 2da Oratio de Officio, 3tia de Spiritu S. quae omittitur, si adest Commemoratio simplicis vel de die infra 8vam.

Q. Qualis Praefatio dicenda est in Votivis?

R. In illis Votivis, quae propriam non ha-

bent? dicenda est communis vel de Tempore vg. Quadragesimae vel Passionis, Paschatis, vel si celebrabitur infra aliquam 8vam habentem propriam Praefationem dicitur de illa. S. R. C. 15. 7bris 1714.

Quae vero habent propriam Praefationem ut Trinitatis? dicenda est haec, et non 8vae etiamsi sit pro re gravi infra 8vam Nativit: Domini, aut Ascensionis, in quo casu dici debet Praefatio propria ipsius Votivae; Communicantes vero de Octava. S. R. C. 16. Jun. 1683.

In fine Missae Votivae semper dici debet *Benedicamus Dno* (quod semper dicitur facie versus ad Altare), nisi dictum sit *Gloria in excelsis DEO*, tunc enim dici debet: *Ite Missa est.*

In omnibus Votivis tam solemnibus quam privatis dici debet in fine Evangelium S. Joannis: *In principio.* Dum praeter Missam conventualem cantatur Missa ex fundatione Votiva, in illa non debet fieri Commemoratio Festi. S. R. C. A. 1736. 23. Jan.

§ 20mus.

De Gloria et Credo.

Q. Quando dici debet in Missa: *Gloria in excelsis*? R. Tunc dum in Matutino dicitur *Te DEUM laudamus*, exceptis Feria 2. et 3. Rogationum, et Feria 5, in Caena D. et

Sabbatho S. in quibus canitur *Gloria* etiam si praedictus Hymnus in Matutino non recitetur.

Item non dicitur in Missis quae non concordant cum Officio diei, uti in Vigiliis, Votivis, de Requiem.

Q. Quando *Credo* dicitur? R. In omni Dominica quaecumque sit Officium aut Festum in illa, aut Missa, dummodo non sit de *Requiem*.

Dicitur in Festis omnium Doctorum Ecclesiae, in quorum Vesperis dicitur: *O Doctor optime*, Merati p. 1. T. 11. n. 7.

In Missis de *Beata*, item in Festis SS. *Martyrum*, *Confessorum*, *Virginum*, quae celebrantur sub ritu duplici ordinarie non dicitur *Credo*: S. R. C. 10. Jun: 1700.

Octavae totae habent *Credo*, si earum Festa illud habent.

§ 21mus.

De Missis de Requiem

Q. Quando non licet *privatas de Requiem celebrare*? R. In illis diebus, in quibus non possunt celebrari *Votivae*.

Q. Quid est *Altare privilegiatum*? R. Est illud, in quo a Summo Pontifice concessa est indulgentia plenaria pro defunctis, quam potest concedere Pontifex animabus Purgatorii, non eas quidem directe, et immédia-

te liberando per modum absolutionis, et iudicii, ut facit pro vivis, cum non sint illi subjectae, sed per modum Suffragii, seu cuiusdam auxilii, offerendo DEO de Thesauro Ecclesiae satisfactiones per modum pretii condigni pro earum liberatione.

Q. Indulgentia Altari Privilegiato concessa vg. ad Septennium quando incipit R. Probabilius quod a die electo pro celebratione Missae, et non a concessionis, quia Septennium debet esse utile. Gob. et CC. DD.

Durante expositione SS. Sacramenti non licet celebrare Missas tam privatas quam Solemnes de Requiem, etiamsi sit Festum semiduplex. S. R. C. 19. Sep: A. 1654.

Sacerdotes habentes Festum semiduplex, vel simplex si celebrent in aliqua Ecclesia in qua fiat de duplici non possunt dicere Missam de Requiem. S. R. C. 2. Jun: 1701.

Sacerdos tam Saecularis quam Regularis habens Officium dupl: quin. et 1. vel 2. classis celebrans in aliena Ecclesia ex obligatione in sepultura solemnibus, vel exequiis solemnibus debet se conformare illi Ecclesiae celebrando Missam de Requiem. S. R. C. 29. Jun: 1752. apud Ferar. T. ult.

Misae Solemnes et Cantatae pro Defunctis, qua die a Testatore praescriptae sunt, si illa sit vera Annua illius obitus? celebrari possunt, etiamsi Officium sit de dupl: majori vel minori. Bened: XIV. de *Sacris*, l. 3

c. 23 § 5. dummodo Festum non sit de praecepto seu ad populum.

Dies 3. 7. et 30, quae habent Missam cum Oratione propria in Missali, nulla habent privilegia supra reliquas privatas. *Idem Ibid.*

Potest Missa Solemnis de Requiem cantari etiam in dupl. cum primo habetur certa notitia de alicujus obitu. S. R. C. 4. Maj. 1686. In quo casu Missa dicenda est ut in die obitus. *Merati. Gav.*

Anniversaria vero, et aliae Missae cantatae de Requiem relictas ex dispositione Testatorum possunt celebrari etiam in dupl: majori ex Decr: S. R. C. 22. Nov: 1664. approbante Alex. VII. non tamen privatae.

Q. Si autem Anniversarium incidat in Dominicam? R. Debet tunc anticipari, aut transferri in diem proxime sequentem. *Gav. Merati. Tit. 5.* In quo casu illa verba in Oratione: *cujus Anniversarium depositionis diem commemoramus*, non sunt omittenda. S. R. C. 4. Maji 1688.

Q. In Commemoratione OO. Fidelium cui Missam applicare debet Sacerdos? R. Cui placet sive pro uno, sive pro omnibus Defunctis. S. R. C. 4. Augusti 1663. Si moriatur hac die aliquis? Missa ut in die obitus pro illo dici potest.

Missae in altari privilegiato celebrandae pro Defunctis semper debent esse de Requiem nisi Festum dupl: vel Dies Dominica occur-

rerit; tunc enim acquiritur indulgentia, etiamsi Missae de Festo agantur. Si igitur Testator jusserit celebrari sibi Missas in certis hebdomadae diebus ad Altare privilegiatum, et in dies istos incidat aliquod Festum dupl.? Satisfit Testatori cum Missa de Festo. Idem dicendum de diebus in quibus duplex quidem non occurrit, sed Missae pro Defunctis vetantur. Haec omnia ex variis Decr: Pontif. collegit Bened: XIV. de Sacrif. l. 3. c. 22. §. 8.

§ 22dus.

De Reductione Missarum.

Q. *Quae sunt scienda circa hanc materiam?*
R. Certum est inter DD. quod quando fundus, sive Capitale, sive aliud quodcumque pro celebratione Missarum legatum datum sine culpa Sacerdotis, vel alicujus communis, seu Monasterii absolute deperit, obligati non tenentur ad Missas celebrandas, quia beneficium datur propter Officium; cessante autem etc.

Additur: *sine culpa*, nam ea posita, remanet obligatio ad celebrandas tales Missas, quia gravis injustitia foret fundatori.

Si vero praedicti fructus usu temporis etiam sine culpa obligatorum valde sint diminuti, nec est spes restorationis in totum nec modus, non propterea licitum est obli-

gatis propria autoritate numerum Sacrorum diminueret sed recurrendum pro reductione ad Episcopum tanquam Sedis Apostolicæ Delegatum Bened: XIV. *De Synod Die.* § 35.

§ 23^{tius}.

De Extrema Unctione.

Q. Quid est Extrema Unctio? R. Est Sacramentum in quo Presbyter ungit Oleo infirmorum consecrato certas corporis partes hominis infirmi, certa verba cum intentione proferendo.

Dicitur *Extrema*, quia datur post alias unctiones, quæ fiunt in Baptismo, Confirmatione, et Ordine, vel quia datur in extremis.

Q. Quis hoc Sacramentum instituit? R. Xstus Dominus, quod per S. Jacobum Apost: promulgatum est.

Q. Quæ est materia, et quæ forma? R. Materia *Remota* Oleum Olivarum ab Episcopo in die Caenæ Domini solemniter consecratum. *Proxima* est ipsa Unctio, Forma, verba hæc: *Per istam S. Unctionem.*

Q. Quis est Minister hujus Sacramenti? R. Solus Presbyter (qui saltem per contritionem debet esse in statu gratiæ) nec quidem ex dispositione Papæ (quod probat saltem praxis Ecclesiæ, quæ nunquam dispensat) ab alio ministrari potest. Potest hoc Sa-

cramentum Parochus administrare etiamsi esset excommunicatus, vel suspensus, si alius non esset Sacerdos. *Fil. Syl.*

Q. An Religiosi possunt licite administrare hoc Sacramentum? R. Nisi cum licentia Parochi, vel intra Septa Claustralia manentibus, secus facientes incurrerent Excom-
mu: Papae reservatam.

Q. Quibus dari debet hoc Sacramentum? R. Adultis morti propinquis ex morbo, vulnere, partu, vel senectute, Reo, qui sumpto veneno expectat mortem. Dari potest rotae affixo, si petat; non vero suspendendo, vel decapitando.

Q. Quae dispositio requiritur ad hoc Sacramentum cum fructu recipiendum? Ex parte *Animae*, ut sit Baptizatus, non excommunicatus, ut expresse vel tacite infirmus petat et intendat illud suscipere, et peccati obicem per poenitentiam abstulerit.

Ex parte *Corporis*, ut sit in probabili mortis periculo constitutus; ordinarie in eadem, infirmitate reiterari non debet. Si autem infirmitas longa sit, et mutet statum, propter novum periculum potest reiterari.

Q. Quis effectus hujus Sacramenti? R. *Primarius* est augmentum gratiae sublativae venialium atque corroborativae animae contra tentationes Daemonum, in ultima lucta, et sic est salus spiritualis. *Secundarius* est salus corporis, seu morbi alleviatio.

Q. In dubio an vivat aegrotus quomodo ad-

ministrari debeat? R. Sub conditione, *Si vis per istam S. Unctionem etc. S. Lay.*

Q. An Confessio et Communio praemitti debeat? R. Per se loquendo Confessio non necessario praemittitur, cum unguendus disponi possit per contritionem. Per accidens tamen praerquiri potest *vg.* Si post Viaticum peccasset mortaliter, et timeretur post unctionem non futurum tempus Confessioni.

Q. Hoc Sacramentum potestne omitti absque peccato? R. Si omittatur ex negligentia, veniale est; Si vero ex contemptu, mortale.

Q. An si aeger sensu aliquo careat, debeat pars proxima inungi? R. Cum Com: DD. *Affir.*

*Q. An secluso periculo animae proximi teneatur Parochus ministrare Extremam Unctionem cum periculo propriae vitae *vg.* tempore pestis?* R. *Affirmat Syl: Nug.* sed plures alii *negant. Maj. etc.*

Et hanc sententiam utpote *communio*rem potest Parochus sequi excepto casu, quo infirmus absque ullo alio Sacramento moreretur. Potest tunc virgae argenteae seu alterius usus inservire ad unguendum infirmum e loco remotiori. *Lay etc.*

Q. An si Parochus Oleum benedictum non habeat, possit non benedictum adhibere? R. Cum Com: DD. *neg:* contrariam vocat *Sua:* temerariam, ideo id tute svaderi non potest; miscere tamen potest in defectu aliquantum Olei non benedicti *vg.* 3tiam partem

cum duabus benedicti, similiter faciendum in defectu aquae benedictae, in quo debent praemoneri rudiores, qui simplicem pro benedicta substituunt, praecipue in benedictionibus Paschae.

Q. An Sacerdos infirmus possit sibi ipsi administrare Extremam Unct: R. Non, quia Minister hujus Sacramenti debet esse persona distincta; sicut ad Baptismum.

Q. An Parochus, si Oleum S. domum deferat, credens se noctu ad aegrum vocandum, peccet mortaliter? R. Negat Dia. etc. Imo potest per diem et noctem retineri sine omni peccato, quod intelligendum est, si alias foret periculum, ne forte sero veniret.

Nota: Sacerdos aegrotus ungi debet ut alii infirmi, excepto quod non palma ungi debeat, cum jam sit in susceptione Sacerdotii uncta, sed pars superior manus ungenta est.

Q. An peccat, qui omittit recitationem Litaniarum, Psalmorum? R. Non, quia praedictae praeces sunt tantum Consilii.

Laudabile erit, si dum hoc Sacramentum administratur, plures assistant Sacerdotes, vel saltem probi viri, ut Oratio totius Ecclesiae ad effectum hujus Sacramenti coadjuvet, Bened: XIV. *De Syno. Dia.* l. 7. c. 19 § 1.

Q. Quidam infirmum unxit, per errorem non Oleo S. sed Chrismate, num cognito errore re-

*petenda est unctio? R. Cum Lay. nihil esse re-
petendum sed rem DEO esse commiten-
dam, tum quia sine scandalo reiterari non
potest; tum quia Lug. Lean. Ami. docet,
quod sit probabile hoc Sacramentum valide
conferri in materia S. Chrismatis.*

*Amicus addit in cursu Theo: T. 8. Disp:
19. Sec: 3. quod in casu quo non possit ha-
beri S. Oleum, posset uti Chrismate.*

CAPUT XI.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

§ 1mus.

De Sponsalibus.

*Q. Quid sunt Sponsalia? R. Promissio ve-
ra, voluntaria, deliberata, ac mutua, signo*

esse
iten-
non
ocet,
alide

sensibili expressa, futuri matrimonii inter personas jure, et natura habiles.

Q. *Quae requiruntur ad valorem Sponsalium?* R. 1. Ut sit promissio vera, et non ficta. 2. Ut sit voluntaria 3. Ut sit mutua, et acceptata. 4. Ut sit verbis, aut outibus, seu signo aliquo externo expressa. 5. Requiritur tam in Masculo, quam in Foemina annus septimus completus, nisi prudentia praeveniat aetatem, quia tunc potest haberi rationalis consensus, ut patet ex Cap: *Juvenis*.

Q. *Quare Sponsalia praemittuntur Matrimonio?* R. Quia ardua res est Matrimonii, utpote in quo vir et mulier, ita colligantur, ut nulla de causa, nec per ullam dispensationem eorundem vinculum post consummationem solvi, et priore vivente uxore, alia nulla super induci possit. Recte ergo sponsalia illi ut dispositio praemittuntur, tum ut matura deliberatione contrahatur, tum ut impedimenta, si quae subsint, in apertum proferantur.

Q. *An sponsalia omnino praecedere debent Matrimonium?* R. Licet ordinarie praecedant, non sunt tamen de necessitate Matrimonii.

Q. *Sponsaliorum contractorum quis est effectus?* R. 1. Obligantur Sponsi sub mortali contrahere secum Matrimonium. Nolens po-

test cogi ab Eppo censuris, dummodo hae ratione spontaneus contractus speretur; sin minus? satius est minus malum violatae promissionis permittere, ut majus malum contracti Matrimonii vitetur. Tenetur autem resiliens ad damni reparationem, quod ex fidei violatione alteri est illatum.

II. Contrahitur impedimentum publicae honestatis, de quo vid: inferius § 6. Tit: *Honestas*.

III. Contrahitur inhabilitas ad contrahendum alia sponsalia. Siquidem illa 2da sponsalia idest cum alia foemina, et si essent jurata, imo etsi copula accesserit cum ista 2da, quoniam contra fidem priorum sponsaliorum sunt inita, invalida sunt. Com: DD.

Q. *Anna sponsa sciens se destoratam nihilominus tanquam virginem adhuc se praesentat, ubique locum virginum occupat, in ornatu capitis more virginum incedit, tandem tanquam virgo nubit, num peccat mortaliter?* R. *Die. Per etc.* negant, si vir non putetur defectum illum deprehensurus, aut deprehensum aegre sensurus. Cum nimis durum, et intolerabile onus foret foeminis vel detegere virginitatis suae jacturam; vel innuptas perpetuo manere, non videntur ulla lege ad eam manifestationem obligari; siquidem nec vir solet, aut debet suos proprios defectus propalare, et par utriusque merito censetur conditio.

Eo casu non fingeret se virginem, sed solum tegeter suum defectum. *Burg. Cent. 2*

Q. *Sponsis an licent tactus impudici?* R. Non, cum proxime disponant ad copulam, et pollutionem; etsi liceant oscula et amplexus in signum amoris. *San. etc.*

Q. *Ob quas causas dissolvi possunt sponsalia?* R. 1. Cum unus illorum ingreditur Religionem, alter manet liber, nec tenetur expectare professionem. An vero non admissus ad professionem, et rediens ad saeculum liber sit ab obligatione Sponsalium? Alii negant, alii probabilius affirmant. *Villa.* Cognoscens autem sponsus sponsam sub spe Matrimonii non potest ingredi Religionem.

2. Sponsalia etsi jurata solvuntur per votum simplex castitatis factum tam ante, quam post ipsa Sponsalia, quia in sponsalibus subintelligitur ista tacita conditio: nisi perfectior vitae status eligatur. Idem dic de voto Ordinis. *Com: DD.*

3. Dissolvuntur per susceptionem Sacri Ordinis, quia per susceptionem Ordinis. censetur eligi perfectior status.

4. Si in contractu Sponsaliorum tempus determinetur, eoque completo unus illorum non velit contrahere, alter manet liber.

5. Sponsalia etsi jurata sint per discessum alterius sponsi in terras longinquas absque licentia alterius, dissolvi possunt.

6. Irritantur per subsequens Matrimonium valide, licet injuste celebratum cum alia persona.

7. Dissolvuntur etiam per interveniens impedimentum dirimens Matrimonium *vg. Affinitatem*. Item per alterius sponsi fornicationem, quamvis foemina sit vi oppressa.

8. Solvuntur si notabilis mutatio accedat, seu aliquid superveniat, quod si a principio extitisset, merito a sponsalis abstinuisset *vg. si unus illorum haberet lepram, vel morbum gallicum etc.*

9. Possunt dissolvi mutuo consensu, et mutua remissione ipsorum sponsorum, etiamsi fuerint jurata.

10. Si non adimplentur conditiones, sub quibus celebratae fuerant.

Nota: Si causa solvendi Matrimonii moraliter est certa, nulla iudicis Eccles: autoritate opus ad solvenda sponsalia, nisi ratione vitandi scandalii.

§ 2dus.

De Bannis seu denuntiationibus.

Q. *Quid sunt Bannae seu denuntiatione?* R. Est publica proclamatio in facie Ecclesiae de Matrimonio, duorum inter se contrahendo facta ad eum finem, ut si aliquid impedimentum subsit, a fidelibus detegatur.

Q. *In quo loco fieri debeant?* R. Ordinarie in Ecclesia; posse autem fieri etiam *vg. in Caemeterio*, affirmat *Pon. Lay.* cum etiam in tali casu concursus populi haberi possit. *Tan. d. 8. n. 126.*

Q. *Quandonam debent fieri?* R. Tribus diebus Festivis continuis, per quos intelliguntur dies, quibus convenire solet in Ecclesiam multitudo populi. Continui autem dies sunt, inter quos non interponuntur multi dies festivi.

Q. *An possunt fieri tribus diebus festivis continuis id est immediate succedentibus?* R. Affirm: *Kug. Tamb. Dicas.* Nisi speciale sit alicujus loci praeceptum, et nisi suspicio sit de aliquo impedimento. Si necessitas foret aliqua, et adesset concursus populi, possunt etiam esse die feriali. Affirm: *Lay.*

Q. *An Parochus omittens proclamationem incurrit suspensionem?* R. Hanc poenam non ipso facto incurreret, nisi per sententiam Judicis; peccaret tamen mort: quia Matrimonium secundum quid esset Clandestinum, esset tamen validum. *Engel.*

Q. *Si contracturi sunt diversae Parochiae, an in utraque debent fieri Bannae?* R. Affirm: nisi consuetudo aliqua obtineat, ut in ejus solum Parochia fiant, ubi nuptiae sunt celebrandae.

Q. *Quis potest dispensare in Bannis, ne absolute fiant, vel una tantum?* R. Episcopus, vel ex ejus delegatione alius Superior. Sine gravi causa non debet dispensare, monet Bened: XIV. Const: *Satis vobis* Bull: T. 1. n. 55. Peccant illi, qui sine ulla necessitate procurant dispensationem. *Ibidem, idem.*

Q. *An Parochus propria autoritate dispensare posset in Bannis?* R. Non. Nisi urgeat

necessitas instantis mortis, pro accipienda in conjugem concubina ad satisfaciendum famae, aut filios legitimos relinquendum. *Com: DD.*

Q. *An si post factas Bannas longo tempore* *vg. intra 2 vel 3 Menses non contractum est* *Matrimonium, iterum praemitti debeant* *Matrimonio?* R. Affir: eo quod intra tale tempus facile iterum novum impedimentum oriri queat.

§ 3tius.

De Matrimonio quo ad substantiam.

Q. *Quid est Matrimonium?* R. Est Sacramentum inter baptizatos, quo vir et mulier sibi mutuo legitime corpora sua tradunt ad perpetuam vitae societatem, usum proles suscipiendae, et remedium concupiscentiae.

Q. *Quotuplex est?* R. 3plex: *Legitimum*, quod est contractus legibus conformis non tamen Sacramentalis, uti est inter Judaeos. *Ratum* est contractus fidelium Sacramentalis ab Ecclesia approbatus, non tamen adhuc copula carnali completus. Et *Consummatum*, quod est contractus Sacramentalis fidelium copula carnali completus.

Q. *Quotuplex est adhuc?* R. 2plex: *Solenne*; quod fit cum assistentia Parochi et duorum testium saltim. Et *Clandestinum*, quod fit sine dictis solemnitatibus, et ibi solum valet, ubi Trident: non est promulgatum.

Q. *Quotuplices sunt solennitates Matrimonii?*
R. *2plices: Substantiales*, sine quibus invalidum redditur Matrimonium. Talis e Jure Trid: est praesentia Parochi et duorum testium omnino. *Aliae accidentales*, sine quibus validum, sed illicitum est Matrimonium, tales sunt Bannae, benedictio etc.

Q. *Quae est materia, et quae forma?* R. *Remota materia* sunt corpora contrahentium ut actu tradita vel tradenda. *Proxima* vero est corporum mutua traditio. *Forma* sunt verba vel nutus contrahentium mutuum consensum exprimentes.

Q. *Quis est Minister?* R. *Ipsi* contrahentes faciunt unum *Ministram* totalem. Parochus enim est tantum assistens. Qui cum dicit: *Ego vos conjungo*: sensus est: juxta *Scot.* hic: *Ego vestram conjunctionem approbo.*

Q. *Ad quid est institutum Matrimonium?* R. Propter educandam prolem et mutuum obsequium viri et mulieris, ac remedium concupiscentiae.

Q. *Qui sunt effectus Matrimonii?* R. Praeter gratiam habitualem et Sacramentalem sunt alia dona gratiae ad perficiendum amorem conjugalem, et indissolubilem unitatem inter conjuges, ad fraenandam indecentem concupiscentiam, et ad rectam prolis educationem.

Q. *Quo in loco celebrari debeat Matrimonium?* R. Ordinarie in loco sacro, ex causa tamen posset etiam in loco non sacro, vg. si malitiose impediendum esset Matrimonium. Vel cum sine periculo non est accessus ad Eccle-

siam. In Ecclesia tamen debet fieri benedictio.
March.

Sciendum I. Debitum conjugale reddere quidem licet, sed petere non licet illi, qui Matrimonio contracto sciens, et voluntarie consanguineam vg. uxoris in 1mo vel 2do gradu cognovit, nisi dispensatione obtenta ad effectum petendi debitum: *Nem dicendum* si vg. uxor peccaret cum consanguineo sui viri in dictis gradibus.

Nec illi, qui bona fide contraxit Matrimonium sed postea prudenter dubitat de valore ejus.

Nec illi, qui Matrimonium contraxit post emissum votum simplex perpetuae castitatis, nisi dispensationem obtineat.

Sciendum II. Debitum conjugale nec petere, nec reddere licitum est, si uterque conjunx sciat Matrimonium esse nullum. *Item* Si uterque conjugum communi consensu continentiam verit, et in eo etiam juri petendi renuntiaverit.

§ 4tus.

De Coelibatu.

Q. *Verumne id est: quod Ecclesia Catholica reprobet Matrimonium?* R. 1. Falsum est, quinimo adeo aestimat, ut Sacramentum esse profiteamur.

R. 2. Ecclesia Cath: reprobat Matrimonium *Sacrilegum invalidum*, Divinaeque legi e dia-

metro *oppositum*, dum quis contra votum castitatis, et juramentum DEO voluntarie factum, uxorem ducit; Dicit enim Scrip: Psalm: 75. *Vovete et reddite Dno DEO etc.*

Q. *Quae lex obligat, ut qui perpetuam DEO voverunt castitatem a Matrimonio abstineant.* Lex DEI, et naturae rationalis, haec enim praecipit sicut in omni alia materia, sic et in praesenti: *Juramentis et promissis voluntarie DEO praestitis, omnino standum esse.*

Q. *Objiciunt Dissidentes: S. Paulus vocat doctrinam daemoniorum, quae prohibet nubere I. Tim: 4. sed hoc facit Rom: Ecclesia obligans ad Caelibatam?* R. Recte vocatur doctrina daemoniorum, quae absolute et non libere volentes obligat ad Caelibatam, et nubere prohibet, hoc autem Eccl: Rom: non facit; sed soluu adstringit ad Caelibatam illos *jure positivo Apostolico*, qui libere voverunt DEO castitatem, seu qui suscipiunt benevole S: Ordines, quibus ex dispositione Ecclesiae annexum est votum et obligatio perpetuae castitatis. Caelibatus enim secundum se est status perfectior Matrimonio, 1. Cor. 7. 39. Math. 19. etc.

Q. *Caelibatus est res difficillima, plerisque impossibilis, multa parit flagitia, et scandala?* R. 1. Status Clericalis et Caelebs nulli impossibilis est, quia tamen aliquibus difficilis accidit? non facile a talibus suscipiatur sine praevia consultatione, et virium suarum disquisitione. Si autem susceptus jam est? etiam observari potest a quolibet cum DEI gratia. (*sine quae*

nemo potest esse continens), quam DEUS nulli denegat, dummodo adhibeantur media, quae ex parte hominis requiruntur, uti sunt orationes, sobrietas, fuga otii, et occasionum, custodia oculorum, mortificatio corporis, memoria Novissimorum, amor suae bonae famae.

Haec media adhiberi debent etiam a conjugatis, quando alter conjunx est abens, vel aegrotat, vel quando tentatur ad alienam concupiscendam. *De reliquo*: tentari, sentire motus contra castitatem absque consensu voluntatis, peccatum non est; cohibere autem consensum voluntatis in nostra libertate est.

R. 2. Flagitia non parit Caelibatus, sed abusus illius; sicut inter nuptos: adulteria non parit Matrimonium, sed abusus Matrimonii. *Et sane*, vix minora et pauciora fors peccata contra castitatem reperientur in conjugatis, quam Caelibatam profitentibus; An ergo lex obligans uxoratum (ut sit contentus una uxore, et alienam neque concupiscat, neque tangat) vituperari, et solvi debet, si uxorati multoties eam violent, et gravissimam difficultatem propter vitae suae licentiam experiantur in ea observanda? utique nemo id affirmabit?

Cur ergo legem Caelibatus reprehendunt, et solvi cupiunt Dissidentes, si forte a quibusdam perversis violetur, vel aliqui omnia sensualitati suae indulgentes contra castitatem tententur?

Q. I. *Utique Scrip: dicit Gen: 1.* Crescite et multiplicamini. II. Oportet Episcopum esse unius uxoris virum. 1. Tim: 3. III. Honora-

bile Connubium in omnibus, ergo etiam in Clericis? R. Ad I. Id esse benedictionem, quia etiam ad pisces et aves dixit idem pariter DEUS. Vel si fuit praeceptum? fuit tantum pro illo tempore, quo erat terra adhuc vacua; alias Elias Hierem: uterque S. Jean: etc. violassent hoc praeceptum, quod dici nequit.

R. Ad II. Hic textus non vult positive ut Episcopus habeat unam uxorem, sed ut non eligatur uxoratus, (ut initio Ecclesiae fiebat propter penuriam aptorum hominum) nisi tantum talis, qui nec successive, nec simul habuerit plures uxores, quam unam: a qua tamen quo ad thorum fieri debebat separatio susceptis SS. Ordinibus. S. Chryso. in 1. Tim. et in c. 1. ad Tit.

R. Ad III. Ly: *in omnibus* non denotat personas omnes indiscriminatim, sed eas tantum, in quibus nullum reperitur impedimentum. Vel solum denotat Matrimonium omni ex parte esse honorabile, sive ratio Sacramenti, sive proles, sive alii fines illius spectentur.

Alia praxis fuit in Ecclesia Graeca, quae adhuc toleratur, ubi quamvis Eppi ab omni Matrimonio abstinere debeant tam contracto, quam contrahendo; Sacerdotes tamen, qui ante susceptos SS. Ordines illud contraxerunt, Matrimonio uti possunt; sed post semel susceptos SS. Ordines id contrahere amplius nec licuit, nec licet.

§ 5tus.

De Parocho contrahentium Matrimonium.

Q. *Quinam censetur proprius Parochus contrahere volentium Matrimonium?* R. 1. Valide assistere potest tam Parochus sponsi, quam sponsae; Imo etsi esset excommunicatus non toleratus, interdictus, suspensus, et irregularis, quia hujusmodi assistentia non est actus jurisdictionis. Imo etsi esset vi, aut dolo adactus.

R. 2. Non solum Parochus Urbis, aut Pagi, in quo contrahentes habent domicilium, sed etiam proprius Parochus censetur: Papa in toto orbe: Episcopus in sua Diaecesi: Vicarius Generalis, Capitulum sede vacante. Dicti Praelati possunt loco sui delegare jus assistendi alicui Sacerdoti, quamvis Parochus loci esset invitus, et inscius.

Q. *Quotuplex est proprius Parochus?* R. 2plx. *Originis et Domicilii.* Si quis tamen in uno loco natus sit, in alio autem Domicilium contraxit, non Parochus *Originis*, sed *Domicilii* assistere debet, quia Parochianum constituit non tam origo, quam Domicilium.

Q. *Quantum temporis requiritur ut in aliqua aliena Parochia Parochianus quis efficiatur?* R. Habitatio quaecunque etiam brevissima, et si per horam solum incepit habitare, sufficit in eo, qui domicilii figendi animo ad locum v.g. Parochiae N. advenit.

Q. *Qui Parochus Matrimoniis Vagorum assistere potest?* R. 1. *Vagus* dicitur, qui nullibi domicilium habens versatur in loco N. sine animo manendi. *Peregrinus* autem, qui alibi domicilium habens in loco N. moratur animo non permanendi.

R. 2. Matrimoniis vagorum (non autem Peregrinorum) quilibet Parochus valide et licite potest assistere, consulto tamen prius Officio.

Idem dicendum est de eo, qui etsi quidem testimonium liberi status habeat, sed incertum, et suspicioni obnoxium, talis ad Officium remittatur, ibi juramentum super liberum statum praestet. Parocho praestiti juramenti testimonium afferat ex Officio, quod circa Librum Meritricum Copulatorum conservabitur.

Q. *An Parochus suis Parochianis etiam extra suam Parochiam valide assistere potest?* R. Affirm; quia sic non desinunt esse Parochiani.

Q. *Quam poenam incurrit Parochus assistens Matrimonio alienorum Parochianorum?* R. Ipso jure tamdiu suspensus manet, quamdiu Episcopo videbitur. *Trid.*

Q. *An Sacerdos habens delegationem a Parocho ad assistendum possit subdelegare alteri?* R. Non. CC. DD. Facultas autem, quam Parochus alteri dat Sacerdoti, omnino debet esse expressa, tacita non sufficit.

Q. *An valeret Matrimonium, si ei assisteret Parochus, cui Eppus interdixerat, ne assisteret?* R. Affir: quia per hanc inhibitionem Parochus

non desinit esse Parochus; Tum quia generaliter Matrimonium contra interdictum Ecclesiae celebratum valet. Nisi aliquod aliud impedimentum dirimens interveniat. Bened: XIV. *de Sgno c. 7.*

Q. *An filii vel filiae peccant, si contrahant Matrimonium invitis vel insciis Parentibus?* R. Non; si contrahant cum dignis, et paris conditionis absque ullo contemptu Parentum, et incommodo Familiae, secus? peccarent mortaliter. *Sanch.* Ordinarie tamen consensus Parentum requiritur, et benedictio eorum petenda est.

Nota 1. Jungendi Matrimonio non sunt, qui ignorant necessaria ad Salutem. Bened: XIV. *Ency. n. 42.*

Nota 2. Parochus tenetur a sponso et sponsa privatim et ad aurem explorare liberam voluntatem ante contractum. Bened: XIV. *Const. Nimiā Licentiam.*

Q. *Quo ritu Matrimonium? et ubi contrahi debet inter maritum latinum, et mulierem graecounitam?* R. Latino ritu coram Parocho latino.

Inter maritum vero graecounitum, et mulierem latini ritus potest contrahi vel coram Parocho graecounito praesentibus duobus vel tribus testibus; Vel coram Parocho latino ubicunque Maritus graecounitus voluerit.

Ejus autem loci ac ritus Parochus assistere debet, ubi, et quo ritu Matrimonium contrahitur. *Idem Const: Et si Pastoralis.*

Q. *Licitumne sit Matrimonium inter Catholicum et Dissidentem?* R. Non; nisi in gravi

causa, quia hoc agendo fit communicatio in Divinis. *Idem de Syno.*

Potest tamen contrahi cum consensu Epipi.

1. Si absit periculum aversionis, et persona Catholica permittatur libere vivere in sua Religione. 2. Ut non impediatur ritu Catholico prolem educare. 3. Ut non sit facile Catholicae Personae in sua Religione invenire conjugem sibi parem, vel e contra. 4. Ut haereticus non sit denunciatus, nec notorius percussor Clerici. 5. Ut eo loco passim sit consuetudo sic contrahendi absque scandalo.

Q. *Quando benedictio dari debet sponsis?* R. Vel in Missa de sponsis celebranda ante contractum Matrimonii. Vel immediate post ipsum contractum, uti habetur in Rituali.

Benedictio haec dari debet omnino a Parocho sponsi vel sponsae, vel etiam ab alio Sacerdote, sed cum expressa licentia Parochi sponsi vel sponsae: Nam sine dicta facultate, si benediceret alius Sacerdos, ipso facto incurreret suspensionem ab Officio, donec ab Episcopo Parochi absolutionem habuerit. *Triden. Ses. 24.*

Notandum. Etsi foemina aliqua sciatur esse impraegnata, tamen, si sint primae nuptiae ex parte ejus, benedictio danda erit. Etiam dum post nuptias ad Ecclesiam venerit, introducenda est more solito, post partum veniens ad Ecclesiam introducenda seu benedicenda est, dummodo actu sit in legitimo Matrimonio. *D. Abreu. Mosmill.*

Nuptiae inter Catholicum et Dissidentem multo rectius non sunt benedicendae, neque Missa in praesentia haeretici celebranda. Bened: XIV. de Synod: Diaec: l. 6. c. 5. § 5.

Q. Si per oblivionem aliquam benedictio tam in Missa, quam tempore contractus Matrimonialis omilteretur? R. Non esset mortale; nisi sequeretur contemptus, aut scandalum.

§ 6tus.

De impedimentis Matrimonii.

Q. Quid est impedimentum Matrimonii? R. Est obstaculum quoddam impediens ne licitum, aut validum fiat Matrimonium.

Q. Quotuplicia sunt impedimenta? R. Duplicia: *Impedientia et Dirimentia.*

Q. Quae est differentia inter illa impedimenta? R. Haec, quod Matrimonium cum impedimento *dirimente* sit illicitum et invalidum. Contractum vero cum *impediente* licet sit validum, tamen est illicitum.

Q. Quae sunt impedimenta *impedientia* Matrimonium? R. Praeter peccatum mortale, et excommunicationem, in quibus illicitum est omnino contrahere Matrimonium, sunt sequentia, quae sola sunt ex ordinatione Ecclesiae hodie in usu.

1. Votum simplex castitatis perpetuae.
2. Votum Religionis ingrediendae.

3. Sponsalia. Et 4 Ecclesiae vetitum. Impedimentum vero *Cathehismus* per *Triden.* Impedimentum *Criminis* uti: *raptus* sponsae alienae: *Presbytericidium* etc. per contrariam consuetudinem sublatum est.

Q. *Quid intelligitur per votum simplex castitatis?* R. Illud: quod, qui fecit votum castitatis private, *vel* votum non cognoscendi foeminam, *vel* votum recipiendi S. Ordines, *vel* votum caelibatus, non potest licite contrahere Matrimonium sine dispensatione.

Votum vero non fornicandi, aut non peccandi contra castitatem non est impedimentum.

Q. *Petrus obstrictus voto simplici castitatis scienter contraxit Matrimonium, an valide?* R. Valide, sed illicite et toties peccabit, quoties debitum petet (donec ipsi dispensatio procurabitur) reddere tamen potest, quin tenetur, si petatur a conjuge. Idem dicendum, si foemina simile votum fecisset.

Q. *Quis potest dispensare, ut Petrus debitum petere valeat?* R. Episcopus. Si autem ante initum Matrimonium rescivisset Confessarius de voto hoc Petri, tunc foret procuranda ipsi Dispensatio a S. Poenitentia in ordine ad licite contrahendum Matrimonium.

Q. *Vi hujus dispensationis, quam haberet Petrus ab Episcopo, possetne, mortua illa uxore, aliam ducere?* R. Non, quia haec dispensatio conceditur solum ad hoc, ut possit debitum petere ab uxore, quam nunc habet, sed mortua illa reviviscit votum, adeoque ad licite con-

trahendum aliud Matrimonium requiritur Dispensatio Papalis.

Q. *An non etiam Episcopus valeat dispensare super voto castitatis perpetuae et Religionis in ordine ad licite contrahendum Matrimonium?* R. Non quidem jure ordinatio, sed per accidens potest, quando sequentia occurrunt. 1. Magnum incontinentiae periculum. 2. Grave scandalum. 3. Difficilis recursus ad Papam, vel Nunciaturam ob distantiam loci, vel paupertatem voto adstricti. 4. Si vota non fuerunt absoluta, perfecta, sed solum conditionata.

Q. *Paulus fecit votum Religionis in grediendae, eo non attento contraxit Matrimonium sine dispensatione, an peccavit?* R. Peccavit mort: sed consummato Matrimonio poterit licite et reddere, et petere debitum absque ulla dispensatione. Quia tale votum non est formale votum castitatis, *Palus* cum CC. idem dicendum de eo, qui vovit caelibatum, sive non ducere uxorem.

Q. *Quid intelligitur per impedimentum Ecclesiae vetitum?* R. 1. Prohibitio, quae fit ab Epopo, vel Parocho ob dubium impediendi alicujus, vel inhabilitatis inter copulandos.

R. 2. Quod vetitis ab Ecclesia diebus non liceat solemniter celebrare nuptias scil: tempore Adventus usque ad Epiphaniam, et a feria 4ta Cinerum ad Dominicam 1mam post Pascha inclusive.

§. 7mus.

De impedimentis dirimentibus.

Q. Quotuplicia sunt impedimenta dirimentia?

R. Duplicia: Alia quae invalidant Matrimonium jure naturali seu Divino, et talia sunt: Error, impotentia perpetua, consanguinitas in 1. gradu, Vis, Ligamen.

Et alia, quae invalidant solum jure Ecclesiastico, et hujusmodi sunt reliqua. In his Papa dispensare potest, quia in cujus potestate est legem ponere, in ejus potestate est dispensare in illa, sed Papa est Conditor juris Ecclesiastici, Ergo etiam et dispensator.

In illis tamen, quae dirimunt jure Divino dispensare non potest, quia dispensatio est juris relaxatio, Papa autem non habet potestatem in jus naturale et Divinum, cum haec sint ordinis superioris. Habet tamen potestatem declarandi et interpretandi, quando praecepta naturae obligant, quando non, in quibusdam gravissimis casibus.

Q. Si impedimentum aliquod dirimens supervenerit post valide contractum Matrimonium? **R.** Tunc illud jam non dirimeret, sed solum tolleret jus petendi, vel et petendi, et reddendi, prout casus tulerit; ut si vg. uterque conjunx conscius esset impedimenti vg. affinitatis de novo per peccatum contractae.

Q. Quae sunt illa impedimenta dirimentia? **R.** Sequentibus versibus expressa.

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen. Cultus, Disparitas, Vis, ordo, ligamen, honestas. Aetas, affinis, si Clandestinus, et impos. Raptaque sit mulier, nec parti redditae tutae. Haec socianda vetant connubia, facta retractant.

ERROR.

Q. Quotupliciter potest error contingere in Matrimonio? R. Dupliciter: Unus circa substantiam personae, ut si quis ducat Annam, putans esse Evam. 2. Circa qualitatem Personae, ut si quis ducat Annam putans illam esse nobilem, divitem, virginem quam postea talem non invenit.

Error circa substantiam Personae semper invalidat Matrimonium, quia taliter errantis nullus est consensus, *nihil enim est volitum, nisi praecognitum.*

Error autem circa qualitatem Personae per se non dirimit Matrimonium, quia in tali casu contractus quo ad essentiam est voluntarius, nam intentio nubendi vg. cum Anna non respicit qualitatem illam in Anna (vg. nobilitatem) per se et tanquam objectum, sed tanquam aliquid accidentale objecto per se.

Si tamen contrahens cum Anna diceret sive expresse, sive intra se: duco te in uxorem, si virgo es, tunc utique dirimeret Matrimonium, etiam qualitatis error, nam si non

reperiret virginem, nullus esset illius consensus.

C O N D I T I O .

Q. Quid intelligitur nomine Conditionis? R' Intelligitur status servilis alicujus ex contrahentibus et quidem non qualiscunque servitus, sed illa quae mancipium reddit, ita subditum Domino, ut ab illo possit vendi pro suo libitu.

Q. Quando error conditionis invalidat Matrimonium? R. Tunc quando conditio errantis fit deterior, ut dum libera contrahit cum servo, quem credebat esse liberum. Siquidem Ecclesia hoc impedimentum apposuit, ut non fiat injuria liberis Personis, magna autem esset injuria illius liberae, quae mancipio traderet corpus suum, et sic ratione vinculi cum ipso fieret aliquo modo mancipium.

Quando autem Matrimonium contractum fuisset cum errore conditionis, ita ut persona cum qua contrahitur, esset aequalis aut melioris conditionis, quam ille, qui sic erraret, non esset invalidum, ut si *vg.* servus contraheret cum serva, quam putabat esse liberam, aut cum libera, quam judicabat esse servam; Quia in utroq; casu conditio contrahentis non est deterior, sed in *L.* casu est aequalis, in *2.* melior est, et sic nulla est injuria erranti.

V O T U M.

Q. Quale votum dirimit Matrimonium? R. Non simplex ut dictum est superius. (dempto unico, si uxor in saeculo continentiam vovens cum consensu Episcopi, marito licentiam daret, aut Ordines suscipiendi, aut S. Religionem profitendi, eo mortuo, si contraheret cum alio, Matrimonium esset nullum. *Cap. quia 10.*) sed votum s. *omne tam Religiosae Professionis, quam Ordinis S., si antecedit contractum Matrimonii.*

C O G N A T I O.

Q. Quid est Cognatio? R. Est quaedam conjunctio inter certas Personas.

Q. Quotuplex est? R. 3plex: Legalis, Spiritualis, et naturalis. *Ima Legalis* est propinquitas Personarum ex adoptione proveniens.

Q. Quid est adoptio? R. Est Personae extraneae in Filium aut filiam legitima assumptio; quae fieri debet Authoritate Publica, seu Magistratus.

Alia est perfecta adoptio: per quam Persona extranea transit in potestatem adoptantis, et fit haeres illius necessarius, acsi esset filius naturalis. *Haec adoptio fit* autoritate supremi Principis Regionis.

Alia imperfecta, per quam adoptatus non transit in potestatem adoptantis, (quia est sub potestate Patris sui naturalis) et non est hae-

res necessarius in testamento, sed tantum ab intestato.

Q. Qualis ex his dirimit Matrimonium? R. De perfecta omnes DD. affirmant. De imperfecta alii negant, alii cum Scoto in 4. d. 40. q. uni: affirmant.

Cognatio legalis dirimit Matrimonium in linea recta inter ipsum adoptantem et adoptatum, hujusque solos filios carnales descendentes usque ad 4. gradum.

2. In linea collateralis inter ipsum adoptatum, et solos filios carnales adoptantis et non ultra.

3. Inter adoptatum et uxorem adoptantis et e contra.

Q. Quid est cognatio spiritualis? R. Est propinquitas inter aliquas personas ex generatione spirituali procedens scil: Baptismi vel Confirmationis. Inter quas autem personas contrahitur dicta cognatio, videatur ubi de Baptismo.

Haec cognatio est ex solo jure Ecclesiastico statuta. Trid: Ses: 24. c. 2. Cur autem Ecclesia hanc cognationem spirituales constituerit potius ex susceptione *Baptismi* et *Confirmationis*, non vero aliorum Sacramentorum? quia sicuti per generationem naturalem contrahitur naturalis cognatio, ita etiam per spirituales generationem, quae fit per haec Sacramenta, constituitur cognatio spiritualis, et sicuti cognatio naturalis dirimit Matrimonium, ita et spiritualis.

Q. *Quid est cognatio naturalis?* R. Est vinculum Personarum, quae ab eodem proximo stipite per carnalem propagationem descendunt. Et haec cognatio vocatur etiam consanguinitas, quae distinguitur per lineas et gradus.

Q. *Quid intelligitur per stipitem, lineam, gradum?* R. Stipes est persona illa, a qua aliae personae, de quarum cognatione tractatur descendunt vel ascendunt.

Per *lineam* intelligitur collectio personarum tam ascendentium quam descendentium ab uno eodemque stipite.

Per *gradum* intelligitur maior vel minor distantia unius Personae ab alia secundum lineam consanguinitatis.

Q. *Quotuplex est linea?* R. 2plex: 1. *Recta* est illa secundum quam multae personae descendunt ab uno stipite, ita ut una sit genita ab alia vg. Filius a Patre, Nepos a Filio. Et haec *alia* est *descendens*, quae est a Persona generante ad genitas, ut Pater, Filius, Nepos etc. Et *alia* *ascendens*, quae est a Persona genita ad generantem ut Pater, Avus, Proavus, etc.

2. *Collateralis* linea est, secundum quam multae Personae ab uno stipite procedunt, ipsae tamen Personae a se invicem non descendunt, ut est Frater et Soror.

Haeclinea *Collateralis* dividitur in *aequalem* et *inaequalem*. In *prima* continentur gradus consanguineorum, aequaliter a stipite distan-

tium uti sunt; duo Fratres aut Sorores, *vel* eorum filii aut filiae etc.

Si autem unus ab altero distet uno *vel* altero gradu remotius a communi stipite? dicuntur esse in lineæ *inaequali*. Sic frater a suae sororis aut sui fratris filia distat *inaequaliter*, quia frater a communi stipite distat 1. gradu. Fratris autem aut sororis filia 2. gradu distat.

Q. *Ad quem gradum extenditur hoc impedimentum dirimens Matrimonium?* R. Ad 4. gradum inclusive. Consanguinei enim in 1mo et 5to gradu. Vel in 4to et 5to gradu licite possunt contrahere secum matrimonium.

Q. *In fideles conjuncti in gradu prohibito debentne separari post Baptismum, si fiant Christiani?* R. Non, si gradus prohibitus est illius generis, in quo solet Ecclesia dispensare. CC. DD.

C R I M E N.

Q. *Quid intelligitur nomine Criminis?* R. Intelligitur, non quodcumq; crimen etiam atrocissimum, sed necesse est intervenire, *vel Adulterium, vel Conjugicidium, vel utrumq;* cum certis tamen adjunctis. Jure Ecclesiastico hoc impedimentum introductum est, ut vitentur caedes et Adulteria.

Q. *Quotplex est crimen dirimens Matrimonium?* R. 4plex: *Imum Conjugicidium seu Machinatio;* idest conventio uxoris cum tertio in mortem mariti, *vel e contra;* non aliter, quam sub intentione contrahendi Matrimonium effectu secuto scil: morte.

Q. Quae requiruntur ad id conditiones, ut quis incurrat hoc impedimentum? R. 1mo Ut uxor vel e contra occidat Maritum sive per se et immediate, sive per alium iubendo, consulendo. Non sufficit rati habitio post factam caedem secuta absque conspiratione facta, Lay. Les. 2da. Ut vir et foemina, qui Matrimonium intendunt, contrahere ambo in mortem conspirent. 3tia Ut ex fine contrahendi secum Matrimonium machinentur in mortem. 4ta Ut ipsa mors sequatur realiter ex eorum actione, et non alia de causa. 5ta Ut intentio nubendi a nemine sit revocata; Eaque ut sit expressa determinata, cum hac persona, et non cum alia nubendi post mortem prioris conjugis. 6ta Ut unus machinantium sit vero matrimonio ligatus, et non putativo tantum.

Q. Quod est crimen secundum? R. Adulterium cum conjugicidio scil: quando adultera, vel e contra occidit virum suum, ut contrahat cum adultero, quamvis adulter non sit consors, sen conscius occisionis, non potest contrahere valide cum eodem adultero post mortem sui occisi mariti.

Q. Quae conditiones ad incurrendum immediate dictum impedimentum requiruntur? R. Ut adulterium sit formale, ut utrique constet, quod unus illorum sit ligatus vero Matrimonio, et aliae dictae immediate conditiones requiruntur.

Q. Quod est crimen tertium? R. Adulterium solum sine conjugicidio sed commissum sub

promissione, et fide data de Matrimonio contrahendo post alterius conjugis mortem.

Q. *Quae conditiones requiruntur?* R. 1. Ut uterque sciat suum peccatum esse adulterium seu superstitem esse conjugem alterius, nam si unus ignoret, poterunt contrahere Matrimonium post mortem conjugis innocentis. 2. Ut perfectum adulterium et promissio fiat vivente legitimo conjugē adulteri. 3. Ut promissio sit vera non ficta, nec ante adulterium revocata, ut sit aliquo signo externo manifestata; non requiritur ut sit mutua repromissio. *San. Sot. Pir. etc.*

Q. *Petrus conjugatus solitus rem habere cum Anna libera, quadam die sic dicit Annae: si moretetur uxor mea, ducerem te in uxorem, cui illa respondit: et ego ducerem te in Maritum; moritur uxor Petri, an posset ducere Annam?* R. Affir: Quia etsi habetur adulterium formale, non tamen promissio formalis Matrimonii, sed solum est velleitas Matrimonii. Non posset vero ducere, si dixissent: *ducam te in uxorem, ducam te in Maritum.* Com: DD. apud Rosign.

Q. *Quod est 4tum Crimen?* R. Adulterium cum contracto matrimonio invalido vivente conjugē legitimo; quando v.g. quis rite celebrato Matrimonio vivente una, contrahit cum 2da; etiam post mortem primae, crimen hoc dirimit Matrimonium cum illa 2da. Stantibus tamen his conditionibus: quod haec 2da sciebat esse conjugatum vel e contra, et ab

eo est cognita, aliter enim inter eos non contraheretur impedimentum.

Dixi *rite?* quia si cum prima matrimonium esset nullum, tunc cum 2da foret validum.

CULTUS DISPARITAS.

Q. Quando hoc impedimentum incurritur? R. Quando fidelis scienter contrahit cum infideli, tunc et peccat graviter, et Matrimonium est nullum. Infidelis autem hic intelligitur non baptizatus, ut est *vg.* Judaens, gentilis etc. et etiam Catechumenus, qui esto jam habeat fidem, quia tamen nondum ingressus est per januam Sacramentorum scil: Baptismum non potest accedere ad Sacramentum Matrimonii.

Q. Quando ex conjugibus infidelibus unus convertitur ad fidem, et alter non, an conversus possit deserere conjugem infidelem, et nubere fideli? R. Affirm: Etiam si infidelis cohabitare vellet cum converso ad fidem pacifice et absque injuria Creatoris *ix.* Epist: 1. ad Cor: 7. Eo ipso enim quod alter velit in infidelitate perseverare, censent Theologi plures, satis esse periculi in Neophito. Bened: XIV. *de Synod: diaec: l. 13. c. 21.* Novae Edit.

Si ergo conjunx infidelis convertitur, tenetur monere alterum conjugem num converti velit, dandique sunt illi ad deliberandum aliquot dies, si converti renuat? poterit tunc contrahere cum alio.

Q. *An Parochus possit assistere Matrimonio inter Hebraeum et Haereticum?* R. Non; quia esset invalidum ratione: Disparitatis cultus. Bened. XIV. Ep: ad Ducem Ebo: A. 1749. 9. Febr:

V I S seu M E T U S.

Q. *Quid per vim intelligitur?* R. Gravis metus, injuste incussus, quando nimirum aliquis per vim ad contrahendum inducitur Matrimonium, quod nullo modo contraxisset, nisi ad illud per vim compulsus fuisset.

Taliter enim contractum Matrimonium est nullum, non solum jure Ecclesiastico, sed etiam jure naturali et Divino propter defectum libertatis ad contractum Matrimonium requisitae.

Dixi *Metus gravis*: quando timetur grave malum inferendum aut ipsi metuenti, aut personae valde conjunctae ut Patri, Fratri etc. Hujusmodi est metus mortis, mutilationis, carceris diuturni, gravis infamiae, amissionis officii ad sustentationem necessarii, majoris partis bonorum exhaereditationis, qui *metus*, dicitur *cadens in virum constantem*, et talis metus reddit Matrimonium nullum in utroque foro.

Secus dicendum de *metu levi*, quando timetur leve malum v.g. incussio colaphi, levis verberatio; Et de *metu reverentiali*, quo nimirum juvenis vel puella tantum ideo consentit in Matrimonium, quia timet, ne contra-

dicendo agat contra reverentiam debitam Patri. Verum de hoc metu fusius consulantur Authores, quia quandoque metus respectu unius levis, erit, gravis respectu alterius.

O R D O.

Q. Quid intelligitur per impedimentum Ordinis?
R. Tres SS. Ordines, qui non solum ratione voti solemnisi castitatis, quod habent annexum sed etiam ratione Ordinis dirimunt Matrimonium, ita ut si Clericus his SS. Ordinibus, aut uno illorum initiatus contraheret Matrimonium? nullum esset. Trid: Ses: 24. c. 9.

Si autem post initium prius Matrimonium (et si sit tantum ratum) suscipiantur SS. Ordines non dirimunt illud. Si vero talis Professionem in Religione aliqua fecisset, tunc dirimeretur illud matrimonium ratum, quia pro hac habentur jura, non pro illis.

Q. An valide susciperetur S. Ordo a conjugato?
R. Affirm; sed illicite, nihil enim deesset ad valorem, cum uxoris consensus non sit de essentia Sacramenti Ordinis. San. Lay. Juxta quos uxor sic ordinatum ad consortium conjugale revocare potest, qui debitum conjugale reddere posset uxori petenti, sed ille petere non posset propter castitatem annexam Sacris Ordinibus.

L I G A M E N.

Q. Quid nomine Ligaminis intelligitur? R. Vinculum viri cum uxore post contractum le-

gitime Matrimonium sive consummatum, sive tantummodo ratum. Quamdiu enim hoc viuculum durat, Matrimonium cum quovis aliud contrahendum, impedit ac dirimit, non tantum jure Ecclesiastico, sed etiam Divino.

Polygamia seu pluralitas uxorum olim a DEO permissa viris, nunc a Christo sublata ut patet ex verbis Christi *Math.* 19. ut nec Papa dispensare possit. CC. TT.

Q. Si impedimentum ligaminis vel aliud quodcunque impedimentum Confessarius agnovit in Confessione et nullo modo dissuadere potest num debet copulare, si venerint in Ecclesiam? R. Affirm: nam sicut debet communicare publice petentem Communionem, etiamsi sciat ex Confessione esse indignum, ita etiam et in hoc casu, idque propter sigillum Confessionis.

H O N E S T A S.

Q. Quid est publica honestas? R. Est quasi quaedam affinitas jure Ecclesiastico introducta ob publicam justitiam honestatis; oritur hoc impedimentum duplici modo.

1mo Ex sponsalibus id est, qui sibi desponsavit Annam, non potest valide sine dispensatione Pontificia contrahere Matrimonium cum ejus consanguinea intra 1. gradum *vg.* cum Matre aut sorore germana Annae, in 2do gradu autem contrahere potest.

2do Oritur hoc impedimentum ex Matrimonio solum rato *vg.* Petrus contrahit Ma-

trimonium cum Rosa, ea mortua ante Matrimonii consummationem, non potest consanguineam Rosae in conjugem accipere usque ad 4tum gradum inclusive. Vel e contra: Mortuo marito ante consummationem matrimonii uxor superstes non potest nubere ulli ex coo-sagvineis defuncti mariti ad 4tum gradum.

Q. Ex quibus sponsalibus oritur hoc impedimentum? R. Ex solis sponsalibus validis et absolutis, non vero ex conditionatis vel quacunque ratione non validis: Neque ex sponsalibus contractis a Parentibus nomine filiorum vel filiarum sine eorum consensu.

Q. Ex sponsalibus ab initio validis, et postea vel mutuo consensu, vel morte alterius sponsi dissolutis, num permanet hocce impedimentum? R. Affirm: Ita ex S. Cong: firmat Fag: in Cap: ad audientiam de Spon. Octa: de S. Josep.

Q. Ex sponsalibus fictis, et matrimonio invalido oriturne impedimentum publicae honestatis? R. Ad primam partem negative. Ad 2dam Affirm. Nam sic jure novo Trid: sancitum est Fag. Octav. etc. nisi sit invalidum ob defectum consensus.

Q. Quid si aliquis cum duabus sororibus germanis successive contrahat sponsalia, quam nam in uxorem ducere debeat? R. Eam, cum quia primo sponsalia contraxit; secunda vero sponsalia invalida sunt propter hocce impedimentum.

Aliud autem dicendum, si quis cum duabus sororibus successive contraheret sponsalia, et secundam insuper carnaliter cognosce:

ret, tunc enim neutram habere posset. Non primam, quia ex copula habita cum illa 2da, nata fuisset vera affinitas. Neque secundam propter impedimentum publicae honestatis ex primis sponsalibus ortum. C. ex Litteris 8. de eo, qui cognovit. Engel.

A E T A S.

Q. Quae aetas requiritur ad valide contrahendum Matrimonium? R. In Mare 14 in Foemina 12 Annus physice completus, ita ut contractus reddatur irritus, si vel unus dies desit. Imo etiam dies ultimus debet esse completus Mathematicae, ut probabilius tenent DD. apud Kugl. nisi malitia superet aetatem, sed et tunc adhuc requiritur licentia Episcopi.

Q. Quid est affinitas? R. Est propinquitas Personarum ex copula carnali proveniens.

Q. Unde oritur haec affinitas? R. Non solum ex copula conjugali, sed etiam fornicaria extra Matrimonium habita, vel adultera.

Oritur autem haec affinitas, sive haec carnalis copula exerceatur cum volente, sive invita, metuve, aut vi coacta, sive cum dormiente, aut ebria, vel insana, sive denique illa copula sit occulta, sive publica.

Q. Inter quos affinitatis impedimentum contrahitur? R. Inter consanguineos viri cognoscentis foeminam, et ipsam foeminam cognitam: Et e contra inter consanguineos foemi-

nae cognitae, et inter ipsum virum cognoscentem, ut si vg. Petrus habeat copulam cum Anna, fit ipse tantum solus et unicus affinis cum consanguineis Annae, et quidem in eo gradu, in quo sunt ipsi consanguinei Annae cum ipsa Anna.

Q. Ad quem gradum affinitas contracta dirimit Matrimonium? R. Affinitas orta ex copula licita seu matrimoniali dirimit usque ad *4tum* gradum inclusive; ita, ut si Petro uxor moreretur, Petrus nullam ex consanguineis primae uxoris suae usque ad *4tum* gradum ducere possit, et e contra.

Affinitas vero orta ex copula illicita seu fornicaria vel adultera ad *2dum* solum gradum dirimit inclusive. Hinc Paulus fornicans cum Eva, potest contrahere cum consanguineis Annae in 3. vel 4. gradu et e contra.

Idem vg. Paulus maritus, si committat adulterium cum consanguineis suae conjugis in 2. gradu, (vel vicissim) ideoque factus affinis conjugis suae intra gradum 2. non dirimitur jam tunc contractum legitime Matrimonium, sed solum Paulus amittit jus petendi debitum, quamvis innocenti parti petenti reddere possit, quin et teneatur.

Affinitas haec durat etiam post mortem ejus, qui affinitatis contractae causae fuit, sicut et consanguinitas. Requiritur autem, ut sit copula perfecta, consummata.

Q. An incurrit hanc poenam ille, qui ignorat illam, cum qua coibat, esse consanguine-

am; aut putavit esse in remotiori gradu conjunctam? R. Non, nam textus dicit si scienter,

Q. Quod si sciverit se peccare in 2 gradu, sed non scivit hanc poenam esse annexam, an tunc incurreret dictam poenam? R. Probabilius A affirm. *Henr. Pont. etc.* Sicut enim mulier occidens virum, ut cum adultero contrahat, incurrit poenam criminis, quamvis non sciverit esse annexam (uti cum *Com. Hurt. Con. Les. Gob. etc.*) ex eo quia impedimentum criminis non est mera poena, sed simul inhabilitatio, ita et hic incurritur inhabilitas ad petendum debitum ob contractum impedimentum novae affinitatis.

Dicta poena non incurritur ab eo, qui peccavit cum consanguinea suae conjugis in 3 vel 4. gradu. *Kulg.* Neque qui cum sua propria consanguinea peccavit, quia poena non est afferenda absque jure.

Neque uxor, si fuerit invite cognita a consanguineo mariti sui, quia suo jure sine culpa non debet privari.

Nota: Ad dignoscendam affinitatem directam et proprie dictam ab indirecta et impropria, advertendum est diligenter, quod ille, qui cognoscit carnaliter aliquam, solus et unicus contrahit affinitatem cum consanguineis cognitae.

Et viceversa, quod illa sola tantum, quae cognoscitur a viro aliquo, cum ejusdem viri consanguineis affinis efficiatur. Unde licet

consanguinei utriusque partis carnaliter copulatae communiter vocare se soleant affines, revera tamen non sunt, modus enim hic loquendi est popularis tantum et improprius. Rem declaro exemplis.

1. Possunt duo vel tres et plures Fratres germani ducere dnas, vel tres vel plures sorores germanas sibi,

2. Potest Pater ducere viduam, et duo filii et plures ejusdem Patris duas filias et plures ejusdem viduae.

3. Petrus potest successive ducere duas Viduas, quarum Mariti germani fratres erant.

4. Potest Paulus viduus accipere viduam relictam post mortem Fratris germani suae primae uxoris, quia Paulus nullam contraxit affinitatem cum affinibus primae suae uxoris.

5. Vitricus potest accipere uxorem demortui sui Privigni.

6. Potest filius viduae unius ducere alteram viduam, cujus item filius duceret Matrem Vitrici sui, seu Mariti suae Matris. Quo facto, nato alicui ex dictis filio, dicere posset alterutra vel utraque: hic est filius filii mei, et simul frater Mariti mei.

CLANDESTINITAS.

Q. Quid nomine Clandestinitatis intelligitur? R. Matrimonium absente Parocho, vel

alio Sacerdote de Parochi licentia, et sine duobus saltim testibus contractum.

Ad valorem Matrimonii sufficit assistentia proprii Parochi, etiamsi sit per errorem illegitime constitutus, dummodo habeatur pro Parocho.

Item sufficit etiamsi Parochus non sit actu Sacerdos. In eo autem, cui daret facultatem assistendi requiritur omnino Sacerdotium. *Ratio 1. partis*, quia *Triden:* tantum requirit Parochum sine addito, quod sit Sacerdos. *Ratio 2. partis* est ipsa declaratio *Triden:* ubi in delegato omnino vult Sacerdotium, ut notat *Boss.* Benedicere tamen Matrimonium non posset Parochus, qui adhuc est Clericus; alias fieret irregularis, quia exerceret actum Ordinis, quem nondum habet.

Sciendum: Valida esse Matrimonia Catholicorum sine praesentia Parochi, duobus saltem testibus adhibitis in locis haereticorum, ubi ob metum, vel potentiam haereticorum, nullus adest Episcopus vel Parochus, aut alius Sacerdos ab illis licentiam assistendi habens. *Kloz: l. 4. t. 3. Lay. Gob.* Quia *Trid:* talem casum non supponitur comprehendere. Ita *Bened; XIV de Synod; l. 12.* Contractum vero Matrimonium coram Parocho, et uno teste nunquam valet, etiamsi sit bona fide contractum. *Idem* Praeter infantes, amentes et ebrios, quos jus naturae arcet; omnes alii possunt esse testes Matrimonii:

Viri, foemina, Pater, Mater, Neosponsorum, Christiani, infideles, infames, excommunicati. *Led: ex Trid:* Tutius tamen erit idoneos testes adhibere ad tollendas dissensiones varias.

I M P O S.

Q. *Quid est impotentia de qua hic sermo?* R. vitium naturale vel accidentale impediens coitum, sive est defectus corporis, qui impedit copulam conjugalem,

Sterilitas seu impotentia solum ad generationem, valori Matrimonii non obstat.

Q. *Quomodo dividitur impotentia?* R. Una est *naturalis*, et ab intrinseco, quae procedit ex debilitate vel frigiditate personae. Alia est *Praeternaturalis*, et ab extrinseco, vel per maleficium, quae arte daemonis vel veneficii supervenit, utraque est vel perpetua vel temporalis.

Perpetua est, quae viribus naturae sine miraculo, vel sine offensa DEI tolli nequit.

Temporalis est illa, quae sine peccato et sine notabili periculo vitae vel salutis per remedia naturalia et humana removeri potest.

Alia est *respectiva*, quando subjectum est inhabile ad cognoscendam certam in individuo mulierem, non vero alias. Alia *absoluta*, quando subjectum respectu omnium

est inhabile. Alia est *antecedens*, alia *subsequens* Matrimonium.

Q. *Quae ex illis impotentia dirimit Matrimonium?* R. Sola perpetua et antecedens Matrimonium. Temporalis vero et subsequens non dirimit contractum.

Impotentia *respectiva*, perpetua, et antecedens Matrimonium solum dirimit respectu illius personae, ad quam se extendit illa impotentia, non vero respectu aliarum, ad quas se non extendit. Impotentia vero *absoluta*, cum sit perpetua et antecedens matrimonium dirimit cum omnibus personis, sive sit impedimentum naturale, sive proveniens ex maleficio.

Q. *Impotentia proveniens ex maleficio, quo medio tolli potest?* R. Exorcismis, aliisque piis operibus uti: devota oratione, Confessione, S. Communionem, ut DEUS per talia media destruat omnem diabolicam facturam quae fini Sacramenti Matrimonii obstet.

R A P T U S.

Q. *Quid est Raptus?* R. Est abductio violenta mulieris invitae de domo Parentis, aut Tutoris causa Matrimonii ineundi, vel libidinis.

Raptus inter raptorem et raptam sub potestate raptoris existentem dirimit Matrimonium, etiamsi illa consentiat sub ea potestate existens.

Dicitur *mulieris invitae*: quia si illa rapti velit, aut precibus, donis, blanditiis convicta in raptum consensit, tunc non erit proprie raptus, sed fuga voluntaria, consequenter non incurretur impedimentum. Ita *Com. DD. extra Regnum Galliae*.

Dicitur: *de domo Parentis*: nam si solum de hypocausto ad hypocaustum, talis raptus non dirimit Matrimonium.

Dicitur: *sub potestate raptoris*: nam si rapti a raptore separata: et in loco tuto et libero constituta illum in Maritum habere consenserit, validus erit contractus. *Trid: Sess. 24. c. 6.*

DE DIVORTIO.

Q. *Quid est divortium?* R. Est viri ab uxore, aut uxoris a viro legitima separatio.

Q. *Quot modis potest fieri divortium?* R. 3-bus 1. Quo ad vinculum Matrimonii. 2. Quo ad solum thorum. 3. Quo ad thorum et habitationem. *Bon. Nav.*

Matrimonium Catholicorum valide contractum et consummatum, est ita indissolubile quo ad vinculum, ut ex natura sua inter contrahentes nexum requirat perpetuum non solum jure Ecclesiastico, sed etiam Divino.

Matrimonium autem solum *Ratum*, et nondum consummatum solvi potest etiam quo ad vinculum per Professionem Religiosam.

Permittitur enim ab Ecclesia cuilibet conjugum post contractum Matrimonium duorum mensium tempus ad deliberandum, utrum velit consummare matrimonium: vel potius Religionem ingredi. Trid: Ses: 24.

Posset autem ingredi tunc Religionem conjunx invito altero conjuge, qui sic relictus in saeculo posset cum alio contrahere Matrimonium secuta alterius Professione.

Q. *An potest fieri divortium perpetuum quo ad thorum et habitationem propter commissum Adulterium etiam propria auctoritate innocentis, non expectata Judicis sententia?* R. Non potest, sed opus est auctoritate Judicis spiritualis. *Com. DD.*

Q. *Praeter adulterium suntne etiam aliae causae divortii, quo ad thorum et habitationem?* R. Sunt, non quidem in perpetuum, sed quamdiu ipsae causae durant, et tales sunt:

1ma Causa: Fornicatio spiritualis, seu lapsus in Haeresim.

2da Causa: Saevitia, si nimirum tanta est ut grave malum inde inferatur, vel inferri timeatur, et facile vitari nequit, nisi facto divortio, ut est *vg.* verberatio crudelis, aut mors per venenum inferenda.

3tia. Grave periculum corporis ex morbo contagioso alterius conjugis, ut est pestis, lepra, morbus Gallicus etc.

De Dispensatione in Impedimentis.

Q. *Quomodo procuranda est dispensatio super impedimentis Matrimonii a Sede Apostolica?* R. Duplex datur Romae Tribunal, ad quod pro impetrandis dispensationibus recurri potest.

Imo pro foro interno, et vocatur: *Sacra Poenitentiaria*, solet autem haec dispensare ex justa causa super impedimento occulto, quod est juris Ecclesiastici, etiam pro contrahendis Matrimoniis excepta sola consangyinitate, nam quo ad hanc dispensat solum in contractis, et quidem extra 1. et 2. gradum. Unde dispensat etiam in I gradu affinitatis etiam ex copula licita, etiam pro contrahendis, neque hic opus est ullis sumptibus. *Spengler etc.*

Alterum Tribunal vocatur *Dataria*, et est pro foro externo, adeoque si impedimentum sit notum et publicum, necesse est ab ea dispensationem postulare, sed non absque expensis.

Q. *Parochus deprehendit inter Neosponsos in Confessione impedimentum dirimens, cujus detectio gravem infamiam produceret, quid ei faciendum est?* R. I. Parocho laborandum est ut Neosponsi deponant voluntatem contrahendi, si utrique notum est hocce impedimentum? Si autem ob scandalum et infamiam

id facere nequeunt? possent contrahere sub conditione: si Papa dispensaverit, et inter ea id tempus more fratris, et sororis cohabitent, statimque curabit Parochus dispensationem ab Ep̄o, qui dispensare potest super impedimentis occultis, etiam nondum inito Matrimonio.

R. 2. Si unus tantum Conjugum sciat hocce Impedimentum v̄g Affinitatis contractae ex copula illicita? Parochus dicere potest contrahe Matrimonium, sed sine animo consummandi, vel debilitatem simules ad tempus, ego interim procurabo dispensationem. *Bosius etc.*

In hoc casu conjux sciens impedimentum, posset reddere debitum conjugale non vero petere.

Q. *Factis 3 proclamationibus Matrimonii ineundi Annam inter ac Paulum, Agnes Annae soror germana exponit in Confessione se olim cum Paulo peccasse, num Confessarius svadere debet, ut manifestet hocce impedimentum?* R. Nullo modo ob gravem infamiam, sed svadere debet Confessarius, quatenus Agnes secluso periculo relapsus, et cujusvis alterius mali moneret secreto Paulum de impedimento, ut dispensationem procuraret, vel a Matrimonio desistat.

Q. *An Episcopus dispensare potest super impedimento dirimente in Matrimonio jam contracto?* R. Ex benigna interpretatione legis et mentis Pontificiae potest pro foro inter-

no tantum; si adsit gravis necessitas, si ea sic urgeat. 2do Si non sit tempus adeundi Pontificem, vel ejus Nuntium. 3tio Si non impedimentum sit occultum. 4to Si adsit bona fides, quando contractum est Matrimonium, si adfuit inculpata ignorantia impedimenti.

Q. *Utrum Matrimonium cum impedimento dirimente occulto contractum utrique conjugi noto celebratum, debeat rursus coram Parocho et testibus celebrari post obtentam dispensationem, ut revalidetur?* R. 1. Affirm: Si Matrimonium fuerat invalidum ex defectu ipsius solemnitatis, quia scil: clandestine sine Parocho, et testibus contractum in loco, ubi Trident: receptum.

Idem dicendum, quando impedimentum fuit publicum et ad Forum contentiosum deductum.

R. 2 Si autem Matrimonium contractum fuit cum debita solemnitate, sed invalide ob defectum consensus, vel ob aliud impedimentum dirimens quodcumque impetrata dispensatione non est necesse Parochum et testes iterum adhibere, sed sufficit, ut ipsi conjuges secreto inter se consensum renovent.

§ 9nus.

Variae formulae pro dispensationibus.

Obtenta pro foro interno Dispensatione sive Apostolica, sive Episcopali poenitens pri-

us Confessionem absolvet, tandem Confes-
sarius post datam ordinariam a censuris et
peccatis absolutionem immediate subnectet
formulam ex infra hic positis pro exigentia
casus.

*Formula Commutationis Voti Religionis in-
trandae in alia pia opera. Item Autoritate
Apostolica mihi specialiter delegata tibi Vo-
tum Religionis, quod emisisti in opera pieta-
tis, quae tibi praescripsi dispensando ad ef-
fectum licite contrahendi Matrimonium, seu
ad effectum remanendi in saeculo in vita
caelibe, commuto: In Nomine Patris, et
Filii, etc.*

NB. *Pro commutatione votorum Castitatis,
aut peregrinationis eadem formula inservit, mu-
tatis mutandis.*

*Formula dispensationis super impedimento oc-
culto affinitatis, proveniente ex copula illi-
cita ad contrahendum Matrimonium.*

Insuper Autoritate Apostolica mihi spe-
cialiter delegata dispenseo tecum super im-
pedimento primi seu secundi. *Vel* 1mi et
2di gradus Affinitatis ex cōpula illicita a te
habita cum Matre, aut Sorore, aut Conso-
brina, aut etc. Mulieris cum qua contrahe-
re intendis, proveniente, ita ut praefato im-
pedimento non obstante Matrimonium cum
dicta muliere publica servata forma *Trid:*
Concilii contrahere, consummare, ac in eo
remanere licite possis, et valeas. In etc.

Insuper eadem Authoritate Apostolica prolem, quam ex Matrimonio susceperis legitimam fore decerno et declaro: In Nomine Patris, etc.

Formula dispensationis super impedimento occulto Affinitatis ex copula illicita proveniente ad remanendum in Matrimonio contracto.

Insuper Authoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento 1mi vel 2di gradus affinitatis ex copula illicita, quam cum Sorore vel Matre vel etc. tuae putatae conjugis antea habuisti, ita ut illo non obstante renovato consensu cum praefata conjuge Matrimonium cum illa contrahere, consummare, et in eo remanere valeas et possis. In Nomine Patris etc.

Item eadem Apostolica Authoritate prolem si quam suscepisti, et susceperis legitimam fore decerno et declaro. In Nomine Patris, et Filii, etc.

Formula pro iis, qui Matrimonium contrahere desiderant cum impedimento occulto criminis.

Insuper Authoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento criminis ex Adulterio et fide data, proveniente (*vel si aliud sit crimen, illud exprimat*) ut illo non obstante cum muliere Matrimonium publica servata forma Concilii Tridentini contrahere et consummare, de-

bitum conjugale exigere licite possis et valeas.

Pariter eadem Authoritate Apostolica problem susceptam (non tamen in Adulterio) et suscipiendam legitimam esse, et fore declaro. In Nomine Patris, etc.

Formula concedendi jus exigendi debitum conjugale postquam hoc amissum fuerit ob peccatum Incestus cum consagvinea conjugis vel e contra.

Insuper Authoritate Apostolica mihi commissa dispenso tecum, ut non obstante Affinitate, quam contraxisti cum tua uxore ex illicita copula per te habita cum ejus Sorore (vel etc.) cum eadem remanere in Matrimonio possis debitumque conjugale ab eadem exigere et reddere licite valeas. In Nomine Patris, et Filii, etc.

Nota: Post dispensationem peractam debet alter conjunx ignarus hujusce impedimenti informari cautissime de nullitate Matrimonii, quatenus novum consensum faceret; Si autem id nullo excogitabili modo fieri potest? sufficiet copula maritali affectu habita. Quia, ut inquit *Sancti*: licet ignorans impedimentum non intendat formaliter novum inire Matrimonium, intendit tamen virtualiter.

EXAMEN 2dum.

PRO APPROBATIONE AD EXCIPIENDAS
CONFESSIONES.

§ Imus.

De Approbatione et Jurisdictione
Confessarii.

Q. *Quid est Approbatio?* R. Est Authentica declaratio, seu testificatio de idoneitate Sacerdotis in ordine ad excipiendas Confessiones. Juxta *Trid.* est de valore Sacramenti Poenitentiae. Non requiritur, ut sit omnino in Scripto, nam potest dari etiam verbaliter.

Q. *Utique absque approbatione Sacerdos rite ordinatus habet potestatem absolvendi fideles a peccatis?* R. Habet potestatem, sed quasi ligatam; seu habet potestatem, Ordinis, non vero Jurisdictionis.

Nota: Ad excipiendas Monialium Confessiones requiritur alia specialis, et distincta Approbatio Ep̄i.

Q. *Approbatus ab Ep̄o an jam valide potest excipere Confessiones in omnibus Locis illius Diaecesis?* R. Non potest extra necessitatem. Nam ad validam administrationem Poenitentiae praeter Approbationem, debet habere insuper Jurisdictionem vel Ep̄i, vel Parochi loci, in quo audire vellet. *Trid. Ses. 23.*

Q. *Quid est Jurisdictio?* R. Est potestas, seu Autoritas ad certas personas, in foro conscientiae dijudicandas concessa.

Q. *Quandonam conceditur dicta potestas?* R. Obtento Beneficio, cui animarum cura est annexa, vel dum quis Pastoris munere fungitur. Istis enim vere et proprie subjici dicuntur animae.

Q. *Quotuplex est Jurisdictio?* R. Duplex: Ordinaria, quae convenit Pastoribus ordinariis titulo Beneficii vel Praelaturae Religiosae, quales sunt: Papa per universum orbem, Episcopus per suam Diaecesim, Parochus per Parochiam propriam, Superiores Regularium in suis Religionibus.

Alia *Delegata*, quae habetur per commissionem illius, qui ordinariam jurisdictionem habet.

Q. *Quisnam Confessarius Jurisdictionem dare potest?* R. Ordinariam: Papa, cum sit Ordinarius universalis in toto mundo: Episcopus in sua Diaecesi. Parochus in sua Parochia, nam et is jurisdictionem ordinariam habere censetur, quam proinde delegare potest pro sua Parochia, praesupposita Eppi Approbatione in illo, qui vellet habere Jurisdictionem vg. a Parocho.

Q. *Parochus dans alicui Jurisdictionem num potest dare et Approbationem?* R. Nullo modo id potest post *Triden*: Vid: Ses: 23.

Q. *An approbatus ab uno Episcopo potest in alia Diaecesi sine nova approbatione reci-*

pere jurisdictionem et audire Confessiones? R. Poterat olim, sed nunc non amplius (et si sit Parochus) post *Decret: Urb: VIII.* et post *Const: Innoc: X. Sto: Spo: etc.* quia respectu illarum personarum caret approbatione, consequenter et jurisdictione, quam Parochus Loci dare non potest non approbato ab Episcopo Loci.

Q. *In casu, quo Parochus (cui expiravit Approbatio) exciperet alicujus Confessionem, num valida esset Confessio.* R. Si Parochus scienter id faceret? peccaret mortaliter; Confessio autem foret valida, si poenitens ex communi errore putabat eum habere omnia requisita ad excipiendas Confessiones, Ecclesia enim suppleret defectum. *Barthold.*

Q. *Quando amittitur utraque Jurisdictio?* R. 1. Si Sacerdos privatur Officio, cui annexa est per se Jurisdictio? 2. Dum expirat tempus Jurisdictionis concessae. 3. Dum Sacerdos suspenditur ab Officio, aut excommunicatur, nisi sit talis censura occulta. 4. Quando peccatum prius non reservatum a Superiore, postea reservatur.

Q. *In quo casu potest simplex Sacerdos sine approbatione absolvere?* R. In probabili mortis periculo potest ab omnibus peccatis, censuris, et casibus reservatis, si alius non esset approbatus.

Q. *An Regulares ex Privilegio audire possunt Confessiones Saecularium vel etiam Parochorum sine approbatione Episcopi Diaecesani?*

R. Urb: VIII. omnia revocavit et abrogavit Privilegia, quibusvis Religionibus, Societatibus a Sede Apost: concessa audiendi Confessiones absque RR. ordinariorum Diaecesanorum approbatione.

Imo nec Episcopus extra suam Diaecesim potest sibi eligere Confessarium non subditum et coram eo confiteri, qui non sit ab ordinario loci approbatus. *Sa. Fag. etc.*

Q. *An Regulares, qui in aliqua Diaecesi approbati fuerint per examen, indigent alia approbatione non expirato approbationis tempore, dum ex alia Diaecesi revertuntur iterum ad mansionem ejusdem Diaecesis, in qua prius approbati fuerant?* R. Non indigent. *Reyffest.*

§ 2dus.

De Officio Confessarii.

Q. *An quilibet Sacerdos est Confessarius?* R. Non, sed qui habet potestatem jurisdictionis, ultra potestatem Ordinis: nisi poenitens sit in periculo mortis, et alius non habeatur Sacerdos.

Q. *Quam Personam gerere debet Confessarius?* R. *Judicis, Medici, et Doctoris.* Ut Doctor debet ignorantem edocere, ut Medicus debet conscientiae et animae poenitentis mederi, dando illi salubria remedia contra vulnera peccatorum. Ut *Judex* tenetur discernere gravitatem delicti, ac pro ejus satisfactione congruam assignare poenitentiam.

Q. Quot personae in hoc Sacro Tribunali concurrunt? R. Quasi tres. Ima, Confessarius: per modum Judicis sententiantis. 2da et 3tia Persona est ipse poenitens, qui repraesentat Personam Rei' et Testis, imo et Actoris, quia se ipsum accusat, testimonium praebet suae conscientiae, et poenam assignatam subire non recusat.

Q. Quae requiruntur ut valide administretur Sacramentum Poenitentiae? R. 1. Ut sit Sacerdos rite ordinatus, et ab Episcopo approbatus. 2. Ut habeat intentionem absolvendi bene dispositos. 3. Ut habeat materiam et formam debitam. 4. Ut jurisdictionem habeat.

Q. Quae requiruntur ad licite administrandum Sacramentum Poenitentiae? R. 1. Ut Confessarius non sit in peccato mortali, debet ergo prius confiteri, vel in absentia alterius Sacerdotis debet contritionem saltem elicere. 2. Ut habeat scientiam ac prudentiam sufficientem. 3. Ut sciat omnes suas obligationes, et secretum sigilli arctissime servare.

Q. Quomodo peccat Confessarius audiens confessiones in peccato mortali? R. Mortaliter, quia gravem Sacramentali Ministerio infert injuriam.

Q. Si autem in pec. mort. plurium audit Confessiones sine interruptione, num plura peccata committit? R. Alii affirmant; negant

multi TT. docentes, quod tantum unum peccatum committat.

Q. Si duo Sacerdotes in pec. mort. existentes volent sibi confiteri? R. Ille, qui primo loco alterius excipit Confessionem, tenetur prius praemittere contritionem perfectam.

Q. Quibus motivis se quivis Confessarius excitare possit ad Confessiones cum magna a-lacritate ac constantia audiendas? R. Plurimis: 1. Confessiones audire est actus haeroticus, qui valde placet DEO Patri, ejus Imago devastata renovatur, et filius prodigus ad gratiam reducitur; DEO Filio, ejus oves tanto pretio emptae perditaeque reducuntur. Nihil Spiritui S. gratius: ejus templa diruta et polluta reparantur, et conciliantur.

2. Quia in hoc Officio se Sacerdos vincit, et multas repugnantias carnis, et est cum minori applausu, quam concionari, sed cum magno suo merito, et summo animarum lucro.

3. Quia in hoc Ministerio satisfacimus Officio nobis a DEO commendato. Sacerdotis enim Officium est: *Conficere Corpus Xsti Dmni, absolvere et condonare peccata.* Qui ergo habet licentiam et sufficientiam, quando hoc facit, facit suum officium; Et qui animarum gerit curam? facit id ex obligatione sua strictissima.

Q. Quia ibi exercet DEO summe grata misericordiae opera spiritualia, et spiritualiter corporalia; ibi docet ignorantes, corri-

git errantes, condonat injurias DEO illatas, solatur tristes, orat pro vivis, dat bona consilia; ibi redimit captivos, vestit nudos veste gratiae etc. Et ita puto Confessarium inventurum Dei misericordiam: *Beati misericordes, etc.* quia non est eleemosyna, quae hanc adaequet. Etenim quid utilius Paenitentibus praestare potest, quam si periculossissimo morbo animae depulso, sanitatem integram restituat, ex captivo diaboli amicum Dei constituat? ex inferno ereptum Coelo transcribere laboret?

O! quantum solatium capturus est aliquando sedulus Confessarius, si se promptum in hocce maxime meritorio obsequio praebeat? Sicque de ipso quoque ut olim de Xsto dici possit: Et omnis turba quaerebat eum tangere, et ei confiteri, quia virtus de illo exibat, et sanabat omnes. Luc. 6. Verum quam durissimum judicium his, qui nimium sunt desides in hoc Sanctissimo negotio, a quo multorum salus et aeterna felicitas dependet. Cogitet Confessarius, dum rogatus respuit audire: utrum non dependeat salus ejusdem Poenitentis ab hac ipsa Confessione, quam hic et nunc vult peragere, et quis scit utrum non ultima haec ejus erit Confessio? Judicia Dei abyssus multa!

Notent id obsecro Curatores animarum et alii omnes Confessarii, et caveant maximo-pere iracunda seu impetuosa objurgatione (quae vere non decet, Ministrum mansuetissim Magistri Nostri Jesu Asti) Poenitentes abster-

rere a tam summe necessario ad salutem aeternam Sacramento. Quodsi temporis angustia aut alia legitima negotia non permiserint excipere Confessionem omnium confiteri volentium? sine iracundia, sed mansuete, paterne, in Spiritus lenitate sese excusent, et afflictis propter vincula peccatorum majorem afflictionem aspera ac impetuosa denegatione non superaddant.

O! quam lectu jucundum est de multis zelosis animarum Curatoribus qui admodum sedulè ac infatigabiles fuere in excipiendis fidelium Confessionibus! V. Vincentius Cassagnola cum in Confessionali quotidie per multas horas sederet, saepe autem nemo in templo esset, rogatus causam, cur nihilominus tam constanter sederet? egregium memoria aeterna dignum dedit responsum: Mercatores et Opifices saepissime cum nihil vendunt, spe tamen lucri in suis tabernis otiosi sedent, etiam frigidissimis temporibus, cur non perinde Confessarius in lucrum spirituale et aeternum intentus magna patientia expectet, donec aliquis veniat, et praedicti lucri obtinendi occasionem praebeat?

V. Consalvus Mederius post Sacrum mane lectum toto matutino tempore pedem e Confessionali non efferebat, nisi charitas, aut aliud spirituale negotium avocaret. De V. Silvestro Landino scribitur eunt ab horis antelucanis usque ad 10 noctis horam nullo taedio, nulla fatigatione confitentes audivisse. Taceo alios innumeros, quibus aliquando coram Angelis

gaudium erit in Caelis una cum suis Poenitentibus conversis, aemulemur charismata meliora!

Q. Quae potissimum impedimenta abstertere solent ab audiendis sedulo confessionibus? et quomodo ea vincere, ac removeere debeat Confessarius? R. 1um est: Timor duplex, quo vel varios errores admittere ob casuum difficiliorum occurrentium solutionem timent: vel periculum violandae castitatis incurrere verentur ob varia audita peccata contra castitatem. Sed neuter ex his timoribus Confessarium abstertere debet, quo minus Confessiones alacriter audiat.

Non primus? quia Xstus hoc tribunal non per modum carnificinae, sed pro solatio et remedio peccatorum instituit, atque adeo ad Sacramenti hujus administrationem non summam, sed mediocrem dumtaxat scientiam requirit, quam cum facile habere possit Confessarius, merito sperare potest, quod facienti sibi, quantum est in se, DEUS suam gratiam tanto minus sit denegaturus, quanto majus habet desiderium ut hoc Sacramentum alacriter et fructuose administretur.

Neque 2^{dus} timor abstertere debet: quia securitas in agendo cum proximo, cum ex vocatione, vel ex charitate fit, est valde magna, adeo, ut si quis ex obedientia causa conversionis infames Foeminas accederet, ut Coelo lucraretur, cum eis agens mundissimas haberet cogitationes, quasi esset Angelus

DEI; et si ex propria voluntate in cubiculo maneret, foedis ibi cogitationibus ureretur. Confidat ergo DEO, experietur, quod tres Pueri in fornace Babylonica sunt experti, et a flammis luxuriae illaesus manebit. Sed et certo sibi persvadeat, plus longe DEO placiturum, si cum sincera intentione solius DEI gloriae, et salutis animarum procurandae, et firma fiducia in Divino auxilio Confessionale accedat, quam si ob inutiles scrupulos, et vanum timorem se a Confessionibus excipiendis absterri sinat.

2dum. Impedimentum est: *horror molestiae*, quae in excipiendis confessionibus crebra sane, ac non levis accidere solet. Sed cum amor onus non sentiat, et labores non reputet, facile has omnes molestias supportabit, si cor suum ardenti DEI, Proximi, quin et sui ipsius amore inflammare studuerit; et qaantopere per hoc Ministerium DEI gloriam promovere, Proximo prodesse, et proprium meritum augere possit, paulo accuratius perpenderit; Certe omnes horae, quas in Confessionibus audiendis consumpserit, videbuntur illi breves prae amoris, quo in Divinam gloriam animarumque et propriam salutem atque perfectionem rapietur, magnitudine.

3tium, Impedimentum est: eorum, quorum Confessiones excipiendae sunt, *ruditas* ac *simplicitas*, nec non *status humilitas*; hinc experientia, utinam! non crebra ostendit, aliquos Confessarios, quando Personarum no-

bilium maxime Foeminarum confessiones excipiendae sint, promptos se ad id obsequium exhibere, secus vero si non nisi ad Rusticorum aliorumque simplicium hominum confessiones audiendas vocentur; de quorum zelo jure illud *Tho: Kemp: l. 1. c. 15.* dici potest: *Saepe videtur esse charitas, et est magis carnalitas, quia naturalis inclinatio, propria voluntas, spes retributionis, affectus communitatis raro abesse volunt.*

Qui enim veram erga DEUM, Proximum, et seipsum charitatem serio semel concepit, et finem, quem debet, sibi propositum habet, non modo non horrebit ejusmodi Personarum confessiones excipere, sed potius easdem prae aliis omnibus optabit, et fovebit, eo quod in talium Confessionibus audiendis major quidem labor, sed minus etiam periculum reperiatur; et praeterea DEI beneplacitum, animarum salus et proprii meriti augmentum ob sinceriolem intentionem, et generosiolem sui victoriam multo copiosius obtineatur; Ipseque Confessarius tum DEUM, (cujus est cum simplicibus sermocinatio teste *Salom: Prov: 3*) tum Christum (qui pro omnibus aequaliter mortuus est, et insuper dicebat: *Sinite parvulos venire ad me*) perfectius imitetur.

Q. *Quae industriae adhibendae sunt a Confessario, ut Confessiones cum debita perfectione, et fructu audiat?* R. 1. Ut in Confessionibus audiendis meminerit se Patrem spiri-

tualem agere, ideoque paternam quandam et spiritualem gravitatem, ac severitatem potius, quam nimiam familiaritatem ostendat, quae in eo consistit, ut a blanditis, et a nimia severitate absteineatur, itaque simul ut ametur, ac timeatur a Poenitentibus, quemadmodum Patres a filiis suis amari ac timeri solent.

R. 2. Ut singulari studio noxiam illam, et a Confessionali omnino eliminandam zelum (qua Confessarii interdum accensi aegre ferunt, si sui poenitentes aliis confitentur) diligentissime devitet; ad hoc enim faciendum non leves eum causae impellere debent.

Nam I. Nemo venit ad Confessarium, nisi Pater Coelestis traxerit illum, si autem hic Poenitentem ad alium Confessarium trahit? quam causam quaerelae habere potest primus Confessarius? maxime si solum DEI beneplacitum et voluntatem quaerat, quam aequè in non audito perficere, et implere potest.

II. Si salutem Poenitentis unice et sincere quaerat, gaudere potius, quam tristari deberet de discessu, cum seipsum minimum omnium, atque ad omnia ineptum esse sibi persuadere debeat, adeoque prudenter praesumere possit poenitentem ab alio Confessario et peritius, et efficacius curatum iri.

III. Quia nihil ipsi de merito coram DEO decedit per discessum Poenitentis, cum et voluntas ipsius bona, qua audire paratus erat, suo merito non sit caritura.

*Q. Quibus virtutibus Confessarius maxime studere debet? R. 1. Potissimum Patientiae et Mansuetudini, uti Xsti Vicesgerens, ut quotiescunque ad confessionale accedit, dicere poenitentes possint: Ecce Agnus DEI etc. Ut ergo hanc exerceat. 1. Si increpandi sunt et puniendi? faciat id cum singulari benignitate, gravitate, ac commiseratione, sicut Medicus infirmum urere, et scissionibus torquere solet. 2. Errores et vitia poenitentium cum magna charitate, et patientia supportet, tranquille, ac patienter audiat; si inutilia narret? leniter sermonem abrumpat, dicendo: *quid ultra*, nec impetuose urgeat, ut se expediant.*

II. Humilitati: qua summe indiget quivis Confessarius, tum ut gratiam ad hoc Sacramentum administrandum per necessariam (quae teste Apostolo humilibus potissimum datur) obtineat, tum ut se a superbiae, quae ex comparatione sui cum poenitentibus facile oriri solet, tentatione custodiat.

Itaque, 1. ex corde seipsum despiciat, et omnibus poenitentibus inferiorem ducat, illud Ascetae, semper in mente habens: *Non nocet si omnibus te supponas, nocet autem vel maxime, si vel uni te praeponas.*

2do, Semper sibi diffidat et pavidus hoc tribunal accedat, memor illius effati: *qui se existimat stare, videat ne cadat. DEO confidat, et gratiae vocationis suae.*

3tio, Deponat omnem respectum humanum, et timorem contemptus apud poenitentes subeundi, sed potius optet ob tale beneficium, nullam aliam mercedem ab ullo homine referre, ut tanto magis DEO placere possit.

§ 3tius.

De Scientia et Prudentia Confessarii.

Q. *Quotuplex est scientia?* R. 3plex: 1. *Eminens*, quam qui habet, subtiles et difficiles quaestiones discernere novit, et sine librorum revolutione prompte respondet. 2. *Mediocris*, quam qui habet cum revolutione librorum scit etiam in difficilibus veritatem invenire. 3. *Sufficiens*, eam, qui habet, per se sufficit ad ea explicanda, quae sunt sui officii.

Q. *Qualem ex his omnino debet habere Confessarius?* R. Saltem sufficientem, ne se ipsum et suos poenitentes exponat periculo errandi in materia gravi.

Q. *Quae scire debet in particulari Confessarius?* R. 1. Debet scire, quatenam peccata communiter ex genere sunt mortalia, et quae venialia?

2. Quae regulae sint communes pro distinctione numerica et specifica peccatorum? vid: infra § 6. hic revocentur in memoriam Cap: 2. § 1. 2.

3. Quenam circumstantiae mutant species, et quae aggravantes?

4. Quae regulae communes, quibus quis excusari possit a peccato mortali vel praeecepto? 5. Debet scire casus reservados.

Verbo, debet scire omnia illa, quae spectant ad ipsum Confessarium, Poenitentem, et peccata.

Q. *Quomodo peccat Confessarius sine scientia horum praesumens audire Confessiones.* R. Si notabiliter in his deficiat? mortaliter CC. DD. Si tamen sit dubius de sua scientia sufficienti, debet se conformare iudicio sui Superioris aut alicujus docti Theologi. Tenetur tamen per lectionem librorum et indagacionem indies pro posse proficere.

Licet autem scire debeat Confessarius quidnam ex natura sua sit peccatum mortale et quid veniale, non tamen requiritur, ut de omnibus, quae audit a poenitente iudicet, an sint hic et nunc peccata mortalia vel venialia; sed sufficit si gravitatem peccatorum discernat secundum iudicium practicum; neque se ipsum torquere debet, utrum veniale non iudicet pro mortali; sed attenda malitia peccatorum absolvat suspendendo iudicium pro natura ipsorum. Sacerdos enim non debet iudicare Poenitentem scientia Divina, sed authoritate Divina absolvere. Cum in his diversitas opinionum inter DD. saepe occurrat.

Q. Quid faciendum Confessario si aliquem errorem in Confessione committat? R. Si error sit circa substantialia vg. si absolvit non habendo jurisdictionem, vel Approbationem, vel potestatem in reservata? tenetur illum corrigere petendo prius a poenitente licentiam loquendi cum ipso de re ad salutem necessaria: Sed hoc fiat nimis caute, et attentis bene omnibus circumstantiis, num hoc cum fructu commode fieri possit, secus DEO committatur, apud quem excusatur, cum sit fide bona confessus. Confessarius autem peccaret, etiamsi hoc ignoranter faceret, cum scire teneatur suam potestatem.

Si error sit circa accidentalia, relinqui potest poenitens in bona fide. Errores autem, qui ex oblivione naturali occurrere solent: Vel quia oblitus est de specie peccati interrogare, vel quia non bene intellexit peccatum, et postea per oblivionem interrogare omisit, non sunt cum gravi incommodo corrigendi, sed poenitens relinquendus est in bona fide.

Q. Circa quae generaliter prudentia Confessarii debet esse sollicita? R. Circa se ipsum: Poenitentem: et circumstantes.

Q. Quid circa se ipsum? R. 1. Ut sit in gratia DEI, ne alios iudicans, solus aeternae damnationi sit obnoxius.

2. Ut antequam Confessiones excipiat, prius invocando gratiam Spiritus S. intentionem faciat absolvendi omnes, quoscunque

rite dispositos invenerit, et haec una intentio sufficet pro omnibus audiendis.

3. Ut in materia contra castitatem non sit interrogationibus nimis curiosus, ne sibi et ipsi laqueum injiciat tentationis alicujus.

Q. *Quomodo ergo formandae sunt interrogationes in materia luxuriae?* R. Valde caute, nam melius quod Confessarius peccatum Poenitentis minus perfecte intelligat, quam illi, vel sibi scandalum, seu ruinam pariat. Ideo faciendae sunt interrogationes modeste sine extorsione ad verba turpia, et inhonesta, si ex modestis terminis intelligere poterit qualitatem peccati.

Unde. Si Poenitens confiteatur generaliter se peccasse contra 6. Praeceptum? interrogetur. 1. num cogitatione, vel verbo, aut opere? si dicet: *opere:* non interroget de verbo, aut cogitatione, quia praesumitur praecessisse, constituuntque unum peccatum.

2. Interrogetur, quot vicibus: an cum una, vel pluribus? 3. Num haec persona fuerat ligata? et esset *Adulterium:* Vel libera? erit *Fornicatio:* vel spiritualis? et erit *Sacrilegium:* vel consanguinea? erit *Incestus.*

Quod si dicat Poenitens: *solum per oscula, vel tactus peccasse?* interrogetur quoties, num diversa seu interrupta, vel una conversatione cum foemina? Nam si una conversatione, non recedendo ad aliud distans tempore opus, sint plures tactus et oscula? unum erit

pecc
sari
de
inte
sim
raba
S
nes
gan
nec
C
ria
lite
jux
salu
tim
lice
pass
2
mer
seri
3
ejus
pari
inte
pen
cat
sus
Un
mur
4
nul

peccatum continuatum: Saperaddat Confessarius, num aliquid aliud pejus non sit exinde secutum? si dicat: nihil? desinat jam ab interrogationibus, ne praesertim juvenis, et simplex scandalizetur, aut mala, quae igno-
rabat, doceatur.

Si poenitens negat se habuisse cogitationes immundas? de actibus non est interrogandus, quia ubi non est dispositio ad actum, nec ipse actus praesumitur adesse.

Q. *In quibus prudentia Confessario necessaria est circa Poenitentes?* R. 1. Ut non aequaliter cum omni Poenitente procedat, sed juxta uniuscujusque conscientiam remedia salutis suggerat. Cum scrupulosis et nimium timoratis mansvete ac paterne: Cum nimium licentiosis aliquomodo rigidius procedet sine passione tamen.

2. Ut juvet Poenitentem suggerendo ipsius memoriae aliqua peccata, si illa non commiserit, maxime cum plebeji confitentur.

3. Siquidem non omnes poenitentes sunt ejusdem status, Officii et conditionis, ita pariter non sunt omnes interrogandi iisdem interrogationibus; sed prudens Confessarius pensatis circumstantiis sui Poenitentis adducat ei in memoriam illa peccata, in quibus suspicatur ejus periclitari animam. *Verbo* Unusquisque Officialis sicuti habet propria munera, ita et ipsorum defectus.

4. Dum audit aliqua gravissima peccata, nullum det signum admirationis, indignatio-

nis, aut minarum, ne subdiceat peccata tum ob timorem, tum propter oblivionem, sed finita usque Confessione de circumstantiis interroget, et det ipsi salutis monita.

5. Quotiescunque loquitur ad Poenitentem, semper utatur verbis honestis et Paternis, ne odiosam reddat Poenitenti Confessionem Sacramentalem. Et si in se ipso zelum senserit (*uti solent scrupulosi Confessarii et juniores Sacerdotes*) recordetur, quod homo coram homine confiteatur, qui etiam similiter multis circumdatus est infirmitatibus. Unde si quid Christianae charitatis habet, de offensa DEI cum poenitente doleat, et de ruina animae poenitentis sui condoleat.

6. Antequam incipiat audire Confessionem, non intendat curiose in faciem Poenitentis, quia haec possunt esse occasio majoris pudoris in poenitente, si quae gravia peccata habebit. Si autem ignorat, cujus sit Officii, aut an liberi sit status? poterit sciscitari modeste ex poenitente.

Q. *Quae prudentia necessaria est Confessario circa circumstantes?* R. Haec, quae ad strictum secretum omnimode servandum est necessaria: unde 1. Confessarius dum audit poenitentem, debet alios removere modicum, ne audiant ipsius peccata.

2. Solus autem Confessarius, quantum fieri potest cum silentio, submissa intelligibili tamen voce loquatur, et interrogationes faciat.

3. Si quem ex circumstantibus suspicatur audivisse aliena peccata, debet ipsum intra Confessionem admonere de servando secreto sub mortali.

Q. *Quid facere debet Confessarius cum accidat casus difficilis in Confessione, quem ipse nequit resolvere?* R. Debet tunc caute Poenitentem remittere ad aliud tempus, vel svadere, ut in alia Confessione idem peccatum confiteatur, ut interim consulere libros, vel doctos viros possit. *Sylv.*

Q. *Quid faciendum Confessario, qui evidenter scit Poenitentem tale peccatum commisisse et propterea interrogat, nihilominus Poenitens negat?* R. Si scit ex aliorum relatione, vel ex Confessione complicitis, debet Poenitenti credere! quia potuit aliter fieri, vel jam alicubi confessum esse.

Si ipse Confessarius vidit, neque probabiliter existimat illum alteri esse confessum, sed deprehendit eum evidenter mentiri, non tenetur stare dictis ejus, sed potest uti sua scientia ad convincendum eum. *Sua.*

Q. *An in casu, quo aliqui in Confessarium conspirassent, ut de nocte eum dormientem occiderent, aut venenum in vino consecrando miscuissent, et Confessarius ex unius illorum confessione id audivisset, absque fractione sigilli sine licentia poenitentis possit fugere, aut a celebratione abstinere?* R. Posset, sed cum hac distinctione: Si ex tali fuga seu declinatione illius mali nulla habeatur suspicio apud a-

hos, praeter Poenitentem, quod Confessarius de intentatis sibi insidiis sit certus ex Confessione. Vel etiam, si ex hoc nullum poenitenti sequatur malum.

Quod si ergo istae duae conditiones non possint haberi? Confessarius in tali casu commendet DEO animam suam, et ita se habeat, quo ad apparentiam, ac si nihil sciverit: Quia sigillum Sacramentale ob bonum fidelium et reverentiam Sacramenti magis obligat, quam salus totius mundi, et multo magis, quam propria vita. CC. DD.

Vel: Posset Confessarius, quasi casu dimittere in terram ampullam, aut non egredi in viam, sed duntaxat protunc, quando v.g. Petrus nescivisset Paulum confessum esse coram eodem Confessario, quia sic posset causali eventui praelictos adscribere casus declinandae mortis. Vel posset jubere, ut sibi extra confessionem id dicatur.

Q. Quid agere debet Confessarius cum eo, qui gravia minatur, nisi eum absolvat? R. Tali (ut supponitur) omnino indisposito non est licitum ob timorem mortis absolutionem conferre indigno. Benigne ergo eum moneat, talem absolutionem ei non profuturam, et omnibus modis iram illius lenire curet.

Q. An Sacerdos possit absolvere eum, quem videt v.g. post fluvium distantem 20 passus, illumque non audit, sed alii dicunt illi petere absolutionem? R. Affirm: quia cum illum vi-

deat, verificatur illud: *Ego te absolvo*. Idem dicendum, si poenitens sit in aliquo cubiculo et illum Confessarius non videat, sed vocem audiat. Invalida autem esset Confessio, si fieret per literas vel nuntium, quamvis esset in articulo mortis. Contraria est damnata a Clem: VIII

Q. An Sacerdotibus post mediam noctem Nativitatis Christi, aut tempore Missae Nocturnae licitum sit audire Confessiones? R. Non: sed expectanda est aurora; S. R. C. 23 Mart: 1685. Neque Communionem distribuere S. R. C. 7 Dec. 1641.

Q. Si poenitens confiteatur aliquod peccatum mortale, quod in prioribus Confessionibus subticuit? R. Interrogandus est: 1mo, a quot annis hoc peccatum retinuerit. 2do, Quot Confessiones et Communiones cum tali peccato peregerit. 3tio, Utrum in omnibus Confessionibus recordabatur ejusdem. Tandem admonendus est, ut reconfiteatur omnia illa peccata praesertim gravia illarum Confessionum, in quibus scienter hoc delictum occultaverit; cum omnes illae Confessiones fuerint sacrilegae. In quorum commemoratione juvandus erit Poenitens a Confessario.

Q. Quotuplex est occasio peccandi? R. 2plex: *Proxima*, in qua constitutus moraliter non potest cavere peccatum. Ut si vg. Petrus et Anna ambo liberi status in eadem domo maneamt. Et *Remota*, per quam homo mo-

raliter non cogitur ad peccatum. *Primam* tenetur poenitens fugere sub mortali, non vero secundam, alias omnes fugere debemus in Eremum.

Hinc licet sub mortali unusquisque teneatur remove occasionem proximam peccandi, non tamen indispensabiliter omnis, sed solum ille, qui potest: Si vero sit in tali occasione constitutus, quam sine scandalo, infamia, aut gravi damno non potest remove, et fugere, aut quia non est in eius potestate alienare illam Personam, quae Poenitenti est occasio proxima ad peccatum, tunc ad hanc legem Poenitens non tenetur, sed monendus erit, ut habeat firmum propositum, quam primum aderit commoditas se talem occasionem deserturum; et si est occasio proxima ad peccatum? promittat Confessario se specialiter evitaturum colloquia, familiaritates, loca privata, aliasque peccati illecebras, faciendo aliquomodo ex occasione proxima remotam.

Q. Si poenitens sit recidivus et consuetudinarius? R. Magna prudentia et discretio circa ipsum adhibenda est; nam talis lapsus non semper est verum signum falsae Poenitentiae, sed potius fragilitatis humanae. Unde si Recidivus post ultimam Confessionem saltem paululum se se emendaverit, nec tot peccata, quod ordinarie solitus fuerat, commisit, et aliquem conatum ad se emendandum adhibuit? debet absolvi.

Q. Quod si Poenitens augeat numerum peccatorum, aut saltem ita longo tempore sua peccata continet, aliquoties se vincendo, et iterum relabendo, ac numerum augendo? R. Tunc Confessario duo extrema erunt vitanda. 1mo, Ne per nimiam severitatem sit potius occasio ruinae spiritualis, et desperationis Poenitentis, quam salutis. 2do, Ne e contra per nimiam clementiam potius foveat peccata, quam minuat.

Unde prudens ac discretus Confessarius hujusmodi Recidivum et gravioribus motivis deterreat a relapsu, et dulcioribus verbis erigat mentem in fiduciam Divinae Bonitatis, prout Spiritus S. dabit eloqui illi.

Q. Si ista remedia post saepius repetitas Confessiones nihil proficiant, et ipse Poenitens semper in eodem numero peccatorum aut majori accedat, nullumque serium conatum adhibeat, quo tentationibus peccandi resistat? R. Tunc absolutio ei ad tempus denegetur, ne Confessarius Poenitentem in suis peccatis videatur fovere. Hoc tamen raro faciat et potius Confessarius omnem lapidem moveat, antequam absolutionem relapso denegat. Agitur enim in tam gravissima causa de periculo desperatae salutis.

Q. Quae a Confessario praescribenda sunt remedia Recidivis? R. Generalia Remedia danda sunt haec. 1. Humiliter et frequenter cum plena in DEUM fiducia petat auxilium ejus. 2. Frequenter confiteatur et

quidem uni et determinato Confessario. 3. Saepius devote communicet. 4. Attente legat de gravitate peccati libros, ac poenis infernalibus. 5. Confugiat ad preces B. V. MARIAE. 6. Fugiat occasiones peccandi scilicet: Personas ac objecta inductiva ad peccatum. 7. Svadeat ut triduo absteineat a familiari sibi vitio in honorem Ssmæ Trinitatis. Iterum ut 5que diebus absteineat in honorem 5que Vulnerum Christi; et sic deinceps, donec emendetur.

Particularia Remedia maxime quo ad peccatum luxuriæ danda sunt hæc: 1. Ut caveat aspiciere Personas, cum quibus solet peccare. 2. Ut absteineat a calido potu, et lautioribus esculis. 3. Ut faciat aliquam carnis mortificationem. 4. Ut mane surgendo faciat firmum propositum hac die illud peccatum non committendi. 5. Remonestretur ipsi, quantum habitus luxuriæ obsit sanitati, et abbreviet vitam.

Q. Quæ Confessarius scire debet circa maledictiones et imprecationes? R. Ad hoc ut maledictio et imprecatio mali proximo aut brutis animalibus sit peccatum mort: requiritur. 1. Ut ipsa imprecatio mali sit ex animo. 2. Ut sit ex plena deliberatione animi. 3. Ut malum, quod imprecatur alteri, sit grave; unde si aliquod istorum deficit, erit tantum veniale. Et sic saepe excusari possunt a mortali Mulieres maledicentes suis liberis, vel ancillis, Rustici iumentis, etc. *Nar: Sa.*

Non peccat, qui optat alicui malum sub ratione boni, vg. ut aliquis peccator aegrotet, ut scil: melior fiat, aut ne aliis noceat. Optare vero malum sub ratione mali, est peccatum. *Sylv.*

Q. Quidam quaerit in Confessione: nocte praecedente voluntariam pollutionem habui; vel: praeter voluntatem passus fui; vel solius voluptatis causa actum conjugalem exercui, num sine peccato hodie communicare possim. R. Peracta rite Confessione talis: *per se loquendo* potest permitti ad S. Communionem. Ita *Joan. Sancti. Burg. etc.* Accedens digne ad S. Eucharist; non peccat, atqui talis digne accederet, quia purificatus per Confessionem esset justus, amicus, et filius DEI. Tam quia S. Communio multa homini digne accedenti praestat bona; ergo non facile talis ab eadem est arcendus, nisi alia causa aliud postulet, unde signate dixi: *per se loquendo.*

Praeceptum non accedendi ad S. Euchar: post actum conjugalem, si quod olim extitit, jam pridem exolevit, ut omnes DD. fassentur apud Burg. Cent. 2. N. XIV.

§ 4tus.

De Poenitentiae Sacramento.

Q. Quotupliciter sumitur Poenitentia? R. 2pliciter: 1. Ut *virtus*: et est dolor animi,

et detestatio peccati cum proposito emendandi.

2. Ut est *Sacramentum*, potest sic describi: Est *Sacramentum* novae legis a *Xsto Domino* institutum ad remissionem peccatorum post *Baptismum* commissorum.

Q. *Quot sunt partes hujus Sacramenti?* R.

3. *Contritio*, *Confessio*, et *Satisfactio*.

Q. *Quid Trident: circa hoc Sacramentum definit sub Anathemate?* R. 1. Quod poenitentia fuit semper necessaria ad veniam peccati mortalis. 2. Quod nihil prosit non baptizatis. 3. Quod a Christo institutum sit. 4. Quod est vere et proprie *Sacramentum* distinctum a *Baptismo*. 5. Quod solus *Episcopus* et *Presbyter* rite ordinati possint absolvere, (et nullus alius) et licet sint improbi, non tamen amittunt hanc potestatem.

Q. *An Poenitentiae Sacramentum est de necessitate salutis?* R. Est omnibus post *Baptismum* in peccatum mortale lapsis necessarium necessitate medii vel praecepti. Quamvis non semper et defacto realiter necessario sit suscipiendum, sed satis sit alterutro modo capi, nempe vel in re vel in voto sive desiderio. CC. DD.

Q. *Uique ante Christum legitur fuisse Poenitentia?* R. Fuit ut virtus, non vero ut *Sacramentum*.

Q. *Quot sunt effectus Sacramenti hujus?*
R. 1. *Remissio* peccati mortalis, quam ve-

nialis. 2. Gratia 1ma vel 2da, si erit remissio venialium. 3. Gratia Sacramentalis. 4. Commutatio poenae aeternae in temporalem. Quibus additur etiam illud, quod per Poenitentiam reviviscunt merita, quae fuerunt per peccatum mortale mortificata.

§ 5tus.

De Materia remota Sacramenti Poenitentiae.

Quoniam Cap: 2. § 1. jam nonnulla dicta sunt de peccatis, ideo revocanda erunt, et denuo relegenda. Hoc solum addo ad pag.18, quod peccatum Philosophicum non est dabile sine Theologico.

Q. Quotuplex est materia hujus Sacramenti? R. 2plex: 1. Remota, necessaria: est omne peccatum mortale post Baptismum commissum et non confessum. Sufficiens materia etsi non necessaria: est omne veniale post Baptismum commissum, vel etiam mortale, alias jam rite confessum.

R. 2. Materia Proxima sunt actus Poenitentis: Contritio, Confessio, Satisfactio, quarum ultima est integralis tantum, duae priores sunt essentiales.

Q. Quibus modis et regulis dignosci possit mortale esse commissum a Poenitente, et non veniale? R. 1. Desumitur gravitas vel levitas peccati a lege graviter vel leviter obligante.

2. Ex dictamine rationis, si enim conscientia hic et nunc dicat peccatum commissum cadere in gravem DEI aut proximi injuriam? erit mortale. 3. Parvitas vel levitas peccati potest desumi ex ipso actu peccaminoso, considerando etiam malitiam gravem vel levem. Potest etiam considerari tam ex objecto, quam fine, et circumstantiis, uti est perfecta vel imperfecta libertas; plenus vel non plenus consensus et advertentia.

Hae omnes Regulae non necessario debent simul inveniri in uno eodemque peccato mortali: Quia potest esse materia levis, et lex graviter obligans.

Q. Quot possunt esse circumstantiae speciem peccati mutantes vel aggravantes? R. Octo hoc expressae versu:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Quis, Non substantiam sed Personae conditionem delicta patrantis significat, ut si sit conjugatus etc. *Quid*, qualitatem objecti, circa quod peccator suam exercet actionem, denotat, ut si percussit Clericum, vel Patrem etc. *Ubi*, ad locum spectat v.g. sanguinis effusio in Ecclesia. *Quibus auxiliis*, Personae circumstantiam peccatum adjuvantis explicat, ut mediatore utens ad maechandum etc. *Cur*, ad finem attinet. *Quomodo*, declarat modum, quo peccatum committitur. *Quando*, ostendit circumstantiam temporis.

Q. Quae sunt peccata restitutioni obnoxia?

R. Ea, quibus violatur justitia, vel ea, quibus poena restitutionis injuncta est a Summo Pontifice: uti sunt: Usura, Contractus illicitus, Simonia, Omissio Horarum Can: in beneficiatis.

Q. Teneturne Poenitens exprimere in Confessione omnes circumstantias peccati? R. Affir: quoad circumstantias mutantes speciem. *Con. Trid: Ses: 14. C. 5.* Circumstantiae autem notabiliter aggravantes peccatum in eadem specie, an sint aperiendae nec ne? utrumque apud DD. probabile est, eo quia *Trid: de talibus circumstantiis nihil aperte concluderit.*

Q. Aliena peccata quot modis possunt imputari alteri? R. Sequentibus modis: Consilio, jussione, consensu, cooperatione, auxilio, favore, laudatione seu adulatione, prava doctrina, exemplo, et silentio. Quia homo his modis cooperando peccato alieno, efficitur causa moralis peccati alieni, et illi vere consentit, vel expresse, vel virtualiter, vel interpretative.

§ 6tus.

De Distinctione specifica et numerica peccatorum.

Q. Quid est species moralis peccati? R. Est specialis malitia, per quam unum peccatum essentialiter differt ab alio.

Q. Quomodo peccata specie distinguntur?

R. Imo, Per oppositionem diversis specie virtutibus, sic ebrietas a furto differt specie, quia illa temperantiae, haec justitiae opponitur.

2do, Distinguntur specie ex diversis specie motivis, sive finibus intentis, ut mentiri ex fine joci, et mentiri ex intentione alterum graviter decipiendi; sunt diversa specie peccata.

3tio, Ex diverso modo tendendi: sic habere simplicem complacentiam in malo, et habere desiderium efficax, sunt specie diversa peccata.

4to, Ratione circumstantiarum tenentium se ex parte objecti talium, quae dicuntur mutare speciem, sic simplex furtum, quod est contra justitiam tantum, est peccatum diversum specie a furto sacrilego, quod est contra Religionem.

5to, Peccata specificam differentiam desumunt a specie diversis materialibus objectis v.g. Odium DEI, et odium proximi sunt diversa specie peccata.

Q. Unde colligi potest distinctio numerica peccati? *R. Imo,* Ex objectis diversis numero, non tantum materialiter et physice, sed etiam formaliter et moraliter distinctis. Unde verba impudica, oscula copulam seu pollutionem intentam antecedentia, si ea in effectu sequatur, unum numero peccatum constituunt, quia ad eundem finem referuntur.

2do, Ex interruptione morali actuum, quæ fit per contrariam voluntatem et propositum, vel per liberam cessationem ab actu, vel per cessationem naturalem vg. somnum.

Unum numero peccatum committit, qui uno actu odii vel detractionis fertur in 10. homines: qui uno ictu duos occidit: qui uno actu vult omittere Officium Horarum Canon: per Mensem, qui furatur Bibliothecam per totam noctem, etsi sæpius voluntatem furandi renovet, unum furtum: et qui ad occidendum alium pergens sæpe voluntatem renovat, unum homicidium committit, quia est una actio externa ab internis intenta, in qua internæ omnes complentur et moraliter uniuntur.

Q. An actus voluntatis internus et externus executivus ejusdem voluntatis, circa quem prior ille versatur, unum numero peccatum constituunt? R. Affirm: Sic: vg. volitio furandi, et ablatio rei alienæ unum eundemque totalem actum constituunt moralem.

§. 7mus.

De Materia proxima scil: Dolor.

Q. Quid est dolor? R. Est detestatio mali commissi sive peccati propter aliquem finem cum proposito illud in posterum vitandi.

Q. Quotuplex est dolor? R. 1. Naturalis, qui elicitur ex motivo naturali, vg. si quis

detestatur furtum a se commissum ideo, quia illi infamiam, vel poenam infert.

2. *Supernaturalis*, est: qui elicitur ex motivo supernaturali, si quis vg. dolet de peccatis propter amissum Coelum, vel promeritum infernum.

Dolor *supernaturalis* 2plex est: 1. *Perfectus*: qui elicitur ex motivo perfecto, scilicet: ob amorem, aut bonitatem infinitam DEI; vocaturque hic dolor; *Contritio perfecta*.

2. *Imperfectus est*, qui ex alio motivo, supernaturali tamen, elicitur vg. *amissionis Coeli, vel ex metu gehennae*, et vocatur *Attritio*.

Q. *Quomodo poenitens se praeparare debeat ad Confessionem Sacramentalem?* R. Post invocationem Spiritus S. examinare debet conscientiam suam, et in memoriam revocare peccata. 2. Dolorem elicere.

3. Firmum propositum facere amplius DEUM non offendendi.

Q. *Qualis esse debeat diligentia in examine?* R. Non requiritur, ut sit nimis scrupulosa, sed mediocris, et humana; qualem solemus adhibere in rebus, et negotio magni momenti, et quae diligentia sufficit moraliter ad cognoscenda commissa peccata.

Q. *Dolor sive sit contritio sive attritio, ut sit sufficiens qualis esse debet?* R. 1. Debet esse dolor *formalis seu actualis*, de peccatis commissis et simul propositum amplius non peccandi, et occasiones fugiendi.

2. Debet esse *universalis*, de omnibus pēcatis. 3. Debet esse actus internus, non requiritur omnino externus. 4. *Supernaturalis*: factus ex motivo supernaturali, auxiliante gratia DEI. 5. Dolor debet esse *appretiative summus*, hoc est: peccator debet odio habere peccata super omnia alia mala, et debet esse paratus pati potius omnia mala, quam peccare mortaliter. Tandem dolor debet esse conjunctus cum spe veniae.

Q. *Contritio et attritio in quibus conveniunt?*
R. In his: 1. Quod utraque versetur circa peccatum, detestando illud, ut est offensa DEI. 2. Utraque excludit voluntatem peccandi. Utraque debet esse supernaturalis, elicitata ex motivo supernaturali, et cum auxilio Divino.

Differunt in his: 1. Quia *Contritio* procedit ex perfectiori motivo scil: ex motivo *bonitatis Divinae*, et amoris erga DEUM. *Attritio* vero ex motivo *vg. turpitudinis peccati, amissionis Coeli, vel ex metu gehennae*. Qui dolor est etiam *supernaturalis*, et ad Poenitentiae Sacramentum omnino necessarius. 2. Quia *Contritio* perfecta potest hominem justificare extra Sacramentum, cum voto tamen saltem implicito suscipiendi Sacramentum. Com. TT.

Jam vero *Attritio* non est sufficiens extra, nisi intra Sacramentum.

Q. *Quando homo tenetur elicere contritionem?* R. 1. In articulo mortis, si non adsit

Confessarius. 2. In tentatione, et occasione ad peccandum. 3. Sacerdos in necessitate administraturus Sacramentum aliquod in peccato mortali existens, si non habeat Confessarium.

§ 8vus.

De Confessione.

Q. *Quid est Confessio?* R. Est accusatio de propriis peccatis coram legitimo Sacerdote ad eorum remissionem obtinendam per absolutionem virtute clavium.

Q. *Quid est clavis modo dicta?* R. Est potestas ligandi, et solvendi, qua Confessarius potest dignos recipere, indignos a Regno Coelesti excludere.

Q. *Quotuplex est integritas Confessionis?* R. 2plx: *Materialis*: quae tunc habetur, quando Poenitens omnia peccata secundum speciem et numerum confitetur. *Alia Formalis*: quando in aliqua necessitate confessis aliquibus peccatis, in aliud tempus reservat reliqua, Potest quis excusari a *materiali integritate* nunquam tamen a *formali*.

Q. *Magnus concursus populi in die Indulgentiae, vel Festivitatibus magnae, an excusat ab integritate materiali Confessionis?* R. Non; contraria damn: ab Innoc: XI.

Q. *An tenetur poenitens confiteri per interpretem, si idiomatis Confessarii sit ignarus?* R. Non; nisi velit ipse ex pietate, neque tunc

tenetur confiteri omnia, maxime si timeret aliquod scandalum.

Q. *In quibus casibus licita est Confessio integra formaliter?* R. 1. In extrema necessitate 2. Si duo infirmi in eodem lecto jaceant. 3. Si sit parturiens foemina. 4 Si vulnerato non possit postea adhiberi medicina. 5. In conflictu, naufragio.

Q. *Licitumne est fidelibus latini ritus confiteri coram Sacerdotibus Graeco unitis, et e contra?* R. Licitum est; Decrevit S. Congr: de Propag: Fid: 1626. 1. Jun.

§ 9nus.

De Satisfactione.

Q. *Quid est Satisfactio?* R. Est compensatio poenae temporalis peccatis debitae post remissionem culpaee per bona opera a Confessario injuncta, vel voluntarie assumpta.

Q. *Quotuplex est satisfactio?* R. Una in re, quae est ipsum opus a Confessario injunctum. Alia in voto, seu in proposito Poenitentis, quo velit obligationem annexam peccato adimplere, ac injuriam DEO illatam in hoc, vel in altero mundo reparare. Et haec, etsi non sit pars essentialis Sacramenti, est tamen essentialis Sacramento, et implicite contenta in proposito observandi mandati DEL,

inter quae est etiam satisfactionis praeceptum. *Gamach. Sacr. Poenit. c. 23.*

Satisfactio in re est solum pars integralis Sacramenti, cum sine illa foret Sacramentum validum, vg. si Confessarius illius imponendae obliuisceretur, vel Poenitens illa non impleta, decederet.

Q. Quot modis potest fieri satisfactio? R. 1. Per bona Corporis, vg. jejunia, flagellationes, peregrinationes. 2. Per bona Animae vg. orationes, spirituales lectiones, Missas etc. 2. Per bona externa uti Eleemosynas, etc.

Q. An Confessarius potest mutare poenitentiam impositam a priori Confessario? R. Potest sed solum in foro conscientiae, si id ratio exigit, tenetur iterum poenitens peccata sua confiteri, si recordatur, Poenitens autem propria authoritate non potest mutare etiam in meliorem, vel majorem.

Q. Ad quid tenetur Poenitens, qui oblitus fuit poenitentiae sibi impositae? R. Non tenetur repetere Confessionem, sed solum confiteri suam oblivionem, et tunc iudicio Confessarii imponenda est nova Poenitentia juxta praesentem statum Poenitentis.

Q. Quomodo peccat Poenitens, si sponte non absolvat poenitentiam sibi impositam? R. Juxta Suar: Si fuerit gravis, et illam totaliter omittat, vel ejus notabilem partem? peccabit mortaliter. Si fuit levis vg. 5que Pater et Ave, aut modica pars omittatur? non erit morta-

le, nam etiam hic parvitas materiae excusat a mortali.

Q. *Quandiu Poenitens possit poenitentiam differre absolvendam?* R. 1. Satisfactio seu poena a Confessario assignata est 2plex: *Medicinalis*: per quam poenitens praeservatur in futurum a relapsu: Talis esset: si injungeretur consuetudinario fuga ab occasionibus peccati, oratio etc. juxta qualitatem conscientiae Poenitentis. Alia *Vindictiva*, per quam intenditur vindicta peccatorum confessorum, uti est jejunium, disciplina, et alia poenalia opera, quae aliquando per longius spatium adimplentur.

R. 2. Tenetur absolvere poenitentiam, quam primum commode poterit. *Bona*. Si satisfactionem vindictivam differat ad Mensem, non esse mortale, docet *Lacro*: l. 6. p. 2.

Q. *Si alicui injunctum sit omni die Sabbathi per annum jejunare, si illum diem omitat, num peccabit?* R. *Affirm*: non tamen obligatur alio die jejunare, *Gob. Spor.* quia in talibus circumstantiis videtur mens Confessarii esse de jejunando die Sabbathi tantum, et non alio, nisi aliter expresse jusserit.

Q. *Persolvens poenitentiam debetne esse in gratia DEI?* R. *Affirm*: Si tamen per negligentiam differendo absolveret in statu peccati? venialiter solum peccaret. *Fill.*

Q. *Quid observandum in praxi Confessario, si gravior poenitentia assignari debeat?* R. *De-*

bet leniter poenitentem disponere ad agnoscendam gravitatem suorum peccatorum. Semper tamen magis cavere debet excessum, quam defectum in assignanda poenitentia; *facilius erit enim Confessario reddere rationem ex clementia, quam ex crudelitate.* Mens est *S. Chrysost.* Unde si Sacerdos suspicatur de aliquo, quod non sit absoluturus poenitentiam ex imbecillitate, vel alia causa, debet ipsi assignare mitiorem, non obstante quod non sit proportionata peccatis. *Ger. Par. 2.*

Non assignentur pro poenitentia variae diversae orationes, quas poenitens memoria tenere non possit, ob varios inde oriri solitos conscientiae angores, et scrupulos.

Optime faciet Confessarius quando injunget Poenitenti, ut ipse applicet pro peccatis suis merita, et Passionis Xsti satisfactiones.

Caveat Confessarius pro peccatis occultis quantumvis gravibus injungere poenitentiam publicam, utpote infamativam. Neque talem ex qua domestici possent devenire in notitiam gravioris criminis v.g. flagellationes, multa jejunia, nisi habeatur occasio, similes poenitentias secreto peragendi.

§ 10mus.

De Forma Sacramenti Poenitentiae.

Q: *Quae est forma hujus Sacramenti?* R. *Sunt Verba Absolutionis a Sacerdote prola-*

ta scil: illa: *Ego te absolvo a peccatis tuis etc.*

Q. Quae verba sunt essentialia? R. Haec: Absolvo te. In magno Poenitentium concursu potest omitti: Misereatur, et Indulgentiam In gravi, et urgente necessitate haec forma serviat: Ego te absolvo ab omnibus censuris et peccatis.

Q. Quibus verbis solet dari absolutio in Confessione? R. Ex communi praxi Ecclesiae his verbis: Misereatur etc Indulgentiam etc. Dominus Noster JESUS Christus te absolvat, et ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo Excommunicationis Suspensionis et Interdicti, in quantum possunt et tu indiges: Deinde, ego te absolvo a peccatis tuis in Nomine Patris et Filii, et Spiritus S. A. Passio Domini Nostri JESU Christi, merita B. M. V. et Omnium SS. quidquid boni feceris, aut mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiae et praemium vitae aeternae Amen.

Nota: Ly: Suspensionis semper omittitur, si Poenitens nullum habeat ordinem, vel saltem primam Tonsuram.

Forma Absolutionis ab Haeresi intra Confessionem.

Misereatur etc. Indulgentiam etc, Dominus Noster JESUS Christus te absolvat, et ego auctoritate ipsius et SS. Petri, et Pauli Apostolorum, nec non SS. Dni Nostri Papae NN mihi concessa, nec hactenus revocata, absolvo

te ab omni vinculo Excommunicationis, quo teneris propter haeresim, in qua vixisti, et incorporo te gremio S. Matris Ecclesiae communioni fidelium et participationi Sacramentorum ejusdem S. Rom: Cath: et verae Apostolicae Ecclesiae. Deinde eadem auctoritate absolvo te ab omnibus peccatis tuis, In Nomine Patris etc. Passio Domini Nostri JESU Christi etc.

Forma absolutionis a Suspensione, vel interdicto extrâ, vel intra Confessionem.

Misereatur etc. Indulgentiam etc. Auctoritate mihi ab N. tradita: Ego te absolvo a vinculo suspensionis, vel interdicti, quam vel quod propter tale delictum N. vel causam incurristi seu incurrisse declaratus es, In Nomine Patris etc.

Forma dispensationis super Irregularitate. Post absolutionem a peccatis, subjunget Sacerdos sive intra, sive extra Confessionem.

Et eadem auctoritate dispenseo tecum super Irregularitate in quam ob causam N incurristi, et habilem te reddo, et restituo executioni Ordinum, et officiorum tuorum in Nomine Patris etc.

Si nullum Ordinem habeat? dicatur; *Habilem te reddo ad omnes Ordines suscipiendos vel etiam ad alia juxta tenorem facultatis, seu mandati, et juxta exigentiam casus.*

Quod si necesse sit Titulum Beneficii restituere, et fructus male perceptos condonare? subjunget: *Et restituo tibi Titulum, seu*

titulos, si plures habet, et condono tibi fructus male perceptos, In Nomine Patris etc.

Q. An peccat, qui sine justa causa, in eadem Confessione absolutionem repetit super eadem peccata? R. Affirm: quia 2da absolutio est irrita, defectu novae materiae.

Si faciat id ex scrupulo, aut sit ita perplexus, ut aequè malum putet esse, non repetere, quam repeterè? poterit nullum esse peccatum.

Q. Si poenitens statim post Confessionem redeat et sola venialia afferat, aut circumstantias mortalium non notabiliter aggravantes, repetendane est absolutio? R. Negat Spor: nisi adferat aliquod mortale.

Q. An absolutio possit dari ab uno pluribus simul? R. Affirm: sic possunt absolvi multi milites in praelio dicendo: Ego vos absolvo a peccatis.

Q. An absolutio data sub conditione de futuro vg. absolvo te si restituitas, valida sit? R. Neg, quia non est in potestate Ministri suspendere effectum Sacramenti, absolutio tamen de praesenti vg. absolvo te, si habes intentionem restituendi. Etiam absolutio de praeterito vg. absolvo te si restituisti, valida est.

Dum Confessarius absolvit sub conditione, sufficit solum in mente habere conditionem.

Q. Quomodo verba absolutionis proferri debent a Confessario? R. Modo imperativo. Com. DD. unde si proferrentur modo deprecativo

vg. *Absolvat te DEUS*, invalida esset forma, quia hoc Sacramentum institutum est a Christo per modum iudicii, et ideo forma ejus debet proferri per modum judicialis sententiae, non vero deprecationis, aut imprecationis.

Nota: Quod in Sacramento poenitentiae datur duplex absolutio, una *peccatorum*, altera *Censurarum* consveta in illa oratione: *Dnus Nr JESUS etc.* quae juxta *Sua*: debet sub mortali prius dici a Confessario; quam absolutio a peccatis, maxime quando prudens dubium adest, num poenitens non sit innodatus tali vinculo: Quia Ecclesia graviter praecipit, ut nemo excommunicatus ullum Sacramentum recipiat, antequam prius tollatur tale vinculum.

Q. *A quibusnam poenitens Censuris absolvitur per illa verba: Absolvo te ab omni vinculo excommunicationis etc?* *R.* Ab omnibus in Confessione expressis, quam etiam ab illis, quorum poenitens non recordatur, aut ipse Confessarius hic et nunc ignorat, uti sunt plane innumerae, inquantum facultas Confessarii se extendat, et poenitentis adsit intentio satisfaciendi oneri, si aliquid adsit, et remaneat.

Q. *Quae Oratio dici solet a Confessario supra poenitentem immediate ante Confessionem?* *R.* *Haec: Dnus sit in corde tuo, et in labiis tuis, ut digne et competenter constearis peccata tua. In Nomine Patris, etc.*

Q. An valida sit absolutio data ignorantibus necessariam necessitatem edii? R. Invalida, Bened XIV Encicly. T. 1. n. 42. Si vero ignoret Poenitens necessaria necessitate praecepti? et rite doleat de hac ignorantia, ac emendationem promittat? posse absolvi judicat. *Idem ibid.* n. 12.

Q. Quid Confessario faciendum est post auditas Confessiones? R. I. Debet DEO gratias agere pro collato sibi, et poenitentibus auxilio ad hoc Sacramentum rite administrandum, vel suscipiendum, novaque sibi, et illis auxilia a DEO emendicare ad faciliorem propositorum executionem.

II. Exercere debet varios actus humilitatis, credens se longe magis ingratum esse omnibus suis poenitentibus, ob majus lumen, uberiora auxilia, plura, et efficaciora praesidia; quibus tam segniter cooperatur.

III. Conetur oblivisci omnium auditorum in Confessione, et surda aure recurrentes species, molesteque allatrans pertransilire.

§ 11mns.

De Sigillo

Q: Quid est Sigillum Confessionis? R. Est obligatio illa, qua in secreto teneri debent peccata ex Sacramentali Confessione cognita. Dicitur *Metaphorice* sigillum, quia sicuti res sigillo materiali munitae debent esse inte-

grae, occultae, et secretae, ita peccata in Confessione enarrata.

Q. Quo praecepto obligatur Confessarius ad servandum sigillum? R. 3plici: *Naturali*, quia de jure naturae, est servare secretum sibi commissum. 2. *Divino*, 3. *Humano*, seu *Ecclasiastico*. Tenetur Confessarius ad sigillum etsi ob aliquam rationem non dederit absolutionem poenitenti. *Item* tenetur etiam post mortem poenitentis, quia ex tali revelatione odiosum redderetur Sacramentum audientibus aliena peccata ex Confessione cognita, et revelata.

Q. Quae cadunt sub sigillum? R. 1. Omnia peccata poenitentis tam ficta, quam vera. 2. Poenitentia imposita, si gravis sit 3. Virtutes aut defectus naturales Poenitentis, aut corporis occulta vitia, aut scrupuli, quoties haec alioquin nota non sint, et eorum manifestatio creditur ingrata poenitenti futura. 4. Omnis ea actio, quae ex notitia peccati cum periculo directe, vel indirecte revelationis procedit. 5. Factum quodeunque ruborem, vel molestiam Poenitenti creans, si advertat id ex notitia Confessionis procedere. *Fag. Lug.*

Q. Qui obligatur ad sigillum servandum? R. Praeter Confessarium, omnis ille, qui licite vel illicite, mediate vel immediate audit aliquod peccatum, sive sit interpret, sive casu audierit.

Q. Potestne Confessarius uti scientia cum damno occulto Poenitentis illato propter publi-

cum bonum? R. Neg: nam Innoc: XI. in Congreg: gene: 18. Nov: 1682. inhibuit expressa scientia Confessionis uti cum aliquo gravamine poenitentis, ex qua responsione.

Nota 1mo Quod non potest Parochus suo famulo tenenti clavim, illam auferre, si prae-cise ex confessione sciat, quod illa abutatur. Posset tamen tunc alio licito modo subvenire suo, aut communi bono absque fractione sigilli, vg. poterit obligare famulum, ut quantum potest restitutionem faciat, vel clavim ad manus Parochi deponat etc.

2do Cavendum est omnibus Confessariis, ne dum vocantur ad audiendas Confessiones illorum, quorum ex repetita Confessione no-verint conscientiae statum, mutationem ostendant faciei, multo magis dicant aliquid, per quod saltem in confuso cognosci ab illis possit illorum conscientia vg. *semper unum loquitur etc.* aut aliquid simile. Tales no-verint se esse hoc ipso fractores sigilli Sa-cramentalis.

3tio Caveant etiam summopere Sacerdotes in praesentia Saecularium Personarum sermonem miscere de Confessione vg. proponendo dubia, enarrando inexpectatos, ridiculos, aut admirabiles sibi, vel alteri cui-piam contigisse, vel audivisse casus in Confessione: id etenim notabilem in Saecularibus parit admirationem, animi perturbationem, et saepe saepius grave scandalum, ac Sacramenti Poenitentiae vilipensionem.

Q. An licet Confessario extra Confessionem loqui cum poenitente de peccatis in Confessione auditis? R. Com. DD. non licet, quia talis loquela ruborem affert, et redderet Confessionem odiosam. Licebit autem de licentia poenitentis, si ipse prius de peccatis suis loqui incipiat, verum et hic cautus sit Confessarius.

Q. Debetne Poenitens complicem peccati manifestare coram Confessario, si aliter non possit explicare peccatum? R. Variarum sententiarum in hoc casu sunt DD. Proinde melius faciet Poenitens, si confiteatur coram Confessario, qui non noscat complicem peccati.

Q. Licitumne Confessario interrogare poenitentem de complicitate nomine, aut loco habitationis, vel aliis adiunctis circumstantiis? R. Nullo modo licet. Patet recentissime, ex Brevis Bened: XIV. Suprema omnium etc. Et Constit. ejusd: Papae An: 1746. Ubi primum in qua sub Excommu: soli Papae reservata, et in articulo mortis absolvenda, prohibet talia fieri.

In dicta Constit: omnes obligat, qui aliunde, quam ex Confessione sciunt Confessarium interrogare de complicitate nomine, ut talem ad Episcopum denuntient. Postremo: Ad perpetuam rei memoriam, tulit ultimum decretum confirmatorium utriusque Constitutionis suae quod incipit: Ad eradicandum An: 1746. Caute itaque in hac re procedendum est Confessariis, praedicta enim prohibitio

non tantum procedit de illo, qui interrogetur de nomine complicitis, sed etiam de officio, et aliis circumstantiis, ex quibus curiose deveniri possit persona complicitis ejusdem qui, seu quae confitetur.

Q. Si Poenitens occidisset fratrem Confessarii, aut cum ejus sorore peccasset, potestne tacere tale peccatum in Confessione, si non habet Confessarium alium, et praeceptum Confessionis urget? R. Potest, cum proposito illud confiteri quam primum sine suo, vel alterius damno poterit. Tol. etc.

Q. Licetne duobus Confessariis, qui poenitentem de iisdem peccatis se accusantem audiverunt, ad invicem colloqui de auditis in Confessione? R. Non, quia uterque sigillo obstrictus est.

Q. Quomodo Confessarius respondere debet, si interrogetur de peccato Poenitentis? R. Non debet tunc tergiversari sic, ut poenitentem reddat suspectum, sed respondere debet, etiam cum juramento, si opus sit, se nihil scire de peccato illo, scilicet in mente habendo: ut hominem privatum, cui id revelare liceat.

Q. Confessarius ex certa causa non absolvit poenitentem, hic autem rogat sibi dari testimonium Confessionis, num Confessarius debet dare testimonium, quod sit confessus hic poenitens? R. Plures DD. affirmant, alias esset fractio sigilli, veniret in suspicionem apud alios poenitens. Nec tunc mentietur Confessarius, quia tantum testatur eum confessum

esse. Nisi aliqua fraus Poenitentis interveniret.

Q. *Quotupliciter frangitur sigillum Confessionis?* **R.** Generaliter duobus modis: *Directe* tunc violatur, quando Confessarius expresse, vel aperte peccatum auditum, aut aliquid aliud dictum sub sigillum cadens manifestat. Et *Indirecte*, quando Confessarius licet nihil directe revelet, ita tamen verbis, vel signis se gerit, ut alter possit in notitiam peccati poenitentis devenire, sive in specie, sive in confuso. Com. DD.

Q. *Utrum liceat saltim indirecte violare sigillum?* **R.** Nullo modo. Violaret autem Confessarius indirecte sigillum. 1. Si ob peccata occulta publicam imponeret poenitentiam. 2. Si publice alicui negaret SS. Eucharistiam propter solam notitiam ex Confessione habitam. 3. Si diceret, se non absolvisse Petrum, nullam aliam addendo rationem. 4. Si gravem poenitentiam impositam poenitenti propalaret. 5. Si Confessarius aversionem aliquam conciperet a Poenitente ex notitia in Confessione accepta. His etiam et aliis similibus modis indirecte violaretur sigillum.

Q. *Sacerdos violans sigillum Confessionis quot peccata committit?* **R.** Tria: I. Committit peccatum *detractionis*, infamando proximum. II. Peccatum *infidelitatis*, non servando secretum in re gravissima. III. Committit *Sacrilegium*, faciendo contra reverentiam Sacramenti, et Religionis.

Q. *Quae poena statuta est pro Confessario revelante peccata in Confessione audita? R.* Depositio, intrusio in Monasterium, ad carceres perpetuos, ad triremes, fit infamis et subinde Irregularis secuta Judicis sententia. *Majol. Far. etc.*

Q. *An etiam ipse poenitens teneatur ad sigillum, quo ad illa, quae ipse dixit vel Confessarius ei? R.* Tenetur, non quidem ad sigillum Sacramentale, bene vero ad secretum naturale, et quidem sub mortali, quo ad illa, ex quorum propalatione sequeretur gravis infamia sui, aut Confessarii. *Felix pot.*

§ 12^{mus}.

De Confessario sollicitante Poenitentem ad turpia.

Q. *Si Confessarius sollicitaret (quod DEUS avertat) in Confessione ad turpia, num posset talis absolvi a quovis Sacerdote? R.* Quamvis committeret gravissimum peccatum sacrilegii, tamen jure communi non prohibetur absolvi, nisi particularia alicujus Diaecesis statuta aliud habeant.

Nota 1. Confessarius sollicitans (quod si docuerit personam sollicitatam non teneri ad eum denuntiandum, si confiteatur coram Confessario sollicitante) non potest absolvi, quia talis incurrit Excomm. Papae reservatam. ex Decr. Alex: VII.

Nota 2. Sacerdos sollicitans antequam absolvatur, debet exigi ab illo juramentum, ne amplius hoc crimen committat; si non vellet praestare, non debet absolvi tanquam indispositus; quia in enormibus omnino debet exigi juramentum CC. DD.

Q. Daturne parvitas materiae in sollicitatione? R. Non datur, contrar: opinio dam: est a Clem: VIII. teste *Dia. p. 3.*

Q. Quae est obligatio poenitentis sollicitati à Confessario ad turpia? R. Tenetur per se, vel per alium sub peccato gravi talem Confessarium deferre ad Eppum, sive sollicitavit marem, sive foeminam, sive pro se, sive pro alio, sive in actu Confessionis, sive ante, sive immediate post: sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam tunc, aut post legendam. Bened. XIV. *Const. Sacramentum Poenitentiae.*

*Q. Persona sollicitata neglecta denuntiatio-
ne potestne absolvi?* R. Si intra mensem non denuntiavit (quia tale tempus in *Edicto S. Inquisi: statutum est ad denuntiandum*) et id scienter fecerit? incidit in Excom: reservatam S. Officio; consequenter nullus inferior Confessarius potest absolvere extra articulum mortis, neque sub tempus Jubilaei. *Matheu l. 1.*

*Q. Constitutiones Pontificum poenas statu-
entes in sollicitantes sunt pro Regnis nonnullis tantum?* R. Sed eas *Greg. XV. ad omnes fideles extendit Consti: Universi Dominici gregis etc.*

Q. *Præceptum denuntiandi Confessarios sollicitantes, et poenae altae huic sollicitationi inditae an extenduntur etiam ad alia crimina a re venerea diversa?* **R.** Non. Bened. XIV. de Synod.

Q. *Confessarius, si post sollicitationem statim se poeniteret sollicitasse, et hoc asserit poenitenti sollicitatae, debetne poenitens talem Confessarium denuntiare?* **R.** Debet sub peccato mort: et sub Excom: Nam quilibet sollicitans ad effugiendas poenas potest dicere se poenituisse de sollicitatione, nam non sufficit post delictum se poenitere, sed necessaria punitione ob bonum publicum. *Lez. Bon. Cab. etc.*

Q. *Confessarius sollicitans, quomodo sibi potest consulere, ut veniam impetrare possit?* **R.** Debet sponte comparere coram Eppo, et ibi fateri suum delictum, veniam petendo, et ita illam consequetur. *Lez. etc.* Ut autem praefatus delinquens gaudere possit beneficio sponte comparentium, necesse est, ut nullis praeventus indicii coram Eppo compareat. Et si est praeventus? gaudebit beneficio comparentium non citatorum. *Far. Matheu.*

§ 13tius.

Reliqua scienda de Confessione.

Q. *Confessionem quis instituit?* **R.** Christus Dominus (non Ecclesia prout mentiuntur

Dissentium Pastores) dicens ad Apost: Quaecunque ligaveritis etc. Math: 18. Et Jo: ann: 20. Proinde monet S. Jacob: c. 5. *Confitemini alterutrum peccata vestra.*

Q. *Nonne satis est soli DEO (cui nota sunt) confiteri peccata?* R. Non; quia Xstus statuit loco cit. etiam servis suis, videlicet legitime ordinatis Sacerdotibus, confitenda esse.

Neque sufficit se accusare coram Sacerdote, dicendo: *se esse peccatorem*, citatis enim Textibus constituit Xstus in Ecclesia sua iudices spirituales cum potestate remittendi, et retinendi peccata, ut igitur sciant, quando *ligandum*, vel *solvendum*; quid *remittendum*, quid *retinendum*, omnino necessaria est distincta peccatorum Confessio.

Q. *Utique Xstus Magdalenam, et quosdam alios sine Confessione absolverat?* R. Licitum illi fuerat, cui arcana cordium perspecta erant, habenti praeterea absolutam Potestatem.

Q. *Quodsi poenitens, alias bene dispositus, obliviscatur quorundam peccatorum?* R. Absolvitur etiam ab illis, quia fecit quantum modo humano poterat, quae enim memoria excidunt, haec confiteri, non est in nostra potestate.

Q. *Sed David ait: Delicta quis intelligit Psalm: 18?* R! Non est necesse ut poenitens omnino comprehendat quantam delicta sua malitiam contineant: ad Confessarium spectabit talia humano modo discernere.

Q. Fueratne Confessio tempore Apostolorum in usu? R. Fuerat: Teste Jacob: c. 5. Et Acto: 19. Multi credentes veniebant confitentes et annuntiates actus suos. Et Joann: 1. Ep. 1. v. 9. Si confiteamur peccata nostra, fidelis, et justus, ut remittat peccata nostra.

Q. Ad quid in Confessione Generali, id est in Confiteor DEO etc. fit mentio Sanctorum, utique soli DEO, non Sanctis Confessio instituenda? R. Falsum est, quod soli DEO, sed omnino etiam Sacerdoti facienda est; Jam si coram homine mortali confiteor, cur praeterea non potero protestari me quoque coram omnibus Sanctis cum DEO regnantibus fateri delicta mea.

Q. Utilisne poenitenti talis Confessio, quae coram Ministro A catholicis instituitur cum sola protestatione universali, se esse peccatorem, et in multis deliquisse? R. Non: et quidem id eo. 1. quoniam id non est vere confiteri, et revelare ipsa peccata, sed solum in confuso fateri se peccatorem esse, quod ordinarie facere solent homines, modo se offerat occasio, etiam in medio fori, et coram quibusvis adstantibus.

2. Siquidem hujusmodi Ministri cum sint puri Laici, nullam prorsus habent potestatem absolvendi a peccatis, sicut plurimi ex illis ultro fatentur; ac proinde docent: peccata per solam Fidem in Xstum, remitti, Pastor vero solum poenitenti annuntiat, quod remissa sint deccata. Ita Haeretici communiter.

Veri Sacerdotes legitima Ordinatione et Jurisdictione pollentes non annunciant Poenitenti peccata sua esse remissa, sed habent potestatem a Xsto collatam remittendi ea nomine Xsti, cum expresse dicat: *Quorum remiseritis peccata etc.*

Q. Quae sub gravi obligatione tenentur Confessarii explicare illis praecipue, qui primo confitentur? R. Praeter credenda necessitate Medii et Praecepti. 1. Animam hominis esse immortalem. 2. Quod DEUS nobis dat bona supernaturalia, et remittit peccata ex meritis et Passione Xsti. 3. Quod gratia DEI sit nobis omnino necessaria ad consequendam salutem animae. 4. Quod in Sacramento DEUS nobis infudit gratiam, promisitque aeternam beatitudinem ex meritis Xsti. 5. Quod DEUS sit unicus noster finis.

Gravis insuper est obligatio Parochorum ut de virtutibus Fidei, Spei, et Charitatis erudiant suas oves, ut saltem 6 vicibus, si non plus eliciant hos actus *Fidei etc.* per Annum.

Q. Quae sunt Confessario observanda circa Confessionem Adolescentum, puerorum et puellarum? R. Multi DD. censent cum illis maximam esse difficultatem, quia saepe dubium est, an habeant annos discretionis? an reipsa peccaverint? etc. Proinde haec sunt observanda: 1. Parvis, quamvis non sint aliquando capaces absolutionis, expedit illis per-

mittere Confessionem, ut discant, et assvescant confiteri. Unde tenetur Confessarius illos extra Confessionem instruere, quaerendo primo de Rudimentis Fidei, tandem quae spectant ad Confess: et Comm.

2. Si Confessarius dubitet, an pueri vel puellae septennes habeant sufficientem usum rationis? debent absolvi sub conditione, quia nullus privandus est jure suo ob aliquod dubium; non vero absolute; ob periculum nullitatis. Gob. etc.

3. Inculcet Confessarius horrorem peccati: quia reddit animam turpem, et deformem instar daemonis: reddit DEO odibilem, quia DEUS vario modo hic temporaliter, ibi aeternum punit etc. etc.

4. Si Confessarius judicet talem parvum esse absolvendum, debet ipsum inducere ad dolorem vg. Fili, qui peccant, quo perveniunt post mortem? utique ad Infernum, vel Purgatorium, ut quam graves poenas ibi patiuntur; Quis detrudit ad tales poenas hominem? DEUS, ecce DEUS id effecit, quod non sis hucusque detrusus, an non amandus talis Dnus, qui tibi haec, et alia multa bona praestat? ipse creavit, ipse redemit nos etc. amasne tam bonum Dnum etc. dolesne? Eodem modo procedendum cum Rudibus.

Q. Si poenitens nullum habet peccatum, seu nullam adfert absolutionis materiam? R. Reperientur aliquando maxime ex rudibus nonnulli, immunes ab omni gravi noxa; Proin-

de talis ex anterioribus Confessionibus repetat aliquod peccatum, vel, sub conditione absolvendus erit.

Q. *Qualis poenitentia pueris et aliis rudibus imponenda est?* R. Plerumque preces tantum imponendae sunt, et quidem tales, quas statim post Confessionem vel proximo Festo absolvere possent. Interdum potest assignari frequentatio Confessionis, Concionis, vel alicujus Devotionis in Ecclesia.

Q. *Quid in Confessione mutorum et surdorum observandum venit?* R. Ducendi sunt ad locum separatam et (*nisi scripto confiteri possint, et benevole velint*) monendi sunt, ut genua flectant, nutu vel signo aliquo peccata sua confiteantur, quorum si aliqua quocunque modo narraverint, poterit illis Confessarius signum dare percutiendo pectus, et oculos in Coelum elevando, quo inquirat, num doleant de peccatis, pro poenitentia assignando vel terram osculari, vel ostendere in globulis Rosarii, aut digitis tot et tot preces absolvendas, etc. Si acciperit Confessarius signum doloris? sine scrupulo absolvat, cum in tali casu non requiritur Confessio *integra materialiter*, sed sufficiat *formalis integritas*.

Q. *Quid agendum cum eo, qui a nativitate caecus, mutus, et surdus existit?* R. Talis praeter Baptismum non posset ullum aliud Sacramentum recipere.

Q. *Quae sunt maxime adhuc observanda Confessione?* R. Praeter dicta superius: I. Cavere specialiter debet, ne inter audiendas Confessiones dormitet, distrahatur, aut omnino obliviscatur peccatorum, antequam injunxerit poenitentiam: nam si omnino nil percepisset de aliquo peccato, debet statim interrogare.

Si enim aliquid intellexisset? potest ad finem differri interrogatio, ne poenitenti causet distractionem, dummodo moralis adsit certitudo, quod memoria non excidet. Si tamen perspectam habens poenitentis conscientiam prudenter praesumere posset, eum non nisi venialia confiteri solere, neque de peccato non percepto sine molestia illius possit interrogare? potest tunc interrogationem omittere.

Quod si nullum omnino percepisset peccatum? licet respectu talis Poenitentis etiam tunc omitti posset interrogatio, svadet tamen *Gob; T. I.* Ut si absque notabili molestia poenitentis fieri possit, jubeat repeti unum v.g. ultimum ex narratis peccatis.

II. Non nimis cito deproperet Confessiones eo fine, ut plures audiat, meminerit moniti sapientissimi *Gerso: Eligibilius est paucos audire complete, quam multos imperfecte; mallet namque, si Curatus essem, multorum differre Confessiones post Pascha etiam, ubi quidam non redirent, quam quod caecus caecos*

seducerem, dum pro vere absolutis, ipsi non recte absoluti se gerent.

III. Toleraus sit Confessarius molestiarum et fastidiorum, quae poenitens affert. Etenim qui nihil molestiae in hoc Ministerio ferre vult, plane se ineptum ad illud ostendit. Signa proinde intolerantiae aut nauseae (*DEUS avertat*) nunquam prodat; His enim facile moveri potest poenitens, ut sacrilegio se involvat, reticendo quod admisit, aut abruptando, aut excusando, quod addendum fuit, et fatendum; De quo sane Confessario gravissima coram DEO ratio reddenda manet.

Hoc loco ipsa praxis docet: mire conducere ad poenitentis animum conciliandum, si ab initio Confessionis suaviter nomen illius quaeratur (maxime si simplicior et rudior sit) v.g. Age, dic mea anima, vel bone homo quando ultimo confessus es? et quibus peccatis DEUM amantissimum Patrem tuum offendisti? etc. Tales enim quaestiones praeambulae miris animos addunt poenitenti, unde colligere potest: Confessarium in visceribus charitatis cum eo agere paratum esse qui alioqui si Confessarius nihil dicat usque ad finem Confessionis? terretur, et hominem severum suspicatur, peccata subticet, aut certe mirus confidenter ea exponit.

Q. Si aliquando duriores et laxiores reprehendendi sunt? R. Id pariter fieri debet circa finem Confessionis in spiritu charitatis et le-

nitatis, abstinendo ab omnibus conviciis, praescribendo media, absterrendo a peccatis, adhortando ad virtutes. Quo tamen in negotio sedulo cavebit, ne fructum bonae sementis, a sua potius industria, quam a DEO expectet, et poenitentes nimis urgeat, ut uno quasi volatu ad culmen perfectionis ascendant. Conetur potius bonas cujusque propensiones cognoscere, et methodum bene vivendi cujusque conditioni, profectui, et viribus, convenientem praescribat.

Praecipue vero laboret, ut poenitentes ipsius assvescant omnia sua opera ad DEUM referre, omnia de manu ejus patienter acceptare, ejusque voluntati aequo animo acquiescere: ad protectionem B. V. M. in necessitatibus magna cum fiducia confugere: examen conscientiae quotidie facere, Sacramenta frequentare: liberorum et domesticorum sedulam curam gerere, occasiones peccatorum fugere, etc. haec enim omnia, uti magis ab ipsis requirit DEUS, ita prae omnibus aliis supererogatoriis grata atque accepta eidem erunt.

Nota: Homines prudentia praediti, docti, et valde graves, aut in magna dignitate constituti (praecipue si viri sint) plerumque non sunt arguendi, aut admonendi, cum prudenter supponi possit, quod ipsi jam scient Officium suum, neque adeo magnum ex tali exhortatione fructum hausturi sint.

Etiam eos, qui frequenter confitentur, si multi adsint poenitentes, plerumque sine adhortatione dimittet Confessarius.

CAPUT II.

§ Imus.

De Reservatis Casibus.

Q. *Quid est Reservatio?* R. Est restrictio jurisdictionis in Confessario, ne poenitentes suos in certis casibus, seu a certis peccatis absolvere possit.

Q. *Quid est casus reservatus?* R. Est peccatum mortale, cujus absolutio nulli Sacerdoti permittitur etiam approbato, sed manet penes Superiorem, vel penes delegatum ab eodem.

Q. *Daturne in Ecclesia potestas reservandi aliqua peccata ita ut inferior non valeat ab iis absolvere?* R. Datur: cum enim Xstus prin-

cipaliter et irrestrictè Petro ejusque Successoribus dixerit: *Quidquid ligaveris super terram, erit ligatum et in Coelis*, ideo poterunt hi justis de causis, et propter majus bonum animarum, etiam potestatem absolvendi in Presbyteris inferioribus ligare.

Q. *Qui finis quod peccata nonnulla reservantur?* R. Eo fine id fit, ut subditi intelligentes hujus aut illius sceleris absolutionem difficulter posse obtineri; magis exinde illius gravitatem apprehendant, ac ab eo committendo deterreantur.

Q. *Quomodo dividuntur casus reservati?* R: In Papales, et Episcopales, et Praelatorum Regularium pro suis Religiosis.

Papa enim reservare potest pro tota Ecclesia, *Episcopus* pro tota Diaecesi; *Minister Generalis* pro toto Ordine.

Item alii sunt reservati cum annexa censura, alii sine ea, sed solum simpliciter sunt reservati.

Q. *Qui? et quot sunt casus Reservati Papae?* R. Sunt varii, quorum 20. sunt praecipui, qui in *Bulla Caenae Dni* continentur.

Q. *Unde sumpta est haec denominatio Bullae Caenae Dni?* R. Quia singulis Annis Feria V. Magna, seu in die Caenae Dni publicari solet.

Reliqui vero casus partim sunt in *Jure Canonico*, partim in variis *Constit.* Apostolicis, id est Pontificiis contenti. Sciendum autem est, quod fere omnia peccata Papae reser-

vata, ordinarie habent annexam Excom: Pa-
pae reservatam.

Q. *Qui sunt casus, et excommunicationes papae reservatae in Bulla Caenae?* R. 1. Incidunt in Excom: hanc, 1. Omnes Haeretici, Schismatici, eorumque fautores. Legentes libros haeticorum de religione tractantes, domi retinentes, vel imprimentes, *Porro* Reservata est Haeresis formalis et externa. Nam Haeticus pure externus (qui scilicet alio praesente negat verbis aliquem fidei articulum, intus tamen credit) potest a quolibet approbato absolvi, quamvis peccaret greviter ratione scandali, et in foro externo puniretur.

2. Appellantes a Papa ad futurum concilium, eorum Fautores.

3. Pyratae in mari Pontificio, eorumque Fautores.

4. Naufragantium Christianorum bona surripientes.

5. Imponentes nova pedagia, seu Gabellas, praeter habentes auctoritatem ad hoc, uti sunt: Reges, Principes absoluti in terris suis.

6. Falsificantes literas Apostolicas, vel falso fabricantes.

7. Deferentes arma, et alia usui bellico idonea ad Turcas, et alios Nominis Christiani hostes.

8. Impedientes eos, qui victualia, aut alia necessaria Romam convehunt.

9. Vexantes, vel offendentes eos, qui Romam eunt pro negotiis, sive per se, sive per alium, *similis casus est n. 10, et n. 12.*

10. Offendentes, vel hostiliter insequentes Cardinales, Episcopos, et Legatos Apostolicos.

11. Appellantes a gravamine, vel futura executione literarum Apostolicarum ad laicam potestatem.

12. Usurpantes Judicium competens Ecclesiasticis Judicibus.

13. Judices saeculares, qui personas Ecclesiasticas ad sua Tribunalia trahunt.

14. Impedientes, ne Judices Ecclesiastici sua jurisdictione fungi possint. *Item* qui eludunt judicium Ecclesiasticum, et recurrunt ad saeculares; omnium horum auxiliantes et faventes.

15. Usurpantes fructus seu proventus Ecclesiasticos.

16. Imponentes Decimas et alia onera Personis Ecclesiasticis, et Monasteriis, sine licentia expressa Papae.

17. Judices Saeculares, Notarii etc. se interponentes in causis criminalibus contra spirituales, illos processando, capiendo, vexando, sine licentia Papae.

18. Occupantes terras aut bona Ecclesiae Romae et illius jurisdictionem usurpantes.

Q. *Qui sunt casus et Excomm. Papae reservatae extra Bullam Coenae?* R. Sunt pluri, de nonnullis sparsim in variis materiis

in hoc libro dictum est; Alii in partibus nostris usitatiores hic sequuntur. *Ex Wigan. c. 11. etc.*

1. Incurrunt Excomm: Papae reservatam: Sacrilegi effractores Ecclesiarum, ut eam spolient.

2. Communicantes in crimine cum Excommunicato a Papa.

3. Omnes viri ingredienti Monasteria Monialium, et e contra omnes Mulieres intrantes Monasteria Religiosorum.

4. Dantes, aut recipientes aliquid pro gratia, aut justitia apud Sedem Apostolicam.

5. Docentes et defendentes propositiones damnatas.

6. Sepelientes Haereticos in loco S.

7. Impedientes executionem literarum Sacrae Poenitentiae.

8. Tertiarii portantes habitum Fratrum Minorum sine licentia eorum.

9. Concionatores, qui S. Scripturae sensum ab interpretatione Doctorum alienum, circa tempus Anti Xsti, et extremi judicii, et alia similia revelata praedicant.

10. Religiosi Apostatae a Religione sua, quamvis maneant in Fide Cathol. Si enim non manerent in Fide? incurrerent casum Bullae Caenae.

11. Religiosi et Clerici saeculares inducentes aliquem ad vovendum, jurandum, aut promittendum per pactum, ut in eorum Ecclesia sepulturam quis eligat, vel jam electam non

mutet; etsi effectus sepulturae non sit subsecutus. *In Clem.*

Non incurrunt, si ad id solum dederunt consilium, adhortationem. Nec incurrunt Excomm: si inducant, ut quis eligat in aliena Ecclea. Nec incurrit, qui non est Religiosus aut Clericus, quamvis inducat ad votendum etc. *Matheu.*

12. Omnis Sacerdos incurreret Excomm: Papae reservatam, et invalide absolveret, si absolveret complicem suum contra 6. Praeceptum Decalogi. Sive Persona complex sit mas, sive foemina: sive peccatum contra 6. Praeceptum sit opere consummatum, sive non; imo etsi tantum fuerant oscula vel tactus: etsi persona poenitens complex sit ea, cum qua Confessarius peccavit tunc, cum adhuc in statu Laicali fuerat. Ita resol: S. Poenitentiaria Rom: 1751. 3. Sept.

13. Committentes Simoniam confidentialem, h. e. quando aliquis accipit Beneficium eo pacto, ut illud alteri, qui modo est incapax, postea resignet.

14. Post defunctos Clericos rerum quarumcunque usurpatores; id est: in quacunque specie, sive in pecunia, sive in alia supellectili; Requiritur tamen semper quantitas sufficiens ad peccatum mort: quia censura Excomm; praecipue Papalis, non fertur ob leve peccatum.

15. Regulares administrantes Viaticum, Extremam Unctionem, Solemnizantes Matri-

monium sine privilegio, vel speciali licentia Eppi, aut Parochi.

Excommunicationes Papae non reservatae usitatiores ex Wigan. c. 11.

1. Contrahentes Matrimonium in gradibus prohibitis, vel cum Monialibus.

2. Cogentes foeminas ad Matrimonium, vel Monasterium.

3. Negligentes administrare justitiam Ecclesiasticis etc.

§ 2dus.

Reliqua scienda de Reservatis.

Q. *Suntne adhuc plures casus habentes annexam censuram tam reservatam, quam non reservatam?* R. Sunt; quorum series etsi Confessario sit ignota, non tamen exinde debet torqueri, et anxius esse. Judicium enim hoc Sacramentale humano modo exerceri debet, foret autem imbecillitati humanae onus plane insupportabile noscendi omnes censuras, et memoria tenendi. *Com. DD. apud Rey. p. 1. Ins t. 6.*

Q. *Qui sunt casus Eppo Diaecesano reservati?* R. Sunt illi, quos sibi unusquisque Eppus pro sua Diaecesi specialiter reservat; a quibus nec Regulares absolvere possunt sine licentia Eppi. *Contrar. damn. ab Alex. VII.*

Hi autem casus non possunt per extensum recenseri, cum non sint uniformiter in omni Diaecesi iidem, sed pro libitu Epporum, juxta statum suae Diaecesis diversi excipiuntur.

Q. Quae sunt observanda de casibus Bullae Caenae? R. Haec: I. Hi casus habent strictissimam reservationem, et annexam Excomm: Papae reservatam, cum derogatione privilegiorum quibuscunque concessorum. Unde praefatos casus, si qui memoria tenere non possint, debent eos apud se habere, ut cognoscant, ne errent, absolvendo illos, ad quos jurisdictio eorum non extenditur.

II. Sacerdos a casibus Bullae Caenae absolvere praesumens extra periculum mortis, incurrit Excomm: ipso facto, licet non reservatam (a qua posset absolvi ab Eppo. Ita Vigant.) et peccat mortaliter.

Ordinarie a casibus Bullae Caenae, Papa absolvit; si tamen sint occulti, et nondum ad Forum contentiosum deducti, absolvere potest Eppus per seipsum, vel per suum Vicarium Trid: Sess: 24.

Q. An potest Eppus in aliquo casu absolvere a casibus Bullae Caenae etiam publicis? R. Potest, si adsint impedimenta, propter quae poenitens personaliter neque potest adire Nuncium Apost: neque Romam, quia Ecclesia utpote Mater censetur id concedere. Vigant. etc.

Q. Quae sunt illa impedimenta? R. 1. Si sit periculum mortis in itinere. 2. Si sit longa infirmitas, etiam non periculosa. 3. Si sit paupertas, ut si cogeretur mendicare, qui alias non solebat. 4. Aetas senilis, vel juvenilis. 5. Sexus fragilitas, ut si sit foemina.

6. Si poenitens non sit sui juris, ut filius respectu Patris, servus respectu Dni. 7. Cura animarum. 8. Debilitas, ob quam molestiae itineris ferri non possunt, *item* si sit caecus, claudus etc. 9. Quodvis impedimentum, quod arbitrio prudentis judicatur legitimum.

Q. *Confessarius simplex an potest absolvere in articulo mortis a censuris?* R. Potest ab omni haeresi etiam publica: a Duello, ab omnibus censuris sive sint *Bullae Caenae*, sive extra *Bullam Caenae*.

Haec tamen tunc essent observanda. I. Quod eo casu absolveret tantum *indirecte* ab *iisdem* censuris. *Unde* antequam absolveret sub pec. mort., obligatur imponere tria onera: 1. Ut poenitens, *si convaluerit*, praesentet se Superiori, id est habenti potestatem in Reservata. 2. Ut faciat promissionem de stando mandatis Ecclae. 3. Si Satisfactio debet fieri? debet id exequi, vel saltem cautionem juratam dare, tandem absolvat sub dicto onere: ut cessante morbo, praesentet se Superiori, vel coram ipsomet Confessario, postquam sibi procuraverit facultatem absolvendi; quod si id non praestiterit? ob inobedientiam, novam incurret Excomm: Papae reservatam.

II. Pro censuris reservatis in Bulla Caenae requiritur juramentum, seu promissio jurata: Pro reservatis autem extra Bullam Caenae in foro Sacramenti sufficit simplex

promissio; jam vero juramentum exigitur tantum pro foro externo. *Felix Po.*

III. Absolutus in articulo mortis a reservatis, quae non habent annexam censuram, licet convaluerit, nulli Superiori tenetur se sistere, quia tunc omnis reservatio cessat.

Q. *Dum poenitens invincibiliter ignorat tali vel tali peccato esse annexam reservationem Eppi, num incurrit reservationem?* R. Affirm: quia reservatio principaliter afficit Confessarium, tollendo ipsi facultatem in ordine ad absolvendum a tali peccato poenitentem.

Q. *Utique poenitens non incurrit casum Papae reservatum, si invincibiliter ignorat?* R. Quia Papa ordinarie non reservat sibi casum, nisi habeat censuram annexam; Censura autem (si invincibiliter ignoretur) non incurritur, quia homo non censetur tunc fuisse contumax et Ecclae inobediens. Eppi vero solent casus reservare sibi sine censuris annexis.

Duo tamen casus reperiuntur Papae reservati sine censura. I. Malitiosa et injusta accusatio sollicitationis contra Confessarium innocentem; taliter accusantem nullus Sacerdos quocunque privilegio ac indulto munitus extra articulum mortis posset absolvere, praeter Romanum Pontificem. *Bened XIV. Const. Sacram. Poenit.* II, Receptio donorum a Regularibus etiam Superioribus oblatores (exceptis quae fiunt propter remunerationem v. eleemosynam) Urb: VIII.

Const. Nuper. ubi statuit, ne Confessarii ordinarii possint absolvere praefatum casum post publicationem suae Bullae, et si donum excederet 10. Scuta, recipiens illud ne quidem a S. Poenitentiaria possint absolvi, nisi prius facta restitutione doni; quod etiam confirmavit Bened: XIV. in Bulla Pastoralis A. 1744.

Q. Filia habens casum reservatum sive sine, sive cum annexa censura, et adstante Matre debet ad S. Synaxim accedere. Vel Sacerdos in simili aliquo reservato habet necessitatem celebrandi Missam, sed caret Sacerdote approbato pro reservatis, quid facere debet? R. Confiteri debet cuicumque Approbato, ut absolvatur directe a non reservatis; indirecte vero et consecutive a reservatis.

Hoc tamen casu habet obligationem postea adeundi Superiorem, ut directe a reservato absolvi possit. Vel eidem Confessario tenetur confiteri, postquam procuravit facultatem absolvendi a reservatis.

Q. Regulares an subjacent casibus ab Episcopo reservatis? R. Non exempti, subjacent; exempti vero non subjacent, quia quo ad hoc non subsunt jurisdictioni Eppi. CC. DD.

Q. Si quis commisit reservatum in sua Diaecesi, et accedit ad Confessarium in alia Diaecesi, in qua non est reservatum, rectene absolveretur? R. Affir: nisi venit in fraudem reservationis, tunc enim ratione malae dis-

positionis absolvi nequit, fraus enim nemini patrocinari debet.

Q. Si quis vero commisit delictum in Diaecesi ubi non est reservatum, an potest absolvi in Diaec. ubi est reservatum? R. Non potest, ob subtractam facultatem Confessario.

Q. Qui confessus est Sacerdoti habenti potestatem in reservata, et sine sua culpa oblitus exponere reservatum, an potest illud reservatum postea confiteri Sacerdoti non habenti potestatem in reservata, et ab eo absolvi? R. Potest, quia in priori absolute sublata est reservatio per Sacerdotem, qui potuit absolvere ab ea.

Q. Facultas concessa in Reservata pro foro interno num expirat morte concedentis? R. Non, cum sit gratia.

Secus dicendum de jurisdictione pro Foro externo, haec enim mortuo delegante expirat, quia haec facultas habet potius rationem mandati, et non gratiae; mandatum autem expirat morte mandantis *Lay. l. 5. etc.*

Q. Qui habet facultatem absolvendi ab omnibus Papae reservatis, potestne tunc etiam a reservatis Episcopo absolvere? R. Non potest, nisi expresse habeat facultatem et in reservata Eppo.

§ 3tius

De Actibus Humanis.

Q. Quid est Actus Humanus? R. Est libera hominis operatio vel omissio.

Q. An est unum dicere actus hominis, et actus humanus? R. Theologicè loquendo, non sunt idem: quia Actus hominis est quaecunque actio ab homine procedens, sive sit libera, sive necessaria, sive cum advertentia, sive sine ea, vg. crescere, nutrirì, etc.

Jam vero *Actus humanus* est tantum illa actio, quae ab homine procedit praevia cognitione, et voluntarie, sive ille actus sit bonus, sive malus, ut *exercere virtutes, committere peccatum.*

Q. Actus humanus quotuplex est? R. 3plex 1mus Moraliter bonus est actus conformis rectae rationi, et regulis morum vg. Amor DEI, actus Fidei etc.

2dus Actus moraliter malus, est actus difformis rectae rationi, et regulis morum vg. odium DEI et alia peccata omnia.

3tius Actus indifferens, est actus ille, qui neque est conformis, neque difformis rectae rationi et regulis morum vg. ambulatio, et recreatio secundum se considerata, neque est bona, neque mala, tamen potest esse bona, si fiat cum intentione bona. Contra potest esse mala, si in finem malum instituat.

Q. Quibus modis procedunt ab homine actus tam hominis, quam humani? R. Cogitatione, locutione, et operatione, vel horum omnium omissione.

Q. Actus humanus quotuplex adhuc considerari potest? R. 2plex: 1. Actus necessarius,

qui necessario procedit ab aliqua potentia, hoc est, qui positus omnibus requisitis non potest non poni, vg. intellectio ab intellectu et primi motus a voluntate necessario procedunt.

II. *Actus liber*, qui libere procedit a voluntate, vg. locutio, visio etc.

Nota: Actus internus est ipsa volitio, vg. quando quis vult et intendit aliquem occidere. *Actus externus* est ipsa actualis occisio.

Q. *Actus externus an addit bonitatem vel malitiam actui interno?* R. Actus externus per accidens habet distinctam malitiam et bonitatem ab actu interno, ita ut cum actu interno faciat maiorem bonitatem, vel malitiam extensive.

Q. *Quae sunt constitutiva actus humani?* R. I. *Voluntarium* et est, quod procedit ab intrinseco, ex cognitione finis, sic amor Beatorum in DEUM est voluntarius, est tamen simul necessarius, seu non liber, quia impossibile est DEUM videre in Patria, et eum non amare.

II. *Et liberum*, quod procedit ab extrinseco aliquo principio se ipsum ex electione determinante, ita ut possit se non determinare. Sic opera bona et mala libere procedunt ab hominibus. Hinc omne liberum est voluntarium, non e contra.

Q. *Quotuplex est Voluntarium?* R. Multiplex: *Formale, Actuale, Habituale, Virtuale,*

et de his ita loquendum est, sicut de divisione intentionis.

Aliud *Directum*, quando aliquid volumus in se ipso. Si vg. aliquis omittit Missam audire studio, et ex negligentia. Et *Indirectum*, quando unum volumus in alio. Sic indirecte volo omittere Sacrum, dum venationem die Festo instituo.

Aliud *Interpretativum*, quod formaliter hic et nunc non pendet a voluntate alicujus; tamen fit dependenter ab aliqua interpretatione, et praesumptione de illius voluntate, ex quibusdam rationibus, signis et circumstantiis vg. Si servus aliquid faceret praesente, et non contradicente Dno.

Q. *Actus humani unde desumunt suam moralem bonitatem et malitiam?* **R.** Ex objecto, ex fine, et ex circumstantiis.

Notandum: Ut sit *actus bonus, honestus*; debet necessario desumere suam bonitatem ex 3plici capite: *Ex objecto, fine, circumstantiis*, prout conveniunt naturae rationali, et legi Divinae, nimirum debet esse de objecto bono, vel saltem indifferente, sed conducibili ad bonum finem; debet fieri modo conveniente, debet esse in circumstantiis objecto debitis, et debet esse propter finem honestum.

Secus dicendum de actu malo: ut sit *actus malus, malitia ejus potest desumi non tantum ex 3plici aut 2plici*, sed etiam ex uno capite vg. si fiat aut propter finem malum, aut objectum inhonestum, aut circumstantias

inhonestas et disconvenientes naturae rationali, et legi Divinae. *Bonum enim ex integra causa, malum ex quovis defectu.*

Q. Quot sunt regulae morum seu actionum humanarum? R. Duae: Ratio seu dictamen conscientiae, et Leges, quae fundantur in voluntate Divina.

§ 4tus.

De Conscientia.

Q. Quid est Conscientia seu dictamen rationis? R. Est iudicium practicum particulare, quod dictat hic et nunc tale malum esse fugiendum, et tale bonum esse amplectendum.

Q. Cur dicitur: iudicium practicum, seu iudicium intellectus practici? R. Quia conscientia versatur circa humanas actiones, non tantum ut illas cognoscat, sed etiam ut illas regulet, et dirigat.

*Q. Quid est Synderesis? R. Est habitus primorum principiorum et practicorum dictans in genere, quod bonum est faciendum et quod malum est fugiendum, vg. *DEUS est colendus, quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, etc.**

Q. Quo differt conscientia a Synderesi? R. Synderesis proponit principia communia, generica et universalissima; jam vero conscientia proponit aliquid faciendum, vel fugien-

dum hic et nunc in particulari *vg. Missa audienda est hodie, quia est Festum etc.*

Q. *Quotuplex est Conscientia?* R. **5plex: I.** *Recta et certa, quae certe et recte iudicat aliquid esse faciendum, vel non faciendum.*

II. *Erronea Conscientia, est: quae falso iudicat aliquid esse faciendum, vel non faciendum.*

Q. *Cur dicitur Recta, Erronea etc?* R. Quia iudicium intellectus, seu conscientia aliquando recte, aliquando erronee, aut scrupulose iudicat hoc esse tale, vel tale; et ideo si recte iudicat? erit recta, si erronee? erronea; si scrupulose? scrupulosa.

Q. *Conscientia Erronea quotuplex?* R. **2plex** *Erronea vincibiliter, cujus error, moraliter loquendo vitari potuit, et debuit, et ideo est culpabilis. Et Erronea invincibiliter seu invincibilis, cujus error etsi adhibita diligentia morali vitari non potuit, et ideo ad culpam non imputatur.*

Q. *Si quis ex conscientia erronea iudicet esse mortale, quod est veniale, et illud faciat, vel omittat?* R. **Peccat mortaliter.** **S. Tho: 1. 2. q. 19.** *Dummodo illud opus sit liberum. Unde incarceratus etsi putaret se mortaliter peccare: non audiendo Missam, non peccat quia non est ei liberum de carcere exire.*

Q. *Dum quis credit actionem vel omissionem aliquam sub veniali esse prohibitam? R. Dum facit vel omittit non contrahit aliam, nisi venialem malitiam, licet alioqui actio*

vel ommissio illa mortaliter sit peccaminosa.

Com. TT.

Q: *Quali modo Conscientia vincibiliter Erronea deponenda est?* R. Investigare debet homo diligentius veritatem, attente considerando, in quo se falli suspicatur. Tum etiam adhibendo consilium prudentioris. In quo casu, si prudens consuleret false, et errans homo innixus ejus consilio operaretur? non peccaret, quia protunc haberet conscientiam *invincibiliter erroneam*.

III *Conscientia dubia* est, quae nihil iudicat, sed manet suspensa seu anceps inter hanc et illam partem, *vg. an hoc sit licitum an non.*

Alia est *conscientia speculative dubia*, dum quis dubitat nude et praecise de veritate aliqua, *vg. an si Adam peccasset, Xtus venisset.*

Alia *dubia practice*: si dubitat de actione ejusque honestate in particulari hic et nunc exercenda.

Q: *An licet operari cum conscientia practice dubia?* R. Non licet, Hinc *vg.* Petrus dubitans an licitum sit in Ecclesia spuere? spuere licite non potest: Debet ergo suam actionem suspendere, donec re mature examinata dubium prudenter deponat, formando iudicium determinatum de honestate, seu bonitate actionis.

Q: *An licitum cum conscientia speculative dubia operari?* R. Licitum si practice iudicem

opus illud esse hic et nunc sibi licitum; *vg*
Si dubitem an hodie sit jejunium et post ad-
hibitam diligentiam rescire non possum; pote-
ro me practice resolvere quod non teneor ho-
die jejunare, quia est possessio in mea liberta-
te.

Q. Si dubitem de aliqua lege an sit lata?
vel de voto an emiserim? *R.* Possum me tuta
conscientia resolvere: tali lege, aut voto non
obligari,

At si mihi constet legem aut votum exi-
stere, sed tantum dubito, an illis sit satis-
factum? ad faciendum obligor. *Quia* tali
casu lex, et votum est in possessione. *Hinc*
Sacerdos plene et prudenter dubitans an Horas
Can. persolverit? tenetur eas persolvere.

Q. Qui certus est de lege lata, sed dubius
est, an casus hic et nunc occurrens lege illa
comprehendatur, an recte resolvit se quo ad il-
lum casum non obligari? *R.* Recte quia praesum-
ptio, quo ad hoc punctum est pro libertate,
vg. *Praeceptum est die festo abstinere ab ope-*
re servili, dubito an pingere, sit opus servile?
non teneor a pingendo abstinere.

Q. Qui dubius est post diligens examen, an
aliquid alteri debeat, utrum tenetur solvere? *R.*
Neg. quia iniqua esset solutio certa, pro de-
bito incerto. Verum, qui certus est de de-
bito, sed dubius est, an persolverit? a solu-
tione non eximitur, eo enim casu possessio
stat pro debito. *Sua. Vas, etc.*

Q. An obest bonae fidei possessori dubium superveniens? R. Non, v.g. si emerem librum bona fide, et postea dubitarem, an fuerit Petro ablatum? retinere possum, si nihil certius occurrat.

Sciendum. Quotiescunque Confessarius animadvertit poenitentem esse in bona fide cum ignorantia invincibili circa aliquod peccatum commissum vel committendum, sive sit peccatum ex infirmitate proveniens, sive ex malitia, praevidetque poenitentem quamvis instrueretur, et a sua bona fide ac ignorantia per ipsius peccati declarationem retraheretur, non idcirco a peccato recessurum esse? Eo casu, si sperat probabiliter suam admonitionem non profuturam, non tenetur poenitentem monere; foret enim actus inutilis.

Quod si vero poenitens vel minimum patitur dubium, illiusque resolutionem petat? tenetur Confessarius illi veritatem aperire, licet non ignoret poenitentem suis monitis et dictis non obtemperaturum; Eo enim ipso, quod poenitens dubitet, jam habet in conscientia remorsum peccati sui, ita ut non amplius in illa bona fide foret, si non vellet instrui. *Sanch: Bertau. etc.*

Exempli gratia: Duo contraxere Matrimonium bona fide cum impedimento dirimente, accedit Conjux Confessionale, confitetur; Confessarius probabiliter credit, etiamsi impedimentum istud illi declaret, se nihil ef-

fecturum? nihil tenetur dicere, sed ipsum in sua bona fide relinquat.

Item Conjugata quaedam bona fide ad 2das convolvit nuptias, eo quod suum conjugem obiisse intellexerit, Confessarius vero certo scit, ipsum adhuc vivere, nihil illi dicat, nisi inde aliquem fructum sperare possit; reservet negotium in tempus commodum, quo majorem fructum sperare possit; contentus *hic et nunc*, quod suus poenitens in generali protestetur, malle se mori, quam DEUM mortaliter offendere.

IV. *Conscientia probabilis* est, quae cum formidine oppositi judicat aliquid ex rationibus non levis momenti, vel ex auctoritate Doctorum.

Q. *In quibus casibus non licet sequi opinionem probabilem relicta probabiliore?* R. *Judici* in judicando; *Medico* in medendo; *Sacerdoti* circa essentialia Sacramentorum. Nam hi sub mortali tenentur sequi opinionem probabiliorem.

V. *Conscientia scrupulosa*, est, quae aliquid judicat ex frivolis et levibus rationibus; Hinc oritur timor, et anxietas suspicando esse peccatum, ubi non est peccatum: et hoc vocatur *scrupulus*.

Q. *Quae sunt indicia Conscientiae scrupulosae?* R. 1. Perturbatae actiones. 2. Pertinacia iudicii, non enim vult acquiescere consiliis Confessarii, neque aliorum prudentum. 3. Ti-

mor peccati in omni actione. 4. Anxie orat, semper subsistit, eadem repetit etc.

Q. *Quae sunt privilegia scrupulosi?* R. Non tenetur ad tantam diligentiam in examinando conscientiam, prout alii. 2. Non tenetur confiteri dubia, sed quae certo jurare potest, quod commiserit, et nondum sit confessus.

Q. *Ex quibus causis scrupuli proveniunt?* R. 1. Ex mala constitutione hominis, scilicet: ex natura timida, frigida, melancholica etc. 2. Ex infirmitate, praesertim dolore capitis. 3. Ex diuturna tristitia, per quam acquiritur melancholia. 4. Aliquando ex permissione Divina, ut homo patiatur hunc cruciatum ob poenam peccati, praesertim superbiae, contemptus aliorum; Aliquando etiam prosunt scrupuli ad majus meritum, ut constat ex Vitis SS. etc.

Q. *Quae sunt remedia contra scrupulos?* R. 1. Scrupuli possunt tolli per medicinas, ut tollantur humores, et melancholia. 2. Debet esse frequens recreatio, distractio. 3. Sit refugium ad DEUM per orationes contra tentationes diaboli. 4. Non facile credat, quod praebuerit consensum, quia in hoc saepe fallitur. 5. Studia sunt temperanda, jejunia fiant tantum ex consilio Confessarii: consortia cum scrupulosis sunt vitanda etc.

Q. *Quomodo Confessarius se gerere debeat cum scrupulosis?* R. Magna scientia, prudentia et discretio requiritur in Confessario, ne

magis conturbaret, affligeret, induceretque in desperationem. Proinde.

Haec sunt observanda 1mo Ut habeat Confessarius remedia, seu responsa in promptu, et sine ulla haesitatione instruat, injungendo hoc esse faciendum omnino, vel omittendum. 2do Prolixos discursus non faciat, neque multiplicet rationes, ne occasio praebeatur plurium scrupulorum, sed sine discursu captivet intellectum.

3tio Persvadeat, et injungat promptam obedientiam, ut abjecto suo judicio, exequatur jussa Confessarii. 4to Extra Confessionem non permittat adire propter interrogationes faciendas de dubiis.

5to Non permittat Confessiones anteriores repetere, et facere generales, nisi sit magna et evidens necessitas. 6to Prohibeatur lectio rigidiorum librorum etiam Asceticorum. 7mo Non fiat crebra mutatio Confessariorum. 8vo Scrupulosis exhortatio facienda est svavis, mitis et benigna, ne afflictio addatur afflictio. *Si tamen sit necessitas?* potest adhiberi aliquando discreta austeritas, ut amoveatur pertinacia scrupulosis inesse solita.

§ 5tus.

De Indulgentiis.

Q. Quare Confessarii quaedam opera poenitentiae injungere solent? R. Ut poena tem-

poralis, quam pro peccatis nostris meremur, per jejunium, orationes, elemosynas etc. aver-
tatur.

Q. *Utique per absolutionem Sacerdotis absolvitur homo nomine Xsti ab omnibus peccatis, et poenis?* R. Absolvitur a peccatis et poena aeterna, non tamen a poena temporali.

Q. *Ergo solet DEUS remittendo peccatum, et consequenter etiam poenam aeternam, adhuc reservare poenam temporalem?* R. Solet, teste Scrip. Num: 14. v. 18. *Dominus patiens est, et, multae misericordiae, auferens iniquitatem et scelera, nullumque innoxium derelinquens. qui visitas peccata Patrum in filios, in 3tiam et 4tam generationem.*

Q. *In exemplo?* R. 2. Reg: 12, Expertus David, cui licet fuerit remissum peccatum adulterii, et homicidii, poena tamen temporalis non remissa: *Verumtamen filius tuus morietur, inquebat Propheta.*

Item Num: 14. v. 20. Quamvis DEUS ad orationem Moysis dimisisset delicta populo, mulctati tamen sunt plurimi poena temporali, ne videlicet terram promissionis ingrederentur.

Q. *Utique Xstus pro nobis satispassus?* R. 1 Verum est, nihilominus tot crucibus premuntur homines, ut docet experientia. Christus etiam pro Paulo passus, et tamen 1. Cor: 9. inquit ille: *Castigo corpus meum, et in servitutem redigo.*

2. Abunde Xstus satisfecit pro peccatis omnium hominum, nihilominus praeterea obligavit, ut hanc sibi satisfactionem applicarent, sicut in ordine ad remittendam culpam, et poenam aeternam per Sacramentum Poenitentiae, ita etiam ad remittendam poenam temporalem per opera a Confessario injuncta, aut alio modo. Scimus de Ninivitis *Jonae* 3. De Rege Achaz 3. *Reg:* 21. Et *Daniel* 4. v. 24.

Q. *Habeturne adhuc facilior modus pro declinanda poena temporali?* R. Habetur nimirum usus Indulgentiarum.

Q. *Si quis in hac vita non exolvat poenam temporalem, et praedictis modis a se non avertat?* R. Is tenebitur id facere in altera vita, in Purgatorio.

Q. *Quid est Indulgentia?* R. Est remissio poenae temporalis debitae pro peccatis actualibus, quo ad culpam jam remissis facta extra Sacramentum per applicationem thesauri Ecclesiae.

Q. *Quid est iste thesaurus Ecclesiae?* R. Sunt: infinita ac pretiosissima opera, et satisfactiones Xsti Dni, item merita B. V. M. ac aliorum OO. SS.

Q. *Ubinam hic thesaurus existit?* R. Cum sit spiritualis, non requirit locum materiale. sed est in suprema potestate clavium, nempe penes Papam, (cui commissae sunt claves) qui habet potestatem applicandi easdem sa-

tisfactiones etiam aliis Christi fidelibus Vid.
Math: 16. v. 19. Joan: 21. v. 15. 16.

Q. *Ad quid Indulgentiae sunt necessariae?*
R. Postquam homo in Sacramento Poenitentiae Nomine Xsti absolutus est a peccatis suis, et a poena aeterna, applicantur eidem merita Xsti per orationes, aut alia pia opera, in ordine ad extinguendam quoque poenam temporalem ex toto, vel saltem ex parte, juxta varietatem Indulgentiarum.

Q. *Possuntne Indulgentiae pecunia emi?* R. Nullo modo, cum Indulgentiae ex meritis Xsti profluant, quae sunt infiniti valoris.

Q. *Pro quo igitur solvitur Romae?* R. Pro labore, quem describendis et imprimendis Brevibus Apost: impendunt: *Dignus enim est operarius mercede*, Luc: 10. Pro vialibus, aliisque expensis fieri solitis,

Q. *Quae requiruntur conditiones ex parte nostra ad lucrandam Indulgentiam?* R. Praecipue sequentes: 1- Volens lucrari debet esse baptizatus, non excommunicatus, debet esse in statu gratiae, saltem tunc, quando ultimum opus praescriptum completur:

2 Requiritur ut omnia opera injuncta adimpleantur, quae ordinarie solent injungi: *Oratio, Jejunium, Eleemosyna etc.*

3. Detestatio omnium peccatorum requiritur, propositum ac sollicitudo satisfaciendi DEO per congruas satisfactiones.

Q. *Quomodo Indulgentiae prosunt vivis, et quomodo defunctis?* R. *Vivis*: per modum sen-

tentiae, seu judicialis potestatis. *Defunctis* vero deprecativè per modum suffragii, quia animae Purgatorii sunt extra forum jurisdictionis Papae.

Q. Quando oramus pro anima, quae non est in Purgatorio, an inanis est oratio? R. Non est inanis, sed nobis est meritoria, et prodest aliis animabus indigentibus.

Q. An ad lucrandas Indulgentias necessariopraemittenda est Confessio? R. Si in concessione Indulgentiae non exprimitur sufficit, ut lucrans sit in gratia; vel si in peccato existit et confiteri hic et nunc non potest, Contritionem eliciat; Nisi Confessio omnino sit injuncta.

Q. Quotuplex est Indulgentia? R. *Plenaria*, per quam plene remittitur poena temporalis: Et *Non plenaria*, per quam solum pars poenae temporalis remittitur.

Plenaria solet subdividi in *Pleniorè*: et illa est: dum potestas absolvendi a casibus reservatis superadditur. Et in *Plenissimam*: dum ultra haec etiam Dispensationes in votis conceduntur ut fit in Jubilaeo, et in Indulgentiis in forma Jubilaei datis.

Indulgentiam 100. vel 1000 annorum sensus est: quod per talis Indulgentiae collationem tanta poena remittitur cuiquam, quanta remitteretur virtute illius poenitentiae, quae dum formam Juris, et consuetudinem Ecclesiae olim statuebatur, si ipsa tot diebus vel annis in hoc mundo perageretur.

Quadragesima Est Indulgentia 40 dierum, id est relaxatio tantae poenae, quanta fuisset redempta per poenitentiam 40 dierum, olim ab Ecclesia pro certis peccatis statutam.

Septena est Indulgentia 7 annorum, seu relaxatio tantae poenae, quanta fuisset redempta per poenitentiam 7. annorum.

Carena est indulgentia utramque complectens: ita ut sit remissio tantae poenae, quanta fuisset remissa per poenitentiam 40 dierum in pane et aqua peractam, et per aliam poenitentiam 7. annorum subsequentem.

Indulgentia alia est *Personalis*, quae conceditur alicui Personae determinatae, vel toti Religioni. Alia *Localis*, quae alicui pro loco conceditur ad ejus devotionem augendam in ordine ad personas in tali loco orantes. Alia *Realis*, quae conceditur rebus mobilibus *vg.* Rosariis, Imaginibus etc. in ordine ad homines consequi Indulgentiam volentes.

Q. An possumus una eademque die plures lucrari Indulgentias? R. Non plenarias., possumus. Plenarias vero non nisi semel pro nobis. S. Con. 7. 1688, Pro animabus vero possumus lucrari toties, quoties de die elicimus opus cui annexa est Indulgentia communicabilis illi.

Q. An si ob Leges Rubricae Festum aliquod in Parochia transferri debeat, etiam indulgentias ob Festum concessas pro illo primum die in quem transfertur, promulgare debeat? R.

Negant quidem *Azor. Fag.* sed probabilius affirmant multi DD. apud *Dia. Gob.* eo quod tunc ratio, propter quam ad tale festum Indulgentia concessa est, adhuc vigeat, nempe, ut festum tale a fidelibus cum tanto majori frequentia celebretur.

Q. *An si Ecclesia in qua Indulgentiae propositae sunt, nimis angusta sit, possit publice fideles hortari, ut foris in Caemeterio preces praescriptas persolvant?* R. Affirm: quia tales adhuc censentur moraliter praesentes. *Lay. Suar. etc.*

§ 6tus.

De Jubilaeo.

Q. *Indulgentia plenaria distingvitur a Jubilaeo?* R. Distingvitur solum accidentaliter, inquantum Jubilaeum superaddit potestatem a reservatis, et commutandi vota, licet non omnia.

Q. *Quid est Jubilaeum?* R. Est Indulgentia plenaria a Summo Pontifice concessa visitantibus certas Ecclesias, et praescripta pia opera peragentibus una cum concessione certarum facultatum in Brevi Apostolico expressarum.

Q. *Quotuplex est?* R. *Ordinarium*, quod post Annum S. Romae celebratum, conceditur Regnis et Provinciis extra Italianam.

Et Jubilaeum *Extraordinarium*, quod conceditur vel post coronationem Neo Electi Papae vel in gravi aliqua necessitate Ecclesiae.

Q. *Haec vox Jubilaeum unde suam originem traxit?* R. A voce *Jobel*, quae buccinam significat. Nam populus Israëliticus excitabatur tubis ad recolendum Annum 50 Ingressus filiorum Israël in terram promissionis. In hoc A. 50. qui Judaeis erat *Jubilaeus*, debita remittebantur gratis, servi libertate donabantur, et sic nostrum praefigurabat *Jubilaeum*, in quo fideles servitutis jugum, quo a diabolo premuntur, excutientes, redeunt in possessionem haereditatis aeternae.

Antehac Jubilaeum non concedebant Pontifices nisi singulis 100 Annis. Dein singulis 50 tandem indulserunt, ut ob brevitatem vitae humanae singulis 25. annis celebraretur.

Q. *Quae sunt requisita ad lucrandum Jubilaeum?* Eadem quae ad lucrandam *Indulgentiam* de quibus dicitur superius. Et insuper illa omnia, quae in Bulla Jubilaei praescribuntur: uti sunt: *Jejunium, eleemosyna, visitatio Ecclesiarum, oratio, Confessio, Communio*: Haec omnia ita, et eo modo, ac illo tempore sunt adimplenda, quo sunt praescripta. *O! quam saepius propter suam incuriam multi frustrantur Jubilaei gratia.*

Jejunium debet omnino feria *4ta, 6ta et Sabbatho* absolvi. Ad quod absolvendum tenentur etiam illi, qui sunt a jejunio Ecclesiasti-

co de jura liberi, uti juvenes ante Annum 22. et senes post annos 60.

Q. *Jejunium Feria Sexta per annum habetne aliquod fundamentum in Scriptura?* habet, *Math. 9. v. 15.* ait Xstus: *Cum auferetur ab eis Sponsus, tunc jejunabunt.* Porro Sponsus id est Xstus ablatus est feria 6ta.

Q. *Quid respondendum iis qui objiciunt: ubi DEUS jejunium praecepit?* R. illud Xsti Dmni: *Qui non audierit Ecclam, sit tibi sicut Ethnicus etc. Math. 18.*

Q. *An tenetur quis in eodem loco vg, in eadem Urbe omnes conditiones Jubilaei exequi?* R. Non tenetur, sed potest in illa Eccla, ubi manet vg. jejunare, et alibi confiteri, et communicare. quia favor Jubilaei non est localis sed personalis. CC. DD.

Q. *Quae Privilegia solent Confessarii habere tempore Jubilaei?* R. Possunt absolvere a quibusvis casibus etiam Bullae Caenae excepta Haeresi formali, si ita Bulla sonat. Item Conceditur facultas commutandi vota omnia, excepto voto castitatis et ingredientiae Religionis. In reliquo legatur Bulla Jubilaei.

Q. *Si quis fuit in via longa, et veniens in locum suum, invenit jam finitum tempus Jubilaei, num poterit inibi opera Jubilaei peragere, et sic lucrari Indulgentiam?* R. Poterit, hoc enim solet concedi in Bulla.

Q. *Quae Indulgentiae suspenduntur tempore Jubilaei?* R. Omnes, etiam perpetuae quo ad

vivos nisi cum aliquibus sit specialiter dispensatum.

Et sic: Non suspenduntur Indulgentiae siue sint Altaris Privilegiati, siue alio modo applicabiles animabus Purgatorii. Innoc: X. declarat:

Neque suspenduntur Indulg. concessae pro articulo mortis. Clem: X. declaravit.

Indulgentia Portiunculae in Ecclia S. MARIAE Angelorum Assisii nec pro vivis nec pro defunctis suspenditur. In aliis vero Ecclesiis Ord: Min: suspenditur pro vivis, non vero pro defunctis. *Plura apud TT.*

Q. An possit Jubilaeum bis obtineri? R. Probabiliter non potest, etiam in diversis Civitatibus, quia licet locus sit diversus, idem tamen est Jubilaeum.

EXAMEN TERTIUM

PRO INSTITUTIONE AD BENEFICIUM

§ I mus.

De Beneficio.

Q. Quid est Beneficium? R. Est jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiae propter Officium aliquod Spirituale auctoritate Ecclesiae constitutum.

Q. Quotuplex est Beneficium? R. I. Beneficia alia sunt Majora: ut Papatus, Episcopa-

tus etc. *Minora* sunt, quae immediate dictis sunt inferiora.

II. *Alia Curata*, quae curam animarum pro foro interno, et Sacramentali habent vg. *Parochia*. *Alia Non curata*, quae aliter vocantur *Simplicia*, quibus nulla annexa est cura animarum, uti sunt: *Capellaniae, Praebendae, Altariae*.

III. Aliud Beneficium est *Manuale*, quod confertur ad nutum Superioris. Aliud *Non manuale*, quod confertur in perpetuum, et hoc est proprie Beneficium.

Aliud est Beneficium *Patronatus*, quod ad praesentationem Patroni a Praelato Ecclesiastico confertur. Aliud *Electivum*, ad quod per viam Electionis Beneficiatus assumitur.

Regulare, quod regitur per Religiosos, vel ex fundatione, vel Ep̄i institutione, vel annorum 40. cum bona fide et titulo, praescriptione.

Saeculare, quod regitur a Clericis Saecularibus, qui nullam profitentur Regulam, sed in saeculo militant, ac DEO serviunt.

Q. *Quot sunt species Beneficiorum simplicium?* R. Plures: Praestimonia, Canonatus etc.

Q. *Quid est Praestimonium?* R. Est Beneficium institutum pro Clericis ut studii vacent, habetque saepe adjunctum onus orandi aliquas preces.

Canonatus est jus spirituale, per quod aliquis spectans ad Capitulum, stallum habet in Choro et Vocem in Capitulo.

Commenda est officium in quo alicui commendatur administratio aliqua spiritualis v.g. administrandi Sacramenta.

Coadjutoria est facultas alicui concessa adjuvandi Beneficiatum in sui Beneficii regimine, ideoque perse non est proprie Beneficium, potestque dari ad tempus, vel ad vitam coadjuti, idque sine vel cum futura successione, tam in simplicibus, quam Curatis Beneficiis.

§ 2dus.

De Requisitis ad obtinendum Beneficium.

Q. *Quae qualitates extrinsecae requiruntur in ordine ad obtinendum Beneficium?* R. Ut Beneficium velle obtinere sit Clericus saltem Iae Tonsurae. Ut habeat aetatem convenientem, scientiam debitam, morum probitatem: Ut sit caelebs, ut non sit in aliqua censura, vel irregularitate. Ut sit legitime vocatus, electus, vel praesentatus.

Q. *Quid est electio?* R. Est designatio alicujus Personae capacis ad aliquod Beneficium facta per suffragia.

Q. *Quid est Collatio?* R. Est concessio Beneficii ex solo jure et libertate conferentis absque praesentatione Patroni.

Q. *Quid est Praesentatio?* R. Est exhibitio Personae beneficiendae facta illi, ad quem pertinet instituire.

Q. Quid Institutio? R. Est attributio, sive concessio Beneficii facta ex praesentatione Patroni.

Q. Quid Provisio? R. Est quid genericum, et significat dispositionem de Beneficio in favorem alicujus. Hinc qui praesentavit, aut contulit alicui Beneficium, dicitur *illi provisuisse*, et qui Beneficium accepit, dicitur *provisus de Beneficio*.

Q. Quot modis Beneficia amittuntur? R. 1. Per mortem Beneficiati. 2. Ex dispositione juris, ut dum quis Religionem ingreditur in eaque Professionem faciat; vel propter alterius Beneficii incompatibilis consecutionem; vel per contractum Matrimonium, si fuerat *vg.* Clericus in *Min: Ordinibus*; vel per commissionem criminis *vg.* Haeresis. 3. Per sententiam Judicis. 4. Per liberam resignationem.

Q. Quot modis acquiritur Beneficium? R. 1. Praesentatione. 2. Electione. 3. Libera collatione. 4. Concursu.

Q. Quae conditiones possunt apponi resignationi? R. I. Ut Beneficium conferatur alicui designato, et haec dicitur: *In favorem*.

II. Ut Resignatarius vicissim ipsi permittet suum Beneficium, et haec dicitur: *Permutatio Beneficii*.

III. Ut sibi reserventur omnes, vel aliqui fructus, et dicitur: *sub Pensione*.

IV. Ut regredi, vel ingredi possit ad Beneficium *vg.* si Resignatarius praemoriatur,

Ingredi autem, vg. si alicui sit collatum Beneficium, et hic ante captam possessionem cedat alteri sub pacto, ut post absoluta studia, illud recipere possit, et dicitur: *Resignatio cum regressu, et accessu.*

Q. *Coram quo debet fieri permutatio Beneficii, seu resignatio in favorem tertii, seu resignatio cum reservatione annuae pensionis vel fructuum?* R. Coram Eppo. Nam si fiat private, seu autoritate propria? erit simonia juris humani. Omnis Resignatio Beneficii ordinarie debet fieri coram Eppo, aut ejus Officio.

Q. *Praesentatio, vel Collatio Beneficii facta excommunicato majore Excomm: an est valida?* R. Non, etiamsi sit ab homine injuste excommunicatus; modo rite sit lata dicta Excomm: quamvis sit *Toleratus*, et occultus, aut nesciatur talis, vel putetur absolutus, etsi ipse *electus*, seu *praesentatus* ignoret se esse excommunicatum. Cap. *Postulatis*. Similiter ipso jure est irrita collatio Beneficii saltem curati, facta infami, vel publice criminoso nondum emendato. Cap. *Cum in cunctis*.

Collatio autem Beneficii facta Excommunicato Excomm: minori, non est quidem irrita ipso facto, sed tantum per sententiam irritanda, si id scienter factum.

Q. *An Excommunicatus occultus tenetur se manifestare, ne Beneficium accipiat?* R. Si potest sine scandalo, et gravi sua infamia, te-

netur; Sin secus Eccla non obligat cum tanto incommodo. Debet autem, si potest, honesto titulo se excusare; vel si illud accepit? debet quam primum petere absolutionem a S. Poenitentiaria

Q. Irregularitas redditne etiam inhabilem ad Beneficium, et ad fructus percipiendos? R. Affirm: Imo si aliquis in censura et irregularitate accipiat Beneficium, etiam sublato impedimento v.g. post obtentam Dispensationem in Irregularitate, non potest illud retinere sine nova collatione.

Q. Qui recipit Beneficium per Simoniam, vel in Excom: aut Irregularitate, teneturne Horas Can. persolvere? R. Etsi ratione Beneficii non teneatur, quia non habet Titulum verum Beneficii, nec facit fructus suos; tenebitur autem ratione Ordinis S. si quem habet. *San.*

Q. Petrus tempore Collationis non erat excommunicatus, sed crastina die, tempore Institutionis incidit in Excomm: acceptatne valide tale Beneficium? R. Affirmat. *Bon.* quia jura solum irritant collationem, seu electionem, non vero acceptionem Beneficii, nam cum versemur in materia odiosa, extendi non debet ad casus non expressos jure.

Q. Potestne quis tuba conscientia plura habere Beneficia? R. Non potest, licet sint simplicia, si personalem requirant residentiam; vel si sint supra sufficientem et honestam possidentis sustentationem. *Trid. Sess. 24.*

Habens ergo unum Beneficium sufficiens, non potest retinere duo; vel habens duo perse separatim insufficientia, sed simul juncta sufficientia? non potest tertium retinere tanta conscientia.

Proinde qui habet Beneficium quantumcunque simplex, quod per se sufficiat ad vitam honestam Beneficiati, non potest aliud tenere sine peccato mort: *Glos. in Cap. Dudum.*

Nemini ergo suffragatur dispensatio Pontificia ad possidendum plura simul Beneficia, nisi ex justa causa fuerint obtenta. *Mach:* etc. vg. in utilitatem Ecclae, secus non esset homo securus coram DEO. *Com. DD.*

Q. *Potestne Eppus dispensare, ut aliquis possit habere duo Beneficia simplicia?* R. Potest, si primum non sufficiat ad honestam sustentationem. Non potest autem Eppus absque Apostolica Dispensatione plura simplicia ultra duo conferre. *Trid. 24.*

Q. *An omnis Beneficiatus tenetur ad horas Can.?* R. Affir: *Con, Lat. Ses. 9.* Quia Beneficium propter Officium, in quo comprehenduntur preces Canonicae; etsi Beneficiatus non sit in Sacris.

Q. *Quid adhuc requiritur in instituendo ad Beneficium?* R. Debet Professionem Fidei facere in Officio, intra 2. Menses a die adeptae possessionis. Qui autem eam scienter non fecerit? fructibus Beneficii privatur, et mortal. peccat. *Lob. Barb.*

Notandum. Bened: XIV. *Inst. Eccl.* 60. § 3. citans Decretum S. Congr: docet: Professionem Fidei fieri debere per seipsum Beneficiandum, et non per Procuratorem.

§ 3tius.

De Jure Patronatus.

Q. *Quid est Jus Patronatus?* R. Est potestas nominandi, seu praesentandi Clericum idoneum ad Beneficium Ecclesiasticum vacans.

Q. *Quotuplex est Jus Patronatus?* R. 3plex
I. *Ecclesiasticum*, quod Personae Ecclesiasticae competit ratione Ecclae, vel Dignitatis, aut Beneficii Ecclesiastici.

II. *Laicale*, quod competit alicui Laico, vel Clerico ratione proprii Patrimonii, seu successionis Paternae, aut ratione tituli saecularis.

III. *Mixtum*, quod partim nomine Ecclae ad Clerum, partim ex alio titulo ad ipsum, vel ad Laicum spectat. Ut si Clericus ex bonis Ecclae fundaret, et Laicus dotaret eandem Ecclam.

Aliud iterum est *Activum*, quando Patronus potest praesentare ad Beneficium. Aliud *Passivum*, quando certi ex Familia (dummodo idonei adsint) exclusis extraneis, debent ad Beneficium praesentari.

60. §
Profes-
Bene-

Aliud *Personale*, quod Personae Fundato-
ris, vel ejus haeredi competit. Aliud *Reale*,
quod competit certo loco, vg. Castro, Mo-
nasterio, Capitulo. *Nota.* qui habet *jus Pa-*
tronatus, vocatur *Patronus*.

Q. Quibus modis acquiritur *jus Patronatus*?

R. Praecipue 3bus, *Fundatione*, *AEdificatione*,
et *Dotatione*, juxta illud.

Patronum faciunt: Dos, AEdificatio, Fun-
das.

Fundasse dicitur; qui fundum, seu terrae
solum dedit, in quo Ecclla construeretur.

AEdificare dicitur, qui Eccllam suis sum-
ptibus construxit.

Dotasse dicitur: qui Eccllae annuos reddi-
tus sufficienter assignavit.

Jus Patronatus potest acquiri *Privilegio*,
si alicui bene in Ecclla merito Papa, et non
alius conferret.

Q. Quot modis potest *jus Patronatus* ab
uno ad alterum transire R. 1. *Successione* per
haereditatem, vel per Testamentum. 2. *Do-*
natione. 3. *Permutatione*. 4. *Venditione*, non
quidem solius *Patronatus*, quia esset *Simo-*
nia, sed vg. cum Bonis.

Q. Quomodo *jus Patronatus* cessat? R. 1:
Per voluntariam remissionem hujus juris. 2
Extincta Familia, cui erat affixum. 3. Si
Ecclla penitus destruat sine spe reaedifi-
cationis. 4. Per sententiam in poenam deli-
cti. 5. Per praescriptionem. 6. Per occisio-
nem vel mutilationem Clerici Eccllae Patro-

natae. 7. Si Patronus consentiat ut Beneficium uniatur *vg.* Monasterio. 8 Per Simoniam in cessione ejus commissam. 9. Si Patronus usurpet bona Beneficii. 10. Si ingratus sit Ecclae.

Q. *Quot sunt jura Patroni?* R. 1. Jus praesentandi. 2 Praecedendi *vg.* in Processione, in sede, in Thurificatione. 3 Defendendi Ecclam. 4 Ut indigenti aliquomodo succurratur de Ecclae, cujus est Patronus.

Q. *Quis est capax Juris Patronatus?* R. Clerici, Laici tam Masculi, quam Foeminae. Infidelis est incapax, etsi Ecclam aedificaret.

Q. *An Patronus potest seipsum praesentare?* R. Non, sed potest praesentare amicos suos, consanguineos, imo et filios suos. *Engel.* Potest autem Eppum rogare, ut si inveniatur dignus, sibi illud Eppus. conferat. Vel si antecedenter Eppus offerat Beneficium Patrono, hic poterit consentire. *Abb.*

Q. *Patronus intra quot Menses tenetur praesentare?* R. Si sit *Laicus?* intra 4. Si sit Ecclesiasticus? intra 6. Menses. Si vero jus Patronatus sit *Mixtum*, id est et Laicus et Ecclesiasticus Patronus, uterque habet 6. Menses. *Reyfen.*

Q. *Quomodo hoc tempus computari debet?* R. Non a die Vacantiae Beneficii, sed a die notitiae dictae vacationis, quam supponuntur habere Patroni juxta locorum distantiam. Quod si intra hoc tempus Patronus praesen-

tare neglexerit, vel quia his oriretur de Jure Patronatus, statim elapso illo tempore, ad illum devolvitur collatio Beneficii, ad quem spectat Institutio.

Q. *Quae est differentia inter jus praesentandi Patroni Ecclesiastici, et jure praesentandi Laici?* R. 1. Ecclesiasticus, si semel aliquem praesentavit, jam non potest variare, et alium praesentare, si primus sit dignus. Secus vero Laicus Patronus habet privilegium, unum et alterum praesentare intra. 4 Menses, sic jura statuunt.

Si ergo Ecclesiasticus scienter indignum praesentabit, ipso jure privatur ea vice potestate praesentandi. Non sic autem Laicus qui poterit alium, et alium digniorem praesentare.

R. 2. Laicus omni tempore praesentare potest, Ecclesiasticus vero (si ei competit jus prout Personae Spirituali, seu si Beneficium sit de Bonis Ecclesiasticis) praesentat, solum in his 6. Mensibus: *Febr: Apr: Jun: August: 8br: 10br:* In reliquis Mensibus praesentat Papa, vel indicitur concursus.

Q. *Praesentatio facta antequam vacat Beneficium an valida?* R. Neg. Hinc *Lob.* docet mortaliter peccare Patronum, si juret se praesentaturum Cajum, dum Beneficium vacabit, quia Eccla graviter prohibuit, ne detur occasio alienae mortis desiderandae.

De Parocho.

Q. Quid est Parochus? R. Est Clericus perfectam curam habens totius populi intra certos limites congregati, cui Sacramenta administrare tenetur.

Q. Quem aetatis annum habere debet, qui Parochiam obtinere nititur? R. Completum 24 Trid. Ses. 24. In quo Eppus dispensare non potest. Soli enim Papae competit dispensare in aetate ad obtinendum Beneficium. Decr. Con. Later. et Lugd.

Q. An Beneficium curatum potest accipere, qui nullum S. Ordinem habet? R. Potest, dummodo intra Annum ad Sacerdotium promoveri possit. Alias post expletum Annum ipso jure Beneficio esset privatus, etiam sine ulla monitione praemissa, ita ut in illa vacatione nullatenus illud Beneficium ei iterato conferri possit. Cap. Licet.

Excepto tamen si intra hunc Annum aegrotaret graviter, vel Eppus non haberet ordinationes, aut justo aliquo Canonico obstaculo non posset ordinari.

Q. Quae aetas requiritur ad obtinendum Beneficium simplex? R. Sufficit annus 14 nisi in fundatione, cui per Concil: non derogatur, sit aetas major vel minor praescripta. Trid. 23. Ses.

Q. *Quae dotes requiruntur in eo, qui vult institui ad munus Parochi?* R. Probitas, aetatis maturitas, sufficiens literatura, in ordine ad fidem defendendam, ad dandam salutarem doctrinam populo, Sacramentorumque administrationem.

Q. *Quid est Vicarius?* R. Est Sacerdos, qui Beneficio alicui alieno nomine praest. Horum alii sunt *Perpetui*, qui ad praesentationem Patroni per Eppum vel alium Praelatum perpetuo titulo instituuntur. Alii *Temporales*, qui ad beneplacitum Praelatorum vel Rectorum Ecclae exponuntur.

Q. *Quae est differentia inter hos Vicarios?* R. *Perpetui*, cum sint intitulati, seu instituti nec a Rectore, nec a Successore illius amoveri possunt ab Ecclae, nisi ob crimen, vel aliam justam causam per sententiam competentis iudicis id fiat.

Temporales vero hoc ipso, quod titulum non habent, ad nutum amoveri possunt.

2do *Perpetui Vicarii* sunt veri Beneficiati, utpote qui ius reale ac verum titulum Canonicum Beneficii acquirunt; secus dicendum de *temporalibus Vicariis*.

Q. *Quae pericula seu vitia maxime Curatus fugere debeat?* R. 1. *Otium*, quia docet omnem malitiam. 2. *Luxuriam*, quia affert summam infamiam. 3. *Avaritiam*, quia tollit aestimationem Sacerdoti, qui in contemptu mundi ac rerum terrenarum exemplo praesire deberet saecularibus. 4. *Crapulam* seu E-

brietatem, quae in Persona Spirituali summe est abominabilis, probrosissima, ac omnibus modis scandalosissima! Eheu! quoties ob ingluviem gutturis castitas Sacerdotalis laesa exstitit! Officium Divinum perperam persolutum aut pene omissum: infans absque Baptismo, aeger Sacramentis destitutus miserrime decessit. DEUS, et proximus gravissime, offensus: quot animae Aatholicorum vel unico in Sacerdote ebrietatis scandalo deterritae a fide vera perierunt, alias salvandae.

§ 5tus.

De Obligatione Parochi.

Q. Quod munus et obligatio Parochi? R. Pascere oves Xsti doctrina, exemplo bono, et Sacramentis.

Q. Quo titulo obligatur Parochus administrare Sacramenta? R. Triplici: I Titulo *Obedientiae*, ut pareat praecepto Divino, Ecclesiastico, et Naturali, a quibus adstringitur ad suam vocationem, seu Ministerium rite implendum.

II. Titulo *Justitiae*, ut serviat in Spirituibus sibi concreditibus ovibus, a quibus ideo corporaliter alitur.

III. Titulo *Charitatis*, ut cooperetur proximorum saluti.

Q. An sub gravi peccato obligatur animarum curam habens ad administranda Sacra-

menta? R. 1. Citra omne dubium, cum objectum hujus obligationis de se grave sit, ipsaque salus animarum sibi concreditarum a tali administratione pendeat.

R. 2. *Possep. etc. DD.* docent innodari talem peccato mort: qui non negat quidem Sacramenta, sed reddit se difficilem, objurgando aspere, si petatur, ut per hoc amoveat a frequenti receptione Sacramentorum oves suas.

Q. *Quibus diebus obligatur Parochus Missam offerre pro Parochianis?* R. Praecisa aliqua obligatione, tenetur per se, vel per alium singulis Dominicis et Festis celebribus.

Q. *An Parochus celebrans in Irregularitate incurrat novam Irreg?* R. Neg: sed toties mortaliter peccat, quoties celebrat.

Q. *Parochus omittens uno mense dicere Parochianis verbum DEI. num peccat?* R. Peccare mort: docent *Bon. etc. DD.*

Q. *Parochus obligaturne personaliter residere in sua Parochia?* R. Omnino, tam jure Divino, quam Ecclesiastico. Trid: Ses; 23.

Q. *Quae poenae statutae sunt pro Parochis non residentibus in sua Parochia?* R. Tales non possunt tuta conscientia retinere fructus sui Beneficii ad ratam temporis absentiae, sed illos tenentur absque alia declaratione applicare Ecclae, vel erogare pauperibus, Retenta tamen sibi aliqua parte fructuum, concernente recitationem Officii Divini tempore absentiae. *Poss. Bon. etc.*

2do Post 3 citationes successive praecedenter factas potest privari Beneficio ab Eppo.

Q. *Quae sunt causae excusantes Parochum a dicta residentia?* R. Charitas Xstiana: urgens necessitas: debita obedientia: evidens Ecclesiae vel Reipublicae utilitas vg. ad promovendam pacem inter Principes, vel ob bonum fidei procurandum, vel ad defendenda jura Ecclesiae.

Item si infirmitas urgebit se sistere Medico. *Item* si Eppus ob legitimas rationes dispensaverit, sine, ejus facultate per 2. Menses abesse non potest a sua Parochia.

Q. *Quae est obligatio Parochi tempore pestis?* R. Potest se Parochus cum facultate Eppi tunc subducere, si substituat alium idoneum, aequè profuturum, et subsistat in quo possit gerere curam gregis sui.

Si autem substituere non possit idoneum? non potest tunc uti privilegio *Tridentini Concilii*: emanandi ad bimestre. Neque tuta conscientia potest resignare Beneficium, est enim conductus pro tali necessitate, sicut Miles pro futuro praelio. Com: DD.

Obligatur ergo Parochus etiam cum periculo vitae administrare in peste specialiter Sacramenta *necessaria necessitate medii*, id est *Baptismi*, si nullus alius esset et *Poenitentiae*.

Non videtur tam gravis obligatio se extendere ad administranda Sacramenta *Euchar.* et *Extr. Unct.* nisi aeger aliis Sacramentis juvari nequeat. *Lopez etc.*

Q. Teneturne Sacerdos non curatus, vel Religiosus cujuscunque Ordinis tempore pestis ministrare Sacramenta, etiam cum periculo vitae?

R. 1. Si desit proprius Parochus, vel peste laboret, vel moriatur, tunc quicumque Sacerdos ex lege charitatis, et legalis justitiae tenetur. CC. DD.

R. 2. Tenetur tunc, dum ad hoc munus protunc ab Eppo deputetur, vel ab eodem cogatur; cui tunc vel maxime quisque Sacerdos etiam Regularis (qui tunc tenetur magis Eppum, quam suum Superiorem audire) debet obedire, ut promisit in sua ordinatione. Chap: Cas: San. etc.

Q. Quid agendum Curato dum peste (aut alio contagioso morbo) infectorum Confessiones sunt excipiendae? R. Ante omnia curet prius, ut domus infirmi purgetur ab aëre infecto, fenestrarum apertione, suffitu ex juniperis, aliisque similibus mediis.

2. Curet, ut si fieri possit, in loco libero, seu aëre non infecto infirmus sit constitutus. Quamobrem ipsi etiam infirmi obligati sunt, ut e cubili aut domo ad confitendum egrediantur, si id sine gravi eorum incommodo fieri possit. Lay.

Si infirmus egredi nequit? in tali casu communiter loquendo, accedere debet Curatus, poterit eum rogare, ut saltim graviora confiteatur quaedam, aliis omissis. Lohn.

Q. Sacerdotes tempore pestis exponentes se periculo vitae administrando Sacramenta, quam

mercedem habent? R. Maximam: in hac vita promotionem, in altera pro his actibus haereticis magnum expectant praemium, habentur enim ut Martyres. In Martyrologio Rom: a Baro: edito legitur: Commemoratio SS. Presbyterorum, Diaconorum, et aliorum, qui tempore Valeriani Imp. cum pestis saevissima grassaretur, morbo laborantibus ministrantes, libentissime mortem oppetiere, quos velut Martyres religiosa piorum fides venerari consuevit etc.

Q. An plene Officio suo satisfacit Parochus qui postquam munivit moribundum Sacramentis, eum deserit nec ulterius visitat? R. Minime, quia quo vicinior est mors, eo magis salutis periculum ingruit a Daemone infestante, et tanto major est corporis, et animi infirmitas, ergo tunc maxime tenetur ex Officio Parochus salutem suorum providere.

Q. Proventus ex Beneficio quomodo disponere debeat Parochus? R. In honestam sustentationem sui, superflua vero cedere debent in fabricam Ecclesiae: in subsidium pauperum.

Consanguineis suis potest quidem Beneficiatus quivis dare aliquid de redditibus Ecclesiae, sed tanquam pauperibus, ne solum indigeant (mens. S. Tho: 22. q. 185.) non autem ut ditentur.

ex
Pa
Or
ch
ten
Az
Co
app
Co
so
nia
nor
sui
va
ha
ad
R.
Por
tio
aut
ger
bis

§ 6tus.

De Potestate Parochi.

Q. *Parochus nondum Sacerdos, quae per se exercere in Eccla potest?* R. Omnia quae ad Parochum spectant, exceptis iis, quae illum Ordinem (quem nondum habet) concernunt.

Q. *An Parochus potest concedere suis Parochianis licentiam laborandi diebus festivis ad tempus ex causa legitima?* R. Affirmat. Sua. Azor. etc.

Q. *Potestne Parochus suorum Parochianorum Confessiones audire in aliena Diaecesi, sine approbatione ejusdem Diaec. Eppi?* R. Potest. Com: DD. apud Anton.

Q. *Potestne Parochus quoscunque Religiosos confitentes audire?* R. Affir: si peregre veniant, quia prudenter supponere potest, illos non petituros, si facultatem non haberent a suis Superioribus confitendi coram extraneis.

Non posset tamen eos absolvere a reservatis in Religione, nisi expressam licentiam haberent a suo Provinciali.

Q. *An Parochus possit cogere Parochianos ad Missam in Parochiali Eccla audiendam?* R. Nunc omnes fere DD. negant; cum et Pontifices varii expresse id deciderint, et ratio manifesta svadeat, quae dictat Eppum aut Parochum non posse tollere, aut restringere jus commune, et generalem totius orbis consuetudinem. Loch.

Q. Potestne Cathol. Parochus assitere Matrimonii Haereticorum, quos habet in sua Parochia? R. Potest, sed benedictio (maxime haec quae dari solet tempore Missae) non est danda.

Q. Quae sunt jura Parochialia? R. Illa, quae ita competunt Parocho, ut a nullo altero, nisi de ejus, vel Eppi licentia exerceri licite possint. Et talia sunt 1. Benedictio Fontis Baptismalis. 2. Administratio Sacramenti Eucharistiae tempore Paschali. 3. Administratio infirmis Viatici et Extremae Unct. 4. Delatio stolae in Processionibus, et Funeralibus. S. Cong. Con. 25. Jun. 1695. 5. Acceptio Decimarum. 6. Benedictio domorum in Sabbatho S. 7. Benedictio Sponsorum. 8. Publicatio Matrimonii: Festorum, et Vigiliarum.

Q. An Regulares requisiti ab Agrorum Dominis possint absque licentia Parochi benedicere Agros? Et an in hujusmodi functionibus peragendis uti possint stola absque licentia Parochi? R. S. Congr. Car. ad utrumque respondit negative. A. 1688. 28. Aug. Ita Morac. p. 2. Form. Tit. 13.

Q. Quae sunt illae res, quas, si Parochus benedicere vellet, facultatem ab Eppo habere debet? R. Indumenta Sacerdotalia ad Missam adhiberi solita. Mappae, seu lintheamina Altaris: Corporalia, Vascula pro S. Eucharistia conservanda vel ad infirmum portanda. Cruces novae, Imagines Xsti Dmni,

B. V. M. et aliorum SS. Lapis primarius pro aedificanda nova Ecclesia, novum Coemeterium. Insuper nullam rem benedicere potest, ubi unctio S. Olei intervenit. *Rit. Rom.*

Q. Quid Parochus tenetur successori suo derelinquere? R. Annum gratiae h. e. quando cedit Beneficio, vel moritur in *Januario, Febr. Mart.* debetur ipsi tantum 4ta pars omnium reddituum juxta valorem sui Beneficii; sed Successori relinquet frumenta aestivalia ad seminandum.

Si in *Apr. Majo Jun.* debetur ipsi medietas. Si in *Jul. Aug. Sept.* debentur ipsi 3 partes, sed de frumentis hyemalibus Successori relinquet ad seminandum. Si vero residuis mensibus? habet totum hujus Anni proventum cedens, seu mortuus. *Const. Synod.* pag: 177.

§ 7mus.

De Sepultura.

Q. Ubi fideles sepeliri debent? R. In Ecclesia sive circa Ecclesiam suam Parochialem, nisi sibi alibi elegerint sepulturam.

Q. Qui in loco S. prohibentur ab Ecclesia sepeliri? R. Omnes, qui sine Baptismo fluminis et fluminis mortui; Haeretici non tolerati, et eorum fautores, Apostatae a Fide; Schismatici, publice excommunicati, aut nominatim interdicti, se ipsos ob desperationem vel iracundiam occidentes; nisi ante mortem dede-

rint signa Poenitentiae. *Item* ignotus non sepeliatur priusquam probabilia indicia non habeantur, quod Catholicus fuerit, et ut talis obierit. Deinde si quis occisus inveniatur, terrae prius eum non mandet Parochus, quam Magistratus de facta caede fuerit certior factus. *Item* omnes, qui in peccato mort: absque Poenitentia mortui certo sciuntur. Et qui in loco Duelli obierunt.

Praedicti omnes solum tunc privantur sepultura Eccltica, quando ante mortem poenitentiam non egerunt. *Can. 6. de Consec.* Ubi vero in praedictis casibus dubium occurrerit? Eppus consulatur.

Q. *Quam cito post mortem sepelienda sunt corpora?* R. Saltem post spatium 24 horarum.

Q. *Quo tempore?* R. Omnibus diebus etiam Dominicis, Festis, si id ratio exigat. Feria 6ta Magna, si sepeliantur, abstinendum est a pulsu campanae, qui tunc est prohibitus.

Q. *An Parochus potest differre sepulturam, vel retardare propter jus sepulturae nondum solutum?* R. Nullo modo; Cum nulla ratio patiatur, ac Christianae pietati repugnans videatur, ob pecuniarum interesse cadavera insepulta remanere. *S. Cong. Ep. et Reg. 17. 7br. 1717.*

Q. *Corpora defunctorum quomodo ponenda sunt in feretro, dum in Eccliam deportantur?* R. *Laicorum*, pedibus versus Altare Majus; *Presbyteri* vero habent caput versus Altare.

Extra Ecclesiam consuetudo habet, quod pedes *Laicorum* sint versus orientem. *Presbyterorum* vero caput.

Q. *Quid est 4ta pars Funeralium?* R. Est quaedam portio a Canonibus inducta, et approbata, Parocho pro sustentatione debita, ex iis, quae Regularibus obveniunt, ex quo in ipsorum Ecclesiis eligit quis sepulturam, et apud eos sepeliatur.

Quantum tamen ad solutionem hujus portionis Canonicae non concordant DD. in assignanda quota. In quibusdam enim partibus debetur Parocho medietas, in aliis 3tia et 4ta pars secundum varia jura et consuetudines antiquas.

Q. *Quae sunt observanda circa sepulturas, quando fiunt apud Regulares?* R. 1 Non omnino corpora in Eccla Regularium sepelienda deferri debent prius ad Eccliam Parochialem. S. R. C. 14. Mart. A. 1722.

II. Parochi associantes funus ad Eccliam Regularium arceri non possunt ab ingressu Ecclae illius cum Cruce, et stola. Bened. XIII. Bul. *Pretiosus*.

III. Pro cadaveribus apud Regulares sepeliendis non licet Parochis plus exigere, quam si in eorum Ecclesiis sepelirentur. S: C. Ep.

Q. *Quando cadavera sepulta licite exhumari possunt?* R. 1. Quando perpetuae sepulturae non sunt adhuc tradita, sed tantum deposita in aliqua Eccla, Capella. 2. Dum exigit Capellae renovatio. 3. Quando sepulta

sunt contra voluntatem Testatoris. *Ex Decr.*
S. C. Ep. 31. 8br. 1640.

In aliis autem casibus licite exhumari
non possunt absque Eppi facultate, etiamsi
Judex saecularis pro recognitione corporis
petat illius exhumationem, eo quod magna
suspicio existat de morte violenta defuncti.
S. C. Ep. 11. 7br. 1643.

Pro commodo Curam Animarum geren-
tium adduntur casus nonnulli scitu ne-
cessarii.

§ Imus.

1. Q. Quid faciendum Curato cum Poeni-
tente maleficiato? R. 1. Signa maleficiati sunt
haec: 1. Si aegrotus magis horret cibos in
occulto benedictos, quam alios. 2. Si labo-
ret siti, aut fame, et tamen neque bibere neque
manducare potest, neque illi ullae medicinae a-
liquid prosunt, quae in similibus prodeste so-
lebant. 3. Si ex ore ejusdem exeant quasi
infernales faetores sulphuris, picis etc. 4. Si
ex ventre ejus procedent insoliti clamores
ranarum etc. 5. Si per vomitum ejiciantur
ranae, vermes, crines, aciculae, vitra et alia
similia.

*Circa Conjugatos solent haec esse signa ma-
leficii.* 1. Si Maritus uxorem absentem satis
diligit, praesentem vero odio habet. 2. Cum

vir uxori, nec vicissim, appropinquare potest ad habendam maritalem actum, tunc signum est, quod sagae aliquod corpus intermedium existat. 3. Dum natura licet sit satis robusta, et tamen debilitatur, quando maritalis attentatur copula. 4. Si uxor sit capax, pro illo tamen tempore, dum tentatur copula, subito ita constringitur, ut penetrari nequeat. 5. Si Maritus sit capax ad coeundum cum aliis, non vero cum uxore propria, etiamsi eam diligat, etc.

R. 2. Post peractam rite Confessionem cognito maleficio, poterit Curatus facere Exorcismum, et illis remediis uti, quae solent applicare communiter Exorcistae *ex Ritual.* Ante cubitum aspergendi sunt aqua benedicta, et aliis rebus SS. muniri debent.

Maleficio affectus potest uti balneo, seu lavacro ex variis herbis, Exorcismo praemisso, benedictis.

II. Q. *Quid faciendum Parocho, si aliqui accedant ad Confessionem quasi obsessi a Dae-mone?* R. 1. Signa vere obsessi certa, et secura sunt haec: si noscatur ante rudis et illiteratus, postea disputet subtiliter; si variis lingvis loquatur, quas nunquam scivit, si intelligat verba lingua ignota prolata: si vere occulta et remota intra brevissimum tempus annuntiet: si ante fuerat debilis, nunc supra modum robustus: si certo sciatur per aliquot dies nihil manducasse, aut bibisse, et tamen fortis appareat: si insolitus, et con-

fraternalis tumor in corpore appareat: si se cruentat, saxis collidat, in ignem mittat, nec ullum malum sequatur: si se aliquo instrumento laedat, et mox sine ullo remedio sanetur: si elevetur in aëra: si ad Sacra contremiscat; unde detur ipsi ad bibendum aqua benedicta, et non benedicta; vera aliqua Reliquia S. et frustum ligni in involucro, si sciat semper discernere? signum est verae obsessionis.

Plurima alia sunt signa, in quibus, uti et in recensitis sit Curatus ex omni parte cautus, ne in illis simulata malitia inter veniat, praesertim in mulieribus, quibus non facile credendum est.

R. 2. Si probabile signum adest? probet ulterius Parochus tali v.g. modo: private adhibitis 2. vel 3. testibus (quod fieri potest sine scitu Eppi) disponat obsessum ad actum Fidei, una cum ipso oret: *Pater noster. Credo etc.* Invocato Spiritu S. ponet manum super obsessam personam cum fiducia ad **DEUM** dicendo secreto praeceptum illud: *Ego N. Minister Xsti, et Ecclae in Nomine JESU Xsti praecipio vobis immundi spiritus, si qui latetis in corpore hujus hominis a DEO creati, vel si quo eum modo vexatis, ut statim mihi praebatis aliquod signum evidens, et certum, praesentiae vestrae absque nocumento quocunque.*

Simile praeceptum formetur si persona obsessa vult aliquod Sacramentum suscipere, et Diabolus eam torquet: *Ego N. Minister*

Xsti, et Ecclesiae in Nomen JESU Xsti praecipio vobis immundi spiritus, ut hanc personam non vexetis, nec eam ad hoc Sacramentum N. accedere impediatis.

R. 3. Habito autem evidentissimo signo verae obsessionis procedat Parochus ad expulsiōem; si tamen velit exorcizare publice et solemniter, prius omnino licentiam ab Ep̄o habeat, et quae erunt tunc faciēda, prolixam informationem reperiet in *Rit. Majori*.

Si nullum signum certum appareat obsessionis? Persona talis discrete castigetur, et si est advena, e finibus Parochiae pellatur, ne DEUM amplius offendat, Ecclesiae illudat, homines praesertim infideles scandalizet.

III. Q. *Quid faciendum Parocho cum poenitente, si confiteatur se esse subscriptum Diabolo?* R. 1. Cautissime cum talibus procedendum est, ne ipsum Confessarium et Sacramentum turpis lucri gratia illudant, sperantes a Confessario se aliquid accepturos, maxime si dicant id factum esse ob paupertatem, et maximam miseriam.

Deinde attendat Sacerdos, si non sunt sae-gae, seu Personae vitae suspectae, quae jussu daemōnis solent absque ulla verecundia peccata luxuriae confiteri: ut ipsum Confessarium exinde tentationibus replent.

Aliae personae simulabunt se esse sagas, seu se posse nocere in vita, vel in sanitate iis, qui eas elemosyna non dignantur: Aliae

accusabunt se de horrendis et inauditis peccatis eo fine, ut Sacerdos ex commiseratione succurat: in his et aliis similibus opus est magna prudentia haec omnia discernere.

R. 2. Quodsi nulla deceptionis signa appareant hoc modo cum talibus, sicut cum obsessis procedat. 1. Disponat poenitentem ad Confessionem perfectam. 2. Detestetur pactum cum diabolo, illudque per merita Xti annullat cum plena fiducia; nil obstat, etsi daemon non reddat Cyrographum. 3. Dicat cum eo Professionem Fidei ex *Con. Trid.* 4. Muniatur SS. Reliquiis. 5. Oret frequenter cum summo dolore, ac saepius muniat se signo S. Crucis cum aspersione aquae benedictae. 6. Resistat fortiter tentationibus, neque timeat horribiles aspectus diaboli. 7. Firmam fiduciam habeat in DEO, et meritis ac Passione Xsti, non desperet de salute. 8. Dum imminet tempus determinatum subscriptionis, huic Sacerdos assistat personaliter, svadendo ante hoc tempus Confessionem denuo faciendam esse, et S. Communionem. Utatur Sacerdos Exorcismis huic actui convenientibus.

IV. Q. Quid faciet Parochus, si quae persona confiteretur se esse vere Magam seu Sagram? R. Talis examinanda est de Apostasia a Fide: de Idololatria; Diabolum enim loco DEI adorant: de blasphemia in DEUM et SS. de Sacrilegio, seu abusu rerum S. et Eucharistiae: de commixtione luxuriosa cum

daemone: de damnis hominibus illatis, iisque resarciendis; libri, si quos habet comburantur; si ostendat Cyrographum, Sacerdos dilaceret, et in igne benedicto comburat.

Finita Confessione repetat Sacerdos cum tali dolorosam detestationem suorum peccatorum cum firmo proposito emendationis, ac renunciationem diabolo, et affectui ejusdem: dicat cum illis Professionem Fidei.

Moneat talem, quod per hanc renunciationem, et Confessionem seriam, omnia jam pacta diaboli solvantur, et subscriptio ei data penitus cessat, etiamsi Cyrographum datum amplius non redderet. Tandem detur absolutio (habita facultate) ab omnibus censuris et peccatis. Et quia tamen solet daemon infestare, muniatur rebus S.

Q. Si intra Confessionem praedicta Persona fateatur aliquos infantes in nomine diaboli, aut alio quovis modo invalide baptizasse? R. Obligabit illam Sacerdos, ut sibi id extra Confessionem manifestet, ut talibus in remedio salutis summe necessario subveniri possit.

Q. Si dicat se S. Hostiam in terra servasse? R. Si non pridem hoc factum sit, curet Sacerdos pro posse invenire. Si vero longo jam tempore? commendabit hanc rem DEO, quia in loco humido supponitur species Panis jam corruptas esse.

Q. An Parochus debet tolerare consuetudinem probandi sagas per aquam? R. In Polo-

nia statutum est in *Const. A. 1543* Causam incantationis et Magiae ad iudicia spiritualia pertinere. Probatio autem per aquam omnino est illicita.

V. Q. *Quid faciendum Parocho, si vocetur, ut spectra diabolica, vel Magica expellat a domibus, quae infestantur?* R. Debet praeprimis attendere, et examinare omnes circumstantias loci, temporis, personarum etc. an sint vera spectra, vel potius vanus timor, aut aliqua fraus humana?

Si cognoverit, quod sint spectra diabolica? Praemissis orationibus, jejniis, Sacrificio Missae, ante omnia DEO confisus Sacerdos puram habens conscientiam, Patrem familias, ac congregatos domesticos ad firmam fidem, et fiduciam in DEUM, ac Xsti Dni merita, ad contritionem de peccatis adhortetur. Postea indutus superpelliceo, stola, Cruce, aqua benedicta ac epta, et candelis benedictis accensis simul cum habitantibus processionaliter accedat ad portam domus, ibique Litanias de OO. SS. inchoabit, quas circumeundo continuabit, et in loco principaliter infestato coram Crucifixo finiet.

His peractis tanquam Judex a DEO destinatus. voce gravi praeceptum probaticum contra daemonem pronuntiet dicendo: *In virtute SS. Trinitatis et in Nne D. N. J. C. praecipio vobis daemones, ut si habeatis aliquam potestatem in hanc domum, detis mihi sine ulla laesione signum evidens praesentiae ves-*

trae, causando aliquem tumultum, aut rumorem, quem prius me absente causare consueveratis.

Quod si nullus tumultus, aut aliud signum praesentiae habeatur? recte inferitur, aut ibi nullum fuisse spectrum, aut jam evanuisse, aut esse animam damnatam, vel in purgatorio existentem.

Ultimo genuflexis caeteris, et firma fide ac fiducia in DEUM, orantibus, ipse Sacerdos sedens pro Tribunali, ad expulsionem procedet faciendo Exorcismum ex aliquo Rituali approbato convenientem huic actui.

Q. Quid faciendum, si adhibitis omnibus modis adhuc dubitetur an sit spiritus bonus, vel malus? R. Potest practicari modus P. Joan. Godi. Vid. *Arman: p. 2. c. ult.* Ille enim vocatus ad similem actum recitavit Officium Defuncti. Postea strepitu audito adjuravit spectrum in virtute SS. Trinitatis, et Nnis JESU, ut non recederet de loco, priusquam ad ea de quibus interrogaverit, veraciter respondeat.

Quaesivit autem 1. An esset spiritus bonus vel malus? *Poterit (si dicat se spiritum bonum) peti, ut secum Nomen JESU honeret, et devote invocet.* 2. Instabat quis esset? quid velit? quibus cognitis illam animam dimisit, et pro illa, quae petebat, facienda curavit.

Signa malum spiritum apparere, sunt: 1. si ad verba: *Omnis bonus Spiritus laudat Dominum*, fugiat, vel contrarie se exhibeat. 2. Si res benedictas horreat. 3. Si praetendat suae

apparitionis causam pravam, aut falsam. 4. Si proferat quid contra fidem, vel bonos mores. 5. Si appareat in forma deformi, et horrida cum tumultu, vel in specie sordidi animalis etc. 6. Si postquam praestitum est, quod petiit subsidium, rursus quaesitis aliis causis redeat.

Q. *Quae remedia domum ab omni infestatione diabolica praeservandi?* R. 1. Vera fides, et roborata fiducia, quod DEUS hanc domum, omnesque habitatores certo sit ab omni vexatione diabolica protecturus.

2. Paterfamilias qualibet vespera domum aqua benedicta aspergat, simulque praceptum formet Daemonem excludens, imo quilibet incola in suo loco privato, dicendo *vg. In Nne Dni N. J. C. praecipio vobis Daemonibus omnibus, ne ullus vestrum per se, nec per ulla instrumenta vestra me aut meos molestare praesumat. in † Nomine Patris etc.*

VI. Q. *Quid faciendum Parocho cum illis qui proponunt in Confessionali varias sibi revelationes factas, aut in extases se raptos?* R. Nec talibus facile credendum, neque statim applaudat Sacerdos tali Poenitenti laudando illum, aut miretur quasi Sanctum; quinimo moderate increpet, tentando illum, num aliqua in ipso simulatio sit, aut superbia.

Bene advertat Sacerdos. 1. An materia revelata nihil contineat contra Fidem. 2. An talis poenitens sit vitae vere devotae, humilis, et abnegans se ipsum. 3. An supra suum

statum pusillanimitatis revelat difficilia. 4. An non sit nimis Melancholicus. 5. An revelata tendant ad majorem DEI gloriam. *Plura scienda suppeditabunt libri Mystici.*

Sciendum autem est, quod plures morbi sunt qui habent quandam similitudinem cum extasi naturali, ut sunt: Catalapsis, qua homo destituitur omni sensu. Cares, qui est somnus profundissimus. Suffocatio uteri est morbus foeminis familiaris, qui si magnus? mulieres tanquam mortuae apparent, transactio autem, proxime audita referunt.

§ 2dus.

Q. *Quid observandum sit Parocho seu Confessario illius, qui deliberat de statu vitae eligendo?* R. 1. Acturus cum deliberante, Confessarius, sit prorsus indifferens, ne DEUM praeveniat, sed sequatur. Vocatio est lumen DEI, a quo, qui alio declinat, errat. *Omnis plantatio, quam non plantavit Pater Coelestis, eradicabitur. Math: 15.*

2. Rem hanc, a qua deliberantis aeterna salus pendet, DEO Patri luminam saepius commendet Confessarius. Multi sub Missa in *Memento* eorum recordantur, quos in anima dirigendos assumpserunt.

3. Ut melius dirigere possit, conetur deliberantem prius non tantum, quo ad internum animae statum, sed etiam quo ad naturam, talenta, educationem, inclinationem etc.

perspectum habere; Praecipue considerandi sunt habitus, seu consuetudines peccandi; tales enim, si quis in se habeat, cautissime debet eligere, ne se conjiciat, in statum, in quo moraliter certum sit, quod vitam ducturus sit sceleratam, scandalosam et tandem aeternum periturus. Hinc nemo unquam prudens svaserit alicui habituato in vitio carnis, et ebrietatis, ut statum spiritualem, aut Religiosum Ordinem talem assumat, in quo major, quam in aliis libertas; ordinarie enim nihil boni sperandum, nisi emendatio seria et solida praecedat, vel certe eligendus is status Religiosus, in quo periculis labendi severissime praecautum sit.

4. Jubeat deliberare an in saeculo manere velit? an spiritualem seu Ecclesiasticum assumere praestet, an Religionem ingredi velit? si Religionem? investigandum qualis Religio perplacet?

Quisque debet se primo resolvere ad statum in genere, postea ad statum in particulari, et denique ad statum in individuo.

5. Svadeatur, ut rationes (quibus ad hunc potius statum eligendum permotus sit) scripto adnotet, uti et illas, ob quas alios status sibi non judicat convenire. Juvabit etiam eidem quaedam contra illum statum, quem deliberans eligere vult, objicere, ita tamen, ut positive nullum ei statum dissvadeat, moneatque quatenus primam curam habeat de anima.

6. Conetur Confessarius deliberantis motiva discernere, an à DEO? an ab amore proprio? an a Consanguineis vel daemone sint profecta? reque diu coram DEO considerata, suum ei consilium aperiat, memor: quod hanc animam, quam DEUS ejus curae tradidit, etiam ab eodem sit repetiturus.

7. Etiam extra Confessionem cum deliberante agat Confessarius, in rebus spiritualibus instruat, communicando ipsi devotos libellos. Et ingressuro statum Ecclesiasticum, seu Religiosum explicet status difficultates, svadeat tales corporis mortificationes, quae illi statui sunt praescriptae, ne nova deinde omnia videantur.

Q. Quae sunt svadenda a Confessario ipsi deliberanti in actu deliberationis? R. 1. Inchoraturus deliberationem det se orationi in conscientia munda a peccato mortali, frequentet Sacramenta *Poeniten. et Euchar.* Si quidem opus hoc gravissimi momenti est, in quo agitur de negotio omnium maximo, quod est aeterna salus propriae animae, ideo rogandus est Spiritus S. ardentem, habeat particulares suas devotiones ad B. V. M. S. Angelum Cust: et ad alios SS. Patronos, si quos in hunc finem sibi elegit.

2. Assvescat frequenter usurpare pia suspiria vg. *Dmne quid me vis facere. Paratum cor meum DEUS, paratum cor meum. Vias tuas Dne demonstra mihi, et semitas tuas e-*

doce me: Domine doce me facere voluntatem tuam etc. etc.

3. Finis ultimus semper spectandus, et Regula in omnibus eligendis est haec: *DEI honor et obsequium nostraque aeterna salus*, ita ut quidquid nobis magis deserviet ad hunc finem, id nobis eligendum sit, quod minus eo conducet, id non sit eligendum.

4. Innuat Confessarius, quod singuli status *Saecularis, Spiritualis, et Religiosus* afferunt sua commoda in ordine ad consequendam salutem: *Saecularis* per eleemosynas, per piam educationem prolium, per bona exempla apud domesticos etc. *Spiritualis* per administrationem Sacramentorum, per occupationem ferme continuam in cultu Divino: per continuas pauperibus benefaciendi occasiones tam in temporalibus, quam spiritualibus, per bona exempla Confratrum etc. *Religiosus* per observationem votorum: per separationem a rebus mundanis; per pia exercitia, quae Regula praescribit: per vigilem curam Superiorum etc.

E contra etiam singuli illi status habent sua incommoda, eo quod afferant occasionem et pericula peccandi. *Saecularis* per injustitiam, avaritiam, discordias in conjugio, per adversitates cum liberis, exempla mala corrupti saeculi etc. *Spiritualis* per nimiam libertatem, conversationes periculosas, abundantiam eorum, quae sunt illicita peccandi etc. *Religiosus* per tentationes, per adversi-

tates, quae aliquando causantur, ob indiscretionem Superiorum, mortificationem Fratrum, cum quibus agendum est, etc.

5. Ut deliberans eligat, non debet ad hoc praecise attendere, quis status sit in se perfectior, alioqui omnes deberent fieri Religiosi, sed attendere debet, quis status respective ad se sit melior, id est, quis status futurus sit, ipsi magis accommodatus, ut ipse melius DEO serviat in hac vita, et in altera securius salvetur. Et quia multi hoc non considerant, male eligunt, licet fiant Religiosi, qui si in saeculo mansissent, fuissent salvati, nunc damnantur, quia eligunt statum respective ad se non convenientem, et in quo propter naturam ineptam, vel habitus praevidos non observabunt illa, quae in tali statu sunt observanda.

Q. Ex quibus signis agnoscere quis possit vocationem suam? R. 1. Si ab ipsa pueritia diu et constanter sentiatur affectus ad aliquem statum, idque maxime sub oratione, et pietatis exercitiis, absque eo, quod ille status ab nullo sit persuasus.

2. Si quis ita constitutus sit, ut nisi crederetur hic instinctus a DEO, promptissimus foret, ei nullo modo obtemperare.

3. Si quoties recordatur huius instinctus, toties sentiat se impelli ad bonum et desideria Xstum sequendi, eaque omnia praestandi, quae ad animae salutem et DEI gloriam spectant.

4. Si talis instinctus veniat cum animi pace, et laetitia, et in longiori ejus cogitatione gustum et consolationem sentiat; e contra dum ab eo se averti, et mentem alio applicat, sentiat animo suo non satisfieri.

5. Si sentiat sibi in animo quasi promitti vires ad perferendum omnia onera, et incommoda illius status, addique spem ad viandas impugnationes tum daemonum, tum aliunde occurrentes.

6. Si rationes sibi objectas facile solvere possit, nec aliorum dissvasiones multum curet; nec moveatur in oppositum aliorum exemplis, quidcunque alii agant, aut eligant.

7. Inclinatio ad aliquem statum non necessario debet esse valde vehemens, sed sufficit, ut sit talis, ut adverti possit. Errant proinde, qui non credunt se vocari, nisi quasi ardeant prae desiderio alicujus status, aut nisi continuo diu noctuque se impelli, ac quasi per capillos ad eum se trahi sentiant, quod licet aliquando faciat DEUS, plerumque tamen non facit. Tonabat quidem vehementius, dum *Saulam* ad se vocabat, *Apostolos* tamen in sibilo auræ tenuis per modum transeuntis vocavit, et uterque modus erat vox DEI.

8. Praeter hanc affectionem ad aliquem statum solet DEUS vocare per illustrationem intellectus, qua quis perpensis rationibus agnoscit, quis status pro sua salute, aliisque circumstantiis sit melior.

9. Si quis aspiret optima mente ad Religionem, qui tamen teneretur succurrere Parentibus, non agitur a bono spiritu, nec enim DEUS svadet bonum, ut inde eveniat malum nec minus bonum, impeditivum majoris. *Heven.*

10. Si quis moveatur ad Religionem, antequam ullum in ea noscat, vel cum ullo agat, signum est operantis Spiritus S. adeoque tuto hunc sequi potest.

11. Si DEUS alicui negavit id quod hic aut ille status postulat, probabile est, quod illum non destinet ad hunc statum.

12. Si se determinare non posset deliberans, non est svadendum, ut rem sorti committat vg. diversos status diversis chartis inscribendo, quem sorte traheret, ad illum se resolveret, sed potius pro determinatione pleniori devotionem aliquam sibi eligat, vel *Recollectiones* per aliquot dies absolvat.

Q. *Quae monita danda sunt, a Confessario, aspiranti, et jam se determinanti ad statum spiritualem seu Religiosum?* R. 1. Diabolus videns brevi sibi tempus superesse, hic possissimum laborat, et conatur mille impedimenta ponere, ideo aspirans in omnibus cautus esse debet.

2. Determinatio ad certum statum non omnibus est promulganda, quia multa hinc sequi solent incommoda.

3. Non velit, quasi a Bacchanalibus ad Quadragesimam, ita a comessionibus, con-

viviis, saltibus per cognatos institutis transire ad statum spiritualem sive Religiosum; etenim pessimae species inde colliguntur, in quibus ejiciendis multum laboris habebit. Potest valedictio fieri etiam sine his comensationibus, quae et sanitati, et famae, et non raro etiam animae nocent. Stulta praeparatio per offensam DEI, se velle ad DEUM disponere, *Nec enim ad virtutem* ait S. Bas: *iter est per vitium.*

4. Maxima cura cavenda est societas, et consuetudo, nunquam plus orationi, quam nunc, insistendum.

5. Non audiendi tentantes, qui, ubi determinatio innotuit, sunt plurimi. Hic promittit montes aureos, spondet promotiones, viam ostendit ad divitias, et nescio quas delicias; ille cavillatur statum, quem aspirans ingredi intendit, narrat mira, et saepe infamissima, alter exprobrabit aetatis imprudentiam, svadebit differendam executionem; in quibus omnibus constantem se exhibere debet, et similia vel joco excipere, vel spirituali doctrina retorquere.

6. Praeparet se ad ultimos Parentum conatus, blanditias et lachrymas: quomodo iis obviare debeat, ne his emolliatur animus.

7. Abiturus, illa die communicet, et Parentibus valedicens, ab iis flexis genibus Paternam benedictionem petat, sicque resolutus calcato mundo ad Xsti militiam et

Crucem avolet. Resolutione generosa reddat sibi facilem a charis separationem. Caveat tristitiam aliquam admittere, nam hilarem datorem diligit DEUS.

§ 3tius

Q. *Quid observandum Parocho cum captivis ad mortem?* **R.** 1. Imprimis Sacerdos ingressus carcerem debet sibi conciliare amorem et confidentiam Rei. 2. Excitet Reum ad virtutem Poenitentiae, Patientiae et Resignationis in voluntatem DEL. 3. Ordinarie non inducatur Reus ad Confessionem Sacramentalem faciendam, donec prius judicialiter sit sua crimina confessus; nisi sit graviter infirmus, vel aliud immineat periculum.

Q. *Si Confessarius resciverit ex Sacramentali Confessione Reum esse innocentem, sed vi tormentorum, vel falsis testibus esse convictum?* **R.** Non propterea adeundus est iudex, sed hanc rem DEO commendet. Quia Iudex ex una parte, nihil ad persuasionem faceret, cum ipse judicaverit secundum allegata et probata; ex altera parte daretur occasio aliis etiam nocentibus sua crimina reticendi in Confessione.

4. Non exprobet Reo crimina, nisi quantum ad Forum conscientiae necesse fuerit. Adhortandus est ad Confessionem generalem. In die fatali rursus confiteatur.

5. In via Sacerdos post Reum ibit, cavebit, ne Reum jubeat citius ire. Non detur Reo nimium vini bibere. Post mortem anima circumstantibus recommendetur, et fiat exhortatio, (si eo loci fieri solebat in similibus casibus) ut alii abstineant a vitiiis. Monendi Parentes de bona educatione liberorum etc. etc.

Q. Si Reus vi tormentorum fassus est crimen, quod non fecit, an Confessarius eum debet adstringere ad revocationem? R. Non; eo quod non teneatur Reus cum tanto cruciatu vitam tueri. *Tan. Les. Loh. etc.*

Q. Quae cautelae circa Confessionem damnatorum ad mortem adhiberi debent a Confessario? R. 1. Ut si poenitens confiteatur, se aliquot crimina, etiam semiplene probata, negasse, non importune urgeat ad illa adhuc coram Judice confitenda. *Les. Fil. etc.*

2. Ut neque fugam svadeat, nec ad eandem ullo modo per oblationem instrumentorum, aut pecuniae cooperetur; quia etsi per se omnes, qui non sunt Ministri justitiae, cooperari posse ad talem fugam, armaque ad effringendos carceres offerre. *Vasq. Less.* doceant; ut tamen Confessarius id faciat, non expedit, quia posset sibi, totique Clero grandem aversionem Judicum creare, efficeretque, ut deinceps tam libere non permitterentur Sacerdotes agere cum Reis. Eleemosynam posset dare pro necessitatibus Rei.

3. Ut, si forte Reus in foro externo jam convictus, ideoque ad mortem etiam damnatus, constanter adhuc crimen neget, atque etiam in ipsa Confessione Sacramentali innocentem se esse dicat, eidem absolutionem quidem impertiat, (cum in foro interno magis Reo, quam omnibus alijs credendum sit) interea tamen moneatur de obligatione illud fatendi, si illud revera commiserit, et salutis suae prospectum velit.

4. In dicto immediate casu, et alijs, non recipiat in se patrocinium supplicii remittendi, quia sic Reum non posset tam commode disponere ad officium suum faciendum, utpote qui semper haberet spem vitae a Confessario obtinendae, et, si spe cadat, animum ab eo penitus alienaturus esset.

5. Ut nullo modo ipsemet Confessarius sententiam mortis Reo indicet, sed dicat suum officium esse, ad mortem pie, fortiterque obeundam, Reum disponere.

Q. Si Reus ad mortem damnatus (vel alius quispiam *vg.* infirmus morti proximus) ex pertinacia, vel desperatione confiteri nolit? R. I. Confessarius se ad preces conferat, et maxime ad SS. Missae Sacrificium, ubi dum S. Hostiam in manu habebit, illis Estheris verbis Salvatorem suum et Rei alloqui poterit: *Si inveni, o! Dne gratiam in Oculis tuis, et si placet tibi, dona mihi hanc animam, pro qua rogo, etc.* Eundem in finem etiam

aliorum piorum hominum preces implorare poterit.

2. Maximam, quam potest, charitatem tum per blanda colloquia, tum per opera misericordiae v.g. cibi, aut potus emendicationem, exhibeat.

3. Offerat aliqua Sacrificia pro animabus Purgatorii, constat enim hoc medium saepius non parum efficax fuisse ad felicem negotii hujus successum impetrandum.

4. Narret interdum adstantibus historias quasdam, vel de magnitudine gaudiorum Coelestium, vel tormentorum infernalium. Interdum proderit etiam historiam aliquam tragicam impenitentis hominis, et turpiter a Diabolo contra promissionem derelicti narrare; aut etiam alterius, cujusdam in ipso mortis articulo resipiscentis, et cum magno spectatorum gaudio et commendatione morientis.

5. Si tempus fatalis diei advenerit, svaviter interroget, an non meliora consilia conceperit? adesse jam paulatim momentum, a quo pendeat, felix aut infelix aeternitas. Roget per vulnera, et Sangvinem Xsti, ne salutem suam negligat. Imo interdum expediret etiam in genua provolvi, atque ad idem faciendum adstantes hortari.

6. Si Lictores veniant ad illum abducendum, indicet, nunc eum vere iter aeternitatis ingredi. Alloquatur coram Reo Christum Crucifixum, quem in manibus habet, roget-

que ne permittat perire hanc animam suo
Sanguine redemptam, aliaque plura in hunc
finem apta proferat.

7. In egressu, si nolit orare Reus, non
urgeat eum, sed potius cum sociis lingua
vernacula preces fundat pro eo ad DEUM,
et nonnunquam suaviter quaerat: an non
refocillatione aliqua indigeat.

8. Ubi ad locum supplicii deventum fue-
rit, iubeat omnes adstantes genuflectere, et pro
Reo preces fundere. Quodsi nihil his omnia-
bus effecerit? aliqui putant ad terrorem et
exemplum adstantium ei, dum ictum fatalem
excepturus est, minaci vultu dicendam:
*Ergo abi maledicte in ignem aeternum, qui
paratus est etc.* Ego tamen potius ingenti-
nanda adhuc pia suspiria contritionis judica-
rem, ut vel in ultimo articulo non desertus
forte respiscat. *His mediis et aliis similibus
uti potest Curatus in convertendis obstinatis
Haereticis.*

§ 4tus.

Q. *An, et quomodo Curatus Haereticos a
sua Haeresi abducere debeat?* R. Omnino ad
zelosum Curatum pertinet: DEI gloriam,
Ecclae Catholicae augmentum, et animarum
salutem procurare; Ideo necesse est, ut sedulo
curet, errantes oviculas quaerere, adque ad
ovile Xsti cum magno DEI, Angelorumque
gaudio, et ipsarum ovicularum solatio re-
ducere.

Q. Quibus mediis reduci possunt errantes ad Fidem Cath.? R. Imum medium Oratio assidua: Certe hic, si ullibi alias locum habet illud Xsti Joa: 6. *Nemo potest ad me venire, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.*

2dum. Ut ad honorum operum exercitium, si potest, eosdem Curatus animet.

3tium est: *Inductio*, ut Tempa nostra frequentent, et Conciones audiant; sic enim alia longe (quam sibi falso hactenus persvaserant) videbunt, et audient. Certe experientia constat, quosdam, cum in libris per Pastores Dissidentium editis horrendas picturas seu Icones Eccliam Cath: malitiosissime denigrantes, ac exosam reddentes, vidissent, impudentissima mendacia, enormia convicia, inauditas calumnias in Catholicos, et eorum Religionem scriptas legissent, vel a suis Parentibus et haereticis Ministris audivissent; ubi postea Tempa nostra ingressi, tantam in Officiis Divinis peragendis uniformitatem et reverentiam adverterunt, in Haeresi nutare coepisse, atque ad Fidem Cath: amplectendam animum habuisse. *Haec omnia ipsa experientia coactus sum annotare.*

4tum est, ut per *Amicam conversationem* cum ipso Sacerdote, vel aliis Catholicis factam, paulatim ad suos errores detegendos inducantur, et occasione data interdum eorum falsa dogmata non directe statim impugnentur, sed solummodo ostendatur, ob has vel illas causas sibi ea creditu difficilia vi-

deri; sic enim paulatim iterum dubitare de veritate suorum dogmatum incipient, et salutares scrupulos, velut scintillas in ipsum denique accuratioris investigationis incendium erupturas concipient.

Quia tamen frequenter horrent ejusmodi Personae cum ipsis Sacerdotibus ab initio statim agere, ideo alii interdum, cum quibus habitant, instruendi sunt, quomodo cum iisdem agere, et nonnunquam scrupulum injicere possint, quem in finem etiam libelli ejusmodi materias facili, et claro modo tractantes suppeditari possunt.

Q. *Quae cautelae circa ejusmodi Personas adhibendae sunt a Curato?* R. Praecipue sequentes. 1. Ut non nimis credulum se earundem narrationibus praebeat, sed per varias quaestiones diversis temporibus factas probet, an dicta illarum sibi satis cohaerent? An jam non sint absolutae ab Haeresi?

2. Ut nec magnam sollicitudinem suscipiat in pecuniis pro ipsarum sustentatione colligendis, ne occasionem praebeat, ut propter ejusmodi commoda potius, quam veritatis agnitionem ad Fidem Cath: transeant.

3. Ut non nimis familiarem se illis praebeat, nec in privata conversatione quidquam aut dicat, aut agat, quod dictum aut factum nollet, si illae ad vomitum redirent.

4. Ne libros, aut alias quascunque res grandioris pretii iisdem commodet, quia ex-

perientia compertum est, non semel eas talia vendidisse, aut cum iisdem aufugisse.

5. Non facile aliis Catholicis eas commendet per literas, ne onus earundem iuvandarum satis ordinariè molestum ab humeris suis excutere, et in alios transferre voluisse videatur.

Verum tamen magna cum benevolentia et charitate tales sunt suscipiendi, ut tanta suavitate deliniti, suos errores, et vulnera tanto libentius aperiant, seque totos directioni committant.

Q. *Quid observandum Curato circa aegros?* R. 1. Invocato DEI auxilio faciat firmum propositum nihil aliud quaerere nisi salutem proximi. Eadem promptitudine adibit tam pauperes, quam divites.

2. Ante ingressum interroget domesticos de conditione morbi, moribus infirmi, ut possit ei condolentiam magis familiarem facere. Ingressus cubiculum dicat: *Pax huic domui*, aspergatque infirmum aqua benedicta.

3. Patienter serat Sacerdos infirmi discursum de suo morbo, verbis condolentibus, ac placidis captet sibi benevolentiam, prudenter ac discrete inclinet discursum ad praestanda remedia animae.

4. Si infirmus renuat confiteri, Sacerdos discrete, ac suaviter id ei innuere non omitat, ne in spem futurae incertae sanitatis differat Confessionem.

5. Post Confessionem peractam, assignata ipsi levi aliqua poenitentia, si nimium sit debilis, absolvatur, et dicantur cum aegrotato Actus: *Fidei, Spei, doloris etc.* Tandem dabitur Viaticum. Extr: Unctio, prout videbitur.

Q. *Moribundus destitutus usu linguae, si pectus pulset, oculos in Coelum levet, vel aliud signum doloris ostendat, debetne absolvi?* R. Quodsi dubium sit, utrum ista signa fuerint orta ex vi contritionis, vel potius maerore mortis? danda est absolutio sub conditione, ne exponatur nullitati Sacramentum.

Idem faciet, si nec signa, nec testes signorum haberet Sacerdos, dummodo sciatur, quod moribundus hic Christiane se gesserit frequentando Sacramenta.

Q. *Quae sunt scienda circa Indulgentiam in articulo mortis?* R. Bened: XIV. 5 Apr: 1747. concessit Indulgentiam plenariam, si has condiciones observet moribundus. 1. Sacramenta Poenitentiae, Eucharistiae, et Extr: Unct: quantum infirmitas permittit, recipiat. 2. Ut ex manu Dni mortem ipsam patienter subeundam, ac omnes dolores in satisfactionem poenarum, quas peccando promeruerit, libenter acceptet. 3. Ut benedictionem seu absolutionem a Sacerdote recipiat sub nota forma. *Adjutorium nostrum etc.*

Si vero infirmus sit adeo morti proximus, ut neque Confessionis faciendae, neque prae-

missarum precum recitandarum tempus suppetat, statim Sacerdos benedictionem incipiendo a verbis istis: *Dnus noster etc.* ei impertiatur. Et non tantum moribundis in lecto, sed etiam in executione justitiae Civilis quocunque modo interimendis, cum aequae sint in articulo mortis, eam Benedictionem quivis Sacerdos impertiri potest.

§ 4tus.

Decreta S. R. Cong: scitu necessaria.

1. In die Octava Dedicacionis Ecclae lectiones 1 Noct: sunt de Communi, et non de Scriptura accipiendae. S. R. C. 2 7bris A. 1741.

2. In benedicendo populum cum SSmo, Sacerdos debet perficere circulum redeundo ad Altare ex parte manus dexterarum. S. R. C. 21 Mart. A. 1676.

3. Cruces Altarium vel Processionum non sunt benedicendae de praeepto, potest tamen simplex Sacerdos eas benedicere privatim, et non solenniter. 12 Jul. A. 1704.

4. Sacerdotes non debent deferre strophium super calicem tam in eundo, quam redeundo ab Altari, neque illud debent collocare super Altare, sed appendere subter casulam. 1 7br. A. 1703.

5. Omnibus diebus Dominicis, quae non habent suam propriam Praefationem, in Mis-

sa dici, seu cantari debet Praefatio de SS. Trinitate, etiamsi in eam Domin. incidat Festum I vel 2 Clas. nisi Praefationem propriam habeat. 3 Jan. 1759.

6. Quando SSnum est expositum, omnes penes illud transeuntes cujuscunque Ordinis et conditionis sint, sive ad illud accedentes, sive ab eodem recedentes, semper utroque genu flectere debent. 16 Aug. 1651.

7. Non sunt inserendi alii Sancti in Litanis OO. SS. praeter ibi scriptos, neque tempore pestis addendi sunt Tutelares, et Civitatis Patroni sine speciali concessione. 10 Jun. 1690.

8. Dum Missa cantatur coram SSmo in Altari exposito, debet fieri Commemoratio de SSmo post omnes alias Commemorationes de praecepto; Et in Missis Solemnibus Festorum I vel 2 Clas. facienda est sub una conclusione. 23 Jun. 1736.

9. Coram SSmo in Altari exposito Concio debet fieri capite detecto. 16 Febr. 1730. Intellige si SSnum non est obvelatum.

10. Quando Antyphoniae et *Ÿ. in Vesp.* variandi sunt pro commemoratione alicujus simplicis, vel Octavae, facienda, tunc ad Vesperas (supple: post orationem Officii). Imo, Accipienda est Antyph. cum *Ÿ.* Laudum. Si vero plures sint commemorationes simplicium ejusdem qualitatis v.g. *Confessorum. Mart. etc.* tunc 2da sumetur commemoratio ex 2dis Vesp. cum *Ÿ.* 2di Noct,

3^{tia} vero commemoratio fiet desumendo Antiphonam primam ex Noct. 3 cum *Ÿ.* ejusdem Noct.

Ad *Laudes* post orationem Officii *1ma* commemoratio cum *Ÿ.* erit propria ex *Imis Vesp.* 2da commem: fiet cum Antyph. Noctur: 3^{ti} cum *Ÿ.* ejusd. Noct. 3^{tia} autem comm: fiet desumendo Antyph. ex *Vesp.* 2^{dis}, et *Ÿ* 2^{di} Noct. S. R. C. 5 Maji 1736.

11. In depositione defunctorum in verbis illis: *Non intres in judicium cum servo tuo etc.* etsi sit mulier, aut plures defuncti, non possunt haec verba: *Servo tuo etc.* mutari in *serva tua* vel *servis tuis*, sed immutabiliter tota haec oratio legatur. 31 Aug. 1697.

12. In Ordinum collatione diebus a jure statutis dicenda est semper Missa de feria occurrente, non de Sancto in ea cadente. 21 Mart. 1744.

13. Sacerdos Saecularis vel Regularis habens Officium 2^{pl}: quin etsi dupl: 1 vel 2 Clas. celebrans ex devotione in Eccle, ubi celebratur Festum Solemne; debet Missam celebrando, conformare se illi Eccleae, ubi celebrat, etiam quo ad solemnitatem, et colorem apparamentorum. 29 Jun. 1752.

14. Sacerdos tam Saecularis, quam Regularis habens Officium 2^{pl}. quin etsi dupl. 1 vel 2 Clas. celebrans in aliena Eccleae ex obligatione in solemnibus sepultura alicujus cadaveris, vel exequiis solemnibus, debet se conformare illi Eccleae celebrando *Missam de*

Requiem. Anno, die, ut supra: Quae Debreta cum posteriora sint, derogant quibuscunque aliis anterioribus in hacce materia. Ita Caval. An. 1757, apud Fer. T. 8.

15. Cadavera non sunt sepelienda privatum sine lumine, Cruce, Parocho, etiamsi id ordinasset defunctus, cum talis dispositio tanquam irrationabilis una cum consuetudine, quae alicubi innixa esse possit, sit rejicienda. *Rota Rom. 15 Jul. An. 1699. Et Bened. XIV. T. 2.*

16. In Vigilia Nativitatis Dni, sicut et in tota ejus Octava (idem dicendum de Epiph:) prohibentur Missae Votivae privatae, et de *Requiem*, excepta una solemniter pro re gravi, et de *Requiem* cantata praesente cadavere, vel in Anniversario verae depositionis defuncti in Ecclesia tumultante. 15 Sept. 1714. Et 16 Sept. 1730. 10 Dec. 1718. *Dies Anniversaria numerari debet a die obitus defuncti, et non a die sepulturae ut colligitur ex Decr. 19 Jun. 1700. Diei 3. 7. et 30 numerationem petendam esse non a die obitus, sed a die sepulturae; quamvis non desint, qui censeant ab utroque die numerationem peti posse. Ferra.*

17. Missa de *Requiem*, cantari potest praesente corpore triduo ante Coenam Dni. Item per Octavam Paschae, et Pentecostes, et Corporis Xsti. 11 Aug. 1736. Et 7 Sept. 1741 *apud Fer. T. 8.*

18. Privata Officii defunctorum recitatio *Vesperarum et Matutini cum laudibus pro*

generali illorum commemora: absolvi potest licite post Vesperas Festi OO. SS, secus vero in Choro. 4 Sept. 1745.

19. Quando est expositum SSmum in Altari, non est omnino necesse Crucem collocare, quia Prothotypus adoratur. 7 Sept. 1741.

20. In Missis defunctorum non potest fieri Communio per modum Sacrificii, nempe de illis particulis, quae intra eandem Missam fuissent consecratae; bene vero per modum Sacramenti extrahendo pyxidem e Ciborio. 2 Sept. 1741.

21. Extra ambitum Ecclae suae non licet Regularibus facere Processiones, nisi de licentia et consensu Parochi. 26 Febr. 1628. Quod debet intelligi etiam de Processione, quae solet fieri a Regularibus infra Octavam Corporis Xsti. 11 Dec. 1613.

22. Sacerdotes exteri confluentes ad Eccliam Regularium, dum celebrant apud eosdem, debent se conformare cum iisdem Regularibus quo ad *Credo*, et numerum orationum, (id est: non possunt plures dicere, quam quot in illis Ecclis dicuntur) si Festum celebratur cum solemnitate et concursu populi. Si vero absque solemnitate celebratur? possunt se quidem conformare, sed non tenentur. 11 Jun. 1701.

23. Similiter tenentur eundem colorem adhibere, quo utuntur Regulares, et possunt dicere commemor: Octavae, si quae fiet in

eadem Eccla, quam conformitatem etiam Regularibus concedit eadem S. R. C. A. eodem, dum celebrant in alienis Eccliis.

24. In Festo Corporis Xsti SSimum non est deferendum per plateas Judaeorum. 22 Februar. 1593.

25. Missa Votiva dum cantatur pro re gravi de aliquo S. semper dici debet cum *Gloria* et *Credo*, et in colore, quo utitur Eccla in Festo ejusdem S. cujus Missa cantatur. S. R. C. 13 Aug. 1667.

26. In Ecclesiis ubi non cantatur quotidie Missa, (intellige omnes alias Ecclesias praeter Collegiatas, et maxime in pagis, et Oppidulis) si occurrat Festum *Patroni seu Titularis vel Dedicacionis*, his diebus, quibus non potest de eo fieri Officium, potest nihilominus (diebus non exceptis a Rubrica Missalis Tit. 6. *De Transl. Festorum*) cantari Missa de *Patrono*, seu *Titulari*, licet non cantetur altera Missa concordans cum Officio. S. R. C. 23 Aug. 1704. Aliae autem omnes Missae privatae tunc dici debent de Officio occurrente.

§ 5tus.

Reliqua Notanda scitu necessaria.

1. Ante versiculum qui dicitur *Communio* in Missa, cooperiendus est calix velo in anteriori parte (ut calix non appareat) sicut in Principio Missae. S. R. C. 1 Mart. 1698.

Pariter dum defertur a Sacerdote ante Missam ad Altare, et post Missam, velum calicis debet pendere, non involvi super Bursam. *Rub. Mis.*

2. Ablutio digitorum in Missa post Communionem: debet fieri in vino, et aqua. *Gav. Mer.*

3. Dum dicitur Votiva infra aliquam Octavam vg. Ascensionis Dni habentem *Praefationem* propriam, et *Communicantes*, debet in ea dici *Praefatio* hujus Octavae, et *Communicantes*. Si autem illa Votiva habeat *Praefationem* propriam vg. de *Beata*, vel de *Cruce*? tunc propria Votivae *Praefatio* dicitur, sed *Communicantes* ut infra Octav.

4. Infra Octavam Corporis Xsti *Sequentia* seu *Prosa*: Ecce Panis etc. tunc tantum cantatur, quando Missa est de Festo Corporis Xsti, Hinc in Dominica et Festis dupl: tunc occurrentibus cani non debet.

5. Dum in aliqua Ecclesia praeter Missam Conventualem (quae cantatur de Officio currenti) cantantur Missae Votivae ex fundatione, in his Votivis (secus in privatis) jam non debet sumi Commemoratio Officii, seu Festi currentis juxta *Decr*: S. R. C. 28 Jul: 1736. sed orationes duae assumantur ad complendum numerum ternarium, prout fit in Missa de Festo semidupl: (dum nulla alia commemoratio in officio occurrit) juxta diversitatem temporum vg. 2. Oratio *A cunctis*, 3. ad libitum. *Vel*. 2. Or: de B. 3. *Eccl.* vel pro *Papa*.

6. Missa Votiva de Beata, Rorate dicta, quae in Regnis Poloniarum cantari solet per totum *Adventum*, cantari debet cum *Gloria in Excelsis*, sine *Credo* cum commemoracionibus devotioni antiquae competentibus *jux Rubr. Mis.* uti in Ecclia Cathedr: Cracov: ab immemorabili tempore practicatur; optandum ut ubivis locorum propter uniformitatem hic Ritus servetur.

Circa commemoraciones in hac Missa Votiva faciendas, haec regula servanda est, *vg.* In Domin: Adventus post *Gloria in excel. 2da Or.* erit Domin. 3tia de Spiritu S. 4ta Eccl. vel pro Papa, sine *Credo*.

Aliis diebus, si occurrat Festum sive *dupl.* sive *semid.*? 2da Orat: erit Festi. 3tia Feriae. Si autem facienda sit commemoratio alicujus Festi simp. vel infra Octav. erit 4ta Orat. 5ta de Spiritu S. 6ta Eccl: vel pro Papa. *Praefatio* de Beata *Et te. in Veneratione.*

Dixi 2da Orat: erit Fest. In Ecclis enim ubi cantatur Missa Conventualis (sive Parochialis) de Festo, ibi non debet sumi in Votivis in cantu fundatis Oratio Festi (secus in privatis) *jux: Decr: S. R. Congr. 23 Junii 1736.*

Missa haec *Rorate* cantari debet summo mane et eodem Ritu etiam in Festis B. V. M. Immacul: Concept. Et Domus Lauret. Et Expectationis Partus; sed in illis Festis versus *Praefat:* mutatur, et dicitur in Festo et

per Octavam Conceptio: *Et Te in Conceptio-
ne.* In aliis dictis Festi *ut in Direct. notatur.*

In Ecclesiis autem ubi unus tantum Sacerdos, tunc in Dominicis et Festis Celebribus debet cantari Missa (*et si mane cantetur*) de Domin. aut de Festo occurrente, non autem Votiva Rorate. S. R. C. 9. Decembr: Anno 1634. *Totum hoc excerptum est ex Annotat: in Director. Dioec. Crac. Anni 1774.*

7. In Officio defunctorum duplicari Antiph: debent scil: in commemoratione OO. Fidelium defunctorum. *Item* in die obitus, seu Depositionis defuncti; *item* in die 3. 7. 30. ac Anniversario vero. S. R. C. 8. Mart: 1738. Extra hos casus etiamsi ex fundatione contingat decantari praefatum Officium Defunctorum, 3ium Nocturn: quod certe contingit in quibusdam Ecclesiis quolibet Mense, aut Quartuali, non debent duplicari Antiph: sed sub Ritu semidupl: hocce Officium peragi debet. *Cap. Sect. 11.*

8. In Officio Defunctorum dicitur *Invitatorium: Regem cui etc.* in die commemorationis Omnium Fidelium Defunctorum, *Item* in die obitus seu depositionis Defuncti *Item* in die 3. 7. et 30 ac in Anniversario vero defuncti, et quandocunque dicuntur. 3 Nocturni alias nunquam dici debet. *Rubr. Brev.*

A D

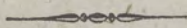
M.

D.

GLORIAM.

I N D E X

M A T E R I A R U M.

	Pag
<i>De Angelica Salutatione</i>	3
<i>Acolithatu</i> 69. <i>Apostasia</i>	101
<i>Absolutione à Censuris</i>	165
<i>Adjuratione</i>	237
<i>Assassinus quis?</i>	224
<i>Abortus procuratione</i>	245
<i>Aggressore</i>	247
<i>Approbatione</i>	466
<i>Actibus Humanis</i>	537
<i>De Bigamia</i>	45
<i>Bibliis</i>	80
<i>Brevi Apostolico</i>	205
<i>Bulla</i>	205
<i>Bello</i> 249. <i>Baptismo</i>	339
<i>Bannis</i> 422 <i>Beneficio</i>	557
<i>De Charitate DEI</i>	108
<i>Charitate proximi</i>	110
<i>Censuris</i>	158
<i>Cessatione a Divinis</i>	186

	pag
<i>Cultu Religionis</i>	213
<i>Canonibus</i>	203
<i>Contractibus</i> 271 <i>Censu</i>	276
<i>Communione Paschalì</i>	304
<i>Consiliis Evangelicis</i>	306
<i>Confirmatione</i>	351
<i>Coelibatu</i>	426
<i>Confessione</i>	500
<i>Confessarii Scientia ac Prudentia</i>	479
<i>Confessario sollicitante ad turpia</i>	515
<i>Confessione Adolescentum, puerorum, puel-</i> <i>larum</i>	523
<i>Conscientia</i> 541 <i>Captivis.</i>	597
<i>De Dimissoriis</i>	60
<i>Dispensatio quid sit?</i>	192
<i>Dispensatione in Impedimentis Matrim:</i>	460
<i>Diaconatu</i> 197 <i>Divinatione</i>	209
<i>Duello</i> 250 <i>Delectatione morosa.</i>	257
<i>Detractione</i>	283
<i>Defectibus in Missa</i>	392
<i>Divortio</i> 458 <i>Dolore</i>	497
<i>Distinctione peccatorum</i>	495
<i>Deliberante ad statum</i>	589
<i>Variis Decretis S. Cong:</i>	606
<i>De Effectu Sacramenti Ordinis</i>	54
<i>Exorcistatu</i> 67 <i>Ecclesia</i>	87
<i>Ecclesiae Capite</i>	94
<i>Epikìa</i>	206
<i>Eucharistia</i>	358
<i>Excommunicatione</i>	170
<i>Extrema Unctione</i>	414
<i>AEgrotis visitandis</i>	604

pag:

<i>De Fide</i> 72. <i>Fidei motivo</i>	76
<i>Fraterna correctione</i> 114 <i>Furto</i>	260
<i>Festorum observatione</i> 238 <i>et</i>	293
<i>Forma Poenitentiae</i>	504
<i>De Gratia DEI</i>	323
<i>De Haeresi</i>	98
<i>Haeticorum libris.</i>	103
<i>Horis Canonicis</i> 137 <i>Homicidio.</i>	243
<i>Haeticis convertendis</i>	601
<i>De Incarnatione Christi</i>	10
<i>Illegitimis</i>	41
<i>Intentione</i> 51 <i>Infidelitate.</i>	98
<i>Judaeis</i> 105 <i>Inferno</i>	119
<i>Ignorantia</i> 163 <i>Interdicto</i>	184
<i>Irregularitate</i>	187
<i>Immunitate loci</i>	222
<i>Juramento</i> 231 <i>Judicis</i>	281
<i>Jejunio</i>	296
<i>Justificatione peccatoris</i>	329
<i>Impedimentis Matrimonii</i>	434
<i>Indulgentiis</i> 548 <i>Jubilaeo</i>	554
<i>Jure Patronatus</i>	564
<i>De Lectoratus Ordine</i>	66
<i>Legibus</i>	203
<i>Luxuriae speciebus</i>	252
<i>Libero Arbitrio</i>	334
<i>De Moderamine inculpatae Tutelae.</i>	244
<i>Missae auditione</i> 293 <i>Sacrificio.</i>	371
<i>Missae stipendio</i> 404 <i>Pro defunctis</i>	410
<i>Merito</i> 327 <i>Matrimonio</i>	424
<i>Maleficiato</i>	580
<i>De Necessitate bonorum operum</i>	331

	pag:
<i>De Oratione Dominica</i>	2
<i>Ordinibus in communi</i> 46 <i>Ostiariatu.</i>	64
<i>Obsessis</i>	581
<i>De Peccatis in genere</i> 18 <i>In specie.</i>	22
<i>Privilegio Fori, et Canonis</i>	36
<i>Purgatorio</i> 115 <i>Perjurio</i>	235
<i>Percussione Clerici</i>	174
<i>Praeceptis Decalogi</i>	201
<i>Pollutione Ecclesiae</i>	217
<i>Parentum honore</i>	242
<i>Potentia DEI absoluta etc</i>	310
<i>Patris Baptismi</i> 347 <i>Presbyteratu</i>	354
<i>Poenitentia</i> 491 <i>Parocho</i>	568
<i>Obligatione</i> 570 <i>Potestate ejusdem</i>	575
<i>De Rudimentis Fidei</i>	1
<i>Requisitis ad Ordines</i>	39
<i>Ritu Horarum Canon:</i>	146
<i>Restrictio quid?</i>	233
<i>Restitutione</i> 265 <i>Restitutione famae</i>	286
<i>Ritu, Rubricis Missae</i>	398
<i>Reductione Missarum</i>	413
<i>Reservatis</i>	526
<i>De Symbolo</i> 5 <i>Signo S. Crucis</i>	7
<i>Scandalo</i> 24 <i>Signis malae Vocationis.</i>	30
<i>Subdiaconatu</i>	121
<i>Spe</i> 106 <i>Schismate</i>	101
<i>Suspensione</i> 177 <i>Susperstitinne</i>	207
<i>Sacrilegio</i> 217 <i>Simonia</i>	227
<i>Sodomia</i> 256 <i>Sponsalibus.</i>	418
<i>Sacramentis in genere</i>	308
<i>Sacramentalibus</i>	336
<i>Satisfactione</i> 501 <i>Sigillo.</i>	509

pag:		pag:
	<i>Sepultura</i> 577. <i>Spectris</i>	586
2	<i>De Trinitate</i> SS. 9. <i>Prima Tonsura.</i>	27
64	<i>Traditionibus</i> 82 <i>Titulo Ordinis</i>	125
581	<i>Testamento</i> 279 <i>Testimonio falso</i>	282
22	<i>Transubstantiatione</i>	359
36	<i>De Usura</i>	276
235	<i>Unione Hypostatica</i>	311
174	<i>De Veneratione SSrum</i> 14. <i>Imaginum</i>	16
201	<i>Virtutibus</i> 15 <i>Voto</i>	127
217	<i>Viatico</i> 368. <i>Votiis</i>	406
242	<i>Vicario</i>	569
310		
354		
568		
575		
1		
39		
146		
233		
286		
398		
413		
526		
7		
30		
121		
101		
207		
227		
418		
308		
336		
509		

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

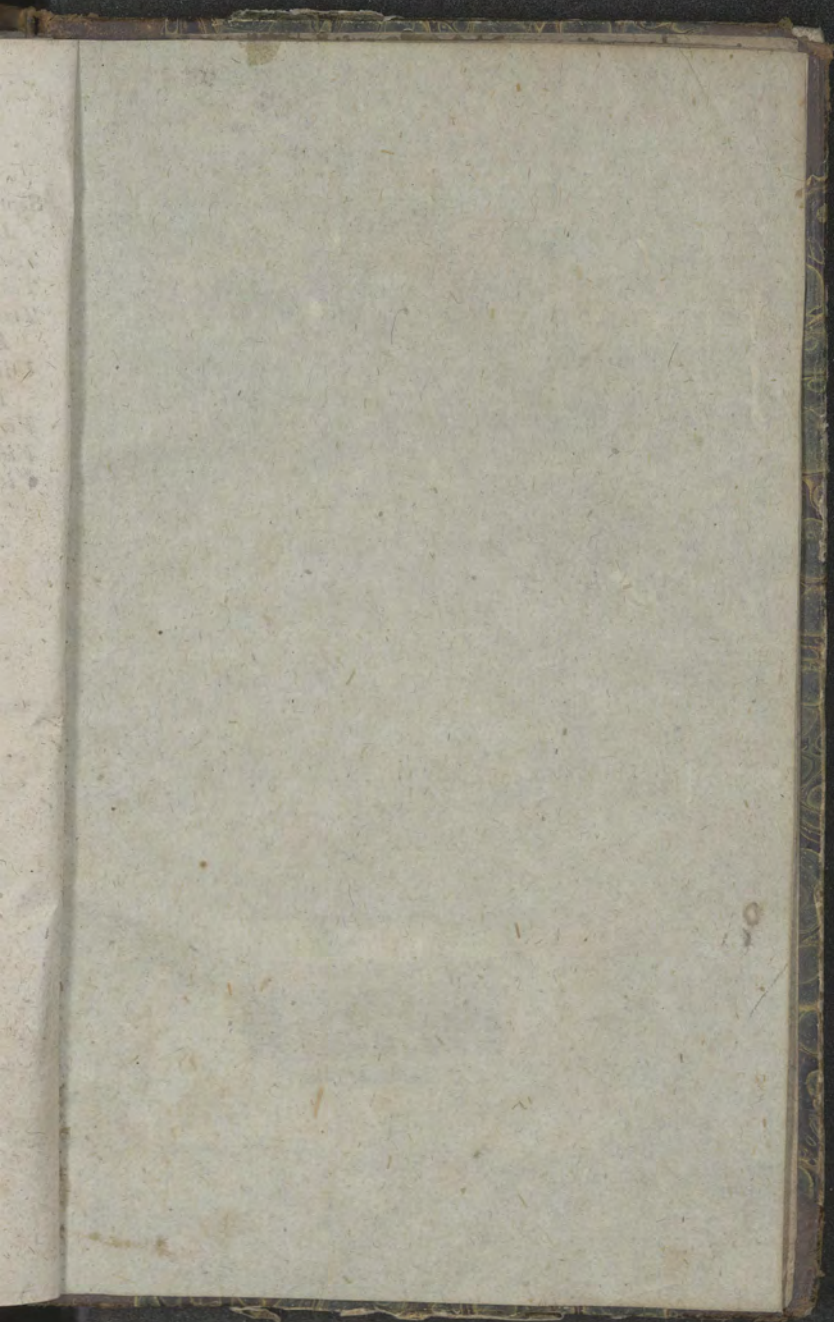
213

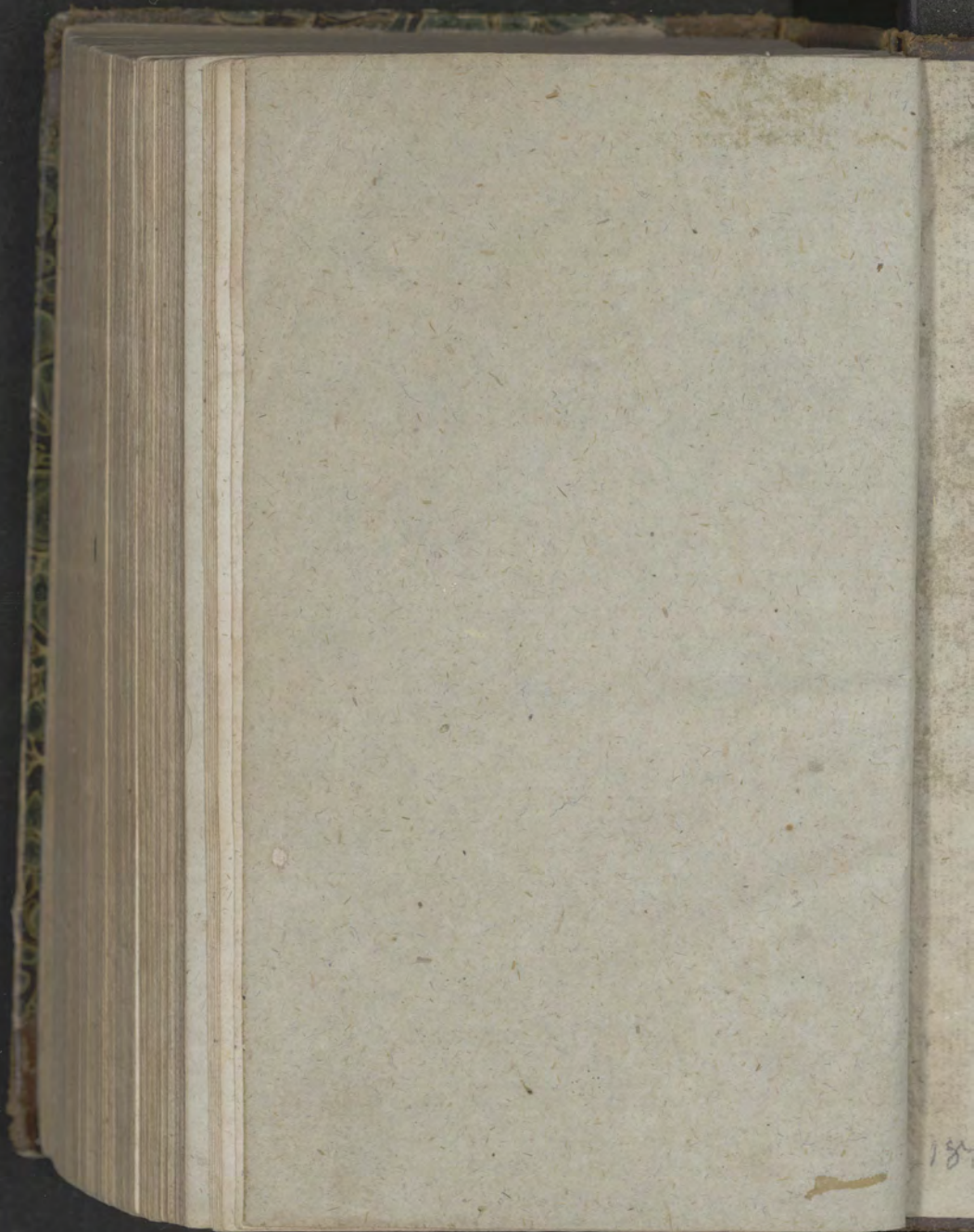
214

215

216

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

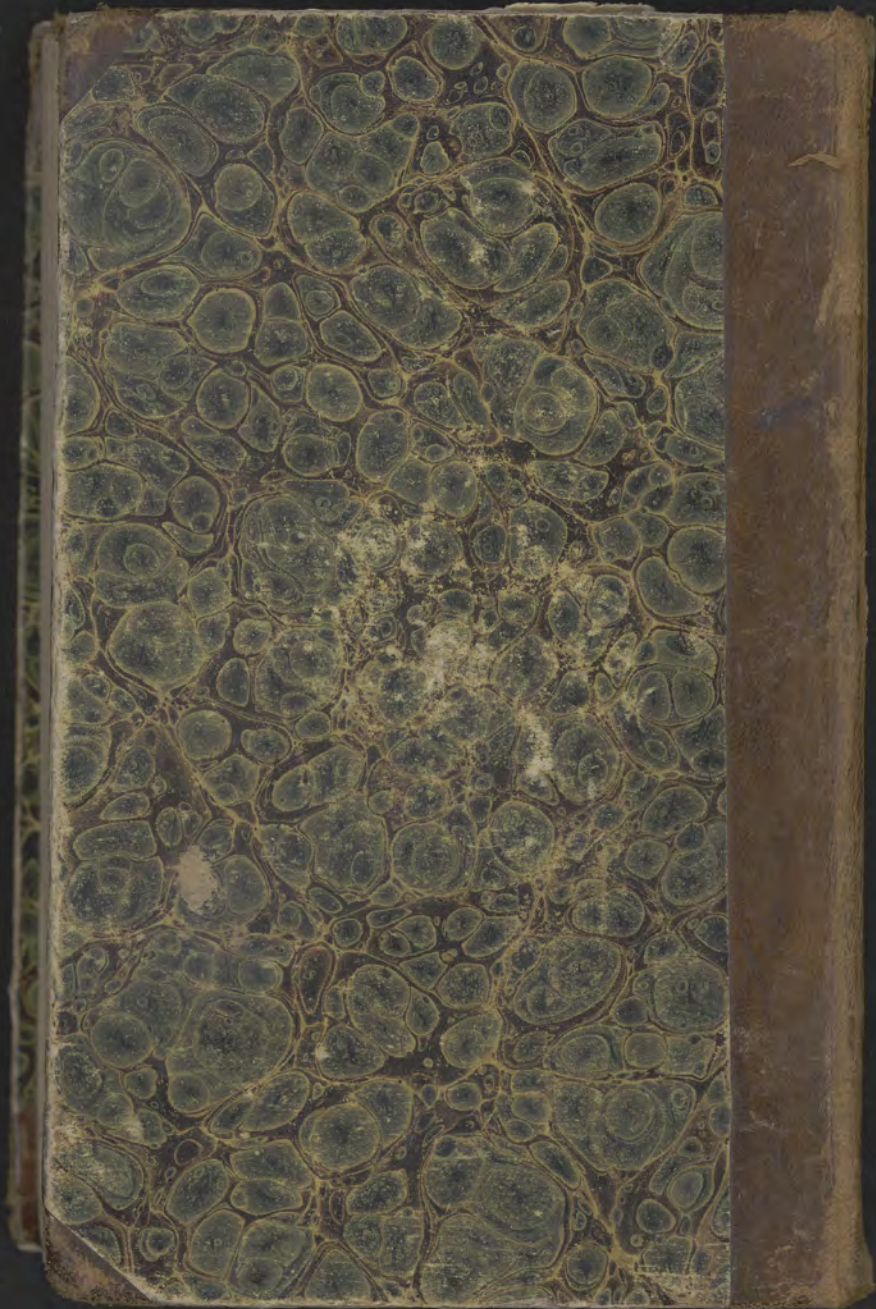

Biblioteka Jagiellońska

stdr0029418

180,530,025

THEOLOGIA

PREISSA

